Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LVCIANI SAMO/SATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, quæcunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus eiusdem, passim adiectis.

PIETAS AD OMNIA VTILIS.

LVCIANVS in suum ipsius Librum.

Lucianum scripsi hæc, antiquáq; stultáq; doctum.
Id quoque enim stultum est, quod tibi ualdè sapit.
Nil homini certum est, nec uoto uiuitur uno,
Sed ridens, eadem, hic eleuat, ille probat.

Cum Cæsareæ Maiest. gratia & priuilegio.

FRANCOFORTI, *apud Christianum Egnolphum.*

Clariss. uro I. Alm. [illegible]
uro. H

AVTORES, QVI IN HOC OPERE uertendo elaborarunt.

Erasmus Roterodamus.
Philippus Melanchthon.
Thomas Morus.
Petrus Mosellanus.
Bilibaldus Birckheimerus.
Anastasius.
Vincentius Obsopœus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luscinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

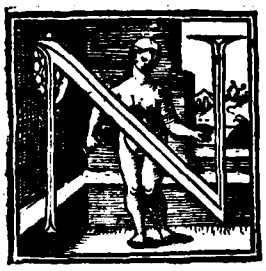
Christianus Egenolphus.

Cautum est, Inuictiss. Dn. nost. Caroli V. Ro. Imper. Aug. Priuilegio atque edicto, nequis hunc autorem: aut quemuis alium cuiuscunque linguæ aut disciplinæ, librum, à nobis editum, intra quatuor annos à quotacunque editione nostra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excusum intra Rom. Imp. fines importet, aut distrahat, pœna eorundem operum amittendorum, & quinque Marcarum auri, partim fisco Imper. partim nobis fraudatis persoluendarum, ab eodem constituta. Quod hic admonitos omnes ac singulos uolumus, nequis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, si fortè in eam incurrisset, prætexat.

IACOBI

KAISERLICHE KOENIGLICHE HOFBIBLIOTHEK WIEN

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolburgen. &c. Consiliarium &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam me est, Philippe ornatiss. plerosque doctorum hominum in ea opinione uersari, ut melioribus hisce literarum studijs non parum obesse existiment, autores Græcos ex lingua sua transferre, & eosdem latinè legendos, promiscue ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum passim & absque delectu ex utraque lingua, Græci, Latinicq; scriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè discerent, extare cœpisse. Deinde autem & illud accidere solere, ut, quia pleraque Græca ita scripta sunt, ut nisi in suo ac proprio sermone legantur, neque gratiam eandem retineant, neque parem potestatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atque elegantissimis quibusque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quisque, non dico ignauissimus, sed diligentiæ atque operæ parcissimus est, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes est, diuertit: & relictis ueris, uiuisq; fontibus, ad turbidos interim, & utcunque deductos riuos deflectit. Quo fit ut bona atque humana hæc studia, ex altera sui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac suaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, desertum atque neglectum, paulatim iterum emarcescat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cum nuper ab amico nostro Egenolpho rogatus essem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuersa restarent, ea conuertenda Latinè susciperem, & autoris istius uelut lacunas quasdam à superioribus relictas, explerem: ipse quoque aliquandiu subsisterem, & quid faciundum in hac re esset, nonnihil addubitarem. Est enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eademq; festiuitate reddi prorsus nequeat: & si Latino sermone, suauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm si phœnicopterum, aut psittacum aliquem, detractis propriis atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore spectandum exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uero in primis Erasmum nostrum Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhaustam dicendi copiam, omni posteritati memorabilem, in hoc uertendo non parum elaborasse, easq; translationes in manibus passim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rursus neque illud satis æquum uidebatur esse, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium scientiam, una tan-

tum lingua includi, & ab uno duntaxat quasi populo, uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus, quas quidem reperire licebat, & ijsdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis, sicubi res postulabat, proximo hoc anno, dum in schola Heidelbergensi easdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi suppetebat, id omne in hanc operam impendi, & quæ reliqua restabant, quæ quidem obscurissima ac difficilima nonnulla erant, Latino sermone, quoad fieri potuit, exposui. Rem co natus, ut quidem dicere te scio, non parum arduam, & plus multò audaciæ, quàm laudis præ se ferentem. Quis enim non uereatur post tot præclaros & excellentes interpretes, suum quoque, ut hoc uerbo utar, assumentum apponere: & quæ ab alijs uel ob difficultatem, uel ob uerecundiam quoque relicta essent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules, aggredi sustinere? Sed audendum tamen fuit, quandoquidem Audentes fortuna iuuat, ut poëta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo, aut insolens alicui uideatur, si ipse quoque fortunam experiri uolui, supraq; uires aliquid meas in me suscepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò sibi frequenter obiecisse: quòd fabulas ex Græcis bonis, Latinas facerent non bonas. Nam si æquum est, ut idem Comicus ait, ignoscere Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui, maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore seculo quàm illi, & alia atque diuersa lingua nati sumus. Iam, si qua eiusmodi fortè sunt, (ut fortasse multa sunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim, cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Græcè quoque talia ferme sunt, ut ueniam magis interpreti, malè uertenti, quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehensione dignum est, non si quis insuetum atque asperum, sed si quis commune, ac tritum iter ingressus, in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror, quicquid huius est, facilem apud doctos & æquos lectores excusationem inuenire posse: præsertim cum uiderint, me non minore diligentia & cura in difficilioribus istis uersatum esse, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uero inuidiosum & graue, quòd quosdam clamitare audio, autorem impium ac detestabilem in uulgus nos edere, cuius scripta satius multò fuerat supprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala serenda esse, quando ea ultrò, & ut Græcum prouerbium habet, neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat, inquiunt, Samosatensem istum deorum pariter & hominum irrisorem, tot retrò seculis ob impietatem damnatum, & ab alijs athei, ab alijs etiam apostatæ cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primum hoc opus ipsi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctrinam nemo

non

non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propẽ orbis comprobauit. Deinde autem, quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum abijcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto toleramus, ſi cætera arti reſpõdeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulãdum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam non paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorũ uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoque iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unum aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Niſi uero neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denique quiſquam eorũ, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominum uitam erudire atque informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tãquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerũt hoc alij item multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nonnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modo ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicquam credit, ſimulanti amicitiam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atque innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nunc cauſſas agendo, nunc declamando, poſtremo etiam circà principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propẽ ætatẽ exegit; irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cum ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quæ, quoties ſuorum temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atque doctrinæ ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur, iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccenſeant, quòd in eius dialogis, & deſcriptionibus iſtis, ſimilitudinem atque imaginem

ſui quandam elucere, & perinde ut in tabula depictam cerni, pertimeſcant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper ſanata, necdum ſatis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare iſtorum quidem accuſatio, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantum è manibus abijciamus, & tot præclara omnis propè generis ſcripta, Vulcano atq; igni, quòd illis fortaſſe placeat, conſecremus. Ac longiore etiam defenſione forſitan opus mihi foret, ſi ad alium, quàm ad te Philippe candidiſſime, cui opus hoc dedicandum putarem, inſtituiſſem ſcribere: neque enim cuiuſuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatæ ita ſunt, ut ijs nihil moueantur, aut eaſdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res eſt, quem & familiariter multos iam annos cognoui, & quid ipſe de rebus ſiue ſacris, ſiue profanis, quod ad hanc cauſſam attinet, ſentire ſoleam, ſatis certò iam olim ſcire confido: nihil neceſſe, opinor, eſt hic nunc longius immorari. Quamobrem ut uela aliquando cõtraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi erga te mei ſignificationem aliquam tibi dare, neq; tamen hactenus ulla eius rei occaſio ſeſe mihi obtulit, qua id cõmodè poſuiſſem: non indignum aut alienum duxi, ſi hanc meam operam, quam in hiſce Luciani reliquijs abſoluendis impendi, tuo nomini inſcriberem, tibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes ſolent, munuſculis quibuſdam, aut alijs interdum rebus idoneis memoriã ſuam, apud eos quorum affectu ac deſiderio tenentur, ſubinde renouare, ita neque nobis inhoneſtum erit, arbitror, ſenſus ac uolũtates noſtras, hiſce, in quibus uerſamur, rebus ac ſtudijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam ſi naturam atque ingenium tuum ſatis noui, aut huius, aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerũ omnium elegantia atq; feſtiuitas eſt. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem eſt, quod à me profectum, ad aliorum labores acceſſit, quod te principio quidem cõſuetudinis ac uoluntatis erga te meæ admoneat: deinde autem & à laboribus curiſq; iſtis grauioribus, in quibus ferè uerſaris, digreſſum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocũque affectum animo, reficere atque exhilarare poſsit: & ſiue feria, ſiue iocoſa, ſiue domi, ſiue in agris: ſiue denique inter ruſticandum, ſiue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptiſsimus erit: ſemperq; aliquid, quod uel legiſſe, uel addidiciſſe te iuuet, quaſi recens ac nouum ſubminiſtrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem, b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas 6 a
Aegyptiorum scribæ 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias 280 b 290 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides 288 a
Amicitiæ Græcorum. 288 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a
Antigonus. 270 a
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mithologi 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus 248 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. 270 b
Artaxerxes. 270 b
Asander. 270 b
Aspectus pulchrorum alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. 167 b
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit 167 a
Athenarum encomium. 3 b
Athenienſium classes. 205 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortuna iuuare. 11 a
Aula receptis quæ sustinenda. 71 b
Auri encomion. 213 b
Aurei Darici. 277 a

B.

Bachus exercitum duxit contra Indos. 252 a
Bardylis. 270 a
Belittas & Basthes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 160 a
Calumniatorum arma. 161 a
Campus Acherusius siue Elysius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χειρίζειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 277 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & & uictus deorum. 56 b
Colytta. 289 b
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio σῆμα cum τῶν. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 162 a
Consilium de puniendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a
Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b
Ctesibius. 270 b
Cuncta morti obnoxia. 35 b
Cynici. 59 b
Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a
Cyrus. 270 a

D.

Dandamis & Amizocas amici. 191 a
Dædalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 317 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infinito. 218 a
Demetrius & Ancipbilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mores 323 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 321 a b
Dercето. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitiae stultis & improbis obuenire. 11 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri, 10 b
Diuitijs plus oneris, q̃ uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypocrisis. 6 a
Diuitum molestiae. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 317 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b

E.

ἐικών totius uitae aulicae. 77 b
Empedoclis æreae crepidae. 44 b
Empusa. 156 a
Endamidas Arethæus. 190 a
Endimion. 115 b 169 a
Ensis Persei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b
Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b
Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stultitia. 7 a
Εὖ πράττειν. 81 a

F.

Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 252 b
Fortuna, fatum & Parcae an idem? 202 a
Frugalitas & uitae modestia. 9 a

G.

Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maximi pretij appetunt, uanam esse. 51 a
Gotsus. 270 b
Gorgias. 271 a
Gymnasium. 234 b

H.

Halcionis fabula. 15 b
Hecatae sacrificium. 35 a
Hegesias. 243 a
Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 293 a
Hermes Agiræus. 209 a
Hesiodus ex pastore poeta. 242 b
Hieron. 270 a
Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiae proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quæ fugienda. ibid.
Historiographo quæ potissimum spectanda. 109 b
Historiae proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum totagenera. 269 b
Hominum ineptiae circa cultum & religionem. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperæ. 56 b
Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a
Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b

I.

Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imaginis pulchrae compositio. 281 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 243 b
Inferorum descriptio. 50 a
Inferorum æqualitas. 50 b
In gulosos. 7 b
In molles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis rorigo, successus, & res gestae. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iusticiae querela. 222 b

L.

Libertas historiae. 110 a
Literas resoluerit qua arte Alexander. 149 b
Lunae diuersorium. 218 b
Lunae quærela de philosophorum contumelijs. 219 b
Lycurgi leges. 267 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a

M.

Maecenas, Lõchates, & Arsacomas amici. 192 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 186 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 318 a

Mesori

Mesori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous mensis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnascites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus rediuiuus. 248 a
Morum descriptio mulieris pulchræ. 151 b
Mulieres prostituuntur. 313 b
Musca Pythagoræ. 256 a
Muscarum reuiuiscentia. 255 b

N.

Nauis magnæ descriptio. 175 b
Negocios mathematica. 333 b
Nestiothes. 243 a
Nestor. 269 b 270 b
Nestor parasitus. 122 a
Neurospasta. 315 a
Nisæi equi. 110 a
Numa. 209 b

O

Operariæ imago & descriptio. 1 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad astrologiæ rationem relata fuisse. 167 b
Orestis & Pyladis historia. 187 b 268 b
Orion & Cedalion. 269 a
Orpheilyra quæ. 166 b

P.

Pangratium. 134 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Pasiphaë. 167 a
Patroclus Achillis parasitus. 232 a
Pauonis superbia.
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60. b
Perseus & Andromeda. 268
Perseus & Medusa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conscensores. 316 b
Pherecides. 271 a
Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philosophiæ effectus. 6 a
Philosophi & rustici altercatio. 97 b
Philosophi moribus, quæ conueniant. 168 b
Philosophi recentiores & fucati, qui solũ quæstum ex philosophiæ professione sectantur. 299 b
Philosophi simulati. 6 b
Philosophorum descriptio. 121 a 123 a b
Philosophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philosophorũ incertę & diuersę doctrinę. 49 a
Philosophorum ignauia. 131 b
Philosophandi uia quæ potissima. 85 a 87 b
Phryxus. 167 a
Pictura Actionis scitissima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 100 a
Pictus equus inuersus. 321 b
Pityę. 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac studia. 219 a
Podagrici heroes. 283
Pœcilum. 63 a
Polybius. 271 a
Possidonius. 270 b
Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b
Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pseuta piscis. 66 b
Ptolomęi spectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoses. 112 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 312 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philosophandum, ut felicitas summa illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ sapientis animũ labefactare possint. 6 a
Quæ discenda ac faciendа. 244 b
Quid in encomijs sequendum. 320 a
Quid ex authoribus discendum. 258 a
Quomodo & quatenus philosophandũ. 311 a
Quo pacto philosophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a
Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices ueræ præcepta. ibidem.
Ritus peragendi festa. 304 b

S.

Salæthi factum. 78 b
Saltatori quæ res necessariæ. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & causa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
Scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius sacer. 317 a
Scyphus Nestoreus. 84 b
Semiramidis statua. 318 a
Seres. 269 b
Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris consilium. 142 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophistæ in sapientiæ professione quæstum captantes. 14 b
Sophistæ quales, & unde. 299 b

Sophocles 271 a
Sordidorum descriptio 11 a
Srat sua cuiq; dies 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 125 a
Stoica uia elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor. 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū. 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, hæredipetæ & fumi uenditores. 24 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisinnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorū differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 87 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi inscitia. 317 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιάνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 190 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatiõe. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 21 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Iatonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 20 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 b
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenis & Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 56 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tyrannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quòd inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribenda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Lucianicę respõdens. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 190 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, siue quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorũ longa supellectile tumentẽ, Sermo. 256 a
De non temerè credẽdo calũnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 271 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL. MERETRICII.

Glycera & Thais 286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 288 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Muſarium 289 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëſſa, Pythias & Lyſias 291 a
Leōtichus, Chenidas & Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b

SATVRNALIA.

Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id eſt, Saturnalium legum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
Philopatris, ſeu qui docetur, 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 340 b

τέλος.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridicula etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis & ſacris prodita ſunt. Dicitur autem uixiſſe temporibus Traiani Cæſaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cum ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendum ſeſe conuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiſſe autē ipſum fama eſt, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuiſſet. Nam in uita Peregrini Chriſtianiſmum quoque inſectatur, & ipſum Chriſtum contumelioſē inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiei iſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unà cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, neſcio quo autore, cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quām quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA-

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egresso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utranq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret: sermonem hunc ait à se institutum esse.

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater una cũ amicis cõsilium capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nõ exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deũq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, prædictus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cõfictis. Quando enim à præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenĩ dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & ſcuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manſuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas proœmium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continuoq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam ſcuticam, demonſtrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accuſabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam iſta feciſſet auunculus, uidelicet metuens, ne ſe in arte ſuperarem. Iraſcente itaq; matre, & multa fratri conuicia faciẽte, poſteaquam nox ſuperuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; ſunt: quæ uero deinceps audietis, nequaquam contemnenda ſunt, ò uiri, ſed quæ admodum auſcultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venẽre mihi diuino ſomnia nutu Almam per noctẽ. ita clara & manifeſta, ut nihil ab ipſa ueritate diſtarent. Adhuc igitur etiam poſt tantum temporis interuallum, & habitus eorũ, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipſa uox auribus quaſi inſonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuerſum, utraque ad ſe uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me diſcerperent, dũ inter ſe ambitioſe adeò contendunt. Nam modo hæc ſuperabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad ſe retrahebat. Clamabant autem ambæ, accuſabantq; mutuo ſeſe: Hæc, quòd me ſuum uidelicet, illa poſſidere uellet: illa uero, quòd hæc fruſtrà aliena ſibi uſurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aſpectu, ſqualida coma, manus callo paſſim obductas habens, ſuccincta ueſte, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipſe auunculus eſſe ſolebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honeſta, habitum decentem præ ſe ferens, & ueſtes ornatas ac mundas induta. Poſtremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuerſandum mihi putem, ſententiam ipſe feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa ſic cœpit: Ego, chare puer, ſtatuaria ſum, ea quam tu heri diſcere cœpiſti, familiaris adeo tibi & cognata à parẽtibus. Nam & auus tuus (addens nomen auí materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati ſunt. Quòd ſi igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas iſta uerſatur (indicans alteram) abſtinere, ac mecum degere, principio generoſe educaberis, humeroſq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domeſticis tuis. neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerſeris corporis hãc fragilitatem, aut ueſtium ſorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem ſpectãdum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus eſt, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipſis illis Dijs, quos ſculpſere. Quòd ſi igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nõ celebris & ipſe apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus ſpectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaria, ualde ſane ſtudioſe, omnia connectens, & me in ſuam ſententiam adducere cupiens. ſed non ultrà memini, pluríma enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas ſum, iam nunc cõſueta ac nota tibi, tametſi ad finem aut plenum nõdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria iſta tibi præſtatura ſit, ſi eam artem didiceris, ipſa modo enumerauit. Nihil enim aliud niſi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam ſpem uitæ poſitam habens, obſcurus ipſe degens, modicum & minimè

minimẽ generoſum quæſtum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denicꝫ necꝫ amicis expetibilis, necꝫ inimicis formidabilis, necꝫ etiam inter ciues beatus habitus: ſed hoc ſolum, opifex uidelicet quiſpiam, & ex multa atcꝫ promiſcua plebe unus, præſtantiorem te ſemper formidans, & dicendo ua lentem præ oculis habens ac palpans. Et in ſumma, leporis quandam uitam agens, potentioriſcꝫ lucrum exiſtẽs. Quòd ſi etiam Phidias uel Polycletus fias, preclaracꝫ & admiratione digna multa opere præſtiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aſpicientibus tibi ſimilis eſſe optarit, nemo erit, qui modo mẽtem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil niſi rudis quiſpiam opifex, manibus laborans, & iiſdem uictum queritans, cenſeberis. Contrà autem ſi mihi obſequeris, principio tibi oſtendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut ſic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuũ in te eſt) exornabo tibi multis ac præclaris ornamẽtis: Modeſtia ſcilicet, Iuſticia, Pietate, Manſuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honeſti, & pulcherrimarum quarumcunꝫ rerum deſiderio. Hæc enim animi ornamenta ſunt uere ſyncera atcꝫ perpetua. Necꝫ autem latebit te, necꝫ ueterum quicquam, necꝫ eorum quæ in præſens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæcꝫ decent, me duce longè antè proſpicies. Et in ſumma, omnia quæcunꝫ ſeu diuina ſeu humana ſunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atcꝫ inops es, iſtius neſcio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, neſcio quid conſultas, haud ita multò poſt, nimium felix, nimiumꝫ beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarꝫ quarumcunꝫ rerum gloria celebraberis. illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antiſtant, in te animis atcꝫ oculis conuerſis. Ac ueſtitum quidẽ talem geres (demonſtrans ſuũ, gerebat autem admodum ſplendidum) magiſtratibus uero, & primo in conſeſſu honore ante alios dignus exiſtimaberis. Et ſiquãdo aliquò peregre abiens proficiſceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obſcurus eris. Talibus ſcilicet ornamẽtis ego te inſignem atcꝫ conſpicuũ reddam. Vt eorum quoꝫ qui te aſpicient, quiſcꝫ proximè aſtantem leniter impellens & commonens, digito te demonſtret, atcꝫ hic eſt ille, dicat. Iam ſiquid ſtudio dignum accidet, quod uel ad amicos, uel etiam ad ipſam ciuitatẽ pertinebit, omnes in te oculos atcꝫ ora conuertent. Atcꝫ ſi tũ aliquid fortè dixeris, plericꝫ hiantes auſcultabunt, admirãtes & prædicantes tũ te ob dicendi uim, & orationis poteſtatẽ, tum etiam patrẽ tum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo ſolet, quòd ex hominibus quidã immortales redduntur, id quoꝫ tibi dabo. Nam poſtquam ipſe ex hac uita deceſſeris, nunquam deſines conuerſari doctis, & conſuetudinem habere cum optimis. Demoſthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeſchinem, qui Tympaniſtriæ cuiuſdã filius erat, & tamẽ propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aũt, qui & ipſe inter ſtatuariã hãc artem enutritus fuit, ſimulatꝫ primũ intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirũ audis, ut nunc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hoſce uiros, res adeo ſplẽdidas, orationes tã graues ac illuſtres, ueſtiũ ornamenta, honorem, famam, laudem, primos aſſeſſus, potentiã, imperia: denicꝫ & illam, quam ex dicendo conſequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiã prædicabunt, felicitatẽ, tuniculam aliquam indues ſordidã, habitumꝫ aſſumes ſeruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera ſculpendi cedendiꝫ inſtrumẽta in manibus habebis, deorſum inclinatus in opus, humi repẽs, demiſſus, denicꝫ modis omnibus abiectus & cõtemptus, nunꝫ autem necꝫ expergiſcens, necꝫ uirile aut libero homine dignum quicꝫ cogitans: ſed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus ſuis conſona, & benè formata tibi reddatur, De te ipſo autẽ ut & concinnus & ornatus

ἐυτραπέλως τὸ πρόσωπον λέγω, οὐ τὸ πρόσοψιν.

incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententia tuli, & relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postquã mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dẽtibus infremebat, postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; dirigu it, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solẽt. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc benè & rectè iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me nõ secutus esses. Cæterum postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit, Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriẽte incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demõstrasset, reduxit rursum, non amplius eadem ueste illa indutum, quam habueram ab initio auolãs, sed ui debar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atq; expectantem me. Commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis stat uisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidã hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimæ. Aut fortasis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mẽtionemq; facere puerilis istius noctis, somniorũq; uterum, & ætatem obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: notis enim ut coniectationem quandam proponẽs, uisionem suam, aut quòd ira nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterẽtur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & pauperta re peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existẽs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tũc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somniũ hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophon hõ per quietẽ domum suã paternã fulmine totam colluce re &c.

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qua quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale; & ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, *quod ad materiam & res attinet. Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.*

ROMETHEVM igitur me esse ais? Siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint. agnosco collationẽ, ac fateor me similem illi esse, neq; recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex tritis colligitur, scœnũ propemodum ac fœtulentum quoddam. Quòd si uero adeo extollens orationẽ meam, perinde ut artificiosam & fabrefactã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas. Vide nequis Ironiã dixerit, & quasi quandã Atticam subsannationẽ subesse huic laudi. Aut unde enim adeo fabrefactum est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si nõ omnino terrena atq; fictilia tibi uideãtur, aut digna adeo Caucaso. At uero quãto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicũq; in iudicijs & caussis agendis celebres estis, cum ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiã calor illorũ ignitus est. Quod ipsum quoq; ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis pleriscq; figmẽta sua sint. Nos autem qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quã simulachra quædam rerũ spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidẽ, quemadmodũ paulo ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorũ figulorũ, præterea aũt neq; motus similis ineſt, neq; animæ seu uitæ aliqua significatio, sed delectatio quædã inanis, & quasi quidã lusus, totũ illud negociũ est. Vt interim etiam cogitare incipiã, num ita me Prometheũ dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidẽ: Cleon, inquit, Prometheus ille, post negocia est. Cæterũ etiam ipsi Athenienses figulos ollarũ, & furnorũ constructores, & quicũq; circa lutũ uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illã, quæ fit in igne, uasorũ assaturam. Quod si etiã hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodũ directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ atticam illã mordendi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorũ ollulæ, & modicũ quispiam lapillũ iniiciens facile contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, cõsolando nos: nequaq; ista assimilasse Prometheo, sed nouitatẽ hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationẽ cõparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodũ & ille, nõdum existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerentẽ facile, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabat tamẽ etiã Minerua illi, quæ & lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidẽ ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortasis hæc sententia etiã dicti fuit: Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere. Quoniam neq; uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac fōrmam hoc deductum & quaſi progenitum eſt. Sed tamē niſi & gratiā quandā atq; uenuſtatem præ ſe ferat, puderet me ſanē, ſat ſcias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, ſi deforme exiſtat. Et ſi quidem non ita ſentiam, dignus mihi uideor, qui à ſedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q; multò deformiora ea ſunt, quæ hoc ipſum quod ſunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomęus igitur Lagi filius, cū aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxiſſet, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planè nigra, altera aūt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter diſtincta atq; diuiſa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa ſpectacula, tū inter poſtrema hæc quoq;, camelum uidelicet, & ſemialbum hominem, putauitq; ſe magnā admirationem iſto ſpectaculo concitaturum eſſe. At illi ad cameli quidem conſpectum perterriti ſunt, & parum abfuit quin exilientes profugiſſent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura inſtrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambyſis, aut etiā ipſius Cyri theſauris depromptum. Ad hominis autem intutum, plericq; ridebant, alij autem etiam ut monſtrum aliquod ipſum auerſabantur. Quare Ptolomæus intelligens ſe illis non adeo laudem conciliaſſe ſibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione eſſe, ſed præ ipſa quod concinnum atq; compoſitū, iuſtaq; forma præditum foret probari, tranſtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua eſt. Hominem autem illum duplicem, Theſpidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè ceciniſſet, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, ſint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compoſitum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per ſe ipſum ſatis ualet, ad formam & elegantiā, niſi & compoſitio inter ſe conſentiens, iuſtaq; proportione temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compoſitionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatiſſimum eſt, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal eſſe hoc, ſed potius contumelioſiſſimum, ſi modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiā & cædes illorum. Quid ergo? an nō rurſum quoq; benè formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compoſitum fieri poteſt? Vt exempli uino & melle commiſtū & temperatum, ſuauiſſimum equidem aio eſſe. Quanq; de meis compoſitionibus hoc contendere nō auſim, quòd ipſæ quoq; tales ſint: ſed metuo, ne utriuſq; pulchritudinem, ipſa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cōſueta inter ſe atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & ſecū ipſe, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibuſdā, diſputationes ſuas habebat. Comœdia aūt tradens ſe totā Dionyſio, in theatro conuerſabatur, ſimulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat ſalibus & dicacitate, & cū numeroſitate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapęſticis uerſibus prorſum in ſublime euecta, Dialogi ſectatores ac ſocios, ut plurimum, irridebat ac ſubſannabat, curaq; exercitores, ac uanos ſublimium rerum diſceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, ſugillando illos, & Dionyſiacam iſtā libertatem in ipſos effundendo. nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus cōgredientes illos exhibens, nunc pulicum ſaltus metientes fingens, ut qui ſcilicet de aëreis & ſublimibus iſtis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrā maximè graues ac uenerabiles diſputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philoſophorū, ita ut Muſicorum illud: Διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas ſiue diſtātias tonorū, nempe à ſummo atq; acutiſſimo ad imum atq; grauiſſimū uſq; inter eos diſconueniret. Et tamē auſi ſumus nos, hæc ita ſeſe habentia, inter ſeſe coniungere &

Sugillat de Socrate, & eius diſcipulis ſingit Ariſtophanes in nubib.

qua

quasi conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem & societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui fœmininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unum modo, ut ne in nostris inesse, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Per sistendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

περιτονέω-νίας, quo nomine Scinis appellatus fuit quem occidit Theseus incuruauerat pinus, & ex ijs alligatos homines, et in sublime emissos dilaniabat, &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit, conferendo inter se uerè Philosophos & simulatos, Et quòd ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo & luxus nequaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se componit. Quanquam haud scias, an etiam ueræ Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo ironia utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; etatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum istorum, quasi successores quidam sunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, si quidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiã meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nũc animatus sum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ caussa est. Vale.

VT uero grauis nobis admodũ & sublimis redijsti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; ijsdem uerbis nobiscũ uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes præ se contemnat. Lubẽs igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentię perueneris, & quæ eius rei caussa sit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, q̃ felicitas? LV. Quid ais? PHI. Nam præter consiliũ atq; propositũ meũ, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LV. Papæ, adeo breuiẽ? PHI. Atq; admodum. LV. Quid aũt ultrà hic est, propter quod etiã superbis, ut non summatim modo lætemur, sed & accuratè scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignũ tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitẽ, idq; adeo uerẽ, pro stulto aũt & insano redire modestũ. LV. Maximè igit. Sed nondũ tamen planè intelligo, quid nã illud sit, quod dicis. PHI. Profectus in urbẽ rectà fui, ut ibi oculoꝝ aliquẽ medicũ circumspicerẽ. Nã malũ illud, quo ex

Occasio dialogi ab incessu & moribus philosophi.

Narratio continens occasionem excusij.

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſingula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſet, Nigrinum quoq; illũ, Platonicum philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, et pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo, ipſum quidẽ, manibus librum tenentẽ, circum aũt undiq; multas ueterũ atq; doctorũ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in medio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædã figuræ deſcriptæ erant. Ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodũ igitur benigne & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnibus illi expoſitis, & ego quoq; per uices ex eo ſcire poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſteaq; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerborũ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquæ unq; fuerunt, & Aẽdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uerbis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habentur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cętera quæ admodum ſpectabilia pleriſq;, antea uero etiã mihi uidebantur. Quæ quidẽ animo ipſe intento atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare poſſem, nõ haberẽ, ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, q; confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriã, ac tantũ non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebantur uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris uitæ, ad ſerenitatẽ & magnam aliquã lucem reſpiciẽs. Quare ſanè & oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eorũ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acutus & perſpicax paulatim magis magisq; fiebã. Nam ad id tempus minimè animaduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tãdem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa philoſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bibiſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodũ in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quanq; hoc quidẽ non eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero optarim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationẽ. Neq; eñ contemnere ipſum, opinor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, ut me narrantem audires. Teſtẽ enim te relinquere apud pleroſq; uolo, q; non præterrẽ inſanio. Pęrcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel ter per diẽ reuoluo mecũ ipſe dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorũ, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habitos, memoria repetunt, in iſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam rero etiam colloqui ſecum illos putant, atq; iſs, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia

non

Exordium, à cõmendatiõe ipſius Nigrini, et à ſuauitate & uirtute oratiõis illius.

Hoc eſt, philomuſus.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

II. Exordiũ à cõmendatiõe orationis & eius effectu, quantũ ad materiã ſiue ſubiectũ attinet.

Amplificatio à ſimili.

non præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facẽ aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadẽ illa sua ad me dicentem. Interdum uero & maximẽ quando animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere ac dic ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per louẽ, Comicos histriones malos, istos dico, qui sibilo excipiũt, quicq; pœmata agendo corrũpunt, ac postremo theatris eiiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens. interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrũpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnem fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterum argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum unà reiiciat, measq; partes dehoneſtet. Proinde hoc per totã memineris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro agunt. Ego uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũq; memoria ualeã, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq; in promptu est, occurrat, q; scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero si exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire. Te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi cõportata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemiũ atque præfationem attinet, omnia te uerbis complexũ, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiã differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tũ acutissimẽ sibilabo. PHI. Equidẽ & hæc quæ tu modo commemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadã & continua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino eñ hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tuentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquũtur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur & ipse eodem modo cõuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo, personam induisse, ipsumq; ornatum dehoneſtare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquã cessabit hodie contra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertã. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominum, qui Athenis cõmorantur, q; cum philosophia scilicet

Alia à simili.

De Pericle hic uersus ex Euopli citatur: ἡ μόνον τὸ κεντροῦν ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

III. Exordium ab extenuatione suæ, referẽtis uidelicet personæ.

Propositio.

Ēncomiū Athenarū, & eorū qui ibi philoſophantur.

licet,& paupertate unā educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aſpicientes,qui uoluptatem importādo ad illos, antiquā illorum honeſtatē uiolaret. Sed ſi quis etiam ueniret ad illos,ita affectus,paulatim & transformarent ipſum, & ueteres mores atq; animos dedocerent,ac ad puritatē ſobrietatemq; uitæ transferrent.Memorabat itaq; quendā ex purpuratis iſtis,& multo auro fulgētibus,qui cū ueniſſet Athenas, admodum inſignis & conſpicuus,magna comitantiū turba ſtipatus,auro,uariaq; ueſte exornatus, ipſe quidē Atheniēſibus omnibus exiſtimabatur ualde beatus eſſe, & perinde ac deus quiſpiam ſuſpiciendus: iſtis aūt miſer atq; infelix quiſpiā uidebatur homuncio ille,ſtatimq; erudire illū aggrediebantur,nō acerbè,neq; etiā apertè interdicentes,ne in libera ciuitate,quocunq; ipſe pacto uiuere uellet,ſed poſtq; & in gymnaſijs,& in balneis quoq; moleſtus erat,obterens ſeruis ſuis, & in angu ſtum cogēs,obuios,ex occulto quidā ſubmiſſa uoce,quaſi lateret, neq; tamen illum perſtringere uellet,ſubiecit:Metui, inquiens,ne ille inter lauandū periret. Atqui pax certè longa balneū iam tenet, proinde nihil opus erat iſto exercitu. Ille aūt audiens,quę res erat,interea erudiebatur.Rurſum aūt ubi ueſtem illam uariam atq; purpureā exuebat ſeſe, urbanè admodum floriditatē atq; nitorem iſtum coloꝝ irridentes,iam uer adeſt,dicebant,&, unde nobis pauo hic,&, fortaſſis matris ipſius hæc eſt,& id genus ſimilia. Atq; eodē pacto etiā cætera illius cum riſu carpebant,nunc annuloꝝ multitudinē, nunc comæ ſuperuacaneā curam,nunc uictus intemperantiā atq; luxuriā notantes. Quare paulatim ad ſobrietatem atq; modeſtiā reuocatus eſt, & longè melior, publicē ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd aūt non puderet eos etiam paupertatē confiteri,referebat mihi uocem quandam,quā aiebat publicè ab omnibus emiſſam,audiſſe ſe in ludis Panathenaicis.Deprehenſum em quendā ex ciuibus fuiſſe,& ad præſidem ludoꝝ abductum, eo q; in ueſte tincta ad ſpectaculum uenerat. Cæteros aūt,qui hominem uidebant,miſertos illius,ac ueniā precatos eſſe.Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cōmiſiſſet , quia tali cū ueſte ludos ſpectaret, oēs una uoce,quaſi antea ſuper hoc deliberaſſent,exclamare cœpiſſe,ut uenia daretur talibus induto.Neq; enim aliam ueſtē habere illū. Hæc igitur prædicabat ille mihi,& præterea libertatē quoq; eam,quæ illic eſſet, ac uictus frugalitatem,necnon & ociū,& quòd homines minimè curioſi atq; auidi reꝝ eſſent,cuius generis uirtutes infinitę apud illos ſunt. Ac pro certo indicabat mihi,cōuerſationem eoꝝ hominū philoſophiæ ipſi conſonā eſſe,moreſq; puros ac ſobrios cōſeruare poſſe,ſtudioſo uidelicet homini,& qui diuitias cōtemnere didiciſſet, Et qui ſecūdum ea,quæ natura honeſta ſunt,uiuere ſecū ipſe ſtatuiſſet. ei illoꝝ hominū uitam q; maximè aptam atq; accommodā eſſe. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur,præterea purpura atq; potentia felicitatē metiretur, qui & libertatem nunq; guſtaſſet,& cū ſeruitute enutritus eſſet, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inſeruire atq; obſequi ſtatuiſſet , amans epularꝝ ac menſæ opiparè inſtructæ,indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præſtigiarum,deceptionis atq; mendacij. Aut rurſum qui delectaretur audiendo citharaꝝ ſonitus,alioꝝq; inſtrumentoꝝ laſciuos crepitus,gauderetq; cantilenis perditis & eneruatis,talibus uidelicet hominibus cōuenire,loci huius conſuetudinem. Ibi enim rerum chariſſimarum ipſis,omnes plateas,omniaq; fora referta eſſe. Ac licere ipſis omnibus quaſi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos,partim autem per aures & naſum,partim etiam per gulam, & per uenerea. Qua præterea fluente,perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit,uiæ complanantur. Siquidem in unū conueniunt & adulteriū & auaricia, & periurium,& id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aūt atq; auertitur, animo ſubmerſo atq; obruto undiq;,omnis uerecūdia,& uirtus,& iuſticia,quibus locus ille deſertus & uacuus redditus,ſiti aūt ſemper impletus,ſuppullulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talē quidem deſcribebat mihi urbē, taliumq; magi-

A tēperantia & honeſtate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ cō firmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cōfirmatio eiuſdē ratiōis

Collatio, & reprehenſio Romanæ urbis, & eius intēperantiæ, ut quæ philoſophas minimè cōueniat.

magiſtram bonorum. Ego itaq́, inquit, quando primum ex Græcia reuerſus fueram, atque iſta iam propius aſpiciebam, reuocans me ipſum, & quaſi uerbis compellans, rationem poſcebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipſe dictitans: Cur autem infelix, deſerto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq́ etiam libertate,) Veniſti, ut uideas, loci huius tumultus, ſycophantas uidelicet, ſalutationes ſuperbas, cœnas, adulatores, homicidia, teſtamẽtorum expectationes & amicitias ſimulatas? Aut quid tandem facere decreuiſti, cum neq́ diſcedere hinc, neq́ cõſuetis & inueteratis hiſce uti poſſis? Hoc igitur pacto mecum ipſe conſultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipſum è telis, ut dicitur, ſubducens,

Verba Tirefie ſunt ad Vlyſſem. ex Odyſſ. M.

Eq́ hominum cæde atq́ tumultibus, eq́ cruore, de cętero domi continere me ſtatui, atq́ hanc muliebrem quandam uitam & timidam plerisq́ uiſam, proponẽs mihi, cum ipſa philoſophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipſum quaſi in quodã amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodũ inſpicio atq́ contẽplor ea quæ geruntur, quæ partim eiuſmodi ſunt, ut multũ delectationis ac riſum exhibere poſſint: partim etiã, ut uirum uerè cõſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorum quoq́ encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis paleſtram eſſe, aut ueriora uſq́ animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur conſuetudine. Neq́ enim parũ eſt reſiſtere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ ſpectaculis atq́ auriũ illecebris undiq́ attrahẽtibus ac detinentibus, ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidoloſum foret: neq́ etiã auribus cera obturatis, ſed audientẽ atq́ liberum, & uerè animũ ſupra hæc elatum habentem. Licet autem & Philoſophiam mirari, conferendo cũ illa tanta hominũ amentiã atq́ ſtultitiã: Bonaq́ iſta fortunæ contemnere, ubi aſpexeris, uelut in quadã ſcena, ac multiplici, perſonarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex ſeruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrã aliũ ex paupere ſatrapam aut regẽ. rurſus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulẽ eſſe. Nam hoc certè uel grauiſſimũ eſt, quòd, licet fortuna ipſa teſteẽ ſeſe in humanis rebus ludere, fateaturq́ nihil illarũ certum ac ſtabile eſſe, nihilominus tamen, quotidie iſta aſpicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ ſpe, quarum euentus nunq́ ſequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq́ animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi ſint diuites ipſi, qui & purpuras ſuas ſpectandas exhibent, & digitorũ annulos oſtentant, & omnino multas præ ſe ferunt ineptias. Quod autẽ omnium abſurdiſſimũ eſt, etiam ob uias aliena uoce ſalutant, & hoc quaſi magno aliquo, cõtentos eſſe uolunt, ſi ſolum ipſos aſpexerint. Quidã uero faſtuoſiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq́ ut Perſis mos eſt, ſed neceſſe eſt, propius accedentem, & ſeſe incuruantem, animo à longe demiſſo & humiliato, illiuſq́ affectu etiã corporis ſimilitudine declarato, pectus aut dextrã deoſculari, quod ſanè beatũ atq́ ſpectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq́ aſſequũtur. Ille uero ſtãt in longũ tempus ſeipſum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cęterũ his multò ridiculi magis ſunt, ipſi ſectantes atq́ obſeruãtes, qui de media nocte ſurgẽtes circũcurſant totã ciuitatem, & à ſeruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire ſuſtinent. Premiũ uero huius tã acerbæ circuitionis, ipſis oneroſa illa atq́ multorũ malorũ cauſſa cœna eſt. In qua quidem illi, quàm multa ingurgitantes: q́ multa autem potantes, q́ multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendentes poſtremo, aut ægreferentes diſcedũt: & uel ipſam criminantur cœnã, uel contumeliã aut ſordiciẽ accuſant. Pleni autẽ & angiportus ſunt uomentibus ipſis, & circa

Amplificatio cœptæ deſcriptionis per diſtributionẽ I.

Q. Quæ animũ ſapientis labefactare poſſint.

Conſolatio et effectus philoſophiæ.

II. Quæ ridicula ac ſtulta.

Diuitum fatuorum.

Adulatorum & ſectantiũ cœnas.

circa uiliſſima quæq; proſtibula depugnantibus. Et complures ipſorum in multum diem decumbentes, circumeundi cauſſam medicis præbẽt. Quidam enim id quod abſurdiſſimum eſt, neq; egrotando quieſcunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipſos magis perditos eſſe, quàm quibus adulantur, exiſtimo, & propemodum authores illis exiſtere ſuperbię ac faſtus iſtius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, ueſtibula mane complent, & accedentes ipſos quaſi dominos appellant, quid quæſo etiam cogitare illos conſentaneum eſt? Quòd ſi uerò cõmuni decreto uel paululum modo abſtinerent ab hac uoluntaria ſeruitute, an non putas è diuerſo ipſos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos eſſe, ultro rogantes ne ignobilem atque obſcuram, & quaſi abſq; teſte latentem ipſorum felicitatem relinquerẽt. neue paterentur ut inutilem, & ab omni uſu remotam, & mẽſarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim ſic ipſas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices ſeſe exiſtimari. Atq; ita ſane res habet, ut nulla ſit utilitas poſſidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, niſi ſit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipſorum exiſtimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quaſi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, de ſpicientiam iſtam atq; contemptum. nunc uero colendo contrà & obſeruando ad ſtultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifeſtè confitentes, huiuſmodi factitare, tolerabilius meritò exiſtimetur. At uero eos, qui philoſophari quoq; ſe ſimulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere. illud tandem omnium grauiſſimum eſt. Quomodo enim me putas animo affectum eſſe, quoties uideo iſtorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti ſunt, adulatorum turbis immiſceri, & illorum aliquem, qui honores gerunt, ſatellitum modo deducere atq; ſectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare ſolent, colloquia ſerere, inſigniorem autem, magisq; conſpicuum cæteris, ob ornatum & habitum eſſe. Quod uel maximẽ indignari ſoleo, quòd nõ itidem perſonam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæſo adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore moleſtia? an non inebriantur magis quàm alij manifeſtè: à conuiuio autem ſurgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre ſecum uolunt: ſi qui uero ipſorum urbaniores paulò ſint, ſæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille cenſebat. Præcipue uero etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philoſophãtur, uirtutemq; ipſam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergaſtula igitur & cauponas illorum ſcholas uocabat. Cenſebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò ſe ipſum lucris & queſtu ſuperiorem gerere debere. Quoniam & ipſe reuera talia agebat, non ſolum gratis conuerſando ac diſſerendo cum uolentibus, ſed & indigentibus neceſſaria ſubminiſtrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipſum nihil ſpectabant, ut ne ſuarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuiſere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; ſuum eſſe illum conſtituebat. illud, opinor, diſtinguens ac diſputans, quòd natura quidem iſtarum rerum nullius domini ſumus, lege autem & per ſucceſſionem uſum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei ſeu momentanei poſſeſſores habemur. Ac, poſteaquam terminus ille conſtitutus præterierit, tunc rurſum alius eaſdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus ſcilicet frugalitas, exercitiorum iuſtus modus, perſonæ ipſius uenerabilitas, et uẽſtitus

Amplificat adulatorũ de mentiã ab effectu & conſequentia.

Commonitio ex cõtrario.

Alia amplificatio à perſonarũ qualitate ſiue conditione.

Deſcriptio ſimulatorum philoſophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinũ, quẽ ut ueri philoſophi exemplũ proponit. Et ut antè illius orationẽ, ita hic doctrinã & uitã eius commendat.

ſtitus mediocritas, & ſuper omnia hæc aptum ad omnia mentis attẽperamentum, morumq; facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uerſabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherẽt, benẽ aliquid facere, id quod multi ſolerent, prefinientes ſibi, uelut diem aliquam conſtitutam, aut feſtiuitates ſacrorũ, aut ſolemnes conuentus, tanquã ab illis auſpicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberum, & ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationẽ eam putabant, ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcẽtes reſiſtere, exercitatione acuſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant, etiam ferro ſuperficiẽ corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam, & firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam eſſe. Et qui optimẽ inſtituere atq; erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationẽ atq; obſeruationem quandam habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehenſionem incurreret. Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat, dum præter rationẽ ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos mala deguſtaſſet, quam primũ ueros ſermones, ueramq; doctrinam audiuit, irreuocabili curſu aufugiens inde, ad ipſum peruenit, uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat, perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ub alijs impellũtur. Præterea & theatra, & Circum, & equeſtres ſtatuas, & equorum ipſorũ nomina, deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum, qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hæc autem quaſi alterã fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur, hoc addẽs, quòd unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur, qua petũt, ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, riſu proſequi coactus ſum, quòd & ſecum ſepeliri ignorantiam ſuã uelle eos aiebat, & ſtultitiam ſuam apertè ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt, comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt, ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri, uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum ſit, quando talia de ijs quæ poſt mortẽ ſecutura ſint, teſtamentis mandant. Hos enim illos eſſe, qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq; in cõuiuijs cum plauſu & odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur roſis, raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit, pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maximè eos carpebat, quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent, ſed & in hiſce peccarent, finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterẽdum & conculcandũ. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam & præter caſam incitati. Soloeciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat, prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehẽdebat tauri artificem deum, qui non præpoſuiſſet oculis cornua; ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos, qui coronas geſtabant, quòd locũ, ubi eas adhibere deberent, ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore, inquit, uiolarũ roſarumq; delectantur, ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quã proximè fieri poteſt, reſpirationẽ, ut quàm plurimum inde uoluptatis attraherẽt. Eodem modo &

II. *Doctrina de bene agendo.*

Contra ſuperſtitionem.

De frugalitate & uitæ modeſtia.

De ſtultitia circa extremas uoluntates.

Exitus reſpõdere principijs.

In uoluptuarios.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ma ſis ge, ne præter caſam.

In gulosos. illos irridebat, qui miram quandam diligentiã in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorũ uarietatem, & bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autẽ, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicq; ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorem cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionẽ reddi. Restare igitur ut illam, quæ uelut in transcursu percipitur, uoluptatẽ, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiã atq; imperitiam istam, quòd uersores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi sub ministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterum de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè cõmemorabat, & de multitudine prosequentiũ, et de cõtumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac prætęt cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patriũ. Prætereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauũ subituri sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, alioꝝ auribus uterentur, oculis autẽ aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis cõuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinẽtibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne cõticesceret. Vbi uero hic loqui desijt; illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tẽpore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; per mulsus, deinde multa cõfusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabam, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo præ dubio atq; inopia agendi lachrimabar. Neq; enim summam dũtaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, scitèq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animũ intercidit. Si enim decet, nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidẽ de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cęterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsoꝝ, neruo nimium intento, uehementiori impetu cũ satis est, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autẽ ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nã præ imbecillitate uiriũ, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdũ etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficiẽ tantũ perstringunt, altiorem autem plagã nequaq; infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, neue nimis solidus, & transmittẽdo telo durior sit.

Cõclusio, quæ ut à principio rursum commẽdat orationem à re & effectu.

Amplificatio effectus à simili, & efficacia.

sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi aũt hęc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, nõ ueneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, benè adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrà tamen desinat, et manet pariter, & multũ medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiũt, non omnes insaniũt, sed quotquot ipsorũ à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoniti ac saucij abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ò amice, uerbis commemorasti. Multaq;, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Neq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solũ rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atq; alios de se procreat, sitq; insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaq; etiam ipse nobis iam amare confiteris? LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinã nobis excogites atq; inuenias. PHI. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

EST (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σῖγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatẽ suam. Deinde per translationem ad θέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiusq; conseruent. Narrationculam subiungit, quæ confirmationem causſæ continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiã homines, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem instituit σῖγμα aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri solent.

Exordium, à dissimulatione modestiæ et excusatione necessitatis.

ACTENVS quidem ò iudices Vocales, nõ admodum grauiniuria adfectus ab hoc τῷ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uero ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modo non sit contentũ ijs quę ego sæpe dissimulaui, uerum iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrũm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & insimiliquodam uerser metu. Est itaq; æquum, non modo uos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit è suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idq; uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, nõ uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus fum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem νάμβδα cum ῥῶ, disceptans de uoce χίοσπις & κεφαλαλγία. Neque etiam τὸ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè ueniissent in fullonia, de dictionibus γραφῶ & γράφω disceptãtes. Quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uero eò quo non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quẽ sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrũ constituerunt. Et uos quidem, ò iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uero secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri non queunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uero τῷ, neque enim possum ipsum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὦμέγα se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquã mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, intulerea ausum est. Nã nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tempus est dicere unde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Athenien sium, adducebã uero mecum fortissimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τῷ auariciam deprehendi,

Amplificatio à futuro periculo.

A trãslatione

Exemplũ damni antea illati alijs quoq;.

Locus coïs.

Propositio.

Narratio, cõtinens causæ cõfirmationẽ

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibuſdam manus intuliſſet, dicendo τετταράκοντα, priuans me meis cognatis, exiſtimabam eam eſſe conſuetudinem literarum, quæ unà mecum eſſent educatæ. Præterea cum τύμπρον & ſimiles quaſdam uoces mihi detraxiſſet, diceretq; eas eſſe ſuas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium ſum pſiſſet, atque poſtea auſum eſſet etiam dicere κατ᾽ίτερον & κάτυμα & ῥίτταν, deinceps abiecto omni pudore, βατίλιττα quoque nominare, haud leuiter ſum commotus, & ira accenſus, timens ne quis temporis ſucceſſu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iuſta ira commoto, præterea omni ope & auxilio deſtituto, ignoſcatis. Neque enim paruum hoc, aut leue eſt periculum in quo uerſor, cum præter quàm quòd aſſuetis & familiaribus literis me ſpoliauit, etiam κίοσαν, id eſt, picam auem meam loquaciſſimam, ex medio ſinu, ut dici ſolet, abreptam κίττα appellauit. Quin & φάοσαν, id eſt, palumbum, unà cum νήοσας, id eſt, anatibus, & κοοσύφοις, id eſt, merulis, abſtulerat, interdicente Ariſtarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμιττόν præter ius raput, idq; uobis ipſis & aliis quibuſdam ſyllabis uidentibus. Verum quid ego iſta commemoro, cum me tota Theſſalia expulerit, uelitq; eam Thettalian dicere? toto inſuper mari ſum excluſum. Neque à betis hortenſibus ſibi temperat, ut iam, quod dici ſolet, ne paxillus quidem mihi reliquus ſit. Quod uero litera ſim, quæ nulli nocere ſtudeam, uos ipſi mihi teſtes eſtis, neq; enim unquam accuſaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abſtulit, & totam σμύρναν ſurripuit. Nec ipſo etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipſo etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda quòd morbo adfectum ſit, & meas apud ſe μυῤῥίνας, id eſt, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percuſſerit. Et talis quidem litera ſum ego. Hoc uero τοῦ quàm ſit natura uiolentum aduerſus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abſtinuerit, cõſideremus, ſed & δ᾽ἔλτα & θῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerſe mihi læſas literas. Auditis uocales iudices, ipſum δ᾽ἔλτα, dicere: ſurripuit mihi meam ἐνδ᾽ελίχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελίχδα, quod ſanè contrarium eſt omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum eſt cucurbita. Auditis ipſum etiam ζῆτα ſuis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν ſpoliatum eſſe, adeo ut ne χρύζειν quidem, id eſt, mutire, illi porrò liceat, quis iſta quæſo ferat? aut quæ pœna ſatis magna erit tam ſceleſto? Verum hoc non tantum cognatum ſibi elementorũ genus lædit, ſed iam ad homines etiam, ijſdem moribus ſe contulit. Neque enim permittit ut rectà ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rurſus me admonuerunt γλώσσης, id eſt, linguæ, Nam expulſum me hac quoque parte, γλῶσαν facit γλῶτταν. ò reuera linguæ pernicioſus morbus τοῦ. Verum rurſum me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in ijs, in quibus aduerſus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibuſdam uinculis conſtringere & diſcerpere, ita ut ſi quis pulchrum quidpiam uidens, idq; καλὸν adpellare uelit, hoc τοῦ ſtatim irruens ταλὸν ipſum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præſidentiam obtinere. Rurſum alius quiſpiam dicit, πὸ κλήματος, id eſt, de palmite, hoc uero, eſt enim reuera τλῆμον, id eſt, miſerum, τλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, ſed iam etiam magno illi regi, cui fama eſt ipſam terram & mare ceſſiſſe, atque naturas ſuas reliquiſſe, inſidias tendit, & ex ipſo cum κῦρος ſit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipſa & opere, eoſdem lædat audite, plorant homines, atque ſuæ fortunæ uices deflent, atque ipſum ſæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus ſecutos, at-

Amplificatio cõfirmatiõis à magnitudine iniuriæ, quã præcedẽtiũ enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones θάλασσα, σεῦτλον ῥίττα λος.

Collatio ſuæ modeſtiæ & aduerſarij petulantiæ.

Alludit ad κόρσην & κόῤῥην.

A teſtimonijs aliorum.

Alludit ad uocẽ κολοκύνθη, quæ interdũ p θ. interdũ p τ. ſcribitur.

Quomodo p eo συρίσσειν, & ζαλπίσσειν Dores dicũt.

Cauſã ſuã probabilem facit ex ijs quæ idẽ τοῦ etiam in alios peccarit.

Amplificatio à perſonæ qualitate.

Epilogus.

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant. Atq; ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, pessimum nomen obuenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum τοῦ dignum esse iudicatis? Ego quidem existimo meritò hoc solum ad supplicium ipsius τοῦ relinqui, ut pœnã in sua illa figura sustineat, propterea quòd crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pòst episcopo Dunelmensi, Erasmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi suppeditet singularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humanissime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuum esse: tamen non uereor meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans. Itaque ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tum fortè erat in manibus: Misanthropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus, quo uix aliquis lectu, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iampridem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce scire, neque Latine, nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano malè uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni consules, & Erasmum in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

HOc Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis scilicet usus sit, & quomodo retineantur. Quibus potissimum obueniant, & quales reddant possessores. Occasio Dialogi à persona Timonis sumpta est, quem Athenienses, quòd inhumanus planè esset, hominumq; congressus ac societatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt, cuius mortui quoque sepulchrum (ut scribit Suidas) inaccessum & inuium factum fuit, cum mare, tanquam ipsum quoque perosum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi sepultus erat, à reliqua abstractam secluſisset. In quo & tale epitaphium inscriptum fuisse fertur.

Hic iaceo uita miseraq; inopiáq; solutus,
Nomen ne queras, sed malè ute peri.

Huic igitur Timoni similes reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & fastuosos & insolentes, & planè barbaros, efficere consueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuisse, sed ob liberalitatem, & quòd absque iudicio in quosuis benignus esset, ad paupertatem redactum esse. Quantem cum Iupiter ex ipsius querela, qua cum illo expostulando, in hominum malitiam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouisset, misertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis sacra peregerat, diuitem denuo facere statuit, ac Plutum cum thesauro ad ipsum mittit. Qui principio ire detrectat, ostendens illum fuisse pauperem factum esse, & cum talibus hominibus minimè perdurare se posse, atque æquè odisse eos, ut fordidos atq; auaros illos, qui nunquam omnino se utantur. Mediocritate enim utendi se gaudere, Atq; hic locum fuisse diuitiarum, & quomodo conseruari eædem debeant, docet. Deinde cum Iupiter in sententia perstisteret, atque ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiscerentur, inter eundum fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, causſam eius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur tardè incedat, neq; uideat quorsum eat, neq; norit ad quos eat: quoties autem à Dite mittatur, etiam alatum esse. Quo figmento significare uidetur, improbos ac malos semper melioribus successibus frui, probos autem, & à Ioue dilectos aut numquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Postremo interrogatus à Mercurio cur deformis ac pallidus, tanopere amentum ab hominibus, respondet, Inscitia ac cæcitate illorum hoc fieri. Atque ibi cum hos, tum alios effectus suos exponit, quæ omnia postremo actione, & quasi ipsa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plurumq; reluctantem atque auersari fingit, utpote ex paupertate modestum ac temperantem iam factum, & agnoscentem superiorem [illegible] in quæ ex Diuitiarum copia incidérat. Mox eundem acceptum cum summa cura asseruare, tumidum [illegible]

[illegible]

ſplendem, omnes alios homines uitare atque contemnere. Additis ad finem etiã Adulatoribus, ſcurris, aſſentatoribus, ſycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, ſic ipſi diuitias atque formam comitantur.

IVPITER Philie, hoſpitalis, ſodalitie, domeſtice, fulgurator, iuſiurandice, nubicoge, grandiſtrepe: & ſi quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uerſu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metrię exples hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas eſſe, fumumę poëticum, nec omnino quicquam præter nominum ſtrepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq, neſcio quomodo penitus extincta ſunt, frigentę adeo, ut ne mininam quidem ſcintíllulam iracundiæ aduerſus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: uſque adeo titionem quempiã in ſeſe uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiſcens, nihil quicquam formident: uerum hoc ſolum uulneris inferri poſſe iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum eſt, ut iã Salmoneus tibi ſit auſus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduerſus Iouem uſqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac ſub mandragora ſtertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, reſpectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: aureſq; iam tibi obſurdueruut, inſtar horum, qui ætate defecti ſunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc eſſes, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciæ. Sed perpetuò fulmen erat in negocio: perpetuò obuibrabatur Aegis, obſtrídebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, denſiſſimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quaſſationes, cribri inſtar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando ſaxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum eſt: ut omnibus ſub aqua demerſis, uix unica ſcaphula ſeruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quaſi ſcintíllulas quaſdam ſeruans, unde ſceleratius etiam genus in poſterum propagaretur. Nimirum igitur dignum ſecordia præmium ab illis reportas: quum iam nec ſacra faciat tibi quiſquam, nec coronas offerat: niſi ſi quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: ſed priſcum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generoſiſſime, te reddunt, magiſtratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum ſacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipſi in Olympiacis manus admoliti ſunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantúmque extinctor, & Titanum uictor ſedebas: quum tibi cæſaries ab illis circuntonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo ſecurè deſpicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas ſumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, ſatis idonei ſint ad expiandum tam inexhauſtam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus ſileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expoſtulatio cũ Ioue, q, hominũ prauitatem et malician inultam ſinat.

A conſequentibus & exemplo.

Ab antecãtib.

A conſequentibus et euentu

Descendit à generali querela ad speciē

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignātur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoq; de nutu pendebāt. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd posthac non intuebor pleroſque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excussa profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, irā aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Iouialia festa consueuimus agitare. IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quē tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit. sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quū à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessarios q; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nuda essent, circunrosissentq;, deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exuxissent, au fugerunt, exuccum & radicitus defectum destituētes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosò nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atq; profecto uir neutiquam fastidiendus, neq; negligendus, et iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximā que turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquā philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt

Epilogus p exhortatiōnē

Personæ descriptio et occasio Dialogi

I.

Nō liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.

Digressiuncula in Athenē sium mores et philosophos, continēs excusationē neglecti Timonis.

etebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in caussa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterũ cõsultabo: pœnasq; daturi sunt, si multa atq; fulmen instauravero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui caussas agũt, uerum etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo dives euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi pater nus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q; ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ō Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pellicęo, ligoneq; sat habeãt, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, ni si prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includẽs, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligẽdi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari, atq; à sceleratissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo securè uterentur: sed uigiles obseruarent, ad signũ ac seram oculis nunq; conniuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes: non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed q; nemini fruendi copiam facerẽt, non aliter quàm in præsepi canis: nec ipsa uescẽs hordeis, nec equum fr[illegible]licum id facere sinẽs. Quinetiam videbas istos, qui parcerent, asseruarentq; [illegible] (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatum Iouis.

Alia excussatio, cur nõ statim puniat nocentes iocosè.

Epiphonema Audaces atq; improbos fortunam iuuare

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ. I.

Est aũt collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate utẽdi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quum hæc quondam incuſaueris nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uere perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam et Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumq;, quod ad me pertinet, meritò uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcilicet craſſior, ſaginatiorq;, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerẽt, ne uel aſpicerer à quopiam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil cõmeritum tot in uinculis cogerent ſitu cariẽq; putreſcere, haud intelligẽtes, quo mox demigrent, me alij cuipiã, cui fortuua fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouẽt. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineãt, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neq; obſeruet, nec ulla omnino zelotypia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit ire, & quicunq; uoluiſſent cũ his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, proſtiturusq;, et quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramq; uirginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemq; in perpetua uirginitate contineat, idq; præamore ſe facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atq; amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero: quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorq;, atque exhauriror: à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uinciror.

Mediocritas.

Amplificat ſimilitudine.

IVP. Quid eſt autem quod aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; poenas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinuntur, neque edere: ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum doliũ aquam mihi uidear allaturus, fruſtraq; infuſurus, uaſe non continente liquorẽ: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionẽ ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationẽ ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illũ diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuſpide reſtituta refarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nũ claudicas? Equidem ignorabam ò præclare: te non cæcũ modo, uerumetiam claudũ eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiam, tum neſcio quo pacto tardus ſum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad [illegible]tam pertingere queam: ſene nonnunquã interim facto, qui me operiebatur [illegible]rrò quũ diſcedendũ eſt, alatum uidebis multò

bus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas inijciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinẽ aduolantem stridẽtes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunq; me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modò Pyrrhias, aut Dromò, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui nõ parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiam dũ horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorem esse, Cecrope Codróue generosiorem, callidiorẽ Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent ut tu narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quũ sis, uiam intenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui fortè primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim ẽ uita sublatã, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirũ adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos de-

11. *Quibus diutiæ potißimũ obueniãt, improbis et ſtultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modeſtis. id qd ſi ſignificare uoluit, dũ à Ioue claudũ & cæcũ exire, & ad ignotos fingit: contrà autem à Dite dictum etiam.*

ſeris,celeriter aufugias,quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cer no,pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde,qui fit,ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt)præterea palli dus,poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defi gant oculos? & ſi potiantur,felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta,præcipites abiecerint,rati faſtidiri ſeſe abs te,propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio,tu quoque fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me,qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe clau dum, aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Plute? niſi

III. *Effectus diuitiarum.*

forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſci tia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundūt tenebras: ad hæc ipſe quo que ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata,

I. *Inſcitia & error.*

gemmisq; picturata,ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatē aſpicere,amore capiuntur,diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renūdatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent,qui tantopere cæcutierint,adamantes res neutiquam aman das ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt,ut iam diuites euaſerint,iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint,rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur,penè caput potius,quàm perſonam abiiciant? Ne que enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formā, quum intus cuncta inſpexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercu ri,mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum na

II. *Vecordia,ſuperbia,protervitas,&c.*

ctus eſt,apertis foribus exceperit,clanculum unà mecum introit elatio,uecor dia,iactantia,mollities,uiolentia,dolus,atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam ſunt admirāda,& appetit ea quæ ſunt fugienda,meq; cunctorum illorum quæ introierant,malorum patrem ſtupet,illorum ſatellitio uallatum,quiduis poti us paſſurus, quàm uti me compellatur reiicere. MERC. Vt leuis ac lubricus es Plute,retentu difficilis,ac fugax,neq; ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter di gitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos,ut qui tetigerint,illico hæreant,nec facilè queāt auel li. Verum interea dum nugamur,rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem exparte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis,neq; cuiquam ape rire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor chlamydi adhærens,donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri,quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu fer ri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt,qui proximē montanum & petricoſum

Collatio Paupertatis, & eius effectus.

fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames co git,longē præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſi me diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæprecium fecerimus cum ho mine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu de terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem,ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malē corruptum ſuſcepi: com mendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuū, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne deſpicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiatis, iam exactiſſima cura ad uirtutẽ excultum? ut Plutus hic ubi denuo ſuſceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordẽ: rurſum mihi reſtituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum eſt. PAV. Equidẽ abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; conſequimini me. Porrò hic breui cognoſcet, qualis in ſe fuerim, quam nũc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cõmercium, ſano corpore, ualentiq; animo perſeuerauit: uirilem exigẽs uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autẽ & uulgaria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. MER. Diſcedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam eſtis ò ſceleſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mercenarioq; negociũ exhibituri? uerum haud quaquã læti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico glebis & ſaxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerum ego ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benè uertat, opes accipe, deſiſtẽs à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorabitis, etiam ſi diù ſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fuerit, mihi certum eſt ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiam accepto diſcedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus iſtam ferocitatem, aſperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunã: rurſum diues eſto: rurſum Athenienſium princeps, & ingratos illos deſpicito, quũ ſolus florebis. TIM. Nihil mihi uobis eſt opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatiſſimus ſum, ſi nemo propius ad me acceſſerit. MER. Adeóne quæſo inhumaniter?

Hæc ego ſæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut qui tam multa indigna in te commiſiſſent: deos odio te proſequi nequaq; erat conſentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod me reſpicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaq; recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me aſſentatoribus proderet, inſidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: denicq; quũ me adeo perfidè ac proditoriè deſtituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro digniſſimis exercens, mecumq; uerè & liberè cõuiuens, & quibus opus erat ſuppeditauit laboranti, & uulgaria iſta docuit cõtemnere, effecitq; ut mihi uitæ ſpes omnis ex me ipſo penderet, demonſtrans quænam eſſent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator aſſentans, neq; ſycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cõcionator ſuffragiorũ autor, neq; tyrannus intentus inſidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborẽ, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorũ quæ ſunt in ciuitate malorum aſpicio, abunde magnum & ſufficientem uictum mihi ligo ſuppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueniſti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducẽs ad Iouem. Illud mihi ſat fuerit, ſi effecerit, ut omnes mortales per omnẽ ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone, neq; enim omnes ad eiulandum ſunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; iſta miſſa face, ac Plutũ excipe: non ſunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiſcuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, ſi quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neq; cum procemijs, quemadmodum perditiſſimi iſti ſolent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accuſato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum ais, læſerim:

Iã eorũ, quæ quaſi uerbis hactenus diſputauit, exẽplum quoq; & actionem ſubijcit.

Effectus paupertatis, modeſtia ſcilicet & diuitiarũ contemptus.

Accuſatio diuitiarũ abeffectu & accidentibus.

Defensio per remotionem criminis in malè utentē.

qui quidem dulcissimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, autoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominioſe uiris illis execratis suppeditaris: qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quū ipse sim modis omnibus à te reiectus, præcepsq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaque testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersiueris. TIM. Parendum est Mercuri, rursusq; diteſcendum. Quid enim facias quū dij compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum susceptorus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna im cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; te met eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undénam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Effectus diuitiarum. Fastus scilicet inhumanitas & insolētia, & τὸ uerè μισάνθρωπον

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ò mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ò Mida Crœseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maximè semotum mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item ibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullum q̃ nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris. Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod ſi quem conſpexero incendio conflagrantem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quẽ flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abũdo: nam illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud ſcio unde aurũ odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit. Sed benè eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator belliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere paulíſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit, qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorũ omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnibus ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me prident ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis; nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna ſe, quandoquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in menſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum. Proinde acceſſi his de rebus admoniturus te. quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quum illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timon: præcipuũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarũ, Adulatores & ſcurræ.

Aſſentatores & ſimulati amici.

Sycophanta, Heredipetæ, & ſimi nemoditores.

generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensaculum Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, uir non modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore apud Acharnẽses pro Rep. fortissimè se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modestè tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de caussis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragiũ Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quũ alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx sceleste. Proinde palàm est, te calumniatorem agere. DEM. Verum effosso ærario dives effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorũ acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in olimpijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipsus est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeuxis depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dũ milui instar prærípit obsonia, & proximum cubito oppositio arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canũ ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuẽturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum finat adhærere, nunquam non querulus, tanquã deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suem solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophistæ insapientiæ professione quæstum aptãtes.

&

& infatiabilitatis eſt fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modo, ſaltationemq;, uerum ad conuicium uſq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula ſermo (tum enim uel maximè) de temperantia, ſobrietateq;: atq; iſta quidem loquitur, quum iam ã mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Poſtremo ſublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne ſobrius quidem ulli primariorum ceſſerit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter aſſentatores primas tenet, peierat promptiſſimè, anteit impoſtura, comitatur impudentia. In ſumma prorſus admirãdum quoddam ſpectaculum eſt, omni ex parte exactum, uarieq; abſolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum ſit modeſtus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thraſycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; iſti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorq; conuiuiorum adducti ſpe concurrũt, multaq; aſſentatione deliniũt te, hominem uidelicet ſimplicem, facileq; impartientẽ id quod adeſt. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam ſat eſſe, tum opſonium ſua uiſſimum cæpe aut naſturciũ, aut ſiquando lubeat lautius epulari, puſillum ſalis. Porrò potum fons Athenis nouem ſaliens uenis ſuppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio eſt, q̃ calculi, qui ſunt in littoribus. Sed tua ipſius gratia huc me contuli, ut ne te ſub uerterit peſſima iſta, atq; inſidioſiſſima res opulentia: quippe quæ multis ſæpe numero immedicabilium malorũ exiterit cauſſa. Etenim ſi me audies, potiſſimum opes uniuerſas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil ſit opus bono uiro, quiq; philoſophiæ poſſit opes perſpicere. Ne tamen in altũ ò bone, ſed fermè ad pubem uſq; ingreſſus, paulò ultra ſolum fluctibus opertũ, me quidẽ uno ſpectante. Quòd ſi hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eiſcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò ſi qui erit philoſophus hunc æquum eſt duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipſius gratia poſtulo, ſed quo amicis, ſi qui egebunt, donem: ſat eſt, ſi modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modeſtumq; conuenit eſſe eum qui philoſophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem iſta quæ dicis probo Thraſycles: ergo ſi uidetur, priuſquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, poſteaq; ligone ſum menſus. THR. O libertas, ò leges, pulſamur ab impuriſſimo libera in ciuitate? TI. Quid ſtomacharis ò bone Thraſycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra menſurã Chœnices quatuor: ſed quid hoc negocij? Complures ſimul adueniunt. Blepſias ille, & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conſcendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, pauliſper interquieſcere ſino? At ipſe plurimis cõgeſtis ſaxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra ſanguinẽ, nec abſq; uulneribus,

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

In hoc dialogo de poteſtate diuina diſputat Socrates, quòd ſcilicet Deo poſſibilia ſint omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum cauſſas, intellectu ac ratione conſequi non poſſimus. Eſſe enim nos, quod ad collationem Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quod autem Deus multa facile efficiat, quæ nobis impoſſibilia uidentur, probat primum à ſigno ſiue exemplo tempeſtatum, quæ illius prouidentia ſeu adminiſtratione, ex maximis & turbulentiſſimis ſubitò in ſummam tranquillitatem & ſerenitatem cõuertuntur. Item ab incremento & collatione ætatum hominis, cum æquè mirum ſit ex puero imbecilli ac paruo, ui

rum iantum & tam ſortem ſieri. Poſtremo ab effectis & ui naturæ, quæ cum Deo longè inferior ſit, tamen ea quæ nobis ratione ſcilicet ac ſenſu omnia metientibus, impoſſibilia uideri poterant, operatur. Occaſio Dialogi ſumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Diſputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occaſio Dialogi, à cantu Alcedinis.

Viuſmodi uox aures noſtras acceſſit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio? quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans iſtud dixerim? ferè enim muta eſſe conſueuerũt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula eſt, ò Cherephon, multum lugẽs atq; lachrymans, qua de iam olim homines iſtã commenti ſunt fabulam: fuiſſe hanc, aiunt, quondam deſponſam Aeoli Græci filiam, ſuum ipſius maritum iuuenem, luctu ac mœrore proſequi iugalis amiciciæ deſiderio, Ceyca illum Trachinium Eoſphori Aſtere nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam conſilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, poſteaquam per omnes terras oberrando inuenire non potuit. CHAERE. Eſt uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita eſt, ſed profecta ut peregrina quæpiam, auribus meis allapſa eſt. Proinde & lugubrem & querulum edit ſonum beſtiola. Quantulam autem illam aticulam eſſe credibile eſt ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa eſt, ã ſuperis honorem cõſecuta eſt. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies feſtiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempeſtate ab aliis ſerenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximẽ unus exiſtimandus eſt. Nonne uides quanta in cœlo conſtet ſerenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus ſedatè & tranquillè ſtet, ſtratum & placidũ, ſpeculò, ut ita loquar, non abſimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies eſſe Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile eſſe poteſt, aut quomodo priſcis hominibus fides habenda eſt, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas eſſe, aut contrà aues ex mulieribus? Prorſus enim nullo modo tale aliquid fieri poſſe uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus poſſibilibus & impoſſibilibus uidemur in uniuerſum hallucinantes & cæcutientes eſſe iudices. Quippe rerum cauſſas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipſis incognita eſſe ſolet, atq; incerta & inuiſibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer eſt, maximè uero ſenex, quoniam omne uitæ noſtræ tempus modicum eſt, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuerſum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ac dæmoniorum uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare poſſint? Vidiſti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempeſtas fæuierit? adeo ut eam animo ſaltem repetens, uehementer inhorreſcam. Vidiſti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inuſitatos uentorum impetus atq; turbines? Suſpicatus fuiſſet quiſpiam totam terram corruituram. Paulò uero poſtea admiranda ſubitò obortæ ſerenitatis immutatio facta eſt, quæ etiam in hoc uſque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius exiſtimas atq; operoſius ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuerſum mundum inducere ſerenitatem, quàm mulierculæ formam tranſmutatam in auiculæ ſpeciem traducere? Nam & noſtrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non imperiti, ex eadem materie in manus ſumpta ſine negocio multas ſpecierum naturas

Fabula Halcyonis, occaſio diſputationis

Alias: Luciferi, ſtellæ illius pulchri &c.

Propoſitio.

Argumentũ à ſigno.

Epilogus amplificatur à minori.

uiras transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præ
ſtantia præpollenti ad noſtras uires comparato, promptum ac facilè eſt omnia
talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipſum antecel-
lere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelli
gentia tanta eſt, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perſpicere, aut explicare
poſſit? Neq; enim iſta humana uoce explicari poſſunt. SO. Proinde, maximas
quaſpiam hominum uires inter ſe compoſitas contemplemur in potẽtia, & im
becillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à nati-
uitate quinq; aut decem annos nõdum egreſſos immane quantum & quàm ad
mirandum diſcrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omni-
bus fermẽ quæ ſunt in uita actionibus. cum in his quæcunque per artes illas
celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc
enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obſtante, ne cape
re quidem poteſt. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæſtimabi-
le quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum mul
ta millia unus uir haud difficulter ſubigeret. Etenim puericia in totum omni
expers eſt, ac ſub initium ipſo naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines con
ſequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid
putabimus uniuerſum cœlum noſtris uiribus collatum adpariturũ iis, qui hæc
contemplando aſſequuntur. Itaq; multis perſuaſum, atque credibile uidetur,
quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit ſpeciem, tanto
& ipſum potẽtia, ſapientia & cogitatione ſimiliter anteire, & noſtras actiones.
Proinde, & tibi & mihi, aliiſq; quàm plurimis noſtri ordinis hominibus, mul-
ta facta ſunt impoſſibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut lege
re, aut ſcribere illiteratis interea impoſſibilius eſt, dum imperiti fuerint facien-
di mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterũ, ipſa natura pro-
pemodum aſſimilans animantem ſine pedibus, nec alatam, ſuppoſitis pedibus
& adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem ſo-
lertem & induſtriã abſoluit, diuini mellis opificem & conſtructricem. Ex ouis
autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pede-
ſtrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibuſdam, ut ſer-
mo eſt, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uir-
tutes, quæ magnæ ſunt & incomprehenſibiles, nos mortales & modici exiſten
tes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum ex-
cedentes: ſed ne paruas quidem perſpicere poſſumus, in plurimis hæſitantes.
Et cum nihil firmiter aut conſtanter de iis, quæ nobis accidunt, paſſionibus re-
ferre poſſumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare
nobis conceſſum eſt. Præclaram uero hanc fabulam, quemadmodum à patri-
bus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditu-
rus ſum ſuper hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ
uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia mul-
ta, tum in primis, quem à Diis immortalibus honorem præcipue conſecuta ſis
commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari ſtudio eiuſmodi quiddã me
cum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates.
Et quæ iam à te ſapientiſſimè diſputata ſunt, exhortatione duplici
ad æquabilem conuerſationem uiros atque mulieres uidentur
impellere. SOC. Proinde, conſalutata Halcyone, tem-
pus eſt, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus.
CHAE. Iſtud ergo ipſum in præſens faciamus.

Ab incremẽto hominũ & ætatũ collatione.

A quotidiano uitæ uſu quo alium alio diſfert.

Ab effectis naturæ à nobis nouis.

Concluſio.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus fecit, Deorum gentilium unitatem, & inepte de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabula Promethei, quem poëtæ fingunt, eo quod Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremo autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilaq; immissum, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causam dicere, & apud Mercurium & Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiuale non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiam utilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ita ut Deos referrent scie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologæ sumitur ex eo, quòd, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò eo tum pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

Exordiũ Dialogi ab occasione loci.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Promethee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidẽ pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Præbe læuam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens, Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrè egeris atq; improbè, optimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutũ magis ac callidum, & quidem maximè omniũ mulier. Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multò omnium præstantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio & affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Promethei.

I.

II.

III.

eiusce

eiusce usum tradens. At uero quum tanta admiseris flagitia, mirum quomodo dicere ausis te quasi insontem, & nemini prorsus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incusare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me fecisse contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, si pro merito mecum ageretur, censuissem. Verum si uacat tibi audire ex me defensionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, Simul atq; perspicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduersum me Iupiter pronunciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris scientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caspias Caucaso isti affigendum iudicarit, quo miserrimum Scythis omnibus fiam spectaculum. MERCV. Inanem insumis operam Promethee, si prouocare uelis à Iouis in te lata sententia, tentare enim isthuc, prorsus existimo inutile. Verum quando alioqui tantisper mihi hic manendum est, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occasionem nimirum hæc nobis mora ministrabit te auscultandi declamantem, qui præter astu quo cunctos mortales superas, rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expostulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè gratissimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermissum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcane censor esto, ac de caussa cognoscas uelim. VVLCAN. Ita me amet Iupiter, pro iudice accusator tibi futurus sum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; distributioni impugnare conetur. Nihil autem mideo quod uos remoretur, quum ambo sitis egregij artifices, & ad compositè dicendum impendio instructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ sunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quaquam in iudicialibus dissertationibus uersor, sed magis circa focum, ibiq; nõ nihil est quod meæ possunt uires, quo pacto oratorem agã non uideo. PRO. Nihil est quòd Mercurium de furto dicturum suspicer. Quomodo enim furti me suggillauerit, cuius ipse autor est? Vnde necessitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ò Maiæ soboles, si me culpæ cuiuspiam arguere uelis, ut modo proponas accusationem. MERC. Si mihi propositum sit malefacta tua insectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quasi compendio quodam recensere crimina satis est. Quo pacto uidelicet commisso tibi distribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te seruaris. Quodq; homines, quos esse minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis subtuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abusus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uisus es mihi eam parum intellexisse. At uero si hæc inficiaberis te admisisse flagitia, longiore tecum utemur sermone, quo simul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perspicua, laboremus. Cæterum si ea concesseris, quæ de carnium diuisione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abundè iam mihi in hac accusatione satisfactum est. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè sit nugari. PRO. Siquidè isthuc an sit nugari posthac uiderimus. Nunc uero quoniam absoluta tibi est aduersum me (ut ais) accusatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obsecro quę dicam de carnibus: Cœlũ testor, si me non Iouis loco nũc pudet, ut recensea q̃ ille sit pusillanimus & querulus, non tam aliam ob causam q̃ quia minutula quædam ossa in portione, quæ sibi forte obtigerat, offendit, &

Præparatio ad defensionẽ, seruiens dictio gi decoro, citodenq; uicto ordij.

Repetit caput tu accusatiõis II. III.

Apologus Promethei. Ad I. caput de carnium distributione

& huius rei gratia me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc affigendum misit: Immemor sanẽ quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verũ quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiuscemodi distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorẽ num Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideò decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscere tur, uincula excogitarentur, & cruces, torusq; caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. At qui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas: Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueren tur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lõgè aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile responderim, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũ etiam quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam tolerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

à persona.

à circũstantijs facti.

à cõsilio facti

Amplificatio ducit ἐνθύμημα.

à collatione humanorum morum.

Transitio ad II. caput de plastice, ad quã bifariam respondet.

I.

Nihil damni ex hac fictiõe accessisse Ioui

à consilio & causa finali.

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicũ, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectúue præstante, sed mortali tamẽ. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus, ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uero mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, tam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi fortè id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt gigantes. Itaq; neminem fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatæ intentus, solũ mihi homines rem adeo præclarã effinxissem, profecto quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verum ego in cõmunẽ deorũq; utilitati consulens, ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimũ produxi. Nam si quæ ad Remp. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promoueã. Velim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cæterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & nũ oblectare queat habentẽ, possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, tam futurũ erat, ut omnis cunctarũq; rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit, qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suã sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũq; nostrorũq; expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam æstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais. flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc scelerũq; multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominũ formationem dijs immortalibus facessere negociũ, & augere curã, alioqui ocioſis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illè propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Cæterũ malè me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repro-

II. *Multa uero etiã utilitatis inde promanasse à consequentibus & effectis.*

Obiectio, quã exemplo deum dilunit.

Aliã, quæ per inuersionem à simili.

Elegãs ampli ficatio obiecti onis per rege ſtionem.

reprehenderitis, quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo ſatyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admiſſas, diuinitatis conſortes redditis. Atqui non erat, ais, abſurdum ut fierent homines, ſi modo ad noſtram hanc formam ſimilitudine quapiam non accederent. Ego ſi exemplar aliud nouiſſem, quod forma præcelleret, ad illius inſtar

Altera pars huius capitis qua & de modo figmenti reſpondet.

homines effigiaſſem, niſi beluinum magis deceret eſſe, & prorſus agreſte iſtud animantis genus: ſed ſi hoc dixeris, nõ uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aũt accumularent ſacrificijs. Quæ quàm grata ſint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanũ ſumma celeritate proficiſci, poſt inculpatos Aethiopas, ſiquando ſenſeritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorũ huiuſcemodi ac ſacrificiorũ autor ſum atq; origo, neſcio quo iure in crucem ſuſtuleritis. Hæc ſunt quæ de hominum plaſmate ſat fuerit commemoraſſe, Ad ignem tranſeamus direptum (ſi placet) fœdã nimirũ & inexpiabilem rapinã. Per Deos autem imprimis te orauerim, ne cunctẽris, ſed mox mihi reſpondeas, nunquid ex igne Dijs quippiã perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unq; dixeris: quando ſic natura cõparatum eſt, ut ignis nihilo fiat minor, ſi quis etiam cum alio cõmunicet, denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã tranſtulerit. Itaq; euidentiſſimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q; quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen uſu arcere in animũ induxeritis eos, qui hoc potiſſimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes eſſe bonos, bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longè abeſſe. Sed quid ſi omnem prorſus ignẽ ſuffuratus, detuliſſem in terrã, adeo ut nihil uobis feciſſem reliqui, quanã, oro, iniuria uos affeciſſem? quibus ignis haud quaquam poteſt eſſe uſui, quum neq; coquere uobis neceſſum ſit, neq; frigidare ambroſiam, Ad hæc non egetis artificioſo lumine: uerum hominibus quum ad alia neceſſaria ignis habendus eſt, tum maximè ad ſacrificia, quo uidelicet in hiuio nidorem uobis parẽt, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerum quum (ut uideo) ingẽtem uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quòd in epularum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor ſimul cum fumo uolutatus ad cœlũ uſq; permeat. Itaq; parum appoſitè profectò, & nimium abſurdè uidemini uaporẽ huiuſcemodi nunc incuſare. Miror autem cur ſoli poteſtatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in adminiſtrando deorum bono tam prodigus ſit, atq; intemperans, quum ignis illi ſit multò quàm hic noſter diuinior & candens magis. *Dixi.* Veſtrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me propoſita ſunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus poteſtis roſtra hæc impugnare: dehinc rurſus ad reſpondendum accingemur. MERC. Haud facilẽ eſt Promethee cum tam generoſo oratore certare: uerum uehemẽter ex re tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè ſcio, ſedecim uulturibus negotium dediſſet, qui poſthac uiſceribus tuis paſcerẽtur, adeo grauiter ipſum criminatus es, aliud fermè agens, nam defenſionem pro te dicere inſtitueras. Mirum autem profecto quum uates ſis, quomodo præſagire ne quieris, has te modo daturum pœnas. PRO. Præſciui hęc Mercuri, neq; me prętęrit, quòd rurſus liberabor. Et nũc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilã, quã ſupernè polliceris deuolaturam. MER. Vtinã hęc eueniant, ſolutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã addicũ, at non carnes partientem. PRO. Bono ſis animo, epulabor uobiſcũ, & Iupiter me liberabit, nõ exi guæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ ſit illa felicitas. PRO. Noſtin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? pręſtat eñ cælare arcanũ, quo me maneat pręmiũ poſt ſolutã pœnam. MER. Quandoquidẽ id præſtat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam eñ non longè abeſt aquila, at tu Titan preſtolare tantiſper, dũ tibi Thebanus (ut ais) ſagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum. DEO-

Tranſitio. III. Caput, de igne è cœlo ſublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab uſu ignis

Ab utili ex cõſequẽtibus.

Amplificatio ab exemplo.

Ironia.

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam syluam de summam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos Poëtas, partim à Tragicis, Aeschylo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq;, siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxiū esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroican illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspiciunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenosæ lædunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partiū tibijpsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam, nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agēs deprehendar. IVP. Dic prius, quam nam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidē nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ò Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ò Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

LVCIANI

CVPIDINIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT ſiquid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uetſutus adeo cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tu ais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ò ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam. omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam planè unquam feciſti: neq; intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur: me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò. neq; enim ferunt, ò Iuppiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neq; fulmen geras: ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum perhibe, utrinq; demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto: ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. A page. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facile eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, mi nore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thoracē ſeu loricam. ſic enim Martialis exponit li. 7. ep.

IOVIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

LLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MER. Etiã, Iò dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MER. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouũ aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcũ quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodẽ addidit, qui iuuencam paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: ipſam uero Iò per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & decætero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uentos immittat, & præterea nauigantes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

GE ò Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mi homo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me à medio

ouili

ouili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq; homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum egoipse sum: qui meipsum ad tempus ita transforma ui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq; hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq; etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui pauloantè effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dicebris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniã frastra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet: Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quãm simplex hic puer est & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benè facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & aliis nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IV. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IV. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uoluptatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: quapropter ad matrem remittebat me dormiturum sæpiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adoleſcentulum hunc Iupiter, Phrygium iſtum di co, ab Ida raptum huc adduxiſti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, ſimplicem adeo, & minimè moleſtum? Ego uero putabam mulieribus ſolis difficilem te eſſe quæcũq; conuerſantur mecũ? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipſi, qui omnium deorum dominus exiſtens, relinquens me legitimam uxorem, in terram deſcendis, ibiq; adulteria exerces in aurum uel taurum conuerſus. Veruntamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autẽ hoc puero rapto, etiam in cœlum ſubuolaſti, Deorum generoſiſſime. & nũc ille nobiſcum habitat, ante oculos mihi adductus quaſi æmulus, ſcilicet ut pocillaret tibi, ſic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defeſſi adeo ſunt & Hebe & Vulcanus miniſtrando? Tu uero etiã calicem non aliter ab eo accipis, quàm ſimul & oſculatus fueris ipſum antea, omnibus aſpicientibus. Et deoſculatio iſta ſuauior tibi eſt ipſo Nectare. Atq; ob id ſæpenumero, neq; ſitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi deguſtaſti ſolum, porrigere ipſi ſoles. Deinde bibente ipſo arripis calicem, & quantum in illo reliquum reſtat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipſe bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas ſimul & oſculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depoſitis Aegide ac fulmine, ſediſti talis ludendo cum illo, barbam ipſe tantam & tam promiſſam habens. Oĩnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adoleſcẽtem adeo pulchrum inter bibendũ deoſculari, oblectariq; utroq; illo, & oſculo uidelicet, & nectare. Quid ſi igitur uel ſemel committam ipſi, quo & te oſculetur, non amplius accuſabis me, quòd oſculũ illius præſtantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc ſunt. Ego uero non ita inſaniuero, ut labia mea adplicẽ, molliculo iſti Phrygi, adeoq; effœminato, IVP. Ne cõ uicieris, generoſiſſima tu, amores meos. nam mulieroſus, & barbarus, & molliculus iſte, ſuauior & deſiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxiſſes, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium iſtum pocillatorem, temulenter inſultas. IVP. Imò uero Vulcanum iſtũ, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicãtem uidelicet, & à fornace uenientem, plenũ adhuc fauillis, depoſito pauloantè forcipe. Et ab illis ipſis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipſum interea oſculari: quẽ neq; mater tu libenter oſculata fueris, præ fuligine quaſi tota illius exuſta facie. Nimirum ſuauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iſte, cohoneſtat deorũ conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterũ in Idam hinc ablegandus eſt, quippe purus ac candidus eſt, & digitos habet roſeos, etiam ſcitè porrigit poculum: &, quod te omnium mordet maximè, oſculatur dulcius ipſo nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus eſt, & refertus fuligine, atq; nauſea afficeris, cum aſpicis ipſum, ex quo formoſum & capillatum iſtum Ida enutriſt. Olim autem non uidebas iſta, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipſa abſterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipſam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd ſi uero grauaris, à puero formoſo accipere poculum, tibi quidẽ filius miniſtret potũ. Tu uero Ganymedes, mihi ſoli imple calicem, & cum quo libet bis oſculare me, & cum plenum porrigis, & cum rurſum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, ſiquis tibi moleſtus eſſe uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVN. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius cõuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabãq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutũ, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicãtis illius audirẽ, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usq; ad Iunonis nuptias etiã: adeóne inebriatus est nectare. Cæterum nos autores horæ sumus, & ultra modũ amatores hominum, qui quidem & cõuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspiciẽtes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & nõ hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdũ. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facilè in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nũc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postq; solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitũ adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angẽdo animo fortassis desistet, putãs se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunq; quicquam tempestiuũ illi cõtingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cũ nube Ixion cõgredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinẽ istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neq; enim nubes hęc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autem solũ decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: cõsisse cum Iunone, & Iouis riualẽ esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cũ nube coierit. IVP. Igitur siquid tale dixerit, in infernũ precipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum sustì

nebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnum aliquod bonũ euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clàm è uagina gladiũ: ut interim de me ipso non dicam, quẽ & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iampridem. APOL. Quid igitur. habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL Adeó ne aduncas manus habet. perinde ac si in ipso uentre iam tũ meditatus esset furandi rationẽ? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palestra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriã. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit. & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vndé nam huius rei cõiecturam facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactũ dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarũ ansulis uidelicet) infixis, fundoq; infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspẽsis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoq; dicebat, quòd neque in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descẽderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoq; est, ac uirgam quandã apparauit, mirificam potestatẽ ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrũ. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectè sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, si cubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBÓ MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si uero

uero non obedieris mihi, me experieris non nunc primum iraſcentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præſenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim ſecuris eſt, & non abſq; ſanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obſtetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid ſit conducibile. VVL. Inuitus quidem, ſed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc eſt. Magnum ò Iupiter, malum habuiſti in capite. Meritò igitur iracundus fuiſti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idq; armatam. Nimirum caſtra non caput habuiſti, non aduertens. Hæc uero etiam ſaltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac haſtam uibrat, & quaſi quodam furore concitatur. Et, quod maximum eſt, formoſa admodũ, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta eſt. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ò Iupiter, obſtetricandi premium hoc mihi refer. Deſponde mihi illã. IVP. Impoſſibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me eſt, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod eſt, ipſe curabo. Ac iam ſimul rapiam hinc ipſam. IVP. Si tibi facile adeò hoc, facias licet. Veruntamen illud ſcio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

ICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipſi. MERC. Ne moleſtus ſis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipſum uidere in præſentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, ſed diuerſum quiddam eſt. NEP. Intelligo, Ganymedes intus eſt. MER. Neq; hoc, ſed ipſe infirmus aliquantulum eſt. NEP. Vnde hoc Mercuri? Neſcio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quidpiam eſt. NEP. At nihil eo tibi opus eſt apud me, patruus utiq; cum tibi ſim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latus it ille nos Hermaphroditus exiſtens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ ſe tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra ſe habebat. NEP. Noui, rurſum ex capite peperit ſcilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, ſed in fœmore geſtauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generoſus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcũdus eſt. Sed quænam Semele iſta eſt? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congreſſus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipſe pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiamſi tibi alienum ac mirum uidebatur. Nam Semelen dolis aggreſſa Iuno, (noſti autem ut ſit æmulatrix hæc) perſuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad ſe ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidiſſet, ueniſſetq; Iupiter fulmen ſecũ portans, conflagrauit tectũ, ipſaq; Semele ex igne periit. Me autẽ iubet Iupiter, ut inciſa illius aluo, partum ad ſe afferã, imperfectũ illum quidẽ adhuc, & intra ſeptimũ menſem conceptũ. Quod ubi feciſſem, ille diſſecto fœmore ſuo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, poſtquam factum illud eſt, menſe, denuo illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulũ languidus eſt. NE. Vbi igitur

infans ille iam est? MER. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumq; Dionysij huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

AVDIVI ò Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinũ neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MER. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorẽ. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secũdum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiorem, eò quòd toto triduo nõ usurpabitur. Homines præterea miserẽ in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntq; expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER. Tace ò Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnũ, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

AVDIVI hæc ò Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ò Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cõtumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ cau sa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

eſſe me ipſius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipſi in nates incuſſi ſandalio. ſed ille, neſcio quo pacto, tum quidem ſtatim metuens ac ſupplicans, paulo poſt omnium obliuiſcitur. Verū dic mihi. formoſus ne Endymion iſte eſt. Nam hoc quidem ſolatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formoſus ò Venus, uidetur, & maximè quando inſtrata ſuper rupem chlamide dormit, læua tenens ſagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput ſurſum uerſus reflexa, decorem affert faciei, cui circūfunditur. Ipſe uero ſolutus ſomno, anhelat ambroſium illum halitum, Tunc igitur tacitè equidem & ſine ullo ſtrepitu deſcendēs ac ſummis digitis inſiſtens, ut ne expergefactus ille, pertu ari poſſit. Scis igitur quid tibi poſt hæc dictura fuerim, ſed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulſore mortales in terra, uel in ſe quiſque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud ſuperos quoq; deſignas, qui quidem Iouem ipſum cogis uarias aſſumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uiſum fuerit, eum uertēs: tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem ceſſare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentiſſime, Rheam inſuper ipſam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpuliſti, ut puſionem adamet, atq; in Phrygium illum adoleſcentulum depereat, ac tua iam opera inſanit, iunctiſq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipſi furore quodam ſunt afflati, per Idam montem ſurſum ac deorſum oberrat, ipſa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius ſuum ipſe penem enſe deſecat, alius demiſſa coma per mōtes fertur inſanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perſtrepit: breuiter, omnis undiq; Ida tumultus atq; inſaniæ plena eſt. Proinde cuncta tímeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut ſiquando reſipiſcat Rhea, uel potius ſi pergat inſanire, Corybantibus imperet, ut te correptum diſcerpant, aut leonibus obiiciant. Hic me ſollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioſo animo eſto mater, ſiquidem leonibus etiam ipſis iam familiaris ſum factus. ita ut ſæpenumero, cōſcenſis eorum tergis, prehenſaq; iuba, equitis ritu inſidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori inſertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipſi, quando tandem uacauerit, ut me ulciſcatur, quum in Atte ſit tota? Poſtremo quid ego pecco, quæ res pulchras, ut ſunt, offero ac demonſtro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipſa tu mater, uti neque tu poſthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vt es peruicax, & nulla in re non ſuperas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

IOVIS.

IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At uis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HER. In quo igitur ò Attonite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterq; in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum inciſor es, & circulator, ægrotantibus fortaſſis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neq; seruiui, quẽ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nõ multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

VID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MER. Dignum quidẽ mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An ad huc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atq; admodũ. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuisti' Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Disco ludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altũ sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hũc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscebar, insectando eũ sagittis

ſagittis, fugientemq; ad montem uſq; perſequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco diſcus eum proſtrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, ſuauiſſimum illum quidem Mercurii, atq; omnium fragrãtiſſimum: præterea & literas quaſdam habentem, quæ mortuum ipſum quaſi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœſtus futiſſe uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparaſſe amaſium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

ITAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipſe ſit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxiſſe: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem demiror, quòd cum illo rem habere ſuſtinent, & maximè quando uident ſudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare ſeſe, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipſe cum ſit, amplectuntur ipſum, & oſculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipſe indignor, & Vulcano inuideo. At tu comã nutri, Apollo, ac cytharam perſona, animum ob pulchritudinem ẽlatum atque ſuperbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, ſoli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem à me fugit, atq; odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere: hic autem à diſco interfectus eſt, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, ſed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum iſtum ex te aiunt peperiſſe ipſam. Veruntamẽ illud mihi dic, ſi noſti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipſo conſuetudinẽ habet, Venus autem in cœlo. præſertim autem hæc cum Marte plerumq; uerſatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum iſtum curat. APOL. Atq; hæc putas ipſum Vulcanum ſcire. MER. Scit. ſed quid agat? cum genero ſum adeo adoleſcentem, & præterea militarem ipſum eſſe uideat. Quare ſilẽtium agit, niſi q; minatur quidem, uincula quædam excogitaſſe contra illos ſeſe, iiſq; ipſos comprehenſurum eſſe, circundato ueluti retibus quibuſdam lecto. APOL. Neſcio ſanè. optarim uero ipſe ille, qui ſic cõprehenderetur, eſſe,

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

VLCHROS enim uero Latona & liberos procreaſti Ioui. LA. Non enim omnes, ò Iuno, tales parere poſſumus, qualis Vulcanus eſt. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen eſt, artifex optimus exiſtens. ac cœlum nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & ſtudioſe obſeruatur,

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum,& montiuaga eſt, & poſtremo in Scythiam quoq; profecta, omnes ſciunt, qualia comedat, hoſpites mactando, ac Scythas ipſos imitando, qui humano carne ueſcuntur. Apollo autem ſimulat quidem omnia ſcire ſeſe,& iaculari, & cytharacanere, & medicum eſſe, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit conſulentes ſe, obliqua,& in utranque partem quæſtionis propoſitæ inclinantia reſpondendo, ne uidelicet erroris poſſit damnari: atq; ita ex hoc quęſtum facit & diteſcit. Multi enim amentes ſunt, ſeq; ipſos exhibent præſtigijs deludendos. Verum non ignoratur utiq; à prudentioribus, quòd pleraq; falſa ac ficta dictitet. quippe ille ipſe uates ignorabat, quòd interfecturus amaſium ſuum eſſet diſco: neq; prædixerat ipſe ſibi, q; fugitura ipſum eſſet Daphne, idq; adeo formoſum atq; comatum. Quare non uideo, qua cauſſa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreaſſe putaris. LAT. At uero liberi hi, hoſpitum mactatrix iſta, uidelicet,& mendax uaticinator ille, ſcio, quo pacto mordeant te, dum conſpiciuntur inter deos,& maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam perſonat in conuiuio, omnibus ipſum admiratione proſequentibus. IV. Nequeo riſum continere Latona. Illum ne admirantur? Quem Marſyas, ſi iuſtè modo iudicare Muſæ uoluiſſent, excoriaſſet meritò, ut qui ipſe in Muſica uicerat. nunc autem circumuentus miſer ille, periit, iuiuſtè ſane damnatus. Hæc autem formoſa tua uirgo, ita formoſa nimirum eſt, ut poſteaquam animaduertit ſeſe conſpectam ab Acteone fuiſſe, uerita ne adoleſcens ille, turpitudinem ipſius euulgaret, immiſerit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neq; parturientibus obſtetricatura fuiſſet, ſi uirgo utiq; & ipſa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis,& unà cum eo regnas: & propterea abſque metu contumelioſa es. Veruntamen uidebo te non ita multo poſt rurſum lachrymantem, quando te relicta in terram deſcenderit ille, in taurum aut cygnum conuerſus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

VID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipſe auditis illis, tecũ ridere poſſim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehenſa eſt, ac Vulcanus comprehenſos illos uinculis cõſtrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MER. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebãtur, expiſcatus eſt illos, & lecto occultis quibuſdam uinculis circũdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Poſt hæc Mars ingreditur ſecretò, ut quidem ipſe putabat. Videt autem ipſum ex alto Sol,& rẽ ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conſcendiſſent,& in opere eſſent,& iã intra retia tenerentur, circumuoluũtur ipſis quidem uincula, aſtat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo ſe tegeret. Mars uero, ab initio fugere tẽtabat, ſperabatq; ſe uincula illa diſrupturum eſſe. Cæterum poſteaquam intellexit, ſe undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam poſſe, ſupplicare cœpit. APOL. Quid igitur, ſoluit ne ipſos Vulcanus. MER. Nondum. ſed conuocatis dijs, ſpectandũ ipſis exhibuit adulterium. Illi autem nudi ambo,& colligati mutuo, inclinatis deorſum capitibus erubeſcebant. Atq; adeo ſpectaculũ hoc dulciſſimum mihi uiſum eſt, cum tantum

tum

tumnon ipſum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipſe, cum ſpectandam ita exhibet coniugij ſui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipſis aſtans. Ego uero, ſi opus eſt uerum dicere, inuidebam Marti, non ſolum quòd cum formoſiſſima dea adulterium exercuiſſet: ſed etiam, quòd colligatus cum ipſa unà eſſet. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto ſuſtineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aſpice modo & accedens, collaudabo enim te, ſi non eadem ipſe quoq; optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

QVIDEM erubeſcerem ò Iupiter, ſi mihi talis eſſet filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, utplurimum autem cum inſanis mulieribus conſuetudinem habens, mollior ipſis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in ſumma cuiuis magis, quàm patri tibi ſimilis. IVP. At uero hic mitratus, & mulieroſus, non ſolum, ò Iuno, Lydiam ſubiugauit, & eos qui ad Tmolum habitãt, cepit: præterea & Thraces ſub ſe redegit, uerumetiam cõtra Indos profectus, cum muliebri iſto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus eſt, ipſumq; regem, qui aliquantulum reſiſtere auſus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, ſaltans pariter & choream ducens, haſtis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod ſi uerò quiſpiam illum conuiciari aggreſſus ſit, cõtumelioſe de ſacris illius loquendo, etiã hunc ulciſci ſolet, uel palmitibus ipſum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero tuſſibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non eſt, quòd inuideas, & maximè ſi quis cogitet, qualis hic ſobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipſius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati iſti faciant, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in ſumma, inſanientes præuino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipſi compotores interfecere, ligonibus cæſum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hęc, nec ipſe Dionyſius efficit, ſed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & ſatis eſt, repleri mero. Cæterum ſiquis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & ſuauior fieri ſolet. Qualia uero Icarius paſſus eſt, tale nihil ulli compotorum facile fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminiſci, Iuno, Siquidem eas res Dionyſij calumniaris, quæ ſunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

VID tandem in cauſſa eſt, Cupido, ut qui reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipſum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temperes, utq; ad uerſus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua ſit pharetra, tum & ipſe arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: eſt enim formidabilis trucu

lentoq; aſpectu, ac ferocitate quadam ſupra modum uiri: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ criſtam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VEN. Atqui Mars annon erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVPI. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerua ſemper adductis ſuperciliis obſeruat: quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens: at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptū in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, poſtremo & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſane, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterùm Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentū gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ò Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iſ̄ eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad iudicem. Ego uero ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos victrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarū plurium incurrere. Quare equidē ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcēs autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt, & Ganymedis huius cognatus. Cęterū ſimplex & mōtanus, neq; quiſq; illū cognitione hac indignū meritò putauerit. VBNVS. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momū ipſum præſtituas nobis iudicē, præſenti animo itura ſum, ad documētum meū præbendū. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicq;, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcũ que uictæ fueritis, nẽue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autẽ non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus: neq; ille facile iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrũ autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MER. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic latis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. *Nihil mali*, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentẽ uenisset hoc, neq; ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, carétne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cũ sit, etiam has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc fermè eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, nẽ ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoq; totũ Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoq; iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentũ. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendã à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentũ. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terrã, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cõturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cæterum posteaq; descẽdimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cõsentaneum est, locorũ perita es: quippequæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodũ, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescentulũ istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, unà quoq; cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidẽ fortè tũ fistula canebat ad ouile. Iupiter autẽ à tergo ipsi deuolans, leniter admodũ unguibus circumiectis, et ore in tiarã, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari cõmodè queant, formoſæ adeo cum ſint. MERC. At non ſunt mulieres. Iunonem uero, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidẽ enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarũ, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autẽ præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideã, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, q̃ pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, delicatorũ atq; urbanorũ magis eſt. Quod autem ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliã ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & nõ uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliã tranſferendo, aſpectũ auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, ei inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud trãſierit, etiã illud formoſum uidet, & inamoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionẽ excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarũ, & totum me cõplexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quẽad modum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autẽ mihi, benè tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiã hoc pacto iudicium hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperium. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quicquid peccatũ uidebit, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculũ. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrũ ſatis erit ſpectare ipſas, ut nũc ſunt ueſtitas: an uero etiã exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuũ officium erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiã uoles. PAR. Quomodocũq; etiã uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, q̃ non ſolum lacertos habeã candidos, neq; etiam magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiã, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incãtatrix enim eſt, ne te præſtigijs circumueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiam ſtudioſe ita exornatã hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formã nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud deceſto, atq; etiã depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudum caput ſpectandum exhibes: ſed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cæruleum iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IVNO. Sed exuamur tandem. PAR. O Iuppiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me tè feram, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita facia-
mus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac
poſteaquã me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, nũ
pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe
iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc ge-
runtur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquũ uiſum erit. Tu uero
accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ò Pari, formoſam eſſe,
iudicio declaraueris, haud unquã expugna uictus abibis: bellatorem enim te,
& uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello,
& pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab
hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus
feres. tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem
& impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt.
VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligen-
ter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorãdo ſingulis etiam membris. Quod
ſi uero placet, ò formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudũ aſpi
ciens te iuuenem adeo et formoſum, qualẽ neſcio an ullum alium nutriat Phry
gia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non
relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitã degis, ſed corrumpi pulchri-
tudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid
proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem du
xiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim muli
eres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacęnam,
cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa infe
rior, &, quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpi-
ciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeq; ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur,
& cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PA.
Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa,
te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupi
ter ẽ cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt?
VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: te
nera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nudã plerumq; exercens ſeſe, & palæ
ſtricæ rei dedita. Adeo igitur magno opere ab omnibus paſſim expetitur, ut
& bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam
rapuiſſet. Poſtea uero cum iam ad florem ætatis peruenisſet, optimus quiq; A-
chiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reli
quis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles,
ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit al-
teri? VEN. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uero noui, quo pacto talia perfi-
cere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem
proficiſcẽris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona peruenerís,
uidebit te Helena. Poſt illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore
tui capiatur, teq; ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut
illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq; hoſpite è patria nauigare, in ani-
mum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certè rei gratia, liberos du
os habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam,
qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illã
ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa
eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unã præſens,
rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atq; ita omnes ipſam, ad hoc
quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum
adhuc, Venus eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectâ uerſus Græciam, & in Sparta peregrẽ abſum, & redeo unâ cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ conciliatricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam tradituram me eſſe uxorem tibi, & futuram comitẽ proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturã eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatẽ, & Gratias tecum adduces? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quàmq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunc enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum at trahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectũ in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribusq; ſuperiorem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eũ ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia concilíet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quẽ linguæ continẽtis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim me mineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula cõijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idq; cum tres duntaxat eſſent dij. Quod ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quomodo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi natus

tus. MER. Per Iouem Hirci fortaſſe cuiuſdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & naſum talem, & barbam hirtam, & pedes biſidos, hircinoſq́, præterea & caudam ſuper natibus? PAN. Quæcunq́ in me conuiciando dicis, iſs tuum ipſius filium, pater, probroſum ac turpem declaras. imò potius teipſum, qui eiuſmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam ſum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais eſſe? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra. ſed tibi ipſe in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq́ puellã liberam per uim ſtupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icariũ filiã dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco ſimilem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipſa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego ſum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd ſi igitur cornutus ipſe es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco ſeipſum aſſimilauerat, quo facilius lateret: & ob id ſimilis hirco tu quoq́ euaſiſti. MERC. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formoſus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animũ elatũ præ me fero, qui adhuc imberbis ipſe ſum, pater tuus uocabor? & ab omnibus riſu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non ſum. Nam & Muſicus ſum, & fiſtula cano, admodum pleno ſpiritu. Et Bacchus ille, nihil abſq́ me facere quicquam poteſt, ſed & ſocium, & conſultatorẽ fecit me, & duco ipſi chorum. Iam & ouilia mea ſi uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem geſſi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrũ illud, quod eſt ſub arce. Quod ſi igitur Athenas ueneris, cognoſces quantum ibi ſit nomẽ Panos. MER. At dic mihi, duxiſti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitãte te. PAN. Nequaq́, pater, amator enim ſum, neq́ cum una aliqua rem habere contentus forẽ. MER. Capras uidelicet conſcendis. PAN. Tu quidẽ irrides me, at ego tamen & cũ Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq́ admodum ſtudioſe ab illis obſeruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenſes licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pitys pinus eſt, tametſi Gr. Larice nettat. hinc autẽ Pan coronari ſolebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur, dicendũ ne eſt, Bacche, fratres eſſe Cupidinem, Hermaphroditum & Priapũ? adeo diſſimiles forma & ſtudijs cum ſint? Nam hic quidẽ formoſus omnino & iaculator eſt, et poteſtate nõ parua cõparata ſibi, omnibus imperat. Ille autẽ mulieroſus ac ſemiuir, ambiguã quoq́ faciem præ ſe ferens, ut non facile dignoſcas, adoleſcens ne ſit, an uirgo. Tertius uero, etiã ſupra modum uirilis eſt, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipſa Venus in cauſſa eſt, ſed patres, qui diuerſi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq́ matre naſcuntur, ſæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos, naſcuntur. APO. Ita ſane eſt, ut dicis: ſed nos tamẽ ſimiles ſumus, & circa eadẽ ſtudia uerſamur. Sagittarij enim ambo ſumus. BAC. Quantũ quidem ad arcũ & ſagittas attinet, eadẽ ambo exercetis, Apollo: Illa uerõ ſimilia nequaquã ſunt, q́ Diana quidem

hoſpites mactat apud Scythas, tu autē uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim peroſa mactationes illas. BAC. Rectè ſane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propē noctem exurgēs generoſus ille: ſed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quām riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neq; acerbē, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MERCVRIVS.

ST uero mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nō dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiā in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare. inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenisſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarū res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Quin nūc quum recens Sidone à Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelum de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaē ageretur, Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fuerisq; lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi ſunt qui amant.

Hi

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in aliis circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quæ in terris ſunt, perdidiſti omnia, adoleſcentulo fatuo ac ſtulto, commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis prope terram curſu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſumma, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum manſiſſent. Talem nobis pulchrum iſtū aurigam atque rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non noras, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerūt, nunc quidem ad læuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in cōtrarium, eius quem cœperant, curſus. & in ſumma ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodo utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoq; aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipſo in currū impoſitum, ſubmonui, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri, deinde rurſum per decliue deorſum tergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſcenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profundi ſuperne incumbens, ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uero, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto adoleſcentulo, è uia diuerterūt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipſe, iugum curruſ apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia autſus ſis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, decætero autem ſi quid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto igne tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uero compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut memineris horum omnium.

APOL.

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter istorum Castor est, aut uter Pollux? Nam ego quidem nõ facile discreuero ipsos. MERC. Ille qui heri conuersatus nobis est, Castor erat, Hic autem Pollux est. APOL. Quomodo dignoscis, similes enim sunt. MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie uestigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iasone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ se fert, sed purus est atq; integer facie totus. APOL. Operæ preciũ feciſti, qui discrimina, quibus internoſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia sunt, oui pars dimidia, & stella superne imminens, & iaculũ in manu, & equus utriq; candidus. Quare sæpe equidem appellaui hunc Castorem, qui Pollux erat: & rursus Castorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiscum uersantur, sed ex diuiso nunc quidẽ mortuus, nunc autem Deus est alteruter ipsorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem esse, diuiserunt ita inter se ipsi immortalitatem. APOL. Non sanè prudenti, Mercuri, diuisione. Siquidem nec aspicient sese mutuo, hoc pacto, quod uel maximè, opinor, desiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes existat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aesculapius medetur, tu palæstricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obstetricatur, atq; aliorum suam quisq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ocioſi conuiuabuntur nobiscum, tam grandes cum sint? MER. Haud quaquam. sed iniunctum illis est, Neptuno ut ministrent & subseruiant, & obequitare ipsos oportet pelagus: & sicubi nautas tempestate periclitãtes aspexerint, insidẽtes nauigio, præstare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & salutarẽ narras artẽ.

DIALOGI MARINI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuersa aut dissimilis ratio est, quod ad occasiones & argumenta pertinet, quàm superiorum. Nam & ipsi ex Homericis ac Tragicis fabulis desumpti sunt, & eadem elegantia ac festiuitate nitent. Nisi quòd omnes (quod idem tamen & in superioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; uerisimile est, Lucianum ostendere uoluisse, quod quæcunq; sub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia sint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorum quàm hominum dominatorem esse. Quòd autem Deos maximè ex amore desipere atq; insanire: deinde & uoluptatibus deditos esse fingat, ex professione sua facere uidetur. Fuit enim quam quam omnibus Philosophorum factionibus ex æquo propè infestus, ad Epicureum tamẽ magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum asserebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi passim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Neride Doris: etenim qualis, qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quòquidem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadā isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter cādorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamē eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace ò Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ò sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimū erat ceruino capitis ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echò ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istū Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

CYCLO

CYCLOPIS ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

PATER, qualia paſſus ſum ab execrabili iſto hoſpite, qui me inebriatum excæcauit, ſomno grauatũ aggreſſus. NEP. Quis uero eſt, qui iſthæc facere auſus fuit, Polypheme? CY. Principio quidem ſeipſum Neminem uocabat, poſtquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyſſem nominari ſe aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacenſem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animoſus ſit? CYC. Deprehendi in antro, è paſcuis domum reuerſus, multos quoſdam, inſidiantes uidelicet pecuarijs. Poſteaquam autem appoſui foribus operculum, (ſaxum autem quoddam mihi eſt, perquàm magnum) atque ignem reſuſcitaui, accenſa arbore, quam dè monte mecum ferebam, uiſi ſunt, abſcondere ſeſe parare. Ego uero comprehẽſis ipſorum quibuſdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones eſſent. Hic igitur uerſutiſſimus ille, ſiue Nemo, ſiue Vlyſſes fuit, dat mihi bibere, infuſo quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad inſidias ſtruẽdas præſentiſſimo & maximè turbulento. Nam ſtatim omnia uidebantur mihi, poſtea quàm bibiſſem, circũagitari, & antrum ipſum inuertebatur, & prorſum, apud me amplius ipſe non eram. Poſtremo autem ſomno correptus iacui. Ille uero exacuato uecte, eodemq; igne ſuccenſo, inſuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi ſum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormiſti, fili, qui non interea exilueris, cum exęcareris. Vlyſſes igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, ſat ſcio, potuit dimouere ſaxum à foribus. CYC. At ego amoui ipſum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipſo ad fores, extentis manibus uenabar, ſolis dimiſſis in paſcua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipſum agere pro me oporteret. NEPT. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm ſe ſubducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipſum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed poſtquam me interrogaſſent inſidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem eſſe, inſanire me arbitrati, relicto me iterum diſceſſerunt. Ita im poſuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciſcar enim ipſum, ut ſentiat, etiamſi cęcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen ſeruare uel percere, penes me eſſe. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

VID hoc, Alphee, quòd tu ſolus aliorum, in mare delapſus neq; cum ſalſugine miſceris, perinde ut ſolent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipſum, aquis diffuſis, ſed per mare, uelut cõcretus, ac dulci cuſtodito fluore, incorruptus etiam & purus curſu laberis? Neſcio quo locorum in profundum te ipſo, quemadmodum gauiæ atque ardeæ faciunt, ſubmerſo. Ac uideris rurſum emergere quoq; alibi, et te ipſum iterum ſpectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc eſt, Neptune,

Neptune,quamobrem,ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenume-ro. NEP. Mulierem ne,Alphee,an nympham amas, an etiam Nereidum ipsa-rum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. V-bi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est,in Sicilia, Arethusam ipsum uocãt. NEP. Scio. Non deformem sanè,Alphee, Arethusam amas: sed & liqui-dus fons ille est,& perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt,supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere no-sti fontem hunc,Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic,ubi tu Arethusam cõspicatus es, Arcas ipse cum sis,fons autem ille,in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune,curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igi-tur ad amatum. Ac emergens iterum è mari,eodem alueo cum fonte illo misce aris,& in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique tum sis: etiam arborem fieri,tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet,tamen ne que hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est,cum in mari habites,hoc omnino miror,neq; adducor ut credã. PRO. Ne mireris Menelaë,Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse. ueruntamen uideris mi-hi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibe-re rei,atq; intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio,in rebus sic manifestis,fieri queat? An non apertis o-culis uidisti in quãm multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nõ credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos ob uersans,postea quam ignis factus fuero,applica mihi, heus generose tu, manũ. Nimirum senties,uidear ne tantum ignis,an & urendi uim habeam. MEN. Pe riculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi neq; Polypum uidisse unquam,neq; etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens, acetabula sua applicuerit,atque affixus in hæserit cirramẽtis,illi seipsum simílem efficit,mutatq; colorem,imi-tando saxum,quo uidelicet lateat piscatores,nihil ab illo uarians,neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuũ hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas,qui tuis ipsius oculis nõ credas. MEN. Videns equi dem uidi,sed tamen res ipsa monstro similis est,eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne,Galene, heri,qualia fecit Eris ad cœnã in Thes-salia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cū præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulātibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam excompoſito iactum, peruenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidē Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe cōtendebant, ac quælibet ſuū illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſq; res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, nō feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quę nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facile, talis cum ſit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniēte in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

AD Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEPTV. Liberām ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero. ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPT. Solā ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lōgiorem rebus moram inijciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitādo enim illi quām celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanē. prouehamur igitur. Tu uero iuxtā natando, conſequere me, Triton. Ac poſteaq; ad Lernam iam aduenimus, ego quidē hic in inſidijs ero: tu autē ſpeculando obſerua, quando illam accedentem ſentias. TRI. Eccā tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton, & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cōprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptā abducis? plagiarius quiſpiam es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo noſtrō, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ō homo, uim facis, atq; hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEP. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium, & tu ipſa felix atq; beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum, & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum ſit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierē, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibiæ bifidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cū matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarum enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, ſi hominibus benè facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidē ob id reprehendo Bacchum, q̄ uos nauali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cęteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

bat,artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno,concupiuit,nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, ſpectandas ibi diuitias ſuas exhibere. Ac conſcenſa ad traiiciendum naui, hominum quorundam ſceleratorum, poſteaquàm cognitus eſt, multum auri ſecum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit,inſidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auſcultabam omnia, iuxta nauigiũ natando) quoniã hoc uobis ita uiſum eſt, inquit, at me ſaltem aſſumpto ornatu,& decantato prius mihi ipſi funebri aliquo carmine,uolentem ſinite præcipitare meipſum. Conceſſerunt nautæ. Tum ille aſſumpſit ornatum, & cecinit admodũm lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit ſeſe,tanquam ſtatim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; impoſito illo,enatau unà cum ipſo in Tenarum. NEPT. Laudo ſtudium erga Muſicam tuũ. Dignam enim mercedem rettuliſti ipſi pro eo quod auſcultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NEPTVNVS.

RETVM hoc quidem anguſtum, in quod puella delapſa, ſub merſa eſt, Helleſpontus ab ipſa uocetur, Cadauer autẽ ipſum, uos Nereides acceptũ, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis ſepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, ſed hic in cognomini pelago ſepeliatur. Miſeremur enim ipſius, ut quæ miſerabilia maximè à nouerca paſſa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non eſt, neq; etiam aliàs honeſtum, hic illam alicubi ſub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Cherſoneſo mox ſepelietur. Illud autẽ pro ſolatio ei erit, quòd paulo poſt eadem, ipſa quoque Ino patietur, & præcipitabitur, perſequente illam Athamante, in pelagus, ex ſummo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis geſtabit. NER. Sed & illam ſeruare conueniet, gratiã hanc Baccho faciendo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autẽ eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adoleſcens enim eſt, & contra impetum obſiſtere poteſt. Illa uero, eò quòd inſueta eius rei erat, conſcenſo uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & deſpiciẽdo in profundum immẽſum, perculſa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præ uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus ſe eò uſq; ſuſtentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipſius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat ſanè, ſed Parca quàm Nephele multò potentior eſt.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IRIS.

Alludit ad nomen Δῆλος, quo ipſa inſula dicta eſt.

NSVLAM iſtam errantẽ Neptune, quæ à Sicilia reuulſa atque undis ſubmerſa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppiter, conſiſtere facias iam atque apparere, & ut tantundem manifeſta atque conſpicua in medio Aegæo inconcuſſe ma-

maneat, fundata fit miter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, ſed tamen quem uſum illi præbebit, manifeſta apparens, & nõ amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipſa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non ſufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod ſi minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obſtrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur inſula, iuramento non tenetur, Abſcondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur ſubſiſte Inſula, atq; emerge iterum ex profundo, & nõ amplius fluctues aut titubes, ſed immota maneas. Ac ſuſcipe, ô feliciſſima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traiſcite Latonẽ in ipſam, omniaq; tranquilla ſint. Serpentem autem iſtum, qui nunc uelut aſtro exagitat illã, perterrefaciendo, ipſi infantes, poſteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita eſt Inſula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ô Mare, grauia enim paſſus ſum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei eſt Xanthe? quis te deuſſit? XAN. Vulcanus, ſed igne candeſco prorſus, miſer, & efferueſco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Poſtquam enim occidentem illum Phrygas, ſupplex deprecatus ſum. Ille autem ab ira nihil remiſit, ſed occiſorum corporibus etiam obſtruxit mihi alueũ, ego miſertus miſerorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo abſterritus, ab occidione uirorum ceſſaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerſo igne, quantum, opinor, uſquam habebat, quãtumq; & in Aetna, & ſiquibus aliis locis, illius eſt, allato, proceſſit obuiam: ac exuſſit quidem ulmos, & myricas, aſſauit autem & infelices piſces & anguillas. Me uero, cum efferueſcere feciſſet, parũ abfuit, quin totum aridum ac ſiccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exuſtionibus iſtis deformatus ſim. MAR. Turbidus es, ô Xanthe, & calidus, ut cõſentaneum eſt, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nõ ueritus, quòd Nereidis filius ille eſſet. XAN. An non igitur decebat miſereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat miſereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Forsitan, uox potest legi dum, id eſt, pro ἐφύη, ἐφυσᾶτο.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipſam, tum infantem ab eo pauloantẽ genitum. Iuſſit autem pater nautas arcam illam acceptam, poſtquam in altum à terra prouecti eſſent, in mare abijcere, ut ita periret & miſera illa, & infans

unà cum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem comperta habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, conjecit in arcam hanc, cum paulo ante peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat damnationē, pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymãdo, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiã arridebat mari. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquã, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur nõ conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes, præstabũt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus, Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

ANIME uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meã, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, et ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atq; ibi inambulans, sesecq; lauans, non semel optabat in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te prærípere amorem mihi, & uelut histrionem alíquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atq; ita decipere Tyrõ istam, puellam adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo absconditi iacuistis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu,

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

ALAENA ista uestra, Nereides, quam cõtra filiam Cephei Andromedam emisistis: neq; puellã ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; illectamento aliquo proposita puella, aggressus illam occidit, ex insidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassa, Perseum illum, Dana

Danaës puerum illum paruũ, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, misertæ illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illũ iam adolescentem factum esse, atq; admodum generosum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balenam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeũt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam posthac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquã, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectandam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atq; ita priusquã sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terrę iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat caussam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam balęna accessisset, terribilis admodũ, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidẽ ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunq; Medusam aspexerũt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo allígata fuerat, suppositaq; manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem ẽ rupe, ardua illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægrefero factũ hoc. Quid eñ adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRI. Quòd hoc pacto magnum dolorẽ perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori, istoræ amplius, si quid barbara mulier, suprà, q; decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij sulit, quæ tanto in metu, filiæ causa constituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus? Perſei ſui.

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut quinam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilẽ aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iuppiter ia-

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uero postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil suprà, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factum est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehẽdit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietũ fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantũ, eorum quæ fiebant, quæ si quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinũ tergis insidentes obequitabant applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus cõscenso curru, & quasi pronubus incedẽs, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubãtem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atq; hæc à Phœnicia usq; in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui ista hæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atq; diuersum ab illis finem habent, aliásq; mouent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur. at hic illud indicatur, atq; etiam oculis pene subijciur, quòd apud inferos, & eos Iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscũq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureum, & ut ab aliis uocatur, ἄθεον, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarum recte quicquam senserit. Verumenim etiã aliàs, cum de ueris moribus Philosophorum scribit, ut in Nigrino, Demonacte, & cæteris quibusdam, eiusmodi de præsentis uitæ rebus & actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; non nihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut autem hæc se habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissime

mè reuocentur: uel ob hoc ſolum, ut à cupiditatibus ac rerum externarum deſiderio mentem auocemus, & ad illud reſpiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra ſumus, quodq; poſt hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos ſequentur, aut inuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.

OMMENDO tibi, Pollux, quamprimum ad ſuperos aſcenderis (tuum enim eſt, ni fallor, cras reuiſiſcere) ut, ſicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipſum Corinthi, circa Cranéum, aut in Lycéo deridentẽ contendẽtes iſtos inter ſe Philoſophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, ſi ſatis ea, quæ ſuper terrã ſunt, deriſiſti, quo & huc ad inferos deſcendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc riſus fuit, et frequẽs illud obijci potuit. Quis enim omnino ſcit, quæ poſt uitam futura ſint? Hic autem, non deſines conſtanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio. Et maximè poſtquam uideris, diuites iſtos ac ſatrapas & tyrannos ita humiles & obſcuros eſſe, ſoloq; eiulatu ab alijs dignoſci. Tum quòd & molles & ignaui ſunt, reminiſcentes eorum quæ in uita gerũtur. Hæc illi quæſo ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & ſicubi in triuio poſitam inueniat, Hecatès cœnam: aut ouuum ex luſtratione relictum, aut ſimile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoſcere queam, cuiuſmodi facie eſt? DIOG. Senex eſt, caluaſter, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuerſorum pannorum aſſumentis uariegato. Ridet autem ſemper, ac plerumque arrogantes iſtos philoſophos acerbè perſtringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique ſignis. DIOG. Vis ne ut ad ipſos quoque philoſophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuerſum, adhortare illos, ut deſiſtant à nugis ſuis, neque de toto contendant, neque cornua ſibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuſcemodi ſterilia atque ieiuna interrogare, animum inſtituant. POLL. At indoctum me & ineruditum eſſe dicent, qui doctrinam illorũ reprehendã. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidiſſimum caput, hæc noſtro nomine annuncies quæſo: Quid, ò uani, inquiens, aurum tantopere cuſtoditis? quid autem excruciatis uos ipſos? ſupputantes uſuras, & talentum aliud ſuper aliud accumulantes: quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo poſt oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formoſis iſtis, & robuſtis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno paleſtritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neq; rubor faciei, amplius ullus eſt: neq; præterea nerui intenti & robuſti, neq; humeri laborum tolerantes, ſed omnia, unus puluis, ut aiũt, nobis, caluaria forma nudata ſcilicet. POL. Non moleſtũ erit, neque hęc ad formoſos & robuſtos illos dicere. DIO. Etiã pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autẽ ſunt, quibus & ea res perq; moleſta eſt, & inopiã lugẽt) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, expoſita illis æqualitate hac, quæ hic eſt: & quòd uidebunt, eos qui illic diuites ſunt, nihilo meliores, quàm ſeſe hic eſſe. Lacedæmonijs autẽ tuis, hæc ſi uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipſos eſſe dictitãs. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicq; dicas, nõ enim

Mos erat diuitibus ut ſingulis menſibus Hecatæ ſacrificãdo in triuijs panes & alia quædã ponerẽt, quæ poſtea à pauperibus auferebãtur, hanc Hecates cœnã dicebãt. Suid. & Athen. li. 7. Athenienſes aũt & theatra & cõciones & cæteros cõuentus hominum luſtrare ſolebãt adhibitis pauis et uilibus quibusdã hoſtijs. Vt Suidas tradit, eã uidetur hic alludere.

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc aliò commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeo cum sint, qui bus nō satis fuit, uixisse malè, sed etiā mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haudquaq;, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciēdo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; creditimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrātur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nō ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum est. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem niſi Lebadiam fuiſſem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu geſtans, per anguſtum aditum in ſpecum irrepſiſſem, nequaquam fieri potuiſſet, ut te defunctum eſſe cognoſcerem perinde atque nos, ſolaq; præſtigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipſam diuinandi artem, quid tandem eſt Heros? neque enim intelligo. TROPH. Eſt quiddam partim ex homine, partim ex deo compoſitum. MEN. Nempe quòd neque ſit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc receſſit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quòd illud planè uideo, te totum eſſe mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

RATIONEM ſupputemus portitor, ſi uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim eſt mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchorã ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHAR. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro reſarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feciſti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc utili emiſti. MERCV. Hæc ſunt, quæ tibi expoſui: niſi ſiquid reliquum eſt, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non poſſum. Si uero peſtis aliqua, aut bellum, cõfertos & frequentes huc demiſerit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid ſubtracto clãm nonnihil exportorio. MER. Proinde ego nunc ſedebo, peſſima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non poteſt, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos deſcendunt. Pax enim eſt. MER. Satius eſt ita eſſe, etiam ſi ob hoc abs te prorogatur nobis debiti iſtius ſolutio. Verum enimuero priſci illi, Charon, noſti quales aduenire ſolebant, quãm fortes atque animoſi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore: aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque ſimiles prioribus illis. Plurimi autem ipſorum etiam pecuniarum cauſſa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo ſibi inſidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ ſunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, ſi uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ funiculi ſunt, quibus antennarum cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omiſſa Hypera, pedẽ quæris. Vide Eraſmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI

PLVTONIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

ENEM nenosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hęreditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MER. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illum quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidē accumulatis, si modo possibile sit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaq;. imò iustissimum. Quam enim ob caussam illi adeo optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniū sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuo: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidē immortalis sit, illi autem præ ipso abeant frustra hiantes. MER. Ridicula patientur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodū scitè circumducit illos, & spe pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, q̄ quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnū spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super alium ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.

VSTVM ne hoc est ō Pluto, me quidem ē uita obijsse triginta cum sim annorum: Tucritum uero senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ō Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certē ad nullius tamen mortem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidissimē cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti diuitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ō Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum ē uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusce modi accuso ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senē primo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaq; autē exerceri, aut uiuere, qui senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deseruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil deniq; uoluptatis degustans, haud aliter existens, q̄ animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robuſtimos adoleſcentes. Nam hoc perinde eſſe uidetur, ac ſi flumina ſurſum deferantur. Aut ſaltem ſcire neceſſe foret, quando & ſenum quilibet obiturus eſſet. nequos, prout eis mos eſt, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici ſolet: Quadriga bouem ſæpiſſimè ducit. PLV. Hæc quidē ò Terpſio, prudentius fiunt, quā tibi profectò uidentur. Verū & uos quid paſſi eſtis? quòd rebus alienis gaudetis, & ſenibus, filijs orbatis, uoſmet tātopere in adoptionem tradatis: quamobrem in deriſum adducti, ab illis ſepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quām gratiſſimū eſt, ſi ante eos uos mori cōtingat. Ete nim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos cū amatis: præſertim quidem, ſi liberis ſint orbati. qui uero liberos habent, illorū uobis non eſt cura. Atqui ex ijs qui amātur plurimi, minimē ueſtri ignari aſtus etiam ſi ipſis liberos eſſe cōtingat, illos odiſſe diſſimulant, ut & ipſi habeāt amatores. Inde ijs in teſtamento excluſis, qui munera diutiſſime obtulerunt, liberi, ſicuti profectò dignum eſt, omnem eorum ſubſtantiam conſequūtur: at illi triſtitia affecti, ſuaq; ſpe deluſi, dentibus fremūt. TER. Omnia hæc uera ſunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum ſemper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemēdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, ſtridendo ægritudinē ſimulabat. Vnde quanto citius eum ad ſepulchrum duci exiſtimabā, tanto plus illi donorū mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam prę nimia ſollicitudine inſomnis iacebam, ſingula enumerans, ac unumquicq; diſponens. Eaq; etiam cauſſa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamēto meo tanto, adſtitit mihi, quando ſepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ò Tucrite, diutiſſime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuſcemodi homines deridēs: neq; prius moriaris, quām hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidē ò Pluto periucundum mihi foret, ſi ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi ſis ò Terpſio, & Phido etiā, & Melanthus, & omnes penitus ipſum præcedent, ſuis ipſorum curis confecti. Hæc ego ſummopere laudo, ò Tucrite diutiſſime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ZENOPHANTES.

AT tu Callidemides, quo pacto interiſti? Nam ipſe quemadmodum Diniæ paraſitus quum eſſem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, noſti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouum quiddā atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus eſt Ptœodorus ille ſenex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitē, apud quem te aſſiduè uerſari conſpiciebam? CAL. Illum ſemper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimūm moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, ſene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori perſuaſeram, ut ſimulatq; Ptœodorus potum poſceret, bibebat autem prolixius, præſentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod ſi feciſſet, iureiurando confirmabam, me illum manumiſſurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti ueniſſemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui ue

benum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenũ, Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectus stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui nõ conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam elegãter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitũ atq; inexpectatum sanè cõturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uemisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CNEMON.

HOC illud est quod uulgo dici consueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meũ admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultũq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearũ in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morẽ ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum, opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse periij te fermè septuagenario. POL. Quàm suauissimè profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiã orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinũ mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebã. POL. Atqui uir præclare, exalienis arcis opes mihi subscatebãt. Tum diluculo protinus quã plurimi mortales ad fores meas uentitabãt, simulq; ex omni rerũ genere, quæ terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tú ne amantes, tantus natu quũ esses, uixq; tibi dentes supererent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidẽ optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quem cũq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quũ talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequẽs, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palãm quidem affirmabam, me unumquemq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ẽ cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystrate? PO. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt, captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res nostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodũ uidetis, & cariosa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; uestrũm tam multi simul confluunt, & singuli plurimas sarcinas adferunt. Quòd si cum his nauiculã conscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille

primus? MENIP. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectè feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verum quis ille formosus est? CHAR. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Benè se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot sarcinis ueniſti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MER. Sed superbiam ò Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam co incidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & strangulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERC. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasias ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palęstris à me uisum. DAMA. Ita est ò Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & similis cum alijs mortuis statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea mollicies & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet benè meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones. & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIP. Philosophus quidam est ò Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaq; ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Deponetu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiā, quantam insciti am, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & mollitiē secum habet: neq; enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorē esse. Nam si cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILO. Deponoigitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: utetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

ſed da mihi ſerram. hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nũc adpares, depoſito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de ſuperciliis auferam? MER. Maximè. Nam has ſuper frontem etiam attollit, neq; ſcio quò ſeipſum extendat. Quid hoc rei eſt? Etiam ploras ſceleſte? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauiſſimũ geſtat ſub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercurii, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abiice libertatem, & loquendi audaciam, læticiam, animi magnitudinem & riſum. An tu ſolus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, ſed retine iſta, leuia enim ſunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum proſunt. Tu uero Rhetor, abiice iſtã tantam uerborum contradictionem & antitheſes, & ſimilitudines, item perio dos & Barbariſmos, atq; alia ſermonis pondera. RHETOR. En abiicio. MERC. Benè ſe habent res. Itaque ſolue funem, attollamus ſcalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ò uos amentes? præſertim tu Philoſophe, qui paulo antè tua barba ſpoliatus es. PHI. Quia exiſtimabam immortalem eſſe animam. MEN. Mentitur, nam alia ſunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neq; noctu exiens, clàm omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet ſcorta, nec mane deceptis aduleſcentibus ſua ſapientia, pecuniam accipiet, hæc ſunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi moleſtum non eſt, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo poſſet eſſe moleſtum mihi, qui ad mortem feſtinaui, nemine uocãte. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus eſt? ueluti quorundam in terra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exaudi tur clamor, ſed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridẽt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumſtrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damaſiæ mater ululans, lamentationem inceptat unà cum mulieribus pro Damaſia. Te uero, Menippe, nemo eſt qui deploret, & ſolus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòſt, audies canes miſerabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutiẽtes, quando ad ſepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios tranſuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ò Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum eſt? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas eſſe graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuſcuiuſque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CRATES.

MOERICHVM diuitem, nouerásne Diogenes? illum, inquã, ſupra modum diuitem, illum Corintho profectum. cui tot erant naues onuſtæ mercibus, cuius conſobrinus Ariſteas quum ipſe quoq; dives eſſet, Homericum illud in ore ſolebat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia ſeſe captabant inuicem Crates. CRAT. Hæreditatis cauſſa, quum eſſent æquales, uterq; alterum captabãt.

Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hęc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichū, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæprecium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG. Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregiè ualidū, quem ipse sibi parauerat oleaginum.) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenem successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionū genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quā uasa carie putria. Quo fit, ut siquando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq; fundo quod immissum est continere non ualēte. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum hausta aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obuium duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginiensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed quadre uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, nō hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præstantiorem me esse affirmo.

firmo. MIN. Dicat ergò uterq; uicissim pro uirili: tu uero ò Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum didicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos occidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędítos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facilé cuiuis audenti uictoriam tradunt. Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit: atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominẽ priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorẽ Alexandro esse puto. Si uero ea caussa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosam, neq; ut Libycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, homini adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamẽ, an parum ipsum superauerim, qui cũ adolescens adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rex omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffecisse: sed ratibus compositis, illorũ pleroscq; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens. Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum. Si uero Deus hominibus uidebat, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederẽt, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nõ uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam, quòd delitiose uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem, quidnam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facilè potuissem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea illis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protulisse, satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; prius audias ò Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hisce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ò Minos, hæc
„ non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris auidus fui, sed semper esse, quàm uideri malui: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in
„ me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiẽs, scire solum turpe putabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut
„ literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fuerim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quã ei ætati non liceret) in medios senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui deserendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: atque Hannibalem secutus uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me
„ patria post uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis esse putaui, non in
„ auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquã emi,
„ aut uendidi. Ex foro quoq; nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo
„ modo amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari ſtudium est, ita mihi ut adipiscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuersus triumphum egi, censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Greciam percurri. Iterumq; absens consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam
„ euerti, atq; alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunã, aut
„ in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quũ
„ grandis dominus esse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione,
„ quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ò Minos
„ pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per Iouem, ò Scipio, & recte, & uti Romanum decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æqualem,
„ aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secundus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hic fuit, affecta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem præstantiorem. ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui cum Alexan

dro

dró ſeſe comparet, cui ne ipſe quidem Scipio, qui iſtum deuici, cõparare me auſim. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde poſt illum tu, atq; tum, ſi placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipſe contemnendus exiſtat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametſi mirandum non eſt, ſi homo cum fuerim, defunctus ſim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te ſuum eſſe filium diceret, an uero tu Philippo patre progniatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo. neque enim obiiſſem, ſi Hammone parẽte fuiſſem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiã conſimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe congreſſum, uiſumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperiſſe te: porrò Philippum errare, fallíq;, qui ſe tuum patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta, quemadmodum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, ſani quicquam aut uerè dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mẽdacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquã tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatq;, quum deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita ſubmouebar, quàm ut eſſet ocium de illo quicquam ſtatuendi, præter id unũ, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meminiſti quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduerſus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana conſtituerent: denique ſacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te ſepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiũ iam diem: porrò Ptolemæus ille ſatelles meus, ſi quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc inſtant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi ſepulturum, quo uidelicet unus fiam ex diis Aegyptiis. DIOG. Non poſſum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos deſipientem, ſperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ò diuiniſſime, neque enim fas eſt reuerti quenquam, qui ſemel paludem tranſmiſerit, atque intra ſpecus hiatum deſcenderit, propterea quòd neque indiligens eſt Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta, huc ſis profectus, puta corporis cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes? nunquid hæc te diſcruciant, quoties recurſant animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles, ac firmas exiſtimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omnium perditiſſimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quàm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus

ſit

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verum enim Cletum etiam illũ & Calisthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.

NON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obijsses. ALEX. Necq; uero nescius eram pater, Philippi Amynti me esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi uisum erat cõducere, commento hoc usus sum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uisum, ut uatibus impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non isthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prętextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset prælíandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strennui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibus tte manum conserere, operosum profecto atq; arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conspicuos, nõ satis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res sunt non usqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen necq; concitatis inter ipsos intestinis odijs, necq; per proditionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed necq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemq; solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiseris,

ſeris, uiris doctis in leonũ clauſtra incluſis, & nuptijs talibus peractis. Quòd que Epheſtionem plus quàm eſſet ſatis, amaris. Vnum eſt quod ſolum laudo abs te geſtum, in Darij uxore uidelicet, forma præſtante, quia ab illius comple xu abſtinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam ſuſce peris. Regium certè id opus extitit, quod tum factitaſſe te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium tranſilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia pulchrum eſſe negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in ſubeundis pe riculis prætentare uiam: ſed quia ex re tua iſthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, riſus præbebas ſpectatoribus, quando poſt acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans ſanguine flui tabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præſtigiator quiſpiam, & ua nus propheta, reus mendacij palàm tum arguebatur. Non enim uideo quali ter riſum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in deſperatio ne rerum efflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obi eris, quem credas obſecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potiſſimum ubi dei iſtius cadauer porrectum iace re, turgidum ſanè, & iuxta alior̃ corporum morem contactu ſuo omnia labefa ctans, aſpexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuiſſe conducibile, quo fa cilius rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam acſtren nuè geſtis eripuit. Nam quanquam inſigniter multa, tamẽ diſs longè inferiora agere uiſus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me iſthuc ſentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho con ferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, à neutro etiam illorum armis ſubactum, ego facilẽ cepi. PHI. Etiamdum uideris iſta ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubeſcere noſti Alexander, ſolitamũe dediſcere arrogantiam, tei pſum dein noſcere, uel iam tandem ſapere, etiamſi ſerius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

VAENAM ſunt illa Achilles, quæ tu Vlyſſi iamprimum commemorando in mortem executus es, ut minimè gene roſa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando uſus es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, ſi uilis agricolæ munus obiens, ino pi, cui nec uictus ſuppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ ſi rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus inſuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id eſſet, atq; condonandum nonnihil ruſtici tati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculor̃ con temptorem acerrimũ, in tam abiectam & humilẽ de ſeipſo deſcendere opinio nem, fœdũ ſanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; ijs quæ in uita ſtrẽnuè geſſeris equidẽ haud ſcio quomodo iſta conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad ſenectam uſq; licuiſſet, citra gloriã tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ ma luiſti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Neſtoris fili, nondum etiam tum fecerã rei̊ eai̊ periculum, & quid cui prę ferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem

propo-

proponebam uitæ. Atqui ſero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperias fortè, qui res benè geſtas celebrent literarũ monumentis: ſed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus eſt honos omnium. Sed neq; uires iam adſunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum ſtatu uiſuntur omnia, nullum ſapientiæ, aut alterius rei diſcrimen eſt. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis ſum, nemini Græcorum uenerandus, prorſus omnium de mortuis exiſtimatio eſt: ſiue boni fuerint, ſiue improbi. Hæc ſunt quæ me angunt, & miſerè ſollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quiſpiam? quando ſic natura comparatum eſt, ut omnes prorſum cogantur ſemel uitam relinquere. quæ lex quum in uniuerſum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aſpice nos, quotquot penes te ſumus: deniq; & Vlyſſes quoque poſt puſillum adueniet. Vnde ſolatium tibi meritò afferet ſocietas: id quod & alijs in rebus plerũq; uſu uenire ſolet. Non enim ſolus uideris in hæc mala conjectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroſq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidẽtur redituri, ſi quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis, p mercede ſeruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio eſt: uerum haud ſcio quo pacto eorum, quæ in uita agũtur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unumquemq; ita affici, etiamſi non palàm confiteamini: nequiores ſanè in eo, quòd tacitè huiuſcemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, ſed longè tibi præſtamus: quippe qui intelligimus, quàm ſit inutile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo ſuſtinere omnia, quæ accidunt, datum nobis eſt. ne tibi affectu iſto ſimiles ipſi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

VNQVID Hercules hic eſt? Haud quiſquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipſa, totus denique Hercules eſt. Igitur è uita deceſſit, qui Iouis erat filius? Dic quæſo ò uictorioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ ſupereſſem, tibi haud ſecus quàm deo ſacrificaui. HER. Rectè quippe ſacrificaſti. Hercules enim ipſe in cœlo unà cum dijs immortalibus cõſiſtit, Heben apud ſe habens cruribus formoſiſſimã. Ego uero qui te alloquor, ſua ſum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipſius dei? Fieri enim poteſt, altera eundem ex parte deum eſſe, altera uita deceſſiſſe? HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus eſt, ſed ego dũtaxat imago ipſius ſum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro ſe dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res ſe habet. DIOG. Quo pacto igitur callidiſſimus cum ſit Aeacus, te nequaq; illum eſſe non nouit, ſed admiſit tanquam ſuppoſititium Herculem. HER. Quoniam ille ipſe eſſe uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita perſimilis es, ut ſi ille ipſe ſis. Caueas igitur ne contrà ſit: ut tu quidem Hercules exiſtas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & niſi à ſcommatibus, quæ in me iacis, abſtinueris, ſenties quãprimum qualis dei imago ſim. Arcus enim nudus eſt atq; paratus. DIOG. Cur autem deçtero te timeam, quum ſemel mortuus ſis? Sed per tuum Herculem dic

quæſo

quæſo, dum ille uiuebat eras ne unã cum ipſo, & tunc imago exiſtens: aut unus quidem eratis in uita, poſteaquam autem è uita deceſſiſtis ſeparati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etſi fas equidem foret, nequaquam reſpondere uiro ſophiſti cè percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipſum morte affectum eſt, quod nempe ego ſum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum diis immortalibus conuerſatur. DIOG. Perſpicuè nunc intelligo. autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperiſſe Hercules: unum quidem ex Amphytrione, alterum uero ex ſummo Ioue: ex quo factum eſt, ut gemini in unius matris utero latueretis. HER. Nequaquam ô inſane, idem profectò ipſi eramus ambo. DIOG. Neq; adhuc ad intelligendum id facile eſt, duos Hercules in unum eſſe compoſitos. niſi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuiſſe copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipſum ex ſummo Ioue natum, adeſſe cœlo, me uero mortalem ad inferos ueniſſe? DIOG. Vtique eleganter hæc diſſeruiſſes, ô optime Amphitryoniade, ſi corpus hac tempeſtate eſſes, ſed *incorporea es imago*: itaq; periculum eſt, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam ſi unus in cœlo exiſtit, tu uero apud nos imago, corpus autẽ in Oeta, iam in puluerem uerſum, hæc tria iam ſunt. animaduertas igitur uelim, quẽ tertium corpori eſſe intelligas patrem. HER. Audax es, atq; ſophiſta: ſed quod nomen tibi eſt? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipſe autem, per Iouem, minimè cum diis immortalibus, ſed cum mortuorum optimis conuerſor, Homerũ atq; huiuſcemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

VID eiulas ô Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, ſtagno imminens? TAN. Quoniam ſiti enecor Menippe. MEN. Vſqueadeò piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero ſi procumbam: refugit enim aqua ſimulatq; me propius admoueri ſenſerit. quòd ſi quando hauſero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm ſumma rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud ſcio quomodo rurſus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigioſum quiddam de te narras Tantale: uerũ dic mihi iſthuc ipſum, quorſum opus eſt bibere, quum corpore careas: nam illud quod eſurire poterat, aut ſitire, *in* Lydia ſepultũ eſt. Cæterum tu quum ſis animus, quinã poſthac aut ſitire queas, aut bibere? TAN Atqui hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ut anima perinde quaſi corpus ſit, ita ſitiat MENI. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te ſiti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nũ metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, ſi quis hos relinquat, neq; locum aliũ in quem morte demigret quiſpiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ſitire, quum nihil ſit opus. MENI. Deſipis Tantale, et uti uerũ tibi fatear, nõ alio potu uideris egere q̃ ueratro mero: nã diuerſum quiddã pateris, ijs quos canes rabioſi momorderint, ut qui nõ aquã, quem admodũ illi ſed ſitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recuſa. im bibere Me

nippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nũquam fore,ut uel tu,uel reliquorũ Maniũ quispiam bibat: Nec enim fieri potest:quanquam non omnibus quemadmodũ tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt,ac formosæ Mercuri? ducito me docetoq;,utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ẽ loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille,& Nireus,& Achilles,& Tyro,& Helena,& Leda.breuiter quicquid est ueterum formarũ. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu,sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuã,quod si fecisses,forsan diceres tu quoq;,uitio dandum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; conte mpletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florẽt coloremq; obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea,quæq; tam facile emarcesceret,elaborare. MER.Haud mihi uacat tecum philosophari,quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AEACVS.

QVAMOBREM,Protesilaë in Helenam irruens, strangulas illã? PRO. Quia huius caussa Aeace,imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quã nuper duxi,reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ,qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda,contra Troiã duxit. MEN. Nequaquã me, sed multò iustius Paridẽ, qui hospiti mihi, uxorẽ contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abste, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malè nominate, Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaẽ,idq; eo magis, quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiã deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iũctus teneor. Nosti autẽ quòd quædam sunt,quę inuitis nobis geruntur,& nescio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Rectè dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quæ iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidē Paridi fuisse fortassis causſam amandi, sed mortis causſam tibi, fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaë, qui clàm uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exilijsti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum causſa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè, quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

PER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quæso, hic quæ apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verū quæ summatim & ueluti per capita indicari possunt, hæc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: præterea & lacū, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui hæc, & præterea te quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quæso, ostende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet. post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præstantissimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, Cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abs te dictum est capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quisnam est? AEAC. Cyrus est. ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò sceleste, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Hellespontum, & per ipsos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quæso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC Nequaquam. Commi nueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulieroſum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non. sed age cedo, siquid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quòd nihil hic inter se similes sunt, fabæ & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis. præterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides. MEN. Læti hi sunt Aeace, soli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferuefactus, quisnam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

ἀμενηνὰ κὰ ρῶα, capita sine robore, clausula frequens apud Homerum.

res Aetnæ iniiceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouẽ, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, unà cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Verùntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehẽsus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si ubi locorũ hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omniũ æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mẽne quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidẽ olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atq; omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recũbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalũ, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quę rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clãm nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conueniemus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id q; Empedocles dicitur e reis crepidis usus fuisse, ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quòmodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modò, uerumetiam humano more loqui, si quãdo uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simul atque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordẽs pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nõ faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quò spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totũ de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neq

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specũ? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciãtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulũ quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiã præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi so baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquã quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũ non erat. Quid igitur? núm ea gratia erat mihi semper in uitâ manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinã exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusq; cantillãs, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirũ transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquã posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROTESILAVS.

DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis deniq; es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omniũ contra Ilium pugnãdo, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicum temporis, in uitã redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amãt: sed nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occi sus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res, præualuit pondere. PLV. Igitur expecta, aduenietenim & illa quandoq;, neque nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed morã hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pòst duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neq; etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hãc causam Euridicen uxorẽ reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum ista nuda atque deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, fat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unũ diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

HE tũ Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydiq; quoque gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditũ, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atq; efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causſa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris atq; nos ſuſtines, ſub tã ingentibus ſaxis preſſus ac laborans. MAV. Itáne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mauſolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clariſſime: nam Mauſolus diſcruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere conſueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de ſuo illo monumento, quod eſt in Halicarnaſſo, memorabit, ab uxore Artemiſia atq; ſorore parato: contrà Diogenes ne id quidem ſuo de corpore nouit, nunquid habeat ſepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ eſt, uerum apud uiros excellentiſſimos ſui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectiſſime celſiorem, ac tutiore in loco ſubſtructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

NIREVS.

CCE denique uel Menippus hic iudex erit, uter noſtrũm ſit formoſior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præſtantior? MEN. Imò quinam ſitis, prius arbitror indicandum, nã hoc opinor, ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus, uter Therſites. nondum enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi ſum ſimilis, neq; tantopere me præcellis, quantoper te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formoſiſſimũ appellans: quin ego faſtigiato uertice, rariſq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uiſus ſum arbitror. Iam uero tempus eſt, uti pronuncies Menippe, utrũ altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatũ.

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui non item ſub terram opinor, pulcherrimus ueniſti, quippe qui reliquis quidem oſſibus alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit, quòd tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua ſpecie tum fuerim, quùm inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterũ iſta norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formoſior Menippe? MEN. Neque tu, neque quiſquam alius formoſus hoc loco: ſiquidem apud inferos æqualitas eſt, paresq; ſunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus quum eſſes, tamen optaſſe mortem. CHIR. Vera nimirum ſunt iſta quæ audiſti Menippe, planeq; mortuus ſum, ſicuti uides, quum mihi licuerit immortalẽ eſſe. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam ſtultum atque imperitum: Iam mihi deſierat eſſe iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; ijsdem perpetuò rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris ijsdē, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eōdem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, ut sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonisq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

DICIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, rectà, ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, & quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant, tum uero inter ipsos maximè nobiles, Ismenodorus ille diues, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur, (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secū adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemnenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum sium adduci. Nam & equus unà cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, à Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret? CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contũ quẽdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autẽ ubi pelta obiecta, plagam excuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſacẽs per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, tranſfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atq; admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedũ incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedũ digitis, uixatq; ægrè incedãt. Quamobrem, cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neq; ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatum in ſe hominẽ, ad cymbã uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cæteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ducta-uerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorũ Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorẽ Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer perijſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanq; antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſq; mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, nõ iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcẽti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorrueris, ſed teultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atq; ſingultibus fictitijs, genero ſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiã ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longẽ contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesq; lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nũ philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitũ interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, preſertim cum ſenex huc aduenieris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verũ ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; malè te habet, q; relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitã aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modũ egenus ac pauper, liberis carens,

&

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

AN uero & cæcus sis, Tiresia, nõ amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorũ sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cum fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annón audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quàm miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquãdo, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIR. Non fui sterilis quidem, sed neq; peperi tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrũ enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluáne illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est, mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factũ ne hoc ita sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut fere. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodum & postea, an uero pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

I tu, dum furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssem accusas? Ac paulò antè neq; aspicere ipsum uoluisti, cum uenisset huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirum cõmilitonem ac sõcium, sed superbè admodum ac grandi incedens gressu, præterijsti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecum pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignum censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; caussa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multò quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamen, & cessistis mihi arma. Iste autẽ Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cum iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ò generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo, cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlissem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RAEDO hic quidem, Sostratus, in Pyriphlegetontem præcipitetur, Sacrilegus autem ille à Chimera discerpatur, Tyrannus uero iste, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extentus, arrodendum & ipse epar præbeat uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quàm celeriter in campum Elysium, insulasq; beatorum habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi, ò Minos, num tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiam? An non conuictus es Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, sed uide, num iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodum, si modo id iustum est, pro merito quenq; suo pœnam dependere. SOS. At tamen respõde mihi ò Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOS. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecũdamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda

ipsi

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non possit illi contradicere, à quo compellitur. ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus, subseruit enim hic, tãquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo caussam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ò Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vidẽs ne igitur quàm iniusta facis, dũ supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum uiac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequéris, quandoquidem non prædo solum, uerumetiam sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus dit à Tiresia in aurem sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominũ uitam optimam atq; tutißimam esse, quod idem Græci noto illo prouerbio dictitant: Θεὸς, λαθὲ βιώσας Nam diuitias, potentiam, gloriam & cętera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta esse: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita miseros plerumq; sortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos contra diuites factũ fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinantur, & animi in asino: migrare iubentur. quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; mortes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum. quo uel maximè apparet, cum Dialogi scopum habendum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quandam ὕλην indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est Constat autem perpetua quadam narratione, qua & caussam & modũ sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci sunt & maximè illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate, & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS PHILONIDES. MEN.

Occasio Dialogi, ab incessu & habitu Menippi.

SALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubẽs aspicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clauа, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis adueniſti? diu est quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum ẽ latibulis,

Fori-

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clām nobis Menippus uita fūctus est, reuixitq; denuo? MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quām pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere, quænam hęc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua spōte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quidnam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nō licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominē tacendi gnarum, & initiatum pręterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audēdum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quām ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primū sanè tibi expediam, quæ res animū meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrū expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraq; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime contraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquā putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uiteq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputās ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam cōiicerem. Apud enim hos maximè diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorū incertæ et diuersæ doctrinæ.

cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper ad fectum, contu meliijsq; oboxium assidue, Hesiodi sedulò inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quan dam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd ab surdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum ratiões ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderẽt, contrà quicquam hiscere potuerim, atque id; quum tamen manifestè cognoscerem fieri nũquam posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mi hi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdũ contrà abnuerem. Præterea quod multò erat istis absurdius, uitam eorum dili genter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspe xi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, prò mercede docentes: o mnia denicq; nummorum gratia tolerantes. Si uero qui gloriam uerbis asperna bantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incessebant: clanculum uerò ad eam solam libenter co nflu ebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molestèq; tuli. Ali quantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapienti bus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atque uerè adhuc ignarus ober rarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipu lis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carmi nibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopi am de descensu paciscens, Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoq; perdiscerẽ, (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapiẽtissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celer rimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quũ uenio, diuersor apud Chal dæorum quendam hominem certè sapientem, atque artè mirabilem, coma qui dem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uel let, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum qui dem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, ma ne solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussi tans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdã uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uul tum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum, & Choaspi lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postq; iam præparati satis hac di eta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit si mul atque abstersit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & ma gicum simul illud carmẽ submurmurans, deinde totũ me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domũ, ita ut eram, recíprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quan dam uestem induit, Medorum uesti utplurimũ similem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præ-

II. *Modus descensus. Magorũ potentia & superstitio.*

terea

terea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculẽ, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, ò Menippe? nec enim cauſſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atq; nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium denicq; quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoq;

Ingredimur triſtes lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atq; opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quãm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædã nomina barbara atq; ignota cõmiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iã res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitq; ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cãtu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undiq; mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebãtur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominũ turba quiduis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidã atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrásne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quũ primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtriſq; nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue *Deſcriptio Inferorum.* *Iudicia & accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent,ac dignitates inflauerant,quicq; adorari ſe ferè expectabant,nimirum breui perituram eorum ſuperbiam faſtumq; deteſtatus: quippe qui non meminiſſent mortales ipſi quum ſint,ſeſe bona quoque mortalia conſequutos. At nunc ſplendida illa exuti omnia,diuitias inquam, genus,munia,nudi ac uultu demiſſo ſteterunt,tanquam ſomnium quoddam,humanam hanc felicitatem recogitantes,adeo ut hæc dum conſpicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et ſi quem eorum fortè agnoueram,acceſſi,atq; in aurem ſilenter admonui, qualis in uita fuerat,quantoperecq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obſidentes,pulſi interim excluſiq; à famulis,illius expectabãt egreſſum. At ipſe uix tandem illis exoriens puniceus,aureus aut uerſicolor,felices ac beatos ſe facturum ſalutantes putabat, ſi pectus dextrámue porrigens, permitteret oſculandam. Illi uero audientes iſta moleſtè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionyſium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accuſatum,& graui Stoicorum teſtimonio cõuictum,Cyrenęus Ariſtippus interueniens (Nam illum ualde ſuſpiciunt inferi,eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatũ abſoluit à pœna,aſſerens illum eruditorum nonnullos olim iuuiſſe pecunia. Tum nos à tribunali diſcedentes,ad ſupplicij locum peruenimus. Vbi ò amice & multa, & miſeranda audire ſimul,ac ſpectare licuit. Nam ſimul & flagrorum ſonus auditur, & eiulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur q; pariter omnes, captiui, reges, præfecti,pauperes,mendici, diuites. & iam ſcelerũ omnes pœnitebat. Et quoſdam quidem eorum,dum intuemur,agnouimus,uidelicet qui nuper è uita diſceſſerant. At hi ſe pudentes tum occulebant,noſtroq; ſubtrahebãt aſpectui. aut ſi nos aliquando reſpiciebant, id ſeruiliter admodum abiecteq; faciebant, atq; hi quidem quàm olim putas oneroſi faſtoſiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur,& quum interquieuiſſent,denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur,aſpexi. Ixionem,Siſyphum,Phrygiumq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni,quantum? Integrum ſtratus agrum occupabat. Hos tandẽ prætereuntes,in campũ uenimus Acheruſium,ubi ſemideos, heroidasq; reperimus, atque aliam ſimul mortuorum turbam,in gentes tribusq; diſpoſitam, alios quidem uetulos quoſdam ac marcidos,atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros,& hos potiſſimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoſcere quemlibet haud procliue fuit,adeo nudatis oſſibus omnes erant inuicem ſimillimi, niſi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti conſidebant obſcuri atque ignobiles, nullumq; ſeruantes amplius priſtinæ formæ ueſtigium. Cum igitur multi ſimul oſſei conſiſterent, inuicem omnino ſimiles, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes tranſpicerent,dentesq; nudos oſtenderent,hæſitabam certè mecum,quonã ſigno Therſitem à Nireo illo formoſo diſcernerem, aut mẽdicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iã nihil ueteris permanſit indicij,ſed oſſa fuerunt inter ſe ſimilia,incognibilia, nullis inſcripta titulis,nullicq; unquam dinoſcenda. Hæc igitur ſpectanti mihi, perſimilis hominũ uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præſit ac diſponat quæcq; fortuna, ex his qui pompam agunt,diuerſos uariosq; cuicq; habitus accommodans. Alium ſiquidem fortuna deligens, regijs ornat inſignibus, & tiaram imponens, & ſatellites addens,& caput diademate coronans. Alium ſerui rurſus ornatum induit,hunc formoſum effigiat, hũc deformem atq; deridiculũ fingit: nam omnigenũ,ut opinor,debet eſſe ſpectaculum. Quin habitus quorũdam plerũq; in media quoq; pompa demutat,neq; perpetuò eodem ſinit ordine cultuq; progredi,quo prodierant. Sed ornatu commutato, Cręſum quidem coëgit ſerui captiui

Campus Acheruſius ſiue Elyſius.

Aequalitas inferorum.

tiuiſq; ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uiciſſim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatum quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differẽs. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac nõ potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (ſi fors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortaliũ res habent, quemadmodũ mihi tum ſpectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altosq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nã ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nũquam ridere deſiiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in re liqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantũ commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quũ Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentũ, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapasq; uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumeliis à quouis afficiantur, atq; in faciẽ cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui: oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciẽs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicãtes in triuiis, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHI. Admiranda narras iſta de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aũt quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profecto etiã ibi obuerſatur, omnesq; redarguit: uerſantur aũt cum illo Palamedes, Vlyſſes & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur aũt illi etiamnum, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; aliis item pluribus exiſtorũ ſumptuoſorum numero manet, quos quũ eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimũ cantat, aſpera nimis atq; iniucunda uoce illorũ eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferẽtes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterũ quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Benè admones: neſcio enim quo pacto quũ hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionẽ aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quę in cõmune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cũ illis ſimul immiſcens, unus de numero eorũ qui in cõcione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negociũ, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniurię, aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretũ legit: Quoniã, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quũ functi uita fuerint, cor-

Obiectio.

Vanã eſſe ea gloriã, quam in hac uita maximi pleriq; appetunt.

Decretũ contra diuites factum.

pora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaq; fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili inquit, caussam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerũ haud fas est id tibi proloqui: siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquã, ò pater cule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atq; id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus benẽ compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, q; plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nũc uesper erat) age, inquam, ò Mithrobarzane, quid cunctamur? ac nõ hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ò Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendẽs subobscurum tenuemq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa et scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia & miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, & mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoque, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Cræsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modo res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuiq; esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam ἐποπτικὴ est, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VID rides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quænam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem diẽ à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ò portitor. Nam abeo iam nunc, negocio quoddam, quod ad mortalium statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uide licet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, è summo deiiciat cœlo: nimirũ, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantẽ, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illoꝛ te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuò confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quænam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuò memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi caussa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim cõspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorũ annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras adueheres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu idem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ

à merito et recõpensatione

Exordium ab re magnitudine ac difficultate.

Consilium de capiẽdo loco unde prospectum pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero ac speculæ nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mẽtem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unà cũ radicibus Ossam euulsum Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, q̃ arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadẽ uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quũ simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlũ, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper, dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sanè huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes ementirentur? Itaq;, quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porrò à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, necq; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandẽ unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illã ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam. benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, necq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discrimini te cõmittas, oportet. Non enim ita comparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra niteris, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato consideremus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circunfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodũ exiles, pariter & horæ nidulos quosdã. MER. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unà cum Castalia, tum Oetam, cæterosq; monteis omneis.

Accedit ad rẽ et contẽplationẽ omniũ quæ in terris uel geruntur, uel appetũtur

Breuis hypotyposis terræ

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è ſublimi exactè deſpicio nihil. Deſiderium autem erat non urbes ſolum, neq; montes ipſos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipſos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud ſecus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conſpiceres, ac quidnã riderem, percunctareris. Nam cum ridiculũ quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus eſſet, in poſterum, inquit, diem ueniã maximè. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, neſcio quo deturbante, à tecto in caput huic irruens, ipſum necauit. Riſi ergo hominem, ut qui promiſſa minimè præſtaret. Sed & nunc quo magis audiam, magiſq; uideam, deſcẽdendum mihi cenſeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutiſſimã tibi uel breui reddidero. Ac poſteaquã carmina ipſa pronunciaro, memor ſis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic ſolum. MER.

Dimoui nubem, uiſum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoſcas, qui ſint hominẽs ue dei ue.

Tacita reprehẽſio per collationem.

CHA. Quid eſt? MER. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus ſanè Lynceus ille, ſi mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primũ me uelim doceas, mihiq; percunctanti reſpondeas. Sed heus tu, uin' & ipſum me Homericis uerſibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipſum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæſo illius aliquid ſcire poſſes, nauta cum ſis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria ſunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traiicerem, multa ex ordine canentẽ audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempeſtas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim poſteaquã cantilenam quandam nauigantibus non admodum proſperam, neque ſalutarem fuiſſet auſpicatus, carminum ui impulſus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuũ procellas excitauit, tum aliis multis turbis uniuerſum miſcebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempeſtas, quæ una tum denſa caligine imminebat, nauẽ nobis ſubuertiſſet. Tum ergo & ille nauſeabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reſeruare. CHA. At dic mihi

Digreſſio de Homeri uerſibus.

Craſſus & ille quis eſt uir magnus conſpicuusq;,
Vertice ſublimi, atq; humeris latiſſimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic eſt athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum ſublatum ſolus per medium ferat ſtadium. CHA. At quanto iuſtiori cauſa ò Mercuri ipſum me laudibus ueherent, qui paulo pòſt ipſum tibi Milonem quantus eſt, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictiſſimo aduerſario, lucta ſuperatus, ad nos uenerit, quando nec ipſe planè intelliget, qua cruris implicandi ratione ſit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applauſus. Nunc autem quia, propterea quòd taurũ geſtarit, eſt admirationi, grandia ſapit, ac mirificè ſibi placet. Quid ergo de ipſo arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando ſibi imminere ſperet? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Miſſum hunc face, ò Mercuri, riſum nobis haud ita multò pòſt exhibiturum, quando uidelicet nobiſcum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedũ taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac ſeuerè quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu coniici poteſt? MER. Cyrus ò Charon, Cambyſis filius, qui imperiũ quod olim Medi obtinebant, ad Perſas tranſtulit. Atq; idẽ Aſſyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitũ in Lydiam traducere iã parat, hoc iam in animo deſtinans, ut Cræſo ſuperato imperium habeat in omneis. CHA. At

I. Robur corporis.

II. Potentia.

Cræ-

III. Diuitiæ.

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Atheniensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet. & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo. nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admoduu pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sa-

Locus cõmunis de felicitate, & contra diuitias.

cerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem nehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Atheniensis, qui præterquam quòd benè uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Nondum ò Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam peueneris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usq; feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare cẽses. Sed qui nam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iã sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomẽ, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulũ cum delectu accipiã. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurũ uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tũ uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiã mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Crœse, putás ne laterũ horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donariũ Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatẽ in cœlo narras, ò Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quãtum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigi estis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respõdere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureós ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Alium locum, de donarijs dijs consecratis.

Et

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quia ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, aliis sanè futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyrãno. deus autem artifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò pòst Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Crœsum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentẽ equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris ea est, quæ sua ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit è uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo pòst fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? At qui nam is est ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sanè, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ò Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generosè detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur, nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in naufragio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios nauiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proscindenteis, alios fœneranteis, postremo alios mendicanteis? CHA. Turbam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus proprium quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quinam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaricia. Porrò metus & spes ipsos superuolitantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantũ trepidare facit: hæ autem supra caput in altũ uergentes, ubi quispiã apprehendere conetur, in sublime uolantes, aufugiũt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalũ

apud

Illi. Fortuna.

Cõmunis descriptio studiorũ & cupiditatũ humanarum, & primo priuatorum.

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in aciem intenderis, conſpicies in alto & Parcas ipſas expenſo ſingulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuerſum mortalium genus ſubnixum dependet, uideri quaſi quoſdam araneorum nexus ab ipſis fuſis in ſingulos demiſſos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è ſublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipſo fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuſcunque filum fragilius fuerit. rurſus autem illum huius. tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo ſuſpenſos. Atq; hic quidem ex ipſis in altum ſubtractus, ſublimis eſt. uerum paulo pòſt, ubi ponderi tanto ſuſtinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit ſtrepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit ſubductus, tametſi cadat citra tamen ſtrepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipſi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula ſunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate conſequi poſſis, quàm ſint ridicula, maximè ardua ipſorũ ſtudia, & quòd nonnunquam, interea dum multa ſpe aluntur, intereunt, ab optima ſcilicet morte arrepti. Cuius nuncij & miniſtri, ut cernis, admodũ ſunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq; actyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum ſubit, tantiſper ſanè, dum conatus eorum feliciter proceſſerint. At ſi quando ſua ſe ſpe falſos ſenſerint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd ſi iam inde ab initio ſecum perpenderent, mortales ſe eſſe, ac poſteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è ſomno migraturos, profecto & prudentius circumſpectiuſq; uitam ducerent, & cum emoriendum eſſet, minus angerentur. Nunc autem, quia præſenti rerum ſtatu uſuros ſe perpetuò ſperant, cum miniſter aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, ſtomachantur, & ducenti renituntur. Propterea ſanè quòd abſtrahendos ſe è bonis præſentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno ſtudio ædificando operari os urget, ſi proſpexerit eam quidem finẽ habituram, ipſum autem ſe cum iamdudum faſtigium impoſuerit, deceſſurum. domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipſe autem miſer, ne ſemel quidem in ea cœnet. Iam qui ſtirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe ſuum, puero imponit. ſi præſciret puerum ſeptem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in cauſſa eſt, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res proſperè cadunt, cui patrem eſſe contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nõ inſpicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui ſibi ſit ſuſpenſus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta ſit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipſis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum miniſtris auocantur. CHA. Video iſthæc omnia, & mecũ ipſe cogito, quidnam ſit eis in uita iucundum, aut quid tandem ſit illud, quo ſpoliati tantopere ſtomachentur. MER. Quin etiam ſi ipſorum reges, quos uel omnium feliciſſimos eſſe apparet, introſpiciat quiſpiam diligenter. Nimirum, prę terquam quòd inſtabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur? inuenerit eis inhærere triſtia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot inſidijs, tot iris, tot adulationibus, miſeri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? uſque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recenſere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cuinam mortales adſimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidiſtin' aliquando bullas

illas

Stat ſua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus eſt uitæ

Tollũtur in altum, ut lapſu grauiore ruant.

II. *Publicarum perſonarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores il- Amplifica
los inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & ex ſuadit
iles, quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atque ali
is ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tan-
dem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq; Neque enim ſecus fieri poterit.
Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij au
tem minores. Poſtremo alij quidē momentaneam, moxq; deficientem ſentiant
inflationem, alij uero prius deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes
deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominū na
turam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum morta
lium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorū con-
ditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus,
poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico
tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniā in edito con
ſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter? Primum
quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſem
per præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uer
ba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à Commonitio
laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara haben Charonis.
tur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre
quiſquam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fu
erit) nudum abire, domum autē atque agrum, & aurum in aliorū tranſire ma-
nus, ſemperq; dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri
poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorū magnæ fore utilitati: ita, ut
etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quam forti
ter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorū aures ne terebro Ignorantia et
quidem amplius aperire queas. Tāta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum error, quibus
aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenū cantus exaudirent. At quinam audire po- hominū ani-
terint, etiam ſi uocem in tantū intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos mi excæcatus
obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis &
pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam
declinant, atq; in ipſis rebus cernentes acutū, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel
illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneū fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos
dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij factitarint. Tū
neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugā è
uita ad nos adornare. Verū omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorū imperitiam re
darguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ò Mercuri, admodū ſunt pauci.
MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum adhuc di-
ſcere deſideriū eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam Cōſutatio opi
contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terrā defodiunt. MER. Se- nionis de de-
pulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterū tumulos illos ante ur- functorū hon
bes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorū ſunt receptacu- noribus.
la, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inun
gunt? alij præ tumulis cōſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurūt
cœnas, & uinū mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas
infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud in fe
ros agunt, pertineant. Verū illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœ-
nare quidem, utcunq; liceat, circū nidorē uolitando, bibere autem è foueis mul
ſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel ſitire, quarū caluariæ ſunt aridiſſimæ? At
qui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe no
ſti an, ubi ſemel terrā ſubierint, denuò uelut poſtliminio iure ad ſuperos remea
re queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, ſi eos

traiiciendo non deducere ſolum, ſed reducere oporteret, ſiquando uellent bibere. O ſtulti, quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis q̃ latè diſtantibus finibus uiuentium & mortuorum res ſunt ſeiunctæ, quoq; pacto ſe res habeant apud nos. Vbi

Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq; honor unus adeſt & regi Agamemnoni, & Iro
Therſitæ, & ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq; pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti, Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare ſitum eſt, illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra, de quibus inferne tam magnifica audimus, Ninum ſcilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoq; tum & Cleonas ſimul, & Iliũ ipſum, nam illinc oriundos multos memini traiicere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem ſubduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ô portitor iam eſt euerſa ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum, neq; ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus benè munita, quæq; magno illo ambitu eſt ſepta, haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſanè commoſtrare pudet. Omniũ uero maximè Ilium; alioquin, ubi deſcenderis, ſat ſcio, præfocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non eruberit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ ſunt & ipſæ: urbes em̃ ô Portitor, perinde ac homines emoriũtur. Et quod longè mirabilius, ſolidi etiã fluuij, ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quanq; ſuperba nomina

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non hoĩes tantum, uerũ & urbes, & propè cũcta mortis obnoxia eſſe

VI. *Monumẽta et gloria rerum geſtarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re ſe mutuo cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ô Charon, atq; ſemimortuũ Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud ſciunt ſe, etiam ſi nunc quiſq; eorũ totum Peloponneſum poſſideat, unius tamen uixpedis locum ab Aeaco accepturus. Campũ autem aliãs alij colent, ſæpe etiã hoc trophæo per aratrũ reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos iam hinc deſcendamus, ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis, regrediamur. Ego quidẽ quo ſum ire iuſſus, tu uero ad nauem. Equidem poſt paulum ueniam, & ipſe tibi umbrarum gregem mecũ adducens. CHA. Probẽ feciſti ô Mercuri, atq; in eorum album adſcriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges, lateres aurei, magnifica ſacrificia, prælia, Charontis aũt nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialogi.

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc ſermone Lucianus uanitatem & ſuperſtitionem hominũ circa colẽdos deos, ut qui primũ de dijs impia quedã opinentur ac ſentiant. Deinde coſdẽ multò ineptiore ac alieniore cultu, q̃ pro natura

ac

ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam ueluti causſam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & rituum, quibus tum Græci, tum Aegyptij, quos cæteris multò ineptijs istis anteire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cui iusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usqueadeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tū absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atq; abiectam existimāt esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracundè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificiū adhibita. Vsqueadeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuiū profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poēmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quū reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiū ueniret. Vsqueadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendut mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quū non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, posteaquam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin cōuiciatur etiam propemodum, nempe quū sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quū huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo duris hominem benè de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Grecorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factū, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositiōis à finitione numinis.

Cōfirmatio p expositionē, quæ & causam cōtinet tā te superstitionis.

Epiphonema

Amplificatio à cōsequētib.

Redit ad expositionē, & ppositæ rei cōfirmationē

ſuam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adſint canentibus in exordio poëmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appareret, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxū pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice ſit alitus, itidē uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quē admodum expulſo patre, atq; in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonē germanam idq; iuxta Perſarū & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quū interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurū, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hāc plane ſub ipſo cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum cōflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, exeuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneo cōceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrum ęrarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quod ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quā Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Promethco, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiā deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorē atque indignè facit? lamanus quum ſit, & ætate exacta, iiſq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorū, dum pueros adhuc adamat, eoſq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe nō queat? Itaque quinam poſthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilq; uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

III. *De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.*

IIII. *De Prometheo.*

V. *De Rhea.*

VI. *De Cœlo, & domicilio, et victu deorū.*

Cæte-

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri ac Iouis & internũcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circũſpectant, ſicũde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis forte ſacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atq; ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptũ pararent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diẽ pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultum. Et in hũc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptãt. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modo uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careãt, formas illorum exprimũt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidẽ artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducẽtem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſaniorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinq; perpetuos annos, dum Olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortẽ mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugiẽtem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa cõſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circũfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumq; ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cũ pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recẽſuit, tanq; cauſſam ſuperſtitionis. Iã & hominũ inceptias circa cultũ & religionẽ tanq; effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis & repugnantiæ

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlū ſubuectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. *Aegyptiorū ſuperſtitio.*

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tū ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eā cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiā luctu proſequuntur: iamq; mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliāt duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur: mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Epilogus.

VITARVM AVCTIO

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordiū ab ipſa actione & more uendentium.

V quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui adueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito easq; ordine ſiſte. Veruntamen exornatas priùs, ut formoſæ appareant, & quāmplurimos emptores alliciant. Tu autem Mercurij, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus autē omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd ſi quis in præſentia pecuniam numerare nequit, is ſaltem conſtituto aliquo, qui pro ſe ſponſor ſit, in futurum annum ſoluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ ſe fert. MERC. Heus tu Pythagorice, deſcende, teq; conſpiciendum præbe, his qui cõgregati ſunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine eſſe uult? quis cupit uniuerſitatis, adeoq; omnium rerum harmoniam cognoſcere? quis uult reuiuiſcere? MERCAT. Forma certè eſt non illiberali: uerum quid potiſſimum ſcit? MER. Arithmeticam, Aſtronomiam, prodigiorum ſcientiam, Geometriam, Muſicam, præſtigiorum artem, uatem uides ſummum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod fauſtum ſit, interroga. MERCA. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero inſtitutus es? PYTHAG. In Aegypto apud ſapientes, qui illic ſunt. MERCAT. Age quòd ſi te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à ſordibus, quibus nunc immerſa eſt. MERCAT. Equidem finge me iam purum eſſe, quis modus eſt commonefaciendi? PYTHA. Principium quidem eſt, longa quies & taciturnitas, & totis quinque annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Croeſi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non ſtatua eſſe uolo: uerum quid poſt illud ſilentiũ, & quinquenniũ fiet? PYTHA. In Muſica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem ſanè gratam narras, ſi prius quàm ſapiens fiam, citharœdum me eſſe oportet. PYTHAG. Poſt hæc numerandi artem addiſces. MERCAT. Nunc etiam numerare ſcio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem eſſe ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, noſtrumq; iuſiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque ſanctiores ſermones audiui. PYTHAGO. Poſt hæc uero hoſpes, de terra, aëre, deq; aqua & igne ſcies, cuiuſmodi ſit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obſcuram, neque enim ſine ſpecie & forma moueri poſſent. Præterea ipſum etiam Deum numerum eſſe, & harmoniam cognoſces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipſum quoque unum uideri, ſcies, neque pro eo, qui es, conſpici. MERCA. Quid narras, alius ſum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio ſub nomine uidebaris, & temporis progreſſu rurſum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, ſubinde alias atque alias formas induendo, uerum de his ſatis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odiſti fabas? PYTHAGO. Nullo quidem odio illas proſequor, uerum quia ſacræ ſunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abſtineo: primum quidem planè genitales ſunt. Et ſi fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris ſimilem naturam habere: elixam autem ſi deponas, certis noctibus ſanguinem feceris. Et, quod maius eſt, Athenienſium lex eſt, fabis magiſtratus eligere. MERCA. Præclarè & religioſe omnia dicis, uerum exue te ueſtibus. Nam nudũ te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur eſt, deus aliquis, & nõ mortalis eſſe uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ æſtimas? MER. Decẽ drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptũ. IVP. Scribe nomẽ emptoris, & unde ſit. MER. Ex ea parte Italiæ eſſe uidetur, quæ circa Crotonem & Tarentum, atq; eius loci

1. Pythagoricè.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVP. Abducant, alium adducamus. MER. Vis ſqualidum illũ ex Ponto? IVP. Omnino quidem. MER. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hũc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè uirilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCA. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCA. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MER. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberum eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem fortè, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MER. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quam artẽ profitetur? MER. Ipſum interroga, iſtud em̃ præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & cõtractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MER. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ò bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCA. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIO. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ò propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. Primũ cum te accepero, exutum delicijs palliolo amictum in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramẽta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ mole ſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIOG. Iſtud Euripidis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Quale hoc eſt? DIO.

Id eſt, locuſtæ marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tã regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quicq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnum ſolueretur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

mo

II. Cynici.

mo non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam opus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modo inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCA. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſuſq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitijs indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te ſi utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ô bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodeſtum mancipiũ? quodq; tot unguenta olet. quàm uero greſſu lubrico & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, unà cum tibicina, admodum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus eſt, & in adornandis eduliſs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Siciliæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentẽ pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam emam. MER. Ille ô Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uero Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MER. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. O Iupiter quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia noſtra opera nihili facis? DEM. Sic ſanè eſt. Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondũ deſinis ridere? Tu uero, ô bone, quid plorас? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atq; in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia, futura uero puto planè ærumnoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines ſunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

III. Cyrenaici.

IIII. Heraclitus.

Potio eſt ex multis coacta poſita.

neq;

neque quiſquam mentis compos te emturus eſt. HERA. Ego uero à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab inſania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoq; apud nos manebunt, cum non ſint uendibiles. IVP. Alium accerſe. MERCV. Vis ne Athenienſem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet ſanctiſſimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potiſſimum noſti artem? SOCRATES. Pæderaſtes ſum, & in rebus, quæ ad amorem ſpectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, eſt enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me eſſe queat, qui cum formoſo puero uerſetur. Neq; enim corporum amator ſum, Animam enim formoſam eſſe exiſtimo, & quanquam ſub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipſis teſtibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia ſunt quæ dicis, pæderaſtes cum ſis, tamen nulla de re te eſſe ſollicitũ, quàm de anima, præſertim cum copia fiat, ut ſub eadem ueſte iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanũ iuro, rem ſic habere. MERCA. Hercle, quanta abſurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis eſſe deus? Nonne uides quantus ſit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipſi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præſcribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus ſententia comprehenſa eſt: uidetur mihi nullam debere cuiuſquam eſſe propriam, uerum unamquanque paſſim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ ſunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas ſolum, uerum omnes reliquas nugas ea de re conſtitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari geſſerunt, præmium erunt, ut eos ament ſcilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ ſapientia? uerum quæ eſt tuę doctrinæ ſumma? SO. Ideæ, & eorum quæ exiſtũt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipſam, quæq; ſuper terram ſunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obſcuræ exiſtunt extra totius uniuerſitatem. MERCA. Vbi autem exiſtunt? SO. Nuſquam. Nam ſi alicubi eſſent, non eſſent. MERCA. Non uideo iſta, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus eſt enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium: in ſumma, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, ſapiens cum ſis, & acutè cernas. Age ſcire uolo, quid tu à me exigas pro ipſo. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixiſti, pecuniam uero in poſterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen eſt? MERCA. Dion Syracuſius. MERCV. Age quod felix fauſtumq; ſit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Eſt enim illius riſoris diſcipulus, necnon illius qui ebrius eſt, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiuſdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius eſt quàm ulli. Quod uero ad cætera adtinet, ſuauis & gulæ amans eſt. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerũ ut hoc quoq; ſciam, quibus delectatur edulijs? MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uero ficus. MERCA. Benè ſe res habet, emam enim illi totas maſſas caricarum. IVP. Alium accerſe, illũ corpore hirſuto, uultu ſeuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipſum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipſam uirtutem uendo, uitam perfectiſſimam. Quis cupit omnia ſcire ſolus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia ſolus ille ſapiens eſt, ſolus bonus, ſolus iuſtus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia ſunt his ſimilia. MERCA. Num, ò bone, & coquus ſolus eſt, & per Iouũ coriarius, & faber, & his ſimilia? MER. Sic uidetur.

V. *Academici.*

VI. *Epicurei.*

VII. *Stoici.*

MERCA.

MERCA. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quæcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCA. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quo modo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRY. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiso; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationẽ, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiã, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHR. Retia sermonum, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenũ quoddam illis imponẽs, isti uero tantæ orationis ui nomẽ est Syllogismus celeberrimus. MERCA. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHR. Quid si hunc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCA. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne præuortat, ipsumq; deuoret. CHR. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam sunt ista? CHR. Istum inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCA. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHR. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidẽ Orestem suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHR. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nõ nosse, dicerem. CHR. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palàm est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum perueneris? CHR. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico aũt: diuitias, sanitatem, & his similia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quàm ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus sit? CHRY. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque Syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

προηγμένα & ἀποπροηγμένα Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finib. bonorum.

secundum

ſecundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aũt, & ſyllogiſmum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam ſecundum. Verum accepit primum, igitur & ſecundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos inſtituis, capere ſoles, ſimilia dicenda ſunt? quippe cum manifeſtum ſit ſolos ſtudioſos mercedem à uirtute accepturos eſſe. CHRY. Diſcis, certè non mea cauſſa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum alius ſit effuſor, alius uero comprehenſor, me quidem ipſum comprehenſor ut ſim, præparo, diſcipulum uero ut fiat effuſor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem eſſe comprehenſorem, te uero qui ſolus diues es, effuſorem. CHRYS. Heus tu ſcommate me perſtringis? ſed uide tu ne te petam ſyllogiſmo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & ſilentium, præterea mentis & intellectus ſubuerſio: & quod omnium eſt maximum, ſi uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque enim Perſeus, ô bone, mihi eſſe uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis eſt corpus. MERCA. Certẽ. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus eſt. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus ſis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem ſolue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non eſt difficile factu, igitur rurſus ſis homo. dic uero mihi: Nonne omne corpus animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal eſt? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum ſis, animal ne es? MERCA. Euge effeciſti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & ſaxea facta ſint, uerum coẽmam te. Quantum pro ipſo numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipſum emiſti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi ſunt, & fortes habentes humeros, & digni ſermone colligente. IVP. Quid moraris? alium aduoca. MER. Peripateticum accerſo, te inquam honeſtum & diuitem. Age, te quidem aptiſſimum qui uendaris, quippe qui omnia ſolus noris. MERCAT. Qualis nam ille eſt? MERCV. Modeſtus, æquus, uita benè compoſita: &, quod maximum eſt, duplex exiſtit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus eſſe uidetur. Itaque ſi ipſum emes, memento, ut hunc internum, illũ uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potiſſimum nouit? MER. Nouit triplicia eſſe bona: animæ ſcilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana ſapit. quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipſe pecuniam habere uidetur. Itaq; non eſt quòd in illo emendo poſſis eſſe celerior, quàm deceat: præterea non ita multò poſt diſces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè ſol radios immittat in mare: denique qualem animã habeant oſtrea. MERCA. O Hercules quanta argutia. MER. Quid ſi audias alia multa his acutiora, de ſemine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo riſibilis ſit, aſinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare poſſit. MERCA. Plane admiranda ſunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipſum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus eſt? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio. Veruntamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid noſti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur exiſtere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui ſumus. PHIL. Nec hoc quidem ſcio. MERCA. Neque tu aliquis exiſtis? PHIL. Hoc ego multò magis ignoro. MERCA. O ignorantiam. uerum quid ſi bi uolunt hæſtateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: poſtquam autem illos planè ſimiles & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior ſit. MERCA. In alijs autem rebus, quid potiſſimum

Id eſt, digniq; colligãt manipulos, aut opus in agris faciãt, alluſione facta ad ſignificatiõem propriam, ἀγροίζειν.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Scepticus.*

mum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non perſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHILO. Quia ò bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verum quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imò ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numeraui. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam cõiectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγους ἀγύρτου & περίττους quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædam Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſſam hic, cur toties in Philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Fingunturr Philoſophi illi uetuſtiores, Pythagoras. Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciſcendum Lucianum cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiſcere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſequenti, in fugam conuerſum cepiſſent, occidere primum ſtatuerunt. Ille uero prouocando ad ipſam Philoſophiã, eoq; obtento, ut cauſſam ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortaliũ optimè meritos, proſciciſſet, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam hus feciſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantum illo ſeſe iactarent, cum interim non modo Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiã à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem atq; aſſertorem donari debere. Hoc iudicio ita peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, uerumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeſſionis cauſſam redderent. Qui cũ iudicium hoc omnes fermè declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed priuſquam id fieret, Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe ſumptus eſt. Simillimusq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NIICE, iníjce lapides crebros execreandum in hunc, proji ce glebas, adíjce teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, ui de ſis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo,
Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam ē nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi unquā aliàs, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei eſt? nūquid Ariſtippe defeſſi eſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte Cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta eſt fera. deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris, uerum quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddā mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaq; lingua, cruci fuffigendus uidetur, priùs tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cōuicijs inceſſandos haud eſſe ad diſcat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſq; digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi pareatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittēris, num quid Homerus dicat, uides:

Non eſt tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forſitan enim illius reuereamini carmina, meq; uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uiuum capite haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suſcipite, æſq; aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduerſum te Homerica deerit reſpōſio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis,
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorꝝ, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui nunquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullumq; mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intoleranter iraſcamini, ac me mortis cauſa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipſo ſceleratiſſime perquire, bellulisq; illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiā ipſam cōuicijs laceſſiuiſti, erga nosq; iniurius fuiſti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconio diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, ꝓpter te emerſimus, ac tantiſper inferos dereliquimus, Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Ariſtoteles ille, ſilensq; hic Pythagoras, necnō Diogenes, oēs denicq; quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidē non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abijcite: quin potius reſeruate, nā contra meritos uſui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamq; adeo obper-

petrata

petrata ſcelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſolum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõuenientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem, ut intelligatis, interficietis, ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exanclaui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt agatis, ut ingrati, iracũ di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiã, nun quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exiſtimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quãdo uos iniuria affeci, qui ſemper Philoſophiã admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſermonibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę proloquor, unde quam à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florẽ, unde, à quo, & quemadmodũ collegerim agnoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendant. ſed uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria produxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac cõcinnare nouerit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregiè quis à uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſtimationis alicuius eſſe reputat? ni eiuſdem ſit naturæ, cuius et Thamyris uel Eurytus, ita uel muſas, à quibus canẽdi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus cõtraria protuliſti. ſiquidem proteruiorem tuã oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiam ac ingratitudinem, ſi cũ à nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiquidem à te cõſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeruauimus, nec ut decerperes, ſinuq; repleta diſcederes inhibuimus, ideo maximè ob hãc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed longe ab illis mihi diſtare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me interficiatis. quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq; uel una omnes accuſare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniurius eſſe conuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſupplicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac inſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud eſt, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidẽ te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in oratiõibusq; admodum callidum eſſe dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te ſententiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel ancipitem, ſeu qui pro me iniuſtè calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut certius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unã uobiſcũ iudicem eligo. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi accuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq; luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Pythagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud abſurdè prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus. nam

absq; cognitione quid cõnari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iusticiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ ut eam cõuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas peruenì, certissimè tũ inuenisse sperans, à multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidè, uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquã meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autẽ inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cum uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, nõ enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinẽ ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quænam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nõ reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis, quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariterq; nos õmes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cum sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, necq; in ius uoco, seu accedens incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui eñ quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum incidit, clarius relucet, fitq; splẽdidius. at uos nescio quem admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eũ strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa malè facta

Oratores ad aquæ mẽsurã perorabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi q; in bello ceciderant, sepeliebantur. à uarietate picturarũ Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria quæ Athenięs aduersus hostes gesserãt depicta erant. meminit Pausanias.

facta dignas perſoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contrà nos in uulgus ſparſerit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita cauſſa, quicquid uiſum fuerit, ſtatuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò Hera Philoſophia, quandoquidem ſola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi cauſſa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipſam dominam appellas, pauloantè uero rem eſſe turpiſſimam philoſophiam aſſerebas, cum in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; ſingulatim uenalem proponeres, meminiſti ne ſermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philoſophiam iſte, uerũ præſtigiatores uiros, ſub ueſtri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis inſectatus ſit. LVCIA. Quamprimum cognoſces, ſi ſaltem reſpondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, ſeu potius in arcem ipſam, ut tãquam ex ſpecula, cuncta pariter quæ in urbe ſunt, manifeſtè pateant. PHILO. At uos ò amicæ, in Pœcilo tantiſper deambuletis porticu, adero etenim quàmprimum diiudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philoſophia, hæ ſunt? nam & ipſæ admodũ ornatæ eſſe uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipſa, illa uero modeſtia, penes quam iuſticia: at anteſignana diſciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas eſt. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, ſubterfugientem ſemper ac ſubterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cõceſſus: ſiquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter aſcẽdere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: ſequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de noſtris agetur. VERITAS. Abite uos. nil enim mea refert ea audire, quæ pridem qualia ſint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adſis, ac ſingula diligenter exquiras, maximè noſtra intereſt. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miſerum hunc homuncionem amatorem noſtrum, ac nullo prętextu iuſto periclitantem, ſaluare poſſimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & ſi quis alius. haud enim cum fortuitis neceſſe eſt me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficillimæq; redargutionis hominibus, & qui ſemper effugia quædam inueniant, ita ut neceſſarius ſit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum neceſſarius, melius ſi & Demonſtrationem tecum aſſumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium neceſſariũ uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philoſophia? quemadmodũ propter nos Veritati ſubblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chryſippe, & Ariſtoteles, uereminí ne ſui cauſſa, cum Veritas ſit, mentiatur? PLATO. Non hoc, ſed admodum callidus eſt, & blandiculus, ita ut illi perſuadere poſſet. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum Iuſticia hæc adſit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen eſt? LVCI. Mihi Parriſiades, Alethionis Elenxicles. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria ò Philoſophia, iuxta Euphratẽ. Sed quid hoc eſt? noui enim quoſdam ex his meis aduerſarijs, nõ minus quàm ego ſim, barbaros genere, moribus uero, & diſciplina, non Solenſes, uel Cyprios, ſeu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, ſi quis uoce ſit barbarus, dummodo iuſtè ac rectè ſentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem noſti? quoniam & id ſcire decet. LVCIA. Arrogantiæ ſum oſor, & uerſutiæ oſor, & mendacij oſor, & inſolentiæ oſor, omnesq; eiuſmodi coinquinatorum hominum odi ſpecies, ſunt enim, ut noſti, perquam multæ. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Recte dicis. cernis etenim quibus nam odio ſim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Atheonis ubi Oreſtes cauſſã dixit, & ubi quæ ad rempſpect. abanſe ueriſimè administrabãt

Audax locutor ueridici glorioſi redargutoris ſui.

inquam,quæ ab amare exordium ſumit,ſum enim ueritatis amator,& honeſti amator,& ſynceritatis amator.ac omniũ quæ ad amare ſpectare uidentur,uerũ pauci admodum hac arte ſunt digni. Qui uero ex aduerſo ſunt conſtituti, ac odio magis familiares infiniti,periclitor igitur illam quidem ob ſegnicię iam de diſcere,hanc uero etiam nimiũ callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiuſdem enim ferunt eſſe & illa,& iſta,ita ut indiuiſibilis ſit ars:unica etenim eſt, quamuis binæ eſſe uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philoſophia,noſti: meum uero ita ſe habet,ut prauos odio habere,bonos autem laudare & amare conſueuerim. PHILO. Age,quo oportebat iam deuenimus:hic in Mineruæ iudicabimus ueſtibulo.Heus ſacerdos,diſpone ſedilia: nos interim deã adorabimus. LVCI. Obſecro Pallas,contra arrogantes mihi auxiliũ ferto,ac recordare, quanta ipſorum periuria quotidie audis,ſola enim tanquam ſpeculatrix quæ perpetrant uides,nunc tempus illos ulciſcendi adeſt:ſi uero me uictũ cernes,nigroſq; ſuperare,tuum adijce calculũ meq; ſaluato. PHILOS. Agite iam conſedimus, ueſtras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiã eligatis, qui egregiè accuſare ac redarguere nouerit, quandoquidem impoſſibile eſt uos omnes pariter loqui. Tu aũt Parriſiades dehinc reſpondebis. REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis,ut potiſſimum hanc agat cauſam idoneus erit? tua ò Plato excellẽs prudentia eſt admiranda,eloquentia uero redundans,et Attico lepore referta, flexanima et uenuſta,cognitio aũt ac diligentia,necnon tempeſtiua demonſtrationum inductio,hæc omnia copioſe tibi adſunt: quapropter accuſationẽ ſuſcipe,& pro cunctis,quæ digna ſunt,eloquere,ac omnium illorũ nunc reminiſcaris,& in hoc unum confer,ſi quid aduerſus Gorgiam,aut Polũ,ſeu Prodicum, uel Hippiam à te dictũ eſt,uehementior hic exiſtit, expedi igitur ironias, & ſales,copioſasq; illas & iocundas comitates:quin ſi uidebitur,nonnunquã exupere,ut magnus Iupiter alatũ impellat currum,ac indignatione moueatur,ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè,ſed uehementiorẽ quendã eligamus, Diogenèm hunc,uel Antiſthenem,aut Cratetẽ,ſeu te Chryſippe:non enim elegantiæ perpolitæ in præſenti,nec cõſcribendi acrimonię eſt tempus,ſed redargutionis cuiuſdã,ac iudicialis exercitationis.Rhetor enim eſt Parriſiades.DIO. Proinde ego ipſe accuſabo,non eñ ſermonibus nimiũ longis opus eſt arbitror, accedit quòd præ cunctis reliquis iniuria ſim affectus, pauloantẽ precio duorũ obulorũ,præconis uoce uenalis expoſitus. PLA. Diogenes ò Philoſophia,pro cunctis loquendi prouinciã ſubibit. uerum ò generoſe memineris,te accuſatione iſta non ſolum rem tuã,ſed communẽ agere: ſi enim inuicem in quibuſdam diſcrepamus,tu id nunc minimè ſcruteris, nec quis rectius ſentiat inquirere curabis,ſed ob hoc ſolum,quoniam Philoſophia ipſa iniuria ſit affecta, ac malè in Parriſiadis audierit ſermonibus,indigneris. opiniones uero, in quibus diſſidere uidemur,omitte:pro ea re,quæ omnibus cõmunis eſt, digladiare. uide ſis,te ſolũ præpoſuimus,ac nunc in te cuncta noſtra periclitantẽ,ut uel maximè ſyncera uideantur,uel talia, qualia ille deſignauit eſſe credantẽ. DIO. Confidite,nihil prætermittemus,pro omnibus uerba faciã.proinde,& ſi Philoſophia ſermonibus cõmota,natura eñ manſueta ac mitis eſt,ipſum abſoluere ſtatuerit,non tamen mea deerunt, illi eñ,quòd baculos haud fruſtra geramus, oſtendã. PHIL. Minimè hoc,uerũ potius ſermone:ſatius eñ lingua,quàm ligno,rem agere.ne igitur cuncteris,iam enim effuſa eſt aqua,conciliũq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philoſophia,cõſideant,ac uobiſcũ dijudicent.Diogenes uero ſolus accuſet. PHILO. Verum nunquid uereris,ne contra te calculũ ferant? LVC. Minimè. plures enim ſuperare uolo. PHILO. Generoſa hæc tua,deſedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitã ò Philoſophia, uiri extiterimus,tute optime noſti,uerbisq; minimè indiget.nam ut de me ſileam,quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iſte,& Plato,& Ariſtoteles,& Chry-

Horologium.

Chryſippus, reliqui denicꝙ in uitæ humanæ uſum contulerint? uerum quibus nam contumeliꝭs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum eñ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratoriꝭ uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudinicꝙ ut nos derideat & contemnat, tancꝙ nullius ſimus momenti, perſuadet, quinimo multoꝝ iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoꝙ ò philoſophia ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uero intoleranda affici amur iniuriꝭs. uulgus ſiquidem eiuſce utplurimum eſt naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiãtur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introducerent, Comœdiasꝙ abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ talia ſunt auſi, ac in dionyſiꝭs, cum id facere conceſſum eſſet, ſcommataꝙ pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitancꝙ deus, cum lepidus quiſpiã eſſet, delectaretur. at iſte deliberatẽ ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſꝙ inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemiꝭs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaꝙ uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denicꝙ maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim alii qua in re à nobis læſus fuerit. parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret. & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ò philoſophia facere audet. necnon eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quãplurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neꝙ nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet? cũ exactiſſima quoꝙ, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoꝙ redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriam tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teꝙ rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniuriꝭs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè peroraſti. PHILO. Deſinite inuicẽ laudare, infunde reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc eñ tibi aqua defluit, ne igiꝭ cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ò Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit. tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſi qua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipue expedire uidear. ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, nunquid in cunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperi quid in ſe oratio habere uidebiꝭ, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõmodis rhetores degrauari neceſſum eſſet, deceptiõibus ſcilicet, mẽdaciꝭs, temeritate, clamore, preſſionibus, infinitis denicꝙ aliꝭs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaꝙ, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Verè Horologium.

adhuc reliqui eſſet,tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate,in tranquillum quendam ſubiens portum,ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantummodo tranſgreſſus eſſem,te quidem pro ut cõueniens erat,ac reliquos omnes,qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent,ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet,ſeu neglexiſſet,uerum firmiter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet,ad illasq; uitam ſuam direxiſſet,ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quãm plurimos cernerem,philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam,prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum,necnon induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere,uobisq; penitus contraria exercere,ac profeſſionis dignitatem corrumpere,indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero,ſeu Theſeum,uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet,uel loqueretur, uerum ita ſub tali laſciuiret perſona,ut nec Helena uel Polyxene, cum id eam modeſtiæ minus conueniret,tolerare poſſent.taceo Herculem Callinicum,qui,ut mihi uidetur, quam primum conuerſus,claua talem uerberaſſet,ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminate eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cum uos ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam,ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere,uel Cumanum illum aſinũ imitari auderent,qui leonina indutus pelle,leo quoq; ipſe uideri uolebat,cũ aduerſus Cumenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet, fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur,id erat: nemo non hominum,ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet,confeſtim Philoſophiam ipſam,ſiue Chryſippum,aut Platonem,ſeu Pythagoram,uel cuiuſcunq; cognomen,nõ doctrinam delinquens ille aſſumpſerat,accuſabat:& quoniam ille coinquinatè uiuebat,homines malè quoq; de uobis,multis antea ſeculis defunctis,coniectabantur.non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat,ſed iam expedibus ſublatis,omnes uero manifeſtè cernerent, quãm moleſta & impudica ille committeret,uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac paricalumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem,ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam:uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem,occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria,ideoq; indignarer,& reprehenderẽ, me impium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque prę fecti,Mimos qui uel Palladis,aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonam, non tamen cõmode,nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim,uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ,quòd cum multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt,ac ſi ideo tantum illa legerint,ac meditando operã impenderint,ut contraria exercere poſſint. Cancta enim quæ dicunt,ueluti pecuniæ,ac gloriæ contemptum,ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari,ira uacuum eſſe,& ſplendida quæq; deſpici debere,bonis æqualiter perfruendum eſſe,honeſta per deum admiranda,ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede docent

Herculem ſaltantẽ & Cerberũ ab inferis extrahentem meminit Heſychius.

cent,& diuites admirantur,& argento inhiant,caniculis iracundiores, leporibus timidiores,simijs blandiores,asinis petulãtiores,felibus rapaciores, gallis contentiosiores,ita igitur affecti, quid aliud quàm risum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas se cõculcantes,cœnasq; diuersas appetentes, & in illis ipsis molestè laudantes,ac ultra honestatem se ingurgitãtes,cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & absona philosophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero,quos conuiuio interesse contingit, rident scilicet, ac Philosophiæ quoniam piacula talia producat, insultant. Est & illud omnium absurdissimũ, quòd cum unusquisq; nullius se rei indigere affirmat, sed solũ sapientem diuitẽ esse uociferatur,paulo tamen pòst accedens postulat,& si non accipit indignatur, pariter ac si quis regiè ornatus, arduam gestat Tiaram,necnõ diadema, & reliqua signa regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus mendicet. Proinde cum ipsi quid accipere debent, multus quod omnia communia esse conueniat sermo, & quòd indifferentes diuitiæ,& aurum uel argentum nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quispiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis postulat,taciturnitas,& indigẽtia,& ruditas,& dictorum in contrarium palinodia,uarijsq; de amicicia sermones illi, necnon uirtus ac honestum,quo nam abeant ignoro:sunt enim uerba hęc uerè pennata,et penitus euanescentia,quę illi frustra in quotidiana conuersatione,umbratili inter sese iactitant pugna. eo usq; enim unusquisq; eorum amicus existit, quousq; nec de argento,neq; de auro,seu de cõmodo agitur, quod si quis obulum tantũ modo ostenderit,confestim pax soluitur,ac omnia turbantur implacataq; reduntur,libri excidunt,& uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit,inter quos si quispiam os proiecerit,confestim exiliunt,ac innicem mordent,& illi qui prior os rapuit,allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã Simios ut tripudiarent instituisse,animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas sunt apta) celerrimè didicisse, ut personata ac purpurata saltarent, eratq; admodũ uisu res digna,donec spectator quispiam urbanus,nuces è sinu depromptas,in medium abijceret,id Simiæ uidentes,tripudij oblitæ,id quod erant,Simiæ pro saltatoribus euaserunt, personas conterebant, uestitum discerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant,ita ut Pyrriches ordo dissolueretur, à theatroq; rideretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs insectatus sum, nec unquam redarguere, & comicis morsibus impetere desinam. uerum non ita insanio, ut in uos,seu uobis similes (sunt enim sunt profectò nonnuli qui uerè philosophiam amplectantur) blasphemiæ quid, uel siniſtrum euomam, quamuis si quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uerò ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum existimo. Proinde tu Pythagora, & Platò, & Chrysippe, & Aristoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ usum familiare, seu conueniens quid ostendisse dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & simia, an quia barbas nutriunt,& seueritatem præ se ferre,philosophiam quoq; exercere uidentur,ideò uobis similes erunt? quinimo pertulissem si ad simulationem ipsam quoq; apti fuissent,nunc uero citius uultur lusciniam imitabitur,quàm illi philosophos. Proinde quæ pro meipso dicẽda erant exposui.at tu ueritas, nunquid uera sint testificare. PHILOS. Nunc longius ò Parrisiade absiste,quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixisse uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philosophia interim cum iste peroraret,terram subire optabam,adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret,agnoscebam,interimq; dicta aliqua in hunc,alia uero in eum,qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifestè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expressit, ac non solum corpora, sed & animas ipsas admodum exactè designauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui. uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros asscribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliensibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniã in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi supereſſe puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secũdo iam ordiamur crateres ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidēs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ocioſi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè. uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidē hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo deniq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædē turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Loci Athenis iuxta arcē

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latētes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inusisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo post hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui ã porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarũ massas, de minis uero expectabimus, dones ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, neue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute & Veri-

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, ne dum sibijpsis con traria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerū quid hoc est? fugitis ne? ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero mini stri peram, quam Cyniculus fugiēdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & un guentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò gene rose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios do cere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales. cæterarum uos considerare de cet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queāt, qui nam ex illis bo ni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim inter est, ne tibi mendacium prævaleat, néue propter errorem, uiri mali, bonis inter mixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur. ita age mus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, con ueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimū & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cōuocet, Si uero alicui (que madmo dum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fue rit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; sti gmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamē ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis au rum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimē eorum aspectu moueri, Is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixē intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abdu cas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, pau cos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc redu xero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sa trauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi sup peditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic fa cere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; mu ri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præ dam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum sub olet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manife stus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placēta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proindequo

Lupus murle nus. mentitur Aristoteles et Plinius.

Felis galeus Gaza mustelam interpre tatus est, pisci rapax.

precio

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq; subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pfetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde perquàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdã aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ò Parrisiade de ipso interroga, nã quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerum non adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Confide, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodũt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat. indecq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini. tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necesse erit? nũquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamẽ hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

Aphyæ pisciculi, quos parit limus, uermiculorũ instar scaturientes. meminit Aelianus. Plinius uero Aquas à latinis appellari dicit, q; ex aqua et pluuia procreentur.

Pfetta piscis latus. meminit Aristoteles et Suidas.

Echinus latinè Erinaceus spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VTi suprà in Menippo, diuitum exitus ac pœnas descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis persona, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos maneant, exponit. Amplificatis his etiam antithesi

theſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophum Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterum etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cpõnit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiam & diuiti as ſectantur, & uitam plerumq; peſſimam atq; nequiſſimam agant, & mortem quàm grauiſſimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iiſdemq; malorum omnium principijs & cauſsis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis conſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarum transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injicitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem compellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi tam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamanthum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit. ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa? Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum erexímus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocatí omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius quí iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaque, quũ hodie iam ter traiecíſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium? Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruímus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius moræ autorem ſuſpicabitur, idq; quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quíſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conjício, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcílicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interím, dum regreditur inter uiam furãdi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artíbus quas profitetur, hæc uel præcípua eſt. Ad hunc ergo modum pro ſuo arbitrio líberè nobíſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſtí ò Charon, an negocio aliquo detíneatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communí mancípio debeat impe ritare: quando nos, cum abeundí tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſam propemodum coniecturís aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum líbamentis, & placentulæ, ſilícerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnía, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihí quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cũctari uideatur: quín & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere alíquo aufugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentím uix tandem accedit. CLO. Mitte íram iſtam ò Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uínctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quíddam obtuentem. Denicq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercuriũ ipſum uides ſudore perfuſum, pedíbus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ò Mercurí? Hem quæ eſt hęc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidére. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu coniicere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum quereba tur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, aufugit? MER. Aufugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenimſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clàm nobis aufugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſuperciliis, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quod eiuſmodi ludos in cælo reddere conceditur. Umbrarum autem res omnino ſunt planè, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circũuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ rectà ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingrediẽtes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſolifertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ò Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprime maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibijpſi mortem conſciuere ſeptẽ. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic aſtant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi eſt? MER. En tibi hic adeſt. CLOT. Quos iudicum ſententia capitis damnauit tandem adſint, eos inquam, qui carnificinam ſenſerunt, quiq; in crucem ſunt adacti. Tum ſexdecim illi, qui à latronibus ſunt iugulati, ubi ſunt ò Mercuri? MER. Adſunt saucij illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos ſimul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philoſophus Cyniſcus quem Hecates cœna ac ouis luſtralibus, cumq; his ſepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi aſſiſto ò tu præclariſſima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maieſtatem tuam læſerim, quod me tam longo tempore apud ſuperos errare permiſeris. Nam uniuerſum colum ferè uni mihi adglomeraſti. Ipſe certè quãquam filum ipſum dirumpere ſæpe ſum conatus, tamen quũ neſcio quõmodo infragile eſſet, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inſpectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faſtumq; ſit, inſcende. CYN. Minimè gentium, priuſquã uinctum hunc inſcendere compulerimus: uereor enim ne te precibus ſuis à ſententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis eſt. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inſcende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus ò regina Clotho, potius autem ad ſuperos me remeare pauliſper ſinito. Quod ſi feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam eſt, cuius gratia tantopere in uitã redire geſtis? MEGA. Equidem domum ſemiperfectã reliqui, quam ut prius per te liceat ad faſtigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox inſcendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ò Parca, diem hunc ſaltem mihi apud ſuperos agendum concede., quo tempuſculo de pecunijs noſtris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defoſſum theſaurum habuerim, demonſtrẽ. CLO. Fruſtra laboras, ſtat ſententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioſo: Nam Megacles potietur tuus conſobrinus. MEGAPEN. O inſignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præſegnicia non occidi? CLO. Ille ipſe, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & ueſtes, & quicquid eſt auri nanciſcetur. MEGA. Præter æquum facis ò Clotho, quòd hominibus inimicis, & hoſtiliter infeſtis meas fortunas attribuis. CLOT. Quaſi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus eſſes, non ſolum ipſo occiſo, ſed & liberis eius in conſpectu ſpirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit, MEGAPEN. Auſculta ò Clotho, quę tibi priuatim ſemotis arbitris dicere uolo: uos hinc pauliſper abſcedite: Si me effugere permiſeris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiſo Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum ſua ſponte ingreſſurum. MEGAPEN. Teſtor uos, murus manet imperfectus, & nauium ſtatio inchoata: Quæ omnia, ſi quinque ſaltem dies amplius uiuere licuiſſet, ad faſtigium perduxiſſem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc ſaltem æquum poſtulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantiſper ſuperesſe liceat, dum Piſides ſub iugum miſero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipſi magnificentiſſimo monumento erecto, inſcripſero, quæcunque in uita geſſi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam poſtulas diem, ſed fermẽ uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui ſponſores uobis exhibere ſum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo pòst, ab eo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAP. Cæterum illud saltem non negabis ò Clotho? CLOT. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non se mel constuprauerat. MEGAPEN. Ille ne sceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manumisi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt obsistit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes, MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona præcabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Proterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti, statim mortem oppetijsti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quòd amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLOT. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem facesserem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porrò sceleſta famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum ex pauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLOT. Quid ita uero? MEGAP. Quòd rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuria te uelli-

uellicabat Carion, hominem ſæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius guſtato baculo. MEG. Et Cyniſcus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & aſperius quàm pro maieſtate, obiurgaſſes, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo aſtrictus. MICYLLVS. Dic mihi ò Clotho, quando uobis mei nulla eſt cura, an quia pauper ſum, propterea me poſtremũ inſcendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem ſum Micyllus ſutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quã multa ſe daturum polliceatur hic Tyrannus, ſi uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari ſuccurrit, cur non & tibi mora ſit iucunda. MIC. Auſculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Poſt omneis alios, tandem ipſe uorabitur Vtis.

Siue enim primum ſiue poſtremum, ĩdem me dentes manent. Sed enim neq; aliãs meæ res, ut diuitum ſe habent. Noſtra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter ſeſe diſtant. Quandoquidẽ tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & ſuſpiciendus uidebatur, nunc auro, argento, ueſtibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formoſis poſt ſe relictis, eorum deſiderio non iniuria cruciatur, ac ã tot commodis ſe abſtrahi fert grauiter: quibus, neſcio quo modo, anima ipſa, uelut glutino hæret affixa, neq; ſe facilẽ ſinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæſerit. Quin magis tanquam uinculũ aliquod eſt infragile, cui ipſos illigari irretiriq; contingit, adeo, ut ubi quiſpiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris ſint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticuloſi deprehenduntur. Itaq; ſubinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud ſuperos gerũtur, reſpicere geſtiunt. Sicut ſtultus hic faciebat, qui non ſolum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem fruſtra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrũ, non domũ magnificè extructam, non aurum, non ſupellectilẽ, non nomini gloriam, non imagines, ad mortẽ expeditus meritò eram. At ſtatim ut mihi ſolũ innuit Atropos, abiectis & ſubula, & loro geniculari, tantũ crepidã quandam manu portans uoluntarius ſequebar, uſqueadeo haud grauatim, ut dum præ feſtinandi ſtudio ſubſulto, neq; calceos ſubligarim, neq; atramentũ abſterſerim: imò uero præcurrebam, quæ ante me eſſent, ſpectare geſtiẽs. Neq; enim ã tergo mihi erat relictum quidquam, quod me uel conuertere, uel reuocare potuiſſet. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quẽquam uicino præſtare, res mihi omnium longè ſuauiſſima uidetur. Deinde cõiecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus repoſci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum eſt, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Poſtremo pace conſiſtunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uerſa. Siquidem nos pauperculi ridemus, diſcruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridẽtem te conſpexerim, quid tandem ſit, quod potiſſimum tibi riſum mouerit, audire percupio. MIC. Auſculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud ſuperos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inſpectabam. Aç tum quidem feliciter ex æquo cum diis uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem ſpectarem, & comitãtium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis diſtincta mirarer, lectos argenteis pedibus ſuffultos ſtuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor ſæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maieſtate in publicum prodiret, & ſe ipſe ſubinde erigens, uelut reſupinaret, obuiſq; ſtuporem iniiceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridículo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiã multò magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, ad ſtuporem uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem expularum tãtum nidore æſtimaſſem? quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neque uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dum licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis à ſe guſtatis, uerum luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) Hæc inquã, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo pòſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſi quid reliquum eſt, hoc internauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inſibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. *Iniquus es ò Charon*, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant. at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neque enim cũ iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ò Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quàm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ò Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhauriẽda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſthac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ò Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io caris ò Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea traijcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignoscere? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, & ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi inijce. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum, An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynici huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuór ue cicatrices ad modum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterси. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pūctulo quidē notatus. Concede & tu ad hunc Cynicū. Accerse nunc tyrannū. MER. Megapenthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede. te uoco tyranne. quin ipsum ò Tisiphone, in me

dium proiícis, capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ò Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit, uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior, & ipſum tibi uirũ detegere, ſermonemq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidẽ censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, aduleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, procq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere nõ poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hunc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abſtinuerit? Quod ſi ab eo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ò Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarum uxorũ gratia, inſidijs ſunt circumuẽti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudẽtes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidem perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falsò criminatur. CYN. Quin & horum teſtes proferam ò Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurie eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ò here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neq; eẽ aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumero ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adhiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum cõſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nũc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlgethontem ne inijciendus, an tradẽdus Cerbero? CYN. Minimè. ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Aulicæ uitæ molestias & incommoda, oratione hac depingit Lucianus, quamq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam causis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordium ab attentione incipit, amplificandæ rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorum persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiam captat, Timoclis, eius ad quem scribit ab officio amiciciæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illum iam olim de hac uita suscipienda, consilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, & illũ consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quum do sciat hanc uitam non modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerum etiam homini philosopho, aut quo cunq; deniq; disciplinarum genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modum peracto, confutationẽ statim subiungit earum causarum, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit autẽ omnes eas per inuersionem, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cumprimis euitare, uel consequi studeant, ac postremo etiam turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recensẽt quanta incommoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipi uis. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuoranda, ubi iam receptus fueris, circa prima conuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptum atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandum impellit. Præterea & metu periculisq; involuit, ob quæ uxoriæ exinde quærelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerum etiam foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cum molestia exigenda illa, quantaq; aliorum etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cum clàm aut turpiter ab aula profugunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam propositã, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

QVID tibi primum amice, aut quid postremum, quem admodum uulgo dici consueuit, recensea m, ex his quæ tũ facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicicia m accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicicia m appellare? Noui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per louem quòd ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiũdi incidit necessitas, ac nequando incidat, Diij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabãtur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærũnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fidẽ expositi tione parat à conditione personarum.

finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaquam indiligẽter, nec ó ſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragium quoddam, ac prẽter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiuſmodi ſunt iſti, qui in templis deraſo capite, cõplures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autem geminos Caſtorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: ſummiſq; antennis inſidentem, aut iuxta clauum adſiſtentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum eſſet, ut & ipſa paulatim ac lentẽ ſolueretur: & ipſi tutò in ſolum deſcenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur permulta id genus ad præſentem commoditatẽ exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſi nõ calamitoſi modo, uerumetiam diis chari eſſe uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempeſtates referrẽt, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, ſi fas eſt dicere: & quemadmodum primũ à littore ſoluerint mari tranquillo: quantumq; moleſtiarum perpetua nauigatione ſint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſeant, dum ſalo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri ægrè enatarint, nudi, cũctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quũ referrent, mihi quidem uiſi ſunt per multa præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiuſmodi conuictibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percenſere. Iampridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus ſermo incidiſſet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiſſet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cũ commoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Inſuper ob hanc amiciciam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedẽ capere: id uero non mediocre uideri. Iſtis enim haud dubiè citra ſementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidẽ ad eſcam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certẽ in poſterum poſſis imputare, neq; expoſtulare queas: quòd quum te conſpiceremus tantum unà cum eſca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priuſquã in guttur demergeretur, reuulſerimus, neq; præmonuerimus: uerum poſteaquam ceſſaſſemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, ac ui duci conſpiceremus, tum quum nihil opis afferri poſſit, fruſtra adeſſe nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando poſſis dicere: quæ ſi dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli poſſent, quo minus peccaſſe uideremur, ut qui prius iſta non indicaſſemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipſum cuiuſmodi ſit, quamq; nullũ habeat exitum, non intus mediis in ſinibus inuolutus, ſed foris tutò atq; per ocium antè contemplator, unci æris aculeum, reflexã hami aciem, ac tridentis cuſpides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod niſi uehementer acuta, niſi ſic illigantia, ut ex fugiẽdi nulla ſit facultas, niſi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidoloſos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adſcribito: ipſe uero ſumpta fiducia, uenatum iſtum, ſi uidetur aggreditor, Lari in morem totam eſcam hiatu deglutiens. Atque in uniuerſum quidem forſitan tua cauſa omnis hic ſermo dicetur. Quanquam non ſo-

lum

Amplificatio ex contrario.

Beneuolẽtiæ captatio à perſonæ eius cui ſcribit inſtituto, et ſua erga illum beneuolentia.

Aſſeueratio.

lum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cũ uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstũq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palãm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ijj qui conducunt, non alijs præmijs eos quam reliquos dignos iudicent, nihilo q; magis quam cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nõ debeo, nisi fortè ueritas & libertas in cõmemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquã obtemperaturos: neq; rursum æquum sit illis uitio uertere, quòd non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eã uitæ rationẽ accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitã illis adimat, ignaui illico, consilijq; inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignã patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad easipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus iustitueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero, parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarũ inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factũ prętexant, quòd ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quidam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poëtæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cũ eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queãt effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiẽdi necessitas, nihil quod seponat, nihil supersit quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruãt aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulantur, uerũ quæ illam tandem aliquando tollãt. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede cõductus mereat, hoc ipso se arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus

Amplificatio à persona officio.

à collatione personarũ & cæterorũ, q̃ in aulis seruiunt.

Accedit ad causã, & primo confutatis causis, quas plerique addicti seruiãt, instituũq; suũ defendunt.

Paupertas prima Causa

Dilutio per inuersionem.

Cõmonitio à contrario.

hic

I. Cauſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis.

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidaturos, ſi modo reliquorum hominum in morẽ poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cõmodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cõſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint â uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimẽ profertur. Nempe ipſos uoluptatis gratia, et amplis illis ſpebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurũ, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem prætexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarũ & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidẽ oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendũ amorẽ. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, ſiquis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquã turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienum: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multò ſuauior eſt, quàm ea quã ille libertatis iactura ſectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolã uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrõ illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac preſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirũ animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiam loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquã inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdã Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi

Dilutio per inuerſionem.

III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ.

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumẽto à ſimili amplificato

II. Argumẽtum ab inhoneſto. per hypotheſin.

Amplificatio p collationem à contrario.

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me propriè attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causſa eius uitæ susciplendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandē catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuescì facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea relíqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est, ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malé Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus suprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegēdus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, néue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter assectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aspicit quidē te. Quòd si quando res tibi felicissimè uerterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quòd illi fortè in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi insciti am. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimā expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam noctes in somnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinque obulorum, contigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq;, num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio non inſucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cęterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo sit ad missurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecū examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantē ac miserè de illius uultu pendentem: qui si quid parū probet eorū quæ dixeris, periſti. Sin arridens auscultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locū uelint inducere. Horum unusquisq; clanculū uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirū promissa barba, cana coma, examinari, num quid bonæ rei didicerit, & alijs quidē didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteacta ętas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causſa prouocatus te deferat, & adulterū dicat uel pæderaſten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes benè de te prædicēt, suspecti, leues, ac largitione

IIII. *Causſa. Gloriæ cupiditas, quā cō futat regustatio eorū quæ perferenda sunt.*

Propositio sequentis orōis & diuisionem

I. *Quæ faciēda ferendaq; antequā in familiā admittantur.*

I. *Salutatio & assectatio.*

II. *Exploratio uitæ, & an is donetur satis sit.*

III. *Inuidia cōpetitorum et delationes.*

Amplificatio à conditione personæ.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cõstent oportet. Nihil prorsus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non referatur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuã insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Viciſti igitur ò fortuna te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquã contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negocium persoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea sola, quorũ gratia primũ receptus es & in quæ cõductus, ita em̃ consentaneũ fuerat Timocles, neq; ingens malũ erat futurũ, quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirũ et portatu facile, quodq; est omniũ maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò *nihil horum reperietur*. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinq; drachmis. At ille Accissans, secq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egõne quicquam abs te? Addit & illa, absit, diꝰ prohibeãt. Tandem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrũq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res cura non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodũ te geras in pueros aut in uxorẽ, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, deridebunt clanculũ, coniectantes te nunquam antea apud aliũ quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præhæsitantia fudes oportet, ac neq; cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire possis, cui prius aut posteriꝰ manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, cõuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquã & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

Transitio cũ amplificatiõe gratulationis

II.

Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint.

Insolentia cõuiuiorum.

Amplificatio à cõsequẽtib.

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, prębibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respõdere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduenaris, ijs anteponare, qui multorum annorũ seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multõ minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerũ ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum misere sub lecticã abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuium tui plenum, ac plerisq; de te sermones. Tu uero propter insolẽtiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudũ aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longũ potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nõ mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamẽ inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cũcta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuiũ, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, cãdidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, qui deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostẽtationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meã ipsius uitam, aut per louem, liberorum etiã (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.
Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum ſpe, te in noſtram uſe niſſe familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta noſtræ in te beneuolentiæ cauſa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniedum eſt aliquid. Quin ipſe magis quod uidebitur ſtatuito, habita ratiõe, uir amiciſſime, munerum etiam illorum quæ quotannis feſtis diebus à nobis acceptur us uideris. Neq; enim uel iſta nobis fuerint neglectui futura, etiam ſi nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiuſmodi munerum occaſiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præſcribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria ſpe labefactans, mitem ſibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudùm talenta, ac multa nummũm millia ſomniaras, ſolidos agros, & familias, ſentis quidem tacitus apud te hominis ſordes ac parſimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura ſunt omnia, ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiuſmodi dicta:

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipſe ſtatuendi ius defers. Verum ille facturũ ſeſe negat. Cæterum ex amicis præſentibus quempiam in eo negocio ueluti mediũ intercedere iubet, qui ſalarij modum pronunciet eum: qui neque ipſum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his neceſſarias ſumptus ſit faciendus: neq; rurſus ei qui laturus eſt, ſit omnino indignus. Atq; is ſeniculus quiſpiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inſidias ire potes, quin unus ſis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatiſſimus, cui primum contigerit, quod pluribus miſerè cupientibus, uix à fortuna dari poſſit: nempe ut in huius hominis conſuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœſi talenta, tum Midæ diuitias ſuperat, ſi modo modeſtus eſſe noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijſſent, etiam ſi quid ultrò dandum fuiſſet, gloriæ duntaxat cauſſa, cum iſto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi ſatis eſſe uidetur, niſi planè es inſolens, ſi tantum accipias, ſimulq; pronunciat, ſanè minimum quiddam, præſertim ad ſpes illas tuas: attamen boni conſulas neceſſe eſt. Neq; enim iam poſſis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, muſſitans, ac diſſimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; ſequeris, ut quod nõ ad modum te torqueat, neq; ſtringat, donec illi tandem paulatim aſſueueris. Tum uero ij qui foris ſunt mortales, hoc ipſo nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conſpiciant intra cancellos uerſantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorſus præclaris illis opibus delitijſq; domeſticum quendam ac familiarem eſſe factum. At ipſe nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem exiſtiment, niſi quòd gaudes tamen teq; ipſe fallis, ſemper futura meliora fore exiſtimans. Cæterum contrà atq; ſperaris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in ſingulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim ueluti in luce dubia, tum demũ diſpiciens intelligere incipis, aureas illas ſpes, nihil aliud fuiſſe, quàm ampullas quaſdam inauratas, labores autem eſſe graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam iſti ſint, forſitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac conſuetudine ſit adeo moleſtũ, neq; intelligo iſta quę commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nõ moleſtiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatem, humilitatem, prorſusq; ſeruilitatem, uel præcipue interim conſiderans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum poſſe uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, pro-

m. *Seruitus cõſe quens cõditionẽ acceptã.*

progenitores ante limẽ relinquere, quũ in huiuſmodi ſeruitutem temetipſum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recuſarit, ad uitam tam indignam, tam humilem tè conferenti. Seruus itaq; (tametſi nomine ipſo grauiter offenderis) ſeruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius ſeruus, uerum complurium, operamq; ſeruilem præſtare cogeris, obſtipo capite, à diluculo in ueſperam uſq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem ad modũ, neq; domino ſatisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad ſeruitiũ inſtitutus, ſed ſero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te priſtinæ libertatis memoria, animo recurſans, facitq; ut interdum reſilire conere, reluctereriſq;, atq; ob idipſum fit, ut ſeruitus tibi moleſtior accidat. Niſi fortè illud tibi ad libertatem ſuffice re putas, quòd non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non ſic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum inſtante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij ſeruuli protendis, capiſq;: quodcunque illud tandem eſt quod datur, hæc uidelicet eſt auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipſius ſui fuerit præco, quiq; ipſe ultrò ſibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ò ſceleſte (cur enim non dicam, præſertim in eum qui ſe philoſophum eſſe dicat?) ſi quis te pirata inter nauigandum captũ, aut ſi quis prædo in ſeruitutem tradidiſſet, teipſum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut ſi quis manu iniecta, te duceret in ſeruitutem aſſerens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quũ ipſe te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam ſi ſeruus natus eſſes, tamẽ tempeſtiuũ fuiſſet, iam ad libertatem aſpirare, cum ipſa uirtute ac ſapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reuerius, quæ permulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur, quũ libertatem laudant, ſeruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines aſſentatores, & emptitios, ac ſcurras uerſans ex æquo cum illis æſtimaris, quũ in tanta Romanorũ turba, ſolus peregrino in pallio uerſaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarè ſonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuoſa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam ſunt & improbi? Atq; inter hos laudas odioſe, bibiſq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, diſcuſſa ab oculis dulciſſima ſomni parte, unà ſurſum ac deorſum circumcurſas, heſterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vſqadeó ne te lupini, aut holerum agreſtium tenuit penuria? Vſq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per deſperationem ad iſta deuenires? Haud puto. Quin potius palàm eſt, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, ſed bellariorum, atq; opſoniorum, uiniq; odorati cupiditate captũ eò uenijſſe. Quæ dum lupi piſcis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præſto ſunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; ſimia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus riſui es: at ipſe tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterũ libertas, ingenuitas, unà cũ ipſis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; iſtarũ rerũ ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, ſi uita iſta cum hac turpitudine duntaxat eſſet coniuncta, quod è libero ſeruũ uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa ſeruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora ſint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate ſimularat te in familiam ſuã aecerſiſſe ſeſe, perquàm exigua illi cura eſt. Quid enim (ut dici ſolet) commercij aſino cũ lyra? An non uides uidelicet, quàm miſerè macerentur immodico deſiderio, uel Homericæ ſapientiæ, uel Demoſthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ ſublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et perſonæ qualitate

Amplificatio ſeruitutis ab accidentibus, et cauſſæ inuerſione.

rum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquū, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticū esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurū enim hac re, ut Græcanicarū disciplinarum studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirādas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquā, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrō ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc te cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incuriosus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter ambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cōtumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submouēs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certè Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrā tam celeri ter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tātum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimū uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbū, maximè quū tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria submistrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro

III. Quotidianum uictus.

V. Conceptus et reiectio post Cinædos & saltatores.

quopi

quopiam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuã, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepõris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus rejiculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidẽ docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clãm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronã. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculum negligendũ: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulũ, ne conniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudũ arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ò infortunatum, cuiusmodi quondã conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes líberas, atcp ex his in quale barathrũ memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat líbertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandũ, necp efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde inlucundus sum, ac neutíquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac ueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac re fugiendus. Contrà si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, siquis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VI. Adulationis dicuiorum.

VII. Periculum metuit.

VIII. Pœnitentia.

præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, si modo uelis par esse certamini, præmi oq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatũ hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatiga tio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhul ceration em, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quũ ualetudo poscat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd assimulari morbus, quo munia officiaq; iusta defugias, exi stimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro ui dere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quan do fuerit peregrinandũ (ut ne interim referã alia incommoda) sæpe fit, ut plu uio cœlo, ubi postremus ueneris (nam is locus tibi sorte contigit) uehiculũ op periaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerseris, proximè coquũ, aut heræ comprorem te reclinãt, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi re ferre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rẽ profecto nimis quàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat si bi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirũ philosopho ad iunxisse cinædũ quempiam, picatis cruribus, derasa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secũ ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat. aiebat enim Chelidoniũ uocari. Iam primũ illud cuiusmodi fuerit, uide: iuxta uirum seuerum tetricũq;, tum senem canoq; mento (Scis autem quàm profun dam ac uenerabilem barbã habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturẽ magis, reuulsis barbæ plumis Quod ni magnopere illũ fuisset deprecatus, ne faceret, futurũ fuisse ut flammeũ etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innu merabiles pertulisse sese, illo cantillãte garrienteq;, demũ (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiã saltante. Addebat secundo loco tale quiddã sibi fuisse mandatũ. Accersito illi mulier, Thesmopoli inquit, ita tibi dij bene faciant, ma gnũ quoddã officium abs te requirã, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq; te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum polli cito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam nosti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, si charissimã mihi iucun dissima mq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quũ illa tantopere roga ret, ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridicu lum. Canicula è pallio prominens prospectãsq; paulò infra barbam ac subinde immeiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentũ ob lingens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assessor ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderãt, ac denique & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, in quit, unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iã nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmo di delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tra ctant eos, qui cũ ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãsuetos ad ferẽdas cõtu melias

IX. *Transitio ad ea quæ foris p ferenda, atq; hæc sub exem plo Thesmo polis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iuſſus ſupp cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imò grauiter & ab ſolutiſſimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, ſed ad uini amphoram oraret. Atq eam moleſtiã, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortaſſis utcunq toleranda. Porrò ſi diues ipſe, aut poëticus fuerit, aut hiſtoricus, qui ſua ipſius ſcripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurũ eſt, ut diſcrucieris ac dirũperis. Nempe quum admirari, quũ aſſentari, quum nouos quoſdam laudandi modos comminiſci neceſſe habes. Sunt autem qui & formæ nomine ſtudeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nũc Hyacinthos appelles neceſſe eſt, etiam ſi illis naris nonnunquam cubitali hiet ſpecu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyoniſiacas aſportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum inſidieris, maleq uelis. Ad hæc & ſapientes & rhetores ſint neceſſe eſt. Quod ſi etiã ruſticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici ſolitum eſt: Atticæ atq Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forſitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud ſtudio eſt, ut doctos aliquot in ſuo conuictu conductitios habeant, quicq ſeſe mercede aſſectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq pertinere putant, ſi dicantur eruditæ, ſi philoſophi, ſi carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc ſanè hæ quoq conductitios Rhetores, Grammaticos, Philoſophos circumferũt. Hos autem audire ſolent (id quod ipſum eſt ridiculum) tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbem relígant, uel in conuiuio: Nam aliàs non ſuppetit illis ocium. Porrò ſæpenumero fit, ut interim dum Philoſophus quippiã diſſerit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia ſermones intermittuntur, opperientes donec illa reſcripſerit adultero, atq ita redeat ad auditionem. Porrò ſiquando poſt multum tẽporis inſtantibus ſaturnalibus, aut panatheneis, miſera quepiam umbella tibi mittatur, aut tunicula ſemiputris ac detrita, tum denicq plurima miſſitentur oportet. Atq aliquis qui ſtatim ſubauſcultarit, herum id facere deſtinantẽ, prẽcurrit, ac primus rei index, abiensq non exiguũ precium aufert qui renũciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportãtes nunciij: quorum quiſq commemorat quãm multa dixerit, quemadmodum ſubmonuerit, quemadmodum adhortans commodiora ſubiecerit. Omnes itaq donati præmio diſcedunt, at non ſine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò ſalarium ipſum ſex fermè obolorum. Idq ſi tu poſtules, grauis atq importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipſi hero adulerís, ſupplexq fias neceſſe eſt: deinde captandus & diſpenſatoris fauor, nam hoc quoq quoddam eſt ſeruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in conſiliũ adhibet, neq item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel ueſtiario, uel medico, uel cerdonicui piam. Vnde fit ut ſera atq intempeſtiua, eoq inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingẽs. Iamq etiam calumniæ quædam paulatim ſtruuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, ſiquid aduerſum te dicat. Quippe qui perſpiciat te laboribus aſſiduis iam detritũ, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra ſubinde grauari. Proinde poſteaquam id quod erat in te florentiſſimum decerpſit, æuiq partem maximè frugiferam ac præcipuũ corporis uigorem detriuit, iamq te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumſpicit in quod ſterquilinium te portatum abijciat, atq alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ ſubſtituat locũ. Ibi inſimulatus, uel quod puſionem illius tentaris: uel quod homo ſenex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impoſito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, diſcedisq deſertus ab oñibus, atq omni-

X. *Adulatiõ dominorum doctos ſe uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compenſatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac miſſio ignominioſa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum ſenecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam ſciueris, tanto temporis ſpacio dediſceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus aſſueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te poſthac recepturus eſt in familiam, utpote cuius iam præterierit ętas, quicq; ſimilis euaſeris equis ſenio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium eſt uſui. Quin ex hoc ipſo quòd eiectus es, calumnia quàm poteſt proximè ad ueri ſimilitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accuſatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiuſmodi nos omnes eſſe ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi cauſſam aduertiſſe, quamobrem eiuſmodi de nobis obtineant opinionẽ. Nam plerique qui in familias accedũt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, cõciliationem amoris, abductiones in hoſtes, atq; id quũ faciunt, doctos ſeſe affirmant, palliis amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onuſti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos eſſe iudicant, uideant tales. Maximè uero, poſteaquã animaduerterint, quã ſint in cõuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac ſeruiles: deinde eiectos eoſdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, ſi quo modo poſſint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ ſuæ myſteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quicq; illos nudos conſpexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes eñ ſimiles ſunt pulcherrimis iſtis libris: quorum aurei quidẽ umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyeſtes eſt liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter ſororibus rẽ habens. Eiuſmodi ſunt & illi, ſplendidi, conſpicuiq;. Porrò intus ſub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; ſi euolueris, explicueriſq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuſpiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil niſi purpura ſplendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ ſibi conſciũ oderũt illos, atq; inſidias parant, ſi quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; ſint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus ſcire queas, nũ ex uſu tuo ſit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiã, uel Parrhaſium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulã adhibere. Verum quoniam fieri potis non eſt, ut aliquẽ artificẽ tam egregium atq; abſolutum nanciſcamur, in præſentia tenuẽ quãdam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur ueſtibulum ſublime atq; inauratũ, neq; id humi ſitum in ſolo, uerum procul à terra in ædito collis faſtigio. Præterea inacceſſum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui ſe iam ad ſummum uſq; uerticem penetraſſe ſperant, lapſo pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia ſedeat, tota (ſicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formoſa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cõſcendit, iamq; ad fores acceſſerit, obſtupeſcat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipſa ſpecioſo uultu eſt, ac uerſicoloribus amicta, manu prehenſa introducat, nimirũ iam ipſo ingreſſu aut ronitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes uſq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miſerum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidũ, coloreq; commutato. Poſtremo Contumelia, arreptum illum ad deſperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euaneſcat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingreſſus fuerat, ſed per poſticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricoſus, pallidus, ſenex, læua quidẽ pudorem

ἐικὼν totius uitæ ſuprà deſcriptæ.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HAec Apologia est, non in genere omnium eorum, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Orationis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam postquam scriptum illud æditum, senior iam in aula atq; familiam Cæsaris sese contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Ægypto accepe-rat, ut infrà ex ipsa Oratione quoq; patet. Hoc igitur factum suum, quia cum superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primum à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitem aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & literarum, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quàm illos, nempe cum præter salarium ingens, etiã in magna existimatione uiuat, publicisq; rebus procurandis præfectus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositam habet. Denicq; quòd cum nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonum uirum conueniat, certo alicui operi intentum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dum eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabinè (eius ad quem scribit) accusationem per prosopopeiã, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidem de seruitute apud diuites, optimè atq; utilissimè scripserit, nunc autem contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac rè pugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exordium autem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & caussæ amplificat.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quæ tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentẽ uenisse, quæq; credibile est te dixisse. Nam quòd in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis cõnor accommodare. Quare si non frustrà diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cũ hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam incessat, postea tamen omniũ oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse conjecit. Quot Midæ? quot Croesi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul abipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo latéque, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis, ac-

Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

iamq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari. Idq; nō Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nūc ipso autoris opere subuertantur. Hæc sanè te ueri simile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; situam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ō præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidē, ò amice, hic tuus libellus non immeritò erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operæprecium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquā quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te non scitē solū, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quòd quæ scripsisti utilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum insciti in seruitutem posthac sese coniiciant. At cum iam sententia planē in diuersum mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignū, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis uita.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa ope curandum, ne cuiquam exijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omniū aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quā præ se ferunt, laudent: te uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similē quidem tuam esse causam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimā Crotoniatis tulisset, et per hoc multis admirationi esset, paulo pòst cum fratris sui uxore in adultetio fuit deprehensus. Quare non inepte quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est tolerabilius, qui q̄d fecit (ut & ipse dum causam diceret, fatebatur) amore captus fecit, et uoluntarius, nihil reluctās, in ignē animo magno insiliit. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatē permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratē etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitiū incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamē ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum prò greſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; ob id tantũ non ſerio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omnium riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouã accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandã Tragœdiã, quę dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetũt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiã Hercules ipſe, foris aũt depoſitis perſonis, fiũt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iã eiiciuntur, iam exibilant, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alĩ idem tibi contigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationũ genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longũ ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiã, ſed ipſe pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labiis philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorũ portas, alia quidem mẽte occultes, alia uero lingua depromas. Vt nõ immeritò quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quamob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerũ neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiuraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergò aſſiſtẽtem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus transires. Tum quòd nõ prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchũ accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatũ, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus futurus erat? quòd Timarchũ quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uerò iam ſenex eadem in ſeſe commiſit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cũ remediũ contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiã accuſandò tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterũ nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimũ fuerit, ut me ad malum hoc, meã uoluntate coactũ confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirũ fortunæ fatiq; ineuitabilem neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quodq; potẽtioris alicuius numinis, Fortunę ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantũuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A tollatione Tragicorũ hiſtrionum.

A conſilio & euentu.

Ab exemplo ueteris cuiuſdã.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Factorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit naſcenti matris ab aluo.

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neq; fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatem, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omniũ maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuũ fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progreſſa lambica illa nõnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quãm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſe ipſe, uel in profundũ mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat perſonam. Tu uero ò amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defenſione id genus auxilijs nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitẽt. neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc inter ſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptũ, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantẽ, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalariũ accipere. Age contemplare hæc, & utrãq; per ſe, ac ſeorſim perpende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δὶς δὰ πασῶν, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantũ inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cũ roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterũ in ipſa negocij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, empticijs illis & manuarijs ſeruis, non admodũ præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarũ ſtrenuam operã collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniã uocari poterint, inq; crimen cũ illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarũ gentium præſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinum militariũ ductores, imò nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideãtur. Quando horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedẽ accipientibus, æqualem conditionis gradũ tribuere. Deniq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, ſed qui doctrinæ prætextu in diuitũ famulitio ſeruiunt, eos tanquã

ærumno-

A perſona & qualitate principis. II.

Ab ætate et inopia rerum. III.

Reiectio quæ ad uerã et propriam defenſionẽ facit tranſit.

1 Argumẽtũ à diuiſione et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à cõſequẽtib.

II. Interpretatio dicti, & quo modo mercedẽ accipiat.

rum nolos miserabar. At nostrum negocium, ò amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponit merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talẽtis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uerò gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremò animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non admodũ sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiam si simul omnes accusent, mihi tamen sufficerit illud:

Haud curat Hippoclides.

Locus eolus? Neminẽ quidquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ esse debere.

m. A conditione personæ & qualitate.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

RESpondet hac Apologa, pro errato, quòd inter ſalutandum ipſi acciderat, cum mane & in prima ſalutatione, quando χαῖρε, hoc eſt Aue ſeu Salue dicendum fuerat, ipſe ὑγίαινε, hoc eſt, Vale dixiſſet. Orationis ſtatus eſt iuridicialis aſſumptitius. Fatetur enim & ipſe peccaſſe ſe, quia ordinẽ inuerterit, & quod poſtremum dici conueniebat, à principio uſurparit. Sed tamen culpam hanc mitigat atq; eleuat. Primũ uſu ac poteſtate ipſorũ uerborum, oſtendens τὸ χαῖρειν nõ in principijs tantum á ueteribus, ſed etiã in fine atq; diſceſſu uſurpatum fuiſſe, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, á quibuſdam etiã in principio ſemper poſitum fuiſſe, deinde & efficatiorem atq; auſpicatiorem uim ac ſignificationem habere, idq; probat multis & poëtarũ & aliorum teſtimonijs adductis. item hiſtoriarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν poſitum fuiſſet uel aliàs uſurpatum, commodum aliquod utentibus attuliſſet. Poſt hæc ordinis inuerſioni opponit euentum erroris, quòd tale uerbum, pro alio, dixerit, cuius uis ſeu poteſtas, hoc eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, cuiuis tempori, niſi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc ſalutatio cæteris potior atq; efficatior ſit. Denicq; & principes hoc idem primum atq; præcipuum ſuis mandant, ut ſalutis ſeu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in reſalutando ſaluos eſſe iubeant. Hinc & cauſſam erroris ſiue euentus huius, in Deum aliquem tranſfert. Animi autem conſternationem, quæ cauſſam errori dederit, á conſueto, & obiecto ſeu cauſſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro ſe interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à conſequentibus, & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotum ſeu precationem deſinit. Exordium à loco communi ſumitur.

Exordiũ à loco communi.

DIFFICILE ſanè eſt, homó cum ſis, alicuius Deſimpulſionẽ ac uim euitare. Multò autem difficilius defenſionem inuenire erati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodam impellente, lapſus eſt. quòd utrunq; mihi nunc accidit, qui cum ad te ueniſſem, quo te ex more, primo mane ſalutarem, deberemq; cõſueta iſta uoce uti, ac te ſaluere iubere, ego aureus ille, neſcio quo pacto oblitus, ualere te iuſſi, uerbo & ipſo non malo, aut ominoſo, ſed intempeſtiuo tamen, ut quod ueſperi, non aurorę conueniat. Ipſe igitur confeſtim ſudaui atq; erubui, uariecq; meipſum geſſi, cum quid agerem, non haberem: At cæteri qui tum aderant, alij quidem lapſum me eſſe lingua, ita ut conſentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex heſterna crapula repletum atq; ebrium adhuc eſſe exiſtimabant: tametſi tu ipſe, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne riſu quidem modico, notando linguæ erratum. Viſus igitur mihi ſum, operæ quoddam precium facturus eſſe, ſi conſolationem aliquam mihi ipſi componerem, ne nimis ægrè ob lapſum hunc animo afficerer, néue intolerabile putarem, ſi ſenex aliquis, præſentibus tot teſtibus, non nihil ab eo, quod decorum fuerat, aberrando deflexiſſem. Nam quantum quidem ad ipſam linguã attinet, defenſione aliqua opus, puto, non erat, præſertim quando in tam bonã & auſpicatam precationem errando prolapſa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio ſtatim uidebar in difficilem quæſtionem incurſurus eſſe. At uero ubi iam progreſſus aliquantulum fuiſſem, offerebãt ſe multa, quæ comodè dici poſſe uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipſo uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ conſentaneum atq; æquũ erit, expoſuero. Verbum igitur χαίρειν (quod ſaluere nos dicimus) antiqua uox eſt, & in ſalutationibus iam olim uſurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo ſolũ congreſſu, ſed etiam cum, qui antea ſe mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, ſalutatione hac uti ſolebant. Quale illud eſt:

Propoſitio.

I. χαίρειν & eius uſus.

Verbũ χαίρειν ubiq; ſalutare expoſu-

Salue

Salue, ô, soli, rex, ifitus Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes ventum esset, ut apud Homerum:

Salue Pelide, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à se mutuò iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

[a] Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nũc, matutino solum tempore usurpabatur, quandoquidem & in infaustis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Nec etiam amicorum inter se nota tantum, siue indiciũ erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cum significare uellent, nihil rei sibi mutuo cũ illis posthac fore. [b] Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone cursu itinere peracto, Athenas uictoriã annunciasse, et ad magistratus quo loco conseder ãt, atq; anxij de euentu pugnæ cogitab ãt, dixisse: [c] SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, unà cum ipso illo uerbo expirans. In epistolæ autem initio Cleon ille, Athenien sium tribunus, cum ex Sphacteria scriberet, primus omniũ, hoc uerbum præposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quòd Spartanos captos, in potestatẽ redegisset. Ac prorsus certè, post illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia scriberet, antiquam epistolarũ formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiusce modi rerum, uerbum hoc saluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil serium aut dignum præ se ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc est, benè agendi uerbum pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè rectèq; affecti, symbolum, siue indiciũ. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q; cum ad Apollinem uersus quosdam cõposuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q; hoc ipso Pythio indignum foret, & nõ mõdo diis, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, rametsi ipse nihil propriũ suorũ scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantũ tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipsius discipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab ὑγιαίνειν, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cunctri itaq; illi, qui professionem atq; doctrinã ipsius secuti fuere, quoties missis inter se mutuo literis graue aut seriũ aliquid scriberẽt, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animę q; corpori accõmodatum maximè foret, summatimq; comprehenderet, uniuersa hominis bona. Præterea & triplex ipsorũ triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearẽ figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiusdem professionis erant, eandẽq; doctrinam sectabanẽ, uti solebant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidẽ Valere, putabant, esse, uerum neq; Benẽ agere, neq; salubere omnino idem quod ualere. Sunt ãũt & qui Quaternionẽ, maximum ipsorum iusiurandũ, aut perfectissimum ipsis numerũ perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid attinet uetustiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui ὃν χαίρειν, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

iunum, ppter cõmodũ uersionis, quanq; nõ ignorẽ à Martiale atq; aliis frequẽtius per Auere reddi, quando salutãtis est. Nã alioq; et Gaudere significat, interdũ et ualere, ut infrà, cum discedẽtiũ mutuo est. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; ualere uertimus, et salubre siue sanũ esse interim significat. ad quas significatiões infrà in græcis testimonijs, quæ citãtur crebræ illusiones flãt præsertim, cum à principio ponitur.

[a] Atq; in his exẽplis, Saluere eodem modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternũ mihi maxime Palla etc.

[b] Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Virg. Et lõgũ forma se uale, uale inquit etc.

[c] Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil et ad gaudẽdi significatiõnẽ alludit, ut et in sequenti exẽplo.

II.

Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudẽdi significationẽ Plato alludit, uide epistolas.

III.

ὑγιαίνειν.

* 1

Et huc fortasse pertinet, quod in terminis illo Pythagoræ, aureo legitur. νοῦσε μὲν

ἦ ἀμετέρης ψυχῆς πεφυλάσσεται ἠδ' ἀπὸ σείο φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem eæ perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorum datę) stãtim à principio ualere iubebat. Frequens autẽ & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

docte prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodùm aduenis.

Quo loco ὑγίαινε ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequenti exẽplo. Hoc est χάιρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, deinde agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius et Plato meminit, an nõ et ille aitẽ

Equidem hoc iudico primum,
Valere, deinde pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superũm antiquissima diua salus,
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, meritò etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendũ est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, cõmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbũ, ualere, antepositum reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittã, ne mihi scriptum hoc sñ loquacitatem quãdam ineptã ac puerilem adeo prolabaf, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo, quantumq; ad hanc præsentẽ causam pertinere propriè uidetur, non incõmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnã illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã nimine aliquo impellente, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tempus iã est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tũ aderant, ob inopinatam ac nouã salutandi formam, ac ipso Hephestione, propemodũ præ metu emoriẽte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbũ mihi nunc pollicetur. Antiochus aũt, cognomento Soter, quando cũ Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesserã hanc ante pugnam militibus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, præclarã illam uictoriam mox consecutus est. Præterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Pro eo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χάιρειν, hoc est, auere subscribens, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnũ Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriam, uel diuitias & abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibusq; accõmodata fuerint. Iã et exẽpla eorum recẽset, q uel simili errore aliquã lapsi fuerint, uel meditatò, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnã ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexãdri.

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quãmdiu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, propriè dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ò optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαίρειν, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsaq; res non aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipistis, hoc primum esse solet, quòd uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque non nihil intelligo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerunque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodã affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Sanctis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incido? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos procurrunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantumuis alij dementiã, aut insciam, aut etiã delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq;, nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nõ multum à temeritate atq; impudentia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatã comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio cuidã præsedisset, accausa recte atq; legitimè iudicata, hominẽ quendam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, altã uoce proclamauit: Gratiã tibi, inquiens, Imperator habeo, q male atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primò à ui et potestate uerbi, q ea oĩ tempori cõueniat.

II.

A collatione salutationum

III.

A proprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehenditur.

II.

Intelligit, qđ cũ saluere alique latine iubet, illi cõtrà saluũ esse, qđ et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubere.

Trãslatio erroris, in deũ aliquem.

Alia defensio, qua et p errore et animi perturbatione respondet.

I.

A consuetudine.

II.

A remotione causæ.

Conformatio, qua uoluntatem principis p se interpretatur à consequentibus.

Ab exemplo.

Ibi cum cęteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellẽt: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam constitutus, non immeritõ & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito errasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ò optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam, occasionem præ se ferat.

Alia obiectio ἀπὸ τύχης cui respõdendo oratio nẽ concludit ἀπὸ τέχνης.

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænam optima sit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissimè ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamq; diuersa sentientibus, quid optimum atq; uerissimum sit, eligere, tandem concluditur, Satius esse non philosophari, quàm frustrà ætatem ac operam in eo, quod assequi nequeas, consumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionem & exordium ab incessu & habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniam uiginti iam annos perpetuos philosophos audierat, neq; tamen adhuc mediam ad uirtutem uiam superauerat, disputandi occasionem & materiam subministrat. Prima igitur quæstio tractatur, quanto omnino tempore opus sit, ad uirtutem & felicitatem consequendam, Luciano longitudinem illius ut minime accusante, Hermotimo autem cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc disputationis prohœmio, & quasi quadam sylua præmissa, mox ad principalem quæstionem uenitur, puta quænam philosophorũ secta certissima atq; optima sit, & quomodo eadem deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicam præferente, eiusq; rei rationes quasdam non satis idoneas adhibente, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autem mox totam hanc disputationem quasi de integro ordiur. Ac primo quidem Virtutis Icone quadam proposita, ostendit, cum multi adeo sint, qui uiam ad illam pollicentur, in tam diuersa turba, tamq; graui causa optimum & certissimum ducem quærendũ atq; eligendum esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendum esse, rursum diceret, eiusq; rei argumentum etiam hic non satis idoneum afferret, Lucianus per prosopopœiam reliquorum philosophorum, se ipsos immeritò, causæ indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi, querentium, apologum subiungit, Hermotimumq; reprehendit. qui quos nunquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locum ita concludit, ut dicat, quoniam incerto sit, quænam philosophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquendas esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendente Stoicam uiam, & contendente, apud unum aliquem deprehensa ueritate, non esse opus, alios ultrà consulere, contrà autem opponente Luciano, sed apud unũ aliquem, nondum inuentam ac deprehensam illam esse, & ob id pariter omnes perscrutandos & cognoscendos esse. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoscendos omnes opus sit, quod tam longum præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorum, etiam per omnem ætatem ab uno aliquo euolui atq; cognosci posse. Rursum igitur quod suprà concluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, & tamen idem necessarium, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoq; ad similitudines deueniunt, Hermotimo contrà hanc longitudinem temporis contendente, non esse necesse, ut omnium omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autem contrà negante, nisi si totum idem uniforme sit, & antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitum fuerit, Nam philosophiam ipsam non unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idem aliis quoq; argumentis ostendit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipsis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia & duce constet, inuenem tamen ac unam spem propositam esse. & hæc multis similitudinibus passim amplificantur. Postremo per fictionem concesso eo, ut Stoicorum optima uia sit; testimonio ipsius Hermotimi eam probat, neminem adhuc illorum inuentum fuisse, qui, quod promitteret aliis, ipse præstitisset. Denique & mores & uitam illorum cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philosophandum hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS:

QVANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitationeinter progrediendum aliquid in animo, cum ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacitè ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manum iã in hanc iam in alterã partẽ tranſfers, quaſi orationem aliquam apud te digeras. Quæſtionem autem aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam componis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam comminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, uerꝫ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quid piam ſeriæ rei cõficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitiũ referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Cõmodum enim heſternæ diſputationis conuerſationẽ, quæq; ille ad nos diſſerue rat ſingula recogitando inter eundũ in memoriam reuocabã. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prætereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitę prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum Philoſophia multo tempore haud ita comprehẽſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconniuenter & perpetuò oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculũ uenimus, aut eñ oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorũ multitudine ætatem agere, aut philoſophiæ ſtudijs excultum, uitã felicem degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, o Hermotime, admirationis plena ſunt, et quantiuis precij exiſtimãda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturã facere ex temporis longitudine, quod in philoſophiæ ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiã ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè cõmemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, q̃ præceptores frequentantẽ, & quàm plurimum libris prono & obſtipo capite intentũ. Adhæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentẽ, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exucco corpore prorſus aridũ, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęc itaq; cũ mecum memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehendas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iãdudum cũ illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hanc animo ſpẽ cõcipis, ò Luciane, qui ad uiã prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendã, ut uia eſt longa, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondũ ſatis tibi ſudatũ eſt, neque ſatis confectũ itineris? HER. Mihi quidẽ non uideꝫ, nihil eñ præpedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus non p̃ omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nũc uero Luciane tantũ adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe nõ multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multũ nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ò Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eo opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadã aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductũ, cum ad ſe, tũ

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Ratio auſcultationis à deſcriptione uitę tutiſſ.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò ante aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulò factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis cõuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcẽdi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitã conſpicientem, maximè uero illo animoſis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quænam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurũ coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicũ eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendã. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atque redire poſſit, & ſi non recta aut citra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerũ apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandẽ credibile eſt, petrã, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuioremq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ò Luciane, neq; eẽ eadẽ res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unũ omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniã multi qui cõſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero non parũ multi ualde forti aſcẽdunt animo, & proficiunt partim quidem non nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluẽtes, itineris laboribus abſterriti. Quicunq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſe perdurauerint, illi tandem ad faſtigiũ uſq; conſcendũt, & ex illo felices facti, uitam quandã admirandam per reliquæ ætatem exigunt, alios quidem mortaliũ non ſecus atq; formicas è ſublimi contemplantes. LVC. Papæ ò Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neq; Pygmæis quidem ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere cõfingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repẽtes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properandi addentes conſcendentibus. HER. Vtinã ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multũ adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondũ expoſuiſti, quanto tẽporis ſpacio opus ſit, ut in cõplexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exacte calleo ò Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidẽ de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedũ ſapiens exiſtens, uerũ etiã fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica diſcipliua ſunt imbuti? Aiunt itaq; & hęc ſciri poſſe, neq; eẽ ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, nũ unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſciperes, tot ppeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero eũ prorſus ignores, nũ in ppinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminẽs Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectũ deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, qppe nefas et irreligioſũ eſt talia loqui ò Luciane. Atq; abũdè ſat eſt, ſi unicã tm̃ dieculã ſapiẽs factus, felicitate illa pfruar. LVC. Ergo, p tantis exant

Eleuatio ſtudij tãq; manis à ſimili.

Dilutio à negatione, et euenta.

Redit ad primã queſtionẽ q̃diu philoſophandũ ſit, ut felicitatis ſummã illa cõparetur.

exantlatis laboribus unius diecule ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non aſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVCI. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiã, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti et iuſti pretium, præterea autem omnium rerũ exactam & abſolutã cognitionem certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquã, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, et ipſum deum factũ. Etenim illecum à ſe abieciſſet, quicquid à matre humani atq; mortalis contractũ acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlũ ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidentur, parũ recto & ſano utentis iudicio, conſcenſo cacumine felicem & beatã degunt uitam, diuitiarũ, dignitatum & uoluptatum ne memores quidẽ amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellètia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſarium eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberũ eſſe ſcias ò Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neq; timori, neq; ullis cõcupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſi rebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullũ animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucũdiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq; imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendũ pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ò generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirũ ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdẽ affirmabas & diuitiarũ contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracũdia, neq; triſticia cõturbari, non potui (ſoli em̃ ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirẽt, quæ nõ multò antè uidebãtur fieri. Atq; em̃ ſi placet, producã quendam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundẽ, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueneran-dus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectus cõſpectatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hoſpitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in iiſdem philoſophiæ ſtudijs diſcipulus eius fuit, flauicomum & contentioſum illum nouiſti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen eſt. LVC. Illum ipſum dico, proinde cum fortaſſe non reddidiſſet illi mercedem in tempore, ad prætorẽ paulò antè rapuit miſerum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandeſcẽs admodum. Et niſi è familiaribus quidam è manibus furioſi adoleſcentem eripuiſſent, qui fortè fortuna ei rei interfuerãt, periculũ erat, ne nares miſero mordicus auulſiſſet ſenex, adeo impotenter debacchabatur incenſus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis eſſe conſueuit, ſi quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduerſus illos non paucos, quibus uſuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale deſignauit, ſiquidem ad præſcriptum tempus præſentaria pecunia ſemper reddunt fœnora. LVC. Quid? ſunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philoſophia diligentiſſimè perpurgato earum rerum faciendarum cura eſt, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidẽ hæc ſui gratia, ut tu fortaſſe falſo ſuſpicaris, non facit, ſed ſunt illi infantes pueri, quorum, ne olim preſſi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ò Hermotime, ut & illos ad uirtutem ſubduceret, quo communi cum illo felicitate poſthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non eſt mihi ſanè hiſce de rebus tecum diſputãdi otium Luciane, accelero enim ut ipſum iam audiam, ne per omnem ætatem in obſcuro mihi deliteſcendum ſit. LVCIA. Bono animo eſto ò bonè, quippe hodie à philoſophicis commentationibus uacatio promulgata eſt. Itaq; quod reliquũ eſt itineris, tecũ unà confíciam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præſentia quidem ipſius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, ſi qua fides inſcriptioni habenda eſt. Siquidem tabellà quæpiam præ foribus ſuſpenſa literis maiuſculis in hunc loquebatur modum: Hodie philoſophicis diſſertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ ſuæ natalitia celebrantem, heſterna nocte cœnitaſſe dicebant. Multa præterea in ſympoſio ſuper rebus philoſophicis commentatũ eſſe, ad hæc aduerſus Euthydemũ peripateticum nonnihil exaſperatũ eſſe, ſuſceptaq; cũ eo ipſo his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari ſolent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem cõtraxiſſe, & in multam uſq; noctẽ ſudaſſe, producta in longũ diſputatione. Quinetiam iuſto largius, ut arbitror, poculis ſemet inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par eſt, præbibentes eundem philoteſijs prouocaſſent. Inſuper in ipſa cœna immodeſtiori crapula quã ſeni conuenerat, ſemetipſum onerauit, adeo ut domũ reuerſus multa euomere cogeretur. Solas uero carniũ portiunculas, quas puero à tergo aſſiſtẽti in conuiuio adſeruandas dederat, numeratas recepit, ne quẽ intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, diſcipulis quibuſdã commemorante, qui & ipſi, cum illorũ eſſent non pauci, domum regreſſi ſunt. HERM. Vter uero illorũ Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquid etiam tale quippiã Midam commemorantẽ inaudiſti? LVCI. Initiò quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuiſſe pares, ipſum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuiſſe, ita ut ſenex longè fuerit in pugna ſuperior. Euthydemum porrò ineruentum haud quaquam abiſſe, nempe qui per magnum in capite inflictũ uulnus haberet. Cũ enim immodicè eſſet arrogans, & contentioſus, nec perſuaderi uolebat, neq; ſeni ſe præberet facile redarguendum atq; conuincendũ, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxtà accũbenti inuſitata magnitudine & põdere ſcyphum Neſtoreũ, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illiſit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam ſuperato aduerſario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à cauſſa.

Inuitat ad diſputationẽ, ſicta opportunitate otij, cũ deſcriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exemplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Neſtorei poculi deſcriptionem.

haud ſanè alio modo æquum erat agere cũ his qui recuſant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum ſunt quæ dicis, Hermotime, Quorſum enim attinebat, ut Euthydemus hominem ſenem exaſperaret, alienum ab iracũdia, animoq; longè præſtantiorem, ſcyphum inſuper tam grãdem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obſtat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo ſub initium philoſophari inceperis, ut & ipſe, ſi fieri poſſit, communem uobiſcum profectionem ſuſcipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi eſſet Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, ſat ſcio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipſe ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde ſatis eſſet, ſi poſt uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipſe cum in tua eſſem ætate, tunc primum ad philoſophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abeſſe arbitror. LVC. Rem ipſam putaſti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare ſi eam iam comprehenſam tenes, age & me adducito, haud enim iniuſta poſtulo. Et primum quidem, hoc mihi reſponde, eſt ne philoſophiæ candidatis relicta & cõceſſa contradicendi libertas, ſi quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera eſt natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen ſi quid uoluerís, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdiſces ſingula. LVC. Euge ſanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: eſt ne unica uia ad philoſophiam adducens uidelicet Stoicorum ueſtrorum. Niſi enim falſa audierim, etiã alios complures eſſe certum eſt. HER. Et ualde quidem multi ſunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philoſophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antiſthenis aſſeclæ, tum etiam ipſius Pythagoræ imitatores, & alij his quoq; lõgè numeroſiores. LVC. Vera ſunt hæc, omnino enim illorum magnus eſt numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuerſa? HER. Diuerſiſſima. LVC. Prorſum tamen unũ alicubi eſſe uerum, in quo conſentiant omnes, credibile eſt: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuiſti tu ſub initium, quando ibas philoſophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potiſſimum diuerteris, tanquam hæc ſola uera fuerit, ac illa quæ compendioſam ad uirtutem uiã ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuiſti deprehendere? ac mihi nõ eum qui nunc es, in animo cõcipe ſiue ſemiſapientẽ, ſiue abſolutæ ſapientiæ Hermotimũ, qui nunc præ multis millibus optima diſcernere & iudicare poſſit. Sed ita reſponde ac quiſpiã homo idiota, qualem tunc agebas, aut ego nunc poſſim. HER. Quid ſibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquũ eſt quod percontabar, cum multi ſint philoſophiæ principes, uidelicet Plato, Ariſtoteles, Antiſthenes, præterea maiores noſtri Chryſippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem ſunt, cui nam inquã credidiſti, poſthabitis & omiſſis alijs, ut ea ex omnibus deſumens, quę quidem à te ſelecta ſunt, ſuſtineas iuxta illa philoſophiæ ſtudijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixiſſet oracula illos ex omnibus longè eſſe optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philoſophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perſpectum erat, ut opinor, quæ cuique potiſſimum congrueret. HER. Nihil tale eſt ò Luciane, neque de his unquam deum cõſului. LVC. Quid? an indignam æſtimabas hanc rem diuina conſultatione, aut ipſe ſufficiens tibi

II. *Quæ nã philoſophãdi uia potiſſima ſit, & quæ certiſſime ad uirtutem & felicitatem ducat.*

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per teipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nã modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quã quispiam, prætermissis aliis, rectissime eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platonicorũ, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numerauí, sed coniecturis deprehendi. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ò Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neq; enim uerisimile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facile tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidẽ. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nũc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo antè præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiose mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunque indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mũdiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hæc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

Rationes quibus adductus Stoicã uiam præstulerit.

Cõfutatio ab absurdo.

Alia ratio.

Confutatio eiusdẽ rationis.

III. Ratio.

Confutatio à superiori exemplo.

bandus & nihili ęstimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypũ expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis, quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretiũ mihi uidebatur, illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quon dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalàm esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, audi iam nunc, sic enim habet fabula: nimirũ Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit, fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorũ opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quòd artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & recluſis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerumetiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia p absolutionem.

Vnde iudicandus ac cognoscendus sit doctus ac sapiẽs.

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæstiõis latius ac plenius exponẽs

de illam, ficta Ioue Virtutis et eius uia

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ò Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idē hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, nē tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspiceres. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ aliis in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia ē medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ò Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ò Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectā ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum dissentem audiui, qui nam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stultitia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præ portis consisterem. Porrō de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eò tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegantia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro

nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingenerоſus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in eâ ciuitate, ne nominantur quidẽ. HERMO. Hinc perſpicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ſiculneis, tantos ſudores perferam, cum adeò felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, inq; ea multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſteaquam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operæ precium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quàm optimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et quî nam alia ratione eò quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circũſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uergit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedenti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberraſſe, neq; unquam eò peruenиſſe, neq; aliorũ inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertum diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinãs, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uitæ uiatis imaginẽ deſcripſit, ita & de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionẽ ſuperiorẽ, quæ nam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus aliis præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimũ fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quòd enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ò Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ò bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciamus, aut ita in anguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunã incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando non prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe mel commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcenſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe poſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unum acceſ-

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſſeris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia prædito s quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incedendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ò Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè enim hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſarium mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tantum in philoſphia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habenti. Sed enim legum conditores ò Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur: Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quòd niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudicium ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam fortaſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ò Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd nunquam peregre extra patriã profectus ſit, in quadam corona & conuetu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illum quiſpiã ex ſenioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unquã à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut preſens oculorum teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuę ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe compeſci. LVC. Et quidem mihi ò Hermotime. Cæterũ quod poſthac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde propoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe contrà Stoicos defendentium.

A iuſto et formidiorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

A modo et officio iudicantis.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num uerissimũ illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ò Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam infe rentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tũc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deiectum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, ne que Hermotimus ab his, quibus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopũ tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consuenerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerũ initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ò Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod per multum temporis illum

Obiectio cui respõdet, à persone qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collatis ambus.

Alia ab exemplo Gelonis.

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem ty ranníde, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta auda cia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, gra uiter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolen tiam, cum eius uicios æ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi haben dam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit exper ta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uni uersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non in iuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chry sippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relic to, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me recíperem. Iam, ut tandem pauci ssimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam ne glexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem qui dem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiũ accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, ap pares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem pro fusus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantum modo Sto icorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tam etsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad tẽ dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam cĩr cumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Ili co quidem, ò Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermo nibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus tam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, di cis, ò Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem socia ris contendentem du as dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constituere? HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de re rum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam. LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum e nim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquan tur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis artribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia definitio Stoicorũ, cõtunes hãc quæstionẽ: in ex una aliqua in a ueritas cõparari possit, in omnes cognoscenda.

Confutatio inæqualitatis similitudinis.

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipſum tibi egregiè præſtare, cum uobis hoc ſolum quod honeſtum eſt bonum eſſe putantibus, Epicurei uoluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuant. Et cum uos pertinaciſſimè contendatis, omnia eſſe corporea, Plato tamen eius opinionis eſt, ut cenſeat in rerum natura, nonnihil quoq; eſſe incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uerſatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidiſti. Iam cum alij hoc ſibi uendicent, dicantq; illud eſſe, ſanè ibi tum ſummo iudicio opus eſſe opinor. Porrò autem ſi apud omnes in confeſſo eſſet, ſolos Stoicos uerè autumare, bis duo eſſe quatuor, alijs mea quidem ſententia conticeſcendum eſt. Quamdiu uero ea de re inter ipſos contentioſe digladiãtes anceps eſt controuerſia, omnes ex æquo audiendi ſunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexiſſe, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo craſſius & manifeſtius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defenſio per diuiſionẽ à ſimili.

HERM. Scies actutum cuiuſmodi ſit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aeſculapij, aut Dionyſij fanum ingreſſos, deinde phialam quandam è rebus ſacris eſſe ſublatam, atque deperditam, haud dubiè iam ſummopere neceſſarium eſt, ut ambos inueſtigatione habita perſcrutemur, uter nam illorum phialam in ſinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere neceſſe eſt. LVCIA. Et cur non, ſiquidem deperdita eſt. HERM. Proinde, ſi apud priorem amiſſam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ eſſe putas, iam enim palàm eſt illam non habere. LVCIA. Sanè palãm eſt. HER. Et ſi in prioris ſinu reperta non fuerit, alterum habere ſanè conſentaneum eſt, neque hic longa perſcrutatione opus eſt. LVCIA. Certè enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, ſi apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perſcrutandos eſſe ſuperuacuum & indignum exiſtimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipſos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, ſi reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipſum eſſe, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum eſt donarium. Iam uero, ò amice, non ſaltem duo ſunt, qui templum ingrediuntur, ut neceſſarium ſit alterum habere rem furto ſubtractam, uerum profecto illorum magna eſt copia. Deinde non minus obſcurum eſt, quid illud tandem ſit, quod deperditum eſt, num phiala quæpiam, num ſcyphus, num corona. Quotquot enim ſacerdotes ſunt, ſubin de alius aliud eſſe affirmat: quippe qui neque de ipſa materia unanimiter conſentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud eſſe dictitant. Itaque planè operæ precium eſſe uides, detractis ueſtimentis omnes in templum ingreſſos exui, ſi animus eſt rem amiſſam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo ſecus tamen & cæteri pari opera ſunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ò Luciane. LVCIAN. Propterea quòd incertum ſit, num phiala illud ipſum ſit, quod erat amiſſum. Tametſi uero & hoc uno ore omnes confeſſi fuerant, haud tamen omnes auream fuiſſe phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes conſtet, auream phialam eſſe amiſſam, tamen ne ſic quidem alios perſcrutandi finem facies, neque enim tibi conſtabit, num Dei ſit illa ipſa, aut non reputas infinitas eſſe phialas aureas. HERMOT. Sanè cenſeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis neceſſarium eſt perſcrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depoſitis, conijcere, quid nam ex eiſdem diuinum donarium potiſſimum ſit exiſtimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud eſt, quod unuſquiſque exutorum aliquid apud ſe habeat, hic ſcyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

Confutatio ab inæqualitate ſimilitudinis.

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam extanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ causſam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quę si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs lęuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longe itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem prędsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum institutapercenseas, Hermotime, sed quæ ipse corâm conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippequi ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebã maximè, ergo illorũ iam nouẽ sunt, omnesq; immissa in urnã manu, sortem extraxerunt, tu uero age iã circũeundo (prospectatore eẽ certaminis iudicis officiũ tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eẽ credo prius te cogniturũ, quis ex illis prędses dicẽdus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cõposueris. HER. Quorsũ uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini oppositam.

LVC.

LVC. Horsum uidelicet,quòd nullo modo fieri posse uideatur,ut ílico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris,num illa sit,neq; enim ulla exceptiõe prædictum est α, aut ε, aut ι, fore eam literam,quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est,quo inuẽto, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare,quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cęteris omnibus,donec ille tibi relictus fuerit,qui solitariam habuerit literam,nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autem si ad illũ forte fortuna prima,aut secunda uice delatus fueris,quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem,uerum tu grẽcorum iudex scire possim quid facturus sis,an actutum eundem pro præside sis proclamaturus,aut potius putes omnes in circulo necessario accedẽdos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera,ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint,nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si ε, primo aut secundo loco inuenero,planè certus sum,eum fore præsidem,qui eo sortem inscriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto ò Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est,consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant.Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorũ γ, alteros δ, extraxisse,dubium non est. Et iam qnatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiẽ constituitur. LVCIA. Vtrum igitur Hermotime,collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet,ut ea refellam,quibuscunq; tandem probabiliter cõtradici posse reor? HER. Ita per Iouem,uehementer enim animi pendeo,etiam atq; etiam cogitans,quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine,dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo β, ac deinceps aliæ,secundum illarum seriem,usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & ι. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur,ipsum autem ζ super nonã solum,quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit,nisi omnes accedens,nihil huius simile inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas,ad quam ut tibi respondeam,mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratione considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur,cuiusmodi per multa literarum loco depingunt Aegyptij,puta homines caninis,aut leoninis capitibus. Aut illa quidem,si uidetur, missa faciamus,cũ sint peregrina & exotica,& à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines,deinde binos equos alteris binis,mox duos gallos,postremo duos canes.Porrò nonæ,tanquam præstantissimę,leonis imago insculpta sit.Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris,quibus nam cõiecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circunspiciendo perlustraueris,num quis etiam alius pręter hunc adsit,habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane,quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria,neq; enim uideo,quid possit apte respondi,adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire,penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas

præsi-

præſidis loco habẽdus ſit, aut cuius ductu & auſpicio feliciſſimè in Corinthum urbem illam florentiſſimam peruenire queamus, omnes neceſſario accedendos eſſe putem, ſummaq; diligentia detractis ueſtimentis, omnibus tentatis ſolertiſſimè exquirendos, etenim uix etiam ſic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quòd ſi quis mihi unquam futurus eſſet cõſiliarius fide dignus ſuper rebus philoſophicis, contendens omnino operã eſſe nauandam philoſophiæ ſtudijs, ille demum ſolus erit, quem eorum quę dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum eſſe cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint neſcij, quæ fortaſſe ex illis eſſe poſſit omnium optima. Neque enim ſiquis adducto homine formoſo dicat, hunc ex omnibus hominem eſſe formoſiſsimum, ſtatim ille ſuis uerbis mihi fidem facturus eſt, ut credam eum uera loqui, niſi certum habuero, omnes homines illi uiſos eſſe: fieri enim fortaſſe poteſt, ut hic homo nõ ſit contemnendæ elegantiæ: quod autem ſummæ ſit inter omnes formæ & ueruſtatis, ſcire haud quaquam poſſum, nondum uiſis omnibus. Nos porrò nõ formoſo tantum egemus, ſed formoſiſſimo, quem niſi inuenerimus, parũ ſudatum, & nihil actum eſſe putabo. Non eñ contenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honeſtæ formæ hominem incidemus, uerum ſummam illã qua maior eſſe non poteſt, formæ elegantiam perueſtigamus, quam neceſſariò unam eſſe negare non potes. HER. Vera ſunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philoſophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quę ab Ariſtotele, Chryſippo & Epicuro, aliſq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimẽto edoctus pro certo cõpertum habeat, eam ſolam eſſe uiam, quæ rectà ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæſitam. Etenim, ſi talem quempiã quærendo cõſecuti eſſemus, deſineremus nos moleſtis onerare negocijs. HER.. Haud quaquam Luciane, eiuſmodi uir inuentu facilis eſt. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus eſt, propterea quòd eiuſmodi ducis inopia in præſentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factu mihi uidetur multò cõſultiſſimum & tutiſſimum, ut quiſque ab initio exorſus, omnes ſectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine cõſultando examinet, quæ dicta ſunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus eſſe uidetur, niſi quòd illud quod nõ multo antè à te dictum eſt, cum his mihi pugnare uideẽ, uidelicet arduũ & graue eſſe, eũ qui uni uiæ iam ſeſe tradiderat expanſis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri poteſt, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVCI. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei inſtitutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin ſine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi: HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperiſſe, cuius ductum ſequuti haud dubiẽ egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud eſt? LVC. Certè meum non eſt quod dicturus ſum, ſed cuiuſdam ex ſapientibus uiri ſummi, nempe illud: ſobrius eſto, & memẽto diffidendum eſſe. Etenim, ſi minimè leuiter & facile perſuaſi, quibuſuis auditis fidem habuerimus, ſed more iudicum, aliſs quoque fandi copiam conceſſerimus, fortaſſe haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMO. Benẽ ſanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud intereſſe putas? Ab eo tandem quicunque ſit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita ceſſit. Quantum uero temporis ſtatuemus omnibus Pythagoricæ philoſophiæ placitis perdiſcendis ſuf-

Adaptatio ſimilitudinis et finis quæſtionis. Oẽs eſſe cognoſcẽdas uias, ei qui uerã eligere uelit.

Amplificatio à ſimili.

γνῶθι σεαυτὸν monet quo pacto philoſophi legendi ſint.

Quo et quanto tẽpore qui q; philoſophi cognoſcendi. et hic locus ſine diſputationis ſeu ſcopũ (de quo ſupra) confirmat, uidelicet q; impoſsibile ſit, omnes philoſophorũ doctrinas & uitas cognoſcere, ut ex ijs quæ uera ſit, eligatur.

fecturum? Volo autem annos, in quibus ſub initium Pythagoricæ ſectæ candidatis conſileſcendum eſt, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; ſatis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus eſt. HERM. Ponamus ita eſſe, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi ſunt, ac mox nihilo pauciores Ariſtoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chryſippo aũt quot impendendi ſint, non eſt q; multis te interrogẽ. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix ſuffecturos eſſe. LVCI. Ita ſanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd aũt non nimium illis tribuere uidear, hinc perdiſces facillime, apud animum tuũ conſiderando, quot nam ſint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondũ cuncta ſuę ſectæ ſibi eſſe explorata & cognita, ita ut in diſciplinarum cognitione, nihil in ipſis deſiderari queat. Quòd ſi alij in hoc tergiuerſari uidentur, nõ tamen, ut opinor, hoc negabit Chryſippus & Ariſtoteles & Plato. Potiſſimum aũt præ cunctis Socrates, illis certò nõ poſtponendus, qui omnium teſtimonio profeſſus eſt, ſe nõ tantum omnia, ſed in uniuerſum nihil noſſe, aut hoc tamen ſe ſcire, quod neſciret. Computemus igitur ſubducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi ſunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs conceſſimus. Quot ergo in ſumma iſti ſunt anni ſimul comprehenſi, ſi decem ſaltem in philoſophia diſciplinarum ſectas conſtituerimus. HER. Plures quàm ducenti ò Luciane. LVC. Ergo ſi tibi conſultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, ſaltem quindecim ſtudijs noſtris ſatisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum ſit, ſtatues. Ego hoc probè perſpicio, perquàm paucos, ad hunc modum, omnes ſectas percurſuros, tametſi ſtatim ab ineunte puericia philoſophiæ ſtudium exorſi fuerint. LVCIA. Quid autem faciendum ſuades Hermotime, cum ita ſe res habeat? An ſubuertenda & refellenda ea exiſtimas, quæ iam antè haud dubitanter confeſſi ſumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium eſt præſtantiſſimum, niſi omnium facto periculo ſingula deguſtauerit. Adeo ut qui magiſtra experientia delectum nõ habuerit, ei oraculo magis aut reſponſo Veritatem inueſtigandam eſſe. An non iſtiuſmodi inter nos dicta ſunt? HERMOT. Sanè. LVCIA. Proinde ſummopere neceſſarium eſſe uideo, tantum temporis nos ætatem agere, ſi unquam omnibus pertentatis rectè eligere cõſilium eſt, iamq; acto delectu philoſophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitam uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, ſaltaremus, in quæcunque incideremus illiſo pede impingimus. Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus eſſe exiſtimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quòd ſi etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, conſtanter tamen nunquam ſciemus, num id ſit quod tantopere à nobis quæſitum eſt. Sunt enim non parum multa his ipſis ſimilia, ſingulis affirmantibus hoc ipſum eſſe multò omnium ueriſſimum. HERMOT. Haud ſcio, ò Luciane, quàm mihi uideare argumenta perſuaſionis bonarumq; rationum plena inter diſputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas iſta diſſerendo, nimiumq; argutè & anxiè diſquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortaſſe autem uideor etiam inauſpicatò hodie pedem domo extuliſſe, cum egreſſus tibi obuiam uenerim, qui me prope ſpei portum conſiſtentem, ineuitabilem animi deſperationem iniecisti, Veritatis inuentionem impoſſibilem eſſe oſtendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipſum, ò amice, non multò iuſtius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expoſtulas? aut potius cum natura omnium noſtrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annoſum & longæuum conſtituerit, ſed præfinito deſtinarit homini uitam etiam

longiſ

longiſſimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, egò te cum conſiderando repperi, quod è diſputatione noſtra potiſſimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu ſemper quidem conuiciator es, atq; haud ſcio qui nam factum ſit, ut tu extremè odio habeas philoſophiam, eosq; qui ſapientiæ ſtudijs ſunt addicti, ſalibus & dicterijs deluſos naſo ſuſpendas. LVCIA. Cuiuſmodi nam res ſit Veritas ò Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui ſapientia ornati eſtis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego ſaltem hoc me planè ſcire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem eſſe mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio eſt inferior & uilior. Eſt enim hoc apud homines multò in ſpeciem formoſius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in ſe habet inſynceritatis aut adulterini, cuius ſibi eſſet conſcia, magna cum libertate diſſerit inter homines, eamq; ob rem pleriſque intolerabilem adfert moleſtiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum ſuper hiſce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiuſmodi ea ſint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & deſiderio teneamur, quã prorſus illa nactu non ſint facilia. Veluti ſi ſtatuam aliquam non informem in fando amore deperires, eaq; te poſſe potiri, in animum induceres, ſuſpicans eſſe hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum eſſe ſimulachrum pro mea inte beneuolentia tibi ſignificarem, rerum quarum potiundarum nulla eſſet relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi cenſeres, quia nolim te decipi abſurda & monſtroſa, nec ſpei conſentanea ſperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta ſunt Luciane, quaſi putes nullam operam philoſophiæ ſtudijs nobis nauandam eſſe, ſed oportere nos ſocordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi iſta me dicentem audiuiſti? Ego quidem non eò, quaſi non ſit philoſophandũ iſta dico, uerum quandoquidem omnino philoſophiæ ſtudendum eſt, uiæ autem ad illam ſint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendioſiſſimum eſſe ad Virtutem diuerticulum, tametſi etiam num in incerto ſit, quæ ex illis uera ſit, diligentem & exquiſitam diuiſionem faciendã eſſe exiſtimo. Qui enim fieri poſſe ſperem, multis nobis propoſitis, ex illis eligere quod optimum eſt, niſi quis omnia faciendi periculi gratia acceſſerit. Deinde, num longa adhuc ſuperſit peregrinatio, aut an finis iam inſtare uiſus ſit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui ſub initium tibi occurrerit, ſequeris? cumq; illo communibus philoſophiæ diſciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius reſpondeam? qui neges quenquam rectè diſcernere poſſe, niſi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo acceſſerit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum ſunt expertiſſimi, neque multis illis iſta collaudantibus, ſuoq; teſtimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum ſunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd ſi quiſpiam talis eſſet, mihi quidem uel unus ſufficeret, neque multis opus haberem. Porrò ſi imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem ſibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu ſolus Veritatem perſpexiſti, cæteri uero quotquot philoſophantur, in uniuerſum omnes uecordes ſunt, & ſine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falſo me mendacij coarguis, cum dicere nõ uerearis, quòd me ipſe cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor eſſe uidere eorum, quæ per me antè dicta ſunt. Neq; quidem me præaliis Veritatem dinoſcere contentioſe uociferor, uerum ingenuè fateor, me cũ aliis omnibus iuxtà ignarum eſſe. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propoſitionẽ mitigando illam diuiſione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab aliis, neq; aliã rationem meliorẽ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experiẽtiæ tot annos impendi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & ẽ paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè aliàs totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cũ antea hominẽ neq; uidiſſes neq; cognouiſſes unq;? Cur aũt taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionẽ tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarũ partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quonã pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quòd autẽ dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facile poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quam opinionem de Dijs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uidere unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierum opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionẽ faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neque habituram multas uariarum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis

labo

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos.

Diluit obiectionẽ ab ipſius argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nun quid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde ã modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium coëmere ſtatuerim: Agite ò amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, quinam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quòd ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima paterer. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, conſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atquiſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contradicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos diſſerit, iiſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an non ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadem, per eadem, at fortaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis diſſerendo agglomerat. Non ò amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè enim in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq;

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ oſtendit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione, inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq; totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui dissimè sitire mihi uisus es. Porro autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiæ numeris euadas absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum afflata numine accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quē ultra medium iam dolij ebibisse constat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophiæ comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi finemus, nihil autem inest uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæpiam diuersorum seminum species & genera. Iam si institorem accederes, seminum mercatorum gratia, illeque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde inæquali comparatione contulisti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quiddam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum aceto-sum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio nō mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sestarium coëmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non immi nuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci flu it exhaustum negotium laborq;, iuxta prouerbium, & contra fit atq; in Danaidū dolio, illud em quicquid infusum fuerit, non continet, sed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiā si multa abstuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddā non dissimile de philosophiæ gustu tibi proponā, tu uero caue putes, in philosophiæ cōtumeliam ista me dicere, si dixero illam similem esse exitiali & pernitioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, statim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue degustauerit: uerum si non tantum, quantum ad conscisendam mortem necessarium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certè non moreris. Tu autē contendis ad totius cognitionem parandā minimum quodq; sufficere. HER. Sint sanè ista Luciane, quemadmodum ipse uolueris, quorsum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, & tantorum negocioū molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduū auditu uideatur. Etenim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longā, nunc nescio qui fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurni cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas HER. Insidiose imponis mihi ō Luciane, meq; in angustum constringis, ni hil unquam mali à me passus, nimirū præ inuidia, quòd ego quidem in disciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare foles neglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate existens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorē si militudinē diuit alia.

Aliud acerbius paulò, cū præfatiūcula

atra

atrà bili percito, & insanienti ne dicto audiens esto, neue mẽtem adhibeas; sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porrò, perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatũ est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neq; sufficere, omnia perspexisse, illaq; obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoq; iudicio, menteq; acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusq; in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autẽ differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ reuereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non indicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet, iamq; iudicata eligat, delectuq; habito, philosophetur. Hac enim sola ratiõe, uerum inuenire posse contendis, alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cũ tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum senserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem concluſam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingẽs lapis, aut uas aliquod arena refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HER. Non intelligo quid quid sibi ista uelint retia, planè tamen ijsdem me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVCI. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua concluſas haberet. Illi autem ducti cõiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decẽ aut quindecim, prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere, an nõ uerisimile tibi uidetur? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendũ est, ut oñes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ ex ijsdẽ ratione.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddam esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, essecq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ò bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosopharí promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidetur cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reiiciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquàm iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus permulti sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, melioremq; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prepositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomacharere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unum illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendæ, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & facticijs. Hanc inquã facultatem & artem consequutus, conferre te potes ad supradictorum perpensionem: sin minus, planè tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nõ

Aliud argumentũ, à difficultate eligendi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iam præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quàmdudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ feciſſem: ſed multò magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quidam ſupra modum triſte & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tametſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; docturum alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædita intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudicium habere poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & q; immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipſas quoque demonſtrationes, qualeſcunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Veluti ſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERMO. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi plane ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato diſcruciaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli et fruſtrari, uerũ

Aliud ab inutili doctrina philoſopherũ, & ſpe fallaci diſcendũ

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non ab simile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natãdo apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ô amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quam libet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hęc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandũ sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ô amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitę actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nũc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquam, neq; pòst unquã fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandã esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à caussa impellente.

hit, posteàquam semel illi sub initium ansam suppeditaſtis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum cõuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verùm ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, num quid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non gratuitim credenda susceperis, neq; habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securi mancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certò habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facile est illis fidem denegare, postaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circaquenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porrò progredimini, rerum consequẽtiæ ductu protracti, parum, aut nunquàm in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinq; septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quouscq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta ad miranda illa geometria factitare cõsueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nõnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimãtes. Interea partim quidem uestrum spebus, ne quicquam amplis & magnificis animo cõceptis, immoriuntur ante aliquanto, quàm ueritatem cõspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam pene senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negotijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodice collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat similitudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quòd ſi in eiuſmo-
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu-
ius nominis cõpellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſi-
derio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quęcunq; hactenus à me diſpu
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerũ, quæ ſub Euclide du-
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ om
nibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant cõ
ſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicũq; eius
conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas
quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun-
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus ad fectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nõ eſſet infectus, qui diuitiãrum
amore & deſiderio non tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret, breuiter qui p
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſę. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis parti-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio
ribus, neq; ſi ad decem retrò ſecula deſcenderis, quẽquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquã
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcruciari, uidẽtem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quàm
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiã de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem oſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te
certò

Redit ad Stoicã uiã κατὰ προκοπήν, oſtendens, etiã illa uera et optima exiſtẽte, tamen nõ eſſe fruſtra adeo in illa tempus terendũ, quia nihil re ipſa præſtẽt, corũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypopho ra per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstantiores omnibus uiribus consectantes comprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quam illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ò generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uitas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas exceptа eruditione in cæteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denicq; intantum uoluptatibus deditus, tamersi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia dissentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita em̃ pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autẽ forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerũ minimè pe-

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cũ quo effectus Stoicæ philosophiæ comparat.

Amplificatio collationis.

Cõprobat exẽplo rei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria ad fectum esse conteſtari, ſi uoculas à te commercantes, neſcio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis feciſti, etiamdum ipſe integra habes & poſſides, neq; quicquam tibi imminutum eſt ex diſciplinis tuis. In cæteris autem quibus ſub initium adoleſcentem tibi offerens, eundem deſiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus eſt. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptæ per uim uicium intulit: & ſanè pœnam dediſſet damnatus iudicio, niſi ego à uicino paupere talento mulctam redemiſſem. Porrò autem ipſi matri nuper incuſſit alapas, quòd ipſum in manifeſto furto deprehẽdiſſet, ſub ſinu cadum efferentem, ut haberet, niſi fallor, unde cum ſodalibus bibens deponeret ſymbolũ. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & prolo-quenda mendacia, aliaq; uicia attinet, ſuperioribus quidem annis longè melius ſeſe habebat, quàm nunc, cum his ipſis ſit omnium contaminatiſſimus. Atqui planè mihi perſuaſeram in hiſce uitandis & dediſcendis, illum præcipue à te adiutum & formatũ iri, magis quidem, quàm quòd illa perdiſceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire ſuperuacaneum eſt, in menſa conſueuit diſſerere, quemadmodum Crocodilus raptuiſſet puerum, patriq; pollicitus eſſet ſe redditurum, ſi reſpondiſſet neſcio quid. Aut, quòd cum dies ſit, neceſſe eſſet noctem non eſſe. Nonnunquam & cornua nobis affingere ſolet generoſus ille, neſcio quo pacto ſermonem connectens. Nos autem his auditis ridere ſolemus, maximè uero quando obſtructis auribus, ſedula agitatione ſecum meditatur, habitus & diſpoſitiones quaſpiam, præterea Catalepſes & imaginatiões, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipſum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non eſſe, ſed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia uſque ad ea, quæ ſunt omnium deſpectiſſima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum delirans iſta ſecũ nugaretur, ſubſannare ſolet. Sed ſi eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obſtare mihi, quo minus non ſolus diues, non ſolus rex ſim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta exiſtimandi ſunt. Hæc cum dixiſſet uir ille, uide mi Hermotime, cuiuſmodi reſponſum ille dederit philoſophus, quàm uero maturum & ſenile. Atqui niſi me ille, inquit, accerſiſſet, nonne putas quod longè peiora flagitia admiſiſſet, aut per louem etiam traditus fuiſſet torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philoſophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipſum modeſtior uobis noſtra opera factus eſt, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorẽ illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philoſophiæ appareat. Cæterũ quæ à nobis abſtulit, ea illum in diſciplina continent, ita ut iuſtus eſſe uidear, ſi mercedem à uobis accepero, etſi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nõdum admiſit, philoſophiam reueritus eſt. Poſteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare ſoleant, nempe præceptoris ædes illis adeũdas eſſe. Siquidem nuſquam alibi locorum pueris relicta eſt copia bonum quiddam perdiſcendi, ſed neq; mali quippiam unquam in ſe admittunt, quamdiu ſub præceptorum cuſtodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunque tibi placuerit noſtrarum rerum non imperitus, illo tecum aſſumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quamq; ingenioſe & argutè ad quæſita reſpondeat, tũ quam tam eruditionem ſibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de prolo-quijs ac ſyllogiſmis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo conſtituiſtis. Hæc quidem homo ſenex de philoſophia diſſerebat. Tu fortaſſe & ipſe Hermotime diceres, abunde ſatis eſſe, ſi ob hoc ipſum philoſopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uiciosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quòd paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hęc mercedem tã grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fle tu quidem & lachrymis haud opus est, ò bone, longè autẽ præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Æsopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore consedisse, conatem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; gratiter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, aduenies callida uulpes, non indoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discruciaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd ia primum decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ò amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent susceptæ inimicitiæ, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquã Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; abeo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neq; purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque ab illis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterũ tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum una cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi posthac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

Cõclusio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ducti prioris uitæ adeo frustra consumptæ.

Mitigatio p translationẽ.

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductum, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim compendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tempore tandem inclarescere. Exordium à uoto incipit, pòst narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutum cum superioribus exemplis comparat, amplificata per collationem, præsenti conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à uoto.

TINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem *imitationis* spem excedentia. Cæterum, quæ cum *libris* & se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicũq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto celerrimè & minimo cum negocio inclarescceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multõ profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum *ciuita*

Narratio.

tibus

tatibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gētis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alijq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commodè locū habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum ad fuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea compertam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cōmonstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescēti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferētes, eos imitabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorū curam per obliuionem non abiecerit. Quanquā uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natam antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexādri nuptijs, sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quemadmodū ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiū uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nō dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilādum esse, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quàm plurimis Macedonum uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in mediū, orationem propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uero uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtioni.

Tabula & pictura Aetiõis

Adaptatio sui instituti ad exẽpla superiora.

Collatio præsentis cõuentus et Olympici uteriꝰ

conferenda eſt, neque ea, quæ illic eſt loci anguſtia, neque tabernacula aut tu-
A conditione hominum. guria & ſuffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba eſt,
magis cupida ſpectandi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, ſed pro-
fecto cum rhetorum tum ſcriptorum atq; Sophiſtarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deeſſe uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olym
Petitio. piorum celebris habenda ſit. Cæterum ſi me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compoſitum contemplamini, ualde audax homo uobis eſſe uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc ſolum intenti fueri
tis, fortaſſe non admodum uobis flagellandus eſſe uidebor, ita ut in tanto ſta-
dio & hoc mihi ſufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam, ſcriptorum Luciani, eſt, qua ille oſtendit non tantum nouitati ſeu peregrinitati ſtude re ſe, ſed & rerum, ſententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ compoſitionis harmoniæ. Cæterũ quòd ſola nouitas illorum in admiratione ſit, fieri communi quadam hominum natura, qui ſola nouitate plerũq; detineantur, interim aliorum nulla habita ratione. Idem enim & Zeuſidi olim in pictura Centauri, in quam præter nouitatem argumenti, multã artem impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidiſſe, hoſtibus nouitatem & inſolentiam elephantorum, non ipſius apparatum pertineſcentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & ſuperior oratio: niſi quòd hic ipſa cauſſa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata ſequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut ſuprà, impoſiti ſunt.

Orditur ſtatim ab expoſitione ipſius cauſſæ.

HABITA nuper in conſeſſu ueſtro oratione, domum me cõ
ferebam. Permulti autem ex iis, qui orationi interfuerant
me acceſſerunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & iſta
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes
porrecta dextra me conſalutabant, & admiratione proſe-
quentibus ſimiles eſſe apparebant. Multo autem itinere
comitatu ſuo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatq;, donec pudore quoq; me ſuffunderent, uerentem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & ſumma laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam eandemq; ſententiam præ ſe ferebant, confirmantes orationum mearum compoſitionem & ſententiam peregrinam eſſe, ac multum in ſeſe complecti nouitatis. Multò uero ſatius eſt, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum uſi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogitatione perinde eſſe nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, prout quiſq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quæ alioqui talia mentiendi & aſſentandi aduerſus me cauſſam habuiſſent, hominẽ peregrinum, quem aliàs contemptui habentes, non magnifaciebant. Verunta men ego, neq; enim tacitum diſſimulabo, non mediocriter illorum laude diſcruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me rediſſem, mente atq; animo ſic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenuſtate ſcripta mea condita ſunt, quòd ad conſuetam dicendi rationem formata non ſint, nec iuxta communem loquendi uiam fluant, uerborum uero elagantium nihil in illis admixtum eſt, ad ueterem ſermonis regulam & canonem poſitorum, nulla præterea ſententia argutè dicta exornata ſunt, nulla induſtria, nulla Atticę linguæ uenere perpolita, aut compoſitionis harmonia, aut arte ad amuſſim elaborata, ſed ab

his

his omnibus longè latèq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adijci, & nõnihil sanè ornatus ad gloriam afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberentur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volò itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum conseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot præciosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uall de peritus sim, sed quòd adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parũ nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nec illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, ut delicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros ludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circumductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratione, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehementer agrestẽ, horrentẽ capillitio

Odyss. lib. 8.

Adaptatio exemplorũ, quibus ostendit uulgo nouitatẽ placere, et præ ea cætera negligi.

Tabulæ & picturæ ciusdã.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hiſpidum, non per equinam tantum partem illius, ſed per alterã quoque, qua humanam refert ſpeciem. Plurimum autem ſublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ ſe ferentem, prorſus tamen ferinum & montanum ac immanſuetum. Tali quidem imagine uirum expreſſum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis ſunt illæ Theſſalæ indomitæ, necdum ſeſſoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, ſumma formauit elegãtia, extra ambas auriculas, eas ſolas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, ſenſim & nõ denſè ſubſurgens, atque ex lento acceſſu deriuata, ſpectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non ſecus atq; pater agreſtis eſt, & iam in ætate tenera aſpectu ſæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uiſum eſt, admiratione ſingulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum reſpicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum ſingulari artificio Zeuxis expreſſiſſet, ipſe quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præſtantiam atque excellentiam, omnes in ſtuporem & admirationem ſpectantes ſe ducturum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes ſpectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ conſilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipſa ab arte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expreſſarum diligentiam, affatus diſcipulum: Age, inquit, ò Miccion, inuolutam picturam atque ſublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob inſuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegãtia exornata eſt, quæq; arte magiſtra abſoluta ſunt, nullum illi dignantur habere reſpectum: ſed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortaſſe quàm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non diſſimile quiddam accidiſſe fama eſt, in ea pugna quam ipſe aduerſus Galatas habuiſſe dicitur. Si uultis, & hanc uobis hiſtoriam ordine, ut geſta eſt, percenſebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas eſſe præditos, inuſitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum ſemper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum conſtabat, diſpertitum eſſe, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, ſpem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tanquam illis inuictis exiſtentibus. Siquidem ipſe modicè inſtructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, ſanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimũ ſcutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientiſſimè componendo ſecum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelſi & generoſi animi, inſtruendæ aciei non imperitus, cum præſto eſſet, regẽ perturbato animo eſſe nõ ſinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iuſſit interea, quoad eius fieri poſſit, habere quàm occultiſſimè, ne ex acie apparentes conſpicui fierent hoſtibus. Vbi uero tuba ſignum datum eſſet, ac iam infeſtis ſignis concurrendum, & manus conſerendæ foret, ac hoſtium equitatus impreſſionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinque equitibus eſſe occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus eſſe immittendos.

Alterã exemplũ Antiochi

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantis per alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinẽ illapsis. Cur rus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri: *Amplificatio periculi per hypotypoſim*

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis cõprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atq; in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunq; cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamãtes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ò milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In tropheum nihil aliud quã elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uerò ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM

Commendat se amico, ex principibus cuidam suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suum de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, non omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstantissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, ueram ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodem pacto, et huic commendari se, suaq; debere. ut qui primum ea præstantia, coq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde & cæterorum omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiam, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum ejus se ostendit. Ordiur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum esse fingit. Concludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Diis precando, ut cœptam laudem suam crescere ac perpetuam esse uelint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ò Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uẽturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ò Timothee, primum ab ædibus patrijs ẽ Bœotia profectus, tibicinẽ agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiã tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicũque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorꝝ nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorꝝ gratia tantũ laborem strenuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ò Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiũ, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt aũt aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ègo tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunqꝫ, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium anteſignani,

quorũ

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, iſs, inquàm, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illicq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcẽt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popularis iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore et dignitate anteeunt, eundem nequaquam temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoque certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunque tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſupplicíter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuicq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioquí propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quam tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis ſuuiſti perbenignè et liberaliter. Itaq; ſicubi et nunc in peiorem mihi partẽ calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi antehac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirũm clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uetoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cõmendat amico ex principibus uni.

Ratio I. à præſtãtia & iudicio perſonæ cuius cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ à collatione.

II. à cõmuni patria.

III. *A ratione ſcriptorum.*

ut eſt in prouerbio, ſunt ſomnia, & uerborum umbræ. Cęterum ipſa ueritas in præſens certiſſimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio diſtrahat, ſed aut optimum iuxta diſciplinas æſtimandum eſt, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ò ſuperi, hominum opinione & exiſtimatione non indigni, ac eā quę nobis ab alijs euentura eſt, laudem confirmate, ut in poſterum fidēti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne ſtudium minus reformidandum eſt ei, qui magna olympia deuicerit.

Concluſio nar. ἀνχλυ

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quoſdam ciues, patronos, ut uidetur, ſuos, ut à quibus maximè adiutus atque apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharſidis Scythæ & Solonis Athenienſis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari ſuo adductus fuiſſet, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus eſt. Eodem igitur pacto & ſe, cum in Macedoniam uenisſet ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc inſtituit, diuerteret, iiſdemq; ſeſe commendaret, admonitum ſe iſſe, ait. Vt enim apud Athenienſes aliquando Periclem, Ariſtotelem & Solonem, quaſi cæterorum omnium inſtar fuiſſe, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadem ratione, qua ſuperiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana ſunt.

Exempli narratio, qua quos laudare inſtituit, cū ueteri Solone cōparat, eosq; quaſi omnium aliorū inſtar quoddā facit.

ON fuit primus Anacharſis, qui ex Scythia Athenas uſque peregre profectus eſt, græcanicæ diſciplinæ perdiſcēdæ deſiderio, ſed ante illum & Toxaris, uir & multæ ſapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarum ſtudioſus admodū. Sed qui domi nō erat de ſanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras geſtare ſolent, uerum unus è uulgo Scytharum & populariū, cuiuſmodi ſunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo ſignificant aliquem duorum boum & unius plauſtri eſſe dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum poſtliminio ad Scythas regreſſus eſt, ſed Athenis manens diem ſuum obijt, ac non multō pòſt etiam heros eſſe uiſus eſt, atq; hunc peregrinum medicum Athenienſes non ſecus, atq; unum colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros eſſe declaretur, poſſidere cœpit. Sed enim cauſſam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus ſit, unusq; ex Aeſculapianis uiſus ſit, non alienum fortaſſe eſt percenſere ut cognoſcatis. Non Scythis tantū moris eſt immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, ſed Athenienſibus quoque licitum eſt in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore ſæua peſtilentia populus Athenienſis infeſtabatur, uidere uiſa eſt Architelis uiri Ariopagitici uxor ſibi Scytham aſtitiſſe, dixiſſeq; fore, ut Athenienſes à peſtifero contagio liberarentur, ſi angiportus uino conſpergerent. Hoc cum ſæpius fieret, neq; enim Athenienſes mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum eſt, ut non amplius peſtis in eos graſſaretur, ſiue uaporibus quibuſdam noxijs uini odore extinctis, ſiue aliud quiddā maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus exiſtens iſta Athenienſibus facienda ſuaſerit. Itaq; curationis merces etiam nunc illi perſoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monſtrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino ſpargendo diximus imperaſſe. Et inuentus eſt eo loco Toxaris eſſe ſepultus, ipſa inſcriptione

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super colum nam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quõdam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidẽ in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelut hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ò hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauem uoluisse referre gressum, usq; adeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ò Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, siqua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum postliminio. Atqui bonũ habe animum, ne que enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illecta menta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, siquos interea nobis absente susceperis, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenienſium urbem uisam cognoscas, aut potius omnẽ Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo popularíter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituẽda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturũ haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam supervacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostentandæ occasionem sibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innotesceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem fecissem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam atto nito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis fa miliariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Solo ni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia pro sequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris A nacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ fi nem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cogno scendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsen tia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anachar sidem passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi ui cio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus e nim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixe ris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor simili tudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudi ne & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore o mni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec po teram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insu laris ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam il lum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Qui bus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, siqui essent, qui reliquos di gnitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodi ta, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi nõ unus, quemadmodum A nacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadẽ tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & in dustrij uiri, ò hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inue nies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissi mi, generis splendore & dignitate omnibus longẽ superiores. Cæterum disci plinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè com paraueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bo nitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudi ne inuidentiam, ac reuerentiam cõiunctam cum beneuolentia, tum animi man suetudinem & morum facilitatem quibuslibet accedẽtibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo pòst harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidẽ non alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præ stanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocem soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio suæ causse.

Telemachus scilicet.

Collatio & Amplificatio personarum.

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populū uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quām quòd non multo pòſt eos amoris ſummè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porrò hunc non ciuitas ſolum arctiſſimè diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma, unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, ſi te & eius pater ſuſceperint, & tecum amicitiam & ſocietatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt, nec amplius res tuæ erūt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaque neque deſidiæ, neque moræ indulgēdæ locus eſt, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt, præterea nihil non dicendum & faciēdum, quo in amicitiam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus, tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non improſpera, ac mare placidum, & portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt, continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribendi. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito fine ſeu officio Hiſtorici, & conſtitutis iis, qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt, Vtile uidelicet & Delectabile, mox uicia recenſet, quæ tum in uerbis, & compoſitione, tum in ipſis rebus uitanda ſint, & hoc ſub exemplis aliorum, quo quic; modo aut genere peccarint, oſtendendo. In poſteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat, is, qui ad ſcribendam Hiſtoriam accedit, exponit. Deinde regulas primum de rebus, deinde de expoſitione & phraſi uerborum, poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Ordiuntur autem ab Occaſione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

ABDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante, morbum incidiſſe, optime Philo, huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe, per urbem uniuerſos, primo ſtatim die febri continua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem aliis quidem multus è naribus profluens ſanguis, aliis uero exortus ſudor, etiam ipſe immodicus, febrim diſſoluit ac finiit. Cæterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica perſonabant, multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, ſeptimanis Tragœdis, notum illud

At ò tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum uſque, donec ſuperueniente iam hyeme, frigus nimium obortū ab inſania ac nugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æſtate, multoq; æſtu, Andromedæ fabulā ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitātes, & mentibus euerſi, poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda,ac Perſeo unà cum Meduſa, ſingulorum animis & cogitationi-
bus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodũ uul- *Adaptatio exempli.*
go dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore pleroſq; doctorum in
uaſit: non ut ipſi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alie-
nis Iambicis, ijſq; haud malis occupati: ſed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes
expoſita, ſemel moueri cœpere, puta bellũ iſtud aduerſus Barbaros, & uulnus
in Armenia acceptum, continuæq; victoriæ illæ, nemo unus iam eſt, qui non
hiſtoriam ſcribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes,
cuncti nobis facti ſunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bel
lum omnium pater eſt, quandoquidem & hiſtoriarum ſcriptores tam multos
procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, poſteaquam uiderem atq;
audirem, Sinopenſis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex fere
batur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, *Occaſio contra filij.*
& pro ſe quiſq; ſedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt ſaxa cõpor
tando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres ſuffulcien
do, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret ſubminiſtrando. Dioge
nes autem, cum hæc aſpiceret, quoniam ipſe nihil haberet, quod ageret: nemo
enim ipſum ad ullum aliquod miniſterium adhibebat, cincto circum ſe pallio,
ſerio admodũ & ipſe dolium ſuum, in quo tum fortè habitabat, ſurſum ac deor
ſum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid
hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, reſpondit ille, etiam ego dolium me-
um, ut ne ſolus ocioſe feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Phi
lo, ut ne ſolus mutus forem, in hoc loquaci ac ſtrepero ſeculo, neque perinde ac
comicum aliquod fatellitium, cum ſilentio hians præterueherer, non abs re fa
cturum me eſſe arbitratus ſum, ſi, quoad poſſibile mihi eſſet, etiam ipſe dolium
uolutarem: nõ hiſtoriam ſcribendo, neq; etiam ipſas res geſtas commemoran-
do, non ita temerarius equidem ſum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui e-
nim quantum periculum hoc ſit, ſi quis per ſaxa ac rupes uolutet, & maximè ta
le, quale meum eſt doliolum, ne ualidè quidem ſatis etiam fictum ac coctum, a-
deo ut ſiquis exiguum aliquem lapillum ipſi illidat, ſtatim admodum teſtæ col
ligendæ illi ſint. Quid igitur decretum mihi eſt? & quo pacto bellum tutò ca-
peſſam, ipſe extra teli iactum conſtitutus? Dicam equidem tibi. A fumo qui-
dem, & fluctibus, & curis, quæcunq; hiſtoriam ſcribentem circumſtant, abſti- *Propoſitio operis.*
nebo meipſum. Admonitionem autem quandam paruã, & præceptiones haſ-
ce modicas ſcribentibus ſubminiſtrabo, ut exædificationi ſaltem unà cum illis
adſim, etiamſi ab inſcriptione abfuero, ſummo tantum digito uidelicet lutum
attingendo. Quanquam neq; admonitione plericq; opus eſſe ſibi ad hanc rẽ pu
tant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum
ſed planè facillimum ac promptum, et cuiuſuis hominis eſſe exiſtimant, hiſtori
am ſcribere, ſi quis modo exponere uerbis poſſit, quod utcunq; in mentem ue-
nit. Cæterum noſti & ipſe, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam ſit, *Attentio à difficultate rei.*
neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi poſſunt, ſed ſi quid aliud uſ-
quam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè ha-
bet, ſi quis, ut Thucidides ait, hiſtoriam quaſi perpetuam poſſeſſionem ador-
net. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibuſdã eti
am moleſtus uidebor, illis maximè, quibus iam opus ſuum abſolutum eſt, & hi
ſtoria in publicum emiſſa. Quòd ſi uero etiam laudata eſt ab ijs, qui tum audie-
runt eã, inſania profecto fuerit, ſperare illos immutaturos aliquid, aut tranſcri
pturos eſſe, eorum, quæ iam ſemel edita atq; autorata, & quaſi in regiam aulam
relata ſunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiã eos ipſos admonere hic, ut ſi quan
do bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum con
tra Bactrianos, neq; enim aduerſum nos puto quiſquam aliquid mouere ſuſti-

nebit, cunctis iam perdomitis & ſub iugũ miſſis, melius ac rectius componere tamen poſſint, adhibita hac quaſi quadam regula, ſi modo recta eadem ipſis uſi debitur: ſin minus, ipſi quidẽ tamen eodem cubitu, quemadmodũ & nunc, metiantur negocium, medicus autem non admodum ægre feret, ſi omnes Abderitæ iſti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt, alia enim eligere ac ſequi docet, alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei, qui hiſtoriam ſcribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit, quo ordine res quæcp iungendæ inter ſe, & componẽdæ ſint, quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ curſu præteruehi ſatius ſit, quomodo exponenda eadẽ, & coaptanda ſint. Atcp hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea cõmemorabimus, quæ malè ſcribentes, aut componentes ſequi ſolent. Quę igitur communia ſcriptorum uicia ſunt, in uerbis, in ſonoritate, in ſententia, & cæteris malè & inſcitè compoſitis, longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam cõmunia, ut dixi, omnium ſermonũ uicia ſunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidam peccant, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuũ fuerit, interea etiam, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita compoſita atcp edita habẽtur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, conſideremus. Nam plerícp ipſorum, neglecto eo, ut rem ipſam, perinde ut geſta eſt, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint, hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte, diſtincta. Et, muſicorum illud, δὶς διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas: quod dici ſolet, inter ſe diſtãt. Siquidem ille qui Encomium ſcribit, hoc unũ ſpectat, ut quibuſcunc modis poſſit, eũ quem laudandum ſuſcepit, extollat atcp oblectet, etiã ſi per mendaciũ fortè id conſequatur, quò tendit, parũ id curat. At contrà hiſtoria, nihil falſum inſeri ſibi, ne pauxillum quidẽ permittit, non magis, cp arteriam dicunt medicorę pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocatur, quicp potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdem uidentur, cp & poëtice quidẽ & poëmata, aliud promittunt, aliud hiſtoriæ regulascp diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt, unacp hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino enim ſpiritu agitur, & à Muſis dependet, illarę numine afflatus, & ſiue equos alatos curruí iũgere uoluerit, ſiue alios ſuper aquam, aut in ſummas ariſtas, curſuros per illas attollet, nemo uetat, necp etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena alligata, in ſublime attraxerit pariter terram & mare, quicp ex eo ſibi metuũt, ne uidelicet dirupta illa, conterant ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet, fratrí ipſius Neptuno, & quod ad balteum, Martí: & omnino compoſitũ quendam ex omnibus diis oportet eſſe, filium illum Atrei & Aĕropes. Necp enim ſufficit Iupiter, necp Neptunus, necp Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulationẽ recipiat, quid aliud, quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas, abſcp uerſibus, & ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc, imo magis, plus quàm magnum uicium fuerit, ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ pro-

Diuiſio.

Quæ uicia fugienda ſunt hiſtoriã ſcribẽti

Proprium, ſiue officium hiſtoriæ.

pria

pria ſunt, ab iis quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Diij boni, omnino ridiculū redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nō hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tēpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiantur, iij qui in poſterum hæc eadem aliquando legēt. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, non præſentibus ſcribātur, ut & paulò pòſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tāquam quod & iucundum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrēt. Primum qui dem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucūdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidori filiū, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidē, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad ſe allicíet: ſed quatenus perfectum atq; integrū, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignū fuerit, quòd neq; iucundum adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de iis, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legitima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſce modi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimum ſpectaculū eſt, ueſtitu cum corpore non cōueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminate. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uerò illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohærentem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme idipſum, uiſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, uiuales

Reſpondetur obiectionibus quibuſdam duplicē hiſtoriæ finem faciunt.

I.

A remotione.

II.

Ab ipſius laudis effectu.

III.

A perſonis eorū qui laudantur.

ipſas pleriq; faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddãt. Neq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, neq; adulationem tegunt, ſed ir ruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neq; illud con ſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt mul tò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciẽtes, & maximè ſi ui rili ac generoſo animo prædíti ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſò rebus quibuſ dam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexan der accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præ cipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipita ri, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta inter feceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem effi cturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neq; ad cæteras res, eodem, ut an tea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemẽter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarum uanitas & cõ futatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcher rimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmen to. Tales pleriq; ſcriptorum hodie ſunt, qui & proprium & utile, quod ex hiſto ria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum red dant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter re liqua ornamenta orationis, quibus pleriq; neglectis, ea quæ nihil ad rem perti nent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò an tè memini me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouem in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes.

robat exem o Alexãdri

Subijcit exẽ pla uiciorum

Ac per Gratias, nequis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſere re commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exor diebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Vi des ne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figu ræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Impera torem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorem potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quod dam, & quòd dignus eſſet, qui conſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplen didas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Proœmij polli cebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Bar baros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Volo

geſus,

geſus,bellum mouere cœpit, ob talem cauſſam. Atq; hic quidem in hunc mo„
dum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam,& ad arche„
typum ſeu primum exemplar,admodum benē comparatus, etiam principium „
perinde,ut ille,ſuo proprio nomine appoſito,fecit, feſtiuiſſimum illud quidem „
omnium principiorū,et atticum animum planè ſpirans. Vide enim,Creperius „
inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthorū ac Roma„
norum,quo pacto illud inter ſe geſſerunt,ſtatim ab eo exorſus, quādo illud pri „
mum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera „
amplius dicā? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illū
oratorem ſe ipſum exhibendo,aut qualem Niſibenis peſtē immiſerit,quia par-
tes Romanorū ſequi noluerāt,à Thucidide mutuatus omnia prorſus, excepto
ſolo Pelaſgico,& longis muris,in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus
illis peſte laborabant.Cætera uero etiā ab Aethiopibus exorſus eſt:quare & in
Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſa-
nè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe,
abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus
etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucididi cōſentanea at
que ſimilia dicere, ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpi-
am. ut, μικρὰ κἀκεῖνα, hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id eſt, ut eti-
am ipſe dixeris. &, οὐ δι' αὐτὼ νὰ δίκα, id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem.
&, κἀκεῖνα ὀλίγα δεῖν παρέλιπον. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirē.
Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſ-
dem nominibus, quibus ea Romani uocant,perſcripſit, & foſſam, itidem ut il
li, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas,
& quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta,perin
de ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.
Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentariū actorum, nu- 111
dum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles ali
quis,aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur,ea quæ in ſin
gulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quòd priuatus hic modeſti
or certē fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſte apparuerit,
alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi
poſſet,materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo,quod ita
Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna,
in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ,hi „
ſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus. „
Ac per Iouem, etiam Procœmium plus quàm frigidum fecerat,ita colligēs, Fa „
miliare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidē Aeſculapius A-
pollinis filius foret,Apollo autem Muſarū dux, & omnis eruditiōis princeps.
Deinde q; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quoue
animo ſtatim admodum ad cōmunem tranſijt, ἰατρικὴν, hoc eſt, medicam artem,
& experientiā,& quæcunq;,& morbum,pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ἀπόδεξιν, & νόσου
& πείρων, & ὀκόσα, & νοῦσον dicens, cętera autem cum multitudine conſueta atq;
eadem,ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri mē 1111
miniſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam ac
tem dicam,& ſcripta paulo antè Corinthi edita,omni ſpe potiora. A principio
enim ſtatim, in prima exordij periodo,diſputabat cum lectoribus,ſermonē o-
mnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q; ſoli uidelicet ſapienti cōue-
niret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulū,ſequebatur alius ſyllogiſmus,dein
de itē alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordi
um iſtud adulatoriū uidelicet uſq; ad ſatietatem,& encomia iſta moleſta ac ual-
de ſcurrilia,ſyllogiſtica tamē & diſputatoria,& cōtracta ſeu cōdenſata etiā illa.

Et

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Ve„ nio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo pòſt: Neceſſe enim erat Perſis ma„ lẽ euenire. Et rurſum: Fuit Oſroẽs, quem Græci Oxyroën nominant. & alia id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
VI. dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependẽtes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis p Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quàm non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernẽdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertũtur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro iſs pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum continet, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribre. Vt Cronon quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multõ magis ridicula. Præterea idẽ hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem plerique ſufficiunt. Niſi ſiquis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrō eos, qui & poëticis nō minibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐβόμβησεν, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclarę huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περισσαφαγεῖτο, hoc eſt, circumcirca perſonabat, & ὄμβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόραβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμεριμφίζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ cęterę obturarentur, quale eſt illud: ἐπίσκοπος σταθμοφύλακος τοῦ κυρίου, hoc eſt, ſcripſit caſtrorum præfectus, domino. Et, οἱ σταλῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώρια, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἀδηλοῦμεν πρὸς αὐτοὺς ἐγίνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortē uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultant, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus, reſpondere, ut non aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibiæ marinis conchis munitæ. Videas enim perquàm multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, nani alicuius ſeu pumilionis corpori imponāt. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſque procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quòd quædam procœmia tui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſque latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſint, quæcunque uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; nō ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas māſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidā, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo cōſulto, neq; notū illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionē faceret, in hunc modū dixerit: Europus, inquiens, ſita quidē eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aūt eam coloniā Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriā meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatā, unà cum ipſa arce et muris in Meſopotamiā tranſtulit, ita ut tota ambiret ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutē illius prętерlabendo radente, & tantū non ipſos muros alluente. Ridiculū aūt etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiā aliquā cōtexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandā excogitaſſe Tragicam, & quòd

In Anabaſi Xenophōtis.

Hactenus uicijs uerborū et cōpoſitionis, ſā quæ in rebus peccantur.

1. Vicium. Mendaciuꝫ.

Id eſt, duorū dierū itinere.

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuiſſe ipſum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Poſtquam igitur omnino decretum illi fuiſſet mori, fracto ex ſcyphis maximo, uno quodam cruſtorum uſum eſſe ad cædem, inciſo uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neq; lanceam repperit, quo moreretur, dūmodo uirilis ipſi, & heroica mors obtingeret. Poſtea aūt, quoniam Thucidides funebrem orationem quandā habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipſe quoq; Seueriano talem habendam eſſe cēſuit. Omnibus enim ipſis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio eſt. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ riſu effunderem, & maximè, quando rhetor iſte Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miſerabili ploratu ſumptuoſarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generoſè admodum, & ut Afraniū decebat, aſpicientibus omnibus, ſeipſum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuiſſet, ſi talia rhetoricatus eſſet. Atque hoc dixit idem aſpicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuiſſe, laudaſſeq; Afranium ſupra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminiſſet, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non ſcriptore ipſo & actore fabulæ huius, ante ſe iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios cum ſimiles his, commemorare tibi, amice Philo, poſſem, ueruntamen paucis quibuſdam adhuc additis, ad alteram promiſſionis partem, tranſibo, puta ad id cōſilium, quo pacto rectius ac melius hiſtoriam ſcribere quiſpiam debeat. Sunt enim quidam, qui, quæ rerum geſtarq; maximæ, & memoria digniſſimæ ſunt, prætermittant, aut quaſi in tranſcurſu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda ſint, ea quæ minima ſunt, admodum prolixè & laborioſe immorando uerbis exponunt, non aliter ac ſi quis Iouis Olympici, uniuerſam pulchritudinē ac formam, quę tanta ac talis eſt, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea neſciunt, quicquam narret, ſed ſubſellij rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmiſſa fuit, ne totis quidem ſeptem uerſibus prætercurrebat, uiginti autem menſuras, aut etiam amplius, aquę conſumpſerat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Mauſacas nomine, præ ſiti errans per montes deprehenderit Syros quoſdam, agreſtes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipſum: deinde uero, intellecto, quòd examicis unus eſſet, receperint ad ſe hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuiſſe, cum ipſius frater in ea terra militaret. Poſt hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipſe in Mauruſia uenatus eſſet, & ut uidiſſet elephantos multos in eodem loco paſcentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuiſſet: deinde & quantos piſces emerit Ceſareæ. Atq; ita egregius iſte hiſtoricus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus neceſſarijs, & cuſtodijs, alijs alijs oppoſitis, uſq; in profundam ueſperam ſubſtitit aſpiciens Malchionem, Syrum iſtum, Cæſareæ ſcaros ingentes uidelicet ementem. Et niſi nox occupaſſet ipſum, fortaſſis & ad cœnam cum illo ueniſſet, ſcaris iſtis iam apparatis. Quæ, niſi ille tam diligenter hiſtorię tradidiſſet, magnas nimirum res ignoraturi nos fuiſſemus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuiſſet, ſi Mauſacas

II. Vicium, *præteritio neceſſariarū et tractatio nō neceſſariarū.*

sîcas isse sitiens, potum non inuenisset, sed incœnatus ad castra reuersus esset. Atqui quàm multa alia longè magis necessaria, uolens ego nunc prætereo? quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter se dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mausacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipsa adeo capita & summaria sunt. Proinde meritò dixerit quispiam, tales scriptores, rosam quidem ipsam non uidere, spinas autem quæ iuxta radicẽ enascuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ò Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas usq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conspicatus, in hunc modum exorsus est, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni sunt. Proinde scribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (signum autem hoc multitudinis ipsorũ est, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingẽtes esse, generariq; in Persida paulò supra Iberiam. Hos autem antea quidẽ ex hastis siue longuriis suspensos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem iis qui à longe aduentarent, facere solere, in ipso uero prælio, quando iam congressi sunt, solutos illos in medios hostes immittere: nimirum multos nostrorum hoc pacto deuoratos esse, alios autem implicantibus & compungentibus ipsos, illis, strangulatos & confractos: astitisse autem ipsum atq; hæc uidisse, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelsa spectando. Et rectè sanè fecit, quòd propius ad feras istas non accessit: neq; enim nos tam egregium scriptorem, & qui eminus ipse, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa subiit, & uulneratus est circa suram, à Cranio uidelicet iter faciẽs ad Lernam. Atq; hæc Corinthiis audientibus recitabat, satis sciẽtibus illis quidem, q; ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidissent. Sed nec arma ille quidẽ norat, neq; machinas, quales essent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorsus enim studio habuit πλαγίαν, hoc est, obliquam, uocare, phalangem, ἐπικέρως autem, hoc est, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur.

Aliud exemplũ.

Alius autem suauissimus quidam cuncta à principio ad finẽ usq; gesta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Mesopotamia: prætereà quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uersibus cõplexus scripto edidit, eoq; facto historiam composuisse uideri uolebat. inscriptionẽ uero, parum abfuit, quin lõgiorem ipso libro inscripserit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis sacri, uictor (nam cursus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Mesopotamia, & in Medis à Romanis nunc gesta sunt, historica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura essent, historiæ cũmendarat, & Vologesi capti uitatem uidelicet, & Osroæ cędem, quemadmodum leoni obiiciendus esset, & postremo omnium etiam multoties ullum desideratũ à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum sese gerens, properabat iam tum ad finem scribendi. quin & ciuitatẽ idem iam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen speculatur & deliberat, an eam Nicæã à uictoria conueniat nominari, an uero Homonœam, an etiã Irenœam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & sine nomine præclara illa ciuitas nobis est, nugis multis & fastu historico referta. Quæ uero in India posthac agentur, etiam ea promisit se iam nunc scripturum esse: prætereà et descriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promissiones modo hę sunt, sed & procœmium Indicæ historiæ iam compositum est, & tertium tagma, seu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cũ Cassio, omnes isti iam Indum fluuium traiecerunt. Cæterũ quid facturi sint, aut quomodo excipient elephantorum incursus, non multo pòst egregius iste scriptor, à Mu

Aliud exemplũ eiusdem uicij.

furidæ, aut ex Oxydracis, ad nos ſcribet. Huiuſcemodi multa, præ inſcitia & imperitia nugantur, ea quæ uſu dignißima ſunt, neq; uidentes, neq; etiam ſi uideant, pro dignitate exponere ſcientes. Excogitantes autẽ & effingentes, quicquid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea ſuperbientes, & maximè inſcriptionibus. Nam rurſum & hæ omnino ridiculæ ſunt, ut iſtius, neſcio cuius, Parthicæ uictoriæ libri tot, uel tot. & rurſum: Parthidos primus, ſecundus, &c. ut Atthidos ſcilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiuſdam Sagalaſenſis Parthonicica. Non quòd pro riſu habeam, & illudam hiſtoriis adeo præclaris, ſed utilitatis cauſa hæc cõmemoro, quòd quiſquis hæc atq; huiuſmodi alia euitarit, is bonam partẽ hiſtoriæ rectè ſcribendæ conſecutus iam ſit, imò pauca adeo illi etiam deſunt, ſi modo uerum illud eſt, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum eſt, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipſa, dixerit quiſpiam, purgata probè iam eſt, ac ſpinarum, quicquid fuit, & rubi exciſi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata ſunt, & ſiquid aſperum antea fuit, id totum ſublatum & complanatum eſt, quare tempus iam eſt, ut ædificium aliquod ſuperſtruas, etiam ipſe, quo oſtendas, non modo aliorum euertendis, generoſum eſſe te, uerum etiam per te ipſum excogitando atque inueniendo tale aliquid præſtare poſſe, quod & dexteritatem quandam præ ſe ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conſcribere Hiſtoriam uolet, duo hæc precipua domo ſecum & de ſuo afferre debere: Prudentiam quandam ſiue intellectum ciuilem, & poteſtatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam eſt. Dicendi autem poteſtas, multa exercitatione, aſſiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem ſunt, neq; me conſultore opus habent. Neq; enim prudentem ſiue intelligentẽ & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniã magni ſanè æſtimandus, imò omnibus anteferendus foret, ſi transformare, & quaſi nouo quodam ornatu induere, huiuſcemodi, ille poſſet, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex ſtanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & conſilij utilitas ea eſt, non ut ea ſuppeditent, quæ antè adſunt, ſed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & ſiquis alius artis palęſtricæ magiſter, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (ſi modo hic eſt ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thaſio illo, aut Polydamante Scotuſſæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem ſuppeditarent, ſed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæſtræ exercitationem ſuſcipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem abſit & nobis hæc inuidia promiſſionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inueniſſe dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere hiſtoricum nos uelle dicimus, ſed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam oſtendere rectam (ſi modo talis ulla apparet) qua utendo, citius atque aptius ad finem & ſcopum uſque quo tendit, peruenire poſſit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam ſi absque doctrina & inſtitutione, cythara ludere poſſet, etiam tibia canere, ac cætera omnia ſciret. Nunc autem, niſi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorũ manu facile attingit, at demonſtrante aliquo uiam ac rationẽ, & diſcit facillime, & rectè idem adminiſtrat per ſe ipſum. Proinde nobis quoq; nunc talis diſcipulus tradatur

Vulgo ſic. Poſito contrariorum altero, tollitur alterum.

II. Pars. Quæ ſcribẽti hiſtoriã potiſſimũ ſpectanda ſint.

Titormum Atolum qdã fuiſſe, corpore pecoro, et robuſtate incredibili, q et Miloné uiribus ſuperauit. uide Cæliũ lib. 11. cap. 20. Leotrophides uero corpore tenui ac macilẽto fuit, unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide, huius et Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener: sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excrucíet, ob Clití cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicíosum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Atheniensium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente prædíti sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, nequid tale eueníret, ille hoc intermiserit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucidídi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denique & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatem q; pluris faciet, quàm inimicitiam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

1. Præceptū de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris. Thucidides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cōmendantur, à loco Perfidis Nisæo uocati. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ò Thneſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim non paruo illectamento uidelicet iſto, quiſque ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quànquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnũ exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicicię quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucidides igitur, benè admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedatior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neque obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernariis, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëtice communicet, eiusq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublime elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & iiſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cęterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore concitata. Periculũ enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatorias artes uidelicet.

II. *Quæ in uerbis et cõpoſitione ſpectari debent.*

illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, cursu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadam utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur; nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plerique ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac labori oſe de iiſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quod ſi autem hoc fieri nequeat, tum iis aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebũtur, & quos putaueris minimum uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorum ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nũc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter contempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie non ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiam fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & quia ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatẽ uſq;, neue ineptè, neue etiam iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaeſcunq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectandas exhibeat. Perſuerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatum nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Is hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

Hippotyphiã Græci pro ingenti ſtultu & animia gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ἵππος in cõpoſitione auget, τύφος uãt ſuperbiã & ſtultiã ſignificat.

III.

Collocatio rerum.

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe Pyli acciderũt. de quibus Thucidides libro 4.

mè igitur & Hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè com-
ponat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea
ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; in-
de ea laudat, tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac
IIII. ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ſa
De proœmijs hiſtoricis & cæteris partibus. ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; proœmio interim exordiri licebit, quan-
do uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam,
& quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu taci
tè etiam tunc proœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de
quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè proœmio utetur, à duo
bus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolen-
tiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduer-
tent enim ipſi animum, ſi oſtenderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ip-
ſos pertinentibus, aut utilibus deniq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana
poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſum-
mas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi proœmijs optimi hiſtoriarum ſcri-
» ptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis
» interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uicto-
» rias & barbarorum clades declarantes &c. Thucidides aũt, quòd magnum eti-
am ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, et memorabile maximè, & maius, q̃
omnia ea quæ antea geſta fuiſſent. Magnum autem proœmium erit, quando
rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum.
Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reli-
quum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtu-
tibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita
ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & per-
ſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum ador-
nata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox
ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ cõaptatum, ut neq;
pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere ui-
deantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proxi-
mum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur.
Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum
dicendarum, & hanc ſuppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quã
ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidem, quæ parua ſunt,
& minus neceſſaria, exponas aũt & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò
uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; om-
nia apparata fuerint, ob hoc inter media bellatia, & auiculas, & patinas tã mul-
tas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones,
& pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora
ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in de-
V. ſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem
De modo adhibendo. uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negoci-
um agere, hiſtoria omiſſa, ſed modicè adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis
tantum gratia, mox inde digrediaris. Vitco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq;
uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnani-
mus fermè, ut uides, facit. Quanquã enim poẽta eſt, prætercurrit tamen Tanta-
lum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion,
aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq;
labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin
& Thucidides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ
iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob-
ſidionis

sidionis speciem, quæ necessaria, atq; utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quòd si quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum est ut maximè personę decora; & rei conueniẽtia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & ostentare uerborum & orationis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino parcæ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiuæ texendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpã incurres, qui inuidiose nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, siqua fortè incidat, dicenda quidem erit, nõ tamen credenda omnino, sed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuersum autem, illud memineris (sæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut ij qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne æuum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiam componas, atq; ab illis mercedẽ scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; seruile, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facilè redire atque effugere licet; si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intus quidem in saxis, suum ipsius nomen inscripsit, superne autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, una cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & historiam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussis historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis scripta sunt: sin minus, uolutatum est in Cranio dolium.

Libro

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Parætonium locus paulò supra Alexandriã uersus Libyã, ut Plinius ait

LVCIANI

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe quis occasiõe, quóue consilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinẽt, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferrẽt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confingũtur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi exipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuẽtor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorãtes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonis ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratu dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mẽdacium me transtuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meritò effugere existimaui, quoniam nihil me uerí narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

fecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autē peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſupellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundē nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nosipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iā ſole, repente conſpicimus non longē Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis ſtatuimus triginta quidē cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quæ in Inſula erāt exploratū. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluam, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptā, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eò uſq; Herculē & Bacchū deuenīſſe. Erant aūt & propē ueſtigia duo in ſaxo, unum quidē inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longē aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initiū inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontem quidem nullū, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earum aūt cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & guſtu uino ſimiles. Nos igitur cū cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc et flumen traiicientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nam truncus inferior, qui à terra ſurgebat, ferax erat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborē uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, et dextras protendebant, quædam quidē Lyda, quædam Indica, plurimq; Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerū qui oſculum ſuſcepera rat, ſtico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi non ſinebant ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehemēter nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis nō amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iis qui ibi remanſerant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inqūe uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuãs, ad ter mille ferè stadia non iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebãt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circuuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturã capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Endymion. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regio ei imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrã à nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum caussæ. Tum ille: Phaëthon. Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audistis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

scutis

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduẽtare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neq; eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quędam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt aũt ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidẽ cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumq; auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modũ, araneę apud illos multæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem lætum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aërocuſices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidẽtes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant, Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquãm uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſuſtinere ualuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idque maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſaſq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aere ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus,

Nube

Nubecentauros aduentare,et irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat. Iisq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quãta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario, qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere,ad Phaetõtem quidem miserunt ut iterum rediret, ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem, ob eam quã hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes,omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atq; exillius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, meq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re pressus Endymion,mittens oratuit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari. Promisit autem & tributa persoluere,seq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaethon uero congregato bis cõcilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij,neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisque qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est. confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos,& Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem, nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus, se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haudquaquã paruí,sed petebam dimitti in mare. Qui ut persuaderi non posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus, tandem dimisit. Quæ in terea in Luna uersatus uiderim,quæue noua & inaudita cognouerim,dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribns, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciũt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre, sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus, tandem suo tempore præcidẽtes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deueniisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos est,qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes, in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autẽ eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appoſiti tia, quidam eburnea, pauperes autem ligneā quibus coēant, & uxoribus miſce antur. Poſtquam autem ſenuerit aliquis non moritur, ſed ut fumus ſolutus eua neſcit in aerē. Cibus eſt omnibus unus: ſtructo etenim igne, ranas aſſant ſuper prunas. Multæ apud illos ſunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem aſſa tis circunfuſi uelut ad menſam lambūt euaporatum ex illis fumum, ac ueſcuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis eſt aer expreſſus in calicem, liquorem exſe ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; perfoſſi ſunt ea parte qua nos: ſed ne pueri quidem natibus rem obſcœnam præſtant, uerum poplitibus ſupra ſuram. nam illic perfoſſi ſunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & ſine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant ſtellas, comati contrà formoſi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, ſed unodigiti ſunt omnes. In ſpeciem caudæ braſſica natibus cuiuſq; illorum innaſcitur prolixa, ſemper germinans, quę & reſupino cadente non frangitur. Emungunt & melamariſſimū, qui ſiquando uel labori inſudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caſeus ex eo coaguletur, melle paululum diſtillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguētum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini ſunt uelut grandō quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uētus incideriť, uites illas quati, fractiſq; uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut ſacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter eſt illis, & iterum clauſilis, neq; in illo inteſtinum ullū, aut epar apparet, ſolum autem denſus eſt intus & pilis obſitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum ſubeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum ſunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non auſim ſcribere, ne fortè me quis mentiri putet ob ſermonis abſurditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit ſuos exemptos ſeruet eos apud ſe donec illis ad uiſum egeat, quos cum repoſuit, cernit. Et multi cum fortè proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis ſunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim ſolum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conſpicatus ſum: Speculum maximum ſupra puteum poſitum eſt, non adeo altum. In puteum ſi quis deſcenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero ſpeculum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non ſecus ac ſi omnibus intereſſes. Tunc & ipſe meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, ſatis exploratum non habeo. Quod ſi fortè quis non credet hæc ita ſe habere, cum eò perueniet ſciet, me uera dixiſſe. Tunc ſalutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem aſcendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, ueſtes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineamq; panopliam, quæ omnia poſtea in ceto amiſi. Miſit & nobiſcum Equiuultures mille, qui nos deducerent ſtadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias prętерlapſi ſumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi deſcendentes aquas hauſimus. Hinc zodiacum introëuntes, ad lęuam quidem ſolem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim deſcendimus, & quidē ſocijs id ſummè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militabant, ſpeculati nos longè, ac delapſi uolauerunt ad nauem, quum q; ſocios eſſe

didiciſſent, abiere, iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die, circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendẽtes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis, & lychneones ſeorſum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare, aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium aũt illis in media ciuitate extructum eſt, ubi per totam noctem earũ ſedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut tranſfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant, ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtrã agnoui, et allocutus rogabã, quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus. neq; in eam deſcendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum, hominis quidem ſapientis & ueri, ac in his quæ ſcripſit fruſtra non credi ti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram aũt nuſq;, præter aërias illas, quæ iam ipſæ quidem igneę & micãtes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex iis quę ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximũ, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. aduenìebat autem hians, & mare procul turbans, ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet, unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut coniſcio, ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cũ erexiſſem comites, nauem fulcimus, ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem, & accẽdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; adhuc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas. nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partẽ.

Ariſtophanes in Auibus.

Poſt-

Poſtquam autem manſione iam aſſueti eramus, accipiens è cõmitibus ſeptem, deambulabam per ſyluam, cuncta luſtrare ac explorare uolens. Necdum quinque ſtadijs totis digreſſus, inueni ſacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ teſtabatur inſcriptio, ac paulo pòſt & ſepulchra multa, & columnas deſuper, iuxtaq; fontem perſpicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Feſtinanter igitur accedentes, offendimus ſenem & adoleſcentem, ſedulè ac diligenter ſulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo ſimul ac territi conſtitimus: illi uero idem & nobiſcum meritò paſſi, ſine uoce ſtetere. Tandem uero aliquando: Qui uos eſtis aduenæ, inquit ſenex, num ex marinis eſtis dijs, an infelices homines nobis ſimiles? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc ſumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis ſit, ſatis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ò pater, adſumus hic homines aliunde profecti, ipſa cum naui nuper abſorpti. Acceſſimus autem nunc uolentes ſcire, quæ in ſylua ſint, quomodo ſe habeant, multa enim nobis & denſa uiſa eſt. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, ſciremusq; nos in hac belua incluſos eſſe, non ſolos. Sed narra nobis tuam ipſius fortunam, quiſquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me ſunt ſcietis, ni prius hoſpitiò recepti, ex præſentibus bonis fruamini, ſimulq; aceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes appoſuiſſet, ac piſces, uinumq; infudiſſet, poſtquã ſaturi fuimus, rogabat quid nobis accidiſſet. Cui ego omnia, ut ſeſe habebant enarraui, nimirum tempeſtatem illam, & quid in inſula contigiſſet, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, uſq; ad id quòd à ceto abſorpti fuerimus. Ille uero ſupra modum admiratus, & ipſe ex parte quid ſibi contigiſſet enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hoſpites, ſum Cyprius. Egreſſus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijſq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onuſta, quã fortè in ore ceti diſſolutam uidiſtis. Igitur in Siciliam uſq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati poſt tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipſa cũ naui ac comitibus abſorpti, cæteris morientibus duo nos euaſimus. Sepultis autem ſocijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, ueſcimur uero piſcibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, eſt ſylua, & ſanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulciſſimum, fontemq; nõ minus optima quàm frigidiſſima aqua. Lectulum autem ſubſternimus è frondibus, ignemq; ſuccendimus copioſum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piſcamur & uiuos piſces, ad beluæ branchias ſollicitatos, ubi abluimur, ſi quando cupimus. etenim ſtagnum ſalſum eſt non procul, uiginti ſtadiorum circuitu, quod uis piſcium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipſe compegi. Annos autem à ceti abſorptu ſeptem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre poſſemus: ſed incolæ, & uicini moleſti uehementer ſunt & oneroſi, ferijq; & agreſtes. Papæ inquam ego, & alij etiam ſunt in ceto? multi quidẽ inquit, & inhumani, ac uiſu deformes. Nam occidentalem, & extremam ſyluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum eſt latus, Tritonomendites tenent, ſuperioribus quidem partibus hominibus ſimiles, inferioribus uero ſeluis. Atqui alijs minus immites ſunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter ſe amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Paguradæ ac Pſittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deſerta ut plurimum ſunt, & à mari ſtagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Pſittopodibus, oſtrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si em̃ eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſere, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgētes à tergo cædebant illos, nos uero et ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiuſq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cæſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, ē noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequēti uero die aderant & alij, quæ facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducebat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præconem miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cętero absque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os proreplimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinque Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tāquam remis. Ponè autē ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabāt, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galeæ uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quò gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigium incitantes,

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues conſueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, poſtremo autem ſexcenti apparuere, ſtantesq; ſeorſum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter ſe commiſſæ obtritæ ſunt, multæq; diſſolutæ ſubmerſæ ſunt. Aliæ connexæ certabãt fortiter, neq; facile ab inuicem ſoluebantur. Qui autem ad proram conſtituti pugnabant, omnem oſtendebant induſtriam, conſcendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem roſtris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & ſyluis complicati tenebant inſulas. Iaciebãt etiam ac cædebant oſtreis, quorum unum currum impleat, & ſpongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalaſſopota. Pugnare autem ipſis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalaſſopotes multos Aeolocentauri delphinorum greges ſurripuiſſe, ut erat audire, ex eo quòd ſibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerũt qui ab Aeolocentauro ſtabant, & Inſulas ſubmerſerunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipſis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi colliſa fugerunt. Sanè hi paululum illos inſecuti, ueſpere facto ad naufragia cõuerſi, plurima obtinuere, ſuaq; recepere. etenim Inſulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem trophæum inſularis pugnæ in capite ceti, unam ex hoſtium Inſulis ſuſpendentes. Nocte quidem illa circa beſtiam commorati ſunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortiſſimis. Poſtera autem die ſupra ceti tergum litantes, ſuoſq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in inſulari pugna geſta ſunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, manſionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uiſum, ad dextrum latus fodere, perq; defoſſum foramen tentare fugam. Incipientes igitur perfundebamus. Vbi uero progreſſi ad quinq; ſtadia effodimus, nihil proficientes, ab opere deſtitimus. Tum ſyluam exurere uiſum eſt, ut ſic cetus moreretur. quod ſi fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem ſeptem, ac totidem noctes calorem nõ ſenſit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quòd hiabat non ſolita cum uehementia, cum neq; hiatum ſuſpendebat ac protrahebat, ſed confeſtim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix ſenſimus periclitari nos, & in cadauere concludi, ni hiante ceto cuneos ſubmitteremus, quo fauces in poſterum non præcluderẽtur. Itaq; maximis trabibus illius diuulſo ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad neceſſitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Poſtera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demiſimus. Aſcendentes autem in dorſum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus manſimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abſceſſimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimenſi mirabamur. Diebus autem quibuſdam nauigauimus multa aëris temperie uſi, tandem uiolento ſpirante Borea frigus magnum ſecutum eſt, ab eoq; totum glacie aſtrictum eſt pelagus, nõ modo in ſuperficie, ſed & in profundum & altè, ad paſſus trecẽtos, ut deſcendentes ſuper gla-

ciem curreremus. Quam autem uetus perſtaret, nec amplius ferre poſſemus, tale quiddam commenti ſumus. Qui uero in ea re conſilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac ueſcebamur piſcibus: ſiquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egreſſi infixam nauem cuulſimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapſi. Quinta autem die tepore glacies ſoluebatur, iterumq; omnia in aquam ſoluta. Iam uero & circiter ſtadia trecenta nauigaueramus, quum ad Inſulam delati, non adeo magnam, & eam deſertam aquas hauſimus (iam enim defecerant) taurosq; ſylueſtres ibi duos arcu confecimus. Ipſi autem tauri cornua non in fronte, ſed in ipſis habebant oculis, ut Momo placuit. Momus.
Poſt paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, ſed lacteũ, & in ea inſula apparebat alba referta uitibus. Erat autẽ Inſula caſeus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum poſtea comedentes didicimus. Eius autem circuitus ſtadiorum uiginti quinq;, & uites uuis ſcatebant, ex quibus lac, non uinum expreſſimus. Templum aũt erat in media Inſula Galateæ Nereidi ſacrum, ſicut oſtendebat epigramma. Quamdiu igĩt in Inſula conſedimus, eſcam quidem nobis ac cibum terra ſuppeditauit: lac aũt ex uuis expreſſum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita diſceſſiſſet eo ũ Neptuno honore accepto. Exactis aũt in Inſula diebus quinq;, ſexta egreſſi ſumus portum, tranquillo quidem mari abundis, ac aura quadã impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, ſed in ſalſa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos ſupra mare decurrentes, omnino nobis ſimiles & corporibus & magnitudine, præter ſolos pedes, ſiquidem hos ſuberinos habebant. Quare, ut exiſtimo, & Phellopodes appellati ſunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nõ demergi, ſed ſupra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes ſalutarunt nos Græca uoce, dicebant aũt ſe in Phello patriam ſuam properare. Cõmitabantur aũt aliquouſq; nos præcurrentes, poſtea conuerſi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cõprecati. Poſt paululum uero & Inſulæ multæ apparuere. Propẽ quidem ã læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas ſuper magno ac rotundo ſubere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ inſulæ, & altiſſimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, diſtans ſtadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædã nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem hiſtoricus Herodotus à felice Arabia ſpirare dicit. nã qualis à roſis, narciſſis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere conſueuit, talis nobis odor aſpirauit, à quo deliniti, boniq; aliquid longis ex laboribus ſperantes, iam in Inſulam prope aduenera mus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & ſyluas, & canoras aues, partim quidẽ per littora canentes, multas autem ſuper ramis. Aër autem lenis, ac placidè ſpirans regioni circũfundebatur. Hinc ſuaues quędam auræ ſpirantes leniter ſyluã mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, ſimiles ijs qui in locis deſertis obliquis fiſtulis reddi ſolent. Atqui audiebat uox quædam promiſcua non tumultuoſa, ſed qualis in cõuiuio reddi poſſet, cum quidã fiſtula canunt, alij probant, alij ad fiſtulam, aut citharam ſaltant. His illecti deferebamur in portum, egreſſiq; nauem, Scintharum in ea & ex ſocijs duos dimiſimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in cuſtodes incidimus, ac miniſtros, qui nos roſeis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum eſt uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam eſſe beatorum Inſulam, regnare q; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, ſtetimus in ordine iudicandorum quarto loco. Erat aũt prima cauſa de Aiace Telamonio, an illi

illi in heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quòd furijs actus, seipsum necasset. Denicq; multò prius habito sermone uisum est Radamãtho, hausto elleboro, ac demum resipiscentẽ, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Theseí scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit; quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant aũt. ei cum alij multi, tum & Athenienſis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, pòstquã moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis ã nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Portæ sunt septem, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut cõmodè nare possis. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtuntur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circundata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Denicq; hic haud quaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper ẽ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac malos, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructum. pro frumẽto uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verũ & hi minores sunt: flumina lactis septem, & uini octo. Conuiuium aũt celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimum, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbentibus faciens: stratum autem substernunt e floribus. Ministrant quidem ac cuncta affe runt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minous mẽsis

Elysius campus.

sertis

sertis uero luscinijæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore legentes, cum cantu eos superuolant, asperguntq;. Porrò unguntur ad hunc modum: Densæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, supraq; conuiuium sparsæ, sensim exprimentibus uentis, tenuissimum quiddam uelut rorem distillant. In cœna autem musicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uersus, qui & ipse adest, et cum illis conuiuatur, supra Vlyssem discumbens. Choreę autẽ sunt è pueris & uirginibus. præsunt uero illis & concinunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Stesichorus. Nã & hunc apud eos uidi iam ipsi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, secundæ choreæ succedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Postquam & illæ canere cœperint, iam tota sylua resonat præsidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent, fontes duo sunt circa conuiuium, unus quidem risus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex insignibus uiris, quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem semideos, & qui sub Ilio militauere, præter Locrensem Aiacem, nam hunc solum dicebant in impiorum loco supplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharsim, & Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, necnon & Lacedæmonium Lycurgum, & Phocionem, & Tellum Athenienses, & præter Periandrum sapientes omnes. Vidi & Socratem Sophronisci filium cum Nestore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Thespieus Narcissus, Hylas, alijq; formosi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi succensere Rhadamanthum, & sæpenumero cõminatum, si pergeret ineptire, se illum ex insula eiecturum, aut nisi omissa simulatione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, sed conditam à se ciuitatem habitare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Aristippus & Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares essent & læti, compotoresq; suauissimi. Aderat & Phryx Aesopus, quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopensis tantum à pristinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem, & subinde surgeret ac temulentus saltaret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem ascendere aiebant. Quin & id de Chrysippo audiuimus, illi non prius fas esse ut Insulam ingrederetur, quàm iam quartò se elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidẽ uenire, continere se tamen, & adhuc considerare: neq; enim satis adhuc capere, num usquam talis Insula sit, nec ne. Verum, ut coniicio, Rhadamanthi iudicium haud dubiè metuerũt, utpote qui forum iudiciarium sustulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat, ut eos qui illuc præcesserant subsequerentur, uerum præ pigritia defecisse neq; potuisse assequi, sed è medio itinere redijsse. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & post illũ Theseum in primis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiscentur fœminis simul & maribus palãm, & spectantibus omnibus, idq; haudquaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat. se innocẽter cum iuuenibus uersari, & quidem cum omnes illum peierare scirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narcissus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ sunt omnibus communes, nequequisquam uicino inuidet, sed sunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus se exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat, & cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias esset, dicens, illud maximè apud nos ad hunc usq; diem esse in controuersia. At ille se nescire respondit. Nam quidam Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipse uero se Babylonium esse aiebat: siquidem à ciuibus suis non Homerum, sed Tigranem uocatum

tum fuiſſe, poſtea uero cum apud Græcos obſidis officio functus eſſet, priſtinã appellationem mutaſſe. Rogabam præterea, num & ij uerſus, qui uulgo reijci untur, ab ſe conſcripti eſſent, nec ne. Ille autem omnes ſuos eſſe aſſeuerabat. Ibi ego Zenodoti & Ariſtarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui nõ damnare. Vbi autem hæc abundè diſſeruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis ſui initium ſumpſerit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil ſtudio agenti. Tum & illud ſcire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odyſſeam Iliade priorem ſcripſiſſet. Ille uero negabat. Nã quõd cæcus non eſſet, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum percontari. Quin idem aliàs ſæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq́, ipſe contrà promptè ad omnia reſpondebat, maximè uero poſt cauſſam quam uicit. Nam illũ calumniæ Therſites accuſauerat, quòd ſe in poëſi conuicijs agitaſſet. Vicit autem Homerus, cauſſam agente Vlyſſe. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius ſepties mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cõſummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uiſum eſt, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus eſſet. Empedocles uero, nam & ipſe uenit ſemielixus, & toto corpore excoctus, non receptus eſt, quanquam id multis precibus poſtularet. Procedente autem tempore inſtabat certamen, quod apud illos Thanatuſia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theſeus uero ſeptimum. Thanatuſia

Porrò quid in totum actum ſit, lõgum eſſet commemorare: uerum ſummam, ac capita rerum perſtringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule ſtabat, & pro corona cum Vlyſſe decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi ſepultus eſt, & Epij, qui ſibi mutuo congreſſi erant. Nam apud eos Pancratij nullum præmiũ proponitur. Porrò quis curſu uicerit, non ſatis memini. Ex poëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Heſiodus. Præmia aũt omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam abſoluto certamine nuncium eſt, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & ſuperata cuſtodia, in Inſulam irrumpere. Eorum duces eſſe Phalarídem Agrigẽtinum, & Buſyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, ſtatuit heroës in aciẽ ſuper littus. Ducebat autem exercitum Theſeus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad ſe reuerſus. Commixti ergo inter ſe pugnabant, uiceruntq́ heroës, Achille uel in primis rem ſtrennuè gerente. Fortiter ſe geſſit & Socrates in dextro cornu conſtitutus, multoq́ fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hoſtibus haudquaquam fugit, ſed uultu intrepido cõſtitit. quamobrem præmio donatus eſt, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs diſſerebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehenſos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiſerunt multò grauius puniendos. Eam autem pugnam ſcripſit & Homerus, & mihi abeũti libellos dedit ad noſtros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis poſtea amiſi. Erat poëmatis initium ferè in hũc modum: Nunc mihi Muſa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxiſſent, quemadmodum illis mos eſt, ubi bello rem præclarè geſſerint, Epinicia celebrarunt, & feſtum ſolenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abſtinuit, & ieiunus procul deſidebat, abominatus fabarum eſum. Iam uero menſibus ſex exactis, ſeptimoq́ ad medium deducto, res nouæ ac inſperatæ exortæ ſunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iã grandis & formoſus, Heleniam multo iam tẽpore deperibat. Ipſa aũt cõtrà manifeſtè adoleſcentẽ ad inſaniã uſq́ redamabat. Siquidẽ in cõuiuio ſub inde alter alteri annuebat et prębibebat, ſolicq́ ex cęteris ſurgẽtes in ſylua deerrabant. Tandẽ prę amore & impatiẽtia conſiliũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Nekracademia

Illa

Illa uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phellò, aut Tyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio conIuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicaueràt. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio diftertebam, illi clam alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescẽte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinã, & ex integro & solido ligno cõstructam, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quipiam conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uinctum hominem expudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi cõtrà consolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continẽtem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero suprà decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, benè sperarem de reditu ad Insulã. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunum esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna beryllilapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulam Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manum iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

diſtillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ ſtrepitus exaudiebatur, & mul torum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã aſcen dimus talis erat. Tota in girum præceps eſt, & exuſta, cautibus & ſaxis aſpera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepſimus tamen per præcipitia, & per ſpinoſam, & aculeis plenam ſemitam euaſimus, tranſiuimuſq; regionis te tram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & ſupplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati ſumus. Siquidem uniuerſum ſolũ gladijs & mu cronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter ue ro ſanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immenſus: fluebat autem uelut aqua, & inſtar maris agitabatur. Habebat etiamnum & piſces per multos, quorum aliquot torribus erant ſimiles, nonnulli uero minuſculi car bonibus igniti, quos Lychniſcos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã anguſtus. Ianitor adſtabat Timon Athenienſis. Ingreſſi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui ſupplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plu rimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo ene cari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores ſingulorum uitas, & cauſ ſas ob quas ſupplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos immine bat, qui in uita quippiam mentiti eſſent, neq; ueritatem literis mandaſſent. In ter quos erat Cteſias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo eſſe cœpi. nam nullius mendacij mihi conſcius eram. Ita que ad nauem maturè reuerſus, neq; enim tale ſpectaculum ferre amplius pote ram, ſalutato Nauplio diſceſſi. Neque ita multum poſt apparebat non procul ſo mniorum inſula, obſcura illa & uix uiſu conſpicua. Habebat autem & ipſa ſom nijs aliquid ſimile. cedebat enim accedentibus nobis & ſubterfugiebat, ac lon gius ſe ſubducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendiſſemus, & in portũ qui ſomnus dicitur, delati eſſemus, prope eburneas portas, ubi ædes eſt Gallinaceo ſacra, ſub obſcurã ueſperam deſcendimus, cumq; in portã progreſſi fuiſſemus, ſomnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipſa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conſcripſit, ſolus autem Homerus eius meminit, non ita accurate exacteq; deſcripſit. Circa hanc undique circum iacet ſylua. Arbores autem ſunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis ueſpertilionum ſedet. Sola enim hæc auis in ea inſula naſcitur. Flu men autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen eſt, uni quidem Negretus, alteri ue ro Pannychia. Ipſa autem ciuitatis mœnia alta ſunt, uariaq;, iridis colore ſimilli ma. Enimuero portæ ſunt, non duæ, ut uoluit Homerus, ſed quatuor. Nã duæ Molliciei campum reſpiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero teſta conſtructa, per quas horrenda, & ſæua, immitiaq; ſomnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas tranſiui mus, eburneæ. Ingreſſis autem ciuitatem ad dextram eſt templũ Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ. cui iuxta portũ ſacellum dedicatũ eſt. Ad ſiniſtram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à ſe ſatra pis & præfectis cõſtitutis, Taraxione Matæogenis, & Pludocle Phantaſionis filio. In medio autem foro fons eſt quem Careotin appellant, delubra duo ad iacent, Impoſturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum eſt adytum & ora culum, cui præfectus erat Antipho ille ſomniorum hiſtrio, hunc apud Som nium honorem ſortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma ea dem eſt. Nam quidam procera erant & formoſa, ſuauiaq;, quidam uero bre uia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, ſordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monſtroſa, alia uelut in pom pam inſtructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiuſmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quiædam etiam nos accedebant, ſalutabantq́, uelut familiaria iam & domeſtica, qui cum nos excepiſſent, ac ſopiuiſſent, ſplendidè planè, ac eleganter tractauerunt, apparato magnifico alio diuerſorio, pollicita reges aut ſatrapas ex nobis ſe factura. Nonnulla & in ſuam quemq́ patriam abduxere, & domeſticos oſtendere, rurſusque eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commeſſantesq́ apud ea manſimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac conſternati, ſaturi diſceſſimus. Inde poſt tertiam diem in Ogygiam delati deſcendimus. Hic ego primum reſignatis literis, quæ ſcripta erant legebam. Erant autem fere huiuſmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quod ubi primum abs te diſceſſiſſem, rate inſtaurata poſtq́ naufragium feciſſem, et uix à Leucothea in Phæacum regionem ſeruatus fuiſſem, à quibus domum remiſſus fui, me multos uxoris procos deprehendiſſe, qui rebus noſtris abuterentur ad uoluptates ſuas, quos cum omnes confeciſſem, tandem ipſe à Telogono, quem ex Circe ſuſceperam, è medio ſublatus ſum. Nunc autem in beatorum ſum inſula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te uſus ſum, conſuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod ſi per occaſionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas ſignificabantur. de nobis præterea, ut hoſpitio excipe-remur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus deſcripſit, ipſam q́ lanificio dantem operam. Poſtq́ uero literas accepit, admiſitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hoſpitium inuitauit, ſplẽdideq́ excepit, interim de Vlyſſe multa ſciſcitata, & Penelope cuiuſmodi forma eſſet. Num ita caſta eſſet, quemadmodum de ea Vlyſſes iactauerat. Nos autem ea, quibus potiſſimum eam delectari cõijciebamus, reſpondimus. Digreſſi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem ſoluimus uehemẽtius uento inſurgente. Tandem poſt biduí tempeſtatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes ſunt hi, feriq́, qui ex uicinis inſulis nauigantes infeſtant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, ſex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egeſta nauigant. ſiquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus inſtructis claſſibus oppugnabant, & è noſtris complures ſauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim comínus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarꝝ uidemus ad nauigare Caryonautas. erant autem inter ſe hoſtes ut poſtea declauerunt. Nam ut eos adeſſe ſenſerunt, nobis neglectis in eos conuerſi, nauibus conflictabantur. At nos interea ſublato uelo, illisq́ pugnantibus inter ſe relictis, cepimus fugam. Manifeſto autem uidebantur ſuperiores futuri Caryonautæ, utpote qui numeroſiores eſſent. Nam illis claſſes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium ſecto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiusq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs ſubducti fuimus, eos qui ſaucij fuerant, curauimus, & poſtea in armis ferè ſtetimus, ſemper inſidias quaſpiam ſubueriti, neq́ id quidem immerito. Nondum enim occiderat ſol, cum ab Inſula quadam deſerta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus inſidentes nobis adequitabant. Erant autẽ hi prædones, quos firmos ac ſtabiles ferebant Delphines, perinde ac equi ſubſultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adſtarent, hinc atq́ hinc diuiſi, nos aridis ſepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos ſagittaremus & iacularemur, non potuerunt ſubſiſtere, ſed magna parte eorum ſaucia, ad Inſulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq; ouã nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem ſubmergeret. fuga enim ſe proripuit, edita triſti quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti nauí ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis ſtadijs à nido digreſſi fuimus, mira & inuſitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniſcus ſubitò alas emiſit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus eſſet, capillos produxit, & quod eſt omnium inuſitatiſſimũ, ipſe malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructum edidit. Erãt autem eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdum ſatis maturæ. Hæc poſteaq; uidimus, non iniuria turbati ſumus, deos precati, ut portentoſam uiſionem auerterent. Nondum autem quingentis ſtadijs proceſſeramus, cũ uideremus ſyluam magnam & frondoſam pinis & cupreſſis. Nos autẽ arbitrabamur continentem eſſe, uerum erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus conſitus. Ipſæ tamen arbores immobiles ſtabant ac erectæ, ac ſi ſupernatarent. Cum ergo acceſſiſſemus propius, & totam rem animaduertiſſemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facilè erat, quòd denſæ ac cõtiguæ eſſent, neq; reuerti facile uidebatur. Ita que aſcendens in altiſſimam arborem, contẽplabar quomodo ſe haberent quæ ſequerentur, atq; ſyluam uideo ſupra quinquaginta ſtadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum ſuccedere. Tum ibi uiſum eſt nobis nauem in arborum frondes, erant enim denſæ, & ſi fieri poſſet, in aliud mare tranſferre. quod & fecimus. Nam nauem magno funè colligauimus, ac in arbores conſcendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum ſuper ramis demiſiſſemus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uerſus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait: *Antimachus.*

Iis qui ſyluoſum tentant per cœrula curſum.

Superata tamen aliquando ſylua ad aquã deuenimus, ubi demiſſa nauí per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuiſa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facile conſtitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos proſpicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè ſtadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuiſa ſtabat. Circũſpicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad ſuperficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati ſumus, ac multo labore præter ſpẽ traiecimus. Hinc nos ſuſcepit mare placidum ac mite, Inſulaq; non magna, ad quam facilis erat acceſſus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agreſtes, cornutiq;, cuiuſmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuiſſe. Deſcendentes igitur ibamus aquatum, & ſi uſquam fieri poſſet, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, niſi fortaſſe quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum eſſe gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox inſectati ſunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis inſtructi, neq; enim ſocios inultos negligere conſiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter ſe diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ perſequuti ſumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuerſi ſumus, captiuos nobiſcum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli ſuadebant, ut captiui jugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos ſeruaui, donec legati à Bucephalis re peterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & triſti quodam mugitu, quem edebant, uelut ſupplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi caſei, & ſicci piſces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuiq; tres duntaxat eſſent pedes, duos quidem in parte poſteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, receſſimus. Iam inde nobis piſces apparebant, & aues præteruolabant, & eiuſmodi alia, quæ terræ uicinæ ſigna ſolent eſſe, occurrebant. Neque uero multum pòſt homines uidimus, qui nouo & inſolito more arte nautica uterentur. Ipſi enim ſimul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Reſupinati ſuper aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebãt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Poſt hos & alij ſuperibus inſidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes ſubera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerunt, ſed intrepidè & pacatè uehebantur, nauis noſtræ figuram admirati, & undiq; circumſpectantes. Sub ueſperam autem appulimus ad Inſulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceſſerunt, & exceperunt, ſalutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formoſæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas ſecum trahentes. Inſulæ quidem nomen erat Cabaluſa, ciuitatis uero Hydamardia. Suſceperũt itaq; nos mulieres, & ſecum quemq; ſingulæ abduxerunt, ac hoſpitem fecerunt. Ego uero cunctabundus ſubſtiti, nihil enim fauſti ominabar: circumſpiciens diligentius, uideo multorum hominum oſſa, & caluas paſſim iacere. Vt autem clamorem ſuſcitarem, & ſocios conuocarem, ac ad arma proſilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præſentibus malis euaderem. ac paulo pòſt cum miniſtraret hoſpita, uidi non mulieris crura, ſed ungulas aſini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & ſi inuita, faſſa eſt tamen ſe mulieres eſſe marinas, quæ Onoſceleæ appellantur, ueſciq; peregrinis hoſpitibus. Vbi eñ inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc poſtquam audiſſem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum ſupra tectum aſcendi ipſe, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conueniſſent illis totam rem indicabam, & oſſa oſtendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uerſa eſt, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaq; mox ſanguis effecta eſt. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc poſtquam illuxit dies conſpecta terra, coniecimus eſſe eam, quæ noſtro orbi oppoſita eſt. Procidentes itaque atq; precati, quid eſſet futurum diſpiciebamus. Quibuſdam autem placebat aſcendere duntaxat, & rurſum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terræ meditullium proficiſci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemẽs tempeſtas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quiſque poterat, ſecum correptis. Hæc autem & huiuſmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Inſulis, & in aëre, & quæ poſtea in ceto, & cum ab illo exiſſemus, quæ apud heroës & Somnia. Poſtremo quæ apud Bucephalos & Onoſceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, ſequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterum genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannum occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordium attentione & docilitate comparanda fermè cõsumitur, dum & summam petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnem caussam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filium ante patrem aggressus esse, deinde & modum peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio sive petitio sequitur. Post quam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplificatione euentus & bonorum, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione compartita. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere comprobatam, putà quòd non solum is, qui sua manu & gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contrà scriptum. Vltimo locum, quem Rhetores à summo ad imum uocant, si ue etiam communem, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eáq; per comparationem, aut effectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadam, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.

VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitum uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim ãmolitus, neciq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium ãdamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modũq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de caussis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiam futurorum formidine, quicq; stabilem peperierim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionẽ. Verum interim tantis rebus strenuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nõ feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidẽ hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolentiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiã cõcitat

Narratio, qua magnitudinẽ tyrannidis exaggerat & oẽm eius causam in filium transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, ita idẽ & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porrò ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſuprà q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſerat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatũ ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentum præſidiũq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi quæ exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud à primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo pòſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi oẽs, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquã eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

Conſilium & modus cædis.

dedeco

dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic relíqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ impositit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatẽ annũcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, ui delicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Necq; enim tyrannicidam esse me, necq; quicquã à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus seriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquã præ me dignus honore sit, cedam præmiũ, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterũ ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parũ erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiũ decernit. Verum dic mihi, num quid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerũ hoc solũ spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorũq; sublationẽ. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidẽ inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirũ ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, necq; illud expende quem admodũ interierit, uerũ an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectũ. Quandoquidẽ & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benẽ de Rep. meritos calumniis usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignõue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannũ obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractã? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factũ à me satis uideatur: atq; id quũ scelestum acerbius etiã atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc dũtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatũ uestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticũ est, modum rei gestæ calumniantẽ præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidẽ & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinã seruitutem oblitus sum eorũq; quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, necq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Necq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumẽtũ à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionẽ probat à genere & causa efficiente.

tionem uiamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam hõmicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluẽdum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, noncenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerũt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidem imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiũ in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum pręmij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto inter ierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneũ præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidẽ & hic pro ſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutam ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nũquid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cõmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tantum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarũ facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: nũ abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? *Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram.* Quid tum reſponſurus fueras? Nũc porrò non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeò facilem, factuq; procliuem eſſe rẽ exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tãmultos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuẽtur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omnesq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipſam à me requires? Quinetiam ſi cędem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Non ſum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitũ inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor, ſed tantis rebus geſtis hono-

A uoluntate.

II. Argumẽtũ. A fine legis. à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeò quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum usum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de nicq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestũ quidem illum, attamen & ætate uigẽtem, & patri similẽ, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, ñ gladij ueroq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni eo supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quãta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddã, idq; meritò, quippe qui cõspiceret illum unicũ esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum ẽ uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circunsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cõsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necẽ conciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliũ inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eũ agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices; Tyrannum quum mori uellet, quũ id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendã libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulisse tis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos uenaremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cõparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Perordio amplificata affectibus.

Conformatio

Hypotyposis & pathopeia patris.

qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori caduer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus, nisi fortè me tanquã senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortẽ, redditq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc locutus ensem quærebat. Nã ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidem deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait; Dudum me occidisti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem, sed tanquã tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm nõ indignum se domino præstitit: testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis, et commemoratione meriti sui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi è Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

EIusdem generis hæc cum superiore, eiusdemq; status est: sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandum tanquam tyrannicidæ, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hic negatur eum satisfeciſſe legi, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannum, sed filium tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam captat, à persona Iudicum, deinde calumniæ aduersarij, qua in suspitionem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyranni di fauerit, quia illi præmium dandum negabat, respondet per absolationem primum, deinde & per insiciationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius persona, atq; ipso uicißim in suspitionem, ex modo actionis uocato. Post exordium Propositio sequitur cum attentione, & admonitione Iudicis, quorsum in hac causſa maximè spectare debeat, atq; inde ad confutationem uenitur. In qua primum refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumento ab imo ad summum tractarat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ non quid quisq; uoluerit, sed quid effecerit, spectet, neque cogitationes, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis, ostendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs denicq; id genus rebus satis esse, conari aliquid & cœpisse, sed præ-

fieri

ſtari oportere. Effectum conditione ſequi, non conatum. Et quòd alter etiam conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorum & pœnarum. In maleficijs interim & ubertatem puniri, in beneficijs autem nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Poſtremo & patriæ gratis inſeruire ac officium præſtare ciues debere. & illum ſatis mercedis pro conatu ſub rettuliſſe, laudem & gloriam. Effectum autem reſellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factum eſſe. Deinde etiam incertum fuiſſe exitum, & quid nam pater, occiſo filio facturus fuerit, & hic conſilium quoq; petituris ſubuerſit, primo ut incertum et periculoſum, neq; certis rationibus firmatum. deinde etiam ut fictum, & poſt euentum rei, demum ſimulatum. Denicq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcunq; præbere. idq; iterum multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationem ſuprà cœptã rendunt, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & non in beneficijs, & ob id neq; hic præmium illi deberi, ut qui cœperit, non abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uoluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potiſſimum amplicat, puta filium fuiſſe caput & cauſam tyrannidis, eòq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primò quidem filium oſtendit non fuiſſe tyrannum, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maxime fuerit, legem iubere ipſum tyrannum, non ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legum diſputat, & quod non temere uerba legum hac aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incommoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locum ab imo ad ſummum tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neque denicq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἀνακεφαλαιώσει, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

I MIHI cauſſa hæc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirum grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nonnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuentibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diutur nasq; calamitates, ac uelut tempeſtatem ſæuiſſimã repentè præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum líberæ multitudini, q̃ ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; nõ rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlíbet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorũ adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ tumulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, utí ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo nõ inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uidérem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimã illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus cõmunis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissemusq; ijsdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentię gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Necq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Necq; enim ist hoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè consulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis reposcant, si, quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionẽ modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Re ipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus specioſius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hũc competere, paulo pòst euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamẽ multa insuper isti creditori sint debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatissimum seueriſſimorum iudicum consessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona plerique risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suã nobis recitabat: de sese terq; quaterq; tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices, ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidisset? Hæc quoq; me caussa Iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat pſonã aduersarij & factũ ipsum.

Suspitionem mouet eidẽ à modo actiõis.

Effictio.

tatim uniuerſa ciuitas diſs libertatis autoribus grataretur, ut hic ſeſe ira tumẽs in medium ingeſſerit, quàm indignè tulerit uictimas diſs ſeruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, ſeſe unicum eſſe reſtitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuatacꝫ, ſuæ dextræ, ſuo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicꝫ Iudices auguramini, ſi ad huius intolerabilem iactantiam, ueſtra autoritas, ueſtra comprobatio, ſi præmiũ quaſi pignus acceſſerit? Quid, niſi ut tyranno ſubmoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentoſæ linguæ, gloriæcꝫ quaſi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odioſam iſtam ſuam tragœdiam ingerat, quotidie dextram iſtam Herculanam, & gladium prodigioſum minitetur? Vtrum eſt hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipſi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi ſuccenſes? Quid minitaris oculis? Quid terres ſupercilio? An mihi non licebit libertate in cõtradicendo (tuo ſcilicet munere) uti, quum tu ſic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proſcenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idcꝫ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuiſſimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua glorioſe, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuiſſe cauſſam, quare tibi contradicendi partes ſuſciperem, niſi quo tyranni necem, quæ me diſcruciaret ſcilicet, ulciſcerer. Quo quidem tuo exemplo ſi uiciſſim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te poſſint retorqueri.

Apoſtrophe, qua calumniæ aduerſarij reſpõdet, uerũ ex locis coniecturalibus.

Nam tuũ iſtud tam inuidioſum (quemadmodum tu quidem exiſtimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) expelui redditum fulgur. Etenim præterquam quòd neqꝫ affinitas, neqꝫ cognatio, neqꝫ neceſſitudo, neque emolumentum, neqꝫ prorſus alia res ulla mihi cum tyranno interceſſit, quur mea referret illum uiuere, ſine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere ſuſpitionem, tu quoque ſcires, niſi nunquam tribunalia uidiſſes, ac niſi hodie deuium te lucelli ſpes feciſſet iureconſultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamcꝫ meam uitam ſic huic Reipub. ſpectatam eſſe, ut iſto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi ſuſpicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus ſim cauſſis, ut tibi obſiſterem. Denique (ſi ſcire uis) bona ciuium pars id à me enixiſſimè flagitauit, ut ſui patrocinium aduerſum te capeſſerem, negantes ſibi uideri tyrannide liberos ſeſe, niſi te à tyrannicidæ prẽmio deiicerem. Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametſi id quoque durum, ei debere qui ſic imputet. Sed debere arroganti, ſanè quàm moleſtum eſt: at debere, cui non debeas, iſthuc uero non grauiſſimum modo, uerumetiam ſtultiſſimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, ſi modo is promereatur: ſed obnoxium eſſe tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miſerum eſt, bis ſtultum eſt. Nullus enim inſolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dediſſe uideri. Sed finge mihi nullã eſſe cauſſam quur tibi me opponerem, niſi quia ſic animo lubitum ſit meo, profecto nihil habes quod mihi iure ſuccenſeas. Etenim quum apud Iudices tam ſanctos agatur: ſi uere præmium meruiſti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illuſtro, quando non paulò magnificentius eſt tyrannicidæ præmium euiciſſe, quàm tuliſſe. Sin minus, æquus ueniam dabis, ſi boni ciuis fungor officio, ſi nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, ſi ſtulticiæ crimen, ſi imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, ſi non ſino, ut noſtro omnium periculo hæc urbs in deos exiſtat ingrata. Poſtremo ſi deorum immortalium cauſam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc ſatis liqueat, quanta religione reliquã cauſam egeris, qui ſtatim ingrediens tam impudenter ſis calumniatus; Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Translatio, qua actionem ſuã defendit.

Frequentatio cauſarum.

Quam

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudẽ agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euinco nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàmmaximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq;, pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quãm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciũ nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optãda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quũ libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cũ huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrãnicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendẽdus sit.

Diuisio capitum.

Confutatio I. Voluntatis. cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta nõ cogitationes spectet.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primũ quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem conscíuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicíosa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ullo flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandẽ est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

nocen

nocentibus erogare pœnam, & bene merentibus largiri præmia (id qd mox co piosius demõstrabimus) posteaq; in criminibus non accipit insimulationẽ mẽ te uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uolũtatis admittet? Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tu tò liceat? Quis nõ uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Denicq; quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantũ hoc totũ habeat momẽti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex benec fiiũ repẽdit: at q; benè uoluit tantũ, ei quid debeẽ, nisi ut uicissim benè uelit resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo uer saui, statui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerũ illud interim præmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatẽ nescio quam, hoc est, minus q; uerba precio redimat. At nõ uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q; de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incõmodè stabas, quanq; ne in hoc quidem multò cõmodius constiteris. Nam etiã si paulò minus absurdum uideat, haud ita multò minus impudens tamen est, quũ lex palàm præmiũ decernat ei, qui factum præstiterit, te qd conatus modo sis, præmium poscere. Ergo ne hoc quidẽ iuris erit apud te legibus, qd per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecũ inijsset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu condtionem pactus esses, mirũ ni suo uterq; periculo, atq; is nondũ præstita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedẽ, conatus sum, tentaui, adnisus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quandoquidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco contractũ, non muto pacta: debeo præmiũ, sed si tu conditionem præstitisti, si tyrannũ occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluunt homines. Si conato pollicita sum præmium, non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, qd tãdem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tã improbus inuenitur, ut lucrũ conditione promissum postulet, non præstita cõditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximum omniũ præmium postulas, q; conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quantulum iã est illud quod supereſt? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebaẽ præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterq; ad illum propriè pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neq; tua referre putes, neq; refert q; angusta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis periculo, neq; mea quicq; interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curã, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abs te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniſſe segetes, merces naufragio perijsse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq; ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fatea tur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris, dum studes

II. *Conatus cui opponit ius pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile.

prẽstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ ut le gibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos pensicu lari conatus: quoꝝ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile est ada mussim perpendere. At facti, facilis est æſtimatio. Proinde ea in legis cognitio nem cadit: hinc reliqua omnia cõſueuit metiri. Tametſi non piget interdũ æqui boniq́ rationẽ habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę nec̃ ui, nec̃ dolo coierũt, quid est quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere? *Ab exemplo* Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſq́ inuenire exemplum, non nego prẽmium. *certaminũ in* Sæpenumero in pugilũ Olympicis, ſæpe in certamine ſpectator (opinor) ſedi- *ludis Gloria.* ſti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmã ſibi hoc no mine uẽdicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq́ id in re penè ludicra, cer tè ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tẽtare? Age quo ties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euẽtus? Habeat ille ſa nè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſe uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Therſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi præmij ius nullũ habebit, fortunã ſuã incuſare licebit. Cæterꝝ Agonothetæ non indignabit: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteret cõdicione, id est, ita demũ præmium fer ret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, non tantũ effectui prę mium deberet, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicum certamen ueniſſent. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatiſq́ gratia proponunt, fit interdum, ut uictis quoq́ præmia ſtatuant, non honoris, ſed ſolatij gratia: uerũ ſerijs in rebus, atq́ adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatu it, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omneis numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nã nunc de conatu tantũ agimus. Lex igit *Ab exemplis militarium donorum.* ciuicam promittit coronã ei, qui ciuem in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc ho norem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſ ſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis mura lem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depul ſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tã inuerecundus ut muralem coronã ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor *A ſimili aliud* inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uen dicatio eſt eaꝝ rerꝝ, quæ nauí uehebant. Quorſum attinet hic tuam iactare pe ritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduce res, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futurꝝ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Nõ opinor. Siquis unq́ ouationẽ, ſupplicationem, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictori am omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſ ceſſerit, niſi prẽſcriptũ à lege numerꝝ hoſtium fuderit, aude & tu tibi prẽmium promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõ tigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimum, dare poſtulanti ſtultiſſimũ. Noli nobis cõmemorare, quan to capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quoꝝ maximam partem tibi liberũ eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmiũ, duobus duntaxat uerbis eſt o pus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatum exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi ty rannicidæ debet præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcem conſcendiſti, p̃ multi pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti; quoꝝ nemo tamẽ

tyran

tyrannum interemiſſet: utrum omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid ſi multis ſtrenue rẽ aggreſſis, uni cuipiam, qui ſit omniũ ignauiſſimus (ut non ſemper uirtuti reſpondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrẽ tandem? Non quia plus adierit periculi, ſed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortaſſe rurſus incipies deplorare, fruſtra ſumptã operã, negabis æquũ eſſe uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, niſi fortunæ ſuffragio adiuuentur. Sed quæ tandẽ poteſt eſſe iniqua conditio, quam nemo compelli tur accipere, niſi cui cordi ſit? Quantũlibet iniqua conditio proponitur, eam nimirum facit æquiſſimã, quiſquis ſuapte ſponte recipit. In aleæ ludo (ſi fas eſt hoc exemplum conferre) quid iniquius, & uel ſummum artificẽ ab imperitiſſimo ſuperari, ſi modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanꝯ iniquum cauſatur: propterea quòd cui luſus huius lex non probatur, ei liberum erat non ſuſcipere. Itaq; lex quid præſtari uelit, id palãm atq; in medio pponit. Quid abs te præſtari poſſit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, & ut res quãmoptimè cadat: & ſi poſteaꝯ nihil iam intentatũ reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã ſtetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi ſuccenſeas. Fortunã, ſi ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, niſi præſtanti. Neq; uero exiſtimemus Iudices, iſtud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, ſine ſumma ratione fuiſſe factũ, ut conato præmiũ non eſſe ſtatuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites iſtas & inexplicabiles huiuſmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã & intelligerent tyrannicidij conatũ non poſſe, niſi ſummo ciuitatis periculo ſuſcipi. Vnde futurũ proſpiciebant, ut ſi conatui præmiũ ſtatuiſſent, temeritate conantiũ reſp. ſubuerteretur potius quã reſtitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud eſt & graue capitaleꝯ ciuitatis hulcus? huic ſi quis medeatur, ei merces digna propoſita eſt, quã ita demũ ferat, ſi remediũ præſentaneum attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, niſi certũ artificẽ, qui ſua diligentia peritiaꝯ fretus, non ſinat hoc licere fortunæ, ut dum ipſe ſalutẽ dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiuſmodi diſcrimine conatũ præmio iudicas inuitandũ eſſe: an potius pœna deterrendũ, niſi quod conatus eſt quiſpiã, idem præſtiterit? Nec illud te ſubleuat, & mihi uidebare ratiocinando colligere, quũ lex in maleficijs pœnã irroget ſimplici ſceleris molitioni, par eſſe ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legẽ multò propenſiorẽ uideri ad cõpenſandam uirtutẽ & ad retaliandam culpam. Atq; uide & hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis diſcedere, propterea q; aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta eſt: huius cũ publico reip. diſcrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiũ nihil aliud ſit, & temeritate priuata rem omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatũ in quæſtionẽ uenire ſinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter inſignẽ atrocitatem hoc odij merentur, uel eiuſmodi ſunt, ut prius exitiũ adferant, & conatus dent ſignificationẽ: quod genus parricidiũ, ueneficiũ, proditio. Poſtremo nõ uides nihil eſſe ſimile, totaq; natura ratiõeq; diſcrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem propriè legũ munus, alterũ quaſi quædam de iure conceſſio, legiſq; candor (ut ita dixerim) quidã eſt. Hoc ita habere ſic demum intelliges, ſi reputes & multa ſint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: & multa item uetet, niſi obtẽperaris ſupplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ eſſe, ad quæ præmio ſollicitet. Quædã em eiuſmodi ſunt, ut durum ac ſeruile uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere ſunt, uxorẽ ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magiſtratus ſumit habitũ, precio ad id inuitat, qd alioqui gratuitò te præſtare decebat. Rurſus alia tametſi id genus ſunt, ut à quo

Obiectio.

Acquitati opponit deliberãdi poteſtatẽ

A conſilio legislatoris.

Finitio tyrannidis.

Confutatio obiectionis. à diſſimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue pręstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quæ ut à multis pręstari queãt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere: nam in humanũ uidetur cuiq̃ uitæ suę contemptũ imperare: ad hæc igitur pręmio animat, quasiq̃ calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legũ indulgentiam longius trahere, q̃ ad quę semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq̃ munere suo, q̃ in eo in quo pro tẽporis ratione in alienas pãrtes descendit. Huic astipulat̃ illud, q̃ nouis etiam criminibus exemplũ, aut nouũ noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Nec̃ tamen idẽ fieri cõsueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut pręmiũ à simili constitutiõe decernat̃: nisi lex extet, quę nominatim honorẽ statuat eius facto, qd̃ roget, uix habebit: quod postulet, haud quaq̃. Cur em̃ legi necesse sit passim ciuiũ suor̃ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est q̃d non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, ni si parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeat̃, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debituræ sint, si quid cũ officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quę non ad bonos mores cõparatæ, sed malis è morsibus natæ sunt, id qd̃ uerè uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungant̃. Finge itaq̃ nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant̃ poëtę, suo quenq̃ sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̃ nulla lex præmiũ decernat? Vti lex nõ minatur nisi improbis, ita non pollicet̃ optimis ciuibus. Quorsum em̃ opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere qd̃ illa nõ sit pollicita, profecto plus q̃ impudentissimũ est: improbè flagitare quòd ea candidè ciui literq̃ promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo pòst excutiet̃: interim finge sanè pręcipuã quandam utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ non debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officiũ ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundè magnũ sui pręmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q̃ de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo ad deorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hęc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iam propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè q̃ exiguũ momentũ adfert. Tu conatus dũtaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamẽ uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo pręmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo isthuc ipsum pręmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uideẽ, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, quod in celebri iudicio tibi cõtigit honestissimũ pręmiũ flagitare, & in tam frequenti theatro spectãte rep. magnificã istam tuã tragœdiã peragere. Mihi uidetur ludices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deor̃ munus impuras ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptã ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrãnicidę sufficere debuerãt, nisi lex maluisset prę mio conatũ ab effectu distinguere. Quanq̃ nullũ me hercle pręmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi cõtingat tyrannicidę prę miũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubebas? Quanq̃ hoc nomie tuus conatus minus pmeretur prę miũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum propoſito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effeciſti quod uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iamdudum aliũ gradum (ut uideo) circumſpectas, in quem te recipias: nam in hoc quãm citra omnem præmiſi ſpem conſiſtas, intelligis. Age ſequemur te per omnia, & alias unde alio fugitantem perſequemur, nec uſquam ſinemus conſiſtere. Atqui nõ tantum aggreſſus ſum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo ſecas tyrannicidia, & quòd filium ſuſtuleris pluſquam tyrannum, tum tyrannidis ſucceſſorem: & quòd parenti, necato filio, mortis cauſam miniſtraris. De illo mox nunc hoc cuiuſmodi ſit inſpiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occiſum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo ſuſtuleris: imò ſplendidius iſthuc uideri uis, quòd tuo quidem enſe, uerum ipſius dextera ſit interemptus. Hæc tam honeſta Iudices, oratio poſſit parum attentum fallere, præſertim hoc rem fucis illis ſuis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, ſic patri adamatũ, crebris uulneribus confoſſum: parentem ſenem miſerum, illi circunfuſum, eodem exanimatum enſe, ſanguinem utriuſq; inter ſe confuſum. Iſta quidem dictu ſplendida, ſed quid ad tuam cauſſam attinent? Nemo tam cæcus qui nõ uideat, nemo tam effrons qui neget, ſpectaculum illud multò omnium iucundiſſimum extitiſſe ciuitati, quum ſenem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet ſeſe leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per ſe maxima, quũ Reip. ſint gratiſſima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater ſine controuerſia tyrannus occiſus eſt, an fortunæ ſuperũmq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio peremptus eſt, id uero quã eſt futile nihiliq;. Quid ſi tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogaſſet, tyrannus eſſet necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occiſori pollicetur honorem, tu eum iugulaſti, de quo certè controuerſum eſſe poterat, tyranni nomine cenſendus eſſet necne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquiſti. Si prudens, prudens excidiſti à præmio: ſin metu, multò minus etiam cauſſæ eſt poſtulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquiſſe uiderere. Sed quod tandem erat iſtud tuum conſilium, quum tibi ſic in manu eſſet, non toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodem gladio necem conſciſceret. Videte Iudices, in manifeſtiſſimo mendacio qua rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiam commentus fuiſſet, non poterat hinc explicare ſeſe. Siquidem hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceres, fortaſſe nõnullos inuenires, qui iſta prædicanti fidem eſſent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri diſſimiliũs? quàm aſſeuerare, id certum præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis eſſaſſequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud efficiconiecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertã ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro certas illas coniecturas, quibus hic noſter uates præſenſit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate feſſus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat poſſe tyrannidem adempto filio. Tum indulgẽtius amabat, quàm ut filio uellet eſſe ſuperſtes. Nonne ſentis hæc adeo non eſſe naturæ rerum conſentanea, ut iam omnibus uideantur eſſe confutata, uel priuſquam refellantur? Vtrum ſeni mentem ullam fuiſſe putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: ſin putas ſapuiſſe, quur erat quòd uſqueadeo diffideret? Quaſi uero tyrannis uiri

11. *Effectus & cædes filij.*

Eleuatio inſtrumenti.

A ſcripto ſeu uerbis legis.

Ab incerto euentus.

Cõtrà conſilium aduerſarij ut periculoſum et incertum.

L.

Eleuat coniecturas & rationes aduerſarij.

I. *Ab accidẽtibus & ijs quibus conseruatur tyrannus.*

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an nõ cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenactus iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicũ administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabãt, uerum etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiũ securè negligantur. Vsqueadeóne senem cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidũ, animosum, ambitiosum, non stultũ, una filij mors cõsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quũ ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorẽ, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodũ illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solũ hoc augebat, quod máximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiũ, quã ut defuncto posset superesse. De matercula quapiã priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operã, quem ipsa natura, quem mos, quem cõmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannũ usqadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cõuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nõdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, símiles certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandã charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterũ, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrãnus exprimat. Neq; enim quisquam tã Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omniũ bonorũ autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrãnicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqadeo indulgenter illum adamasse filium, usqadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cõtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquã esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortaliũ genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Prometheí simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatũ accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgẽtissimis, mulierculárum in temperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati

II. *A remotione causæ.*

Locus cõmunis & descriptio tyranni.

Collatio causæ & effectus.

non

non niſi ſolam mortem ſatisfacturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia matercułas omneis: qui tibi compertum eſſe potuit, utrò ſe dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in deſperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut ſenex natura ferus, ciuibus infenſus, uel maximè uellet eſſe ſuperſtes, uel ob id denicq;, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exaſperatam irritatam Reip. ſupplicijs ſaturaret. Quòd ſi aliàs uitæ pertæſum fuiſſet, hæc nimirum una cauſſa poterat illum in uita retinere. Quid autem ſenili animo uindictæ cupidius? An neſcis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æſtu, quo flagrare ſoleat incendio, ſi quando atroci inſignicq; contumelia laceſſatur? Quæ uero potuit eſſe atrocior, quàm filij cædes ſic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid ſæuiciæ, quicquid immanitatis: ſi qua ſanguinis ſitis, ſi qua ſuppliciorum fames, denicq; ſi quid tyrannicum, id omne ſemel de integro poterat excitare, quaſicq; renouare. Mitiora etiam animalia, data orbitatis iniuria, in rabiem ſolet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum eſſe certiſſimus augur exiſtimaſti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd ſi tibi uni compertum erat, tyranno ſic in delicijs eſſe filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, niſi ut ſæuiſſima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uerſa, in miſeram hanc ciuitatem dilaniandam diſcerpendamq; inſiliret? Id ſi non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in noſtra capita fortunasq; immiſeris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cum noſtris affectibus commune, an confingere ſic adamaſſe, ut matercularum quoq; uicerit delicias. Certè neutro modo tua conſtabit diuinatio: quæ niſi conſtiterit, non eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut præſciueris, & certum præſciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde eſt ac ſi non præſcieris, quum præſcientiæ tuæ fidem legi facere non poſſis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando iſthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum poſteaquam rem feliciter euenijſſe uideres, tum demũ poſt factum uates eſſe cœpiſti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te tranſmoueres, tragœdiam iſtam nobis comminiſci cœpiſti, cauſſas reperiſti, quibus præſciſſe uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præſtitiſti, qui tã inconſiſtentia, tam cum natura pugnantia finxeris, ſæuiſſimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugiſſe: ob unius capitis necem tutum ſibi nõ putaſſe in uita commorari, quum omnia ſupereſſent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, ſublato eo in quo omne tyrannidis præſidium collocarat, repente rebus ſuis diffiſum ad inferos abijſſe. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus eſſe, tametſi ne fucum quidem ullum habent ueri, ſi mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut non ſpadones ac pallacas longè prætulerit: qui ſic illis indulſerit, ut nõ ſuſpectos haberet obſeruaretq;: qui ſic illis ſit fiſus, ut non in barbaris quibuſdam latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quàm in illis fiduciæ poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, qui filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati non poſſent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem una capere uellent: adeo diffiderẽt, ut tum demum ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos è medio ſubmouiſſet. Nullus inutilior tyranni ſatelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitam ſuam mauult committere, qui ſua patria frui non poſſint, & alienam

Amplificatio à periculo rei.

Aliud argumentũ à deſcriptione tyrannorũ, et eorũ ſatellitũ cõtra cauſam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, caussam uideatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatũ sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis sapit senecta: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrẽ obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiũ horret pater, & patris interitũ optat filius. Sed dicturis iamdudũ nescio quid: mane, præsensi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, cur sibi mortem consciuit? Isthuc uero meritò demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mẽtem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi caussa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderãt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virtũ esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talẽ, quales audierat esse solere tyrannos, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirẽtur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, sibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non sines, opinor eorũ malorũ causam in te tanq; in autorem referri, & fortunæ argumento culpã deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuitò præter propositũ euenerit. At nunc nonne iniurium est, quòd boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorũ præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiẽdum, ibi demum Iudices, in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus cõsultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi

Aliud à persona filij.

Obiectio quã diluit, diis causa euentus aliàs.

Contra cõsilium petẽtis ut fictum, καθ' ὑπόθεσιν.

11.

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiat paulò probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirũ (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quo modo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quũ peremptо iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſepſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ocioſus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quàm negocium omne confectum uidiſſes: Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemad modum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tutò facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſpontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquam tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnãtia? primum tyrannum tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circũ ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nitu

Aliud argumentũ à qualitate fictionis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̃ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta cõsternatio in hominem tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tũne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respub. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas supersesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrũ nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imò miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrãnicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non subboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te conflictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumẽto, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministrauit paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itãne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Personæ.

Rei.

Instrumenti.

se

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratię debeť ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quae ſi feliciter, mirẽtur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices haec pluribus refellere uerbis, quã neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quaeſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc ãcriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam prębeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarent leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruãret in benefactis ad præmium. Haec aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicũ, niſi ſi bi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Non tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſae datę rationem, neq; dantis animum diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſti uſus tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo dedit Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re concepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, ut noxiũ madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors, uulgo haec euenĩut. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullã extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibũ, quo tamen ille oppidò cupiens ueſcat: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te nõ fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijs q; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, conſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit cauſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſsimili.

Amplificat exemplo.

A conſequẽti.

Simile.

Aliud.

Non

Non eris (opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamen iſta tua multò eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & cauſam deſti, ad quiduis potius quàm ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo (quod aiunt) ſimile. *Aliud.* Quid ſi tyranni amicam, quam ille miſerè ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certum præſciſſe, fore, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abundè magnum præmium exiſtimarent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. *Nona diſputatio, quatenus cauſa et uoluntas in legibus ſufficiant, & quando euentus ſpectari ſoleat.* Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſſcribendi beneficij rationem conueniet diſtinguere, deinde cauſæ æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad redendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locum habet. In iure communi longè ſecus eſt. Siquidem (uti ſuperius demonſtrauimus) *nulli* nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatũ ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirũ, nec iniquum, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata atq; inſtituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas ſibi ſumit partes. Ergo in utroq; communiter ſpectat, ut cauſa ſit idonea: deinde ut animus adſit non tantũ caſus. Hoc rurſum intereſt, quòd in benefactis nec cauſa idonea, nec animus idoneus ſatisfacit legi, niſi his acceſſerit euentus item idoneus. In malefactis, ſi quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec cauſa: ſed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad ſcelus defuiſſe præter fortunam: qua te ſubleuari, quod tandem ius ſit? In euentu ſimul & cauſam datam & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur cauſam, quàm ſit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam ſufficere. Sin animo ſimplici data eſt cauſa mali idonea, & non conſequitur euentus: lex quaſi conniuet ad id, & non putat ad ſuam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus eſt conſequutus, etiam ſi de animi uicio doceri non poteſt, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter ſuſpectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, diſcantq; homines uel ſuo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & ſciens, certam atq; euidentem noxæ cauſam dederit: eũ perinde lex cenſet, quaſi facinus manu peregerit. Veluti ſi quis hoſtem opibus copijs q; iuuerit, perinde eſt ac ſi ipſus arma contrã ferat. Siquidem id ſuppeditauit, ſine quo bellum geri non poterat. Aut ſi quis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponẽdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurũ ſperans ut eo hauſto pereat, tametſi non bibit ægrotus, tamen ueneficij poſtulari poteſt qui poſuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: nõ effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco non ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, niſi ſi quem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd ſi quid horum conſequutũ eſt, cum lege tibi res eſt. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

culpâ temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quãto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ â malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim â legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ consciscceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaquã rem plenã discriminis, fortunę arbitrio cõmissi sti, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; eĩ tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æquẽ formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iã ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum nõ idoneam, uerum etiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demõstrari? Finge te quempiam è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrem id facere, qd modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortẽ imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fer mẽ tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quãto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: & tamẽ negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod ratum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi fatum accerserett quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hęc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat: uerum uix etiam latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secũ

Adaptatio præsentis cau sæ.

IIII. An propter filium, ut tyrãnidis oĩs autorẽ et caussã, occisum, præmiũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam pluspquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredē, etiamsi hunc euentum dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudētiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furiæ nō essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tūne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ pręmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuū caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aūt antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non cōuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Nō uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem senilori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescētem oratione deriuares, quām multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, et qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Nō dubito, quin & ipse uideris, quām dura sint ista, & quām à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate plerisq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi forte libidinē adimit?

Confutatio à cōsequētibus.

A conditione filij, à quo tyrannidē remouet ab incredibili.

Ab absurditate fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona pris.

Quan-

Quanquam ista Tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. Fortasse pauciores huic execabãtur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus senescere libidinem? Multò secus habet. Imo quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicũ animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, sæuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abijt. Id ita euenisse, Iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abũdè satis exemplum suppeditet? Quòd si iuuenis sese gerebat insolentius, uide licet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrãnos facile reddideris. Nã quis est omnino in tyranni familia, uel extremũ mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebat: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero non sit isthuc omni tyrannidi commune. Lõgè minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consueuit: prædæ communiter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibijpsi. Solum nomen sibi propriè uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quã in scelerum ministros: quippe quorũ opera sentiat suum imperium cõtineri. Proinde sub unius umbra satelles omnis, omnis minister, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq; enim esset res usqueadeo misera tyrannis, si unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quã hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exeus pudorem opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed isthuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerisimillimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius factionibus longè plus inuidiæ odijq; sibi conflari (Callidissimi autẽ tyranni est,

Cõfutatio ſtg uorũ à ppria tyrannorum.

II.

eatenus legitimum imitari regnũ, quatenus obtineri tyrannis possit? uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clàm patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profectò nõ tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nõ arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu nè fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculãt, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus manum injciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neq; quenquã iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicũ ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia cõpetit, in unum occidendũ lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quoq; ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini cõgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicio sissimorum hominũ colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non lõgas modo, uerum etiã plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex mẽbris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyranide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quãtumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrãnum certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animãtur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nõ sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriãtur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui cõuenit eũdem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, nõ igitur usurpauit tyranni nomẽ. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescindũtur. Lex hac tecum formula contraxit. si quis tyrannum occiderit, præmiũ ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcũq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannũ: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nõ syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Opponit uerba legis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: ſatellitem tamen occidiſti tyrannidis, non caput: aut ſi caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſententia largiamur: fuerit ſanè res tota tyrãnidis filius: pater nihil niſi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuiſſe uocem ſine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuum magis nihil eſſe poſſit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, quàm ſi conſueſcant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quiſq; ſuum maximè idoneum commiſiſci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis ſentẽtia quæri ſolere, niſi quum in ſcripto quiddam apparet ambiguẽ, obſcuréue dictum: aut quum ex uerbis & euẽtu abſurditas quæpiam extitit, eaq; manifeſta? In priore non cuiuſuis commentum, ſed iuris prudentium reſponſa, ſed Iudicũ ſententia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa compellit aliquantiſper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba ſpectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne ſuperſtitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex ſpectauit abducamur: alterum ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omneis & iudiciorum religionem ſubuertamus. Quorũ illud quidem multò leuius eſt: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obſcurè quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimumq;. Etenim quæ tandem lex futura eſt, quam uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile poſſit aliquo commento ſubuertere? Neq; quiſquam non elabetur è iudicio ueſtro nocens, niſi qui ſit uſqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro ſene iuuenem, pro tyranno ſatellitem, pro homicidio tyrannicidiũ: & paſſim aliud pro alio interpretabitur. Veſtra interim Iudices religio, ueſtrũ iuſiurandum, qua tandem ratione ſeruabitur: quibus nihil futurum eſt certi, quod in cognoſcendo ſequamini: uerum ambiguas diuerſasq; litigatorum cõiecturas ſpectare neceſſum erit? Ergo quum in omni cauſa maximopere cauendum eſt, ne ſine grauiſſima ratione à legis præſcripto diſcedatur: tum in hac nõ periculoſum modo, uerum etiam abſurdiſſimum: quum legis uerbis nihil poſſit eſſe dilucidius: ſententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil peſtilentius. An credimus legis huius autorem uſqueadeo infantem, & uerborum inopem fuiſſe, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem ſuſtulerit, huic præmium eſt, ſi modo iſtuc ſenſiſſet? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per ſatellites & præfectos exerceri ſolere, permultóſque in his eſſe uel Tyrannis ipſis ſceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino ſupplicio digniores: niſi & omnium omnia miniſtrorum ſcelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine cenſetur, tibi ferro graſſandi facultas data eſt. In reliquos non tibi permittitur idem: nõ quòd illos uita dignos iudicet lex, ſed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præſcriptum factorum tuorum rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo non aliud poteſt admitti peſtilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam ſumas. Non illud hic ſpectandum, iudices, quàm inuiſus Reipub. ſit, qui occiſus eſt, quàm maiore etiam ſupplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, ſe-

Conceſſio. Etiã ſi filius tyrãnus maximus fuerit, tñ occidendũ non fuiſſe.

Locus p legẽ bus, eas nõ temere à uerbo rũ ui deflectẽdas & interpretãdas eſſe.

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurũ. Quod iste sibi in tyranni filiũ licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimũ quenq; ciuium licere. Quis quis pauper à locupletecontumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ nobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dũtaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demõstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vtercq; tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia cõstabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinem lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secũda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfeciſſe. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyranni appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitam: uidit in extinctum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidẽ ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cum actore, quem nõ nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est subuersione, in cuius-

A uoluntate ex fine legis.

Amplificatio ex rei qualitate

Epilogus.

cuiuſquam uitam graſſari? Nec ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q; fuerit ſceleroſus, qui perijt: in unum tyrannum tibi ius feceram occidẽdi, in reliquos in ius trahẽdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus ã me palã poenas dediſſet, omnicq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, ã legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm eſſe putas, quãm multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt Iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permiſero. Si iuuenem occidiſſes, quòd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem neniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Nec hæc dico Iudices, quaſi parũ gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q deorum bonitas nobis hanc rem benè uertérit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Nec tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quàm quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam Tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam liberis aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam cõpluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incendium ſubito exorto imbri reſtinctũ: autorem non obſcurum, uerũ abditum latitare. Eum fortè fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuũ factum approbabit? Nõ opinor. Atqui tyranno illequanto erat nocẽtior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quàm in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferẽdi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamento tuũ facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q; legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palam ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Nec enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine grauiſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatio.

Præoccupatio.

Redit ad argumentum ſuperius. Non quicquid tyranno nocẽtius aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legis.

ciuſbus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hũc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantũ intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiunt, legum prudẽtia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dũ ciuitatem ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt quòd in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt aũt peſtis eſſe fatalior, quàm tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uitio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc ſulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio commodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmium oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legi-

Correctio. bus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; libitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimẽ uocare, ſat habeam legis & Reip. cauſam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum mecõfido, ſi modo tantiſper

Locus ab imo ad ſummum. animum poſſis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem et nos ſummatim totam cauſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certè nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ

1. *Animus.* præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cõplectitur. uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiã occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quã

ſi

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid proposiri in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiose pensi eulantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses q;, num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam glorioſus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nō dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerumetiam periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eni omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cōcessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadā & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec finam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tāquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam æuieris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo malefício Resp. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatū gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denicq; si per magicas imagines ac maleficas quasdā deuotiones tyranno uitā ademisses?

II. Actio.

utrum,

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuescant ciues scelus ulciſci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq;, ut factum tuū approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia pestilẽs exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, sinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquã non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quòd si modus facti spectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus summũ petitur. Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis et pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis spectare poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficũ oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpẽditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspicionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mercedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbum exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tãtum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istũ litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cũ medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem & efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quur enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cõtra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Resp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro cõsueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis fatis acceptum feret quod uiuat. tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non suscipere negocium, aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age, sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planè ista uia tyrãnum occideris, extra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantũ à crimine, uerumetiam ab omni criminis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs similimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum, quem nominatim indicauit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Remp. irrepat. Postremo non nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuę manifesto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantũ

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe Tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malicia, an ſtulticia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil ā ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondum eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quę aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quām ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea ę re nata propoſitum eſt commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtultitiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga tę populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus benè expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus ā Republica poſcere: aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

Effectus.

Peroratio.

promeſ

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promeueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te ā præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primum in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostrō submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neque leges, neque Respub. commouet: certè Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionē ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quā perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te malè instituta, benè uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorem pronūciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandā. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquam postulationem ualuisse.

ABDICATVS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperātibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumē-

ARgumentum Orationis infrà patet. Porrò genus Iudiciale eſt, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis cauſſas Quintilianus ponit, quarum duas ſpecies facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præſens cauſſa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela conſtat. Nam & de iniquitate patris conqueritur, qui ſe non ſecundum artem, ſed ad præſcriptum curare iubeat, & de ingratitudine, ut qui pro beneficio reſtitutæ ſanitatis, eam ſibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogatur, hanc querelam perſonarum, ſuæ & nouercæ uidelicet, conditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accuſationis etiã occurrens à conſueto & more patris, id quod ſtatim ab initio facit. Exordium Propoſitio ſequitur, cui Narrationem ſubmittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactam uitam ſuam, & beneficium in patrẽ collatum Iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis conſumitur: primo, quo oſtendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à cauſſa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum ſimilitudine et fictionibus, ſeu κατ' ἀναλογίαν, amplificat. Secundo, quo iniquum eſſe docet, ſe, tam benè meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione perſonæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Poſtremo, neq; cauſſas abdicationis ſatis idoneas aut efficaces eſſe probat. Neq; enim ſe quicquam peccaſſe, neq; nunc cogi debere, ut arte ſua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artium, & ob artis huius conditionem & præſtantiam, deinde ex ſua perſona, qui illam non impenſis patris, ſed tum, cum à familia alienus eſſet, didicerit, alioqui etiam neceſſitatem quandam rei abſurdam conſecuturam eſſe. Deniq; non poſſe curari hunc morbum. quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere diſputat, oſtenditq; etiam ſi aliàs ſanabilis hic morbus eſſet, in nouerca tamẽ ſuſpicionis periculum ſibi metuendum eſſe, ſi quid ipſum fallat, aut ars deſtituat. atq; ita Orationem concludit, admonens patrem periculi ſuperioris, in quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipſum iubet.

AVD quaquam noua ſunt hæc Iudices, neq; miranda, quę in præſentia facit pater, neque nunc primum ad hunc iraſcitur modum, uerum hæc lex illi facilis eſt, & aſſuetus ad hanc cauſam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium ſit crimen, quod mihi poſſit imponi, tamen in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, niſi huic iubenti per omnia parere poſſit. Qua quidem re quid fieri poſſit abſurdius? uti cutem ex præſcripto, non tam quatenus ars ualeat, ſed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiuſmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes inſania, uerum etiam præter æquum iraſcentes liberare poſſit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipſa quidem inſania leuatus eſt, cæterum iracundia magis etiam exaſperatur. Quodq; eſt omnium grauiſſimum, erga cæteros omneis ſanus eſt, in me unum inſanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiuſmodi mercedem curationis feram, cum rurſum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipſum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia ſæpius eiſcerer domo. At ego quidem in his quę præſtare queam, ne expecto quidẽ patris iuſſum, ut qui pridem non accerſitus ad opitulandum acceſſerim. Verum ubi res eſt eiuſmodi, ut nulla omnino ſpes ſit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere mulcò etiam minus auſim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus ſit pater, ſi res non ſucceſſerit, cum iam abdicet nondum aggreſſum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipſius cauſa, qui uidear immorigerus patri, cum non poſſim quæ iubeor præſtare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At ſanè non arbitror æquum eſſe ut abdicer, ſi quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de cauſis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, ſatis reſpondi, ipſa pòſt acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili ſum reſponſurus, ſi prius de ſtatu meo pauca uobis expoſuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõſueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris.

Amplificatio à ſua perſona

A perſona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propoſitio.

Lucullio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitã, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospicieba ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo pòst irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nanciscí potui, medicorũ usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotũ seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidue cõuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: denicq; laudabat & nouerca, ac palãm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum meicepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.

Nos

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus et animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo pòſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum. Neq; enim ſimplex erat, aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodiit. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabili laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruauí muliere. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quòd ſi quem cõſpexerit medicum, imò ſi uel audierit tantum de medico, in hũc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberẽ uerum loquuntur. Tamẽ ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ò pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis iraſci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis, ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimũ iſtud eſſe dico, ut liberorum quoque ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudicij. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrà eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus cõis de cauſa et poteſtate iudicij dotum.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et uoluntate legis.

ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe comprobatum recipit, qua deinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſupereſt? Etenim ipſe legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxiſti? Cur legem irritã feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neq; enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcũq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rurſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo abſoluentes, quandocunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit, iram damnarit, rurſum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe antehac conſumpta. Etenim illud conſiderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi Iudices ſortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronunciatum exiſtimat, permittitur alios adire Iudices. Porrò ſi qui ipſi ſuapte ſponte Iudices, conſtituerint, delectisq; arbitris cauſſam commiſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſiquis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe, in quem iſta denuo fiant, ipſe teſtatus es, iam de integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proximè ſtatuiſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porrò eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiaq; accerſitus, quæſo num par eſt rurſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi fortè ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſes ratus, in uincula cõiecisſes, deinde ubi cognitum eſt me nihil peccaſſe, manumiſiſſes, nõ tibi liceret, utcunq; contigerit iraſci, rurſus in eandem reuocare ſeruitutem? Minimè liceret. Iſtiuſmodi igitur acta, leges firma uolunt eſſe, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiã argumẽtis docere poſſim, non eſſe ius huic abdicare denuo, quem ſemel abdicatum, ſponte ſua receperit, tamen finem faciam. Nunc ſpectate cuiuſmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicã, me tum imperitum abdicatum fuiſſe, nunc abdicari medicum (nihil eñ mihi in hac cauſſa ſuffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ętas etiam ipſa fidem faciat, me nihil peccaſſe. Nam leue fortaſſis hoc quoq; uerum tñ quidem, etiam ſi nullo commiſſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, ſed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper ſalutem dederim, ac beneficus extiterim, exulgor. Qua re quid fieri poteſt ingratius? ut mea ſeruatus opera, tantoq; elapſus à diſcrimine, protinus ſanationem illam huiuſmodi factis penſet, nulla meritorũ habita ratione, ſed uſque adeo facile mãdarit obliuioni, atq; in ſolitudinem abigat eum, qui iure ſit obſecutus, cum præter ius eiiceretur, neq; ſolum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit?

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à ſimili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à fictione.

Tranſitio.

II. Locus. Iniquũ eſſe ſe abdicari.

A meritis.

Neq;

Neque enim exiguò Iudices, neq; uulgari in hunc cõlato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curãdum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talẽ reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantum modo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborãtem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiã igitur mercedem persoluis arti, digna mq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conuenie bat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maximẽ si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedaui, legem pietate superauli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dũ adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, hũc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuãte malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciẽda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem infractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio ingratitudinis.

Aſſictione.

Aliud amplificatio à sua cõditione et difficultate ortus.

Enumeratio laborum et molestiarum artis medicæ.

facile ſubuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia ſuſtinuerit, qui cum morbo tam graui ſit luctatus, qui malum malorum omniũ expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur ſuo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipſa natura bellum gerere ſinetis? Ego naturę parens Iudices, patrem mihi ipſi ſeruo, cuſtodioq;, etiam ſi hic quidem iniuria me afficiat. Quod ſi filium benemeritum, leges, ut ait, ſecutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum oſor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iſte naturam contemnit, faſq; & ius uiolat. O patrem iniuſtè proſequentem odio. O filium iniuſtius amantem. Nam mihi ipſi uicio uerto, patre compellẽte, quòd odio habitus, eum præter cauſam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum eſt, ut patres liberos ament magis, quãm liberi parentes. Verum hic ſtudio tum leges contemnit, quæ filios nihil cõmeritos familiæ ſeruant, tum naturã, quæ parentes ad uehemens natorum deſiderium incitat. Non ſolum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ cauſas, maiorem, uti debebat, beneuolentiã non adiungit atq; addit, aut quod eſt minus, me ſaltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: ſed ò calamitatẽ, quin inſuper odit amantem, charitate proſequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes, ceu liberis infenſas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non ſunt iſta, non ſunt inquam, quemadmodum tu uis: leges benè cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter ſeſe conſentiunt, & altera utriq; auxilio eſt ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã. Cur legibus quoq; ſimul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honeſtæ, iuſtæ, liberorum amantes eſſe cupiant, non pateris eſſe: quippe quas aduerſus unum filium, tanquã aduerſus multos ſæuius tentes. Nec finis in ſupplicijs quietem inuenire, quę uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquieſcere: quam quam alioqui ne poſitas quidem aduerſus eos, qui nihil peccarint. At ſanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non ſolũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipſa quibus adiutus eſt beneficio, conſiderate num quicquã facere poſſit iniquius? Itaq; non poſſe hunc iam abdicare denuo, qui paternam poteſtatẽ ſemel exeruerit, ac lege ſit uſus: præterea non eſſe æquum, eum qui tanta præſtiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, ſatis opinor demonſtratum. Nunc aũt ad ipſam abdicationis cauſam ueniamus, & crimen cuiuſmodi ſit expendamus. At rurſum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus neceſſe eſt. Etenim ut iſtud tibi donemus ad breue tempus, licere quotieſcũq; uelis abdicare, utq; præterea poteſtatem iſtam tibi largiamur, etiam aduerſus benemeritũ, haud tamẽ ſimpliciter opinor, neq; quibuslibet de cauſis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut ſatis ſit tantũ uoluiſſe queri. Nam ſi id eſſet, quid opus erat iudicio? Verum uos iſtud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iuſtis de cauſis iraſcatur pater, nec ne. Hoc igitur in præſentia conſiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius inſaniam ſunt conſecuta. Iam primum omnium quod fecit ſanæ mẽti redditus, illudebat: Reſcidit abdicationem. Ego ſeruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, niſi fallor, nihil adhuc eſſe poterat, quod cum crimine uideretur eſſe cõiunctum. Deinde quid eſt omnium quod accuſat? Quod obſequium, quam curam filio dignam præter miſi? Quãdo foris cubui? quas intempeſtiuas potationes, quas comeſſatiões obijcis? Qui luxus? Quis leno pulſatus eſt? Quis accuſauit? Nemo profecto. Atqui hæc ſunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid iſtud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me repoſcis? Non repoſco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iuſſus recuſa-

Alia ampliſſima à natura. benefacta.

Alia à lege.

Tranſitio. III. Locus. Nullo iure ſe abdicari.

Ab anteacta uita.

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omni no parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse libertores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercẽdi facultate, ut neq; cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum curá: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palám ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias; qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorũ apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi paraui tum cũ mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantẽ restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utẽdi mea? Atq; hęc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

A qualitate causæ.

A simili.

A conditione artis.

A sua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

A qualitate rei imperatæ.

ego non omnino modis omnibus,uel inuitus obtemperaſſem. At nſic tandem perpendite,cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem,inquit,me laborantem inſania,ſanaſti: inſanit autem & uxor,eodemq; tenetur morbo (ſic em opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum deſtituta eſt: tuq; potes omnia,id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;,ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato,artisq; medicinæ imperito. Sin autē me auſcultetis artis nomine reſpondentem,intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis,neq; conſimiles morborum naturas,nec eandem medendi rationem,nec eadem remedia in omnibus efficacia. Actum palām fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me,hiſce de rebus philoſophantem:exiſtimantes nec inelegantem fore,nec extra cauſam,nec alienam à re,nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum,ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt:tametſi maximè in confeſſo eſt, ijſdem ex elementis conſtare. Verū alia de his,alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum,quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura,neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine,tum ſpecie differentes,his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia,atq; ad curationem ſponte propenſa:alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauiſſimè à morbis prehendantur. Proinde ſi quis exiſtimet,quamlibet febrim,aut quamuis tabem, aut peripneumoniam,aut inſaniam,quolibet in corpore unam atq; eandē eſſe genere:is non uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos:neq; inter eos,qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos eijcias agros:aliter proueniet in plano ſolo,profundo,irriguo,aprico,uentis ſalubribus expoſito,excultō,nimirum ubere,læto,copioſoq; fructu: Rurſum aliter in montuoſa petricoſaq; terra,aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uariè proueniet. Itidē & morbi, pro ratione corporum,in quæ inciderint,aut maiores & uberiores,aut minores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus,uel ad morbi corruptionem,uel ad ſanandi ſpem,aut deſperationem,facile fuerit cognoſcere.Siquidem uirorum corpora benē compacta ſunt, neruoſa: laboribus,agitationibus,uita ſub dio acta,exercitata.Contrà fœminarum,flaccida, malè compacta,in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur,quām uirorum: utpote morbis expoſita,nec ferētia curationem: præcipue uero ad inſaniam procliuiora.Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis,facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere.Cum intelligatis,hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta:tum tota uitæ ratione,tum actionibus omnibus,tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis ijs,quemadmodum & natura diſcreuit,quid in quoq; præſtari poſſit conſidera.Nam nos,quemadmodum initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens,magnū an puſillum,craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui

Locus eōs de natura & genere morborū & medicinarum.

fides

fides habeatur, uel deſperanti, uel recipienti. Quandoquidem & inſaniæ innumerabilia ſunt genera, & cauſæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, deſipere ac delirare, rabire & inſanire. Verum hæc omnia nomina ſignificant magis aut minus obnoxium eſſe morbo. Porrò cauſæ aliæ ſunt uiris, aliæ fœminis. Rurſum inter ipſos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ ſenibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: ſenibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ ſæpenumero incidit aduerſus domeſticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in inſanim. Porrò mulierum corpora & multæ res infeſtant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero ſi quem oderint uehementius, aut ſi inuideant inimico, ſecundis rerum ſucceſſibus uteti: aut ſi quid moleſtum ſit: aut ſi cui ſuccenſeant. Hæc paulatim ſubgliſcentia, multoq; alita tempore, tandem in inſaniam euadunt. Eiuſmodi rerum aliquid uxori quoq; uſu uenit pater: & haud ſcio, an nuper aliquid illi ægritudinem ali quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo ſanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd ſi quis alius ſe facturum receperit aut ſi quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametſi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam ſi non prorſus eſſet, ut eſt, deſperandum: ſed adhuc aliqua ſalutis ſpes leuis oſtenderetur, nec ſic quidem facile manū admouerem: neq; ſtatim auderem miniſtrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuiſos eſſe nouercis omnibus, etiam ſi probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum inſaniam inſanire. Quare facile ſuſpicatus fuiſſet aliquis, ſi malum hoc ſecus euenisſet, neq; profuiſſent remedia, perfidam ac doloſam fuiſſe curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc ſeſe habent modum: idq; loquor, quòd prorſus exploratum habeo: nunquam melius eſt habitura, etiam ſi millies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, niſi me in hoc ſolum urges ut fruſtrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accerſam. Patere, ut mihi eiuſdem artis profeſſores inuideant. Quòd ſi me rurſum abdicaris, ego quidem etiam ſi ab omnibus deſerar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid ſi (quod auertat deus) redeat morbus: (ſolent iſtiuſmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut noſti, tum quoq;: neque unquam defuturus ſum officio, quod liberis natura præſcripſit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiſcar. Deinde ſi reſipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam iſta quum facis, accerſis morbum, peſtemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapſus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauiſſimum eſt, iraſceris: ad odiū propenſus es: leges reuocas. Hei mihi pater, iſtiuſmodi fuerāt ſuperioris inſaniæ tuę proœmia.

A periculo euentus et perſona nouerca

Peroratio.

Contestatio.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus ſiue Perilaus, taurum æreum obtulit ita factum, ut in eum homines damnati conijcti, ſuccenſo igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dum ue eiſeraretur, mugitus boum ederent. Hunc taurum fingunt hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaris, deo conſecraretur. Et quia apud omnes pro crudeliſſimo atque immaniſſimo idem habebatur, & ob id mouebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de ſe ſparſam, per Legatos ſeſe defendit. Oratio generis Iudicialis eſt, ſtatum qualitatis. Nam & tyrannidem occupaſſe, & nocentes quoſdam puniſſe, ſe fatetur, ſed id iure ac neceſſitate quadam factum oſtendit. Exordium à uoto incipit. Narratione conſilia & cauſſas ſuſceptæ tyrannidis, & quo modo eandem geſſerit. Poſtremo etiam quæ neceſſitate, ad ſupplicia ſumenda, & cuſtodiam corporis comparandam, compulſus fuerit

rit. exponit, quæ & ipſa confirmandi uicem habent. Poſt hæc autem Confirmatio ſequitur, qua ſe à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à ſimili, à legibus & cauſſa, à ſignis & comparatione ſumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando neceſſitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere ſuccreſcentium. Peracta cauſſa, ad commendationem muneris tranſit, quam à cauſſis & honeſtate dedicationis trahit. Peroratio ex perſona Legatorum fit, quæ aſſeuratione dictorum, & ipſorum obteſtatione perficitur.

Exordium, à uoto.

MISIT nos huc Legatos, ô Delphi princeps, noſter Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã auditu non inidonea, cum ſuper duce noſtro, tũ ſuper oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc ſunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omẽs Græcos eſſe exiſtimationem qualis ſum, at non qualem me odio proſequẽtium, aut inuidorum mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem eſſe optarim qui & cæteros uitæ ſanctimonia antecellitis, & Pythij aſſeſſores eſtis, ac tãtum nõ Dei familiares atq; domeſtici. Etenim perſuaſiſſimũ habeo, ſi me uobis purgauero, atq; oſtendero, fruſtra crudelitatis ſuſpitionẽ de me incidiſſe, etiam aliis omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipſum Deum eorum quę dicturus ſum teſtem inuoco, quem nullo modo poſſum decipere, aut falſo & ficto ſermone circumducere. Fortaſſe enim, hominibus imponere haud operoſum eſt, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri poteſt.

Ratio.

Atteſtatio qua fidẽ facit orõi

Narratio, qua uitã et actiones ſuas expo nit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obſcuris ſum maioribus, uerum ſi quiſquam alius, ex illuſtri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenuis diſciplinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non deſtiti, ijs uero qui mecum in eadem uerſabantur Repub. æquum & modeſtum me præſtiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam ſub prioribus uitæ annis inſimulauit. Verum, cum argumẽtis non dubijs perſpicerem eos qui diuerſam à me in adminiſtranda Repub. rationem ſequebantur, uitæ meæ moliri inſidias, ac omnibus modis mei ẽ medio tollendi occaſionem captare ac quærere (noſtra uero ciuitas ſeditionibus factioſis diſſecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus ſecuritatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ ſalutem, ſi occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eoſq; à ſtruendarum inſidiarum ſtudio ſedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modeſtum & tranquillum ſtatum adigerem. Et erant ſanè non parum multi hoc meum inſtitutum collaudantes uiri & modeſti, & amantes Reipub. quibus & mea ſententia & inſtituti iam conatus neceſſitas non fuit obſcura. Horum itaq; uſus & opera, & conſilio, haud difficulter uoticompos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis ſtudentes inter ſe diſcordanter diſſidebant, ſed iuſſis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipſa autem ciuitas ſua libertate carebat. Cæterum, cædes aut inſectationes aut proſcriptiones ne in eos quidem à quibus ſæpenumero inſidioſe petitus eram, uſurpaui aut exercui. Atqui operæpretium audere eiuſmodi, in tuendo principatus imperio potiſſimũ. Etenim humanitate, comitate, & manſuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in ſpem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni ſimultate depoſita, cum inimicis in priſtinam & gratiam et concordiam redij, acillorum plurimis, & in dandis ineundisq; conſilijs, & conuerſatione domeſtica utebar familiariſſimè. Porrò, cum ipſam urbẽ animaduerterẽ magi-

Cauſſa & cõſilij occupatæ tyrannidis.

Modus adminiſtrationis.

magiſtratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum ſumptuoſis extructionibus exornaui, ac muro circumducto firmaui, prouentusq;, quotquot magiſtratuum curam communes erant, acceſſione nõ modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, ſenes peculiari reuerentia proſequebar. Populum uero, ſpectaculis ac largitionibus, præterea ſolennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum ſtupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas ſatellitum immiſſiones, aut comminationes tyrannicas ita auerſabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittẽdo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum inito cõſilio deliberabam, ſi quo modo tranquillè atq; ſecurè à curarum fluctibus liberatus quieſcerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent adminiſtrare, prouinciã grauẽ, ac odioſam eſſe exiſtimabam, & rem non ſine inuidia laborioſam. Sed enim ne poſt hac tali adminiſtratione egeret ciuitas, in ea cogitatiõe ſuſcepta adhuc uerſabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrõ autem, ciues mei concitata ſeditione iam aduerſus me inſurrexerant, deq; ſtruendarũ inſidiarũ ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quinetiam clandeſtinis conſpirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impenſis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum miſſis copijs auxilium accerſiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienſes legatos petitum ſubſidium miſerant. Quorum aũt criminum reum me facturi eſſent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipſum mihi conſciſcendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ ſupplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. Atẽ quòd nihil tale, præter illorum ſpem atque ſententiam perpeſſus ſim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ ſunt inſidiæ. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et inſomnia mihi oſtenſa ſunt, illicq; miſſi quorum iudicio ſingula cognoui, atq; ſagaciter deprehẽdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipſo metu, quem nunc ipſa oratione quam acerbus fuerit facile ſentitis, uolo ſuper his, quæ tunc acta ſunt, cõſilium mihi detis, quo tempore nulla munitus cuſtodia fermè captus, rebus difficillimis urgẽtibus ſalutem quærebam. Proinde, pauliſper animo ſaltem ſuſcepta Acragantem uerſus peregrinatione ad me, uiſiſq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum ſit? Humanitate ne erga illos amplius utendum eſt, conceſſaq; impunitate perditorũ ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & diſſimulanter ferẽdum ſcelus illorũ eſt, tametſi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miſeram cædem ſuſtinerẽ, eoſq; qui mihi fuerũt chariſſimi corãm crudeliter peremptos perire cernerẽ? An uero talia hominis fuiſſent nimiũ inſenſati, ſed conſentaneum erat generoſiori, uiroq; digniore cogitatiõe animo cõcepta, hominiſq; prudentis & iniuria affecti iracundia ſuſcepta illos proſequi. Mihi uero ipſe è preſentibus periculis emerſo, in poſterũ ſecuritatem preparare. Hæc ſat ſcio mihi facienda ſuaſiſſetis. Quid ergo ego poſt hæc feci, q̃ acceſſitis reis atq; noxijs, & cõceſſa illis fandi atq; reſpondẽdi copia, & adductis argumẽtis, ſingulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cõuictis, poſteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritũ de illis ſumpſi ſupplicium, uehementer excandeſcens, non q̃ mihi perniciem machinati fuerant, ſed q̃ in illo propoſito me permanere non ſiuiſſent, quod ab initio proſequendũ mihi conſtituerã. Et iam ab illo tempore me ipſe comitatu ſatellitum ſtipatũ cuſtodire nõ deſino, atq; ex illis quotquot ex occulto inſidioſe me petiuerint, ſupplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accuſant, nõ ualde reputantes ab utro noſtrũ primum huius mali initiũ ſubin

Conſiliũ deponẽdæ tyrãnidis p̃ inſidiatores cuerſum.

Communicatio, quia æquitatem facti ſui colligit ex cauſis.

Excircumſtantijs.

Propoſitio

Confirmatio. ſubintroductum ſit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
rijs ſumptum ſit ſupplicium negligenter complectentes, pœnas tamen ſcelera
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quę ſibi in illis excruciandis cõmit
ti uiſæ ſunt crudelitates. Non diſſimile factum, ſi quis apud uos ſacrilegum
A ſimili. quendam præcipicio mulctatum uidiſſet, cæterum quæ nefarie deſignaſſet, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingreſſus ſublatis furtim præcio
ſiſſimis quibusque donarijs fanum religioſiſſimum impie depeculatus eſſet, ac
etiam ſtatuis manus ſceleratas admouiſſet, magnæ tandem crudelitatis uos ac
cuſaret, quod cum & Græci & ſancti eſſe perhibeamini, ſupplicio affeciſſetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur eſſe
petra, huic deſtinata ſupplicio. At uos, ut opinor, eiuſmodi hominis ſtolidita-
tem riſu proſequuturi eſſetis, ſiquis hæc aduerſus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes ueſtros aduerſus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro ty ranno. ſumma, populi non perpendentes, qualis nãille ſit, qui rebus imperio præeſt ſi
ue iuſtus, ſiue iniuſtus, ſimpliciter ipſum nomẽ tyrannidis proſequunt odio, ip
ſiq; tyranno extreme infenſi ſunt, tametſi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatũ geſſerit, omnes tamen ex æquo è medio tollere approperãt, ma
los illorum ante oculos ſibi proponentes, bonos uero communi accuſationi in
Ab exemplo. nocenter obnoxios eodem odio complectẽtes. Cęterum, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuiſſe tyrannos ſapientes, ſub hoc uicioſo, ut uidetur, nomi-
ne commodos & manſuetos omnibus ſeſe utendos præbuiſſe, è quorum nume
ro nonnullorum orationes quoq; breues & ſuccinctæ in delubro ueſtro unã
II. cum ſtatuis ac muneribus Pythio repoſitæ continentur. Reſpicite autem ad le-
A legibus & cauſa. gum ſcriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & conſuetudini pluri-
mum tribuentes, quaſi cæterarum rerum nulla expectanda ſit utilitas, niſi me-
tus malefactoribus eſſet propoſitus, ac certa ſpes conſtituta luendi pro flagitijs
ſupplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior impoſita eſt neceſſitas,
Tyrannorum pericula amplificat ſi militudine. qui cæteris neceſſario preſumus, quicq; communem cum nobis odioſe inuiden-
tibus tum necem machinantibus conſuetudinem agimus, ubi ne perſonati qui
dem ullam ſecuritatis utilitatem ſentimus, ſed omnis noſtra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur ſe habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occaſiones ſuppullulant. Eſt autem operæpretium, ut
iſta feramus, ac capita ſubinde recreſcẽtia ſemper recidamus, & per Iouem iux
ta Iolai inſtitutum igne quoque abſumamus, ſi ſalui rerum potiri cupimus. Ete
nim, eum qui neceſſitate coactus ſemel in hæc inciderit, & ipſum materiæ non
diſſimilem eſſe neceſſe eſt, aut ſceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In
ſumma, quem putatis uſqueadeo mentis eſſe agreſtis, efferatæq; immanitatis
hominem, cui uoluptati ſit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi
tus, aut cædes & carnificinas ſpectare, niſi uehementem infligendarum pœna-
III. rum cauſſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cęderentur lachrymatus
A ſigni. ſum? Quoties autem meam ipſius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius
γνώμη. ego ſupplitium & diuturnius ſufferens? Etenim uiro natura bono, neceſſitate
„ autem ſæuo & amarulento, multò durius eſt de alijs ſumere, quàm de ſe ſumi
„ ſupplicium. Si uero liberè quod ſentio proferendum eſt, ego profecto, ſi mihi
„ daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipſum poti-
„ us mortem oppetere, planè perſuaſum habete, quòd nihil cunctatus mori poti-
„ us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos ſupplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalari, ipſe iniuſtè interire,
quàm iuſtis ex cauſſis pœna affligere inſidiatores, uelim profecto hoc. Rurſus
Cõmunicatio enim uos Delphos in conſilium uoco, utrum præſtabilius eſſe putatis iniuſta
morte oppetere, an iniuſtè ſeruare eum qui exitium machinatus ſit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors eſt & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

ſeruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quot nam ego ex iis, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cęterum, ſi ita ueſter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multò magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc poſſederim, ſtatuarij opera nõ locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atq; accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignũ munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ad uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris conjecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferabiturq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ò Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certò cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Tauri uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII.

A ſignis aliud.

V.

A minori.

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam muſices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me unà cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in elegantí delubro dedicaueritis, ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus crimínoſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus móribus prędítus ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, necq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modulatum eſſe pro certo affirmo, præter quàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerím, ac ſtatim barbaram illam & ínhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem ín præſens deo offerre líbuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubí tantum íllíus munificentía conſecutus fuero, ut amplíus pœnarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum à Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſuimus. Iuſti uero utiq; habendi ſimus, ſi fidem uobís faciẽtes, ueritatis teſtimonium illi pręſtiterínus, quippe qui harum rerum non ímprudentes nullam nunc mentiendí occaſionẽ aut cauſſam habeamus. Quod ſí quoq; neceſſe eſt, pro uiro nos eſſe ſupplices, quem falſo multí ſuſpicantur eſſe ímprobum, quippe qui *inuitus* & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragãtíní, qui & Græcí ſumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate ueſtra uirum amicíciam uobíſcum íungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unícuíque ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igitur uos ípſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalaridis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dímittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iuſtiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed argutè eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templum recipiatur, ac deo conſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet deíſum, ut in quo una ferè periodo, & ſuſpicionem eius, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendum acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, et ſola beneuolentia, ſtudioq; communis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles & attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primum ex locis honeſtatis oſtendens, impium ac propè ſacrilegum fore, ſi donum hoc à templo excludatur. neque enim quenquam poſſhac quicquam oblaturum eſſe, & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatum iri. Deinde contra uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declararit, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confiatis teſtimonijs à condicione perſonæ & incertitudine: & contrà ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs ſuccent. Poſt hæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra communem utilitatẽ fore, ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouentũ eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac liberè iudicantium, non ex affectu aliquorũ æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re eam ſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum

VM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cum Acragantinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cum ipso Phalaride priuatim ulla domesticæ familiaritatis contracta esset societas, neque aliam haberem erga illum aut peculiarem causſam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicicię spem, tantum uero missos ab eo legatos audierim æqua & modesta perorantes, callideq; prospicerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ utilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum, quod Deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitationis crudelissimæ, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposuerint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religiosum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine sua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cõcedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Præcor autem uos, cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum ob seratis piis & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quasi ea quæ Deo offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia susceptum, quod prius Delphis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui oneraria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, ille à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium trajicere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc missо, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauigio, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portũ quidem usque peregre profectum esse. Non autem dissentaneum est talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui ista se perpessos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera prędicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè sceleris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicũ partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac siquis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

Captat beneuolentiã à remotiõe suspitionis, & uoluntate erga remp. sua.

Attentio.

Propositio

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex cõsequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex signis probat.

Amplificatio ab absurdo.

Obiectioni testiũ occurrit à qualitate personarum.

A locorũ distantia et proprio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſiqui ex illis qui trans Ionīū continentē incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; alior̄ quidem res prout ipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis perneceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hęc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quātum ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cōmeatus nobis abundè et affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerū mihi uideā tacitum non habeam aut diſſimulanter prætereā, & quod à poētis dicitur, citra ſementē, citraq; orationē nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui non ſolum ea quæ apud alios bona naſcunt nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſiquid prętioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denique Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deū ab omnibus mirificè colimur, parataq; rerum copia affluentes felicē uitam agimus. Sed hæc iā olim uobis ignota non ſunt. Quod aūt ad prętentem deliberationē attinet, danda eſt nobis opera, ut in hoc uitę ſemel inſtitutæ tuēdo propoſito cōſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquā donario apud nos latam eſſe ſententiā, neq; quenq; à ſacrificādo aut donario dicendo fuiſſe excluſum aut prohibitū. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrū Apollinis tantopere auctū eſſe, in tantū, ut iam ſupra modū abundet muneribus. Oportet itaq;, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid prętер morem patriū conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria, nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aūt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendū eſt, cum deo, tū pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ò uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubiecíſtis conſultiſſimè facturi, ſi primū omnium eam cogitationē ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio em̄ ſuper deo ipſo ac templo, tū ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Prętер hæc omnia cōſultantes non contemnendū in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerādæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidē rationis cōpotes eſtis) aut perinde neceſſariū eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidē ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Prætерea aurum, argentū, & quæcunq; alia prætioſa, multa ac ſæpenumerò deo dedicanda ueniunt. Primū enim iuxta dei conſiliū expendere cōuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neq; ut iam olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cōſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis ſtudemus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit̄, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendū conſtituemus, iudicātes uidelicet ac expendenteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animū ueſtrum cogitatis ex priſco illo more & inſtituto, quo munerū offerendor̄ facultas intercluſa fuit, neminī, quantis bonis templum auctū & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus,

III. *Ab inutili, ex circūſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

IIII. *A nouitate rei, & q; contra ueterū exempla fiat.*

V. *Ab officio iudicantium.*

Peroratio, qua et capita argumentorū repetit et Delphos admonet ne qd temere innouent, ſed potius cōmunem utilitatē conſiderent.

ac

ac quibuſuis pro ſubſtantiæ ſuæ modulo donarijs Deum cumulatibus. Quòd ſi nobis ipſi iudicum & cenſorum prouinciam ſumemus miſſorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi ſunt, penuria laboremus, nemine ſcilicet ſufferente ſemetipſum reum obiectare iudicio, & in hoc ipſum impenſas & ſumptus facientem, ut iudicetur, decq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum exiſtimatis, ſi donariorum dedi candorum libertate indignus eſſe iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica narratio eſt, uitã & res Alexandri cuiuſdam impoſtoris, qui ſe Podalirij filium faciebat, et prouate uenditabat, exponens, lectu iucundiſſima, nõ per ſe modo, uerum etiam quòd ſub huius præſtigatoris exemplo, aliorum atq; ſimilium, quorum nonnullos ſuperior ætas quoq; tulit, ſcelera atq; impoſturæ deprehendi, coarguiq; poſſunt. Procœmio, difficultatem ſuſcepti operis collatione quadam amplificat, inſtitutumq; ſuum, exemplo defendit. Hinc ad Narrationem deſcendens, à deſcriptione perſonæ orditur. Cætera plana ſunt.

V quidem chariſſime Celſe, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum inſungis ut Alexandri Abonotichitæ impoſtoris uitam, commenta, neque non audaciam præſtigiasq; libro complexus, uolumen ad te tranſmittam. Verum ſi quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris ſit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res geſtas literis prodere: tantus fuit ſcelere, quãtus ille uirtute. Attamen ſi candidè ignoſcenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile, ſi non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽſus fuerit ſimus uniuerſus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè ſceleratiſſimum: meo, qui ſumam operam in huiuſmodi narratione, rebusq; geſtis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, ſed in frequentiſſimo quopiam & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs aut uulpibus diſcerptum: quanquam ſi quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnẽ uitam in literarum ſtudio uerſatus, cum ſimile quiddam fecerit, pro nobis quoque reſponſurus eſt. Nam is quidem Tillibori latronis uitã deſcribere non eſt grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam ſit pergraſſatus, necq; paucas quaſdam Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus, ſed qui unuerſam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem ſuo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametſi non ſum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repręſentem, procerus erat, & aſpectu decorus, planeq; ſpecie diuina quadam ac maieſtatis plena, colore candido, barba non admodũ hirſuta, coma partim natiua tectus, partim appoſiticia: ſed hac adeo ſcienter efficta, ut uulgus ferè non ſentiſceret imitatam aſciticiamq; eſſe. Oculi uehementer acres ac uerſatiles, tum diuinum

Exordium. à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit inſtitutũ ſuũ, exẽplo ſuperioris ſcriptoris

Collatio utriuſq; argumenti.

Deſcriptio perſonæ à qua ad narrationem paulatim deſcendit.

quiddam relucentes. Vox dulciſſima pariterq; clariſſima. In ſumma quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiuſmodi. Cæterum mens atq; animus, ò malorum depulſor Hercules, & auerſor triſtium Iupiter, ſeruatoresq; Dioſcuri, in hoſtes potius contingat incidere, quàm cum eiuſmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, ſolertia, acumine longè præſtabat cæteris mortalibus. Tum curioſitas, docilitas, memoria, et ad diſciplinas ingenij felicitas, horæ unumquodq; ſuprà quàm dici poſſit illi ſuppetebat, quibus tamen peſſimam in partem eſt uſus. Et quũ haberet arma tam egregia ſibi ſuppeditata, illico nimirum omnium qui eſſent ſceleribus nobilitati, facile ſummus euaſit, uel ſuperior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Ariſtodemo, Soſtrato. Nam ipſe cum aliquando Rutiliano ſcriberet genero, modeſtiſſimeq; de ſe loqueretur, Pythagoræ ſemet adſimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem ſapiens, ac mente diuina: cæterum ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quaſi uelim eos ſimilitudine rerum geſtarum committere. Verum ſi quis deterrima quæque & probroſiſſima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haud quaquam fidem perinde ut ueris habuerim) ſi quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quãm maximè uariã ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confuſam, promptam, audacem, uerſatilem, & ad efficiendum quæ cogitaſſet nullum refugientem laborem, appoſitam ad perſuadendum, cuiq; facile fides habẽda uideretur: tum quæ mirè ſimularet optima quæq;, ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primum igitur nemo cum illo congreſſus eſt, qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omnium optimum æquiſſimumq;: præterea ſimpliciſſimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hęc omnia grandium rerum conatus, quum nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemper appelleret animum. Ita quum eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula coniſcere, partim audire ex his qui ita prędicabant: paſſim ſeſe proſtituebat, ac mercede ſui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præſtigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illecta menta ad conciliãdam in amoribus gratiam, malorum immiſſiones in hoſtes, rationem eruendi repetendiq; theſauros, hæreditatum ſucceſſiones. Hic ubi cõſpiceret benè ingenium puerum, atq; ad ſubminiſtrandum arti negocioq; ſuo propenſiſſimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipſe huius formam: erudijt eum, ſemperq; deinceps pro adiutore miniſtroq; eſt uſus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum ſcilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorũ omnium ſucceſſor hic atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Videsne quanam è ſchola tibi hominem refero? Verũ ubi iam barba plenus eſſet Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egeſtatẽ redactus, defloreſcente ſimul & forma, unde uictum parare licuiſſet, nihil poſtea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliũ ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendunt, omniũ ingenij longè ſceleratiſſimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circũibant, impoſturis ludificãtes, ac pingues homines (ſic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem

Hactenus pſonam ac faciẽ boïs depinxit deinceps ad animũ & eius prauitatẽ accedit.

Amplificatio p collationẽ.

Ἄλλα quædam & generalis uiciorum deſcriptio.

Quæ adoleſcens geſſerit. I.

Quando & quæ à quibus didicerit, et quibus cum uerſatus fuerit.

II.
Quæ ſub uirilem ætatem.

rem opulẽtam nacti ſunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus eſſet idonea, ſed quæ ſtuderet etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus cõpia ſuppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam uſq; ſunt conſequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit ſub Macedonicis regibus: nũc à paucis, ñſq; obſcuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conſpicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac manſuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, ſi quis ſtringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac è papilla ſugerent (nam ſunt id genus apud illos permulti, unde ueriſimile eſt, olim illam de Olympiade fabulam increbuiſſe: quũ Alexandrum conciperet, huiuſmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati ſunt ex his ſerpentibus unum, qui eſſet pulcherrimus, obolis ſanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc ſã bellum oritur: nimirum quum duo facinoroſiſſimi, et immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptiſſimi, ſocietatem inijſſent, facile perpenderunt, hæc duo potiſſimum in hominum uita tyrãnidem obtinere, ſpem ac metũ: quorum utroq; ſi quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico diteſceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui ſpe teneretur, uidebant præſcientiam quàm maximè neceſſariam eſſe, ſummeq; deſiderari: atq; hac uia Delphos olim fuiſſe ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrãnos, nempe ſpem ac metum, ad ſacra confluentibus, ac futura prædiſcere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aueroſq; dedicãtibus lateres. Hæc ubi inter ſeſe uerſaſſent, ultroq; ac citro agitaſſent, uiſum eſt uaticiniũ oraculumq; conſtituere: etenim ſi res ea proceſſiſſet, ſperabãt ſe protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis ſucceſſit, quàm expectauerant initio, & uel ſpe melius euenit. Hinc iam ſpectare cœperunt: primũ quidẽ de loco, deinde quonam exordio, quáue ratiõe negocium oporteret auſpicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam eſſe cenſuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè diſſitam ab Aſia Galatiaq;, cunctis item imminẽtibus populis. At è diuerſo patriam ſuam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiuſmodi negocioꝝ auſpicationem aggreſſionemq; hominibus opus eſſe craſſis & ſtolidis, & qui uiderentur admiſſuri: cuiuſmodi Paphlagones affirmabat eſſe hos, qui ſupra Aboni murũ incolunt, nempe ſuperſtitioſos pleroſq; ac ſtolidos: qui ſi quis tantum apparuiſſet, tibicinem aut tympaniſtam, aut qui cymbala pulſaret ſecũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemẽter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitũ quempiam intueantur. Hac de re quum controuerſiæ nonnihil inter illos fuiſſet, tandem ceſſit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uiſum eſt hac parte habere nonnihil ipſis conducibile) in Apollinis templo, quod eſt apud Chalcedonios uetuſtiſſimũ, æreas deſoiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aeſculapium unà cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum eſſent de induſtria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnẽ uſq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò aũt ante alios in Aboni murum: nam hi protinus ſtatuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conſcripſit reſponſa. Deinde paulo pòſt diem obit, à uipera (ſi cut opinor) ictus: in huius demortui locum accerſitur Alexander, ac ſuccedit iã comatus, cæſarieq; promiſſa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, ſupra eam ueſte amictus candida, falcem tenens exemplo Perſei, à quo ſe maternum genus ducere prædicabat. At perditiſſimi illi Paphlagones quũ ambos illius noſſent parẽtes obſcuros atq; humiles, tamẽ oraculo credidẽrũt ita canẽti;

Cauſa et occaſio rei gerẽdæ

Conſiliũ, ex effectu ſpei ac metus.

Conſultatio de loco.

Principium impoſturæ.

Cocconæ mors, in cuius locũ Alexander, & quomodo idẽ p diuino habere cœperit.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Dius Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulierоſus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectuſq;. Repertum eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter A. Λ. E. Σ. cũ quibus literis ἀνὰ ρ cõpoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. ſignificat aũt A. 1. Λ. 30. E. 5. Σ. 60. qui numeri addtti 96. cõſtituũt, numerũ in quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ. Inſtrumẽta ſuæ actionis.

Alexander itaque multo pòſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdía, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nõnunquam adſimulabat, ore ſpuma cõpleto: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconũ) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicunde deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatũ deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens ædítum ſerpẽtis. Id quũ altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circum pudẽda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuerſa prope ciuitas) unã cũ mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis et Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unã cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulíq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unã ſecum aſportans, modo ęditum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) nec ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uniuersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cõceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uigilantibus (ut loquuntur poëtæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; aliis ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, denicq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur abijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi chariſſime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est uenia dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et ineruditis, si delusi sunt; quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res plane Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorúmue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; prę stigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopòst eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebãt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Procœmiũ actionis, quo sibi uiã ad cætera strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstantijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Principiũ actionis. & cõsiliũ ab exemplo captum.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Ciliciibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexandro omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologũ euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet impostura eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porrò secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & masticche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium ignicalfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositio cæræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti cõsueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quędam & ambigua responderet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; ua-

Qua arte obsignatas literas resoluerit

Modus respõdendi.

tes

tes meus Alexander me rogabit, procp uobis uota feciet. Denique merces erat unicuicp responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero putes illum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuicp pro dignitate meritocp lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocarecp fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnocp tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eacp duplicata, prophetæ discipulocp dei. Iam em̃ et tale quoddam oraculum exierat,

Quibus socijs & auxilijs usus.

Muneribus decorare meum uatem atcp ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plericp, quibus mentis plusculum inerat, non secus atcp ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamcp paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictuscp fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ędidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererent in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propicium habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamcp eruditę? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro seuũ & irreconciliabile, idcp iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui rem naturã perspectam haberet, quicp unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atcp alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atcp id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quã obrem causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horcp consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Necp uncp Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Qua arte aduersarios & philosophos retuderit.

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citracp interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negocio, gruum arteriis contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, respondebat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Æsculapium

Autophonia responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa ἀυτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; opulentis, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seuerianο redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetq; ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperã maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prędixerat fore ut reualescerẽt: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebãt ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, pleroscq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cũ Romanis & cæteris exterris acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui

Rutilianus Romanus.

in his quę ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuò procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibãt, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq; permulta insuper accumulãtes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniã impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq; quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti nõ solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oracolo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autẽ ter sceleſtus ille quiddam

dam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quę proponebãtur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat, neq; remittebat, quò uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quũ in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent: Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit.

Pythagoram, egregiẽq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis pòst diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cũ credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: pòst fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquãdo conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare, Porrò Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placeans: tamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prędicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quũ pestilentia increbuisset, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur, Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an plerìq; freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem, præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quàmplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum edijssent, illi significarent quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerẽtur. Ac primo quidem die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus, Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquàm è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti coniicio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureũ, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus,
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis reperet, Iouiali fulmine tactus,

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertiò quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese ad moto ore complecteretur, nẽue cum basio saluaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, peruò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Conscriptio puerorum. II.

ita

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domũ influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse maritj suo testimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ scisitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tij, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo prior? quid ais: Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium, Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cũ sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine comprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Exemplum dialogi, sacerdotis cuiusdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filiũ ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumis q; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cum adulescentulus amne aduerso in Aegyptũ nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q; coargueretur, neq; ferẽs opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum intertam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerãt (nam id fiebat pridie q; responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neque tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquaue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus perculiares Epicuri sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Aliud periculosum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit sceleſtus ille, quantum adferret is liber commoditatum, ijs qui in eo legendo uersarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellũ quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oracullum referre:

Alia responsorum exempla, quorum euentus omnino diuersi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum benè olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè millibus simul extinctis. His cõsimilia sũt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Crœsoq; redditum oraculum, frigidè sane detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq;, ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hũc em̃ modũ citra ullũ resignandi periculum, quicquid temerè in mentẽ ueniſſet, subscribebat: ratus & hoc ipsũ oraculis conuenire. Erant autem ad id nõnulli cõstituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; cõsuleret quisquã, neq; missus esset aliquis: imò quũ ne esset quidẽ huiusmodi quippiã: tamẽ oraculũ ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod (genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuã qui tectus in ædibus, acte
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili,
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inuenies q; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cerulicali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Qui

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audiſſet deſignari? Verum illico deſpuiſſet, ſimulatq; cognouiſſet, quo hæc artificio generentur. Inſuper & Barbaris non raro reſpondit, ſi quis patria lingua ſciſcitaretur, puta Syriace aut Gallice, quocies difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem propoſuiſſent: proinde receptis libellis, multum intercedere ſolet interualli, priuſquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium poſſet & ſoluere tutò libellos, & nanciſci, qui cuncta poſſent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiuſdam redditum oraculum. *Exempla barbaris reddita rum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rurſum, quum nec adeſſet item quiſpiam, neq; tale quicquam omnino contigiſſet, citra carmen eloquutus eſt: Redito unde ueniſti. Siquidem is qui te miſit hodie, perijt, interemptus à Diocle uicino, accedẽtibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehenſi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nũc accipe ex his quæ mihi ipſi reſpondit. Sciſcitato an caluus eſſet Alexander quum libellos palàm atq; accurate obſignaſſem, reſponſum noctur num ſubſcribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rurſum quum diuerſis libellis eandem rogationem propoſuiſſem, puta cuiatis eſſet uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri ſubſcripſit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduerſus laterum dolorem. *Exempla, earum quæ ipſi Luciano reſponſa ac ſcripta.*

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi ſciſcitanti ei dictum eſſet, utrum mihi ſatius eſſet in Italiam nauigio, an pedeſtri itinere proficiſci, reſpondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne ſulcaueris undas.

Multa id genus aduerſus illum ſum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione propoſita libello pro more inſcripto talis cuiuſdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, miſſis drachmis item octo: præterea quod fieri ſolitum eſſet adiungens. At ille perſuaſus, partim miſſa mercede, partim inſcriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiuſmodi, quando deprehendendus eſſet impoſtor Alexander, octo miſit oracula: ſed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum abſurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in poſterum perſenſiſſet, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus eſſem auertere, ſuaſiſſemq; ne prorſus in diuinationē ſpes reponeret ſuas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, ſibiq; acerrimum hoſtem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita reſpondit.

Noctiuagis gaudet ſcortis, ſpurcoq; cubili.

In ſumma, iure optimo me inuiſiſſimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisſe ſenſiſſet, meq; Lucianum eſſe illum cognouiſſet: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præſide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare uſq; deducerent: accerſit illico, ſanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenisſem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit oſculandam, quemadmodum uulgo facere conſueuerat: ego admotus, perinde atq; oſculum daturus acri morſu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præſentes erant, præfocare me accedere conati ſunt tanq̃ hominem ſacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellaſſem. At ille oppido quàm generoſe obnitens compeſcuit illos, pollicitusq; eſt ſe facile me placidum redditu *Congreſſus Alexandri & Lucia ni.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxi-
me sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, me
cum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læ
sisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad
res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; liben
ter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulo-
q; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, ueheme-
nter erat stupenda, quòd tam facile fuissem commutatus. Posthæc quum
iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem
fortè solus cũ Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso)
pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim ar
bitrabar hæc animo simplici, atq; officiosè fieri: uerum ubi iam in medio esse-
mus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis
nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem
illis ab Alexandro mandatũ, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod
si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is
qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem
ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul
patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum
uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius
rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem no
bis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum:
ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris re
gis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in
singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circun
uallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium
incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimi-
rum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mo
uebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insi
dias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem, Iamq;
ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maxi-
meq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum
Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti
desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet
nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset.
Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggres-
surus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc
inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonu
murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouũ sig
naret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexan-
dri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Perſei, unde maternum duce-
bat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oracuło prodito, fatis de
cretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum,
interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos inte
rijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto,
& uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd cal-
uus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruci
atum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hune
habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut
res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc
modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitu
eretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniu-

rauerant

Mors Alexandri.

fauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali prophetica q; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, nec q medico, nec q homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquàm indeiam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quem q ego unum omnium maximè suspicio; idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam incundius) ut Epicurum ulciscerer uirū uerè sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Denicq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem incideriint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendam, à quo studium eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantum in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quātopere eo omnes propè gentes iam inde ab initio delectati sint, quibus item laudibus eam artem cum poëtæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim Tragœdiæ, Comœdiæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiam artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarum rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditum esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tum barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recenset, & præcipue quantum nocent, ut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exemplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studium huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quam antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

OSTEAQVAM tu Craton, iam olim acerba quadam accusatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tum ipsum saltandi artificium, insuper autem & nos reos feciſti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cum docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ò optime, & maxime disciplinis liberalibus innutritus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ò Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas fauces excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantẽ, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc oĩa cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedũ strepitu, hæc inquam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse conspicio, minime deceat. Quare ego cũ certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, non dissimilia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cũ primis uero cũ grauem aliquam spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, non minorẽ uoluptatem capere possis, de quaq; palmario certamina quoq; poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ò generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atq; istud mihi optimũ factu uidet, ut his oĩbus constanti negatione medearis, neq; sub initiũ fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorãtibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quãpiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ folis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidére prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uerò robustum in nos canem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi induxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sũ. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insectaris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationum à personæ conditione ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarum certamina, quam collationem infra Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hanc collationem.

Confutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capite ſederem inter mulierculas, & inſaniẽtes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito nulla neceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ò Cratón, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret, nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquàm ergo forma fiam amabilis, ſiquid tale unqnàm prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis. LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiuſq; uirtutibus diſſerenti, tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerumetiam emolumento, tum quantis de rebus homi- *Propoſitio & ὕλη totius orationis.*
numanimos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtẽdens? Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, non dedecori aut uituperio, ſed illi potius laudi tribuenda ſũt. CRAT. Quanquàm mihi in præſentia otiũ non eſt, inſanientem hominem auſcultãdi, ſuum ipſius morbum laudibus efferentem, attamen ſi nugis & inanibus fabularum cõmentis me opplere tibi conſultũ factu uiſum eſt, paratus ſum in hoc tibi officioſe inſeruire, & aures præbere, uel ſine cera inutilia uerba obaudire ualẽs. Quare compreſſa uoce hanc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; aĩo tuo libitum fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ò Craton, iſtuc ipſum oĩum maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim pòſt ipſa re comperies, num nugæ tibi cenſendæ ſunt, quæ in mediũ producturus ſum. Ac principio quidem *1. Arg. ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος.*
illud planiſſimè mihi ignorare uidére, quàm nõ nouitium inuentũ ſit ſaltatio, neq; heri aut nuper natũ & inceptũ, puta apud maiores noſtros aut illorũ. Sed qui ſuper ſaltationis ortu, quàm ueriſſima perſcrutati ſunt, affirmant illam unà cũ mundi ac oĩum rerum generatione natã eſſe, & cũ amore deo illo uetuſtiſſimo in lucẽ prodijſſe. Etenĩ ipſa ſyderũ chorea, & errantiũ cum non errantibus con *Exemplo Syderum. 2.*
iunctio, eorũdemq; modulata atq; concinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitæ ſaltationis argumẽta fuere, & inditia certiſſima, Ea uero temporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiões melioris inuẽti ſortita nõ modicas, ſũmo nũc abſoluta uidet eſſe faſtigio, ac res eſſe oĩariã uaria, & oĩb. modis concinna & cõgruẽs, tũ bonũ multiplicis ornatus & ſcientiæ. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheam potiſſimũ oblectatã, in Phrygia quidẽ Corybantas, in Creta autẽ Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neq; *Corybantum & Curetum II.*
uero modicũ cepit ex illorũ cõpendiũ. Quippe circũ ſaltãtes Iouẽ illi ſeruarũt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & ſalutis contributæ præmia ſe illis debere, p illorũ ſaltationẽ patrios dẽtes effugiẽs. Porro aũt hæc ſaltatio ab armatis deſaltabat, gladios ad ſcuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox uero inter Cretẽſes, ut quiſq; maximè nobilitate præcellabat, ſũmo *Cretenſium. III.*
ſtudio hãc rem exercẽtes, præſtantiſſimi ſaltatores reddebant, nõ tm̃ hoĩes priuati & humili loco orti, ſed nobiliores q; & regũ ſanguinis & primates in populo. Home. q; Merionẽ nõ ſuggillare, uerũ pulcherrio laudis teſtimonio ornare uolẽs, ſaltatorẽ noĩauit. Itaq; in tm̃ claritudinis & notitiæ ob ſaltãdi periti am apud omnes uenerat, ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed & Troianis hoſtibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea eſt opinio, eius in bellando agilitatem, & concinnũ membrorum motũ, quæ ex ſaltatione in uſũ cõuerſa peculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquũtur modũ; *Amplificat teſtimonio Homeri.*

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum *Iliad. m.*

Stra-

Strauissem in dura confossum cuspide pugna.

Tametsi eundem non strauerat, ut enim in saltando semet magno studio exercuerat, sic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emissa. Iam quanquam & alios complures ex heroibus enumerare possim, eo ipso saltandi studio diligentissime exercitatos, quicq; ex hac ipsa re artem fecerint, suffiereti men suspicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui usq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum speciem quoq; saltandi pulcherrimam sibi adiecisset, Pyrrhichiq; nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipse his de filio suo inauditis, maiori gaudio suffusus est, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præstantiam & membrorum robur insuperabile. Atqui interea semper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius saltatione captum concideret, & direptum solo æquaretur. Lacedæmoniq; quoq;, qui Græcorum præstantissimi esse censebãtur, cum à Castore & Polluce Caryatissare perdidicissent, quæ saltationis species à Cariis urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere soliti sunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingressum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conserendarum manuum signum Lacedæmoniis tibia dare solitum est, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, musica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura saltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam summis colluctati sunt digitis, ac mutuis ictibus semet ceciderunt, quiescunt parumper, & omne illorum certamen in saltationem solutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus est tibiam incinens, ac pedibus instrepens, Cæterum illi per odinem alter alterum sequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero saltatorias, quæ Bacho & Veneri gratæ sunt. Quinetiam cantus, quem inter saltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus est, quasi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ saltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, dum enim canuntur, rationem quoq; & præcepta saltandi in se complectitur. Procul, aiunt, ò pueri, promouete pedem, & saltate perfectius. Non disparia faciunt, quibus Hormũ saltare curæ est. Hormus autem genus saltationis est, adolescentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream dispositis, ut planè hormum, hoc est segmentum referant. Solet autem adolescens chorum ducere more iuuenili saltans, quo postea in adoriendis hostibus usurus sit. Sequebatur hunc puella modestia quadam conspicua, quæ fœmineum saltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compositum rectè dicere possimus. Cæterum quæ Homerus super Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, decq; choro, quem illi Dædalus instituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo silentio. Præterea duos illos saltatores, quos eodem in loco Poeta Cibesteteras uocat chorum ducentes. Rursus quæ in clypeo memorat, in medioq; duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquàm rem omnium pulcherrimam saltationẽ Vulcanus clypeo addidisset. Etenim Pheacas saltatione, ut par erat, uehementer fuisse oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyssem ex omnibus quæ uisenda apud Pheacas conspexerat, hoc cum primis admirantem testatur, agilesq; pedum motiones spectantem. Iam in Thessalia eo usque progressum est saltationis exercitium, ut populi præsides & anteſignanos illorum præsaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum statuarum inscriptiones, & tituli suo suffragantur testimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauassent operam erexerunt. Prætulit, inquit, præsaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi posuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè desaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid.

Alia Homeri exempla.

las

tas unq; fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, qui ippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illũd autẽ omnes audiũt, quòd ij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plerique eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; posteaquàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemadmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerũ illi ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitariq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquàm Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circũponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquàm totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui q; semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiã agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetũ, deinde arboris motũ flexibilem, postremo in sũma quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterũ, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorem opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arti fictio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerũ facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomẽ sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosũ, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendũ fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptũ adhuc puerũ, dutũ porrò, & rudem & suprà modũ uirilem, non prius amorũ peritũ reddidit, quàm perfectũ eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semp decimam partem spoliorum in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte uens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis salcẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ò admirande,

Eorumque in sacris solemnia fecerunt.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Rom. Priapi.

uide

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorũ honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poëtas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxtà ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnũ, amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinem, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatã, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit.

II. Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplũ Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac munus quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellum & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanqnam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Heliodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortũ Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc sũmum et elegantissimũ referre non est ueritus encomiũ, nimiũ eas circa fontem floridũ mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudiũ. At tu, ò generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem conscindis contumelijs. Cęterũ, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantũ saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, pluri mũ tribuens uenustæ concinnitati & elegantiæ, tũ apto motui, neq; non mouentis afformationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationẽ inter seriaș habere disciplinas, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarũ quoq; scholas frequẽtare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegãtia & pulchritudiuis accessione auctam & elatã. Quisi nunc eos quoq; opera in summũ usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis post habitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquàm perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicã quidẽ esse Emmeliam, comicã uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiã, nempe Sicinniden, Postea uero quàm in principio saltationi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tam quam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aũt & cytharam relinquamus. Etenim et istæ saltationis partes sũt ducendis choreis subseruiẽtes. Porrò autẽ ipsam tragœdiã primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpe & minimè iucundum spectaculũ, homo lõgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediẽs, caput larua minaci obductũ habẽs, tũ peramplo ore hyãte, quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascitia pectora, & uẽtres factitios, adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calamita

talamitates modulantis, ac ſola uoce ſemetipſum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priſcorum poëtarũ induſtria inuenta ſunt. Et quàm diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis eſt contio. Vbi uero ipſe Hercules carmine lugubri in ſcenam ingreſſus eſt, ſui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut ſanæ mentis homo quiſpiam iure optimo talem actionem ſolœciſmũ uitioſum poſſit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in ſaltatione damnaſti, uiros hiſtriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; eſt et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem perſonarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ perſonas. Sed enim ſaltationis habitus, quàm decens ſit & modeſtus, quorſum attinet dicere, cum cæcis quoq; iſta ſunt perſpicua. Larua ipſa pulcherrima & ſubiectæ fabulæ reſpondens, non immane hiat, ut illæ, ſed ſaltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos ſub illa uociferantes. Olim uero ipſi quoque ſaltatores canebant, & unà ſaltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uiſum eſt factu longè conſultius, ut alij ſaltantibus ſuccinerent. Porrò autem argumenta utriſq; communia ſunt, neque ulla in re à tragicis diſtinctim ſeparata ſunt ſaltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata ſunt illa, maioriq; ſtudio perdiſcenda, atque infinitas mutationes habentia. Quòd autem ſaltationum nulla ſunt certamina, hanc ego cauſſam eſſe opinor, quòd certaminum authoribus res maior & grauior uiſa ſit eſſe ſaltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari poſſit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præſtantiſſimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipſos decertandum præponitur, adiecíſſe. Iam uero ſuper iis reſpondere tibi ſtat ſentẽtia, quæ oratione mihi omiſſa ſunt, quæ non pauca eſſe uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obſcurum eſt, complures ante nos de ſaltatione libellos conſcripſiſſe, ac omnem ſuam in ſcribendo operam et induſtriam in hoc poſuiſſe, ut omnia ſaltationis genera atque ſpecies numero cõprehenderent, earundemq; nomina percenſerent, tum cuiuſmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo inſtituto magnam multiplicis ſcientiæ opinionem ſibi adiuncturos exiſtimabant. Ego uero hanc ambitioſam ſuper hiſce rebus contentionẽ & ineptum & ſeræ cognitionis, & mihi ipſi in præſens minimè tempeſtiuam & accommodam eſſe arbitror, eamq; ob rem illa ſuperſedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præſentia ſtatuerim, omnem ſaltationem à prima ſtirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ ſcopũ eſſe propoſitum, ſaltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generoſioribus propoſitis. Verùm hoc orationis meæ caput & ſumma futura eſt, ut eam ſaltandi rationem quæ nunc conſtituta in uſu uerſatur, laudibus illuſtrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in ſe complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenuſtatis & elegantiæ culmen & faſtigiũ peruenerit, nec minus de ſe exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & ſaltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenuſtatem et fructum abſolutiſſimum, qui nunc omnium perfectiſſimè cunctis augmentis ematuruit, illũ nunc in præſens oratione noſtra explicabimus, poſthabita Thermayſtridæ & gruum ſaltatione, & alijs præſenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam ſaltandi ſpeciem aptam conuiuijs et compotationibus, & quæ tantum ebrietatis duce exerceri ſolet, hominibus ruſticis ſæpenumero ad tibiam mulieb riter ſaltantibus ſaltus duros & laborioſos, et quos etiamnum agreſtium ſtudio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, ſed quia à præſenti ſaltatione omnibus modis aliena eſt, nec quicquam cum illo cõmune habet. Quandoquidem ipſe quoq; Plato in legibus, nonnullas illius ſpecies commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectioni reſpondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum uſu laudauit ſaltationẽ. Iam ex difficultate artis, eiuſdẽ dignitatem oſtendit.

Repetitio propoſitionis cũ cõmonitione.

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltatorẽ eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oĩm disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerumetiam rhythmices & geometrices, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica exclusa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uideatur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericũ saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nõ obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habitum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circũscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè callent, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionẽ, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationẽ, Promethei supplicium amoris utriusq; robur & uiolentiã. Post hæc Deli errationẽ, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cædẽ, et Tityi insidias, ac mox quẽadmodũ mediũ terræ aquilarũ uolatu inuentũ sit. Adhæc Deucalionem, ac magnũ illud id ætatis naufragium, tum unicam illã arcam humani generis reliquias conseruantẽ. Præterea quemadmodũ denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationẽ, & Iunonis dolũ, & Semeles conflagrationẽ, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationẽ illam de Attica, & primũ in Areopago iudicium. In summa totum illum sermonẽ Atticum fabulosis narrationibus refertissimũ. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinã, & Celei hospitalitatẽ, & Triptolemi agri culturam, & uitium plantationem factã ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionẽ, eiusq; denuo in persas fugã, ac regis Erichtei filias, et natas Pandionis, tũ quæcunq; in Thratia perpessæ sunt et fecerũt. Deinde nõ ignorãdus est illi Acamas, nõ Phyllis, nõ primus raptus Helenæ, tũ Castoris atq; Pollucis aduersus urbẽ expeditio, neq; nõ mors Hippolyti, et Heraclidarũ reditus. Iure eĩm & ista in fabulis atticis cẽsebuntur. Et hęc quidem ex rebus gestis Athenis sũ sanè quàm pauca exẽpli gratia ex multis à me prętermissis percurri. Deinceps uero memoria quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benè de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Qui-

Quibus poſtea annectenda ſunt cũ Citherone quæcunq; Thebanis ciuibus acta ſunt, & Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes ſerpentini, et Spartanorũ retributio†. Et rurſus, Cadmi in ſerpentẽ tranſmutatio, & ad lyram præcinentem murorum ſubſtructio, & murorum inſtauratoris inſania, & uxoris eius nempe Niobes ſibi ac ſuis exitioſa iactãtia, & in luctu ſilentiũ, tum quæcunq; de Pentheo, quæcunq; de Actęone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cum omnibus illius certaminibus literis prodita ſunt, eiuſque liberorũ per inſaniam facta internitio. Deinde Corinthus, & ipſa plena fabulis, Glaucam et Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobæam, Soliſcq; & Neptuni pugnam. Poſt hæc autem Athamantis furentem inſaniam, ac nubis liberorum in ariete fugã aëriam. Inus & Melicertæ ſuſceptionem. Adhæc neque Pelopidarum facta ſaltatori negligenda ſunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter geſta ſunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipſius cuſtos Argus, & Atreus, & Thyeſtes, & Aerope, & uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agammemnonis interfectio, & Clytemneſtræ ſupplicium. Iam adhuc ante illos ſeptem principum aduerſus Thebas expeditio, & generorum exulum Adraſti ſuſceptio, & oraculum de illis proditum, præterea ducum in bello cæſorum interdicta ſepultura, et propter hanc Antigones & Menecei miſerabilis interitus. Inſuper quæcunq; feruntur in Nemea Hypſipyle et Archemorus ſaltatori monimenta cum primis neceſſaria. At etiam quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Perſei natiuitatem, certamen quod aduerſus Gorgonas ſuſcepit. Adde illis & Aethiopicam narrationem, Caſſiopæam & Andromedam, & Cepheum, quos inter aſtra annumerauit quoq; hominũ id ætatis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit priſca facta Aegypti & Danai, & inſidias quibus petitæ ſunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis ſuppeditabit & Lacedæmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitium ã diſco illatum, enatumq; ex illius ſanguine floſculum, & gementem in eodem inſcriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipſum aduerſus Aeſculapium excandeſcentiam. Præterea paridis apud Menelaũ hoſpitium, & Helenæ raptum poſt factum propter pomum iudicium. Planè enim exiſtimet Spartanæ hiſtoriæ & Iliacam eſſe adiunctam copioſam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unumquenq; apud Troiam occiſorum fabula agenda ſcenæ præponitur. Conſentaneum uero eſt, ut horum ſubinde memor ſit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu uſq; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta ſunt. Neq; Aeneæ erroris obliuiſcatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreſte circumferuntur fabulæ, tum qualia ſatis fidenter auſus eſt in Scythia. Sed nec illa, quæ antehac geſta ſunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuerſationem, Vlyſſis inſaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In ſumma, totam Vlyſſeam errationem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; uſq; ad procorum ſupplicia. Ante hæc uero quibus ſycophantijs Palemedi perniciem machinatus eſt, & ira Nauplij, & Aiacis furentis inſania, & alterius ad petras naufragium facientis exitium. Quinetiam Elis multas occaſiones præbebit ſaltare conantibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularum expers eſt, Daphnes fugam, Calliſthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiam. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam ſi oratione in Cretam deſcenderit, permulta inde ſumet ſaltatio, Europam, Paſiphaẽn, thauros utroſq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ cuſtodem. At ſi in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo ſumet ſaltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & poſt inſaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Neſſum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda eſt Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia non parum multa ſal-

† Seminatorum ortus.

† Titionem ſeu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factam à mulierculis dilaniationem, eiuſq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tũ Lycurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Aeetam, Medeæ ſomniũ, Apſyrti dilacerationem, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autem Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multam ibi inuenies fabularum copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quinetiam his adhuc antiquiora nimirũ Tantali loquax incontinentia, tum Deorum apud eundem conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrum lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconem, & Atlantis laborem, & Gerionem, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarum transformationes, quæcunq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatæ ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autem Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenitia Myrrham, & luctum illum Aſſirium qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, et adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorum quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autem ſaltando repræſentabit ſignificantius: Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorum in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulæ, tum in quaſcunq; facies ſemet tranſfigurarit. Omnẽ uero inferorum tragœdiam tanquàm digitos ungues q; ſuos tenebit, tum ſupplicíorum genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringam omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tum ab reliquis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc admodum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtam ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarum ſaltem capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum Poëtis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinem indaganda. Quæ omnia in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tempus exegerit, nullo negotio poſſit expromere. Quoniam uero imitatrix eſt ſaltatio, motibuſq; & geſticulatione ea quæ cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores factitare conſueuerunt, ut perſpicuitatem exerceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repræſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorem & mutum ſaltatorem intelligere, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidem & ipſe non ſecus atq; tu in iuditium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtularum & ſtrepituum ſuperuacuum quoddam eſſe ſaltatorem, quippe qui argumento conficiendæ fabulæ parum afferret, motũ modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterum homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè acommodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata concinnitate quibus exornaretur nequaquàm ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; exploderet. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quem admodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus proditorem

Agilitas Saltatoris et perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio.

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utrosque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes complectitur. Adeo ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ò homo cuiusmodi facias, neque enim tantũ uideo, sed mihi uidére ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudem præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regi usè Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unaq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amantius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet secq; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile est, Itaque, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandũ est, & saltationis scopus est repræsentatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocãt, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenam introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepent, sed in uno quoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinque personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus constabat fabula, unum uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltando repræsentarent. Postea uero quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repræsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ò optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarũt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda est illa poëtica cohortatio, ò fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidem perneccessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipue uero mores & affectus se demonstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidem amantem, deinde iracundum introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiose refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitũ clangorem cymbali, repræsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimem. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterum, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationem corporei exercitij actione ipsis rebus quæ fiunt inesse uidemus. Maximi uero omnium ducenda est retũ quæ geruntur sapientia, et quòd

Aliud Barbari cuiusdam.

Aliud alterius Barbari.

Pantomimi.

Effectus & usus artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenęus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapientes nominare solitus est, ibatq; frequenter ad illorum spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel non de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecundia, quam è Philosophia hauseram. Quod si uera sunt quæ de anima Platonem disseruisse constat, tres eius partes pulcherrimè ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repræsentat: ratiocinãdi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodũ tactus inter sensus corporeos, disseminatũ est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantã rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnę formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco cõstituentis. Audiui uero aliũ super saltantium personarum silentio longè iuuenilius differentẽ, quod eo Pythagoricæ disciplinę dogma subobscurè significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitę actiones, illę quidẽ oblectationẽ, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hęc iuxtà adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstãtiorem, quatenus cũ uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluẽtes, aliosq; luctãtes in puluere, quos nõ raro saltatio et longè tutius simul atq; decẽtius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones et circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidẽ sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimũ & maximè omniũ conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant, et mẽbra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, et ad omnẽ mutationem promptiora instituant, neq; mediocri robore corpora solidius confirmant. Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quę et mentem acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ concentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, si per fectã uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut concinniorem? Quòd si tibiæ aut fistulę sono dulcissimo caperis, sufficiens in saltatione quoq; fruendi tibi parata est copia. Mitto dicere quòd moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utẽs spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio, pśequi malefacta, contrà lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam emendari. Quod aũt precipua in saltatoribus laude extollendũ est, illud iam dicturus sum, mẽbrorũ robur atq; mollitiem rectè exercere, utrunq; iuxtà mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatã ostenta ret mollitiem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualem & corpore, & animo optimũ saltatorẽ esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac precipua ingenij indole clarũ, adhęc solerti & acuta intelligentia præditũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimũ temporis rationem habere possit, pręterea aũt ut poëmatũ ingeniosus censor sit, tũ cantuũ atq; carminum præstantissimorũ peritus expensor, uitioseẽ uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impense altus sit, neq; pręter modum crassus, neq; breuis nimium aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris præ se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad hutusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, quibus studio est saltationem omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorum & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in scenam

A iucundo et mili.

affectus et quæ saltationẽ consequuntur.

Hactenus ingenij dotes, iam et corporis recenset in saltatione.

ſcenam ingreſſus ſaltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Aſtia nacten uidemus, ubi autem Hectorem manſiſſe dicemus? Rurſus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea ſaltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus eſſet. Tranſcende, inquiunt, muros, nihil tibi ſcalis opus eſt. Quinetiam impendio corpulentum & obeſum ſaltatorem ſalſe ſubſannarunt, qui cum ingentem ſaltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, ſuffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati ſunt. Horum profecto non concitandi riſus gratia mentionem adduxi, ſed ut cognoſceres multas quoque gentes magno ſtudio ſaltandi coluiſſe artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint ſagaciter deprehendere. Sit ergo ſaltator corpore per omnia mobili & ſoluto ſimul atque firmo, ut & flecti poſtulante tempore, & firmiter conſiſtere ſi opus ſit, poſſit. Quod autem ſaltatio à manuum geſticulatione in certaminibus proponi ſolita aliena non ſit, ſed particeps ſit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obſcurè, ſingularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauiſſimo ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præſto eſt. Vſquæadeo uero mouet ſaltatio, ut quidam miſere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingreſſus, conſpectis quorum cauſſa amor eſſet malis, mentis ſanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam ſerenata hilarior, quaſi pharmacti quodam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abſtergens hauſiſſet. Quod autem iſta populo fuerint familiaria, ac quiſque ſpectantium ea quæ inter ſaltandum demonſtrantur callidè, cognoſcat, argumento ſunt ſpectatorum profuſæ non raro lachrymæ, quoties caſus aliquis acerbus & miſerabilis productus fuerit. Bacchcia ſaltatio in Ionia præcipue, & Pōto tanto certè ſtudio celebris, quam & ſatyricam uocant, uſque adeo hominibus ea detentis uoluptati eſſe conſueuit, ut ſtatutis temporibus cæterarum rerum obliti omniū, perpetuos dies deſideant, ſpectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus ſaltationes nobiliſſimi quiq;, ex ſingulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, ſed potius ob hoc ipſum magnos ſeſe ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obſequia, & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Poſtea uero quàm uirtutes ſaltatorias percurri, audí iam nunc de inceps & ſaltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitatur iam oſtēdi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obſeruabis. Permulti enim illorum propter inſcitiam (fieri enim non poteſt, ut omnes ſapientia exornati ſint) turpibus inter ſaltandum ſolœciſmis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem ſaltando à rhythmo non diſcrepant, res autem parum aptè & tempeſtiuè ſaltationi accommodant, quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes ſaltans, neq; non Saturnum deuorantem liberos, Thyeſtæ calamitates adſaltabat. Rurſus alius Semelen percuſſam fulmine repræſentaturus, Glaucen illi aſſimilabat, tempore longe poſteriorem. Atqui nequaquàm eiuſmodi ſaltatorum gratia, ſaltationem reſpuendam eſſe cenſeo, neque ipſum odio proſequendum exercitium, ſed illi potius, ut ſunt, imperiti habendi ſunt. Laudandos atem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum ſatis artificioſe cuncta obeunt. In ſumma, oportet ſaltatorem omnibus numeris eſſe abſolutiſſimum, ut totum quod agit ſit concinnum, ſit aptè accommodatum, ac intra menſuram cohibitum, ſibipſi non diuerſum, à ſycophantæ morſu alienum, reprehenſioni minimè obnoxium, & quo nihil deſyderari poſſit. Eſt præterea ſummopere neceſſarium, ut ſaltator optimis cogitationibus temperanter inſtructus ſit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, ſumma uerò in illo requiritur hu-

Redit ad effectus artis.

Vicia ſaltatorum ex quibus rurſum dignitas diffi-cultas artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem cõſequitur, quoties quiſque uidentium ſua ipſius acta illo repræſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæque quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſque ſuæ ipſius animæ ſimulachra conſpiciens, ac ſemet ipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbũ, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportant ſpectaculo. Atque è theatro diſcedunt, poſteaquàm quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoque ratione in ſaltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modũ tranſgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione excedentibus. Et ſi magnum quiddam demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrantibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repræſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſque ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repræſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tantum à ſaltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repræſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis inſtrepentiũ ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitam armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantium corona ſimili morbo ueſaniæ correpta unã cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabantur, ac ueſtes à ſe proĳciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodum obſeruantes, neque quod benè, neque quod ſecus fit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtę contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quiddam multo magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant, | Nonnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtquãm à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulanter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repræſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Maximè uero omnium eius animum diſcruciauit emulus. Cum enim idem Aiax illi ex compoſito deſaltandus eſſet, adeo modeſtè & temperanter eius repræſentauit inſaniã, ut magnam inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repræſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ò amice, pauca ſanè ex perquam multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleam. Cæterum, ſi animus eſt, te mecum eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, iuſuper etiam tripudiaturum. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Concluſio à cauſſa te aſſeuerationẽ.

Odyſ. κ. dicta

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceroni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorũ oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patent & aures & oculi. Et uide ò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueneris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. Odyss. 8

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

DEridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis et à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut non facilè quicquam fragidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem parænescs quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorum rationem edocet. Quale quiddam infrà quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium prestantißimum à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidam, tum Dionysius, qui uirgam μέγαρσλον, & bouem γαῤῥάν, & porcum ἴακχον, et alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; etate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm famæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca planè adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædam uestigia incedendo, leuiter, et quasi per quandam transennam, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigandi atq; ultrà contendendi prebuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda uenèant, reb. ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latine legant, iuuantib. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid prestare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formosus ille, cum libro scilicet. LEX. Per Iouem Luciane, scriptum est horum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam enim quippiã de squaloribus nobis scribis? LEX. Haud equidem. Neque uero squalorẽ dixi, sed uenustas quędam est scriptũ adhuc recens ita appellare, Tu aũt uideris, aures sordibus oppletas habere. LVC. Ignosce amice, Nam multũ affinitatis inter se habent calor, & squalor. Sed dic mihi, quod nam argumentũ scripti istius est? LEX. Conuiuium in eo uicissim instituo contra Aristonis illum. LVC. Multi quidem Aristones sunt, sed tu quantũ ex symposio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè sentis, cæterũ quod dicitur ut * facile cuiuis alteri inexplicabile fuisset. LVC. Proinde mihi pauca ipsius libri recita, ut ne omnino expers sim epuli istius. Nectar emim quoddam pocillaturus ex ipso nobis esse uidẽre. LEX. Cauillatorem igitur hũc abs te in humũ proijce. Ipse uero auribus factis permeabilibus ausculta iam, absit aũt obturatrix ista Cypselis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypselus neq; Periander in auribus residet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multum eloquentiæ præ se ferat, * stilo haudquaquam trito, atq; obuio composita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuscemodi esse. Præsertim tua cum sit, sed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus postea, inquit Callicles. Exin uespertinum illud (quod solet) in Lyceo * obambulabimus. Iam nunc aũt tempus est ungendi, pro meridiano atq; æstiuo more, & ad solis splendorem apricandi, ac postquam lauerimus, panem esitandi. Atq; adeo abeundum iam est. Tu uero puer, strigilem mihi, ac * uestẽ pelliceam linteaq; & saponem, ut mittas in balneum atq; * ablutor iam ut afferas. Habes autem humi iuxta * armariolum duos obulos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes. Venies ne, an amplius hic demoraberis. Tum ego. Iam olim, inquam, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ijs quæ circa anũ sũt, malè habeo, mula * clitellaria uectus uidelicet. Apparebat enim mulio, tametsi claudicaret ipse. Sed & in ipso ægro absq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æstiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo sepulchrum extruebant. Postquam igitur cum illis unà fodissem, & cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipse parumper manũ operi admouissem, illos quidem reliqui, & frigoris caussa, & quia * uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehementi uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipsa enata. Ac * terræclauis aliquot effossis, sca nar ijsq; herbis, & Bracanis esui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autem prata florescentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) sublatus in mulã, attriui summum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & sudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quàm plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem post laborem ablui. Proin & ipse puerum curriculo ablegabo, quẽ uer

Calidũ uerti propter consonantiam uocũ caloris & squaloris, nam ἀυχμὸς eum squalorem significat, qui ex nimia siccitate prouenire solet. Vnde & pro peste quæ ex numio æstu contrahitur, positũ reperitur. νέωχμὸν autẽ id quod nuper factum est. Videtur autem & prauã pronunciationem affectatoris istius notare.

πυθελὶς aurium sordes significat. Cypselus autem & Periander Corinthiorum reges uetustissimi fuere, quorum & Pausanias meminit.

ἔυλεξις. quam uocem ipse infrà in Rhetorũ didascalo exponit. Τὸ δ' ἐνὸν ἑρμηνεῦσαι.

περιδινήσομαι, quod uolutabuntur proprie magis significat.

Βύρσον græce.
τὸ ἐωθίλτρον.
ἐγγυοβύκην, græce et notat Hesychius ἐγγύην etiam ὑφωνίαν significare.

In græco est ἀσπάθη & ἀσπαθλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, seu iumento, alterum pro ephippio seu sella, nõ pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κάῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac significatione meminit lib. 3. ubi & ipse de affectatoribus huiusmodi tractat.
γναπάτιαλ& græcè, apparet autem bulbi genus esse. Bracana uero agrestia holera une, ut apud Suidam.

uerisimile est, aut apud *Lecithopolim, aut certè apud eũ qui * facculos distrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad a Selga obuiam ueniret. Sed in tempore eccum ipsum, adest, mercatus panem b Colostratum, & alios subcinericios, & cæpas uirescentes, & Fucas, & * Oebũ istum, & c leporinam & binis intestinum illud multiplex & rugosum, & d Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me subleuasti. Ego uero, inquit, ille e Sillus propemodum, here, factus sum, dum te circumspicio. Cæterum ubi tu heri cœnasti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, sed rusbam, ubi fripæ aggerem protendi. Scis autem quàm studiosus agrorum sim. Vos autem fortasse putabatis me f cottabrorum strepitus exercuisse me. Sed ingressus, hæc atq; alia suauiter condito, ac mactram e munda, ut g Thridacinas nobis pinsatis. Ego autem abiens in sicco, & ad solem ungar. h Et nos, inquit, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, et Hellanicus hic sequemur. Nam & gnomon medium iam horologium umbra designat, et periculum est ne in aqua ista impura, & aliorum eluuie co inquinata, lauandum nobis sit à tergo k Carimantum inter fecem uulgi, conferuis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quasi quodam atramento offuscatæ sunt, & nicto frequenter, & lachrymas subinde emitto atq; ipsi mihi oculi medicinam gestiunt. Ac opus habeo Aesculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miscendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquosum uidere. Atq; huiusce modi quędam inter nos uerbis prosecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et postquam uenimus ad gymnasium, exuti uestibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & palęstræ recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè distorquebat, alius iaculo l cõtendebat alius plumbeos quosdam lapides obnixe atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuissemus nos, atq; alter alterum postergassemus, gymnasioq; satis il lusissemus. Ego quidem & Philinus, postquam in labro calido abluissemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immersissent, mirabili quodam modo inter aquas iuxtà adnatabant. Reuersi autem iterum, diuersis locis diuersa agitabamus. Ego quidem subligatis crepidis, caput fricabam dentato strigile. Non enim in cepi m, sed in Scaphij modum tonsus eram, ut qui non multò antè mentum ac uerticem detondissem. Alius autem calida n glutiebat, alius uentrem o reiectabat alius raphanis in tenues partes concilis, absorbebat salsas ac pisculentas illas offellas, alius agrestes p oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi iam tempus erat, incubitus inclinati, cœnabamus. Positæ autem erant & sellæ & grabatula quedam. Proin cœ

na

* Hoc est. quæ pisa, uel etiam ouа uendit.

* Nam Suidas γρυμάτιας ἢ σκευοθήκην ait, & Pollux à quibusdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid sit nescio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi posse.

b Sic interpretari placuit πυρίαλον, quem tamen alij pro ipso πύου. hoc est colostra accipiunt. Idem & πυρίσφους dicitur. Commentum Aristoph. Vespis Athen lib. 14. & Pollux li. 2. ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim squillas uertit apud Aristotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquàm. pro λαγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Hesychium legam, quanquam neque de hoc adeò comendo.

e Hoc est strabus, à συλλάειν, quod propriè significat subsannandi caussa, oculos recuicre, seu retorquere, Vnde & Silli uersus. Pollux.

f ψύτταλον. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Suprà ἄνθηρα idem dixit. Vide Hesychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15 Pollux li 6. ca. 19. & Suidas memmit, & Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ξηρόλευκος locus Cõstantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐν λατρίῳ, Vide Hesychium. Carimantes autem quos dicat, non satis intelligo, nisi si accipiamus sordidos quosdam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera gestent, quales ab Hesychio & κανηφοίρους dicuntur.

l τῷ κορύνῃ ἀντέβαλλε. Vide Hesychium.

m κύπῳ & σκάφῳ tonsuræ species erant. Scaphium quando tota coma ad cutem usque detonsa erat, Cepium autem seu cepus quando ad frontis ornamentum capilli resecti erant, ut Cõment. Aristoph in Aues tradit.

n ἀθερμοστραχεῖ, fortasse id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νῆστιν ἄμυν, significat autem νῆστις ieiuniam, & item intestinum ieiunum inter stomachum & uenerem.

p φακυλίους. Ita Suidas exponit, quanquam Hesychius genus mali grandioris esse dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, *bifida uidelicet iuilia, & laterum pulpamenta, & suminis quædam, & suis nuper enixæ intestinum illud quo fœtus recipit, & epar*è sartagīe, & alliatum, et Abyr tace[a], & similia quędam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis folijs inuolu tæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & ma rinis cartilaginea multa, & quæcunq; ostraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis siue nassis ex cipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, et gal lus, [d] qui canere desijt. Etiam piscis erat [e] parasitus. & ouem totam in furno assatam habebamus, bouisq; iam grandioris atq; æuo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] siligínei, non mali, & alij nouilu nares, post festū, ceu prędterito uadimonio dilati, & ho lera, tum [g] subterranea, tum in altū excrescentia. V nū autem erat, non uetus, sed ex ijs, quæ in utribus offerū tur, quod iam mistum quidem desierat esse, nondum tamē ad plenum coctū erat. Pocula uero posita erant, omnis generis in Delphinide [h] mensa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habēs ansam prehensu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocype lum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, mul ticapaciaq;, atq; alia lati oris, quorum quædam expho cæa, alia uero è Gnido aduecta fuerunt. Omnia uerò tenuia, [m] fragíliaq;, ac teneras testas habentia. Erant au tem ibi et cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus esset [o] abacus. At uerò [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euer tit carbones. Bibimus autem continuis hausti bus, & iam inebriati eramus, atq; exinde ungebamur [q] cancha ride, & introduxit nobis quispiam Podoctypam & Trigonistriam, atq; exinde alius quidem in tabulatū assultans, irrumpendi locum quędrebat, alius autem cre pitu ac plausu digitorum [r] ludebat, alius porrò cum ri sulumbos lasciuiter [s] agitabat. Atq; interea ubi iam la uissemus, commessantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accersiti. Megalonymus, causarum ac litium secta tor ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uerò interroga bam eos, quid nam accidisset eis, cur tam serò uenirēt. Cherea igitur, [u] segmētum quoddam inquit, et inaures & pedicas filiæ meæ apparabā, & ob hoc ad repetia uo bis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus oc cupatus fui. Dies enim fuit, haudquaquam iudicialis, ut scitis, & nefastus. Proinde, utpote silentio in foro ex istente, neq; perorare licuit, neq; per diem dicendo, a quam & clepsydram dispensare. Cum audissem autem quòd imperator conspiciendum sese prębberet, accep tis uestibus inusitatis, & bono stamine textis, subliga tisq; calceis antea *non gestatis, proripui me ipsum fo ras. Atq; exinde statim incidi in † Daduchum et Hiero

phantem

---

* Intelligo pedes, eò quòd bifidi sunt.

a Id est *frixum*, Propriè tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

a Inritum quoddam Barbaricū est. Vide Suid.

b Pollux inter placentas recenset θρυμματίδες. De Thrijs autem Commentator Aristophanis in Equitibus copiosè.

c τῶν ἐκ σαργάνης. de cuius significatione Hesychius,

d Capum intelligo.

e Ipsa quidem uox parasiti, quid significet, notū est, sed quorsum spectet, piscis parasitus, puto obscurum esse.

f σιφάκους. f. pro ἰσφάκους Atticè, Est autem σῖφος, ut Hesych. exponit ὁ λυγεὸς, quæ à Latinis quoque olyra, quibusdam autem siligo dicitur. Vnde σιφάκιοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

g ὑπόγεια τὰ ὑπερφυῆ. nisi quis malit pro ua ac magna accipere.

h Obscurum quam intelligat, nisi si tripodem, qualis ἡ δ' ἐλφικὴ fuit.

i Poculum est angusti oris, inter bibendum sonitum edens. Athenæus & Pollux.

k Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

l De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

m ἀνεμοφόρητα, hoc est, quæ uento ferri queant

n Hoc est, literis inscripta, quorum ipsorum quoq; que meminit Athenæus eodem li. 11.

o τὸ κυλικεῖον, sic enim malim, nisi quis κυλίκιον pro ora seu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόν ad γράμματα referat.

p ἱπνολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dici ait, uas ad calefaciendam aquam cō paratum.

q Quodnam ungentum hoc sit, obscurum. Podoctypa autem & Trigonistria, nomina psaltriarū uidentur esse, Nam Trigonis & Hesychius & Pollux meminere.

r λυκόδεα à λυκᾶν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit li. 1.

s Dahoc Pollucem uide lib. 4. ca. 14.

t Suidas proprium hoc esse tradit, quanquàm apud illum ὀστρακόταξις legitur, ego tamen cognomentum magis esse puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel simili aliquo factum.

u λῆρός μυὸς. Pollux τὸν λῆρον. per η habet.

* ἄχρηστα & ἀφόρητα, tametsi hæc uoces pro priè inutiles, & gestu inhabiles significent.

† Eum qui gestat lampadā, ut sacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem,ac cæteros arcanis ac turpibus operantes,qui Diniam obtorto collo ad magiſtratum rapiebãt, reum facientes,quòd ipſos nominaſſet,idq; cum ſciret, quòd ex eo tpe quando initiati fuiſſent, & ſine nomine forẽt & innominabiles, utpote ſacrinomines iam facti. At neſcio,inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. * Eſt inquit, in tabernis aleatoriis homo perditus, * ex egenis ac uilibus iſtis, ſemper comatus ac ſqualidus,endromidũ,aut bancidarũ † calceamento ſublígatus,ac ueſte manicata indutus. Quid igitur,inquam,dedit ne pœnas aliquo modo, an calcibus inſultans,aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perſtrepebat, iã immobilis ac tacitus eſt. Nam imperator ſegregatum, & à reliqua grege ſeorſim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari,in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit,Quare in uinculis exiſtens, pedebat nonnihil miſer ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me,inquit,Eudemus,ſummo diluculo accerſeri ad ſe fecit Damaſias,is qui olim quidem athleta fuit. multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ ſenectute iam à certamínibus abſtinet. Noſtí ęream ſtatuam in foro poſitam. Ac alia quidem pícando, alia inflammando peregi. * Domum enim deducturus hodie fuerat filiam ſuam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat illam. Cum interea anxium * quoddam malum interueniens, diremit feſtũ. Nam filius ipſius Dion neſcio qua cauſſa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, ſtrangularat ſeipſum. Ac ſatis ſcitote, perijſſet ille, niſi ego ſupueniẽs ablaqueaſſem ipſum, & à reſti ſoluiſſem, diu geniculatim aſſidens, & compungens hominẽ huc, illuc, ceu infantem in cunis, uerſans & undequaq; explorans ac tentans ſicubi cõcretum adhuc guttur haberet. Quod autem potiſſimũ profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, * ui cõpreſſi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & ſcortum propendens habẽtem, mulieroſum, † & lentiſcum ſubinde rodentem * adoleſcẽtem, maſtrupantem, & obſcœnè tractantem, ſi quem probè mutoniatum ſenſerit ipſum admittens. at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At dea, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipſis eſt in media aula poſita, Scopadé um opus. Ad hanc procidentes & Damaſias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, ſupplicabãt ei, ut miſereretur ſui. Illa autem ſtatim annuit. Et nunc Theodorum, ſeu potius Artemidorum adoleſcentem hunc habent. Conſecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum ſagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana eſt. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetuſtioris uenio uobis afferens, & recentis

* ἐγκαλινίδαλος, quod ſi ab ἐγκάπτειν & καδάλου deriuetur, cæparum helluonem ſignificabit. Sed tamen apud Heſychium καλινωγίδαλος per ω legitur, pro eo, ut ipſe ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὴ διαλύοντων τυγχάνει ἀλόμενος. quod neq; ipſum quale ſit, ſatis planũ eſt. ἀυτολήκυθος autem & ἀυτοκάδδαλος ab Heſychio exponuntur.

† Endromides curſorum ſunt, & propriè Diænæ. Bancides autem Crocetæ, muliebres. Pollux.

Neſcio corruptus ne ſit locus, an mutilatus.

* μέρμερον. ſed haud ſcio an τερμέριον potius legendum. de quo etiam in prouerbijs Eraſmus.

* τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd & in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

† μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίου, ſcilicet genitali muliebri.

* σχινοβώκτου. quo nomine notabantur qui ea legumiæ & cultui muliebriter ſtudebant.

♣ λεκαλίδων, ἀπὸ λεκίδος, ſeu λέκεος, quæ patinam ſignificat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud ſcio an corruptus locus ſit, uidentur enim deeſſe quoq; nonnulla.

Vt à dea ſeu Diana reſtitutum, & uita donatum.

caſei maſſas, & olivas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis cariofillinis, & oliuas alias natatiles *, & lutea hæc pocula, acutiſſtacea ac deſtillantia ut ex ipſis bibamus. præterea & placentã ex intẽſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infũde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonẽ *, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitari ſoleã dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruiũ. Poſt potum aũt nugabimur mutuo, qualia & quæ conſueuimus. Non eñ intempeſtiuũ ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquã iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus eñ eſt, me raciori uino malim intus ſtipari. Nã frigoris impatiens ſum, et tepefactus, libentius audiuero * digitis geſticulãtes iſtos, tibicinẽ puto & Barbitædũ. Quid hæc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carẽtibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iampridẽ dicturit, adeoq; iã animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quædã & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi mile quiddã feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariã, tribus inſtructã uelis, ſecundo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſummos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdã ancipitibus ancoris ferreis, naualibuſq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego aũt interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicũde, aut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, et nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego eñ tibi ebrius iã ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomuero iſta omnia, quæcunq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo offudiſti. Quanq; à principio ridere in mentem ueniebat mihi illoꝝ gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriã, & infelicitatem iſtam, cũ uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximũ, imò uero atra bile percitũ. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quã longo tempore, & ubi deniq; concluſum habueris tantum examen abſurdarꝝ, ac diſtortarꝝ uocum, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias aũt defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnũ undequaq; cogens

in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiã in uirum liberũ, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculũ, ne diſrumparis, ſuſtines. tibi ipſi aũt benẽ habito corpore eſſe uideris, et calamitatem iſtã pro bona ualetudine ducis, ac ab iꝭs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis aũt miſeratione dignus putaris. Sed commodũ Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens eñ uir eſt, ac multos iã ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptũ, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdã, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ, periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandẽ modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinũ, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parũ ſapere exiſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illũ, ſilentium, ac linguæ ignauiã nobis intendit. Sed per Mineruã haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ ferarꝝ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro anti quiſſimis accipio

* Fortaſſe eas quæ ei hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus pſalſamento adhibentur.

a ἐμοῦ ἀπωσαι ἀπὸ ἐμοῦ uidelicet.

b Fuerũt aũt Crobyli cerealis quædã ex turæ capillorũ, in acutum deſinentes, antiquorũ Atheniẽſiũ geſtamen, ut Commentat. Thucididis in lib. 1.

* πεῖσαι ὀλίγον μοι quo noie et mangonem et puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.

♣ fortaſſis ἀλλ' ἆρ' ἥδεται καὶ γαργαλίζεται.

* χειροσόφους quos ipſe infrà in Rheto. didaſc. exponit ὑποκρίσεως, id eſt ſaltatores.

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiã quidem ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpãtem audio. Ac iam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iã diu mensibus non laborasse †, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid aũt? an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, ánnon audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguã. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis sumẽs. Perinde ac si magnum quiddã foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetã atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbũ narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu, insanor; ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerbor; abs surditate euacuatus. Verũ obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Ne scio quidnã etiã facietis mihi, Sosipoli, tu et Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonũ potio hæc. LYC. Bibe, & ne cũctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheũ. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorẽ quendã dæmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igit uomere, Papæ. Primũ hoc μὲν *. Deinde post illud exiuit κατὰ istud. Postea & ἀδ' ὃς & ἀμφὶ γίνυσι, & λῶστε, & δίψαθλε, & continuũ illud ἄτλα. At coge tamen, & insere in fauces digitos. nondũ uero κύτταρ istud euomuisti, neq; σκορδινᾶσθαι illud, aut τυτάζεσθαι aut σκύλακες. multa adhuc intus abdita latẽt. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernanẽ nõnulla. συμπορδία siquidem ista, magnũ strepitum faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi siquid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero posthac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atque instituc, quę decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecũ deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. * Quòd si igitur cupis uerè ob dicẽdi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poëtis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illor; sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo et in pulchra comœdia, & in grauitragœdia te ipsum exercitando. Ex his emũ ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forũ finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & nõ recusaueris ali quandiu ob insciti ã refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiã in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticũ uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistar;, eor; qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiã depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare aũt uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerbor;, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, consuetus ac familiaris sit. Præcipue aũt Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidũ istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta. & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorum omnium uerba & orationes calumniosè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximũ

* ῥυάσσεσθαι σαι græcè.

† ἀκάθαρτος τοῦ ἐν. cuius uerbi etiã Athenæus mẽminit lib. 2.

ἐγγαστρίμυθον quod & Euricles græci uocãt Suidas.

* Id est, numquã eximde. Inquit.

aliquo modo optimè.

uidelicet.

quædam, propè.

Protendere membra cum oscitatione.

Curiosè agere

Vnguibus rapere, & infũ stũ esse. unde & Scyllæ nomẽ uidetur fictum.

Id est, petulantia et lasciuia

* Paræmoses de recta dicẽdi ratione.

*

uiſcium committis, quòd nõ antea ſententias ac res, quàm uerba paratas habes, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud non alicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antè ὀυμαλόωα * illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proiecíſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ὄιει, κατὰ γῆς δ' ὖναι ἀνχόμην, ἀκούων σου ἐπιδ'ακνυμένου. Cum * χειτώνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δ'ουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χειτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δ'ουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora. quale eſt ἴσχαζε, & ἀπαντώμενος, & καθοσιοῖς illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne pœtas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, * poëmata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptum eſt. Quòd ſi igitur hæc imitatus fueris, & dediceris, optimè de teipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatisfeciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe eſſe te factum.

* Heſychius meminit ὀυμαλόωα cuiuſdã, aitq; paræmiã eſſe qua ὁ μυδ'ὲν ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſub terrã ire opta bam, quando audiebam te recitantem.

* Id eſt tunicam.

Seruulas.

Volauit.

Obuiam uenens.

Sedens.

* κατὰ γλῶτταρ. ut etiam Quintilianus lib. 1. cap. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripatticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophicæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoque indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, ampliſicando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vnde

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnã rides? Semper tu quidẽ & aliãs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerũ istuc maius aliquid solito uidet esse, de quo risũ nec cõpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiã, ut tu quoq; mecũ rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quòd erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constituum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiũ esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mummum, quos accipiunt, utidoceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quũ philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodũ esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidẽ ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quòd esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectasse, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione, ne qua attentos facit, amplificatione rei à modo & personarum professione petita.

Narratio à causa litis.

Modus & persona.

dem Dioclesillud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac mas is puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchũ neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planèq; monstrum ab hominum natura specieq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquũ facere Diocletem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extraret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expaue factum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tũ referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risũ concitandum erãt idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius causſæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censẽdus, qui ad philosophiam admitteretur, quicq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectũ planeq; animal esse quoddam uariũ atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contrà respondere eo iudicio nõ de corporis agi figurà, uerum de animi uirtute, proinde mẽtis qualitatem expendi oportere, decq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarneorium tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneũ esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facere, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eũ aliquando in adulterio deprehensũ, membra in mẽbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat aut possit Philosophum agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Noua obiectio & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, ueque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarē uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculā nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberēt illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret aluus risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recensēt. Conterā Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneū. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quædam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstātia eorum, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco & fabulas plerasq; Græcorum Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dedalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatē artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possumus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio dociles facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominū uitam proficiscitur. Neq; rursū mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem hanc essequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceāt sese, suisq; oībus tradāt, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, *Proposita.*

neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum insciția socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autē magis falsam atq; inanem, haud
A similli. rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris insciția, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderūt. In causa fuit par
A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupletata fuerit. tim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, Itaq; cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quòd lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox
Aegyptij. Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinādi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderūt. Nam ex uniuerso cœlo reliquis q; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt, in his quæ mouentur, & unamquāq; suis animantibus reprætetarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus: Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegiptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornū uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt,
Libyes. signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiā refertur, iuxta Ammonem, quem
Babilonij. illi arietis specie fingūt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyp
Greci. tijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decanta-
Orphei Lyra quæ sit intelligenda. bat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hiscerebus cum Græci honorem habere uellēt, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complusculæ

culæ ſtellæ uocantur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horũ ſingula uideris, fac horum mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra, cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quòd ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator. Fertur aũt & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarũ erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, nõ tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximã Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palam eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerũt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens nõ eodem modo ferri ſolem & mundum, ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipſum ſane Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu, tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienũ. Sed cum ipſe ea maximè eſt uſus, tum filiũ Icarum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebãt, ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur, delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerũ immenſæ profunditatis. De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icariũ fruſtra uocant. Fieri poteſt, ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparente, deq; ipſa Aſtrologia, in artis amorem inciderit, ob id exiſtimant factũ, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aũt qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunã, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes, neq; non curſum ac motũ, & uim illorũ. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton ſolis curſum deprehendit, non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectã artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem ſolis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijſſe Solem patrẽ, ac poſtulaſſe ab eo, ut ſibi liceret lucis currũ moderari, illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandũ, Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiã ita egiſſe, ut aliquando eſſet uicinus terræ, aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem. Eum delectũ ſorores circunſtantes magno luctu proſequebãtur, donec immutarent formas, quæ nunc ſunt populi, ac lachrymarũ uice, quibus fratrem deplorabant, electrum deſtillant. Haudquaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneũ eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filiũ, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patres familiãs ſunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes ſibi ſimilia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſtellatim obſeruarit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cõtigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cętera machinatus eſt, quę putant homines. Verũ Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atq; hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimũ ex Homeri poëtæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorũ ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreã, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utriuſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Martí atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Deniq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verũ apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illã Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ędit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, et hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certò de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locũ inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimulatq; in locum peruenerat, quem Circe mõſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cõplures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit ulli, ne matri quidem, q; Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticiniũ ædere: potuitq; interim matris umbrã uidere ſitientem. Ad hęc Lycurgus Lacedęmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũm. Non eñ exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerenť. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiã, ſed ijdem ob imperitiã & ſtultitiã aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ętatis homines partim aiunt fieri nõ poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarũ rerum nullã eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecundũ hos neceſſitate circũaguntur: partim dicũt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilẽ, Non eñ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterũ obiter eius motus effectũ ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentis curſu cõcitatis, ſyderũ uero uertigine nihil præterea effici: tũ ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neq; illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit? At ſanè fieri nõ poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earũ rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo antè delectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facile cũ nõ imprudentibus uene

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit Tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationẽ relata fuiſſe,

Lycurgi leges.

De uiae poteſtate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint, accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicè tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem Genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idem & priuatim & publicè fecerit, & ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimum orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses & reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoque uiros memoria ac laude dignos, & uetcribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuiusmodi sine Demonax hic & Bœotius ille Sostratus. de quo alibi ipse feceris mentionem.*

QVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorũ, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientiæ studio excultissima præcelluerunt florere. Dico autem cum in Bœoticum Sostratum ista referẽs, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabãt, tum maxime in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cõiunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdeclarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nõ necesse habeant ad ueteres tãtum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longẽ erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis seipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouẽ ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quòdam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatémque quam in philosophando perpetuam obtinebat,

Exordium. & laude ætatis suæ.

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

Cæterum

Eruditio.

Cæterum nequaq; illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus, ad philosophię studia accessit, sed in poëtarum lectionibus enutritus, multos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq; ut est in prouerbio, sũmo tãtum digito attigerat, sed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercu

Corporis exercitatio.

erat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc sũmo studio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquàm sensit quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, mul

Mors.

to super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. *Philosophiæ* uero, haud quaquàm una tantũ specie ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem

Professio eorum quæ ad philosophi mores pertinẽt.

cõmixtis, non admodũ aperte ferebat, qua potissimum illarũ oblectaretur. Adparebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Diogemem emulari uideretur. Non tamen ambitiosè adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cũ conuersaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum cõmuni cum alijs uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cũ alijs iunctam consuetudinem exercebat, & cõmunibus Reip. legibus non grauatim parebat. Porro Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in mediũ adferebat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquàm parũ generosũ, neq; eius inhumanam in obiurgando seueritatem atq; acerbitatem fugientes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac *sub* inde multo modestiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant *animo*. Itaq; nunquãm uisus est uociferari, aut mira pertinacitate cõtendere, aut indignari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæterũ peccantibus benigne ignoscebat, exemplũ illud à medicis petitum usurpãs, qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ægrotãtes utũtur minime: Existimabat em̃ hominis esse peccare. Dei uero aut uiri *Dijs* proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapien-

Quæ prius tum egit.

tissime, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis siqui secũdiori fortuna uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac transitorijs efferri atq; gestire animo uiderentur. Nõnullos quoq; inuisum paupertatis onus lugẽtes, aut exilij grauiter molesteq; ferentes, aut senectutem aut morbum incusantes cũ risu consolabatur, non uidentes breui futurũ, ut omnia quæ dolorem & molestiam *in* præsens illis adferrent, cessarẽt. Bonorũ uero ac malorũ oblitio unà cũ longa libertate omnes esset in exiguo temporis spacio complexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter se dissidentes atq; discordes ad pristinam concordiã reducere, ac mulieribus cũ maritis recõciliatis illorũ animis pacem cõponere. Ac sanè aliquãdo populũ seditionibus exulceratũ scite & utiliter disserendo compescuit, multosq; illorũ persuasit, ut patriæ tranquille & modeste subseruirent. Talem quempiam in philosophia exercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte discruciabatur, ita, ut rem omniũ maximam et præstantissimam in rebus humanis amcitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret. Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem non familiarem compellasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ se ferebat, cõuersatione nõnulloꝝ ex illis utens, eosq; coarguẽs, quotquot illi uidebãtur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc oĩa cum tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut semper iuxta Comicũ, suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Iraque & Athenienſiũ uniuersus populus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cũ reuerentia illũ admirabant, eaq; in sentẽtia permanserũt, ut unũ ex optimatibus suspicientes.

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum praui's & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudinis sibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum est, ut nonnulli quoq; aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in accusando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quòdq; solus omnium nunquàm sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, inq; contionem progressus, partim scite & dexteriter, partim uero asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nunquàm sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquàm sacrificauerim, nequaquàm enim illam sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partem, nempe mysteriorum, eam dixit subesse causſam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola comperisset, apud nondũ initiatos non tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atque ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio orationis ad illos habitæ, asperiore procœmio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cũ me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antehac nunquàm litastis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbane dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingeneroſam & muliebrem mollitiem, ac philosophiæ minime congruentem, accessit Demonactem, interrogauitq; quis nam esset à quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atq; interrogante, quibus nam uiaticis instructus ò Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius ampliceretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Et cum dicto abiens, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogante, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophantes iudicandos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cũ Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicendi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum me uocarit, sequar. Si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cũctatus præstò ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgens itaq; è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cęterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia splendide & nitide culti, iuuene formoso subsannante illum, ac quæstionem sophisticam proponente, iubenteq; ut syllogismi solutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quòd subigeris. Cum ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illiq; comminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidã etiam athleta ab eo fuisset derisus, propterea quòd cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceretur, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis efflueret, Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & molestè ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cunq; exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequàquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando ob ambulans annu-

Quæ publice & fecit et passus est.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cum nihil ſani diceret, abi, inquit, ò puer, ac uirum ipſius annulum diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uero è Romanis ſenatoribus cum Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum deliciis, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, non Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolum, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero. & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubie eaſdem reperies, neque ſpe, neque metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxtà finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicentiq; Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem. Phyſicum quoque ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum, illicq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe profitente, habereq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunque uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; me unica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes graiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; curum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolam tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit, quid igitur ò Demonax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cuncteris. Idem quendam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeq; magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquàm ullius obitum luxiſſe certò compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ò ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeq; plusquàm Atticè reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uero mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſtic orantes exaudire. Cum aliquando uidiſſet duos philoſophos egregiè rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam ſatis ridicule altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterũ uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ò amici alter illorum hircũ mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ò Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aiit Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, quo tempore

per

per Græciam legatus abiret in Aſiam, patri ſuo multa turpia & ridicula dicente & faciente, poſteaquàm ex amicis quiſpiam eadem uidiſſet, dixiſſetq; Cethegum magnum ſcelus eſſe, per louem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conſpexiſſet Apollonium philoſophum multis cum diſcipulis diſcedentem, commodum uero abibat accerſitus, quaſi diſciplinarum nomine regi eſſet conuerſaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis eſſe uideretur: ſanè immortalis, inquit, ſed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixiſſe Platonem, affirmantem nobis haud unam ſaltem eſſe animam. Neq; enim eſſe eiuſdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis ſuſcipiat, taliaq; illi curæ ſint. Auſus eſt quoque aliquando Athenienſes publicè interrogare, audita ſacrorum præfatione, quam ob cauſſam excluderent barbaros, præſertim cum eam myſterij feſtiuitatem conſtituiſſet illis Eumolpus, quem Thracem & barbarũ fuiſſe non ignorabat. Poſtea uero quàm illi ſemel nauigandum erat negotij gratia exiſtente hyeme, & iam nauem erat inſcenſurus, dixit amicorum quiſpiam, an non perrimeſcis Demonax, ne naui fracta atq; ſubuerſa à piſcibus deuoreris? Atqui, inquit, perabſurdum foret metuere à piſcibus depaſci, cum tot ipſe piſces antè deuorauerim. Cui dam rhetori uicioſiſſimè declamanti conſuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixiſſet, nunquàm non apud meipſum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui ſemper ſtulto auditore uti ſoleis. Augure quoq; ſemel publicitus mercedis gratia uaticinante conſpecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, ſi hoc nomine exigis, quaſi queas ea quæ à Parcis immobili conſilio decreta ſunt depellere, modicum poſtulas, quantumcunque tandem poſtulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uiſum eſt, euentura ſunt, quid tua præſtare poteſt uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduerſus ligneum palum ſuſceptam commonſtrante, interroganteq; quanto tibi feruore ô Demonax pugnaſſe uiſus ſum: magno, inquit, ſiquidem hunc ligneum habuiſti aduerſarium. Atqui ad intricatas & captioſas quæſtiunculas acutè inſtructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, ſi mille minis ligna combuſſero Demonax, quot minæ fumo ceſſuræ ſunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum feciſſet. Rurſus conſpecto quopiam ex molliter & delicatè conueſtitis, propter purpuræ latitudinem ſuperbiente, inſolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehenſaq; ueſte & commonſtrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre ſolebat, & ouis fuit. Cum ſemel in balneis lauans in aquam feruentem inſcendere recuſaret, ac quiſpiam eundem meticuloſum & parũ audacem accuſaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipſum pro patria paſſurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ô Demonax in orco eſſe exiſtimas? Præſto ſane, inquit. & inde literis miſſis tibi reſcribam. Admeto uero, cuidam inepto poëtæ dicenti ſe ſcripſiſſe Epigramma monoſtichon, quod teſtamento quoque ſuæ ſtatuæ inſcribendum mandarit, neque malum eſſe illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans eſt ô Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inſcriptum eſſe. Cum uidiſſet quiſpiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè ſenſibus fieri conſueuerunt, quæſiuit ex eo, quid hoc ſibi uult Demonax? ille ſubridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus ſemel Lacedæmonij ſeruum ſuum flagris cædentem, Deſine, inquit, ſeruo tuo ſimilem te oſtendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acriſij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio ſemper aduerſus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, ſed ad oſtentationem philoſophari animaduerteret. Itaque cum uidiſſet Cynicum, pallium qui

dem & peram habentem, cæterum pro baculo ſupra modum faſtuoſe & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthiſtenis & Cratetis ac Diogenis ſum emulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, ſiquidem tu Hyperidæ diſcipulus exiſtis. Cum nõ paucos ſemel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eiſdem conſtitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus ſe proſcindentes: non iniuria, inquit, noſtri temporis athletas concomitantes ſocij leones uocant. Neq; illud dictum ſale urbano caret, ac mordacitatis expers eſt, quo erga proconſulem uſuſe eſſe fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento ſolebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem aſcendiſſet, hoc ipſum in eo turpibus uerbis accuſauit, & tanquam obſcœnum & fœde factum probroſe calumniatus eſt, adeo ut proconſul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fuſtibus contuſurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interueniſſet Demonax, deprecatus eſt proconſulem, ut illi delicti gratiam conceſſa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum auſus eſſet. Ad quæ ille ira reſpondit: in præſens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, ſi poſt hac tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, deſignauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, ſanè tunc illum inungi ſeu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & caſtra & magnum exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quiſpiam imperium quàm optimè adminiſtrare poſſit: ſi ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Sciſcitanti cuidam, num & ipſe placentis ueſceretur. An tu igitur, inquit, apes exiſtimas fatuis ſuos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conſpecta ſtatua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienſes ænea imagine Cynigerum honeſtarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex ſchola peripatetica, cum multo tempore uidiſſet conuerſantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil eſt turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei conſuleret, ut uxore domum àducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philoſopho non indecorum eſſe, alterum uidelicet ſui loco naturæ relinquere: feſtiuiſſimè illi redarguto reſpondit, Da mihi igitur ò Epicrete uiam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu eſſe uidetur, quo Herminum Ariſtotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum eſſe, innumeraque flagitia deſignantem, Ariſtotelem uerò eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquàm indignum eſſe opinor. Athenienſibus quondam conſulrantibus quadam emulatione erga Corinthios de ſingulari certamine congredientium conſtituendo ſpectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienſes decernatis, quàm miſericordiæ aram ſubuertatis. Cum in Olympiam ſemel profectus uenisſet, illicq; Helei æream ſtatuam erigendam decreuiſſent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maiores noſtros probro afficere uideamini, cum neque Socrati, neque Diogeni ſtatuam poni curarunt. Quin ipſe præſens hæc illum ad Iuriſperitum dicentem audiui, periculum eſſe ne leges omnes ſint inutiles atque ſuperuacuæ, quod què nec bonis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per eaſdem nihilo fiunt meliores. Ex Homericis uerſiculis unum exactiſſimè calluit,

Strennuus ut ſegnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9.

Laude proſequi ſolitus eſt Therſiten, ut Cynicum quendam liberę linguæ cõcoquatorem. Interrogatus, quis illi potiſſimum ex philoſophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni ſunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Ariſtippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm faceſſendis negocijs moleſtauit, aut in ius productum accuſauit.

Actus et uita uidendo.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses cum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnumq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modũ ingraueſcente, cõse nuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Quinetiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè compellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscure persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine præcones uti solent clausula,

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Amor & officia aliorũ in illum.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Neuos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? At qui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorem uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò efferendi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepulturam.

AMORES.

IN CERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorum uoluptate disputatur, introductis Charicle, et Callicratidæ personis quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuum, et utrinq; oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatũ, commendat. Cõfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et proposita mulierum uitiorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causſam & quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, & exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos statim perstringat Lucianus, dum pæderastas esse, solis illis permittit.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

MATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti, Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si * ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. THEO. Citius uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorũ dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde cõcupiscentijs delusus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neq; etiam Iolaum aliquem auxiliatorem recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla satietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex Heliadis quispiam ego sum, neq; Lemniadũ contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cũ pueris suauiter efflorescentibus, subindec õuersaris? An tibi etiã purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abs te proiecta, beatũ esse te ipsum exuisti ma, quòd tibi Deus non squalidã agriculturã exercendã sortito assignauit, aut mercatorũ errores ac peregrinationes, aut etiam militarẽ in armis degendam uitã, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uero oblectationũ etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cõpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Heliodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorũ tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem ad modum Lycambæ illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd nõ illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfecisti, reliquum relictum est, nihil queso illius nos cela, Herculi autem sacrificiũ hoc absolutũ atq; perfectum præbe.

Petitio.

* Ab unde.

Ab opportunitate temporis.

Seu stimulus ut in Epigrãmate, Λυσιδίκην σοι κύπρις ἐπαπεσήνεμε μύσται, Χρύσιον ἰυγγίου κέντρον ἔλυσε ποδός.

* Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.

Commendatio uitæ secundæ & amatoriæ.

THEO

THEO. Tauriuorus quidẽ Luciane, deus iſte eſt, & ſacrificijs illis, quæ ſine nidore perficiuntur, ut aiunt. minimẽ delectatur. Sed poſtquam annuam ipſius feſtiuitatem, ſermone celebramus, meæ quidem narrationes, à ſummo ſtatim mane in medium allatæ, ad ſocietatem iam peruenere. Tua uero Muſa, à conſueto reſoluta atq; dimiſſa ſtudio, hilarem cum deo, diem hunc totũ peragat. * Ac mihi quæſo, æquus iudex eſſe uelis, quoniã in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatũ, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui maſculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus ſum, perinde atq; accurrata ac proba aliqua trutina, ambabus extraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc ſortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignoſces ac ſecernes. Proinde omni reculandi protextu ac ſimulatione depoſita, ò amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneſte, aut riſum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam ſerium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, ſat ſcio, nimium, et non olim. Ex quo duos quoſdam uiros audiui, de hàc re contentioſe admodum quaſi dimicantes, memoriã adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuiſi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipſi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & inſomnis duplicem capis mercedem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida paſcens.

Sed alter quidem puerorum amore ſuprà modum oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrũ quoddam ducens, alter autem à maſculo amore, purum ſe gerens, in fœminas quaſi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter ſe pugnantibus affectibus inſtituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen ueſtigia, propemodum auribus impreſſa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta ſunt. Omnem igitur obiurgationis prætextum & cauſſam è medio ſubmouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri poteſt, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc ſurgens, ex aduerſum tibi ſedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

LVC. Inſtituenti mihi, in Italiam nauigare, ueloxq; atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus iſtis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ioniũ ſinum habitat, uidentur uti. Poſtquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuerſos deos patrios cõprecatus, ac Ioue hoſpitali, ut propitius expeditionẽ per egrè ſuſceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare deſcendi. Deinde ualere iuſſis ijs qui nos deduxerant, ſequebatur autem eruditorum turba ſedula ac frequens, qui cum aſſidue nobiſcum uerſati fuiſſent, ægrè atque inuito à nobis ſegregari ſe patiebantur, conſcenſa puppi, iuxta gubernatorem aſſedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, poſtquam admodum, & à tergo excitando fluctus, proſequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * ſummo Carcheſio antemnam aſtrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, ſenſim impletis uento linteis, nihilo minore curſu, opinor, quàm ſagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infrà, circa proſcindentem ipſos proram. At uero quæ inter nauigandum ſeria uel etiam iocoſa contulerimus, longius hic perſequi tempus non ſinit.

Ἐσφαγὸς ideſt uorax & inſatiabilis alluſio ãũ fit adid, quòd Herculẽ cum Lepreo uoracitate cõtẽdiſſe traditũ ſit, ac totũ bouem ſimul unamenſa deuoraſſe.

* Antaxioſis & occaſio diſputationis. Quæſtio & propoſitio totius negocij. Exordiũ ab attentione et rei magnitudine.

Nereia.

* Eſt autem Carcheſiũ ſũma pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

postquam autem maritimam Cilicię oram præteruecti. Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo-
Insulæ ad caput pamphyliæ oræ. Strabo lib. 11.
rem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodū. continuum nauigandi laborem, quo hucusq; usi fueramus, interpellare aliquantis per decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terram subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebam, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam contemplabar, unā cum uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoria repetens. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitarē dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te putó, cum sępe ad nos itantes hic quideris
Personæ.
Nempe Charicles illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformem, ditum nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aūt cum ipso, & Callicratidem istum Athenienſem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atque antesignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palęstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi astonitus ferebatur. Ob odium aūt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cū igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutaro, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cum uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respōdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiam hic cōmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem die conuiuij
Apparatus domesticus.
præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charides. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quàm formosis initi ructus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequētiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Chariclem magnus saltatricum & psaltriarum chorus sequebatnr, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quem propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atque aperta utriusq; animi documenta. Verum tamen aliquo-
Intellige signū Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit li. 36 cap. 5.
ties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabātur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haud quaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterum in altū proueheremur, socios nauigationis, uolentes alio qui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis usum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereum & amabile) pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor dea pulchra tranquillitate, nauigium deducente. Cęteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me prebendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus.* Nos quidē duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Veneræ aſpirarunt auræ.* Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, nō in ſolum, ſteriles maximē, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quę frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflorueratq; deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuuenescentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erant. His autem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterū pro fructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorum uidelicet, & platanorum aëriæ procerítates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus: Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris, Hedera obſerpebat, et uites fœcundæ crebris racemis dependebāt. Eſt enim iucūdior Venus cū Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utriſq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnę quædam cellæ, eorum uſui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rarí commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conuéniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimū atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantum uero artífex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundū exclamans. ò fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quo ad fiere potuit, extēto collo, deoſculabatur illam. Tacite autem adſtans Callicratides, ſecum in animo admirabatur. Eſt autem bitoris ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cum admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totam ipſam deā uidere, in poſteriorem templi partem circumiuimus, Ac recluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuo longe, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neque tenues nimis iſtis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infrà coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femoraq; & tibiæ in rectum ad pedem uſque protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretriciæ accipias. Quoniā et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

*Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

*Veſtibulum & luous.

Signū Veneris Gnidiacæ

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cum autem hæc quaſi quodam numine correptus, Caliicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione ſacieras nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſpergínem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiicit. Proinde nigram quandam maculam naturaaſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatẽ in illis potiſſimũ partibus abſcondiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentem quendam inquit, haudquaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa res geſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo commorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem de ſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitũ fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem ex aduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè autẽ inquit, interim ſecum ipſe neſcio quæ ſuſurrabat, & ſuffurante quodam ſermone amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiam à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quattuor talis Libycæ aprearum denumeratis, ludendo ſpem experiebatur. Ac quoties id quod intendebat, ieceratmaximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodum ſolet, ſimplicius paulo per menſam iecíſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgendo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat. & paulo poſt correptis illis alio iactu, quòd male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat. & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerem prædicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præcioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ offerebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni non poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut conſueuerant foris ianuam attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimã, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum veſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, et macluam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cum miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœminarum genus, inquit, etiam ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatam uideret huiuſmodi formam, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quãdo Theſpiis quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifeſtum adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interroganteCha-

Hiſtoria impotẽtis cuiusdam amoris.

Principiũ disputationis et parœcœneeratiuis.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atque ordinatam instituite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq; sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uentitat, in unum aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quæ cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eòdem cohortantibus etiam illis, exiuimus, ego quidem lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore, receptaculum, ubi commode requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autem utrisq; sorte, super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum, ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cũ silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricem, preces meæ uocant. Namcum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimũ esse solet, tum uerò amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elementis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato præstitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utrique sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuò illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad certationem & ambitionẽ Athenienſiũ & Lacedæmoniorũ qua de principatu inter ſe ante pugnã Platæenſem contenderũt. Vide Herodotum.

** Forũ Athenis ſunt, Vnde et Eliaſtæ iudices uocabantur.*

Oratio Chariclis, pro amore et concubitu mulierum.

† Exordiũ ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & æquitate.

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminam, ex alteruſtra uidelicet horū cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum compulerit, aut quòd uerbis doloſe ac fraudulenter induxit. Conuēnit autem in unum lectum una eademq; natura. Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodam modo deprædentur, Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerūt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri autem illi, & infelices, ut eō magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obſcuramentum, cum neque, ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod transfiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium præmaturum marceſcere ipſos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam conſenuere nullum uirilitatis interuallum habentes, Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullam uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi uero in ijs, de quibus ipſa prouidentia legem ſanciuit, unuſquiſque noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus ijs *quicū* mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra *pura* atque integra foret. Certè *inter* ea animantia quæ nihil ex mala atque peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones non inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineum ſexum concupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totum gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neque quæ aërem uolatu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem *, neq; etiam aliquod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ò fruſtra ſapientiæ nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contrà ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis iſtis, etiam præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummum euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiſcuntur, & cū corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ò nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canities accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iuditium conuertant. An hæc uelut lex quædam eſt, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Odyſſeæ. θ.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quiq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumētū, ab exēplo cæterorū animantium.

* *Haud ſcio an hic pro* λῆξιν νῆξιν *legendū ſit, quod latine ſonet natationē Exclamatio et πάθος in pœderaſtas.*

* *Confutatio Socraticoū, qui puerorū amores ad educationem uirtutis pertinere aiebant.*

Intre-

Intrepidus fatur ſuauí commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto ígitur ſapientię quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor cõueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phędrum, propter Lyſiam, ò Plato, quẽ prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſinijs illæ inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhíbet, cum Atheniæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nõdum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, quí tamẽ imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quídem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorũ inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper aũt à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac príncipio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidẽ uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfinijſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, et quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiamſi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dícto ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti anno rum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, quí periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum ijs quí agendo afficiuntur, patientes quoque læticiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in ſymposio & Phædro Platonis.

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

à uirilibus ad teriùs uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo ſocietate coniuncti, & ſuauiora, quæ bona ſunt inter nos mutuo, exiſtimamus, & aduerſa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta eſt menſa communis, & amicitiæ mediatrice illa in medio poſita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non ſoli Thaſium, ſi id fortè contingat, bibentes uinum, neque ſinguli per ſe, præcioſis ac caris implentes nos obſonijs, ſed illud ſuaue ac delectabile putantes, quod quiſque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congreſſus, delectationis permutationem ac uiciſſitudinem parem habent. Nam inter ſe mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate diſſoluuntur. Niſi uero Tireſiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honeſtum autem eſſe arbitror, non ambitioſè, ac ſibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, ſpectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, ſed illo, quod percipiunt, diuiſo, paria facere, & ſimilia recompenſare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo inſanus eſt, qui poſſit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem modo hæc exiſtimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc paſſus eſt, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulo uero pòſt, ubi per tempus dolor aliquid remiſit, magis, ut aiunt, nihil quicquam moleſtè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod ſi autem & curioſius quiddam aſcitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aperta. Maſculum autem quod eſt, nullo modo præbet delectationem atque uſum muliebrem. Quare etiamſi uobis quidem placere poteſt, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam ſepto diſcludamur. Iam uero, ſi maribus honeſtum adeo eſt, cum maribus conſuetudinem habere, ament ſeſe mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ò iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix, poſteaquam nouas maſculæ mollitiei uias excogitaſti, largire & mulieribus parem poteſtatem. Congrediantur & illæ inter ſe mutuo, quemadmodum uiri, laſciuorum autem inſtrumentorum iungentes inter ſe machinamentum, obſcurum atque monſtroſum, exſterilibus compoſitum, concumbant mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum eſt, nomen, & pudet ſane dicere, Tribadum obſcœnitatis iſtius, paſſim ac liberè uagetur. Omne autem gynecæum noſtrum, Philænis ſit, ſemimares quoſdam amores turpiter agitans, & quanto melius eſt in maſculam libidinem cogi mulierem, quàm generoſum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, poſtquam Charicles dixiſſet, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur autem mihi & expiatione uti contra maſculos amores. Ego uero tacitè ſubridens, & ad Athenienſem oculos ſenſim conuertens: luſus, inquam, & riſus Callicratida, iudicem conſediſſe me arbitratus, neſcio quo pacto, Chariclis uehementia, ad ſerias atque ſeueras cogitationes abreptus ſum. Propemodum enim quaſi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ueneficio, certaretur, ſupra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, ſi unquam antea fuit, nunc maximè eſt, ut Athenas ipſe repetas. Periclí autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in *Pnyce haberi conſueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Poſtquam igitur paululum ſuſtinuiſſet Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus eſſe, orationem ſuperiori aduerſariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A cõſequenti fœditate.

Pro eo qd eſt, talia pterret, qualia Philænis ſolebat, ut puto.

Quid? ſi τὰς ῥητορικὰς δὲ τριακοντα. hoc eſt Periclis ſimulacra.

* Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi ſolebãt

ciuſſium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præſes illarum ſuffragijs iam pridem creatus eſſes. Acte ſtatuis æreis per fora paſſim poſitis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipſæ quidem de ſe ipſis, quæcunque aliquando ſapientia atque doctrina excellere exiſtimatæ ſunt, ſi quis ipſis dicendi poteſtatem permitteret, cum tanto ſtudio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata proceſſit, Teleſilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua ſe Leſbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaſſis autem neque Pericles ita Aſpaſiæ ſuæ patrocinatus eſt. Verum enim, quando honeſtum adeo eſt, mares pro mulieribus dicere, dicamus ſane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis ſis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque exiſtimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis proceſſuram eſſe, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philoſophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occaſionem hanc arripui. Solus enim maſculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus eſt. Optarim autem, ſi quo pacto fieri poſſet, & platanum illam, quæ Socraticos olim ſermones auſcultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis aſtare, eo loco tãmẽ natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum ſacer ille uir dixit, gratia præditus plurima. Fortaſſis ipſa quoque, ut fagus illa Dodonea, ex ramis ſacram erumpens uocem, puerorum amores prædicaſſet, memor adhuc formoſi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto poteſt.

Exordiũ à reprehenſiõe mi ſtudij in aduerſario.

De hac uide Pauſaniam in Argolicis.

Propoſitio. οὐχ

*

Plato uidelicet in Phædro.

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbroſi, & reſonantes æquoris undæ:

hoſpitesq; in terra aliena relicti ſumus, & quaſi quædam prærogatiua Chariclis, Gnidus eſt, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore aſſiſte, amicitiæ fautor, & arcanorum ſacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus ſed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & conſummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obſcura atque confuſa deformitate, uniuerſum hoc effigiaſti, proinde tanquam ſepulchro aliquo communi totius mundi, ſublato, circunfuſo chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari receſſus fuga præcipitaſti, ubi uerè ſtant

Inuocatio.

Ferratæ poſtes, atq; ærea limina portis,

ut ibi dura atque inſuperabili detentum cuſtodia, à reditu, & uia ad ſuperos repetenda prohiberetur, ſplendida autem luce obſcuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitiſti. Propriam artem ac ſingularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amicitiæ affectus conglutinaſti, ut uidelicet ex anima, adhuc malitiæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa ſimul enutrita, in perfectionem, & quaſi quandam uirilem ætatem cõſummaretur. Nam nuptiæ quidem, ſucceſſionis neceſſariæ inuentæ ſunt remedia, Solus autem maſculus amor, animi philoſophici, quaſi quoddam imperatum eſt. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris conſequitur, quã illa quæ preſenti neceſſitate opus habent. Et omnino melius eſt honeſtum, quàm quod fit neceſſariò. Proinde quamdiu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experiẽtiam, ad id quod melius eſt, per ocium conuertere licebat, demiſſa atq; abiecta, præſentibus tum neceſſarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At poſtquam neceſſarij quidem uſus, ac feſtinatio illa finem iam capiebat, ac poſterorum cogitationes, à neceſſitate liberatæ, melioribus ſubinde occaſionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Cõfutatio primi argumenti Chariclis, p abſolutionẽ. Tribuit enim neceſſitati, quæ ille ut antiquus & naturæ conſentanea cõmendat

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum querucum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid iis quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tũm ulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſque ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erãt, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, néue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo actimido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiotiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haudquaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõſutatio exemplorum, à cauſa efficiẽte

teris

teris rebus etiam concupiscentia in mares, priuatã sunt? Non amant sese leones, neque enim philosophantur. Non amant ursi, non enim honestum ac pulchrum illud, quod in amicicia est, norunt. At hominum illa cum scientia coniuncta prudentia, ex eo quòd sæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmissimorum amorum iudicauit esse masculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem nostram sermone nudo insecteris, néue cœlestem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te considera, quoniam id nũquam antea fecisse uideris, quòd duplex Deus, Amor est, haud quaquam una uia uentitans, neque uno spiritu animos nostros accendens, sed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac stulta sapiens, nulla ipsius mentem ratione gubernante, frequens in animis insipientium congregatur. præcipue autem ipsi muliebria desideria curæ sunt. Et hic est quotidianæ istius contumeliæ socius, absque discrimine, cuicunque uolenti sese celeriter applicans. *A duplici Amoris specie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uisu graue, & prorsus sacrum,
Custosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuscuiusque inspirat, ac propitium hunc deum sortiti, uoluptatẽ, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum spiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus dissimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atq; anceps Dea est.

Quæ simul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à similibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum est,

Terræq; per orbem
Versantur geminæ: quarum hanc cum laude sequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, si affectus peior, uirtuti communem appellationem fortè nactus sit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modesta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conseruabimur. Beatum sanè quiddam fuerat, iuxta sapientissimum Euripidem, si absque illo cum mulieribus congressu, ad sacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à successione mercari possemus. Necessitas enim graui ceruicibus nostris iugo impositio, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur est, id ratione eligimus, necessitati autem cædat necessarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo sint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim sanæ mentis sustinere queat, à summo statim mane mulierem comentem atque exornantem sese alienis atque ascititijs imposturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis est. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aspicientibus imponunt. Quòd si igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto surgentes, turpiores putabit esse bestijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari se difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt sese, ut ne ab ullo uiro conspiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, consimilis formæ turba, circumstant, uarijs medicaminibus infelices illas facies inficiendo ac medicando restituentes *Quatenus mulierũ consuetudine utẽdum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et in tegẽda illa operositatẽ immodicam. Deinde et uitæ morum q; insolentiam.*

Neq; enim latice meri
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad serium

aliquod, studioq; dignum accedunt negocium, sed crebræ medicamentorum

compoſitiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculaq́, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Namaliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq́ inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, uiquadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium fronti relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodã modo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uariis coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atque pellucida, prętextu tantum ãſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu facilliora quàm facies, uſq; ad turpiter propendẽtes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circum circa ambit, lapillis Indicis ſtellata, præcioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimiũ nimis ipſarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrõ tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, atterens atque enecans maritos.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas.* aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore.* Sacrificia autem arcana, & abſque uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quãm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes ad hæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſque, ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos.
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

videtur hoc loco uel deeſſe quædã, uel corrupta eſſe. Colias & Genetyllis Veneris cognomẽta ſunt apud Ariſtophanẽ. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eaq; partim omiſſa hic, partim corrrupta eſſe.

Genus ſceleſtum, dicit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui.*
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animũ demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculã puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto hauquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autẽ & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, nõ ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, ablq; penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atq; ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; cõtentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo pòſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, in ter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ò Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & incon cuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuida impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata ijs, quos proximè poſt illum amaui, iſta dado, ut commune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

Aliud ab exemplis.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſinant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Diis proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amiciciæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idēq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amiciciam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytharum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys per inde atque hoſpitio ipſos excepit. Ac barbaris undique circunſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

Hæc ex Iphigenia Tauri-ca Euripidis deſumpta ſunt.

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reiecit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato reddítus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo poſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res benè habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum reciden-te imagine. Quid igiturceu peregrinā uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiā:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit, Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem oratio nis libentiſſimē cunctis apponerem:

Nanq;, utinam, cupido ſectantes lumine amatos
Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæq́, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter nauigandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amicitiæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Athenienſis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim alias quoque, quod ad uitam attinet, magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quòd difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq́ apud ipsam Deam uerbis ultrò citroq́ iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam, ad hunc ferè modum direpta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corębum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quę abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrē? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebātur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domūculam, ipsum illud templū esse existimans. Sed tamē (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiā si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationē illam ab amatore puerorū, cū nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatē, uerum non admodum ad demulcendū animum

Epilogus & exhortatione

Sententia Lucianis.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaq; digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facile est, tertium experimentũ addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspitionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ, ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clàm dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atque exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Posthæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicunque philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eò usque modo, ut ex aduerso illi sederet

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Teomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deo rogum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorũ quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerumetiam eas animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprissima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona, effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imagnum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ, præcipue celebrantur. Sumendo ex unaquaque quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum: præterea sapientiam quoque ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hac cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiuspiam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Panthean uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infrà etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, aut Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Erasmus quoque nerterit) in Italiam missam, & ab eo damnatum, in Gyarum Insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

AT profectò talí quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ò Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouũ dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit mulierecula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen responde mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus, LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero ò Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atque infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi eius

Exordium ab admiratione & effectu formæ.

eius facies ōratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quænā sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare posſit. PO. Ergó ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est et ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis feciſti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem ā me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum *ista* dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retrò seculis fato functi sunt? LVC. Perfacile, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. PO. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? PO. Sanè omnium inertissimus ō Luciane, meritò censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abundè sufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoque Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ò amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaque præcipuum specimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ō Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturā obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, quī nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepantem absoluturā sit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ & collationem statuarū, quotquot usquā nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

ſiquis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultum attinet, ac decentem ſuperciliorum ambitum, illi habendum concedes, quem adhuc dum à Praxitele abſoluta eſt. Quinetiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, ſicut uiſum eſt Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcunq; uultus ſunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis ſita eſt mutuo accipiet. Adhæc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem deſinentium, ab ea quæ in hortis eſt & illa utenda recipiet. At uero totius faciei deſcriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & naſum intra rectum modum cohibitum præſtabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformẽ compoſitionem, ceruicem uerò lacteam ſumet ab Amazone. Porrò autem Soſandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Riſu præterea tenui fallente intuentis oculos animi oriſq; hilaritatem oſtendet, qualis & illius eſſe ſolet. Veſtitus frugalem mundiciem à Soſandra conceſſam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem menſuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda eſt. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emenſum eſſe uideo. Et quid tibi uidetur Polyſtrate, erit ne imago ſatis ornata & elegans, & maximè poſtea quam exactiſſimè abſoluta fuerit? PO. Ad huc ò generoſiſſimè, nonnulla formoſitatis pars in excolenda imagine tibi intermiſſa eſt, adeo omnes exornandi rationes in unum contuliſti. LVC. Illud enim uero amice quod dixiſti maximum eſt, niſi tuo iudicio minimum momenti ad ſummam formæ præſtantiam colores adderе poſſe uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda eſt, de eorum, ut exactè, ut perfectè nigra ſint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba eſſe conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreſcant omnia. Ac iam de his periclitamur cum adhuc quod maximum eſt, deſyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accerſemus uidelicet pictores, cum primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longe præcelluiſſe cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tẽperent, eoſdemq; pro decoro luculente & artificioſe accommodent. Sanè uerò acceſſatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiã Apelles, Aetione unà comitante. Illi diuiſo inter ſe opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus ſuperciliorum decoram diſtantiam, & malarum decentem rubedinem cuiuſmodi Caſſandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoque præparet, quàm poterit tenuiſſimè elaboratum, ut quæcunq; parti corpori decenter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porrò, reliquum corpus ipſe Apelles abſoluat, ſecundum Pacatæ ſimulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, ſed planè temperanter rubeſcat. Labia autem non ſint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præſtantiſſimum inter omnes pictores Homerum, Euphranore & Apelle poſthabito, in partem operis ſuſcipimus. Siquidem cuiuſmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo oſtro infecto aſſimilatis, tali uniuerſum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipſe pingat & oculos, bouinis, hoc eſt, pulchris & nitentibus oculis prædítam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus ut uenuſtate ſua exornet palpebras. Homerus quoque illam riſus amantem & ſtudioſam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roſeos habentem digitos. In ſumma, totam aureæ Veneris formoſitati longe iuſtius illam comparet, quàm Briſei filiam. Hæc inquàm fictores atq; pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omnium quot quot uſpiam ſunt Gratiæ atque Cupidines chorũ ducentes. Quis talem imitatione aſſequi poſſit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ò Luciane, & profecto ab ipſo Ioue demiſſum cœlitus, & cuiuſmodi apud ſuperos abſolutum eſſe credibile eſt. Quid autem rei ipſam facientem uidiſti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus conplicatos, uidebaturq; alteram iam perlegiſſe, alteram

Hactenus ex nudis ſimulachris effigiem collegit, iã & pictis clariſſimorũ artificiũ tabulis et poëtarũ deſcriptionibus quo que colorũ elegantiam cõparat

Geſtus incedendi & loquendi.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quæ uerba cum quadam expedissequis faciebat, neq; enim tam clarè ut exaudiri possit loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ò Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam concinna decentiq; serie erant enati. Plurimumque rò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neque uerò alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem serie connexis. In summa magnæ admirationis spectaculum de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, his omnibus quæ dixisti, atque adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per louem etiam milites. Regis uxorem ò beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ò Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosæ illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per louem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quoties cunq; eũ Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ò optime illam tanquam fulgur prætercurrens saltem semel conspexisti, uideriscq; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neque compertum habes, quantò præcellat ista pulchritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerum certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam, & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferantur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atque mundiciem præ corpore admiraretur Porrò autem ea mihi demum omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi commonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morum fœditate deturpantes. Adeout id quod solum in tam speciosо corpore laudandũ fuerat, ferè emoriatur atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ conuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidentur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atque maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; cõpositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiam, aut hircũ, aut felem. Eius generis mulieres non parum multas passim est cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aũt dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ò Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostens

Panthea ſcilicet. Vide lib. 6. & 7. pædiæ Cyri.

Transit ad deſcriptionem morũ & dotes animi.

Locus communis.

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ò amice, neq; enim perinde facile atque promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò et ipſe ad hanc imaginem exprimendam multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem, & regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm de ſenis illius Pylij contionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſe effœminatus aut fermè fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędam dulciſſimę uocis reliquię aliquantiſper perdurent, auresq; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipue uero ad citharam, tum uero tempus eſt ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerunt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſime obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tempeſtiua decẽtiq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharæ, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorum tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non ampliùs illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulantiũ uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtructis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditam, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim ex acta & perfecta linguæ eloquentia, ac uocis ſonicę puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participem. Atqui ne illud quidem admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illam uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multo iam tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdem urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulationis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodum exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltem ſicut tu ex multis cõpoſitam conſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unam

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritis.

corporis pulchritudinem componere ſibiipſi diſcrepãtem. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ò Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honeſtarum liberaliumq; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerò earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate conſpicuam, nequa in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona comprehenſim poſſideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium ex æquo gnara & prudens ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunq; enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophi extulerunt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago præclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſatietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullam huius picturæ archetypum queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarum cognitione facta extat mentio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; enim, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ò Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoque ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus aũt nobis erit ad hanc abſoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, acuno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiam Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe maximè admirandus conuerſatus eſt, exemplum intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerum peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quanta denique induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquam quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea pollet magnitudine, LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam enim ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorũ potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hæc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplũ ſi lubet producamus, nimirum illam Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cũ Diotima, Theano quidem animi magnitudinem ad picturam cõferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaque & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ò amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines pege depingere, quæ morum manſuetudinem, tũ placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia in fortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſæ erga conuerſantem benedicentię, ut iuxtà illam Icarij filiam maximè modeſta & pudica ſit, quemadmodum ab Homero adumbrata eſt. Talẽ enim Penelopes effinxit imaginem, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę cõiugis, cuius paulò ante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc pręclare abſoluiſti imaginem ò Polyſtrate, iamq; fermè exprimendarũ imaginũ finẽ attigiſti, Nullas eñ animi ac laudũ partes prętermiſiſti

Studiaet cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In ſympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

PO. Nondum omnes, ſummum enim & maximè laudis caput omiſſum eſt. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta ſit, ut neque factu ob blandientis fortunæ proſperitatem intumeſcat, neq; ultra humanæ ſortis menſuram effertur temere, fortunæ confidens. Sed ſeruata æquabilitate animi, ſe ipſam cohibeat. nihil procatius aut inſolentius, quod aliis foret moleſtiæ, animo concipiens, ſed ut erga accedentes populariter affecta ſit, ac dextris copulatis eoſdem benigne atq; amanter ſuſcipiat. Tanto enim his quibus cum ſermonem conferunt, ſunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil ſuperbi, faſtidij aut contemptus tragici præ ſe ferunt. Veluti omnes illi qui ſua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, ſed potius ut benigne aliorum ſubleuent inopiam, illi ſoli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi ſunt, ac ſoli illi inuidentiæ malum poſſunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem proſperis rebus affluentibus moderato utentem animo conſpexerit, neque iuxta Aten Homericam illam ſuper hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire ſolet iis qui humili atq; abiecto ſunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Poſtea quàm à fortuna nil tale ſperantes ex improuiſo ſublimes in currum quendam uolatilem euecti ſunt, intra fortunæ mediocritatem conſiſtere uequeunt, neque deorſum elatos torquent oculos, ſed ſemper nituntur in arduum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, ſpectatoribus riſum exhibentes. Quotquot autem inſtar Dædali alarum utuntur remigio, neque admodum in ſublime elati uolant, certe quòd alæ ex cera illis conglutinatæ ſunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ ſocietatem ſubleuandam expromunt, neque non contenti ſunt ſaltem abundis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec ſolis æſtui & feruoribus eaſdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem curſum quiſpiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo poſſit. Quocirca digniſſimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutiſſimæ illi permaneant, bonis ſubinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ò Polyſtrate, neque enim corporis uenuſtate ſolum conſpicua eſt, ut Helenam admiranda forma fuiſſe conſtat, ſed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus ſpectantes ad ſe allicit. Digna uero magno illo rege, manſueto exiſtente & affabili habenda eſt, ut hac quoque præcipua felicitatis parte cum aliis bonis innumeris quibuſcunq; ampliſſimè inſtructus eſt, fruatur. Vt ſub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata ſit, & quæ cum illo conuerſans arctiſſimo deſyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris felicitatis mulier exiſtimanda eſt, de qua aliquis Homericum illud commodiſſimè dicere poſſit, quod cum aurea Venere de formoſitatis palmario contendere poſſit, ingenioſis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque facile quiſpiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neq; corporis, neque ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificioſis operibus PO. Vera ſunt quæ dicis ò Luciane. Quare ſi conſultum factu tibi uidetur, commixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxiſti, & iis quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compoſitam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & iis qui hoc ætatis degunt apud ſuperos, tum etiam illis qui paulo poſt futuri ſunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit ſtabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parraſij, aut Polygnoti. Eaque ipſa multo plus gratiæ ſpectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, ſed ſolertia atq; induſtria à Muſis ad hoc aſcitis expreſſa eſt, quæ haud dubie imago omnium accuratiſſimè abſoluta futura eſt, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas oſtendens.

Aequabilitas animi et moderatio.

Illiad. 7.

Epilogus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologia hæc eſt, eorum quæ ſuperiore dialogo, nimio extollendi ſtudio, ultra quàm decet, ac piam eſt, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polyſtratus, accuſationem ac reprehenſionem Pantheæ, recenſet, quæ hiſce duobus capitibus potiſſimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum dijs illam comparârit, quorum prius contra modum atque officium uerè laudantium ſit, & adulatoris ſpeciem præ ſe ferat: alterum uero etiam impium, & periculoſum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria ſibi ipſi facere Lucianum, qui cũ tantum illius modeſtiam prædicet, interim ultrà deos eandem efferat. Hanc accuſationem poſtea etiam ex ſua perſona confirmat Polyſtratus, hortaturq; ut ſcriptum, ſiue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita reſpondet, primum, ut dicat, ſe neque ad huc dum ſatis laudaſſe illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum feciſſe, neque hoc adulatorum eſſe, nam alia ratione alioq; ſine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, caq; omnia exemplis ac orationibus oſtendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non eſſe in eo aliquam impietatem, aut inſolentiam. Neq; enim illam cum dijs ipſis, ſed cum eorum imaginibus ac ſtatuis comparaſſe. Deinde etiam ſi hoc feciſſet, aliorum tamẽ exempla extare, quibus factum hoc ſuum tueatur, qui non modo homines cum dijs contulerint, ſed & deorum nomina ſibi uſurparint. Ideoq; non eſſe periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philoſophi, fecerint.

POLYSTRATVS.

EGO Luciane, inquit mulier, aliâs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perſpexi, tum etiam *honorem* ex libello ædito per te mihi habitum non obſcure animaduerti. Neq; enim ita effuſe quiſpiam me laudaret, niſi beneuolentia adductus talia ſcriberet. At ut neſcius non ſis, quo ego ſim animata animo, ſic de me planè perſuaſum habe. Neq; aliàs quidem hominibus ad aſſentandũ eruditis gaudere ſoleo, ſed qui ſunt eiuſmodi, ſubdoli præſtygiatores mihi eſſe uidẽtur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quiſpiam præter modũ me extulerit, moleſtis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abeſt, quo minus non ferè ſemper aures obſtruere ſoleam. Eaq; res ſubſannatione magis & riſu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ ſunt, quatenus *ille qui laudatur* ſibi conſcius eſt ab his quæ dicuntur ſe non diſcrepare, ſed parem eſſe encomio. Quodcunq; ſuper hoc additũ fuerit, alienũ eſt, & apertæ aſſentationis ſuſpitione nõ carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati eſt, ſi quis eos laudibus cohoneſtans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni ſunt. Veluti ſi quis confecta ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi ſunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum teſtimonijs ſuas formas immutatum iri, et ſenem denuo repubeſcere, qua in opinione Peliam quoq; fuiſſe nõ ſum ignara. Hoc uerò longe ſecus ſe habet, nam laus res eſſet quantiuis præcij, ſi illa quoq; re perinde frui poſſemus exeiuſmodi dementiente ſuperiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falſo laudati, ac ſi quis cuipiam turpi facie atq; deformi, lauream admodũ uenuſtam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem ſibi uehementer placeret, præſertim cum hæc ab illo auferri poſſit, & ab occurrente cõminui. Vnde maiori quoq; riſu ſubſannandus foret, natiuę faciei deformitate detecta, quã aſcititia forma occultauerat. Aut per louem, ſi quis puſilla ſtatura exiſtens indutis cothurnis ſuper magnitudine contendat cũ ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eũ excederent. Mentionem faciebat & huiuſmodi cuiuſpiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliâs quidem pulchram & lepidam, corpore aũt puſillam, & cui multum de iuſtæ ſtaturæ menſura deeſſet, à quodam poëta carminibus ce-

Quòd immodice laudarit

A modo & ſine laudum.

Amplificatio à contrario.

A ſimilibus.

Exemplum.

celebratam,cũ obalias quidem uirtutes quàm plurimas,tum quòd forma esset scitula,& corpore magno & pręgrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinẽ assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum,illam laudum illecebris uehementer lætatam esse,quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset,manũq; gestiendo concussisse. Porrò autem poëtam hoc illi crebrius occinisse,cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi,Desine ò amice, ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic,multo tamen magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen,quæ poëtis oblato talento certamen proposuit,quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio,cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset,omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse,nihilo tecus tamen audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus,hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũ globos nectentibus,ac apijs nusquam existentẽ cæsariem comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat,unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat præterea illud non in laudibus tantũ usuuenire solere,sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gaudent enim,inquit,mortales pictoribus,cũ primis uerò illis,à quibus paulò formosiores depicti sunt. Esse autem nonnullos,qui eiusmodi artificibus iniungerent etiam,ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent,aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent,aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus,quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat,alia quidẽ in libello tuo collaudans,hoc unũ aũt minimè sufferens,quòd illam deabus lunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe enim ista me ait,aut potius omnem humanã naturam excedunt. Cæterũ,ego ne illud quidem unquam in uotis habui,ut priscis heroidibus,nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret,tantũ absit ut Deabus omniũ maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehementer,inquit,res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor,Itaq; periculũ est,ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonem & Venerem religiose coluit. Quocirca Luciane,ista te facta recantatione iussit transcribere,aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit,quòd libello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante,ut nunc is à te informatus est,nõ nimium pie neq; sancte admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam,si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quæ libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt,iussit ut submonefacerem,quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es,quippe quę super humanam mensuram semet nõ efferret,sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis,nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierem extollit,Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes,qui,architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum,& ad eius simulachrum adcommodaturũ,ut totius montis uastissima moles regis effigiem obtineret,duas in manibus urbes habẽtem, tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo,opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audatiam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis,dicens,illum sibi hoc facto maiorem statuam quàm Atho erexisse in hominũ animis,apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonices.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ab ingenij repugnantia et periculo.

Ab impietate.

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inusitatum contemnere. Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginũ industriam admirari, cæterum, similitudinem non agnoscere. Quippe nequaquam dignam esse tantis ac talibus, & minimè harum esse affinem, sed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas posse aspirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo suam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illustres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque

Ab exemplo aliud.

mihi inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum sit, uobis uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore statuas e rigi concessum esse, sed curæ esse Hellanodicis, ut ne unus quidem ueritatem excedat temere, atque exactissimè statua expendatur ad athletæ certamen & corporis quantitatem. Quocirca tibi uidendum est, inquit, ne unde mentiendi causſam sumamus in mensura, ac deinde Hellanodicæ uestram subuertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipsa dicta sunt. Cæterum tu Luciane eam cogitationem suscipe, ut diligenter consyderes, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagitiose pecces, ueluti ipsa omnium grauissimè ista tulit, ac plane inter legendum inhorresceebat animo, ac Deas ut sibi essent propiciæ suppliciter precabatur. Et sanè ignoscendum est, si muliebre quiddam passa est. Atqui si ueritas non diffidenda est, ego mihi ipse tale quiddam dixisse uisus sum. Quippe, initio

Asseueratio accusationis.

audiens delictum non animaduerti, oculos in scripta defixos habens. Postea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipse sentire de illis non dissimilia. Ac prope modum consimile quiddam passus sum, quod in ijs quæ intuemur sæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo sub ipsis oculis constitutũ, nequaquàm accuratè peruidere ppssumus. At si iusto interuallo disiuncti illud intuemur, omnia liquidius comparent obtutui, & quæ bene & quæ secus se habuerint. Iam hanc hominem existendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud est, quàm

Ab effectu et impietate.

præfracte eleuare tantarum Dearum existimationem. Siquidem in eiusmodi comparationibus non tam quod modicum est collatione crescit et maius fit, quàm quod maius est imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uerò per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem si æquandi essent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis semet extendente fiet, etiamsi summis pedibus ipse semet arrexerit. At si eadem ipsis longitudinis obtinenda est æqualitas, maior ille demittat caput necesse est, ac se humiliorem ostendat oportet. Non secus in eiusmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incrementis hominis uirtus augetur Deo comparati, quàm Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius est inæqualiter deriuata. Atq; si quis terrestrium imperitus ad cœlestia oratione temere raperetur, minorem ille suspicandi causſam præstaret hominibus, hoc à se impietatis impulsu factum esse. Sed enim tibi nulla fuit necessitas tot mulierum speciosissimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cũ Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam grauí inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare est, qui ne alias quidem ad laudandum facilis ac propensus esse consueuisti, At nunc nescio, quo

Epilogus qui à consuetudine & ingenij natura & exẽplo cohortatur.

fato impulsus tam subito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parcissimus, nunc in eisdem effundendis omnium adpares intemperantissimus. Sed ne hoc quidẽ dedecori tibi fore putato, si orationem iam æditam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; fecisse perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam absoluerat. Stetisse enim illũ post ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uisendum ostendisset, subauscultasseq; quid quisq; spectantium laudaret aut reprehenderet, Cæterũ hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus æquo crassiorem, alius uerò faciem tæ

quam

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digreſſis ſpectatoribus, rurſus Phidiam ſemet concludentem correxiſſe, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendaſſe. Neq; enim mediocre aut contemnendum eſſe exiſtimabat populi tam numeroſi conſilium, ſed hoc ſibi perſuaſerat neceſſario fore, ut multi ſemper plus quàm unus peruiderent, tametſi ipſe ſemet Phidiam eſſe non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipſe non poſſum nõ probare, ac tibi ſuadere ut facias, qui & ſingulari familiaritate et beneuolentia tibi cõiunctus ſim. LV. Hactenus quidem ignoraui Polyſtrate, te tantum eſſe rhetorẽ. Itaq; orationem ita prolixam, accuſationem ita uerboſam aduerſus libellum meum effudiſti, ut nullam parandæ apologiæ ſpem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forenſis iudicij rationem & morem egreſſi eſtis, cum primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta cauſſa condemnaueris, non aſſiſtente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud eſt iuxta Parœmiam, ſolum currentem uincere. Itaque nihil mirandum eſt, ſi nos comprehenſi ſimus, neq; aqua nobis effuſa, neq; reſpondendi facultate conceſſa. Quin potius illud omnium eſt abſurdiſſimum, ſi uos & accuſatoris & iudicis officio iuxtà functi eſtis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam ſenatuſconſulto decretis contentus quieſcam, an potius iuxta Imeræum poëtam, Palinodiam quandam conſcribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuſtè ad obiecta reſpondere poſſis. Neq; aduerſarijs præſidentibus, ut tu ais, ſed amicis cognoſcentibus cauſſam perorabis tuam. Ego uerò unà tecum iudicium perpendere quoque paratus ſum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polyſtrate, quòd illa non præſente cauſſa mihi dicenda ſit. Etenim hoc longe fuerat præſtabilius. Nunc uero mihi iuſſo uelim nolim neceſſarium eſt defenſionem aggredi. At ſi pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egiſti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me non malum habiturus ſis in defendendo reſponſorem aut interpretem, ſi quàm pauciſſimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar ſingula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longiſſima, ad tam uehementem & acerbam accuſationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defenſionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, ſed tanquam illa præſente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polyſtrate, illa præſto eſt, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciaſti. Nobis autem ſecunda oratio exordienda eſt. Et ſanè non uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Neſcio quam mihi trepidationem incuſſeris, ut planè meticuloſo ſim animo. Et quemadmodum uides, iam totus ſudo & horreo, ac tantum non illã uidere uideor, ipſaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiam neq; enim illa iam præſente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ ſe fert beneuolentiam. Viden' ut læta ſit atq; alacris, & manſueta animo, quare ſumpta audacia animo preſenti orationẽ aggredere. LV. Ego te fœminarũ præſtantiſſima mirifice, ut ais, & præter modũ laudatam, nõ uideo quo tanto preconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipſa nobilitaris encomio, cũ Deorũ cultũ ita in magnis ponere ſoleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta ſunt maius eſt atq; excellẽtius. Et precor, ut benigne mihi des ueniã, quòd neq; hac aſcripta imagine te honeſtarim, quę obſtãte ignorantia nunquã mihi in mentẽ uenit. Neq; eẽ aliã ante hanc depinxiſſem citius, nõ ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, ſed mihi multo minus dixiſſe uideor, quã rei dignitas exigebat. Igitur cõſydera, quantũ à me ſolidę laudis teſtimoniũ prętermiſſum ſit, quãta ſignificatio ad faciendũ indiciũ uitæ optimæ & mentis probatiſſimæ neglecta. Nam quibuſcunq; moris eſt deorũ immortaliũ numina nõ negligẽter colere, illi quoq; in humanis actionibus optimi cẽſendi ſunt, Itaq; ſi oĩs oratio retexta deintegro mihi exornãda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo inſtituta, & de difficultate reſpõdendi, eſtq; hæc ceu paraſceue quædã ad Apologũ qui ſequitur.

Exordiũ ab attentione.

Extenuatio.

Carminis conſutatio, per inuerſionem.

A pietate & modeſtia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò es-
sem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me ti-
bi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui mode-
ratione laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiæ, aut fastus, tanta tibi cō
ciliasset rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehēsis, ueram laudandi rationē
cōpleuisti, Quippe tales laudationes nō auidè arripere, sed hisce auditis rubore affi
ci, easq; maiores esse testari quàm ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & po-
pularis animi est indicium At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es ani-
mo, tanto te digniorem esse ostendis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.

Amplificat à Chria.

Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante puopiam,
quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contempse
rit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nā laude digni essent
maximè: quotquot laudari grauate ferunt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto
parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est
quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam
tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ul-
tra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est

Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudanti am.

poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cē
seo, tametsi humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum
inferantur magni loquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis
mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ
omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eū *quem*
laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ *hoc tibi fa*
cere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudato
riarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demon-
strandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in
hoc sita est rectè aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest
Non si quis quiddam cum similibus conposuerit, neque si cum eo quod uilius est il-
lud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad ex-
cellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eum
dem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi calle-
re uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dix
erit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis
leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Ori-
onis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus
canis est. Rursus sicut Milonem Crotoniantem, aut Glaucum illum ex Caryсto, aut
Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquenq; illorum muliere ru-
bustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uæcordem stultitiam de-
ridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc

Comprobat exemplis.

ad cumulatam laudem sufficisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta
Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus auxiliū
conserere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium uides cuiusmodi illū Diis
comparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm ueristimè expressit. Et neq;
Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq;
illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quali impie et contumelioſè in Deos circa lau
des agentem, sed utriq; in magna fuerunt gloria, & apud græcos honore & gratia
floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus

Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorē & laudatorem.

poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem.
Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti perneces
sarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero quàm &
in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam
eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri conueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem ſuperiectionem diſcernere & diffinire uolo. Itaq; aſſentator quæcunq; ſui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda eſſe exiſtimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de ſuo, adeo ut non uereatur Therſiten quoq; forma turpiſſimum, ipſo Achille pulchriorem eſſe oſtendere. Ac Neſtorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu eſſe minimum. Perſanctè quoq; deieraret Cræſi filium acutiori auditu eſſe præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo ſpes aliqua cõſequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere ſolet aliquid, quòd in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura præditus eſt bonis, tametſi non admodum magna ſint, extollit, ac maiora cumulatioraque eſſe oſtendit. Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea ſcimus eſſe animantia) & curſu ualentem. Ille per intactæ ſegetis uel ſumma uolaret Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas. Rurſus non formidaret dicere uelocipedum curſus equorum. Præterea ſi domus elegans & ſumptuoſiſſimè exornata illi laudibus illuſtranda foret, nihil hæſitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula ſuprema. Ad hunc uerſiculum aſſentator etiam ſubulci ſcrophipaſci ſordidiſſimo tugurio accommodare auderet, ſi qua modo muneris à Sybota recipiendi ſpes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ aſſentator, cum iam omnes aſſentandi rationes & uias ſua paraſitatione conſumptas cerneret, laudare ſolitus eſt Demetrium, quem frequens tuſſis moleſtiſſimè infeſtabat, quod dulciter atq; modulatè tuſſiendo ſonaret. Non ſolum autem hoc diſcrimine uterq; ab altero internoſci poteſt, quòd ij qui ad aſſentationem eruditi ſunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uerò corporis animiq; dotes plus iuſto extollere, ſed & in hoc nõ mediocri interuallo inter ſe diſcrepãt, quòd aſſentatores ubicunq; poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porrò autem encomiaſtæ in hiſce utendis moderationem magiſtram ſequuntur, ac intra certos fines ſe cohibent. Hæc ſanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris ſigna atq; diſcrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis ſtudent præconijs innocenter in ſuſpitionem à te rapiantur, ſed diligenter diſcernas, atque utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; ſi uidetur, & ea quæ à me dicta ſunt ad utriuſq; canonem expende, ut cognoſcas num rectius huic an illi ſim conferendus. Si quidem ego ſi inamabilis atq; odioſæ formæ caſcam quandam Cnidio ſimulachro comparaſſem, merito præſtygiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipſoque Cynætho adulantior eſſe iuſtiſſimè exiſtimarer. Sin uerò, eam quam omnes eiuſmodi eſſe non ignoramus, non erit mihi uehemẽter uitio uertenda iſta audatia. At dices fortaſſe, aut potius iam dixiſti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi conceſſum ſit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me exiſtentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non poſſim, te ô præſtans animi mulier, nequaquam Deabus comparaui, ſed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominum elaborantur induſtria, hominibus aſſimilare, impium eſſe non arbitror. Niſi forte tu Mineruam eſſe ſuſpicata ſis, ſimulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc cœleſtem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne abſurdum ſit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana induſtria aut imitatio poteſt aſſequi. Quòd ſi etiam maximè illis te aſſimilaſſem, non meum hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, ſed Poëtæ ſanè multi & eximij, cum primis uerò Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut ſuo me tueatur patrocinio: neque periculum eſt, me & ipſe unà mecum capiatur. Itaque ipſum interrogabo, aut potius te illius loco,

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis deſcriptio per inficiationem.

Reijcit crimen impietatis in accuſantem.

Ab exemplis aliorum.

etc.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briseide sic loquitur, quòd au-
Iliad. τ. reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo pòst, quasi parum esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaque
» est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eam in laudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamen tanta seculorum series atque uetustas illi concessit. Neque unquam inuentus est, qui hoc in eo malitiosè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginẽ flagellare ausus est neque qui uersiculos nothos atque supposititios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & ploram tem aureq; Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd non suffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hi-
Iliad. β. larem, & cum plurimum ridentem suamissimè? Quod homines cum Dijs commu ne habent. In Agamemnone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompse rit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit. Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exemplare grediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est *similis* Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs compo*nit*, *uerũ* Euphorbi quoque comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine made*ntem* & pulo uere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis comparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ue luti perperam scripta expungantur, aut mihi similia audendi libertas non interdu datur. Tanta uero est in similitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autem quispiam Veneris palpebras composuit uio lis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter
A maiori ad & moderate mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo *minus* numero illi comprehendendi sunt, qui deorum compellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio præte ream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque pluríma pars è cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consterna-
Epilogus quo metũ pe riculi tollit. tione perturbata sies, ultionem aut supplicium à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiam es, nisi putes et in auditione cul pam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicium, posteaquã ante me Homerum & alios poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosophorum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus
Ab exemplo est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi finem faciam, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tam enim uerbose ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse co nabor. Et quemadmodum uides, iam ista ad illam deferre studeo obstructis auribus ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quã opti-

optimè reſpondeas. Cæterum, ego quoniam ſemel tibi fabulam deſaltandam tradidi, in præſens quidem excedam è medio. Proclamatis autem iudicum calculis, iterũ præſto ero, uiſurus quem nam finem hoc certamen habiturum ſit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluiſſe, dum Toxarim et Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria ſua, contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominum, exemplis, qui mutua inter ſe amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occaſio contentionis à ſolemni ſacrificio et cultu Pyladis et Oreſtis, quibus illos Scythæ ueneranctur, ſumpta eſt, altero uidelicet mirante, & cauſſam ſciſcitante, ob quam homines externos, & etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequerentur, altero autem, fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores conſecuti eſſent. Neq; enim quicquam ſanctius, aut religioſius à Scythis obſeruari, & cuſtodiri, quàm amicitiam, eaq; magis illos iactare ſeſe, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamẽ & illa memorabilia ſunt, quæ de ritu iungendi fœderis, & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de conſuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus, obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scytha.

MNESIPPVS.

QVID ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythæ, deoscq; eſſe illos creditis? TOX. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquã: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris poſteaquam uita defuncti ſint, perinde ut diis ſacra facere? TOXA. Non iſtuc modo, uerum eoſdem feſtis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut ſperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorũ concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iam ſint mortui. TOX. Nihil officiat fortaſſis, ſi & eos qui mortui ſunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis exiſtimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti ſunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum ſimiles euadere cupiãt. MNE. Iſta quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Oreſtem quo nomine potiſſimũ ſuſpexiſtis, ut diis eos æquaueritis: idq; adeo quum hoſpites uobis eſſent: uel, quod grauius, hoſtes? Quippe poſteaquam naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, eſſent comprehenſi, abducticq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, necq; non oppreſſis excubijs, & regem trucidarunt, & aſſumpta ſacerdote, quin ipſa quoque Diana ſublata, nauigio ſeſe proripuerunt, irrita publica Scytharum lege. Quòd ſi ob iſtiuſmodi facta honorẽ habetis uiris: facile aſſecuti fueritis, ut multos illorum ſimiles reddatis. Iamq; ipſi ab hoc die uſq; ad priſca illa reſpicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Oreſtes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem iſto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: diis qui reliqui ſunt, ad eundem modum è regione ueſtra in exilium ablegatis: poſtea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui ſacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam diis ſacrificabitis. Quod ſi nequaquam horum gratia Oreſtem ac Pyladem colitis, ſed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non eſſe deos iudicaueritis, nunc è regione, ſacra illis facientes, deos eſſe decreuiſtis: Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occaſione et diſputatione, de ſacrificijs Oreſtis & Pyladis.

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridícula uideantur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usque, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac sallamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ò uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offerun tur, reliquusque omnis honos. Porro quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosque ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor-

Causa sacrorũ & cultus Amicitiæ.

Historia Orestis & Pyladis.

po-

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ denicq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quod siuel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt solos in periculis deserentes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito feciſſe uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deoũ numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idque conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo. ẽ medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, sibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; simulacris relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiãtes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, iam in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe Poetis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

lim Græco, ipse Scytha quum sim. MNES. Quanquam est haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congredi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usquadeo ignauiter tam citò uniuersam deserens Græciam, tibi cessero. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabulæ, tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scitè admodum repræsentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istue si fiat, non dextram, quemadmodū apud uos solet, sed linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet adictus accommodabo: MNES. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOX. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirū non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porrò si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOX. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentissimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipso comminiscentem, alleuantemq;. Ac primo quidem locò, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstantior, nec genere, nec cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porrò Dinias supra modum ditatus est, & quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam cõsuetudinem, ab amicitia uerò longe alienissimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephelios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uentitabãt, & serta semimarcida, & mala quędã admorsa: denicq; quicquid ad hęc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibusdã inserant, primumq; hæc incendant opinione, quòd sese credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses incidérint. Erat autẽ Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula, at supra modũ meretricia, semperq; illius, quicũq; fortè adijsset, etiam si quis admodũ leuiter concupiuisset: quin si uel aspexisses duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Chariclæa: admirabilis aũt alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc esset, totũ subigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidiosa deinde iniecta suspicione, quasi ad aliũ sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes instructa

Iusiurandum

Iupiter Agathocles & Dinias.

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitum adoleſcentulũ, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigillaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquẽdum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud ad hæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neque poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoreſque ad ſeſe accerſebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeque res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Ionas nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoque ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcẽs quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, rivalem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinẽ haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi anteposuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, prædium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clàm erat Chariclææ: rurſus ſubitò formoſus factus: rurſus ancilla & literulæ, & expoſtulatio, quòd iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ ad huc eſſe quod daret. Cum autem pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue quòd alioqui præſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputeans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tũ ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde cõprehendere conati, quũ in hos quoque ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur:

pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, con siderabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectū qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo pòst relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tū quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, siuel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit. haud enim scio anni quinq; præterierint, quòd Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendā amicum Agathoclem istū descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem contrà, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanes quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis malæ? Vt uero iam haud procul abessent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eū prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustollere. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tū erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento prævalido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam dare queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantē, manusq; porrigentem amico: hunc aūt incōtanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; solicitū, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit?

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenſis.

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, ſeruati ſunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philoſophiæ dantes operam. Nam Symilus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapſum, illum deſilientem ſimulque nantes, quatenus per noctem dabatur aſpicere. Porrò quæ poſt hæc acciderint, Euthydicus ipſe narrat. Primum quidem, ſubera quædam forte nactos, ſuſpendiſſe de his ſeſe, atque ita hærentes fluitaſſe, lanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conſpexiſſent, iam ſub auroram annaſſe, conſcenſisq; illis commode, deinde nantes appuliſſe Zacynthum. Poſt hos autem, qui neutiquam mali ſunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo iſtis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & iſs quidem opulentis, quum ipſe pauperrimus eſſet. Hic uita decedens, teſtamentum reliquit, aliis quidem fortaſſe deridiculum, tibi uerò, haud ſcio, an tale ſit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio ſit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo ſcriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in ſenecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habeto. Huiuſmodi lecto teſtamento, iſ qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cũ his uiris interceſſerat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum riſu diſcederet, quòd eiuſmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus eſſent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem perſoluent Eudamidæ, ſuperſtites etiam ipſi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus iſta erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoſcentes rataq; facientes ea, quæ erant teſtamento mãdata. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies ſuperſtes, diem obijt. Aretæus autem optimus ſucceſſor factus, tum illius, tum ſuo ipſius ſuſcepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ poſſidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iſte uidetur, num nam leue amicitiæ argumentum exhibuiſſe, adita huiuſmodi hæreditate, neque deſerto amici ſui teſtamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut ſit unus è quinque? TOXA. Et iſte quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus ſum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipſe eadem fuiſſet facturus erga illos, tametſi non eſſent ea ſcripta in teſtamento, uerum ante alios uenijſſet non ſcriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmoléi, Maſſilia oriundum. Commonſtrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut appa rebat. Aſſidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demiraret, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenuſtus, ſuſtineret eiuſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id matrimonium incidiſſet: nouerat enim compertè omnia, nam ipſe quoque Maſſilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipſe iſdem rebus par. Deinde aliquanto pòſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris, tanquam qui ſententiam iniquam pronunciaſſet. Ad hunc autem modum, inquit, nos Maſſilienſes mulctamus, ſi quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates. primum, quòd eſſet condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: poſtremo, quòd ex nobili repente factus eſſet infamis, ac reiectitius. At præter cætera eum ipſa diſcruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia,

III. *Eudamidas, Aretheus Corinthij, & Charixenus Sicyonius.*

IIII. *Zenothemis Maſſilien. & Menecrates.*

quàm ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; enim ipse egebis necessariis, & filia tua dignum aliquẽ suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è necessariis cuipiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Posteaquam autem cõuiuium peregerant, libassentq; diis, tum uerò plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; et uiginti, Illi uero respondente, absit ne feceris, ò Zenothemis, nẽue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo pòst prodijt, ea deuirginata, atq; ex eotẽpore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circunferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quòd neglígit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinẽ. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim *ei formosissimus ex illa deformissima* susceptus est. Neq; diu est, quòd tollens *hunc pater* intulit in curiã, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, *quo plus miserationis* auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit mulctam Menecrati, atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massilien

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

sis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia passim Scythę factitant, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neque uerò mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinã sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uerò medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis fortè prefectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum Memnonisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quẽpiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerat. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unàq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præcepto rem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: sesecq; impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium,

quam-

quantum in carcere erat, sontium sceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atque illius ulciſci uices, graues Antiphilo imminebat. Quod ſi quando defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſe, impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diem cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirum homini eiuſmodi rerum inſueto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderant. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea quòd ueſpera iam eſſet: et carceris cuſtos iam dudum occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in ſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comam diduxiſſet: eam ã uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtendit ſeſe quis eſſet. Hic ambo collapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto pòſt poſteaquam & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de lingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inſeruiẽsq;. Locans eñ ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, ã mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatũ redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratisque frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neque deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incommoda neglegeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode toferabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto pòſt, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam, haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenam inſecuit, qua ſeriatim erant aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico quò quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſũt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

Antiphilus in sibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod accidérat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquàm satis erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, sibiq; nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel obid laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quàm tulerant, præter ius in uincula conjecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum abeo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod nisi ito notasses nos, ranquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi complures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: qui interim pro se ipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerò lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam deinceps à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Menesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil autẽ eiusmodi expectauerim à nobis cuiusmodi in cõmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certò sciat se paulopòst esse soluendũ. Admodum enim leuia ista: neq; quicquam inest in his, uel magni negocij, uel uiri: sed quod sit. Cæterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cũ Scythicis conferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed meritõ parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodũ graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi fortè concurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimũ opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quempiam uirum conspexerimus: quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiẽdis coniugis, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quid

Hactenus Græcorũ amicitias recẽsent. Iam ad Scythicas transit. Orditur aũt ab attentione & eleuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam meditaturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitæ sit causſa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causſa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quàm contentioſe nunc quamq; litigioſe istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adlim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorũ insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; iis pleriſq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis commonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis fonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit opus retinere te: præsertim quũ temet dedideris. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precio persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factũ animum reddebat Scythis omnibus neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

Quo ritu mutuo obstringantur.

Iusiurandum Scytharum.

I. par Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris,si se præparassent,essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus,incensisq; curribus,fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius,ut uideret ipse,amico cæco Dandamide,sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedent ambo,omníq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiamsi quis tibi donet,ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandum,si ita uis,ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses,non sum nescius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus,& quę dixerit,& quo pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes,atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam,huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos inferens, conatus quo ad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circunplexus occidit. At ille moriens (nam tanto antecuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lõchatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti: id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatque illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci incõuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusque rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliíq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; procum posteaquem exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumque accumbere, Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atque ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentque, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustim bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, uerũ sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quũ pauper esse putaretur.

II. par. Belittas et Basthes

III. Macentas, Lõchatas & Arsacomas.

Ac

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atq; Macenta, ueſtramq; beneuolẽtiam longẽ præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitq;: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportãdam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, duplici ter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdẽ dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te illata fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis uerſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quãtam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, rectã profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidẽ apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, aduentibus do meſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoq; ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quã ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharũ nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſentiarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iã diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quod autem aduerſum nos co

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiterq; fert, quòd sibi preferar ā natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear esse prestantior. Quòd si mihi spoponderis alterā filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apporta uero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet supra modū formidine correptus, propterea quòd nō ignoraret, quam ob caussam iratus esset Arsacomas: nimirum ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic: ne quis spectantium conijciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quām longissimè. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi resciissent, factiolè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facilè enim isthoc pacto tibi cōciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò nō solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyssime, te recipias in Bosporum, neque per negligētiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, nisi quòd non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ò Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nā id curarat, ut alius quidā eques sese consequereť) tum insiliens & ipse, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneā, relictis ad dextram Mitræorū montibus, quum uirginem interim aliquoties inter quiescere iussam refocillasset, intra

triduū

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, paulùm per aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iamdudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnũ adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officiolè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſeipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam: paulòq; pòſt iri uit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unà cũ equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locũ dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi nõ auderẽt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenſes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laborarent à noſtris, qui tenebãtur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperãt, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatq; ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpe ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi nõ ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſq; diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſiũ, paulopòſt & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amiciciam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibuſcum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, inprimis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſa facere. MNES. Tragica prorſus, ò Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis nõ habendo fidem, quominus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auscultа, quæ in meipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscrer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Cõsultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidẽ ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contrà Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerẽ. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulãdis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirũ uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij cõditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidẽ tertio abhinc die diuitem te reddidero, Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijci ebamus. Vt autem prodierũt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, pollicenturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; cõmeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidẽ corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluere. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porrò ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatũ illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hęc res Mnesippe nõ apud Machlyẽses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerũ complures extant Amastriani

VIII. *Toxaris & Sisinnes.*

ſtriani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquãdo Abauchas hic in Boryſtenenſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circuncluſit, iamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quũ probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tũ incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam iuueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumẽtis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES. Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq; pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſq; uitam ſimus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; inſuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi namq; quiddam eſt, cum duo treſq; copulantur amici, qualem Geryonem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi nidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atq; hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam peruenerís. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus et Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eóq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis, diuenditus, ad poſtremum cum in theatrum quoq;, ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira caſuũ

atq; periculorum uarietas, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptũ fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam bene ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum. quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatum eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuẽ noſſent nomine Hipparchũ (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierũt: ego domum Hipparchi adiẽs, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quã rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cũ & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrẽſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulòq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, una muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidẽter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Paleſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: de hinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtẽſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum rediſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite. ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quò pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficij aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecũ ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis [illegible] mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex

nimia

nimia impensa lauticiaq; culpari soleat. Illa subridens, manuq; apprehensa se orsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua admodum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque si quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Ad hæc animaduertens, me id quod iamdiu quæruto habere domi, fœminam relinquo, abiens mecum ipse cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita te ipsum paulò, atque eam disciplinam condisce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione conciliа. Nam si illam expugnaris, absque labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorū nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ò pulchra Palæstra, inquam, quàm uenustè & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa lasciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapis adolescens, nisi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facilè sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem rides ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maius est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarrasti rectè: nam me quamuis procul à te remotum, non solum concalefeci sti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & suauibus, quas dixisti medelis, meq; iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini issent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum rediisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & serta supermiserat ex eis confecta. Ego sympolium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, eu estigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, meminerís oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam, defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa: uolo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet. sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta uestè imperat: Exue te adolescens, sumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaque uersus percute uulnera, telum etiam

ferens,quoad fueris defessus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum reducto telo,rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta,quousq; ad uersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris,paululum tibi indulge, ne que festines.post modum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfeciſſem diligenter, finisq; iam nostri certaminis adesset: tum ego paulò subridẽs Palęstram alloquor: Magistra,inquã,uides,ut facilẽ promptęq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim,an satis rectè has mihi imposueris colluctationes: commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens,quem nugatorem discipulum habeo,inquit: Videsis ne uapules,ni dictis pareas. Dehinc surgens,secq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit,ostendes, ni uiribus ualidis luctator egregius existas, iisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum submixa genibus in lecto prona: Age tu luctator,mediam corporis partem ualenter aggressus percute,uulnusq; adige profundius,nudam uides, utere promptius,iniice introrsius telum,deinde introrsius flectens rursum impellens absconde & comprime, nequi quam huic certamini adijcias interualli: caue autẽ ne citius quàm iusserim telum extrahas,sed incuruans aduersarium insequere,quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias,& sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra,inquam,à me quoq; aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi,in quibus mihi obtemperes uelim,sed iam te erige,ponęq; sedens da ta dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi his uoluptatibus atq; exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cũ autem in mentem uenisset occasio quę cupiebam discendi: ò dulcissima Palęstra inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam te formam uertentem. Iamdudũ enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculũ uidere exopto,sed à te præcipue,si quod nosti,quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) percipere cupio. Me quidè qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deiectum. Tum Palæstra: iocari, inquit. Quis enim cantibus superare amorem potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam ergà te meam iuro, me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur, dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam tranſmutatam. His dictis quũ dormissemus, paucis diebus pòst quum nũciat mihi Palęstra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduolet. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis. bono animo iis, ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, meq; iubet per rimulam ostij introspicientem quæ fierent, animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernæ impositò multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam reserans arcam, plures continẽtem pixides, unam effert, quid in ea cõtineretur, incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, à summo usq; ad imas partes totum corpus perunxit, statimq; alæ innascuntur illi, & rostrum corneum & aduncum omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem, Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout hæ aues solent, perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quod ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire, Palęstrã rogaui, ut ego quoque eo unguento unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimẽto discere, an ex hoc anima quoq; auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaq;

fio

ſio, ſed cauda è ueſtigio à poſteriori innaſcitur parte. Digiti omnes neſcio quo ſum abierint, ungues in quatuor ungulas uerſæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumſpiciens cognoui me aſinum euaſiſſe: uox hominis ad querendum de Palæſtra defecerat, ſed labia dimittens, ipſamq; qua poteram forma reſpiciens, accuſabam, quòd me pro aue in aſinum uertiſſet. Illa manibus demulcens caput: Miſeram me, inquit, quantum mali feci: feſtinantem ſimilitudo pixidum me decepit, non capientẽ ea, quibus homines in auem cõmutantur. Sed cõfide, anime mi, facilis erit huius erroris cura. nam ſi roſas comedes, ſtatim exues iumenti formã, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, aſini formã diluculo curabis: afferam ſanè roſas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quũ dixiſſet, tractans me, & aures, & reliquũ corpus demulcebat. Ego corpore aſinus, ſenſu tamen menteq; hominis fungebar, ipſe ille Lucius præter uocem. Mecũ igitur multus erat tum Palæſtræ cõqueſtus, labiaq; mordens, abij ubi ſciebam equũ meum et alium uerũ aſinũm Hipparchi eſſe. Quiut me ingreſſum conſpexere, ueriti ne fenum ipſorũ comederẽ, demiſſis auribus parati erant ad me calcibus repellendũ: quod ego perpendens, longè à præſepe receſſi, ſtans ac mecũ ridens, ſed riſus rugitus erat. Cœpi uero interim mecũ cogitare: Quid ſi lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera inſultet mihi, qui nihil mali cõmiſi: hac detentus cura timebam aliquã malam futuram eſſe fortunã. Nox intempeſta cũ eſſet ac ſilentium, & dulcis ſomnus, ſtrepitus quidam exterius tanquã effoſſi parietis eſt factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingreſſui hominis pateret. Tum unus & itẽ alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchũ, Palæſtram ac ſeruum meũ colligant, domum ſpoliant pecuniam, ueſtẽ, omnemq; ſupellectilẽ auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterũ educentes aſinum ſtrauerunt, impoſitisq; rebus, quas aſportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia deſueta effugerunt. Ignarus eram quantum preſſi pondere mei ſocij paterentur laboris: ego deſuetus abſq; ſoleis iter facere, ſaxis præacutis admodum offendebar, ideoq; ſæpius ceſpitans, deficiebam ſub pondere. Sed è ueſtigio uir ſubſequens me ſæpius feriebat baculo. Quum Cæſaris inuocans præſidium, pro uoce rugitum edebã, hoc ſolum abſurdè proferens uoce maxima. Cæſaris uero nomẽ minimè ſequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, ſtatui uerbera ſilentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos tranſieramus montes, relígati ora, ne paſcendo iter moraremur. Meridie ad diuerſorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum noſtris latronibus ueterem eſſe conſuetudinem, tum ex mutua ſalutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi ſarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comediſſent, ego ualde eſuriens (nam is cibus mihi eſui difficilis erat) cogitans qua re famem ſedarem: hortulum retrõ diuerſorum conſpicio multis oleribus plenum, in quo & roſæ eſſe uidebantur. Itaq; uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut paſcerem olera, tum ut ederem roſas: quibus in cibum ſumptis ſperabam me in hominem reuerſurum. Hortum ingreſſus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad ſaturitatem comedi. Quæ uiſæ fuerant, non erant roſæ, ſed lauri ſylueſtris flores: laurum uocant homines, malum & aſino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è ueſtigio mori. Hoc aſpiciens horti cuſtos, rapto ingreſſus ligno, ut olera ita depaſta uidit, tanquã irati domini ergaſures deprehenſos ſolent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures inſuper ac totum caput fuſte contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus reſupinũ ſuper olera ſtrauiſſem, aufugi ad mõtes: qd' ille ut animaduertit canes aduerſus me incitauit, hi cũ plures eſſent, atq; ad urſos expugnãdos ualidi, ueritus ne me diſlaniarẽt, ſi me cõprehẽdiſſent: decreui ſatius eſſe domũ reuerti:

itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiã si me uerberando necassent, eo pacto sperauí illos necessitate compulsos, sarcinam qua pressus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti dejciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & prompte iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locũ, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscẽdum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communẽ omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarũ uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridie relicto cũ uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facilè ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense in me sæpius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hãc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neq; potum neq; cibum capere uoluit: solũ gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenìens nunciat, quendam aduenam ea die multis cũ opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, quà aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, pręcioſioribus rebus mihi & equo impositis, cũ reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidẽ acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquũ uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarentur, ego intelligẽs omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

regi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem collocuti? uis ne ex alta crepidine deijci? nox resplendet, fures abiere. pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaq; domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tũ hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tũ pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longè propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nõ extimescis: redi igit̃, nam te tuis restituemus. Quæ quũ ridentes dixissent, me retro uerterũt, tũ pedis et uulneris memoria, quũ renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, aiunt. cæterũ fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domũ ingressi anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitã finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipitem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnã profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodẽ illam loco, quo uetulam nostram præcipitem agamus: nam & pecuniã nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra. nã omnes à pluribus ex improuiso circũdati fuissemus capti. Quare ulciscamur hãc uitę nostræ insidiatricẽ: sed nõ ita ut è saxo proiecta morte pereat repẽtina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundũ est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniã semper tardum, nunc uero fictẽ claudicantẽ oportet perdere, etem̃ fugę uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primũ, tum scindamus uentrẽ, atq; intestinis abiectis, intus uirginẽ includamus, ita ut solũ superextet caput, ne eue stigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrẽ lateat quo cõsuto ambos uulturibus ejciamus, nouo more pręparatũ cibũ. Aduertite quęso ad hoc tormẽti genus: primũ uiua mortuo asino inhęrebit, deinde sole urente in eius uentre decoquet̃: insuper fame ad mortẽ torquebit̃, neq; poterit sepsam perimere. cętera quibus excruciabit̃ tũ ex putrefacti cadaueris fœtore, tũ ex uermibus scatutientibus, pręter mitto, uultures denicq; cadauer depasti, & uiuentẽ quoq; unã laniabũt. Ad hoc monstro simile acclamantes oẽs rẽ cõprobauere. ego meipsum deplorabã tanq; iam moriturę, neq; tantum meo interitu dolebam, quãtum quòd receptaculũ essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiserat

miserat mali. Iam diluculum aderat, quum subito manus aduentat militum ad hos sceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præsidem perducunt: inter hos milites, qui puellam desponderat latronum inuestigator aderat. Hic uirginem dorso meo impositam, ad suos reduxit: domestici nos etiam à longè conspectos ut agnouere, me illis aduentum nostrum uoce significãte, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ socio, & unà ad mortem destinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iussit, etiam fœnum quantum sufficeret camelo. Ego cõspectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæstram sum execratus, quæ me non in canẽ, sed asinum sua arte transmutasset. Haud multos post nuptias dies, uolens mihi uirgo promissam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata est. Ille sub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas subagitare cum uellem, permisit. Quæ tum mihi optima redhibitio uisa esset, si mei arbitrij res fuisset. Aduocato itaq; equarum pastore, me sibi permisit lætum, tanquam non amplius sarcinarum molestiam subiturũ. Equabus pastor immiscuit, ducens simul ad pascendum. † Sed cõtrà atq; opinabar accidit: nã qui armento præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad pistrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præsertim asino molere, quantum domino satisfecisset. Sed mulier intenta quæstui, & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erãt opera ad farinæ mercedem miserum fatigabat collum. Insuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in suum usum *faciebat*, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando pastor inter armenta *ire ad pabulum* equorum sineret, quia me uelut adulterũ suspicabantur, *calcibus* & morsibus infestabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilẽtus igitur paruo tempore factus sum ac deformis, neq; domi à pistrini labore quietus, neq; in agris pascens, quum non essem ab equorum persecutione tutus. Destinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum sarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum ascendendus mons erat saxosus, aspera ac dura mihi, ut qui absq; soleis essem, uia ducebar à puero asinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; simplici solum ligno, sed eo cui frequentes atq; acuti stimuli essent infixi. Is semper posteriora dorsi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, semper ab illo eodem loco ua pularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: descensus montis licet esset præceps, tamen continuis premebat uerberibus, si quando sarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, sed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miser tũ ligna tum saxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere absq; naui, ille calceis parcens, à posteriori parte post ligna supra me, quoad fluuium transiuissem, insidebat: si uero (ut sæpe contigit) labore atq; onere nimio lapsus cecidissem, *tum* mihi calamitas aderat non ferenda. nõ enim deses me subleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat sarcinam leuiorẽ: sed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad surgendum. Aliud quoq; malum intolerabile sum perpessus: spinarum quippe acutarum fascem, quẽ ferebam à posteriori parte suspensum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti necesse erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus semper spinis, ac propter incessum repercutientibus: nam si remissius incedens deuitarẽ spinarum ictus, ligno uale uapulabam. si baculum euitarem citius ambulans, grauius posteriora torquebantur à spinis: erat asinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percussissem, nunquam est id oblitus, iussus stupam de una regione in aliam trãsferre illam super dorsum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

† Oportebat aũt & hic mihi accidere, qd' olim Cãdauli. (*videtur alludere ad historiam Candaulis, quæ est lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignẽ ſentiens me comburendũ, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, mecꝫ in aqua unà cum ſtupa cõuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſcꝫ diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incẽdendi, limo atcꝫ aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domũ reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignẽ proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, mecꝫ uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilẽ accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem: inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibuſcꝫ inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operariis ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptũ. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædã conſulens aduerſum me grauiora: nequaquã hunc aſinũ occidas, inquit, piſtrino aptum atcꝫ oneri ferendo, necꝫ etiam magnũ ſi in amores mulierũ labitur, caſtra ipſum, ſummota enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiã grauiſſimũ onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducã huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquã uir eſſem aſino deſiturus, necꝫ enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulãtes, ab inundantis maris aqua raptos atcꝫ abſorptos fuiſſe, hũc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquã de cętero ſeruitutem pati, raptiſcꝫ quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nõ ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen meeuaſiſſe id periculum exectionis. Vniuerſa nocte confecimus longũ iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uẽdere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atcꝫ ex dentibus ætatẽ cuiuſcꝫ conie ctantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimũ relictum præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non repperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & cõmutans, dominũ minimè gratum parauit. Cynędus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circũferentes ſtipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomẽ erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ò Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynędorꝫ turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocẽ applaudentes, exiſtimabant uerum ſeruũ emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad-

duxerit ſuis nuptijs dignũ, ex quo certè pullos eiuſmodi quam primũ pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deã ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem egreſſi cum patriam perambularent, in quãdam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: quidã qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nõnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur ligantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectã, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde extimeſcebam, ne aſini quoq; ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cũ ſibi ſanguinẽ eduxiſſent drachmas & obolos à circũſtantibus colligunt, aliq; caricas præbent, et uinum, caſeiq; fiſcellas, aliq; medimnas tritici atq; hordeũ in aſini cibũ. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulãtibus illis aliquando uillã quandam iuuenem grandiorẽ à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynędis mos erat) perpeſſi ſunt. ego dolens me in aſinũ eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ò ſceleſti, cum uellẽ exclamare, pro uoce hominis magnũ rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quũ æſtimarent me ſuũ aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locũ egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequitiã per totam uillam diuulgant. Illi ob eorũ ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitariũ peruenìſſent, increpabant me iratiad modum, quòd eorũ myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponentes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necẽ uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnũ, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uillicorũ iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetũ quęſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eã ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculũ adij: Amicus quidã noſtri hoſpitis partem ſylueſtris aſini dono miſit, quã canes qui intus occluſi erant, coquinegligentia comederunt. Hic præter modũ, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inquit, & te ſaluabis, et reſarcies hoc damnũ: Habent hi cynædi aſinũ, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illũ potes occidere, ſumptamq; ex eo partẽ parare in cibum domino: reliquũ corporis in præceps abijce: exiſtimabunt cynędi aufugiſſe aſinũ, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſylueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturũ, mihi propinquat, ut conſultum facinus patraret. At ego, quid de me futurum eſſet præuidens, optimũ factu duxi id periculũ ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynædi cũ hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitũ inuentum ſaluti mihi futurũ, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturũ: uerum hæc res in extremũ eſt mihi uerſa diſcrimen, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerũt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtiũ loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedẽtes ad aliam ciuitatẽ, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouũ interuenit prodigium: nam cũ dea priuatæ domus diuerſoriũ abnueret, in tẽplo ſe poni iuſſit eius loci, qui à ciuibus maximè coleretur. Illi libenti animo deã externã prope ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpitiũ domus, hic plures cynædi dies cõmorati. Cũ abire uellent, deãq; à ciuibus peterent, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã auream è templo ablatam furto

infra deam recondunt: qua re palã facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynęd os capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptã repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quamobrẽ hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerẽ conjiciunt: deam alio in templo ponentes, aurũ suo deo restituũt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego ã pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atq; aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena. me uero, ueluti seruum nouũ solent: ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinũt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendũ: sed simulans me eius operis rudẽ, frustra quietem speraui. nam plures qui aderant, acceptis baculis de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poterã) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circũducerem molã: expertus sanè didici seruum ad ea quę fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manũ. Eo labore admodũ macer euasi, & corpore debilis: quapropter hortulano me uendidit, qui hortũ ceperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigando intentus. ego interim ociosus, sed uita propter frigus (erat enim hyems) satis molesta, cũ patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tũ molle lutum, tum dura terra atq; acuta multũ offendebat, Cibus itẽ lactucæ amaræ, ac præduræ erant. Ambobus contigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primũ uerbis Italis hortulanũ allocutus, petijt ab eo, quo asinũ ducat: ille uocem militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptũ ferens molestius, hortulanũ fuste cum percussisset, ille militẽ amplexus ad terrã in uia prostrauit, iacentẽ tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cũ se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturæ. Hortulanus quid de se futurum esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus lõgè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuũ simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatẽ pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unã me ducẽs, ubi latẽter diuertit: deinde amici consilio se in arca included. me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat cõmilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriã hortulani. Hi cũ nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorẽ intus destituunt, iubentes eos quidomi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quidnam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentẽ. extractum iudicibus tradunt, errati pœnã daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto.

Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministeriũ erat epulas parare diuiti. Cũ isto conseruus frater habitabat pistor, placentas mel le conficiens: cõmunia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatũ. Ego omisso hordeo humano cibo uentrẽ refer

ſi. Cum rediſſent tum ex cibor̃ multitudine non animaduertunt cibos ã me co meſtos, tum quia parcè, ne quid percíperent, comedi. Vbi illos id non perſpexiſ ſe ſenſi, eorum fretus ignorantia, melioribus fruſtis corpus repleui. Tandem ut damnũ cognouere, alter alterum illa ſurripuiſſe ſuſpicatus, pudore inuicẽ retice bant. Diligentius igitur adſeruãtes, reliquas portiones deinceps & fruſta adnu merant. Ego uitã uoluptuoſam in delicĳs agẽs, factus ſum corpore pinguior a deo ut pellis ex pilis nitidis admodũ luceret. Illi me pinguiorẽ factum uidẽtes, hordeum uero nequaquã minui, in ſuſpcionẽ mei ducti, ſimulant ſe foris ire la uandi gratia, clauſo oſtio quid agam per rimulas aſpiciunt. Ego ignorãs dolum ad prandium proficiſcor: illi primo ridere incipiunt in cibo aſini deſueto. Con ſeruis deinde ad id ſpectaculum uocatis, rident ſimul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidiſſet, ut adeo efferrentur riſu. Vt cauſam per cepit, ſurgens à ſympoſio atq; introſpiciẽs, poſteaquam me uidit ſylueſtris apri fruſta edentem, ſtatim ridens ſe intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuiſſe deprehenſum. Ille ſuborto riſu, me iubet in conuiuiũ deduci: dein de menſam parari adeo multis cibis, ut nullus alter aſinus eos potuiſſet edere. Cocleæ crudæ erant piſces, partim garo & oleo, partim ſinapi conditi. Fortunã ego accidentem mihi ſentiens, cogitansq; his iocis ſalutẽ mihi afferri poſſe, men ſæ aſtans prandium ſumpſi: qua ex re uniuerſum conuiuium ſe in riſum effudit. Cum dixiſſet quiſpiam: bibet hic aſinus & uinum, ſi quis miniſtret: idq; patro nus iuſſiſſet efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modũ admiratus, duplex e ius quo uenditus eram precium annumerari emptori iuſſit, meq; dari adoleſcen ti cuidam liberto ſuo, tum nutriendũ tum inſtruentem, quæcunq; illum oblecta re poſſent. Facilè fuit illi me docere parentem ſibi, facientemq; ſingula quæ mõ ſtraret: primum flecti me in genua ſupra lectum uelut hominem docuit, tũ ſibi alludere, ac ſtantem pedibus anterioribus erectis pſallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia deniq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, aſinum uinum bibere, ludere, ſaltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculor̃ nutu admonebam miniſtrum. Mirabantur hæc omnes ut rem inſuetã, inſciĳ hominem in aſino eſ ſe. Lætabar eor̃ ſtulticia, diſcens ambulare, ferre patronã, currere abſq; ulla ſeſ ſoris moleſtia; erã ſumptuoſius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; ar gento diſtincto. Pendebant inſuper tintinabula, ſuauem ſonum præbentia. Me nocles patronus in Theſſalonicam abĳt: ob hanc cauſſam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, ſe gladiatorios ludos daturũ: qui cum ad pugnandũ parati ad eſſent, nos mane profecti ſumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis diffi cili: ubi Theſſalonicam uenimus, omnes ad ſpectaculum & me uidendum cõue nerunt: iam em̃ fama diffuſa longius uulgauerat, me in modum hominis ſaltan tem uarios ludos edere. Patronus poſt potum ſuis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faci ens ex me quæſtũ tenebat incluſum, eos qui meos ludos uolebant aſpicere, aper ta ianua datisq; nummis intromittens. illi aliud, alter in meum cibum afferebãt, & ea præſertim, quæ uentri aſini minimè conuenirent. Me & domini & aliorũ ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & ex terna, mei uidendi cupida accedit, ut me aſpiciat prandentem: ut aſpexit, è ueſti gio in cupidinem mei exarſit, tum aſini ſpecie adducta, tum impulſa ludor̃ ue nuſtate. Hæc cum liberto ut unam noctẽ mecum eſſe ſinat magno precio paciſci tur, qui parum curans mei iacturã, precio accepto cum adueſperaſceret, poſt cœ nam domini iuſſu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierẽ in uenimus lectum ingreſſam, puluinaria mollia importata erant, ueſtes quoq; & ſtragulæ & ſtratum decens humi poſitum mulieris. Serui alio in loco abeũt iux ta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni ſimile, exutaq; ueſte

nud

nuda propter lumen ſtetit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primũ tum inungit, naresq; unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquẽs, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoq; odore incitatus, pulchritudine inſuper puellę cõmotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere. nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neq; cum aſinis in ea re conſueueram, neq; aſinã cognoram. Itaq; haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilacerarem q; in coitu mulierẽ: ac poſtmodum tanquam homicida meritã ſubirem pœnam: ſed hęc incaſſum à me cogitabantur. nã mulier multis amatorijs me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cędentem paulò: Quorſum, inquiens, refugis? atq; acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſupellectilẽ iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſti mauiq; non eſſe me Paſiphaës adultero deteriorẽ. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenisſet, abiens mulier cuſtodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quũ rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit inclu ſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorẽ, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentula coëũtem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorũ tempore, quo id me ſpectaculũ, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atq; ornatus auro, in hoc me collocãt, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferũt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna delicíarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Luciũ illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebãt, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburẽdum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currẽs, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorũ, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatũ cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atq; augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio tenil mentiri tali parente natum: decq; ſella deſcendens me am

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interím meus aduenit frater argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò uaiorem in homine uoluptatem ſumpturam, cum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, cum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, uelutí rem gratam fœminæ facturus, cum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abí hinc in malam rem, aít: abſcede ocyus, alibí dormiturus. Cum peterẽ quodnam ob erratũ meum id díceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equídem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrũ uidebatur atq; utile, in ſimiam quẽdam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eíjci, Ego ante domũ nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacuí. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratrí narraui, non abſq; riſu infortunium meum. Vento deinde flante nauem aſcendentes paucis diebus in patríam uenimus, ubí díjs meæ ſalutis autoríbus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aíunt) ſed ex longa aſíni peregrinatione, ac uix tandem in patríam redierim, ſalutem cõſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

SVmma Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſſitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam dij obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; díjs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquam ſperandum. Imò ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſſitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neq; nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neque malos ac ſceleratos impunitos manere, & pios, bonoſq;, beneficijs, ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum, ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis eueniant, qui ea patiuntur, cũ nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atque impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus, propriè blaſphemus, atque ἄθεος & uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agant, id neceſſitati quadam fatorum fieri, eoſq; ipſos á crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate & facilitate petitæ rei.

GO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtus conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperíj dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multís maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facília. Itaq; permulta eiuſmodí illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei eſt Cyniſce, neq; enim indigentia

tigentia diutius diſcruciaberis, maximè ſi rerum mediocrium, ut ais, inopia cõflictaris. CYN. Reſpondemihi ad quæſtionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præſtatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueriſimile eſt & tibi uidelicet Homeri atque Heſiodi lecta eſſe poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda ſunt iſta, quæ de Fato & Parcis illi conſarcinatis cecinerunt uerſiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique naſcentium fatali decreto adneuerint. IVP. Et ualde quidem uera ſunt iſta. Etenim in rebus humanis nihil eſt quod Parcarum diſpenſatione & conſilio non ordinetur: uerum omnia quæcunque fiunt, dum ſub illarum colo circunferuntur, ſtatim ab initio unumquodq; illorum certum & infallibilem ſortitur euentum, nec fas eſt aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte ſuæ poëſeos dixerit. Infera ne Parcis inuitis regna ſubintret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maxime, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum eſt, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Muſis ſuggeſta cecinerint, illa uera habenda ſunt. Porrò quoties à Deabus deſeruntur, ac per ſe aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoſcendum quidem facinus, ſi, cum homines ſint, ueritatem ignorent, præſertim illo digreſſo numine, quod præſens per illos canere ſolebat. CYN. Atqui hoc ſanè ita ſe habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi reſponde: nonne tres ſunt Parcæ, nempe Clotho, Lacheſis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipſæ Deæ ſint, multum uulgo celebratæ, cuiuſmodi ſunt, aut quæ nam unicuique illarum eſt potentia? An uero æqualem cum Parcis ſortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ ſunt? paſſim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uſpiam eſſe potentius. IVP. Haud fas eſt omnia tibi comperta eſſe, ô Cyniſce. Cuius ergo gratia hęc de Parcis me interrogaſti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud expoſueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & neceſſum ſit ex illarum lino uos pendere? IVP. Neceſſarium omnino ô Cyniſc. Quid ergo riſiſti? CYN. Commodum Homeri illi uerſiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia ſurſum ſubducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimiſſurũ, ac tunc ſi uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim ſummo ſtudio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco eſſent moturi. Te uero, ſi lubitum foret, nullo negotio uniuerſos, unà cum terra & uaſto gurgite ponti uelle ſubducere. Tunc equidem inuſitato & admirando membrorum robore polleré mihi uidebare, ac mirificè inhorreſcebam animo audiẽdo uerſiculos. Nunc autem te ipſum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minaciſſimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iuſtius Clotho arroganter gloriarí poſſe, quòd & te ipſum in ſublime tractum, et ex colo pendulũ uideat, quem admodum piſcatores ex calamo ſubductos contuentur piſciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid iſtæ tuæ ſibi uelint quæſtiunculæ. CYNIS. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obſecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, ſi ueritatem ore liberiore protulero. Si enim iſta, ut tu dicis, ita ſe habent, & Parcæ omnium rerum poteſtatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum eſt, immutari poteſt, cuius ergo gratia uobis nos homines ſacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis ueſtra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & ſacrificandi ſtudio capimus, ſi neque malorum auerſiones ipſis precibus inuenire poſſumus, neque aliud bonum diuinitus datum conſequimur. IVP. Noui unde tibi iſtæ ſuppetant argu-

I. *Quæſtio & argumentum ex quo ea quæ ſequũtur inferuntur.*

II. *An idẽ Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter fato ſuccumbat.*

I. *Concluſio, ergo neq; ſacrificandum dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

tiæ & immodestæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquã uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neq; quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ò Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac su peruacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Aisne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem cõmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternę retributioni seruiunt, perinde ac si bona ãnobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum præstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis prẹsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neq; enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim etsi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incõmoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ò Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporũ series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nõ omnes pari felicitate fruimini, ò Iupiter, uerũ apud uos quoq; præfinita est quædã dispar rerũ fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidẽ feliciter et beatè agis p̃ omnia, cum Deorum summus Imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tunm commemorem, quem etiamnũ uinculis constrictum tartareis sub umbris agere cõstat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc cum ita sint, non uidetur mihi solida esse & syncera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrũ nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atq; nos dispoliemini, neq; non à sacrilegis compilemini, atq; ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argẽtei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferẽtem. CYN. Tolle minas ò Iupiter, certõ enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum nõ destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos non esse potiores aut beatiores hominibus. Cõfutat bonũ immortalitatis per inuersionem. Adimit et cæterarũ rerum felicitatẽ, p̃ distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.*

Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perueſtigarem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tẽdat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horũ uerborũ te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intellígo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cũcta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarũ instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamẽ qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebãt, ac ab illo bonorũ largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; nõ aliquid eorũ subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen colo torserit, laborem Clothus dissoluẽs. IVP. Tu iam Cyniſce neq; Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causſam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neq; non eorũ prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa. nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiã Parcarũ decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole susceptа, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earũ rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respõdere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cyniſce, Apollini quædam aduersus Crœsum causſa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine.

Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero *nihil* facis reliquum, sed, ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neq; prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed reuera asciarũ terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iureoptimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustinea m te impune talia aduersus nos contumelioſè differentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientẽ. Neq; fulmen quidẽ ipsum accusabo, quasi tã infelicis ruinę causa mihi extitisset. Veruntamẽ hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cęterũ tu mihi illius loco respondeas uelim. Etẽm minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui fit tandẽ, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolẽtis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unã aliquã ilicem aut lapidẽ, aut nauis uelũ nihil mali unq; per iniustitiã meritę fulmine feriatis? Non raro quoq; hominẽ frugi & uiatorẽ ipectatæ sanctimonię? Qd uero cõpressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse *ne hoc* quidẽ me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nã tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendũ mihi uideo, nẽpe à te et Fato et *Prouidentia*, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omnium rerum *inopia* atq; angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, *Callias* autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo masculæ Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non itẽ. Ad hęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijsq; totus fractus regnauerit, Persarum uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnem uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnoſè conflictantes. IVP. An ignoras Cynisce, quanta supplicia & cruciatus post hanc uitam prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præsens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sedecim uulturibus iecur meum depasceretur: uerum non ut hic in uita siti pressus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoq; responde, estné tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidę & sacrilegi. CYN. Quos aũt ad Heroum contuberniũ amandare solet? IVP. Nempe bonos, & sanctitate uitę præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ò Iupiter? IVP. Propterea q; illi suppli-

Tacitè negat Prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorũ supplicia, ac pœnas eleuat quoq;, q; si qui eiusmodi fine, immerito defunctis accidant, ut q; non uolũtate sed fato peccarint.

ſupplício, ꝯ uero honore remunerandí ſunt. CYN. Cæterum, ſiquis nolẽs & inuito animo malí aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplício afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſiquis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neq; honore ornare, neque ſupplício afficere. IVP. Quí uero nullum? CYN. Quoniam nihíl nos homines animo uoluntario facímus, ſed neceſſitate quadam ineffugíbílí ad hoc compulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quæ ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admíſit parrícídium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facínus â Parca ſibí ínıunctum admíſit. Quocirca, ſi Mínos recto utí uelít iudício, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quíd enim illí ínıuſtẽ egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplíus quídem uel reſpõdere tíbí índignum facínus exíſtímo, talía præſertím interroganti. Audax ením es & Sophiſta, ac iam quidem te relícto abeo. CYN. Debebam equídem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubí nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequí, præſertim illís tantum tribus exiſtentíbus. Etením laborioſam & mínímẽ felícem atq; íucundam uitam míhí uídentur agere, tantís ímplícitæ negocíjs. Et quemadmodum ueríſímíle eſt, ipſę quoq; Fato parum propício & fauente in lucem ſunt editæ. Itaq; ego, ſí míhí daretur optío, nequaquam cum illarũ uita meam commutauerím, uerum eligerem potíus, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſíderem, tantís negocíjs & difficultatíbus referto, obſeruãs ſíngula. Cæterum ſí tíbí graue eſt, ô Iupíter, ad hæc reſpondere, etiam hís contentí erímus, ad quæ reſpondíſtí. Satís ením eſt, quòd de Fato & Prouidẽtía ſermonem nos non celaueris. Relíqua fortaſſe in Fatís non eſt ut audíam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundum gubernare, fortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac meum pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ipſdem illis iterum inſtauratí audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ipſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de conſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummam diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito pericuło, exhortans, ut in commune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos cuebi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atque inertia accidere. Atque hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipue uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob ambiguitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; fatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atque ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratus ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incep-

ptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quae omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poëtarum, Homeri & Euripidis. Post haec, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postrea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quae nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quae singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Consutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eleuat. Consensum praeterea gentium, ab eo, quòd quanquam deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina cinstodi esse ait, ut haec ex naturali caussa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero nauicleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordium ab attentione & rei magnitudine, quam ipsis etiam uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum comminiscẽs loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorem uultu præ te ferens? Quin mecum ista communicas, et me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorũ, *Te precor* en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, *ne celes*, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit proœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ô Prometheu me quibus afflixti malis? MI Quid est? nec enim celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristiciæ tuæ caussam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddã boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamen uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterũ aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuẽtæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ô Iuno, et planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti cõtemptui, ac nullius quidẽ momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterũ? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parãt? IVP. Confide, nã res inferę cœlestibus extra omne sunt periculũ. IV. Quid ergo aliud rei grauis et acerbę accidit? Neq; eũ uideo, quando talia nihil te cõturbant, quã ob rẽ nobis Polus aut Aristodemus

Histrionũ nomina sunt, ut infrà.

pro

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Scoicus ò Iuno & Damis Epicurens heri nescio quo initio in eam delati disputationem de Prouidentia disseruerunt, in magna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maximè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorũ quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri conabatur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum finem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atque perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendum inhiant animo, uter victoriam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculum, quàm omnibus modis in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quædam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timocles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecta sunt illa, nec temere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut Antiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exanimatum me esse conspiceres. Quid igitur ò Mercuri & Iuno & Minerua nobis faciendum est? Quin & uos consilij prompte inuenti partem expromitis. MER. Ego quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offerendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuersum uidetur ò pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, néue palàm fiat hanc ob rem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato tecum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futura sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannũ agere uideberis, si de tantis rebus, ad omnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin ergo iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Rectè mones, Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini, confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nudis ò Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconem agis, præsertim maximis de rebus Deos conuocans? MER. Et quĩ nam alia ratione expetis Iupiter? IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac magniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant. MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, egò minimè sum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus sim, si uersiculis consarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculorum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne omnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercuri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos conuocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto nonadmodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes summa Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu properate citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura diuorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ò Mercuri, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assumens illos in sedes colloca, pro sua quenq; dignitate. Priores quidem sedes occupẽt aurei, post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotquot sunt elephan

Ἀλλ ἀς summa totius negocij.

Deliberatio de consilio cogendo.

Sententia.

Concilij indictio.

Ordines seu classes deorũ & consessus eorundem.

ãni, his postremo succedant ænei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum contionem. MER. Fiant ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse procliue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorum præponderet, opere uero nõ ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locentur, atq; etiam †à pretio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; non uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab aspersо auro splendorẽ retinẽtes, quippe quo tantũ colorati sunt, paulòq; facti nitidiores. Ceterũ intus sublignei quidem illi, totaque muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre non uerearis, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ò Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulẽtior. Vides itaq; patienter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tantus nasus est aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide candido ex monte Penteli excisо opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerũ tibi producam, sum ac deorsum suis in rapsodijs auream Venerem me esse perhibentem. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prædiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✳ sedentem conspicies, à latronib. contumelioſe affectũ, atq; etiam fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, equi boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilem & sordidũ detrusa, contioni interesse cogare. COLOSSVS †. Quis uerò mecũ in contentõem descẽdere audeat, cũ & solem me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodum ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pari arte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ pretiosissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc nõ mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animum meũ perpendo ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hunc interesse contioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ò Rhodiorũ optime, & si maximè omnibus aureis antependus esses, quõ præsidere possis, nisi cæteri omnes exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spatio uel alteris tantũ natibus occupato. Quocirca rectissimè feceris, si stans cõtioni intentus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;

Facetа fictio, qua tñ hominũ quoq; mores perstringuntur, apud quos, ubiq; illud, τὰ ἀργὰ τὰ πολλὰ χρυσοῦ φίλα νικᾶσι χλανίδας.

† Græcè ἀπὸ τιμιᾶς τοῦ, hoc est, secundum censius.

Contentio de conscẽsu.

Pentele pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus. et Pentelicus mons ibidem, ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

** Inter zeugitas græcè, quæ tertia classis Athenienſiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4. Classes diuisse ait Solon, in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.*

† Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiusſ-

eiusdemque artificij, nimirum in Lysippi officina utercp formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus est alteri? Siquidem de loco pugnant inter se ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iamdudum concionatum esse oportuit. Quare in præsens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscuè, ubi cuicp uisum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur deintegrò concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed ō Hercules quàm pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relicta ambrosia? ubi sunt hecatombæ? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimè sonare calleo, ut Scythis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Consultius itacp factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itacp iam tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atcp desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quàm impendio audax ego semper & magniloquus in contionibus esse soleam. MER. Satis cō perte noui, ac profectò magno metu consternatus eram contionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unà cum dijs sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. Atqui nunc ō fili, nescio quo modo siue præ magnitudine periculorum impendentium, siue præ multitudine præsentium, conuentus enim ut uides est frequētissimus animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planecp sub trepidanti lingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quocp multum diucp meditatæ procemium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atcp luculentissimo. MER. Perdidisti omnia ò Iupiter, cæterum illi tuo silentio in suspitionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procemio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. Ō superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Cæterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectè sanè dicis, consarcinatam quandam rhetoricam, necp non promptam & facilem perplexis & animo hæsitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ō uiri Dei uos electuros opinor, si palàm uobis fieret quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc cœtum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ò Dij præsens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad hæc summa ope prouidenda parum solicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiunt, hæc ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quę perturbatus animo, conuocata contione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini uestrum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei scopulos fermè illisa perisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrū à Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius aliò, quo cuiuscp ferebat animus, secessistis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem

Amplificatio negocij ex cō sternatione animi.

Iliados 8.

Oratio Iouis qua causā cō silij cōuocati exponit.

Exordium ab attentione. Et prima Olimthiaca sumptum.

Narratio

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesitheitenue ac frugale, ne dicam sordidum conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solum modo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris praeterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extingueruntur, ut neq; summas nares emergente fumo contingeret, praecipue uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo incluſa periculo. Interea dum haec mecum uoluerem in animo, ad porticum Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu exploratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarentur. Ac me ilico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho simílem turbae memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebãt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Caeterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicũ uirorum longe optimum pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, praenimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quae in terris fierent quicquam nobis curae esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos non esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantq; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tũ omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laboriose loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Caeterũ cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi nocte mocy us circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo ex compolito ut die postero inchoatam de Dijs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domũ abeuntibus comitem adiungens inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atque à pluribus supra modum probari. Praesto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse praeiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinũ ipse quoq; Timocles dicturus esset. Haec fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt haec ô Dij, si ratione diligentius inita cõsyderaueritis omnem nostrum cultum, omnem; gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos uos esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame conflictemur, diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in praesentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutẽ inuenire queamus. Tum qua potissimũ ratione adiutus Timocles potiatur uictoria ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Caeterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito.

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, siue Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contionandum impellit, quibus consentaneum est? Quid hoc rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositæ sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, per multa haberem ò Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ò Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentem libere proloquuturus. MO. Proinde ò Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabam in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audatiæ caussam suscipientes. Et sanè per æqui tatem indignum facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius asseclis, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionem de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatam, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus contaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari. uerum concessa impunitate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniustitiam delinquentes. Hęc itaq; cum uideant, iure optimo talem de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximum subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodis illis quòd et amori operã demus, quòd uulneremur et seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridicule simus impliciti, præsertim cum beati atq; immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quàm riderent, facerent, ne flocci quidem nostrã diuinitatem estimantes. Nos porrò indigne ferimus, siqui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiamdum nonnulli sacra facerent, talia flagitiosè delinquentibus. Ac mihi hoc loco ò Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij assciptitij) cum ueritate respondeo, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpẽdisses, qui nam illorum praui & mali, aut iusti ac boni essent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, aliíq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negotium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multum prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptum factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendos interritum, nunquam tibi ò Iupiter Lernea hydra in mentem ueniisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uerò Centaurorum contumelioſæ temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantum hoc inconniuenter obseruantes, siquis liget atq; sacrificet, ac circa aras incenso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme

Alludit ad morem Atheniensium.

Oratio Momi qua deorũ ob iurgat securitatem, eamq; causam esse dicit, tocius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & proue hendo bonos.

Obscuritas uaculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7. Stupra, Adulteria, & bella

Aßeueratio per Apostrophen qua Iouem exẽplis quoq; supra dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum suspicientes animaduerterint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri contemptissimè, haberi pro abiectissimis, Metrodoros uero & Damidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc eò perducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neque enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stantibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ò cœlites delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliàs quoque asperum obiurgatorem agentem. Est enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminari & insectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidem uos alios sedulò facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obscurũ nõ est, sub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigantes seruo, puppesq; sursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim è medio tollendum esse opinor, priusquam ad contentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne disputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatum faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ò Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situm est, uerum Parcæ sunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe consumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissem scilicet nuper sacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorem illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abstulerat? Accedit his quòd etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea insidiose esse molitos, ne nobis expectandum esset, dum ille ex aduerso cum Timocle compositus congrederetur. Quod quid aliud quàm desertam caussam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium ò Neptune, ac propemodum pingue & stolidum de tollendo ante tempus aduersario, ut nondũ conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factu sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem concederetur contionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est ò Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed communis utilitatis seruiendæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quàm uero lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitiose disceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni concilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audatia confidenter quæcunque tibi optima factu uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore

officia

Sententia.

Neptunus excusat sibi subeunda. Exordium à sua persona.

Sententia ex ratione à fine & effectu.

Confutatio Iouis à lege fatorum.

Alia ex consequentibus.

Apollinis excusatio. Paræsceuasis ab ætate.

Videtur alludere ad aram xij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides lib. 6. meminit

afficiare, quòd imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maxime specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Mulis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes louem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut incondituin, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impēdio polsens, quoties priuatim inter discipulos disserendo uerba facit. Cæterum in hominū frequenti coetu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita ut inepte & uitiose dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum inuolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrō, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere. cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure proiciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridiculæ? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ò admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstigijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ò fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eademq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cōfutat sententiam Momi ab absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinē de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ō pater, oraculis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamen uel ſic his omnibus nudus, inparatusq; tentabo prædicere, utrum ſecutura ſit victoria. Suſcipietis uero haud dubie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operã. Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quidò mate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum ſemet erigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper victoria.

Percipe Faticani gens diuũm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
» Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
» Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
» Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
» Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
» Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
» Excipiet ſperata ſuos victoria mulos,
» Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ò Mome, atqui iſta minime riſu proſequenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uero ſedato rẽſu infeliciſſimè, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et quinam riſum queam comprimere ò Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicue hoc teſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtygiatorem, nos autem aſinos ditellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facile perſuaſi, illius uerbis credamus; neque tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uero pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputandum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus conuentus de nobis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tunc ego ipſam porticũ concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quãm immane & barbarum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo adconſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrò uoneiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſiquis contumelia petulanter me impeteret, aut templum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ò Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, falrem

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotum li. 7

Conſilium Herculis.

Confutatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effiges & tota Marathonia pugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Procataſcene à perſona.

demor

demortuorum umbræ & idola pertimeſcent, propter feras terribiles ac monſtra à me paſſim trucidata. IVP. Euge teſtem, quod aiunt, domi adductum. Conſeruaſti igitur Damidi iſta ad dicendum ſubijciens. Sed quis tanto accedit properandi ſtudio, nempe æreus ille eſt probè politus & exactè expreſſus, ſubligata in morē priſcorum coma. Magis uero tuus eſt ò Mercuri frater, forenſis ille, cuius circa porticū Variam crebra eſt conuerſatio: Proinde pice oppletus eſt, quippe, qui in dies ſingulos à ſtatuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto curſu ad nos contendis? Nunquid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidam ò Iupiter, quodq; ſummam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, ſicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus ſubortum ſit. HERM. Cum ad porticum iam fabricaret æreus, ac perq; dorſum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte diſpari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, qua cum duo ſophiſtici certaminis ibant periti fronte triſti ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum conſertis manibus in pugnam deſcenderunt? HER. Nondum, ſed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactū conſtituti ſunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuò ſe petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum eſt ò ſuperi, an non prolato capite auſcultandū? Quo circa horæ oſtiariæ iam auferant à ianua peſſulum, ac deductis nubibus olympi portas reſerent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum conſluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus eſt omnia. Neq; enim dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impreſſionem ac impetum ſe perpeſſurum. Sed quod nobis factu eſt facilimū, uota pro illo faciamus nobiſcū, at tacitè ne Damis inaudiat iſta. TIMOCLES. Quid uero ais Dami ſacrilege, nullos eſſe Deos, neque eoſdem quicquàm in rebus humanis prouidere? DA. Non, ſed tu mihi prius reſponde, quo ſermone perſuaſus illos eſſe credidiſti. TIMO. Nequaquam, ſed tu mihi ò ſcelerate reſponde. DA. Non inquam, ſed tu. IVP. Hac equidem una ratione noſter præpollet multo maximè, nam uocalius & intenſius exaſperat omnia. Euge uero ò Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuitia. In hoc enim omnis tua uis ſita eſt, ut maximè aliàs ipſis piſcibus mutiorem te eſſe declaret, os tibi oppriмens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam reſpondebo. DA. Proinde ò Timocles, roga. Siquidem in hoc iam uiciſti poſtquam iuraueris. Sed enim, ſi uidetur citra blaſphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne uidentur tibi ſuperi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut diſponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & caſu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues iſta audientes impune ſuffertis huius execrandas in deos blaſphemias, nec ſceleratum hunc ſaxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exaſperas ò Timocles? Aut quem nam te eſſe dicam, qui Deorum gratia magno aduerſus me ſtomacho exacerbatus es, præſertim illis ipſis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim iſta audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, neſcio tamen, ſi iſta audiunt. TIMO. Audiunt iſta ò Dami audiunt, cæterum in aliud tempus gratiis ſupplicijs te excarnificandum reſeruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus ſuis ſibi ſumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes diſtricti occupationibus, res quæ ſunt per mundū innumeras diſponentes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis ſupplicijs affecerint. Neque non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi neceſſitate coacto ad cōuitia et maledicentiā ꝓpter probra falſò obiecta confugiendū ſit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumēto ſuam teſtatā facere poſſint, Prouidentiā ſuperi, quàm ſi te malū & nefariū malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœcile æreus ſtabat, ut & Pauſanias annotauit.

Noua occaſio quarelicto conſilio, ipſos ſophiſtas iam cōtendentes auſcultandi cupiunt.

Nam Homerus Horas coelihoſtiarias fecit.

Diſputatio Damidis & Timoclis ſophiſtica de deorū prouidētia & adminiſtratione.

Thema diſputationis ſeu propoſitio.

Alludit ad Homeri locũ Iliados 2.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent em̃ crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ô Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodq; ea sit ratio ædificandi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterũ quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorum ĩmutari posse prouidentia. Itaque iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, De orũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ô admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiose petitum uinclis cõstrin gere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agememnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero pòst ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminæ præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante a Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio ò superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde

Timoclis cõfirmatio ab ordine & dispensatione rerũ naturalium.

Confirmatio Damidis à diuisione.

Aliud argumẽtũ ab auctoritate Homeri.

Confutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem propriis illius exẽplis Iliad. 1. & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

ani

animo meticuloso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud obscurè præ se fert. Et iam quidem circumfert oculos, ubi nam è turba elapsus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scenam introductis Diis perspicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles philosophorum generosissime, si hæc facientes poëtæ tragici te persuaserũt, necessum est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrum deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usque porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quòd ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iuppiter. Deus sit nescio. Nisi quòd Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de Diis obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Diis fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Siquidem Scythæ Acinaci sacrificant. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quẽ ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo comuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Pelusiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus sinister. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum samium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ò bone Timocles? MO. Nonne prædicebam ò Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut exactè indagarentur? IVP. Dixisti ò Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsenti euitato periculo. TIMO. At qui tu ò deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mentionem feceris. Nunquid illius gratia. quòd Pythius Lydo respondit? Quàm uero callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædam Mercuriales imaguncułæ duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœsus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamen nõ paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ò superi uir iste cõmemorat, quę omniũ maximè pertimui. Vbi nũc noster est festiuus ille Citharœdus? Quin profectus tuam existimationem ipse tuę uris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò scelerate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uerearis subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ò bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malũ obijcitur, quã nulli deorũ parcit hic uir, nullius numen reuerítus, sed tanquã ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuersos debachatur, iuxtà in sontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa imunes. Statim uero progressus unũ ex opti

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cõfutatio ex consequentibus.

Opponit alios eiusdem locos, quibus deos cõfutat.

III. argumentũ à consensu gentium.

Confutatio à diuersitate opinionũ, quæ ostendit nihil certi id esse de quo opinãtur

IIII. argumẽtũ ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorundem.

A crudelitate sacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ò Deorum impug-
Aliud argumentum ab effectu. nator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ò Timocles non audirem tonitrua? Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immor-
Confutatio à causa & Iouis sepulchro ac morte. talium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquam illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrũ quoddam illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales hominum tiones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ò Mome, contemnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis constanter credat, iamq; illos sententiæ suæ differentes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa catheria, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac
Aliud argumentum à simili. læ penumero ò Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus ille lapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Eu-
Confutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem. ge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras, Sed enim ò Deorum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ exusu sunt nauigantium consyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornantẽ, neq; non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. *Tota uero nauis* nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius connautæ, *nihil* cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt
Descriptio rerũ humanarum. Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmę dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usq; adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhaurientiæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consyde-
Subijcit exẽplũ doctorũ, ra uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Phocion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficienti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ò sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

apud

apud se obtinendum deligeret, infrā uero deteriorem peioribus. Præterea præstantiores quoq; in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium credidisset. Cęterum ignaui segnicies per diem quinquies cæsi in uinculis emendaretur fustibus. Quare ò admirande, periculū est, ne exemplum quod de naui adduxisti, subuersum sit, quippe quòd gubernatorē malum & imperitum nactum sit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum succedunt Damidi, & iā plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ò Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, sed communia illa & protrita, & quotidiana, quę nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerādo ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productū parum firmum, et uehemens tibi uisum est: audi iam nunc sacram (quod aiunt) anchorā, & quām nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus est? TIMO. Haud dubiè enim cognosces, nū ista syllogismis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea cōfutare queas. Etenim, si sunt aræ, sunt etiā Dij: atqui sunt aræ, sunt ergo etiam Dij. Quid habes, quod ad ista uel mussites? DA. Vbi prius ad satietatē riſero, respondebo tibi. TIM. At uideris nunc̄ ridendi finē facturus, attamen effare obsecro, quam ob rē ista tibi dicta tam ridicula uisa sunt. DA. Propterea, quòd non senseris à tenui chordula ancoram tibi esse alligatā, præsertim sacram existentē. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre postulas, propterea deos esse, quia aræ sunt, firmā existimas ab illis impressionē te fecisse. Quocirca, quādo aliud te negas habere firmius, abeamus in præsentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena discedens te uictū esse? DA. Ita profectò ò Timocles, tu enim quemadmodū ij, qui ad suppliciū repetūtur, ab aliquo ad aras nobis confugisti. Itaq; per sacrā illam anchorā ego iam oblatis sacris aduersus te libare cōstitui, ac super ipsas quidem aras, ne posthac de his amplius contendamus. TIM. Ista quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuor̄ deprędator sceleste, execrāde, mastigia, propudiū. Neq; enim nobis cōpertum est, quo patre natus sis, quomodo affit mater tua lasciuā meretrix, pudicicią in quæstu habuerit, scimus: tum quemadmodū fratris cæde ac sanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis cōstuprare, ipsos uero iuuenes corrumpere soles, homo gulæ ac uentri deditissime atq; impudentissime. Ne igitur fuga te prius subducas, q̄ à me acceptis plagis contusus abieris. Iam enim hac testa tibi uulnus incutiā, omnibus modis scelerato ac nefario existenti. IVP. Alter quidē, ò Dij, risu ac cachinnis diffluens discedit, alter uero à tergo sequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis insultantē Damim non perferēs. Planeq; caput illius testa obuerberaturus esse uidetur. Cæterū uobis quid super his rebus faciendum cōsulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixisse uidetur: Graue passus es, nihil boni si consulas. Quām enim hoc nostris rationibus admodū nocere potest, si pauci homines persuasi, eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuersum sentiētes, plures profectò quā Græci, nimirū promiscua illa uulgi multitudo, insuper omēs illę gētes barbarę. IVP. Atqui ò Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixisse memoriæ proditum est, nimium pulchrè se habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me stare auxiliarem socium potius, quām infinitas Babylonas mihi superesse.

Argumentū à signis p hypotheticū syllogismum. perstringit aūt obiter Stoicū disputandi genus.

Illusio à nocę

Epilogus Timoclis per conuicia.

Rursum autē ingenia istorū hominū notat q̄ eū per ueritatē, q̄d nolūt efficere neq̄ eant, tādem ad nimi et contumelias confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

HOc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, molestiaq; persequitur, ostendens, quām cōtrà tranquillas res paupertas sit, si modo sit sorte sua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

In priore quidem parte dialogi, Micyllum somnium exponendo suum, diuitis cuiusdam opulenti, rerum; diuitiarum, luxus, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu cæteris amplificato. In posteriore autem parte, Gallus, qui ex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Micyllo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & pericula recenset, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa uoluptatem, quam luxus & crapulæ iste lubricant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum singuli eorum suarum referatis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coram illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoque abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, et multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem compararit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum consuetudinibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculè deo, ac familiariter nugari, & interim tamen sapientiam, quam quæuis in schola philosophum, aut, per Iouem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS, MICYLLVS. MIC.

Exordium ab imprecatione

T te sceleratissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uocemq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longè nocentiorem. Atqui si coniectandum est, tum è silentio, quod etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq;, quod nondum mequemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureũ seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verũ haudquaquam impunè: siquidẽ mox pœnas de te sumam, fusteq; cõminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturũ, si quoad possem alta nocte lucẽ anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidã, ist huc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quòd si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piscibus. Cæterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MIC. O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam fonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? sed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in prælio constitit, disserens, totosq; uersus ordine recitans; non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, decq; futuris ædebat oracula, nec quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis, cui nomẽ apud Homerum est Argo, carina fuisset elocuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes boum mugire semiassas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi: præterea

Amplificatio à tempore.

Defunctio p ab solutionem, à fine.

Aliud, ab admiratione.

Nouitatẽ rei eiciunt, ab exemplis.

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquam grauabor uerioremtibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne istuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium ò præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Auscultaigitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, colluſitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simul atque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quonam modo? Nam istuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouẽs Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus tim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchignate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè eum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem. quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem præter gressum esse te, iuscq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philosophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quàmque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso; nam mihi quidem au

A causſa II.

Fabula de Gallo adolescente in auem conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatem, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

Occasio totius disputationis.

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam oblitionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coëuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

De ratione somniorũ digressiuncula ex Homero.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrũmne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere iubeas nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per *istas* commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe *captus* oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit *somnium*, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

Commendat somnium suũ à materia seu subiecto.

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quam putas pulchrit? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, ist huc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam *sapientissime* Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem *Eucrates* diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si uelut somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque narrabo, quum nunquam antè

Narratio continens descriptionẽ cœnæ Eucratis & causam somnij.

te

tehac in uita cœnaſſem apud ullum diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem ſimul atque dominum illum ſalutaſſem ita uti conſueueram, ſubducebam me: ne pudori illi eſſem, ſi lacera in ueſtè fuiſſem aſſectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimoſq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda eſſe ualetudine, neque poſſe pariter ad conuiuium noſtrum accedere: tu eius loco uenito locus, niſi ipſe fortè qui uocatus eſt, ſemet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audiſſem, adorato diuite diſcedebam: omnes obſecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego ſellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc ſpacij, quod uſque ad balnei tempus interceſſit, longiſſimum ſeculum eſſe iudicabam: dum ſubinde reſpicio, quotquot pedum eſſet litera, & quando illos iam lauiſſe conſentaneum eſſet. Hic ubi tempus tandem aduenit, ocyus me corripio, atque abeo, nitidè admodũ cultus: ſic obuerſo palliolo, ut qua eſſet parte puriſſimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (geſtabatur autem à uiris quatuor) cuius eram ſubconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam præ ſe ferebat, quòd afflicta eſſet ualetudine: nam ex alto gemebat, tuſſiebatque, ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter ſexaginta. Ferebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui apud adoleſcentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id eſt hircina, ſupra quàm credi poſſet tonſoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quùm ita eſſet affectus, aduenisſet: non oportet, inquit, promiſſa deſerere, præſertim hominem philoſophum etiam ſi mille urgeant & inſtent morbi. Putabit enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia diſſimulabat ſeſe dicterium audiſſe. Haud multo pòſt acceſſit & Eucrates iam lotus: cõſpectoque Theſmopolide (nam id erat philoſophonomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris. Tametſi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hęc ſimulatque dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſitaſſet, poſteaquam me triſtem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pudefactus, quòd Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expuliſſe. Aſt ubi iam tempus eſſet ut diſcumberemus, primum tollentes Theſmopolim compoſuerunt, haud ſine negocio per Iouem, quinq; (ſi dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi ſupponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare poſſet. Deinde ubi ne mo iam tolerare poſſet, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadẽ in menſa eſſemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, ὀψοφαγίαν quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, miniſtri formoſi: tum cantores, & concitandi riſus artifices. In ſumma, iucundiſſima quæpiam erat uita: niſi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Theſmopolis obſtrepens atque obturbans, uirtutem neſcio quam mihi commemorans, docensque, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, ſi dies ſit, nox nõ ſit. Nonnunquam & cornua mihi dicitabat eſſe, atque id genus multa philoſophabatur erga me, quibus eiuſmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum nõ ſineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebãt. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum ſuaui Micylle: maximè poſteaquam cum illo deliro ſene ſortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc & inſomnium: Viſus enim mihi

Arbitror gnomonẽ horologij intelligendum eſſe

Notat obiter, et Stoicorum mores, qui cũ ἀπαθέσι eſſe uolunt. Interim nihil non appetunt.

Scoicorũ inepta doctrina & conuerſatio.

Eucrates ipſe, quum orbus eſſet liberis, neſcio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accerſiſſet, ac teſtamentum condidiſſet, quo me in ſolidum hæredem omnium ſcripſerat, paulò tempore ſuperſtes emori. Porrò ipſe uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingẽtibus quibuſdam ſcaphis exhaurire, perpetuò ſub ſcaturiens & affatim affluens: tum autem ueſtes, menſas, pocula, miniſtros, omnia mea, ut par erat, eſſe. Poſtea candido uehiculo uectabar reſupinus, cunctis qui intuebantur, conſpiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures ſequebantur. Ego interim illius indutus ueſtitum, & annulos gerens circiter ſedecim digitis inſertos: epulum quoddam ſplendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in ſomnio fieri conſentaneum eſt, aderant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi ſententia miniſtratus. In his quum uerſarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempeſtiuo tuo clamore perturbaſti nobis conuiuium, menſasque ſubuertiſti, ac diuitias illas ita diſſipaſti, ut in auras euaneſcerent. Num tibi uideor inauria ſtomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc ſomnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam eſſe iudicas, ſi plurimum poſſideas auri? MIC. Equidem haud ſolus ita cogito Pythagora: quin ipſe quoque, tum quum Euphorbus eſſes, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis, idque in bello, ubi ferrum quàm aurum geſtare ſatius fuerat. At tu etiam tum uoluiſti calamiſtris auro internexis in periculum deſcendere. Atque ob eam (opinor) cauſſam, Homerus comas tuas Gratijs ſimiles dixit, quòd auro argentoque reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atque amabiliores uidebantur, quòd eſſent *auro religatæ*, unaque cum eo relucerent. Neque iſthuc nouum eſt Auricome, ſi tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuiſti: quin & ipſe deorum omnium, hominumque pater ille, Saturno Rheaque progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabilius in quod ſeſe transformaret, neque quo Acriſij cuſtodias poſſet corrumpere, audiſti uidelicet, ut aurum ſit factus, atque ita per tegulas illapſus, potitus eſt ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos uſus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formoſos, & ſapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utque nonnunquam ex obſcuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam noſti uicinum mihi & eiuſdem artificij Simonem, qui paucis antè diebus apud me cœnauit, quum legumen coqueremus Saturnalibus, duaſque extorum cæſuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, ſuffuratus, peracta cœna abijt, ſub ala geſtans. Nam ipſe uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam ſuſtulerit, tam multos ille deos poſtea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ò Galle, quum nos furto ſpoliari conſpiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi ſolum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, neſcio quid. MICYL. Ei conſobrinus erat uir ſupra modum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipſe quidem pecunias attingeret? At ſimulatque mortuus eſt nuper uniuerſis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura oſtroque circumtectus, famuloſq; & currus, & aurea pocula, & menſas eburnis innixas pedibus poſſidet, ab omnibus adoratur, iamque nos ne aſpicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conſpexiſſem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico iſti, ne uocabulum meum diminuat, neque enim Simon, ſed Simonides appellor. Porrò (quod eſt omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atque is quidem eluditeas, ac faſtidit, & alias quidem admittit, commemq; ſeſe præbet, aliæ porrò quæ negliguntur, necem conſcituras ſibi minitan-

tur

Quæ indiuiduis ſpecioſa ac beata habẽtur uulgo.

Auri encomium, eſtq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipſius Pythagoræ exẽplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu et uſu.

Probat exemplo, Simonis Vicini.

tur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper & à Poëtis dictum. *A testimonio poëtarum.*

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniam tu quoque per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodũ uulgus: uerũ (crede mihi) longè etiam erumnosiorẽ uitam uiuunt, quàm uos. Hęc aũt loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquãdo fuerim, atq; omne uitę genus sim expertus. Porrò paulo pòst ipse quoque hæc omnia cognosces. MI. Per louem tempestiuũ iam est. ut & tu refe ras quemadmodũ sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris GAL. Auscultа, hoc tantũ pręmonitus. me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MIC. Quãm ego sim ò Galle? Hanc felicitatẽ tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendũ, pponere. Verũ age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorã transformatus: Deinceps ordine ad Gallũ usq;. Contentaneũ enĩ est, te uarias res tũ uidisse, tũ tulisse, nimirũ tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodũ initio ab Apolline, pfecta anima in terram deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illic pœnã quandã dependeret, id longũ dictu futurũ sit. Prætera neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verũ ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusq; essem is, qui nunc sum, ò præclare quisnam erã? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidẽ ut tu? GAL. Maximè. MI. Quis igit̃ eram? si quo modo potes dicere, peruelim enĩ isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earũ genere, quę aurũ effodiũt. MIC. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitã importare: quũ illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidẽ consentaneũ est scire te. Etenĩ nisi quid bonæ sit rei, iã nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nũc stas. GAL. Istuc, pfecto nulla ratione possis cognoscere. Cęterũ quũ Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabã, atq; à Menelao necatus, aliquanto pòst tempore in Pythagorã peruenĩ. Porrò eousq; absq; tecto perdurabã, donec Mnesarchus aliquando mihi domũ ædificaret. MIC. Obsecro te, nũ absq; cibo potuiq;? GAL. Maximè. Nihil enĩ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habẽt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dũ ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Cęterũ ego tibi tantũ effabor diuinitus, nihil id tẽporis eximiũ fuisse, neq; Aiacẽ usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: liquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Cęterũm uehementer anum, æqualem ppemodum Hecubæ, Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id tẽporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus

Propositio de terius partis collationis. Transitio.

Series mutationũ Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã sequentibus.

Micylli mutationes, per digressiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digressio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositũ & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringit, qui & quæ docuit imponendi causa docuerit, & in quæ transmutatũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita instituí, ut me proinde ac deum fuspicerent. MIC. Equidem in audieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus inuitam rediisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne percontéris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregrinior a, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirãdus. Proinde instituera in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi propositio decreto, cuius causſa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniatas, ac Metapontícos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua parieba, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas? GAL? Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sæpius longo nimirum seculorum orbe atq; recursu. MIC. Non tu pendebis, ò Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: de inde pauper: paulo pòst satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hãc parui ducere, contẽnereq; uideare, præsertim quum

Ridiculũ ab absurdo.

Defensio absurda, ab exemplis.

Digressio in quæstionem iocosam.

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eædem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas continea animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uerene isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de tepido uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contrà illi tum de sese sollicitisunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitanq;, ac largitionibus, choragijsque te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaque id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quodsi tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obdurueriscq; aduersus gelu: siquidem labores, quite exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis coeperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madescceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ò Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum eram. Nam quod ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli tẽporibus diuitẽ excruciẽt & cõtrà quæ pauperem iisdem tempori bus commoda sequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθεσις.

Quæ circa ualetudinem. ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus ac cidunt iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam nec̃ credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, nec̃ non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atc̃ excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq̃ omnis illa principatus tragœdia, strepitusq̃ & apparatus supra quàm credi queat, extructus atc̃ accumulatus. Itaq̃ quum prodirem, plericq̃ adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijq̃ trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciarent, uersarentq̃, illos quidem propter insciti am uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quoad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, ebore q̃ compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq̃, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq̃ uim, quæ nonnunquam in eis manitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq̃ uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, nec̃ fœditatem illam plurimam quę nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, acnumenis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur in, qui cum illo uiuunt: insidias, atc̃ eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq̃ negocia sustineat.

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq̃ quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum descisens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuorue satellites inter sese consurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq̃ uel maximè sunt formidandi, semperq̃ metuendũ, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagelis. Atrocia, miraq̃ sunt ista quæ narras ò Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala commiter delatum haustum: cæterum cicuta, aconitoq̃ temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi: ut si paulum aberret simílion, deflectatq̃ à recta incisione, summum secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes

Amplificatio à collatione

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sint scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestans, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum per multa solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero aũt actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuũ: accothurnosq; quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentiũ. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quędã res tibi uisa est esse: uerum ubi equus es ses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationẽ ferebas? GAL. Istũ quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circunscriptã. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculũ, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ò Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurũ ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidẽ tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi noxeti amdũ est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducã, atq; in alios diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cõpelles? GAL. Nequaq;, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut siquis longissimã caudæ plumam, quę ob mollicię inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrã ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidẽ ignorabam, ò Galle, te præstigiarũ quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferã. At ille rursum circunrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsueuit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiã patrarit, uociferans furẽ proderem. MIC. Rem neutiq; uerisimilem narras, nempe Mercuriũ quũ ipse sit fur, non finere alios, ut idem faciãt. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferã, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidẽ ò Galle, tum tibi minus fœdũ sit futurũ, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè: sed utrũ Simonẽ prius adimus, an alium quẽpiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennã seræ admouẽ. MIC. Ecce autem, dñ boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantẽ ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidẽ ad obscuram siticulosamq; lucernã. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirũ, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Auscultа quid dicat, siquidẽ intelliges, quibus de causis ad eum modũ sit affectus. SIMON. Nimirũ septuaginta illa talenta tutò admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equisso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi opsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã molestiorem esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Efficitio diuitis cogitabũdi & rationem supputantis.

fuisset? Tum autē aiunt, illum monisse emisse uxori drachmis quinq̄. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq̄ insidias parant. Præter cęteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Ionem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimē igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domum in orbē obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, benè res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq̄ insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supereſt. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq̄ pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser MICYL. Plora ac uigila, auriq̄ similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipsæ nobis suapte spōte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq̄ curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantē digitis cōtortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundū. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē, ne nunc quidem multō meliorem uiuere uitam, quām silphæ aut *culicis*, Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad *alium* eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. *Quin introimus?* MIC. Paulò antē hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quidd ā haudquaquam uirile. Porrō altera ex parte ipsam item uxorem à coquō constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres existere Micylle, cunctaq̄ possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haudquaquam Galle. Imò fame citius interierim, quām id genus quippiam patrarē. Vaſeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quām si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus alias uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorum pertineant, præcipue autem philosophos, ut semper alias, insectatur, quos indicat non modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq̄ impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis infestum atque inimicū exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereq̄ ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese contulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi conseneirent, pro ueritate, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunque in terris, siue publi-

cè,

cē, siue priuatim, & in occulto quoq; gerunt ur, non modo à regibus & principibus, uerumetiam à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exercet, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, conquestam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ceu speculum, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica & linguæ petulantiam, accusasse. præcipue autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quasi dicat, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipue monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus. de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

ER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum denique cœlum, arcemq; Iouis in edito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atque expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac taciturus tecum supputas? Etenim iamdudum te assectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui. nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo usam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus adest ē cœlo? MEMIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si nō credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cū supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quicq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insciētibus, miluius quispiam aut gracculus ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ſi decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Iſtud quî fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum aũt & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cũ ipſis brachijs præſecuiſſem, Quin potius ſi uacat, totius commenti rationem ordine tibi percenſebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præſidem: auribus in aëre ſuſpenſum, ob tuam narrationem. MENIP. Auſcultа igitur. Neque enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodũ tu ais ab auribus ſuſpenſum: Ego igitur cum expendens ea quę ſunt in uita mortaliũ: protinus omnes res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus: contemptis his, atq; horum ſtudio, ad iectoq; animo ad ea, quæ uerè ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & aduniuerſi naturam ſuſpicere. Atq; hic mihi multam attulit hæſitationem, primũ hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuiſſet, neq; quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere ſum coactus. Quippe qui uiderem ſtellas temerè per cœlũ diſiectas. Tum ſolem ipſum, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquã arcanam et inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi poſſent. Itaque cum ad eum modum eſſem affectus: optimum factu ratus ſum, ut horum unumquodq; à philoſophis iſtis perdiſcerem. Siquidẽ exiſtimabam illos ueritatem omnem docere poſſe. Quare cum ex illis præſtantiſſimos delegiſſem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus auſteritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipſo protinus aſpectu ſublimiloquos quoſdam, & cœleſtium rerum peritos uiros præ ſe ferebant. His ubi memet docendum tradidiſſem magna pecunia: quam partim eueſtigio præſentem numerauí: partim tum me perſoluturum ſum pollicitus, ubi ad philoſophię ſummam peruentum eſſet: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi diſpoſitionem diſcere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent inſcitia: ut in maiores etiam dubitationes cõiecerint: principia neſcio quæ, ac fines, tum inſecabilia, inania, ſyluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundẽtes. Vt tum illud interim mihi uidebatur omnium eſſe grauiſſimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuerſaq; inter ſe omnia loquerentur: tamen poſtulabant, ut ſibi fidem haberem: ac ad ſuam quiſque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem abſurdam narras. Si uiri cum eſſent ſapientes, inter ſeſe de rebus factioſe diſſidebant: neque de ijſdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, ſi audieris illorum arrogantiam, & in diſſerendo prodigioſam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius aſtans: nõnulli cæcutientes etiam ſenio atque inertia: tamen & cœli terminos perſpicere ſeſe profitebantur: ſolem quoque ipſum dimetientes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes. Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cũ fortè ne illud quidem certò ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamen ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; nõ ſphæras quaſdã picturatas, cœlum ſcilicet ipſum

metientes

Narratio, ac primũ quibus de cauſsis ad philoſophos ſe contulerit.

Ignorantia et inſcitia uulgi.

II.

Cauſæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipſum adeundũ cenſuerit. Nẽpe philoſophorũ diuerſa & incerta doctrina.

De cœlo et rebus ſublimib.

mentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum aliis relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funem demissa, uaporem è mari attrhēte, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricādi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quòd cum deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contrā, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentē esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc alij incorporeum quiddā & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solēt satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hęc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mēs diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem: desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alceri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idq; admodū scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus rationibus adductus perficiēdæ rei ppositæ spem cæpe rit.

Hypotyposis uoluntū et cōsiliorum meditatio.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſi meipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſq; uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſupra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus et altiuolus euaſiſſem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorũ uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſuper eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciẽ, habitũq;. Atq; initio quidem admodum puſillam quandam terram mihi uidere uidebar: multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem ubinam eſſent tanti illi montes, ac tantum mare; quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariam turrim: haud dubiè prorſus ubinam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplẽdeſcens, indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: nõ ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebã nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſumatim dicã:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimília, ac ſecum pugnantia. Etenim quum pauloantè Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, qui repente factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua nõ poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcruciabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt à tergo ſapiẽs ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicendum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonẽ aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uicto. Adſum autem hæſitantiam iſtam tibi adempturus: nã illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terrã cernere.

1. Diuerſoriũ Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tacitè et hæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & ſa cultus rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, ueluti ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurde nugatus ſit. alludit añ ad id, qđ idẽ ut quidã tradunt, in crateres Aetnæ præcipitauit ſeſe.

nere. Benè abs te factum eſt, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rurſus in Græciam, tui memor ſacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc acceſſi præmij gratia, ſed affectio quædam mouit animum meum, quum te uiderem affectum moleſtia: uerum ſcis quid facies, quo perſpicax fias? Non per Iouem, inquam, niſi tu mihi forſitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præſentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipſe tecum è terra allatũ habes penes te. Quid igitur eſt iſtud inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum eſſe? Scio, inquam maximè, ſed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutiſſimi uiſus eſt: unde ſola ſolem aduerſum obtuetur, atque ita demum eſt rex & ingenua aquila, ſi non conniuentibus oculis aduerſus radios aſpiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inſeruerim, cum hac aſcenderem. Nam nunc ſanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte ſatis regaliter adornatus, quin magis adſimilis uideor nothis iſtis & abdicatis. Attamen in te eſt, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim ſi aſſurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram ſolam mouere, iuxta proportionem alę, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratione ſuccurri poteſt, propterea quòd ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquã, ſatis eſt, ſi uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidiſſe uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus ſimul ea faciebã, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim ſubducens ſeſe, ſenſim in fumum euanuit. At ſimulatq; mouiſſem alam, ingens lumen mihi circũfulſit, adeo ut cuncta fierent in conſpicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; ſolum ea quæ ſub dio, uerumetiam quæ domi faciebant, rati ſeſe ã nemine uideri. Ptolomæum uidi cum ſorore rem habentem, Lyſimacho ſtruentẽ inſidias filium, Antiochum Seleuci filiũ, nouercæ Stratonicæ clanculum innuẽtem, Theſſalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorẽ adulterio ſtuprantem, Attalo nenenum porrigentẽ filium. Rurſum ex altera parte Arſacen interficientem mulierculam, & Arbacẽ eunuchum gladium educentẽ in Arſacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à ſatellitibus, calice aureo in frontẽ impacto. Atq; his fermè cõſimilia tũ in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, inſidiãtes, rapientes, peierantes, trepidãtes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidẽ negocia huiuſmodi mihi ſpectaculũ exhibebant. Cæterũ quæ factitabant plebei, longè magis erãt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureũ ob mille nummũm peierantem, Agatholem Stoicũ de mercede diſcipulum in ius uocantẽ, Cliniam rhetorem ex Aeſculapij fano phialam auream ſuffurantem, Herophilum Cynicũ in fornice dormientem. Quid enim alios cõmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabãt, qui repoſcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat ſpectaculum.

Regum uita & mores.

Plebeiorũ res ac ſtudia.

AMIC. Atqui rectè facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt eñ te ex his non uulgarem cepiſſe uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modo iſta fuerit difficillimũ: uerum rerum faſtigia eiuſmodi fermè uidebãtur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cõciones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam reſpicerem, uidebam belligerãtes Getas, Rurſum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errãtes in plauſtris. Mox ubi paululũ in diuerſam partem deflexiſſem oculũ, ſpectabam agricolantes Aegypti

Gentiũ uicia et ꝓprietates.

os, Phœnix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nũc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſq; cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſq;, & peculiarẽ ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uociſq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omniſq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quiſquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factũ eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incõpoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uide licet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebãt ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberẽt, quę eſt iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerũ mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaq; perſpexi quid eſſet reliquũ, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri poſſidebat, uix unã ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorũ ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem cõſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem ſimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædiũ fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos. Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarũ republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſteaquam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſſam diſſecer, dimidiataq; ſiam, curq; utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſq; ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremo, ipſum quoq; lumen aiunt mihi et furtiuũ eſſe, & adulterinum: quodq; ſuperne à ſole proficiſcatur,

Ampliſicatio à ſimili.

Verum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi. à collatione partium ac totius.

Ciuitatũ propria ſtudia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum conuitijs.

cur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rerũ illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucẽ efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàmmaximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne uulgõ ostenderem, uiros senes, ea gerẽtes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hęc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si mulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiã exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus.

Nulli ubi comparent hominũm uel bouũm uel labores.

II. Ascensus in cœlũ et ad ipsum Iouẽ. Et hactenus quidẽ hominũ stultitiã et cupiditates persecutus est. Iã et illa quæ de dijs feruntur eodem modo exagitat.

Etenim paulopòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandẽ & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facilẽ fieri posse ut fallerem. quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Pòst apud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinã indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percõtatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst, introsum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurũ, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodũ terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, qui ue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto pòst ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim intereundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primũ quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob caussam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

Ridicula & inepta cura Iouis.

ſoluere. Etnum eſſent comprehenſi, qui templum Dodonęum ſacrilegio ſpoliaſſent. Ad ea cum reſpondiſſem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ò here, niſi maximè piã? nimirũ omnium deorũ regem eſſe te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorũ probè noui, etiam ſi nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates eſſe uiderer & medicus. In ſumma, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, ſimul & mortaliũ conciones. Piſa ac Dodona ſplendidæ erant, ac conſpiciendæ omnibus. Porrò præ fumo ſacrorũ, nec attollere oculos mihi licebat. Verum poſteaquã Apollo apud Delphos cõſtituit oraculum, Aeſculapius medicinæ officinam Pergami, ſimul atq; Bendidium natum eſt in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Epheſios, ad iſta quidem concurrunt omnes, ſolennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquã ętate defecto, abunde magnum honorẽ habuiſſe ſe putant, ſi ſolido quinquẽnio ſacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, cũ ſint uel Platonis leges, uel Chryſippi ſyllogiſmi. Huiuſmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locũ, ubi conſeſſurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine ſitæ feneſtræ, cuiuſmodi ſunt ora puteorũ, habentes opercula, iuxta unam quanq; ſella poſita erat aurea. Itaq; Iupiter cum ad primã aſſediſſet, detracto operculo, præbuit ſeſe petẽtibus. Optabant aũt ex omni undiq; terra, diuerſa uariaq;. Nam ipſe quoq; admotis pariter auribus, ſimul audiebam uota. Erant aũt huiuſmodi: O Iupiter, contingat mihi regnũ. O Iupiter, cõtingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinã pater mihi breui moriatur. Rurſum alius aliquis dicit: Vtinã exiſtam hæres uxoris. Vtinã nemo reſciſcat me ſtruxiſſe inſidias fratri. Contingat mihi uincere litẽ, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut ſpiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contrà fullo ſolẽ, At Iupiter audiens, & ſingula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc conceſſit Saturnius, abnuit illud,
Nam iuſta uota per os feneſtræ ſurſum admittebat, admiſſa ad dextrã ſtatuens.
Rurſus iniqua remittebat irrita, flatu deorſum redigẽs: ne poſſint ad cœlum accedere. Super uno quodã uoto uidebam illum etiã ambigentem. Etẽm cum eſſent duo qui diuerſa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iã Academicon illud illi accidebat, ut nihil ſtatuere poſſet. Verum exemplo Pyrrhonis ſuſpenſus hęrebat etiã ac conſiderabat. Porrò cum iam ſatis uota proponentibus dediſſet operã, ad proximam digreſſus ſellã, et ad ſecundam feneſtrã, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; reſponſum eſſet, ac Hermodorũ Epicureũ fulmine cõminuiſſet, ad proximã deinde ſellam ſeſe trãſtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad ſacrificiorũ feneſtrã tranſijt, per quod fumus aſcendens, denunciabat Ioui nomen uniuſcuiuſq;, qui rẽ diuinã faceret. Rurſum omiſſis his, uentis & horis mãdabat, quæ facere deberẽt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira in Lydia. Tu Note quieſce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij diſpergant. Tandẽ omnibus fermè ordinatis, diſcedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam em̃ cœnæ tempus erat. Mecq; Mercurius arreptũ iuſſit accũbere iuxta Panẽ & Corybantes, & Attim ac Sabariũ, inquilinos iſtos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinũ, Hercules carnes, Myrtũ Venus, Neptunus Menides, ſimul interim & ambroſiã & nectar furtim deguſtabam. Nã optimus ille Ganymedes, ut eſt hominũ amans, ſiquando conſpexiſſet Iouẽ auertere oculos, nectaris cyathũ unũ, nonnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipſe opinor, ut ego illic cõſpicatus, neq; frumentũ edũt, neq; potant nigrantia uina: uetũ ambroſiã apponunt,

Binſdé expoſtulatio, q, cõtẽni incipiat.

Quo pacto uota hominũ examinentur

II. *Iuramenta.*

III. *Sacrificia.*

IIII. *Quæ cuiq; ſublimiũ imperare ſoleat.*

V. *Conuiuia deorum.*

apponunt,& nectare inebriantur,præcipue uero gaudẽt uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore,subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in mediũ,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pindaricis hymnis odam:deinde omnium saturi requieuimus,quo quisq; sederamus loco,satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;,homines q̃; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta,tum illa præcipue: quî fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo,quum sol semper adesset,unaq; conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormiũ, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionẽ, mox quum adessent omnes,sic farier infit: Vti uos conuocarem,in causa fuit hospes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus,statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, cõtentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum,stultum,fastuosum,cõtumeliosum,& ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi,ac uariis rationum labyrinthis excogitatis,alii sese Stoicos appellant,Academicos alii,alii Epicureos, alii Peripateticos, aliis item uocabulis,his multõ magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomẽ induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas,stolamq; illam auro sparsam detraxeris,quod supereſt, id ridiculum est, nempe homũculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur. de diis uero absurda prædicant,contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant,& uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud seſe esse cœperint,quid attinet dicere, quantopere seſe ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem,quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neque priuatum,sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; nõ maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit,& impudentissimus,& ad maledicendum audacissimus. At sanẽ si quis istum sine fine ista facientem,uociferantem,& cæteros incusantem percontetur,ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirũ respondebit,si modo recta ueraq; fateri uolet,hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi,superuacaneum mihi uidetur. Cæterũ clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo:ac ueluti Momus ille,quæ ab alijs gerũtur,calumnior. Ac si quis diuitũ sumptuosius opsonarit,aut amicã habeat:id exquiro,atq; indignor. Quòd si amicorũ quispiã aut sodalium,morbo decumbat,curaq; et obsequio egeat,id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelioſi:neq; mediocriter nos mordent,affirmantes neq; diis esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Oratio Iouis contra philosophos.

Descriptio philosophorũ Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialiter notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter eluriet is. Quis enim pòst uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàmutilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, malè malè perdentur formidando fulmine.

A periculo, exhortatio.

Reiectio eorum.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus unicus ex parte contra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fugæ, quòd is cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito fortè quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, miuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cùm morbo quodam correptus, ἀνωδύνειαν istam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, consimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ut finem bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese egessisset, postea cum ob adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & caussis, ad tantarum rerum professionem prosiluerint: Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo rerum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd uetterem eius characterem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quoq;, qui obscuri dendi genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortasis nonnihil corripuerant, quemadmodum & suprà in Promotheo fecit. Ab Exordio autem longum querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasione instituto dramati quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iustitiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, siue creationes, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est, παιγνιωδέστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis hoc est, à Rhetorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, aliter à toto argumento.

At

IVPPITER.

AT malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quòd si igitur nossent, quàm multa nos hominum causa patiamur, haudquaquam nos ob nectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & prestigiatori, beatos uocitanti nos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse nec illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantũ ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incendijs solẽt. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commessationibus atq; lasciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem et Apollo, negocioſam quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem pòst Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice biberit, & laurum cõmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrũ ac strenuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriam sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum causſa, insidiose quidã contra ipsum machinantur, dum carnes agninas testudines q; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam deriso Lydus ille. Nã Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta e fouentes, et promouentes nauigia, ijsq;, qui frumẽta uentilant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantẽs? aut etiam Insomnium unã cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omnium ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autẽ negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidem necesse est, cæterorum deorum opera inspicere, quicunq; aliquid commune in administrando imperio nobiscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seorsim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehensibilia & inaccessa sint, præ tenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus administratis, ceu curaq; parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea aũt aspicere eodem tẽpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcũ, Furantes, peierãtes, sacrificantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascẽdat, quisnã ægrotans, aut nauigans inuocarit, et quod omniũ acerbissimũ est, uno eodemq; tẽpore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerãtes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cõuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionẽ ne sic quidẽ euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus sopor haud tenet unquam. Nam sicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

Quæ cerea Iouis, quæ negocia & curæ deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, et philosophorũ exaggerat, per distributionẽ. Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Cræsoscribit Herodotus lib. 2. Aesculapij. Ventorum. Somni, & Insomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa, sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quòd omnium dominus esse uideor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditatẽ accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quòd haudquaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiusce modi audiens grauiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nõ audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignãtur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri nõ audent, submurmurant autẽ apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, proprijs suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statimne illis forum constituemus, & agendi potestatẽ dabimus: an uis, ut in proximũ prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iustitiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicium, seq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sentẽtia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterum ne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophronisci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerũt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. Intantum prævaluerunt accusatores, contraria de Iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriſq; tum philosophia erat, pauciq; etiamdum philosophabantur: quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam non barba profunda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam eũtium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas antea exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

Alia à mino-ri.

Epilogus.

Occasio sequẽtis actionis.

Assueratio Mercurij, & causa maturã di negocij.

Cõsiliũ de in dicendo foro.

σεμνὰς θεὰς quo nomine Erinnyes Athenienses appellarunt.

Querela Iusticiæ.

Cõsolatio eiusdẽ à præsenti statu.

Confirmatio querelæ ab exemplo.

Confutatio à tempore.

iuxta

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quãm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intrò admittere. sed manifestè præ se ferre, quòd excluduri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesserо. Nam iam olim iniustitiam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abundè satis est, si uel paucos quosdam bonos reperias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iustitia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim esse uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pacto res humanæ se habẽt, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc aũt Sapiẽtia & Academie et Stoa tenẽt omnia, et ubiq; te querũt, & de te disputant, hiantes & expectãtes, si cunde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & conuerseris unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconẽ agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utique meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepерunt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulò delinquunt. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni, probiq; effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè apposити sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardalinumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abundè putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quòd cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quãm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Atheniensibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut ueri simile est, ex uicinis nos conspicatus, accedit, salutatos excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iustitia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ō Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela à moribus philosophorũ Confirmatio.

Dilutio à diuisione.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐμὴν ἀγορὰν op. de quo supra.

Occasio sequẽtis descriptionis philosophorum.

Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebant.

Pan, et eius de Marathone fabula.

Locus in arce Athenensi fuit hoc nomine cuius et Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissime. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iuppiter, ô Pan, demisit me, ut sortitò distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem, haudquaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis Philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atq; admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haudquaquam didici, Iustitia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certè illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se sermones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atque eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinum solent quando angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plerique, & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atque clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atque ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis, dicere sanè, haudquaquam possum. Quanquam si conuenit utique, depositò metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, o Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mēsis februarij die septima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iustitia sortietur fora, atq; ipsa præstò erit indicātibus. Iudices ex uniuersis Athenien sibus dabūtur, merces tres obuli uniuscuiusq; causę, numerus iudicum, secundū æstimationem litis. Quos quot aūt, relictis actionibus priusquā iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quòd si uero quispiam iniquè iudicatum esse putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouē fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iustitia, exclamarunt? Vt aūt seriò undicq; concurrūt, trahentes sese mutuò per accliue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem

Suprà creationem phōrum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonus quidā Græcorū Musicorū fuit, cuius et Gellius meminit in Arione.

Proclamatio Iudicij.

Hypotypoſis ad iudiciū cō fluentium, et ſe mutuo ad iudicem trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, fortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatoriũ, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abundè habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iustícia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepite, ô scleste. ALIVS. Sycophanta magis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuincam te, quòd grauia atque indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitijs, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iustícia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuò disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Nec enim nomen adscriptum est. MER. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iustícia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi considento, Academiæ & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVS. Proinde patronũ adducat, ex uehemẽtibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel trioboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro seipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utrãq;, quandoquidem hoc tibi facilè est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat benæuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. Ati filius, homo luxu et crapula à principio perditus. postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus.

Sortitio Iudicũ, secundum genera actionum.

Ad clepsydrã enim dicebãt.

I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponut. Hic Philostrd Laërtius.

Amplificatio à teſtimonio,

que hæc, quòd uera ſint, teſtes ſunt Athenienſes uniuerſi, qui ne unquam quidē Polemonem ſobrium uiderunt. Poſtquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comeſſabundus, & per laſciuiam illudens, acceſſiſſet, perinde ut ad omnes ſolebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad ſe adductum, aquam bibere, ac ſobrium eſſe docuit, corollasq; capiti detractas diſcerpſit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac miſera, & multa curioſitate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miſer, & incuruus corpore factus eſt, & cantilenis illis uniuerſis obliuioni mandatis, ſine cibo interdum, & ſitibū dus ad mediam uſq; ueſperā ſedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum eſt, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè ſunt, quæ pro Ebrietate adduci poſſunt. Iam uero & pro me ipſa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me eſto. IVST. Quid igitur ad hæc reſpondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uiciſſim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta ſunt. Quòd ſi autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis ſanè, quòd nulla ipſam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem ſeruum illa ſuum eſſe ait, natum haudquaquam ſeruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, ſed familiarem mihi, & natura ſimilem, præreptum, adoleſcentem adhuc, atq; tenerum exiſtentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præſtat, corrupit miſerum laſciuis comeſſationibus, & meretricibus, quaſi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro ſe paulo antè dici putabat, pro me dicta eſſe exiſtimate. Circumibat enim miſer ille à primo ſtatim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, ſonantibus undique circum ipſum tibijs, nunquam ſobrius, laſciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumeliā maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hoſpitum. Poſteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut conſueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præſentes erant, ſermones quoſdam de uirtute, atque modeſtia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis aſtans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuerſationem noſtram clamore ſuo interturbando. At poſtquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) reſipiſcere cœpit ad ſermones, & ſimul auferebat coronas, & tibicinam compeſcebat, & ob purpuram erubeſcebat. Ac ueluti è profundo ſomno experrectus, cum ſeipſum aſpiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus eſſet, tum uitam ſuperiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euaneſcebatq; ipſe autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubeſcebat. Poſtremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me tranſiit, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me à-it, ſed ultrò ac uolens, meliora hæc noſtra eſſe credens. Ac mihi iam ipſum huc aduoca, ut cognoſcatis quo pacto à me immutatus, atque affectus ſit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino ſeſe gerentem, & neque uocem edere, neque conſiſtere præ mero ualentem, conuerti, ac ſobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modeſtum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipſe gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipſo. Dixi. Vos autem iam ſpectate, Iudices, utri noſtrum ſatius fuerit illum conuerſari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte ſententiā, atq; inde exurgite: nā & cæteros iudicare oportet. IVS. Oīnibus calculis ſuperat Academia,

à cōſequentibus.

Academiæ Apologia. Exordium ab attentione. Narratio, & ipſa ut ſuperior amplificata circūſtātijs

Amplificatio laſciuiæ, quæ cauſſæ gratiā et beneuolentiam cōciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipſius de quo agitur, teſtimonio.

Academia,excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, ſi quis ſit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc,uos qui Stoæ contra Voluptatem ſortitò electi eſtis,ad iudicium de amatore ferendum. Infuſa eſt aqua. Heus picturata, ac uari coloribus induta,tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro,uiri iudices, quàm contra formoſam aduerſariam oratio habenda mihi ſit, ſed & ueſtrũm pleroſq; uideo,ad illam quidem aſpicere, & eidem arridere,me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem uſq; tonſa ſum,& uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac triſtis appareo.Sed tamen, ſi me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iuſtiora,q; hæc,dicturam me eſſe. Nam hoc ipſum illud eſt, quod in præſentia accuſo,quòd ita meretricio modo exornata,aſpectus illecebris,amatorem meũ uirum tunc modeſtum ac temperantem, Dionyſium uidelicet, fraude circumuentum,ad ſeſe auulſum hinc abſtraxit. Et quam præcedentes illi cauſſam iudicauerunt, inter Academiam,& Ebrietatem,quaſi quædam ſoror præſentis cauſſæ eſt.Examinabitis enim in præſentia,utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat,uoluptati indulgentes, neq; quicquam generoſum in animo cogitantes: an uero poſteriore loco,eo quod eſt delectabile, poſito, prælata honeſtate,liberos liberè philoſophari: neq; dolorem,ut ignauum quiddam pertimeſcentes: neq; id quod dulce eſt, mancipiorum more ſectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiuſmodi enim illectamenta, hæc ſtultis obijciẽs, & labore,ceu quadam larua,perterrefaciens,pleroſq; ipſorum ad ſe illectos adducit.Inter quos & miſerum illum,uelut excuſſo iugo,à nobis ſecedere fecit, cũ ægrotantem tacitè obſeruaſſet.Neq; enim rectè ualentem ac ſanum oratione ſua unquam facilè adduxiſſet. Quanquam quid ego adeo aduerſus illam indignata ſim,quando ne ipſis quidem diſs parcere ſoleat, ſed adminiſtrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare ſi rectè ſapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipſa ſumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipſa habere parata ſit,ſed Epicurum iſtum patronum pro ſe huc adductura. Adeo ſcilicet illudit etiam ipſi iudicio. Veruntamen illa certè ipſam interrogate,quales nam putet fuiſſe Herculem,ac Theſeum noſtrum, num etiam illi indulgentes uoluptati,laborem euitarint.Nihil enim prohiberet,quo minus plena iniuſticiæ terra foret,ſi illi laborem non ſuſtinuiſſent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari ſoleam. Quòd ſi utiq; uoluerit & parũper reſpondere mihi interrogata, celerrimè cognoſcetur,quòd nulla ſit. Veruntamen uos certè iuriſiurandi memores,decernite iam,quæ iuſta ac pia ſunt: haudquaquam Epicuro fidem adhibentes,qui,deos dicit,nihil eorum,quæ apud nos geruntur attẽdere. MER. Tranſi hinc. Heus Epicure,pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos,uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi eſt, Verum ſi incantationibus aut medicamentis quibuſdam Voluptas,eum,quem Stoa hæc amatorem ſuum ait, Dionyſium uidelicet,coẽgit, ab hac quidem abſtinere,ad ſe autem conuertere ſeſe,uenefica meritò uiſa eſt,& iniuriam feciſſe huic coarguitur,tanquam contra alienos amatores, præſtigias ac dolos machinata. At ſi quis liber,in ciuitate libera,legibus nõ uetantibus,moleſtiam atq; acerbitatẽ,quæ ab hac proficiſcitur,peroſus,& quam quaſi caput laborum,felicitatem inde prouenire,aſt,pro nugis ac nihilo habita,obliquos et incuruos huius ſermones,labyrinthiſq; ſimiles reliquit,ad Voluptatem autem lubens tranſfugit,uerborum iſtorum retijs,tanquam uinculis quibuſdam abiectis haudquaquam ſtolida,ſed humana ſapiens,laboremq; ipſum,id quod eſt, malũ, Voluptatem autem ſuauem ducens: excludere neeum decebat, quaſi ex quodã naufragio,ad portum enatantem, & ſerenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu deditítium,inopiæ atq; egeſtati, miſerum illum tradendo: idq; cum ille ſupplicis inſtar ad Voluptatem,tanquam ad Miſericordię

II.

Stoæ contrà uoluptatem.

Exordium à difficultate agendi ex perſona aduerſariæ.

Propoſitio Cauſſæ amplificata.

Amplificatio à cõſequentibus.

Alia ab oratione et perſonæ qualitate.

Locus in perſonã qui cæteras quoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri reſponſio pro uoluptate.

Defenſio p ab ſolutionem, à cauſſa.

Fuit aũt hic Dionyſius Heracleenſis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicã pfeſſionem ſecutus, mox cũ ægrotus factus, doloris acerbitatem ſenſiſſet, ad Epicureos tranſijt. Vide Laertium.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut paſſim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo ſudore in arduum progreſſus, aſpiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum poſt uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæſo, iudex iuſtior in hac cauſſa fuerit, quàm ipſe ille, qui et ea in quibus Stoa uerſatur, cognouit, ut quiſquam alius, & cum antea, ſolum illud quod honeſtum eſt, bonum putaret eſſe, poſtea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit eſſe, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare ſolent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem uſque iuueniliter ſeſe iactare. Domi autem ſecundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubeſcentes quidem, ſi deprehendãtur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, proderecq; profeſſionem ſuam, patientes autem miſerè interea Tantali illud, & ubi latere ſeſe, ac tutò leges tranſgredi poſſe confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde ſi quis ipſis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conſpici non poſſint, aut etiam Orci galeam: ſat ſcio quòd laboribus longun ualere iuſſis, ad Voluptatẽ proſilirent, & cuncti imitarẽtur Dionyſiũ. Quiquidem antea quàm morbo correptus eſſet, ſperare ſolebat, illos de tolerantia ſermones, multum ſibi profuturos eſſe. At poſtquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipſa illum inuaſit, animaduertens corpus ſuum diuerſam à Stoa philoſophiam ſequi & contraria ſtatuere, illi màgis, quàm iſtis credidit, atque ita ſibi perſuaſit, homo cum eſſet, etiam corpus humanum habere ſeſe, uixitq; exinde, non ut ſtatua, illo utens, ſed hoc ſciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accuſat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuerſum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc ſententiam ferte. STOA. Nequaquam, ſed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: reſpondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid ſit differens, uel indifferens, & promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant ſe Iudices intelligere Stoa, diſſyllabas iſtas interrogationes: quare ſilentium agite. Iam enim ſententiam ferent. STO. Atqui uiciſſem ſanè, ſi interrogaſſem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonſtrari non poſſunt. IVST. Vtra ſuperauit? MERC. Voluptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona ſanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerſe. MERC. De Ariſtippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Ariſtippus uero etiam ipſe, adeſto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim eſt Ariſtippus, perinde atque indicant ſermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, ſed me potius. Meus enim eſt homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitioſe adeo contendite: differetur enim & hæc cauſſa, eò uſque, dum Iupiter de Dionyſio ſententiam ferat. Non enim diſſimile quippiam hoc quoque uidetur eſſe. Quare tum quidem, ſi uoluptas uicerit, etiam Ariſtippum Mollities habebit. Vincente autem contrà Stoa, & hic erit Virtuti cõdenſatus. Proinde alij adſunto. Iſtud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam cauſſa hæc incognita & indiſcuſſa manſit ipſis. MERC. Fruſtrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, aſcenderint uiri hi ſenes? IVS. Abunde eſt, ſi tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopenſem adeſſe, tempus eſt. Actu itaque Menſaria dic. DIOG. At uero niſi deſinat moleſta eſſe? Iuſticia, non amplius de fuga mecum apud Iudicem aget, ſed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quamprimum adeo fuſte hanc contundam. IVST. Quid hoc rei eſt? profugit Menſaria: ille autem ſublato baculo, inſequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur miſera illa acceptura eſſe. Pyrrhonem proclama. MER. At pictoria quidem, iamdudum adeſt, Iuſticia: Ipſe autem Pyrrho principio neaſcendit

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pauſanias.

Amplificatio à cauſſa finali cõfirmat cauſſam à teſtimonio et iudicio ipſius de quo agitur.

Deſcriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus diſputandi quoq;. De hu uide Ciceronẽ in libris de finib. bono et malo.

III.
Virtutis & Mollitiei. Nam et hic ab initio Socratis diſcipulus fuit, poſtea uoluptatẽ ſecutus. Diogenem uide.

IIII.
Menſariæ & Diogenis. Fuit hic Iceſij meſarij filius, et adulterata moneta, deprehenſus, ſolum uertit, & Athenis ad philoſophos ſeſe contulit. Diogenes.

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaciæ ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illũ accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienses, deos, deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Diis immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, accusationem peragere posse faciatis. *Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq; processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iamdudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiam num loqueretur, ac tantum non Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum appositio esse, mecq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiam illustres, ingrato huic meipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adolescenti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq; per omnia mihi obtemperabat, & cõuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abũde uiaticum sibi cõparasse uisus est, &, quantum ad famã & existimationẽ attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatũ præ se animũ ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatũ illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quẽ Philosophię filiũ esse perhibent, suprà q; decet, amando, atq; admodũ amatoriè prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia cõmata tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitũ ipsi fuerat, quodcũq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V. *Pictoriæ & Pyrrhonis. Eleus hic fuit Pliſtarchi filius, ab initio pictor, postea philosophus factus. ab hoc Pyrrhonij originem traxerunt, q nihil certũ affirmabãt. quorũ et Cicero meminit in officijs.*

VI. *Rhetorices contra Syrũ. Exordium à noto. sumptũ dũt est ex oratiõe p corona Demosthenis.*

Amplificatio à difficultate.

Narratio cõtinẽs caussã.

Amplificatio ab cuĩtu aliorum.

Factũ in quo crimine uersatur.

Amplificatio à personæ qualitate & cõsequẽtibus

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidē amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius iſs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti pręſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre, Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ò dij, ab eo accepturum ſe ſperās? quē præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aūt ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpōdere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum ā ſe Dialogū illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SYRVS. Poſteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi lōgiore paulò oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cęterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingētem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacitè obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intrò ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem rídebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdā amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clām foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Peroratio ꝓ repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſariæ.

Conceſſio.

Defenſio per translationē.

Narratio exponēs cauſſā.

Demoſthenē intelligit à pago Attico Pæanea, ut Suidas.

Epilogus.

Confirmatio ab ætate.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, sub ijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haudquaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, cõclusit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulãtiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitãdum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autẽ & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus ad modũ latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosso: hũc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eõ nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui cõtumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compositum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarã Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc pleriſq; apparentem, & præcontinuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidẽ aliquid præ se ferẽtem, haudquaquam tamẽ omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidẽ ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morẽ assuefeci: postea autem squalore isto multo absterso, & ridere ipso coacto, suauiorẽ ac gratiorẽ aspicientibus exhibui. Supra omnia aũt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiã apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinũ, in manus accipere ipsum fugiebãt. Cęterum noui ego, quod maximè ipsum malè habet. Nempe q; non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, syngeræ, & eodẽ modo sese habẽtis, substantiæ in crater illum, in quo uniuersa miscẽdo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex pſora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Namcæterorum certẽ causſa haudquaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim fecissem, si legibus præteritis, in ipsum talia cõmisissem, ac patriæ uestitu

VII. *Dialogi contra Syrum.*

Exordium ab extenuatione.

Transitio.

Narratio quæ causſam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defensio Syri Exordium ab inexpectato.

Defensio per inuersionem.

Translatio.

Perstringit Platonem. hæc iusmodi enim ille in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

Epilogus. ueſtitu graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondi Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo, ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam, artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſſimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autem uoluptas utilis uitæ finis ſit, autoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicurcorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utriuſq; probat. Deinde uero, hanc omnium aliarum artium præſtantiſſimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſsis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadem, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: contrà autem paraſiticam rhetores, ac philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu eorum, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetoras inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: cõtrà autem paraſitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, addita etiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Præterea & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendens, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Sub finem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologa, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.

QVID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſerui ſint, ſiue ingenui, quiſque artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego perſpicio, nulli rei aut negocio intẽtus es, unde aut uſquam fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio ô Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TY. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TY. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PAR. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem nõ perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profectò, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero operæ atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, tametſi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose excussisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Tichiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius causam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atq; autorem culpam uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorãtes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiam statuariũ me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quãm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adijciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num & hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiam cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nõ grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commemini sti. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uicinosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haudquaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehẽdere. Hunc autem citra artis adminiculũ discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum ueluti

I. Propositio. Artẽ esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes lib. 2. hanc finitionem Ciceroni adscribit.

Probatio membri secũdi partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti nomiſmata hominum mores cuiuſmodi ſint, non ſtatim pateant. Eadem hæc & ſapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea.

At quo malus noſcendus eſt mortalibus
Innatus eſt nullo character corpori.

" Et quo multò & præclarior Paraſiti ars eſſe oſtenditur, qui res ita obſcuras & " abditas magis quàm uaticinandi peritia perſpicit & cognoſcit. Noſſe uero ſermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiũgitur, quibus ſemet quàm beneuolentiſſimũ ſuo alumno eſſe oſtenſurus ſit, nunquid non ſingularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementiſſimæ tibi documentũ eſſe uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipſis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem ſua negligentia ſibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & ſingularem ſapientiam Paraſitum facere poſſe arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? noſſe obſoniorum ciborũq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuſpiam curioſitatem eſſe exiſtimas? præſertim Platone generoſiſſimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce

Vſus.

" pturus eſt, nec rei coquinariæ ſcientiam habuerit, eius in adornando conuiuio " pertenue eſt iudicium. Quòd auten Paraſitica non cognitionem ſolam, ſed exercitatam quoq; ſibi uendicet, inde perdiſces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menſes & annos ſæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipſæ apud poſſidentes depereunt. At uero Paraſiti cognitiones, niſi quotidie in uſu ſint atq; exercitio, perdunt non artem ſolam, ut opinor, ſed ipſum quòq; artificem. Paraſiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne inſaniæ ſit perquirere. Ego uero quãm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præſtãtius, & citra quod uita non poteſt ſubſiſtere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiuſmodi quidem res eſt paraſitica, cuiuſmodi eſt pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla eſſe uideatur ſed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo poſſidenti eſt conducibile. Age enim, ſi tibi ipſe nauim in mari commiſiſſes fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euaſurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obſtat, an quòd arte careas, cuius ope te ipſe ſeruare potuiſſes? TY. Sanè uero. PAR. Proinde arte ſeruamur, imperitia uero non item? TY. Admodum. PAR. Ergo Paraſiticam artem eſſe conſtat. TY. Artem profecto, quantũ adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapſos eſſe cõperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos, porrò nonnullos prorſus extinctos. Cæterũ Paraſiti naufragium, nullus eſt qui poſſit producere. Proinde, ſi neq; ab arte remota eſt Paraſitica, neq; facultas eſt aliqua, comprehenſio autem præceptionum exercitarum eandem artem eſſe hodie nobis fatendum eſt. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum eſſe intelligis, ut finem aliquẽ generoſum Paraſiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè ſanè dicis, uidetur autem hac finitione potiſſimum explicari poſſe: Paraſitica ars eſt ciborum atq; potuum, & ſermonum, qui horũ conquirendorum gratia dicendi ſunt, cuius finis eſt uoluptas. TY. Videre mihi tuam artem præclarè definiſſe. Illud tamen etiam atq; etiam conſidera, ne aduerſus philoſophos aliquos de fine tibi oriatur pugna atq; contentio. PAR. Atqui abundè ſufficit hunc eſſe finem & felicitatis & Paraſiticæ, neq; aliter adparet. Si quidem Homerus ille ſapiens, Paraſiti uitam admirans, tanquam ſolam beatam atq; felicem, ita inquit:

Finis.

Epilogus.

Definitio Paraſiticæ.

Cõprobatio finis ab autoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror eſſe
Quãm ſi mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem menſæ ſunt pane cibiſq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è crateré falernum

Fundens

Fundens distribuat per pocula parua bibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; his uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatũ ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicos secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumẽto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Phæacas parasitum ageret. Vocabantur autẽ tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, &, iuxtà mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finem detractũ parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quòd autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statũ corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem sit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine peruestigans, nunquam non digladiari sole at, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mũ danis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimãs, credensq; hæc meliori loco nõ esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillitate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui nõ propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uenditat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuosè? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa õ Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturus est, omnibus inciden tibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. At qui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Amplificatio testimonij à circũstantijs.

Dætymones.

Cõfutatio Epicureorũ finis ac uoluptatis. à studio et cura illorũ, et fruitione uoluptatis.

A uictu præparatione.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut ſi citra rixam coci negligentiam diſſimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, et minimè delicatis uescitur, ac per hoc ſperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accuranti delitigandum eſt. An uero hæc ita ſe non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant neceſſe eſt, itaque nunquam uoluptatis ſine miſer ille potietur. At uero paraſito neque cocus eſt ullus, cui propter incuriam iraſceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excuſationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat ſoli illi nulla re exiſtẽte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quòd ars ſit paraſitica, & ex his iam dictis, atq; aliis ſatis ſuperq; oſtenſum eſt. Reliquum eſt, ut planum faciam, quàm ſit etiam omnium optima, & hoc quidem non ſimpliciter, ſed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes ſua anteire ſoleat præſtantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præſtat aliis. Etenim uniuſcuiuſq; artis ſtudium diſcenti adducere laborem, timorem, ac uerbera neceſſe eſt, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus eſt. Hanc uero artem cuius ego profeſſor ſum, ſolam ut uidetur, licet ſine labore perdiſcere. Quis enim unquam à conuiuio flens digreſſus eſt, ueluti quoſpiam uidemus puerulos à præceptoribus diſcedere? Quis proficiſcens ad conuiuium unquam triſtis atque ſeuerus conſpectus eſt, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare ſolent? Atqui paraſitus ſua ſponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis conſequendæ omnium cupidiſſimus. Cæteri uero qui aliis artibus per diſcendis nauant operam, eaſdem proſequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes ſuas ſumma deteſtatione repudiant. Et cur non hoc quoque conſiderandum tibi uenit, quòd eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ precium parentes his potiſſimum honorare ſolẽt, quibus paraſitũ quotidie cohoneſtant. Elegantes, ita me Diῖ ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas deſcripſit, nihil date illi. Adeo res & honore penſanda, & ſupplicio punienda eſſe uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum eſt, ut primum hoc poſterius habeant, poſtquam iam multo ſudore paratæ ſunt dulcem & expetitum uoluptatis fructũ ſubminiſtrant ſuis cultoribus, ad quam rem multa eſt uia, nec minus aſpera. Cæterum ſola ex omnibus paraſitica ſtatim initio inter diſcendũ arte ſua fruitur, ac ſimulatq; incepta fuerit, quantocyus eſt in quæſtu. Præterea reliquæ artes non ſaltem aliquę, ſed omnes ſimul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ ſunt. At paraſito actutum parata eſt alimentorum felix copia, ſimulatq; artem exorſus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At paraſitus nihil ſectatur aliud, ſed hoc ipſum quod illius negocium eſt, & cuius gratia ei negocio intentus eſt. At hæc cui obſcura ſint, neminẽ eſſe arbitror, quòd iῖ, qui reliquarum artium exercendo tractant commertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnoſe atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem feſtum per menſem agunt. Propterea quòd ciuitates aliãs quidem per annum, aliãs per menſem indicta ſolennitate dies feſtos agere ſoleant, & tunc animo remiſſiore lætari dicuntur. At paraſitus ferè ſingulos ſemper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur ſacri deorum numinibus. Præterea quibus conſiliũ aut animus eſt reliquis uti artibus cum aliqua laude et exiſtimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur neceſſe eſt, tanquam qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copioſiore, potuq; largiore ſemet inuitat et oblectat, ille ſtudio minimè eſt accõmodus. Accedit his quòd reliquæ artes ſine inſtrumentis, magiſtro ſuo nihil fructus afferre poſſunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram pſallere, neq; abſque equo equitare quiſquam poteſt. Porrò hæc uſque adeo bona eſt, adeoq; non onerоſa artifici

Epilogus. Tranſitio per diuiſionem.

II. *Præſtare oĩbus artibus paraſiticã, idq; uariè ab accidentibus, effectu et fine cõfirmat, & primum in gñe.*

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen victum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarũ artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extrà iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis caussam tibi non possum reddere. Verum aliarum artiũ principia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens ociosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatã inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticã. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas cõsiderabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuariis artibus cõferam: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter arteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus Transitio. Hactenus in gñe cũ oibus artibus cõparauit parasiticã. iã et specialim philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odyss. Z. 1. Argumentũ à certitudine et cõstantia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse cõtendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur idem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quòd alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiãdus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multi autem esse non possunt, quando quidem philosophia una est. Non dispária de rhetoricæ quoque substãtia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dicto permecessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, cosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri possit, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, usus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ tempus

II.

Collatio Parasitice.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ q parasiticam sectati sunt.

tempus permansit in Sicilia, parasitans Dionysio, Socraticis disceptationibus longum ualere iussis. Quid autem? nonne & Aristippus ille Cyreneus unus ex præstantibus & eximijs philosophis tibi esse uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracusis uersatus est, parasitando apud Dionysium. Itaque ex omni Parasitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem singulari præditus industria. Quare & coquos quotidie ad illum missitare solitus est Dionysius, quo ad paratius tanto magistro artem perdiscerent culinariam. Ille sanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluisse. Quinetiam Plato uester generosissimus, & ipse non aliam ob causam in Siciliam profectus est, ac sanè pauculos aliquot dies parasitatus, statim ab incepta parasitatiõe, propter artis imperitiam elapsus est. Rursus autem, Athenas regressus, cum uarijs semet studijs exercuisset & adornasset, deinceps secunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob parasitandi imperitiam Dionysio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum scitè parasitanti accidit aduersitas, persimilis mihi esse uidetur Nicæ. TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Aristoxenus Musicus uir clarus atq; memorabilis, & ipse Nelei parasitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum parasitum egerit usque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum est. Neq; Aristoteles parasiticam intactam reliquit, sed eandem ut reliquas artes omnes exorsus est. Philosophos quemadmodum parasiticæ operam dederint, ostendi. Parasitum uero nemo unquam potest producere, qui philosophandi captus sit desiderio. Et sanè si felicitas putanda est, neq; fame discruciari, neq; siti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quàm parasito suppetunt. Itaq; philosophorum non parum multos quispiam inuenerit, & algẽtes grauiter & esurientes, parasitum uero nequaquam. Aut alioqui Parasitus habendus non esset, sed infelix quispiam, aut mendicus circumforaneus, aut etiam philosopho similis. TY. Hæc equidem tibi satis superq; disputata sunt. At Philosophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem esse Parasiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ô optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his omnibus modis necessarium est, artes cuiusmodi sint manifestas fieri: sed & illi necessum est ut se aperiant, qui artibus sunt imbuti. Primum autem, si ita tibi uidetur, tempus belli subducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum sibi ipsis priuatim, tum Reipub. sunt utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipse rideo, cogitabundo animo mecũ considerans, cuiusmodi futurus sit philosophus cum parasito comparatus. PAR. Ne uero mirabilia capiaris admiratione, néue hanc rem cauillo aut subsannatione dignam existimes, age hoc totum expressis typis oculis nostris subijciemus. Annunciatum est ex improuiso hostes in regionem irruptionem fecisse: per necessarium autem est collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per socordiam committendum est, ut impunè abactis pecoribus agros nostros deuastent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero discedant. Sint autem inter hos nonnulli & philosophi, & rhetores, & Parasiti. Itaque initio abiectis uestimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi sunt, antè se denudent, necesse est. Proinde intentis oculis specta, ô generose, unumquenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uisurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quasi iam confecta sint uulneribus. Qui ergo non summè foret ridiculum, affirmare eiusmodi uiros perferre posse certamẽ aut pugnam statariam, aut impressionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi sunt. At iam contrà ab illis regressus Parasitum quo corpore adpareat, contẽplare. Nun

Ætas liberorum Parasitorum.

III. Ab usu eorũ, q ipsas artes pfitentur. per diuisionẽ temporum belli ac pacis.

Ac primũ de tpe belli, ex quales circa hoc philosophi ac rhetores.

Collatio parasitorum.

quid non ille membris prædítus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod parasitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē metu fusum aut fœmineis oculis prædítum in aciem producere. Nunquid non igitur ístiusmodi sit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quòd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascēdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cōsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarūt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiā alius Athenienſium eandē sequeretur bellandi rationem, protinus in illorum amicitiā asciscebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebantur cæteris animosiores, tametsi in cōtionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumelioſis dictis prosciderent, quæ nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verū intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enim anteſignanus illorū atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat, Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quę nedum Athenienſibus pro certo cōperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, undeillud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetijsse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerūt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiēs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longē fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studioſe exornari, ac unà sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ò generose meo mrata accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II. Philosophorū

Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudẽdi gratia exprobrare ſicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falſis contumelijs affi ciẽdo, At ſi uidetur, age iam ac mihi cuiuſmodi uir paraſitus in bello ſit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quiſpiam paraſitus fuiſſe credendus eſt. *Cõtraria exempla paraſitorum.*

PAR. Atqui ò amice, neminem uſqueadeo Homericæ Poëſeos rudem atq; imperitum eſſe exiſtimo, neq; ſi prorſus à literis alienus aut idiota fuerit, qui neſciat apud illum, ex heroibus omnium præſtantiſſimos paraſitos eſſe. Siquidẽ Neſtor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis paraſitus fuit. Sed neque Achillem, quemadmodũ et uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentiſſimus & iuſtiſſimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tãtis laudibus extulit, & admiratus eſt, quanto laudis teſtimonio ornauit Neſtorem. Neq; enim decem Aiaces ſibi dari exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus exciſam cœpiſſet, ſi eiuſmodi decem alios milites, cuiuſmodi paraſitus ille fuerat, quanquam iam confectus ſenio, habuiſſet. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis paraſitum fuiſſe confirmat. TY. Hæc equidem & ipſe non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis paraſiti fuerint. PAR. Perlege ò generoſe, uerſiculos illos, quibus ipſe Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni ſtare ſolet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi eſt mens ut potes. Inde quod dixit, ſemper plenioremaſtare cyathum, non ita accipiendum eſt, quaſi ſemper poculum uino plenum Idomeneo & pugnanti & dormienti ſit propoſitum, ſed quòd illi per omnem uitam ſoli cum rege cœnandi facultas cõceſſa fuerit, ſed non perinde ut aliis militibus certis quibuſdam diebus ad menſam uocatis. Etenim Aiacem quòd ſingulari certamine congreſſus cum Hectore optimè ſe geſſerat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxiſſe commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna editam honoratum, admodum ſera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Neſtor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idẽ autor teſtatur. Porrò Neſtor regum paraſitus mihi fuiſſe uidetur, multa arte induſtrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc paraſitandi artem exorſus eſt, ſed multis retrò temporibus apud Cænea atque Exadium. Viſus uero eſt neque paraſitandi finem antè feciſſe, quàm Agamemnon diem ſuum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & inſignis fuit paraſitus. At ſi quos alios id genus heroas paraſitos fuiſſe noſti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ò Tychiade, nonne & Patroclus Achillis paraſitus tibi fuiſſe uidetur: præſertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametſi iuuenis exiſtens? Mihi equidem nulla in re ipſo Achille uidetur fuiſſe inferior, ex eius operibus coniecturam faciẽti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortiſſimè repulit. Et Proteſilai nauim iam incenſam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea eſſent non ignauiſſimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter haſta ſtrennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis paraſitus peremit. Proſtratus uero occubuit nequaquam ut alij, ſed ipſum quidem Hectorem uita ſpoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem paraſitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generoſiſſimus Hector ille, Achillem ſuppliciter precatus, ut cadauer eius ſuis ſepeliendum redderet: ſed quales par eſt, paraſitum expirantem emittere. Cuiuſmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurriſſent, cunctos ego cuſpide cæſos Stauiſſem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè ſatis multa uerba feciſti. Cæterum Patroclum non amicum, ſed Achillis paraſitum fuiſſe, quo pacto teſtatum facies? PARASIT.

Neſtor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. λ.

Iliad. π.

Patroclus.

Iliad. π.

Cõprobatio ab etymologia appellatiõis Iliad. ϕ.

Ipsum õ Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
» Sicut & antè domi nutriti uiximus unà.
Et rursum eodem in loco:
» Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
» Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit,

θεράπων.

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quã ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei therapontа compellat. Atq; ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror.

Aristides.

Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus sit Martí æqualem dicere, uerum Merionẽ eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodíj? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitũ in bello esse putas? Non ne sub initiũ talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vlysse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tẽpore alíj milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiosè induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quãm seipsum tueri incolumem. Quòd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; milites tum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prælium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homũciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tũ uenationes & symposia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum causſas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstò est, hanc ego subesse causſam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia unà cum symposijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorũ exactus uestimen-

Iliad. τ. Effictio parasiti ad prælium euntis.

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, phõrum, & parasitorum.

Forum.

tis

tis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorũ conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? At qui ne in deserto quidem illorum quispiam irruẽtis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis infectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in cõuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicteriis: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectõ tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nõ saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causſam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, nõ ob aliud peregre proficiscitur, quam ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt pleniſſimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamẽto est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nõ liberi, quibus pereuntibus habẽtem discruciari animo omnino necesse est, si horum iacturam fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiã, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ò Simo, planè consentaneũ est illum ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ò Tychiade statim initio hũc non parasitũ, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q̃ præsente fortitudine fortis, & sapiens præsente sapientia sapiens habẽdus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à coniunctis.

Quare

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædiculæ suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriosè & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi ne suspicione quidem existente arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam siquando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandiũ. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed se ipse grauissimæ iniuriæ exponeret. itaq; adulterium flagitiose committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autẽ qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque parasitus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abijcit, assumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora permulta extãt à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atq; Hyperidæ, neq; non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nã & Fato multò feliciore functus ẽ uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exustos, plerosq; urinãdi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre potest, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alenti possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ô Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quẽ admodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam dives egregiè & ampliter nummatus longè adparet sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq; non parum ornamento est diuiti, dives parasito non item. Alioqui neq; probrũ est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quòd aũt opulento utile sit parasitum alere, præter quàm quòd ornamentum nõ uulgare illi adiungit, etiam

Metum.

Adulteria, rapinæ, etcæt. publica crimina.

Exitus uitæ, & mors.

Cõmendatio parasitices ex locis finalib.

Ab honesto.

Ab utili.

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuiti ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc præmandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectum, qua diuitẽ ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquum eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio nõ turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σίτου priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτᾶσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari nõ poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam, artis tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quòd etiã nomen paraſiti honeſtũ, ab etymologia & analogia.

Concluſio

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentum, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid agerent, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædam commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, pro ſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totam ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorũdem, quæq; utilitas ſit, recenſet: atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum, & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur, Anacharſis iterum conſitat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent, Solon ſolemnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſſa, illorum mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuitiam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rempub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & plerasq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia ferme ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occaſione ipſius rei præſentis actiõe. Lucta.

AEC uero Solon, quam ob rem ueſtri faciũt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò ſe ſupplantant, partim uero alius alium præfocat, ac uerberat, è cœno ſemet immiſcent, uolutanturq; perinde ut ſues. Atqui initio ſtatim exutis ueſtimentis, ſpectator enim aſſiſtebam, alter alterum uiciſſim & raſit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero neſcio qua offenſa diſſociati mutuo ſe de loco propulerunt innuentes, frontęq; arietantes concurrunt non ſecus atq; arietes. Et uide ut ille alterum ſublatum cruribus humi proſtrauerit, deinde in eum illapſus ſuſpiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorſum adigens. Poſtremo uero iam illius crura ſecundum uentrem complexus, circũiecto gutturi cubito, miſerum ærumnoſe præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, ſupplicans, ut opinor, illi, ne prorſus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modeſtius, ne luti aſpergine inquinarentur; uerum obſcurata unctione, & luto completi largo ſudore perfluentes, copioſam ridendi materiam mihi exhibẽt, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rurſus alij in aulæ area hoc ipſum ſub Ioue facere conſueuerunt, neq; tamen illi ipſi in cœno, ſed profundam arenam ſubijcientes in foſſa conturbant ſe mutuo. Ipſiq; ultrò ſpargunt puluerẽ gallorum in morem; quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem diſcludente, aduerſarijq; comprehenſionem firmiorem in arido ſubminiſtrante. Cæterum illi ſtantes erecto corpore puluere ſpleni, & ipſi mutuis ſemet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti ſimilis eſſe uidetur, adeo illi os totum & arena & ſanguine oppletum eſt, palma, ut cernis, in maxillam percuſſo. Sed ne præſes quidem ille inter eos pacem componit, æpugnam inducta concordia diſſoluit. Etenim purpuræ coniecturam facio, hunc eſſe unum ex illis principem. Quin animoſe quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incuſſa in faciem palma, plagam intulit. Porrò alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes ſubſiliunt eodem in loco permanentes, & in altum proſilientes cálce laceſſunt ærа. Quocirca iſta perlibenter ſcire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare ſoleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur eſſe inſania, nec quenquam eſſe arbitror, qui me facile perſuaſum ab iſta ſententia abducturus ſit, ut non credam hos inſigniter deſipere quibus ſtudio eſt iſta facere. SO. Iſta me hercle ò Anacharſi non iniuria ita tibi uidentur, cum et peregrina ſint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas diſciplinas & corporis exercendi ſtudia eſſe ueriſimile eſt, quæ nobis Gręcis abſurda & aliena eſſe uiderentur, ſi quis quemadmodum tu illis ſpectãdis arbiter aſſiſteret. Atqui bonum habe animum, ò amice, neq; enim iſta inſaniæ ſunt opera, neq; impulſu contumeliæ hi mutuo ſe obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut ſemet conſpergunt puluere. Sed ineſt huic rei neceſſitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; ſi diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uerſatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti ſunt aut puluere. Vſqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuoſa & utilis. ANAC. Apage iſta à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatẽ adferant. Me ſi quidẽ quis ueſtrũm ea affecerit contumelia, ſentiet me haud nequicq; accinctum eſſe acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomẽ huic rei indidiſtis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharſis, à nobis uocatur gymnaſium, eſtq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius ſimulachrum quod ſupra ſtatuam ſitum eſt, ſiniſtra quidem arcum gerens, dextra uero ſupra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quieſcentem indicat. Cęterum exercitiorũ aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uerò in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Sima quedã et ſylua nego cij.

Narratio Locus. Gymnaſium.

Certaminum ſpecies et noia

quoq; luctantur. Porrō eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olympiis corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apiis connata. Porrō autem in Pythiis poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ō Solon, cum digna iis qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorū gratia atque apiorū tanta antè laborioſe perferūt, & periclitantur, dū indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderiū, aut coronari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ō optime, nos non ad nuda tantū dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoſcuntur. Cæterū quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiū multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne fimem ais ō Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo antè nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apiis. SO. Noſtrarū rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero pòſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorū conuentus profectus, uideris tantam hominū multitudinem collectam ad illorū confluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominū repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrō eū qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deū exiſtimari. ANA. Hoc ipſum quod dixiſti ō Solon longe miſerrimū eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiū corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirū eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſariis compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorū præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unū è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtem diſciderit, grauí mulcta in eū animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferēda ſunt. Spectatorum uero demētiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais cōfluere, demiror magnopere, ſi negociis neceſſariis poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denique hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iā tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res perfacile docuiſſet, quām non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in mediis ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cōfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ò Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamen dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè susceperos? SO. Videris ò Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddèdi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; non ambitionè, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ò Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenensibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, moresq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquã tu cupidior es me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus disserentem concupiscam. SO. Equidem omnia breuiter perstringere ò amice, haud quaquã facile aut promptũ est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tũ quam ob rem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profectò certaminũ saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniũt, sed ob fructum longè maiorẽ, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddã cõmune omnibus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nõ pinea, aut oleagina, aut cõtexta ex apijs, sed quę in se cõprehensim uniuersam hominũ [illegible] tatẽ cõplectat, nẽpe libertatẽ dico, quę cuiusq; priuatim est, et cõmuniter [illegible]

Alia cõfutatio ab inutili & superuacaneo

Paulatim occasionẽ exposítione parat, reip. cõstituendæ mentionẽ inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennia tatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducũt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ociosi, & tu ut ais audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. *Cohortatio ab opportuna*

ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lõgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultõ mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. *Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo parcatur.*

SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaërię, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. *Modus et lex disputationis*

Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sentẽtiam suadendo pertraxeris, illã maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris *Extenuatio Anacharsidis*

ſegens contriui, ſubinde ſolum pro ſolo mutans, quiq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam niſi nunc primum uidi, de adminiſtranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clariſſimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, ſtatim ſub initium ſtudio ac curæ fuit, noſſe quibus procurationibus Reſpub. quàm optimè adminiſtraretur, tum quarum legum præſcripto utens quàm florentiſſima atque feliciſſima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerẽdus eſt. Itaque tibi contradicam, ſi qua mihi parum ſcitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiſcam certius. Et uide, ut iam euitato ſole ſimus in umbra, neque deſunt ſedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorſus ab initio, quam ob rem ſtatim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiuſmodi euadant exercitationibus. Inſuper quid ad uirtutem conſequendam illis præſtet adminiculi puluis, & iſtæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientiſſimè ſtatim ſub initium audire deſiderabam. Reliqua uero in poſterum me docebis, ſingula ſuo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de induſtria orationem nectendo obſcures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, ſi nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, ô Anacharſi, longè melius conſtitues, ubicunq; parum perſpicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorſus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotieſcunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorſus ab inſtituto aliena, aut à ſcopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & ſenatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoſcenda ſunt, à maioribus uſq; acceptum ita factitare ſolenne eſt. Ingreſſi enim in Ariopagum conſedunt, cædis aut uulneris ex deſtinato inflicti, aut incendij cauſſam cognituri. Deinde, utriq; iure contendentium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litẽ intendit, & qui reus eſt. Aut ipſe per ſe aut rhetorum ſibi conducũt operam, quibus cauſſa oranda eſt. Illi ergo quãmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auſcultante cum ſilentio. Cæterum, ſi quis meditato proœmio orationem exorſus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia ſibi propenſiores faciat, aut miſerationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam cauſſæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hiſce uerborum præſtigijs iudicum perſtringant oculos, progreſſus actutum præco illi indicit ſilentium, non permittens rhetori ad ſenatum nugandi libertatem ac uerbis cauſſæ inuoluendæ poteſtatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta ſunt inde queant perſpicere. Itaq; & te ô Anacharſi, in præſens quidem Areopagitam conſtituo, ac iuxta ſenatus legem à me conditam auſculta, meq; ſilentio in dicto compeſce, ubi extra cauſſam inutiliter rhetoricantem ſenſeris. Quàm diu uero ea quæ ad cauſſam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius ſole ſub ardenti colloquimur, ut magnopere dolẽdum ſit, ſi in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè denſa eſt, & nos in præſentia otium agimus. ANA. Perbenigna ſunt iſta quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digreſſiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri conſueuerũt mihi humaniter expoſueris, admirãda profectò ac bonor; ſenatorum opera, ueritati ſuffragantiũ. Iam igitur de illis diſſere, ac ego Areopagita, hunc enim me eſſe uoluiſti, pro more iudicum ueſtror; tibi dicenti dabo operã. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendum eſt, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidẽ nos ciuitatem, non ædificia illa eſſe exiſtimamus, cuiuſmodi ſunt muri, delubra, & alia, ſed hęc tanquam corpus

Repetit propoſitionẽ ſeu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ diſputationis, et ea à ſimili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ ſit uera ciuitas, et quantũ in ciuibus ponant, exponit.

quòd-

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernãdis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus nõ negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circunseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, aliis quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iã iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputãt, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortiũ uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrõ autẽ ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis preteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, cõmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

Diuisio ac ὅλη totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, qbus aios ac mẽtes eorũ informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, quæ uetuam ei reparãt, q̃ aliena à primo p̃posito dicere cœperit.

Redit ad rẽctã institutionẽ ciuiũ pſequitur

lico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; prauos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut posthac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ò Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tæniis per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrũ risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ò bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum iis omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Mox uariis excogitatis exercitiis, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparãt. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ò Anacharsi,

Quæ spectanda atq; inuenienda exhibeant.

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ per digressiunculã.

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora reddãt. Estq; hæc ppria institutiopis, & ab initio proposíti.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; immodicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructũ separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas iniiceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; defatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circunsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquã uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proiicienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacẽtem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatũ, neq; lorum neq; balcheum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illũ sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; longũ contendentes, quinam ex illis eundem quàm lõgissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiẽte.

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

illorum metas excesserit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus substernatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uisa sunt, nunc audi ò admirande. Primum quidem ne in duro casus illis contingat, sed in loco molliore citra periculum prostrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno sudantibus necesse est, quam rem tu anguillis conferebas, sed quæ non sunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem consolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametsi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & sudore perfluentem excidere cõatem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur esse modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum est, in bello quoq; non parũ præstant utilitatis exercẽtibus, si aut amicus uulnere saucius sine negocio sublatus ex acie efferendus esset, aut hostis comprehensus sublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propositis, ut hoc facilius mi nora queant perpeti. Rursus arenã planè diuersa ratione utilem esse censemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Posteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compescere aduersarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehensionem, etiam ipsi comprehensi effugiẽdi rationem multa assuetudine familiarem sibi faciunt, præsertim cum tenentur medij. Quin sudorem largiter semet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aspergitur: utq; uis corporis par sit laboribus efficere, estq; uentis obstaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui sordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuersatio semper sub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui semet in Lyceo exercent eligeres, huc sisterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius similis esse optares. Satis certò compertum habeo, te primo statim aspectu electurum, tametsi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius esse similis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album esse præsanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hę sunt ferè, ò Anacharsi, quibus iuuentutem nostram exercere solemus, existimantes eandẽ hisce gymnasijs optimã fore custodem Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos speramus, semper de hostibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis existentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam nostram pertimescant, ac nobis tributum pendere soleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitiosa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, sed circa ista uersantibus, inq; his ipsis exercitijs occupatis existentibus. Et quod commune bonum dixi, summamq; ciuitatis felicitatẽ, ea est quoties & ad pacis artes & belli scientiam quàm optimè atq; diligentissimè iuuentus præparata fuerit, studijs ac rebus pulcherrimis feruenti sedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hostibus uobis ingruentibus oleo perunctis, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu instructi aduersus armatos. Et illi uidelicet pertimescunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipsis hiãtibus arenam in os spargatis. Aut fortè post tergum resilientes illorum crura apprehenditis, eosdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur spiculis. At uos quemadmodum statuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad solis feruorem denigratos, ac multo sanguine abundantes. Neq; enim uos estis aut spicæ aut stipulæ, ut quàm primum plagis succumbatis: sed admodũ sero, ac uix profundis confecti uulneribus modico sanguine commonstrato. Talia enim sunt quæ dixti, nisi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortasse Comicorum & Tragœdorum potius arma-

Cur in luto et arena exerceantur.

Arenæ usus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõsequentibus.

Cõfutatio Anacharsidis ironica, à dissimilitudine finis et causſæ.

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiẽdum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutũ unà cum clamore gymnasium haud dubiẽ caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nũc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut nõ facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerũt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quòd armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certò uidebis ò Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrũ gestet, aut armatus procedat in publicũ. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualdè numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tẽpore assistens quispiã dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua infidelitas, & q; legibus nequaquã coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriã, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut cõducibili uires illoꝝ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ò Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Commonitio.

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit consequẽs ab exemplo antecessorum.

Alia dilutio, à publico more et legibus.

Alia cõfutatio Anacharsidis ab inutili.

Dilutio à natura corporũ

quaſi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ ſimilitudine reſpondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uaſe Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum diſcedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res ſe non habet, ſed quãto quis impenſius exhauſerit, tanto copioſius influit, iuxta hydræ fabulam, ſi qua unquam tibi inaudita eſt: cui pro uno capite præciſo, ſemper alia duo renaſcebantur. Cæterũ ſi ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; ſatis habuerit ſubiectæ materiæ, tunc illico fatigatione defeſſus, detrimento afficitur, atq; marceſcit, ueluti in igne ac lychno uſuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs ſpiritu, ac lychni lumen extingues, non habens ſufficientem materiæ ſuppeditationem, quæ aduerſo flatui par eſſe poſſit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

Cur in ſolẽnibus & ſacris certaminibus armati non certent.

ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim iſta tibi dicta ſunt, quàm ut ego queam intelligentia aſſequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi reſponde, quam ob rem tandem nõ etiam in Olympicis certaminibus, & Iſthmiacis, & Pythicis, aliiſq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes ſpectaturi, in ipſis armis certamen conficiendum proponitis: ſed nudos in mediũ adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur oſtenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præſtatis. Hoc enim ſcitu dignum eſt, cuius rei gratia facti tare ſoleatis. SO. Quoniam opinamur, ô Anacharſi, hac ratione gymnaſiorum deſiderium in iuuenibus magis accendi, ſi eos qui optimè ſeſe geſſerint, *in illis* honorari conſpexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam *illi* exutis ueſtimentis optimi corporis æſtimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac ſe quiſque uictoria quàm digniſſimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum eſt, non mediocria ſunt propoſita, nempe honorifi cum & laude plenum à ſpectatoribus teſtimonium, & eſſe clariſſimũ, ac demonſtrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uiſum eſſe etiam ſua opinione præſtantiſſimum. Etenim non pauci ex ſpectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda eſt, abeunt nõ mediocriter ex his uirtutis & laborum

Locus cõis de gloria:

amore inflammati. Itaq; ô Anacharſi, ſi quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem ſublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupiſceret? Iam ex iis haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis ſuſcepto futuri ſint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam conſequendam ferantur. Et quid nam dicturus eſſes, ſi apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera, quorũ cõparatio ſuperiora cõmendat.

rerum ſpectandarum & adornandarum ſtudium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, ſi reſciſceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut interſint imperatum eſſe, ut ſpectent uolucres roſtris inter ſe depugnantes uſq; ad extremam defectionem uirium. Atqui ne hoc quidem inſtitutum riſu dignum eſt. Irrepit enim ſenſim in animos iuuenum impetus ad fortiter ſubeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerоſiores, atq; ignauiores eſſe appareant, néue defeſſi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recuſent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus ſemet conficientes ſpectamus, apage: ferinum enim illud eſſet, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnoſum & inutile mactare iuuenes præſtantiſſimos, quorum opera & uiribus longè melius aduerſus hoſtes uti queamus. Qua uero ais, ô Anacharſi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus ampliùs pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiũt, ſed minaciter interminãtibus, niſi uerbera perſeueranter tulerint, ac ſupplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, néue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque permulti plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uidebis. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyrannide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neque inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquẽtibus. Sed illos ſalsè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius utribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretẽſes peregre egit, quoniam eoſdem audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorũ ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris obuerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſupplíciter extendẽtis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti pecula torem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam õ generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſam tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente percurras, qua ratiõe uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos

Cõfutatio eorundẽ, utpotè crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus.

educatos inſuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ō Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra excendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiam, & inutilem curiositatem irridet, ut qui causſa friuola, & adhuc parum cōprobata, sed solum poëtarum fabulis tradita, adducti, manes post hāc uitam uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eoq; mortuorum uicem, cum eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem testantibus prosequantur. Vtitur autem Prosopopeia quadam patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cum eorum quæ ab illo fiunt, tum etiam opinionis, quam de inferis habeat, conarguentis, ostendentisq;, inutilia planè esse, quæ pro defunctorum solatio atq; leuamine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quam confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, ac malè curiosi homines, passim, circa funera ac lamentationes, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autem uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquam metuendam, aut pro malo putandam esse.

Propositio.

PER AEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibijpsis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendā subter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginoſum atq; opacū, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harū rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorū copia diues esset. Porrò Plutonem hunc Inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causſis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua secūm poëtarū fabulas describit Inferorum locū & pœnas tanq; causſam existentē, omniū eorum quæ in luctu fiunt.

uectore: Nam & profũdior eſt, quàm ut pedibus tranſiri poſſit, & ſpacioſior, & ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt, ut nec auium manes poſſint eam tranſ uolare. In ipſo uero deſcenſu, portaq́, quæ quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis patruelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq́ hunc canis triceps, ſæuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè, pacateq́ intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere, latrat, territosq́ in ſpecũ redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis, eoq́ Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq́, neq́ non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, digniq́ quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioquin̄ meminiſſent horum. Itaq́ Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, remp. ad miniſtrant, rerumq́ omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices ſedent duo, Mínos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittũt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq́, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerũt, ut ſimulatq́ familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq́ apud Inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multò ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut non recipiente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lòtos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq́ uicta graueolẽtia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiã, nẽue nudi conſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autẽ & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq́ adeo pater quoq́ ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe reſpõſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unũquodq́ producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nõ comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq́ cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querelæ parentum.

his egere poſt obitum, ac deſiderare quidem, uerum potiri non poſſe. Sed quid hæc loquor? Quot enim ſunt qui equos ac concubinas, rurſum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui ueſtem reliquum̃q; mundum, pariter̃q; in rogum iniectum exuſſerunt, aut unã cum cadauere ſepelierunt, perinde quaſi illic ſit uſurus, & apud Inferos fruiturus? At ſenex iſte luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij cauſſa iactare uidetur, ut quem ſciat non auditurum, etiam ſi Stẽtorem clamore uincat, neque rurſum ſua ipſius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoſcere, uel ſine uoce. Nihil enim opus eſt, ut quis apud ſeſe clamet. Supereſt igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui adſunt. Cum neſciat, neque quid acciderit ipſi filio, neq; quõ conceſſerit. Imõ cum ne ſuam quidem ipſius uitam, cuiuſmodi ſit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigraſſe. Filius igitur huic ita reſponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantiſper è ſpecu proferre caput dum patrem inſanientem compeſcat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi moleſtus es? Deſine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miſerum appellas, & infortunatum, qui iam ſim te multõ tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidiſſe? An quia non ſim factus ſenex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugoſa, incuruus genibus, ſegnis, in ſumma, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, deniq; ad iſtum modum delirans apud teſtes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo poſthac non ſimus potituri? Nimirum uſuras dicis, ac cœnas, ueſtemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longè bellius eſſe, non ſitire, quàm bibere: non eſurire, quàm edere: non algere, quàm ueſtibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miſer, non amplius ſities, non amplius eſuries, non amplius algebis. Periſti mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hoſtem, non tyrannum, non amor diſcruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei cauſſa bis aut ter quotidie perdes impenſam. Heu calamitatem. Neq; contemnéris factus ſenex, neq; moleſtus eris iuuenibus, ſiquando conſpiciaris. Hęc ſi dixeris pater, an nõ putas te multõ ueriora, magis̃q; ridicula dicturum, quãm iſta quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos eſt, magnam̃q; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumẽto. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exuſtis (ſiquidẽ paulopõſt exurere me decreuiſtis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inſpiciendum. Atq; iſta fortaſſis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iſte ueſter, quid mihi confert? aut quid iſta pectorũ ad tibiæ modos percuſſio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem ſaxum, quod ſepulchro imponi tur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos deſtillaturum, & ad Orcum uſq; permeaturũ? Nam de parentalibus ipſi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potiſſimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, ſurſum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod ſupereſt, puluis eſt inutilis, niſi creditis nos cinere ueſci. Non eſt uſqueadeo ſterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos deſtituit Aſphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tiſiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare ſuper his, quæ & facieba tis, & dicebatis, ſed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligaſtis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clauſit.

Sed dicito per Iouem. Si conuerſus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectiſſimè dicturus? Attamen uecordes iſti uociferantur, & accerſito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago abuntur ubicunq; cœperit,

Inferiæ mortuorum.

Amplificatio à cauſſa.

Reſponſio filij, qua ſtultitia lugentiũ, uti res ſupernacanea et inutilis coarguitur.

A conſequentibus.

πότους, cõpotationes.

A contẽptu eorũ, quæ in terris p bonis habentur.

A falſa opinione ac metu.

Ab inutili.

Hactenus per ꝓſopopœiã. Iã ex ſua ꝓſona ſtultitiã lugentiũ ridet, ex conſequentibus & effectu.

cœperit ille, ipſi ad melos eiulatu reſpondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem eſt ineptiendi conſuetudo. At de inceps ſepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Perſa defodit, Indus adipe ſuillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uiſam narro) deſiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egeſtate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non ſuperuacanea, & ludicris ſimillima? Sunt uero qui ludos quoq; conſtituant ad ſepulchrũ, ac funebres orationes habeant, perinde quaſi patrocinentur, ac teſtimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Poſt hæc omnia ſupereſt exequialis cœna. Iamq; adſunt neceſſarij, ut defuncti parentes conſolentur, ſuadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quouſq; quæſo flebimus? Sine quieſcant Plutonis manes. Quòd ſi tibi deliberatum eſt omnino flere, uel ob hoc ipſum cibus eſt capiendus, quo tanto luctui par eſſe poſſis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uerſus Homerici:

Nam cœpit meminiſſe cibi Niobe auricapilla.

Tum illud:

Vita defunctos flere haud ſinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, ſed initio pudibundi, uerentesq; ne poſt chariſſimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæcatq; his longè magis ridicula reperiet, quiſquis obſeruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo exiſtiment mortem ſummum eſſe malum.

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INſectatur hoc ſcripto Lucianus, corruptam ſuorum temporum eloquentiam, & affectatum dicendi genus eorum, qui ſe maximè facundos eſſe, atq; egregiè perorare exiſtimant, cum uerba quædam ex ultima uetuſtate repetita, & uix ipſi Euandri matri intellecta, orationi paſſim admiſcent, aut uerius infarciunt. Quales & noſtra ætate non paucos, cum apud Germanos alicubi, tum præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura ſuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & ſuperioribus annis dialogus ille, qui Volſcorum & Oſcorum titulo ferebatur, editus apparet. Cæterum ipſa oratio didaſcalica eſt. Duas enim uias ad eloquentiam conſequendam, adoleſcenti à quo (ut fingitur) ad id impulſus fuerat, præſcribit. Priorem quidem aſperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam non modo ad eloquentiam, uerũ ad omnem uitam parandam, ingredi opus eſt, ei qui uolet uel mediocrem laudem aſſequi. Alteram autem planam & expeditam, ſed quæ ad improbitatem, & petulantiam, non uirtutem, perducat: quam cum ipſe ironica quadam epitrope commendat, ac adoleſcenti obeundam proponit, ſcilicet ad temporum ſuorum morem alludens, quibus ut quiſq; indoctiſſimus & impudentiſſimus erat, ita pro præcipuo ac ſummo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorem quendam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta ſunt, & ad ipſam rem pertinent, monentem: alterum autem, quæ ad arrogantiam, improbitatem, et temeritatem ſpectant, uerius q; rabulam ac ſycophantam aliquem, quàm oratorem efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de ſeipſo afferre conueniat diſcipulum, præcipit. deinde quibus maximè ſtudere, publicè primum in affectandis uerbis, & componenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequentia hominum, poſt hæc priuatim quoq;, & domi inter ſuos idem debeat, docet. Quæ omnia eiuſmodi ſunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodum cum ex alijs plerisq;, tum ex Quintiliano, multis in locis idem animaduertere licet, qui ipſe quoque huiuſmodi affectatores, & arrogantes non ſemel perſtringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic deſcribit, ſuprà in Lexiphane expreſſum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ō adulescens, quonam pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidō quàm honorificum nomen Sophista, ipse esse censeri possis. Tibi enim uiuendū esse negas, ni talem in dicendo uim quandam assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admirationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illāc perducentes, quæ nam tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamē unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodū cōfide, quòd in perquàm eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandā aut arduam, sudoris te plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris; quandoquidem nil ab aliis differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, inuiam, laboriosam, & utplurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliā incedunt uiam in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquā in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridem antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalē Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, cōfestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarū numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multō infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodū & ego tibi enarrare uolo, Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatē imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquā Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis lōgissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tādem in Aegyptum perueniebatur. Statiuis uigintiprolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios nō nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderentur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiā haud lōgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quāplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit

Res sacra consilium.

Multi ob sermonē ad gloriā peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliū.

Alexander.

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas gloria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circunuolitant, instar Nili si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentẽ, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricã laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodũ Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò põst duas quasdã uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quã iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualẽ pauloantè dixi, ne eadem sæpius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detinea. tantum hoc addendũ uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualdè uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebã, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentẽ: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos em̃ uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hæsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidẽ & super præsentia, uerum iam obscura, & utplurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à literis amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, lõgè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

I.

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias. Crates. Nesiotes.

partum expetet mercedẽ, ſed neq; dux eſſe incipiet, niſi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet ſuperbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetuſtos ad imitationem proponens, ſermonesq; pridẽ defoſſos eruere dignum ducens, ac ſi maximum eſſet bonum, gladiorũ fabri, & alium Atrometi cuiuſdã grammatiſtæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorũ ſermones utiles ſunt uiſi, ignorans quæ nã ſint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricã perquã compendioſa. Tu uero haud acquieſcas, neq; illi mentem adhibeas, ne te ſuſcipiens alicubi præcipitet, uel demum priuſquam tot labores exhaurias, in ſenium perducat. Sed ſi omnino amore flagras, ac celerrimẽ Rhetoricæ cõgredi deſideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentẽ operam impendere poſſis, aſpero huic homini, & ultra mediocritatẽ uirili longè dic ualere, ipſum uero aſcendere, & alios quotquot decipere poteſt ſecum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo ſudore perfuſos deſtituat. Ad alteram uero perueniens uiam, alios quoq; multos, inter quos perquàm ſapientẽ quendam ac perpulchrum inuenies uirum, inceſſu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce ſuaui, unguẽto ſpirantem, ac ſummo digito caput ſcalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentẽ, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipſum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab iſs eum cognoſcas ſignis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim ſi ad cæcutientem te accedens, ſolum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & conſuetam uocẽ tanquã emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu paſcimur, eſſe, ſed ſpectrum peregrinum, rore uel ambroſia enutritum. Ad hũc itaq; ſi acceſſeris, te ipſumq; tradideris, confeſtim Rhetor eris egregius ac cõſpicuus, & ut ipſe uocat, rex in ſermonibus citra laborẽ conſtitueris, orationis moderans quadrigas, etenim ſuſcipiens te, prima illa docebit, ſed potius ipſe te allocutur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malũ forſitan talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quẽ repræſentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc reſidua eſt demulcẽs, ſubridensq; iucundum illud & tenerum, quẽadmodum aſſueuit comicam Thaidem, uel Malthacẽ, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem ruſticana eſt uirilitas, & minimè ad mollitiẽ & blanditias Rhetoris apta. dicet igitur de ſe ipſo perquàm modeſtè loquens: Num ò præclarè te Pythias ipſe ad me miſit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti oſtendit, quis nam extum uiuentibus ſapientiſſimus eſſet? at ſi non ideo, ſed propter gloriam aduenis, quoniam audieris noſtra omnia eſſe perquã ornatiſſima, decantata, ſtupenda & mirè expolita, confeſtim intelliges, ad quã diuinum acceſſeris uirum, expectabis autẽ nihil tale uiſurum, ſicuti hoc uel illud accipere. Verum ſi quis Tytius, aut Otus, ſeu Ephialtes, lõgè ſuper illos tibi res uidebitur immenſa & admiranda, me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fiſtulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remiſſe cantare aſſueuerunt. Poſtquã uero & ipſe Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiſcere potes, ſolũ ò gloriolæ ſtudiũ, ea quæ dico ſequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obſerua. quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, ſi ante rhetoricã, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, ſtultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; ſi tritiſſimũ illud literas ſcribere ignoraueris. Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor eſt. Primũ igitur referam, quodnam te domi digreſſum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum inſtruere, ut illud perquã celetrimè perficere poſſis. Inde ego ipſe quẽdã procedenti per uiam oſtendens,

Demoſthenẽ et Aeſchinem intelligit.

II.

Alterius uiæ dux, et ſucatæ iſtius eloquẽtiæ deſcriptio

Sardanapalus Cinyra. Agathon.

Verba doctoris.

Notat unã ia ſtantiam indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens ante solis occasum, rhetorẽ te supra omnes, qualis ipse sum efficiam, indubitanter prima, media & nouissima, eorꝝ qui declamare conantur possidens. Igitur quod maximũ est, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, mansuetudinẽ, mediocritatem, & erubescentiam domi relinque, inutilia enim sunt & negocio perquã contraria. Prẽterea clamorẽ ualidissimum, ac cantum turpẽ, incessum quoq; qualis meus est. Siquidẽ hęc ualdè sunt necessaria, & sola quodammodo sufficiunt. Vestitus aũt sit conspicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus transpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea sicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusq; semper. Hęc te ipsum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iã tibi leges enarrabo, quibus si usus fueris, rhetorica te cognoscet, & accedet, minimeq; auertetur, aut quapiã afficiet contumelia, tanq; haud initiatũ, & arcanorꝝ speculatorem quendã. Proinde formæ ac uestitus decori, per maximã curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam selige uerba, hęcq; diligenter exercẽs, in summa lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq;, & heus optime, ac talia. In omniq; sermone illa tanq; condimentũ quoddam insperge. Aliorꝝ nulla tibi sit cura, si his sint dissimilia, inconuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura sit pulchra ac florida, licet pallioũ ex crassioribus cõsitum sit pellibus. Deinde ubi obsoleta & peregrina, raroq; ab antiquis usitata collegeris uerba, hęc expeditè in eos cũ quibus conuersaris ejaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum suspiciet. Doctrinã igitur quæ eorꝝ exuperat intellectum, expertam, tanq; ex peritia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro bestiæ similẽ belutum. Nonnunq; tu quoq; noua effinge, & monstrosa compone nomina, nam poẽtam uersificẽ appella, prẽstantẽ prẽastantem, uenerabilẽ uenerando habilẽ, certamina agonismata. Cum uero soloecismũ uel barbarismũ cõmittis, unum tibi sit remediũ impudentia, confestimq; in promptu sit, nomen poẽtæ cuiusdã, uel scriptoris, qui nec est, nec fuit unq;, ut cũ ita dixeris: uir sapiens esse censearis, uocẽ uero data opera altissimè tolle. Proinde uetusta minimè perlegeris tute, neq; si qua nugator Isocrates, uel Gratiarꝝ expers Demosthenes aut Plato frigidus scripta reliquere, sed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas hasce exercitationes appellant, ut illis instructus, ac tanq; ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti possis. Postq; uero orandũ erit, præsentesq; argumẽta quędã ac sermonũ occasiones subiecerint, uniuersa, & quotquot sunt cũ indignatione dicantur, uilipendanturq;, tanq; nil penitus ex his uirile existat. De illis uero quæ tute elegeris, caue mediteris, sed quicquid uerbi in linguã uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ sit, ut primũ quemadmodũ primũ est, debito proferas tẽpore, secundumq; dein, ac tertium post illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq; dicatur. & si ita euenerit, ocrea capiti, tibiq; uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiq; connecte, solũmodo ne taceas. Quòd si de contumelioso quodam, uel mœchο Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero sit Marathon & Cynęgerus, sine quibus nil fiat, semperq; Athos nauigetur, & Hellespontus pedibus teratur, et solà Persarꝝ sagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi existat, & Othriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemisiũ, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immisceantur, & tanq; flosculi interspergantur, assidueq; in ore sit, utiq; illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã si illis minimè indigeas, pulchra etenim sunt etiã fortuitò prolata. Proinde et si aliquando canendi tẽpus esse uidẽt, omnia cananť, & melos fiant. Quòd si aliquando canendi quoq; ignarus fueris, uiros qui iudicio pręsidẽt exactè sonorose nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu malorꝝ, sępius repetať, et femur per

Primũ præceptũ de ijs quæ ipse secum afferat.

II. Præcepta quæ discenda ac facienda.

Quẽ admodũ nostri fecerũt

III. Quæ inter dicendum præstanda.

Qualẽ rhetorem & Martialis describit epigrammate lib 5. cuius initiũ. Nõ dicani, neq; de cæ do &c.

cutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq; sermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrhę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erũt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationẽ & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantẽ te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quẽdam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus inuenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, et de quibus dicis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæanensis in mei est comparationem, & utinam mihi cũ ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad existimationem perquàm necessarium, paulò minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & nonsua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac autes obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile, neque præterquam semel, uel utplurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifestè ac palàm fiant. Priuatim uero res omes perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus ita existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcismum & barbarismum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mẽtiri, sed et aliud quid peragere noctur

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII.
Quæ post actionẽ, & foris inter eundum.

Plato.

Egregũ præceptum.

V.
Quæ in auditorijs, et circa aliorũ scripta indicanda.

Trãsitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si rectè didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ. Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori ca aderint. Cernis etẽ me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quicq; super Xoëm et Thmuim seruitutem seruierit, natus sum, matre uero sartrice, in biuio quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum peruenì, siquidẽ ô amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumerauì uiatica abundè mihi suppete bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Dein cũ anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris caussa amare simulabam, mu lierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex se pulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus qui dam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparassem. In caput igitur præceps electus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrum pendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero succumbo, fores tamen obi ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insi gnem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè qui dem, generosus itaq; hæc dicens cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic es se puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quemad modum legislatori & præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ip sa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis dece dam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto ue stra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uicto res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non se stinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, se quia ad facilio rem & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio ad spe.

A proprio ex emplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregius uir.

Iurantis.

Hucusq; locu tus est rhetor, loqui nunc in cipit Lucia nus.

Conqueritur Lucianus de scipso.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, de spectris, & mortuorum animis, an ea uidelicet super terram ambulent, seseq; quibus libitum fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitione atque illusionibus dæmonum uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eum enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiam suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostu ris ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse censuerit: illa tamen interim contendit, quæ & nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitioni bus minus dediti plerique sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, omnino nulla esse, aut si quæ etiã sint, dæmonum illusiones quasdam esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquam nocere pos sint.

ſint. Deinde autem & magos uiret, & incantationes, non aliud quàm meras præſtigias eſſe, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philoſophum agi, quo uidelicet iterum philoſophorum uanitatem perſequatur, ut, qui ueritatem ac ſapientiam apu-, alios profitenecs, ipſi interim apud ſeſe, nugis, & incredibilibus huiuſmodi rebus animo adhereant, nullis certis rationibus innitentes, ſed ſubricitantium apparitionibus ac ſomnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philoſophorum exemplis & apparitionibus conſtat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconſequentibus & cauſſarum defectu diluit. Exordium ab admiratione ſumitur, qua ille affectum mentiendi in pleriſq;, præſertim philoſophis & ſapientiæ profeſſoribus nulla probabili cauſſa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impoſitus eſt, hinc ab eo, qui rebus huiuſmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia aſtruũt, & ex ijs quæ ſi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, ſcilicet qua tã dem cauſſa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

OTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandem ſit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipſi nihil ſani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animum intendant. PHIL. Multa Tychiade ſunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum uſus poſtulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorũ digni ſunt, quicunq; uel hoſtes fefellerunt, uel ad ſalutem tali quopiam pharmaco uſi ſunt in neceſſitatibus. Cuiuſmodi multa Vlyſſes etiam fecit, ut & uitam ſuam, & ſociorum reditum redimeret: ſed de illis uir optime dico, qui nulla neceſſitate mẽdacium ipſum ueritati longè anteponunt, ipſa re uidelicet delectati, atque in ea ſine ulla idonea occaſione uerſati. Iſti ergo ſcire cupio, cuius commodi gratia iſtud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendiſti, quibus hæc inſita ſit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi ſunt huiuſmodi. PHIL. Quid aliud ergo in cauſſa ſit, quòd mentiuntur, niſi dementia? ſiquidem rem peſſimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil eſt, nam ego tibi multos oſtenderim ad cætera prudentes, ac ſapientia mirabili: neſcio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijſq; ſtudioſos, adeo ut ego certè moleſtè ferã, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & ſe, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius eſt quã mihi, Herodotus Cteſiaſq; Cnidius, atq; his ſuperiores: deniq; Homerus ipſe, uiri celebres, mendacijs etiam ſcriptis utebantur, ut nõ ſolum eos fallerẽt, à quibus tunc audiebantur, uerum uſq; ad nos etiam mẽdacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uerſibus metriſq; ſeruatum. Me ergo ſæpe illorum uerſuum nomine ſubijt pudor, ſi quando cœli ſectionem, ac Promethei uincula recenſent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uerſus ſit: & quemadmodum ex muliere quiſpiam in auiculam urſamue mutatus ſit. Pegaſos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum abſurdas monſtroſasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica ſint fortaſſe tolerabilia. At urbes iã gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenſes ſepulchrum Iouis oſtendere non pudet: Athenienſes Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more exterra emerſiſſe. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex ſerpentis dentibus ſatiuos quoſdam progerminaſſe narrant: quòd ſi quis hæc, quum ſint ridicula, uera eſſe non credat, ſed ea prudenter examinans Coroebi cuiuſpiam, aut Margitæ exiſtimet eſſe: ſi quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aẽrẽ uectum eſſe, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathonem ueniſſe auxilio,

uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uera q̃ non credat, usque adeo obtinet mendaciũ.
PHIL. At poëtis Tychiade, urbibus q̃ fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quae ex fabula proficiscitur, ut quae maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanicq̃, & si qui sunt alij, patriae suae plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Graecia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitũ, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali caussa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiae quaedam abegerunt, dum monstrosa multa atq̃ absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui praeterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se praesente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asserebat: praeterea quàm sanctè in pleriscq̃ iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantum tẽporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat.
PHIL. Quaenam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã praestigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties cum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cõtulisse, ut eum morbi inspiciendi caussa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq̃ eius oracula alijs quoq̃ possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq̃ omni uirtute praeditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat praeterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iã habere se uidebatur Eucrates. ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq̃ interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quòd eum ægrotare nesciuerim; quod ubi resciisem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidẽ sermo iam de morbo erat, et quaedã iam antè dixerant, quaedam uero etiam tunc narrabant: praeterea medicamenta quaedam quisq̃ proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellae dentem, sic interfecte, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellae uirginis adhuc, & nondum initae, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq̃ ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq̃ eius ac manus dextra, pilicq̃ qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et praesens institutum ad ea refert, quae hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio disputationis.

magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox esset. At nuper uir quidam Líbycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Líbycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur. & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tychiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parẽtur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cũ his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: & quum appendantur, sanitates immittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suĩpsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen alicuius quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiãsi maximè dij sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouẽtes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nũcians ei, Midam uicinum cultorem seruum, etiam aliis in rebus robustum atq; industrium, circa plenũ iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nũciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propositio.

Confirmatio à similibus et notis.

Dilutio.

Alia, à potestate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconsequenti.

Alia ab exemplis, quibus deinceps ad finem usque incantamentorum, et spiritũ uis et effectus docetur. ac primũ Babilonij cuiusdam.

one,& ad pedem eius appen.ſo uirginis defunctæ lapíllo, quem è columna excíderat. Atq; íſtud quídem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato, in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio,& columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;, ac phyſali: relinquebatur autẽ unus draco, annoſus, prorepere (ut opinor) ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpẽtibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam, quã nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebãt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem. nam quid facerem quum eum cernerem in aẽre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentẽ ac ſenſim? Tu ne, inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolãtem, aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palãm conſpectibus exhibuerit, lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referã, quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum, uniuerſam Peripateticorũ doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decem quum eſſet annorum, iam abſoluerat analytica: tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quẽadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia, tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur, Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peragũtur) foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus, ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, ante ſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multi formę quoddam ſpectaculum,& quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chryſidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum, atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt; & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdẽ.

Aliud Hyperborei cuiuſdã

Aliud, eiuſdẽ

Luna

emiſſmus circa ipſum fermẽ diluculum. Hæc Tychiades ſi conſpexiſſes, haud quaquam amplius dubitaſſes, eſſe multa in carminibus iſtis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidiſſem equidem, ſi uidiſſem ea: nunc uero ignoſcendum mihi puto, ſi qualia uos uidetis, acutè perſpicere non poſſum: ueruntamẽ Chryſidem illam quam dicis, nouí, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo ſanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis uſque, atque ipſa inſuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos uſque potuiſſes. Mirificè enim ſeſe offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferriue ſonum ſi audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi argentum uſpiam ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipſum etiam magum admiror: quòd cum ditiſſimas mulieres in amorem ſui poſſit elicere, atque ab eis ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tãtilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeſtè ſpectra illa carminibus eiicientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Paleſtina, qui harum rerum artifex eſt, quãm multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunã concidant, oculoſq; diſtorqueant, ſpumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerítq;, unde ſint in corpus ingreſſi, ægrotus quidem ipſe tacet: at dæmon uero reſpondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certè, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luſcioſos. Itáne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiã interdiu? Ego profectò non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cõſuetudinem nihil nouum, aut prodigioſum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, niſi fortè ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. At qui fieri poſſit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis ſapienti, ac liberè, quæ ſibi uidentur, domi in priuato ſuo cum autoritate narranti? Illud ergo de ſtatua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt, ſingulis noctibus apparet, tum pueris, tum adoleſcentibus, tum ſenibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à noſtris omnibus. De qua ſtatua, inquam ego? Non uidiſti (inquit) quum ingredereris ſtatuam quandam in atrio collocatam, ſanè quãm pulchrã, opus Demetrij: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtum, reflexa in eam quæ diſcum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; ſe erectura uidetur una cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eam, quæ eſt ei proxima: eum loquor cui reniſs caput uinctũ eſt, formoſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerũ eas quæ à dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plaſmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidiſti uentre prominulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibuſdam barbæ pilis, inſignibus uenis uero homini ſimillimam? Pelichus dux Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ab incredibili, ex perſonæ conditione.

Aliud, Syri cuiuſdam.

Annulus magicus.

Aliud, de ſpectris et ſpiritibus nocturnis

rau i, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec̄ ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multò pòſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An nō eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis eſt eiicere? Propicia, inquam, placataq̄ ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiã canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tãtum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nō Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq̄ (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ō Tychiade ne tè poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq̄ nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ō Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quãm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq̄ item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac lamĩnæ quoque argenteæ: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Libycus ſceleratus, equorum curator. Hic nocte aggreſſus eſt ea auferre omĩa, abſtulitq̄ digreſſam iam quum obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte aerium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quoad orta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas nō paucas recepit, nec temporis multum ſuperſtes malus malè periit: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. I nunc, & poſt iſta quoq̄ Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ō Eucrates, inquam ego, quãm diu æs erit æs, operisq̄ plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ō Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq̄ commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq̄ ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq̄ ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenì: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq̄ (quemadmodum ſolebat) conſiciebam. At tres haudquaquam ſic ſe habebat: uerum paulo pōſt facto terræmotu, ſonoq̄ uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſemiſta diali: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio, à materia.

Aliud, eiuſdem rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat ſerpentinis, ſupernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros ſparſis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Coloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuuiuſmodi erant hi, quicũ iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quũ ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo pòſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſu peruenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque alia inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarẽ tale quiddam conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febriscq; ò qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolũ, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodũ ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percẽſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præterijſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidẽ ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabã uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nõnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo pòſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eũ. Quid

Amplificat in dignitatẽ rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, cuius fidẽ ſtatim in dubiũ uocat, à perſonæ referẽtis qualitate

miri

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & post quam resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; habuit corpus, neq; præterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quẽ piam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquam ẽ conspectu filiorũ admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemq;, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eũdem lectum incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atq; adsidet iuxtà: quemadmodũ nunc Eucratides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Egõ uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autẽ id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc dissentientibus sceleratissimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista non credant, atq; usqueadeo impudenter uero resistãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atq; ego quidem, ut eum conspexi, respiraui: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedente Cleodemo, primũ de morbo percontatus est, secq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq;, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus libitum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultũq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me toruẽ aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quũ omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quòd si uidissem, profectò & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

Aliud de mortuo redeuntes.

Dilutio ab impossibili.

Aliud, uxoris Eucratis.

Dilutio, per irrisionem.

Alius ac nouus testis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti assueratio per diuisionem.

Exẽplum ſpectri eiecti, ſimile ei quod à Plinio in Epiſtolis refertur.

thum ueneris, roga ubi ſit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nẽpe circa Craneum, in eam ingreſſus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxiſſet, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quòd ſi quis inhabitaſſet, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili ſpectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quiſquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit auſus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos ſumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hoſpite, ac fermẽ detinẽte, poſtquã didicerat quo iturus eſſem, in certum, ut putabat, exitiũ. At ego ſumpta lucerna, ſolus ingredior, atq; in uaſtiſſimo atrio collocato lumine, humi ſedens tacitè legebam. Adeſt uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo ſe congreſſurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum ſqualliduſ, hirſutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adſtaret, undique me adſultim petens tentauit, ſi qua poſſet expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, ſimulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebroſi angulum quendam compuli. At quum animaduertiſſem, ubi ſe in terram condidit, tum deſtiti. Manẽ autem deſperantibus uniuerſis, ac me quemadmodum alios mortuum ſeſe reperturos putantibus, præter omnium ſpem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram ſibi ac ſpectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum aſſumens alioſq; multos (ſequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxiſſem, ubi condentem ſe dæmona conſpexeram, iuſſi ut ſumptis ligonibus matuliſq; ſuffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum eſt ferè ad paſſum defoſſum cadauer quoddam marcidum, oſſibus tantum humana ſpecie cohærentibus. Illud igitur effoſſum ſepeliuimus, domus uero poſtea turbari prodigijs deſijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigioſa ſapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui uon multam mihi impu

Reprehenſio credulitatis à perſona.

taret inſaniam, qui talia non credam, narrante præſertim Arignoto. Ego tamẽ nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi ſola ſpes fuit, fumo plenus ac ſimulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici ſolet, euenit: ut theſaurum quum ſperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, ſi neque mihi credis narrãti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipſi Eucrati, dic age quẽnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, exiſtimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum appriſme mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat perſuaſum eiuſmodi ni-

Dilutio ab auctoritate, et natura animæ.

hil eſſe in rerum natura poſſe, ut quum ſe in monimento extra portas clauſiſſet, ibiq; degeret dies noctesq; ſcribens atque componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueſte in modum cadaueris ornati, ac perſonis in capita adfictis circumſiſtentes, illum circumſilirent, crebro ſubſilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino reſpexerit, ſed inter ſcribendum: deſiſtite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil eſſe poſtquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum eſſe Democritum? ſiquidem ſic exiſtimauit.

Aliud, magnæ poteſtatis.

Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipſi cõtigit, non quod ab alio acceperim, fortaſſis etiam tu Tychiades quum audieris, compelléris accedere, ipſa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uerſarer adhuc adoleſcens, à patre uidelicet doctrinæ gratia tranſmiſſus, cupiebã nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet ſonũ reddentem ad orientem ſolem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

diunt alij ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam edidit Memnon ipſe aperto ore ſeptem uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneũ, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorẽ meum, uirum ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, pureq; lingua Græca loquentẽ, procerum, ſimum, labijs promiſſis, cruribusq; graciſibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quãdo in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientẽ, tum crocodilis inſidentẽ agitaſſe, & cum feris uerſantem, illas uero reuerentes eum, caudiſq; adulantes, agnoui ſacrum quempiã uirũ eſſe, paulatimq; comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atq; ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmen quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatq;, atq; in omnibus cõmodè ſubſeruiebat miniſtrabatq; nobis. Deinde poſtquã iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo delitescens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei non uaſerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraque pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, neſcio quo clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deferenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſueſcant audire, quæ eos per totam nitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum mericuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſti me, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quęcunq; quidam uumine afflati proclamant, quæue ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quẽdam ſacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente ſigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptiacus, de quo et Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectẽ me facturum putaui, si dum præternauigarẽ, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nã & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicũ, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est ueri simile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus õ Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorum, quę audiui, ne me uoniihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe mõstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quẽ mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Concisio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia commendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimum laudandos artifices, qui non solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describunt, aut promittunt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat, atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & lauandi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

IOS ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhythmos & cõcentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in prælijs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrũ & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam edere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multò iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato victoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Miletius ante illos Cræſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat re ipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognoſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatiõe aliorũ artificũ.

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamẽtum munitiſſimum omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cęterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingrediẽtium conuenientiam informata fuit, ingredienti uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientẽ exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad deliti-as exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſt hanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſcinas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in lõgum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegãs, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimẽ decoratos, à paleſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc cõſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutandum utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Adhæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loco non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore caleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum feneſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendũ eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes complectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauan-

Occupatio, qua fidem facit deſcriptõi

di

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uiribus, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubium est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam est, quales & nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solum compositionis nouitatem inscriptis suis spectent, néue ideo pro paruis aut contemnendis illa habeant, quia comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut maliebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorum cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesis aptè respondet.

VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percẽsere) ferunt usqueadeo eum initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitum, ut accedẽtem etiam subsannarent. Magis autem temerariam illius audaciam miseratione prosequendam esse opinabantur, tanquã actutum ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso cõfectas: tum scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse præterea in exercitu iuuenes quospiam agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferẽ hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senũculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum utplurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircũ referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtrà Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comasq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo uomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes neci dare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiam alio ſemiuiro milite, nudisq; ſaltatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorẽ. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrũ cornu Silenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerãt, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpiceminí, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidẽ habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidẽti animo illis annuncio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſæpe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſteaquam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienũ erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis

Adaptatio.

Aliud exemplũ, eorũq; ex fonte Sileni bibunt.

litus

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pucherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deū celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nā iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque hausta de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigiū usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referēs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tum spiritu dulci rūpit silentium, ac subitō è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profectò quæcunq; dixerit, prudēter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usq; ueſperam. Inde ita discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterū quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum expositi. Quòd si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandē ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi incho atæ adiungit, quæ superiori anno dicentē non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causſa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. Iliad. γ. Adaptatio.

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantum ad argumentum attinet, rationem & causſam hic reddit, cur natu iam grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studium atq; ætatem suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur, nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatum, & singulorum picturæ eius membrorum rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorum poëtarum locis, utpotè à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uidere satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli língua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, si qui reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam Imago Herculis apud Gallos, exprimēs typū eloquentiæ.

ex his qui apud Inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse coniiceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicor̃ deor̃ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsor̃ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximẽ nouum atq; mirandũ: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrõ uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinãtes omnes, & laxatis funiculis etiam ante uertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ non inueniret pictor unde catenularũ summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiã, qui propius astabat, nostratiũ literarũ non indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophor̃, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longẽ robustior extiterit: nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poẽtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrã senectam posse quiddam dicere,
Rudi inuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocẽ: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã traxit senex hic Hercules, qui nõ aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comoedijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionẽ, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus.

Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasi

Elegãs transitio p simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidæ intelligt. Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studio ẽ suorum.

quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam periit tua. Tum illud:

Ac te corripuit cariosa senecta, minister
Inualidusq; tibi, & segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quid uis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ò Teie uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac fæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non est, nequando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoler animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtingant autem à uobis ò dij, afflatus secundi, quando nunc uel maximè, præsente bono atque amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc superioribus consimilis præfatio est, in qua seipsum ac scripta sua extenuat, adhibita similitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quam ut fictam, ac falsam, præsens experientia ostendit, ita se uereri quoq; ait, ne conceptam de se opinionem auditorum, præsentia imminuat, ac falsam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem suam, quòd simplex sit, & minimè Cygnis illis Padanis ac fabulosis, quod ad canoritatem spectet, similis, neque etiam illorum fucatis scriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & speciosa omnia affectant, Eridanum istum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

VAM super electro poëtæ commenti sunt fabulam, ea & nobis planè persuasis fidem fecit, esse scilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud destillarent, Phaëtontem lugentes, easdemq; Phaëtontis sorores fuisse populos. Deinde iuuenis casum luctu prosequentes, in arbores fuisse commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audissem, in spem ueniebam, ut siquando ad Eridani littora delatus essem, unam accedens ex arboribus, ac recluso sinu & cortice, nonnullas me susceppturum lachrymas, ut ego quoq; electrum possiderem. Et sanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum traijciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obissem atq; perlustrassem, aut populos uidi, aut electrum conspexi, sed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem meaque interrogante, quando uero ad populos electrum de se præbentes deueniemus, riserunt nautæ, atq; manifestius si quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percẽsui, Phëtonta fuisse Solis filium, & hunc ubi iam adoleuisset, à patre postulasse, aurigandi copiam sibi faceret, ut unius diei cursum &

Narratio, quã sup fabula Eridani, et ẽdem falsã deprehẽsa fuerit

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe. hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſe remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarum dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non ſecus atq; ſi é manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem aliud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem facies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquã cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum edere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominũ opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credentes decipere, iis quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenijſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem non multo põſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè et magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquã auditum eſſe, neq; poſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poëticos. Mea uero dicendi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uidetis, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Siquidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendoſem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio ex pectatiõe & opinionis de ſe contemptæ

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſa qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

DEclamatio eſt, ex eorum genere, quæ exercendi ingenij cauſſa tractari ſolent, adoxa pleraq;, & ipſo argumento, dicentem parum iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtæ tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareat, qui in Exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuum in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorum magis, quàm ſui oſtentandi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horum exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendum promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tum temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcunque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut ſi explicare oratione, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, planè illud, quod ipſe in fine uereri ſe ait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorum pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiam iſtam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico conferri quoq; illam. Deinde & uictus, & dieta ratione, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata ſint, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt, & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt auten, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd nõ uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodum culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonum, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quãto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & complexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiam ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamen non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſciturq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cum dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sexipes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem nõ ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & com

mensalis hominum, degustat omnia, præter oleum: mortem enim ei affert etiã oleum: & tamen breuis est uitæ, ualdè enim angusta data est illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contrà intuetur, declinans illius impetũ, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius non oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quereret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciam esse illi refert: Quanq; est (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetẽs morsus. Sic autem laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca; nunc enim gregarium eius uolatũ ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantẽ comparãs quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscã rursus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerãs. Coitus uero & uenereorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cũ inscenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa spontem, conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, deq; animorum immortalitate solum prætermisse mihi uidetur, mortua enim musca superinfuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè persuasum sit omnibus, quòd illoꝝ quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterũ, & agnoscit, & suscitat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd sæpe cum reliquisset eũ anima, per seipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquã otiosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborãtur ab aliis, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequã ipsi reges, deambulansq; per mensas unà cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugurium aũt seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollẽs, more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierẽ fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tẽpore Endimonis: deinde cum dormientem adolescentulũ assiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens ægrè illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiũt Endimionis memorẽ, & adolescentulis præcipue & teneris, Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquã formosa & docta, & alia perinsignis Athenis fuit meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen excluſit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad eum pertinent

Ab autoritate Homeri.

Iliad. 5.

Iliad. 8.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiscẽtia muscarum.

Amplificat ab exemplo. Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ ijsdẽ

Nobilitas nominis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cũ laude de muſca meminit, ſic in his:
Graue quidem & moleſtum eſt forti robore Saltare muſcam in uirorum corpo ,,
ra, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa eti ,,
am de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũ- *Muſca Pythagoræ filia. Suidas.*
tur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero *Species muſcarum.*
canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt,
& tota hyeme incibatæ perdurant, cõtractæ præſertim & connexæ tectis & cul
minibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœ-
minarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris
filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere
ſed finiam orationẽ, ne uidear ſecundũ prouerbiũ, ex muſca elephantem facere.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendam, diuitem, & multos undiq; libros commercantem, cæterum indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatum. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exordiur quoq;, ut dicat, Errare illum, ſi quia libros multos ac præcioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniam ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & non libri, ſed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum poſtea multis ſimilibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegantiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõ ſutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quam & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depungit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc inutili coëmendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

T crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod *Exordium ſtatim à propoſitione.*
agis. Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtu
dio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter do
ctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; *Correctio.*
hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo pro-
ditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compa
ras, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac
prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt,
iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu que *Confirmatio à cauſſa.*
as dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde coniicias, quòd
arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æſtimatoribus: qui e-
nim credam liquidò ac certõ hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cogni- *Permiſſio.*
tionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus
Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit homi-
num ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis
uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, *A cõtrario accõmodat ſimilitudinem.*
& me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectio-
ne percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi no-
ris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, &
quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

cuncta autor exegerit moxcernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramum à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato nō piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, fat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontē quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerē probatos codices tibi faceres familiares, uel quōd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age cōquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius Oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circūferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed Asinus micans auribus lyram auscultas.

Ab absurdo.

Quòd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, præciosa profectō res erat, et uobis tantum diuitibus propria, si quidem uelut in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rusticoutuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui in honesti & turpis cō templatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Inducitur ἐπιφώνημα Platonicè positum et locupletandæ orationi accōmodatissima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondeat, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talētis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti. Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nūquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & rate gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauē sortitus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deri sum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quic; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis uterq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

κοινοτόπου.

Narratiuncula seu διηγήματα et prenata artificiosissimæ cōparationes.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poësin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putás ne propterea fortem iuxtà & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat pòst Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum oneri, siquando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dũ in terra repit tractus; hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nõ solum eruditi ridere solent, sed tui *Amplificat.* etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestũ memo- III.
ratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia præreptum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad extissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara usu mirabile, apparatu dives, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucens, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius ligneï erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Rideas interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

istis

illis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper sum, Delphica oportet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui misereat, oderint omnes istas tam ineptè superfluas delitias. Mirum uero ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem spectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempestiuum esse, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem? Cum Orphea Thressæ mulieres dilaniassent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepisset, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; simul natasse, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hàc uentis chordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utrisque ereptis, caput sepulchro condiderunt, lyram autẽ suspenderunt in templo Apollinis, in quo cum benè longum tempus fuisset adseruata. Multis annis pòst Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabãtur audisset, quòd bestias hac demulsisset Orpheus, plantas & saxa mouisset, quodq; ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante resonasset, capitur incredibili amore habẽdi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Orphei lyram, alia supposita, sibi det: qua accepta parum tutum ratus in terdiu hac in urbe ludere: nocte sinu occultam efferens, solus in suburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percussę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Musices hæres. Dum hæc agit, uicini canes strepitu, qui in eo loco erant plurimi, exciti, coẽunt, ac infelicem istum Citharœdum decerpunt, quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit. postquã canes adduxerat. Manifestissimè igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram esse, quæ homines & feras lenierit, sed artẽ ac carmen, quæ præ aliis excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil ã quibusuis barbitis differente. Quorsum uéro attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum nostra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc superstes est, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denariis mercatus est, sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando seni. Sed nuperrimè alius quispiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam insiluit, reliquerat, emit talento, custoditumq; etiamnum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ Isidis capillum. At ille tãti boni possessor, ipsum se quoq; stultitia & turpitate superauit. Viden' quàm pessimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuste opus sit? Ego uero etiam Dionysium quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dedisset legẽdas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus incesseret scriptorem, sæpenumero in lapidicinas cõiectus est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset, nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschili pugillaribus, quibus sua poëmata describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè absurdiora scribebat, quale est Doricum illud: ἄκρῳ ἀδιανοίᾳ γυνή. Et iterum: ὄμμα γυναικὸς χρυσίκῳ ἀνωφλεσε, nam hoc quoq; inde sumptum est. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἱματαίοφρων ὁ μωρὸς βροτός. Hoc tamen postremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid consequendi spes est? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet resecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, sic agis tanquam

IV.

V.

VI.

VII.

Hic diligẽter cõsidera quan ã puritatem sermonis exigat à scriptore Lucianus, q cur ista reprehendat potissimũ ultimum, uersiculum uix Græce doctissimus aliquis, opinor, uiderit.

fructum

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdum est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extre mè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis fortẽ fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta? ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut fit, dum sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nõne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciẽ uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimum librũ legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex antiquis discendum.

Argumentum insciticæ.

χρεία missa.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hac sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortúmue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palàm facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingressisses, iamdiu uęnum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarũ instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, et superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac te stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum denique totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorũ sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ cõtumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerum quod supereſt, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Larissę hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines, ptulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideret, omnino, p certo habens fore ut Alexandro pronũciaret. At illa diu cõtata, tandẽ Batrachioni inquit, erat eñ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho perq; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynędis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti suggillatio à fine.

ἀπόφασις: Dilutio amara.

Alia causa

Cõprobatio à simili facto. Dilutio à qualitate personæ

Amplificat exemplo. ἐφεξῆς μέν.

uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum iis, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferũt. Quorsum uero has nugas? cum causſa sit in promptu istius tui libro rum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animad-

Tertia causſa uerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem utrum, & in primis amãtem doctorum, postquam didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defutu

Dilutio à persona regis. rum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atq; utinam loquentem possemus audire, ac lauantem dare turcontueri, quanquam quia aliter putas, nõ attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebũt, quæ noctu

Amplificatio ab exemplo. indigna relatu facinora edis. Responde igitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcitiei genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauã manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem Elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed

Obiurgatio seria. fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non abillis librorum institoribus, sed à seipso, & quotidianæ uitæ modo petere conuentat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostãt, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem indicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinẽt, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamẽ ut ne perpetua emptione res domestica deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediãtur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus cõtinuerim, iratus tui causſa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te adsuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit.

Ironia. At illud alterũ, ne in posterum libros cõmerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin-

sere

ſere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri ſint, quibus potiſſimum te occupes, Platonis, Antiſthenis, Antiochi, Hipponactis? Aut ſpretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeſchini oratiõem aduerſus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi ſunt clara, nec eſt cur legas. At in Ariſtophane & Eupolide totus es? Scin' Baptas? percurriſti totam fabulam. Num alicubi tetigit te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio diſtributa. Alia obiurgatio ab mutili.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerſes? Quãdo? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum iſtis alijs es intentus? aut ante ueſtra exercitia, quę niſi cum caligine terra eſt obducta, aggredi non auſis. Miſſos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quam quam hoc quoq; indignum eſt, debuerasq; Euripidis Phædram ſaltem uereri, qua mulieribus ſuccenſet, ac inquit: *Acerbum.*

Nullas tenebras expaueſcunt conſcias,
Néue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd ſi omnino decreuiſti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac ſcilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne ſit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non ſum neſcius hæc fruſtra à me diſputari, & nugas eſſe meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non ceſſabis libros coëmere, cum ab eruditiſſimis quibuſq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici ſint, ſed ut utiles uerbis & ſententijs uerborũ. *Epitrope ironica.* *Epilogus.*

An uero ſperas iſta opinione tuam inſciciam poſſe occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Neſcis autem quòd imperitiſſimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uaſculis quibus ſanguinem eliciũt, argenteis, ſcalpellisq; auro inſignibus ſuperbiunt, cum uero horum iam uſus eſt, ne in manus quidem rectè capere ſciunt: alius autem quiſpiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambeſum, ſed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocoſam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonſores aſpice, & inuenies eos qui artifices optimi ſint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre ſpeculum habere. Sed ignari artis, etiã ſi infinita ſpecula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonſoriæ. Accidítq; hoc riſu dignißimum, quòd plerisq; apud uicinos tondent, coram ipſorum ſpeculis comũtatur. Et tu alij quidem cui uſus eſſet commodare librum, certè poſſes, ipſis utí nõ potes, tametſi nulli commodaſti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præſepi, qui, cum hordeo non ueſcatur, equum tamen uolentem paſci, haud ſinit. *Obiurgatio à ſpe mutili. Inſcitiæ amplificatio à ſimili.* *Claudit ſuo more celebri et ſcito dicto, ſicut ferè oés ſermonũ ſuorũ particulas ſolet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum, ac ſummam orationis, titulus indicat, uidelicet, quòd nõ temere credendum ſit calumniæ, propterea quòd multi proprijs affectibus aut commodis impulſi, innocentes ſæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facile delationibus quibuſuis aures & fidem adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio eſt didactica, niſi quòd circa finem etiam ad ſuaſorium genus aliqua parte pertinere uideri poteſt. Vbi cõſulit, ac monet delatores non facile admittendos atq; audiendos eſſe, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda quòd ex huiuſmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè ſequantur. Orditur autem à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus eſſe. Cui poſtea inſtitutum negocium accommodat, præcipue uero addens, circa calumniam atq; hinc propoſito, de quo dicturus ſit, principio, ceu occaſionem quandã ſuæ deſcriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæum delato, & quo pacto idem Calumnia

am ultus ſit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipſam rem accedens, definit primum Calumniam, poſtea calumniatores, quales ſint, & ubi potiſſimum uerſentur, quibus rebus ac ſtudijs intenti ſint, & qualibus inſtrumentis quoq; ad circumueniendos et opprimendos innocentes utantur, deſcribit. Hinc ipſum quoq;, qui traducitur, quis & qualis conditionis ſit, & quid maximè in eo obſeruetur, idq; diſtributione quadam proſequitur, adaptis etiam exemplis quibuſdam, atq; ſimilibus. Poſtremo & illum depingit, qui Calumniatori aurem præbet, quatenus ferè eſſe conueniat, & quid quiſq; faciat, tractata etiam per occupationem quæſtione, an prout quiſq; uir deterior, aut famæ ſpectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis ſit, an prorſus nulli uni ac ſoli credendum. Digna ſanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus & aulis ubiq; ſcripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res Ignorãtia eſt, & uarijs modis noxia mortalibus, non ſolum communi hominum uitæ tenebras quaſdam offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare ſolita, ſed priuatas quoq; ſingulorũ rationes miſcens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iã illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes eſt ſitum, non uidemus: formido eſt his capi, à quibus etiam quàm longiſſimẽ abſumus. Denicq; in re

Amplificatio ab effectu.

bus humanis nihil tam fauſtè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpoſ let. Hinc ſunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidũ, aliæ item aliorum calamitates. ferè enim quidquid malorum ſcenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compoſitũ proficiſcitur. Illa uero cum aliàs

Deſcendit ad hypotheſin.

poteſt plurimum, tũ noxia eſt immodicẽ, ſiquando in calumnias familiares, & mutua inter ſe amicorũ crimina incidit. Quibus ſolent, & inteſtinis diſſidijs res domeſticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos ſæuire parentes, natí parentibus inſidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli.

Propoſitio.

Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq;, quo pacto caueri facile poſſit, & qualis nam ſit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem ſubijciam, Apelli Epheſio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cõ

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

iurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta eſt, inſimulatus eſſet, quãquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, niſi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen adminiſtrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cũ Theodota principe factionis uiſum familiariter congredi, conuiuari, ſecretò item et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulò pòſt et defeciſſe Tyrum, & Peluſium Apellis conſilio occupatum eſſe. Tũ Ptolemæus præter modũ, cum & aliàs non ſatis animi compos eſſet, aſſentatione inſuper tyrannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ percitus eſt, ut conſecturis quæ cauſſæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nõ animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum eſſe, dein fortuna minori Apellem, quàm ut Peluſium prodere poſſet? hunc item beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigaſſet. Quin ſtatim plectendus uidebatur. Regiam tumultu inſolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maieſtatis, inſidiatorem, coniuratum, clamat. Ac niſi quiſpiam è ſocijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili ſcelus ſtomachatus, & infelicis Apellis miſertus, nihil ei commune cum ſeditioſis fuiſſe probaſſet, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus ſoluiſſet, etiamſi nihil ſibi malè conſcius. Ptolemæus igitur collecto animo ſententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in ſeruitutem Antiphilo calumniatore.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali eſt imagine calumniam ultus. Ad dextrã conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manũ

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti cõceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomã, dextra ſecum aduleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in ſpeciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè iis ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpes picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadã quæ uice iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorũ partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & qd aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & itẽ quod nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum adſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̃ actorem iudex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione compara ſit defenſio. Ad hæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures libere indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtituræ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſcitam ſententiam, imò uero legem ſacroſanctam audiat:

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculariã ſectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtiſq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium eſt, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiam, ſibi conſcius eſt ueri, procul du-

Finitio Calumniæ.

Calumniatoris deſcriptio.

Argumentum ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A teſtimonijs

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio, & palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre: Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambientes, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Si quidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs, æmulatiõe callidiore certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine cõgressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum, aut malè munitum conspiciat, quòd ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deijciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominiosè exterminatur. Contrà qui adsentandi paulò peritior est, & habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

II. *Vbi potißimũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa.*

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte, pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplexue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Secq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus ostendit, prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent, aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutũ censetur. Ad religionem: en ille de pietate, deq; dijs malè sentit, sacra detestatur, prouidentiã uniuersi gube-

III. *Qualibus studeat atq; intentus sit.*

Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, qs et quis is sit. Amplificatio simili.

Redit ad studia calumniatoris.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscèdo collocet ócium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam addítum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuò ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloiareturq;, quòd non modo diis genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrũ duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset prẽteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deũ clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexãdro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipitiac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hãc omnibus uiribus, certatim contendunt,, quã citra difficultatẽ irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis aljjs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostíleis nemo persentit, nedum nõ obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero símile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ imposturæ, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominũ tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cõcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus conſurati cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus coniituntur, ut auſcultatorem calumnia ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem cõperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pennis cõfrices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum irruerint, cuncta proruinis euertunt: nec magno emitur victoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſpõte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neque cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, et ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admorſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delator uecordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quãto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clàm alijs graues ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantũ inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultatori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alioꝝ, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamẽ cum credidiſſe pudet, necq; aſpicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quòd alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſonæ eius apud quem quis deferitur.

Exaggeratio calũniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitũ ſollicitaſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddã Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum belluis marinis deuoueret: quanquã ô ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnunquam uir, cæterũ bonis moribus & recto ciuilíq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nõ licet tali auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus tẽperarit? Age inquam, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliãs uir bonus Ariſtides, ue-

Diluitio ab exemplis.

rum

rum homo erat, nec fefellit caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadẽ tot partis uictoriis, suspitione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes recluſis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Denicq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignũ uiro, longeq; à iusticia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes mores q; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurũ est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittenda calumnia.

Cõcludit eodẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Inuectius est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; diei atro comparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcum, & usitatum Græcis esse, & se rectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorum, qui similibus nominibus etiam alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonem ac dicendi genus illius insectatur, ostendens illum meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodem modo passim notatum, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatem pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodem modo ultus fuerit, Post Exordium Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentum rei et occasionem scriptibuius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinam ac barbarã derisserat. Est enim λογίσης examinator, ἐξεταστὴς & κριτὴς seu δοκιμαστὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Apophradis (hoc est, diei atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseuratione & interminatione.

quidq; ſignificet, paulò pòſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quàm maximè moleſtus futurus eſſet ijs, qui in Iamborum ipſius ociũ incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audijſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, inſecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nũc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho cõferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim? ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti et Orodœcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam ritum iſtum tunc labijs tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidẽ Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽti, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora ac uetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quenquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam eſt, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Aſinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulò antè ad nos huc profectus ſit, aut intantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, ſupra Ariphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui ijſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenam aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ô Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij conciliandi gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob maliciam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

Amplificatio ex collatione.

Reiectio ſimulata, quæ attentiores facit.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, q̃ ſi iam ad dicendũ pararet, & ueluti Protaſin quandã fabulæ exponat

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ō optime, apud ipsos cō mendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac de testandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multò iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haudquaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumq; uersatus) ut postquam dicendi argumētum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subiiceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationē illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualdè ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illū interea aspicientes, significationem dabant, quòd haudquaquam clàm ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad cantícum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poēta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dijuacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto supposititio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio, quæ Protasis siue argumentum rei exponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multo adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cęterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſciciæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtẽderet, celebrẽ iſtum ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcire ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, uelut ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imò uero nõdum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, ſed alicunde ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, exclauiſti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiareae patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropẽ, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cęteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſoli illi atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, tibiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur, Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorũ, quæ more & auſpicato ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut mehercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuo diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uitam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamẽ atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero uetuſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quæcunq; eorũ uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidẽ uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſuetis ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologue. deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitionis diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignificet.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

**Fortaſſis, nõ intelligentiũ. legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius loco.*

rantibus in lingua ſua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contrà, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in Iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apophradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino parui facis, ſi nihil ſcire uideariſ. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaẽn*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudium q; plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, cõparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſiquis ſpadonem, aut eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque, egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haudquaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haudquaquam negabis, ſi modo nouí fortitudinem tuam iſtam qui certè & animũ attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à thearro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: & in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æſtate moleſtam nimis

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc noie notatus fuit Theramenes, de quo Xenophon lib. 2.

* à λυμαίνω uidelicet deducta uoce, qđ moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij infectatur, ut dignã appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit, et primo in patria.

mis, ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam co argui, & cum iis, qui uetera illa ſciunt, ac meminerunt, conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem et poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas, nimirum miſeram illam turriculam, cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum feciſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit, quando, cum adoleſcẽtem illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa inhoneſtum fortaſſis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, niſi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus præcioſis cõparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haudquaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quod proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quõd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit in genibus adoleſcentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haudquaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum te ſtatim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta eſt operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanẽ gratulor tibi ob tam præclaram laudẽ. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nunc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quõd mirum foret, ſi nõ mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, ſectatores tuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ô malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius, aut uiperam oſculari ſatius fuerit. Quõd in morſu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam precantem? quàm multis luſtrationibus, multiſq; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios ob nomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum ſi dixiſſem, inficias irem. Te uero nemo noſtrũm accuſauit adhuc quòd ἐρωμολόχους dixeris, & προσωμάδλιτας, & ἐπσιμετρεῖν, & ἀθηνιῶ pro Athenas deſidero, &

Quæ Antiochiæ.

Præciſio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Epheſi.

Regeſtio.

ἀερωμᾶδες fortaſſe, quod rudere ſignificat, & λέγειν μάδλητος uocet, etiam Ariſtophanes utitur pro futili & nequam uirde ἐνθὶς τροπομάδλητα finxit. ἐπσιμετρεῖν pro perorare uidetur ab affectatoribus poni.

ἀνθοκρατεῖν, & σφενδονίζειν, & χειροβλημᾶδη. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripa reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis lalemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. * Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliq; ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissime, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nũc autem Metiochum, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quam minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliose me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipsi? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esses. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quo modocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde etiam connnmerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quã obrem autem ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinositatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nã aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiam ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, ob scurius nomen nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè ad modum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀνθοκρατεῖν, fortaßis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια, festũ Proserpinæ. σφενδονίζειν, obscurum, an à σφεδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ p nnuere, ut faciunt pueri, petis oculis. ἀν ab eadem uoce cum fibulam & ornamentum muliebre significat. χειροβλημᾶδη aũt manibus contrectare papillas mulierũ, à quod βλημάζειν quoque per se significat. Logius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquentiæ præses. De lalemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

* Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit.

Fortaßis enũ nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim abſurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latiſſimè licebat, hians, ſuſtinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quẽ admodum charybdis, quę rebas unà cum ipſis nautis & clauis, & uelis totum illum abſorbere Vtin, ſiue Neminem. Atq; hæc tum aſpiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde poſtero die, una ea tibi defenſio erat, ebrietas, & ad merum cõ fugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum ſis, pudore afficeris er ga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt pleriq;, λεσβιάζειν & φοινικίζειν? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & exiſtimas fortaſſis etiam laudari te ab ipſis? An hæc quidem, ut cõ ſueta & familiaria noſti: Apophradem autem ut ſolam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, ſed etiam muliebri conſortio, & ad Gynecæa uſq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quaſdam Cyzici, ambire auſus eſſes, probè admodũ explorata omnia habens, optima illa mulier, reſpondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipſe quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus conſtituto tibi, adhuc uerborum cura eſt, & rides, conſpuiſq; cæteros. Meritò ſanè. Neq; omnes ſimilia tibi dicere poſſumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ poſtulet. De Theopompo* autem ob Tricaranum, in iudicio agentem, dicat, tricuſpide oratione ipſum confeciſſe ciuitates præſtantiores. Et rurſum tridente interfeciſſe ipſum, Græciam: & eſſe Cerberum in oratione. Nam paulo antè & lucerna accenſa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum eſt, excepto ſolo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter ſe inimici: poſtea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πινήτων. Ridẽtibus autem, ut par erat, iſs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, reſtituens: Haudquaquam, ſubiiçis, ſed ἄτερον αὐτῶν occidit. Omitto antiqua illa: † puta τριῶν μυνοῖν, & ἀνωμαλία, & πίταμαι, & ἐκχύνω, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis cauſſa facis, ò cara Adraſtia, nemini exprobra uero. Ignoſcendum enim, ſi quis fame coactus, depoſito à ciue accepto*, deieraſſe illud haudquaquã accepiſſe: aut ſi quis impudenter poſtulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem iſta dico. Neq; enim inuidia ulla eſt, quoquo modo depellere inopiam, ſed illud intolerabile tandem, pauper cum ſis, in ſolas huiuſmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam iſtam acquiris. Niſi ſiquid utiq; etiam laudare mihi conceſſeris, admodum urbanè abs te factum, quando cum Tiſiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipſe peregiſti, ſubreptis ſtulti illius ſenis, triginta aureis. Ille autem propter Tiſiam, pro libro, ſeptingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia poſſem dicere, ſed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem ſolum adhuc uerbis addam. Age iſta quidem fac, ut tibi lubet, neue deſieris huiuſmodi in te ipſe debacchari. Ab illo autem cauе. Non enim pium aut fas eſt, eandem Veſtam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbere, eademq; obſonia attingere. Sed neq; illud: obuerba uidelicet oſcula: idq; cum iſs, qui tibi non multò antè, apophradam ipſum oſſecere. Ac poſtquam ſemel admonitionem amicam exorſi ſumus, etiam illa ſi uidetur, abs te amoue, unguento puta canos iſtos inungere, & pice ſola illa, quę ſcis, uelli. Nam ſi morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuſcemodi, quid attinet pura, ac lęuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aſpici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum eſt, qui doctrinam ac ſapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam maliciæ ac deteſtabilitatis iſtius ſit.

Obſcœnarũ rerum uerbũ ſimile, à norib. Leſbiarũ & mœnicum ſumpta.

Hactenus uitã & facta inſectatus eſt, iam et ſermonẽ et dicẽdi genus. Arx ſiue caſtellũ fuit Argiuorũ, ut Suidas, Pollux, Phliaſiue.

Alterũ amicorũ ſed θάτερον neutrum eſt, cũ τέρος maſculino genere ponatur. ἄτερος & ἀπὸ caſu dicitur, ὁ ἕτερος, non ὁ τοῦ ἑτέρου.

† Triũ mendaciũ, tẽpeſtas, uolo, effũdo. In quibus ait affectat Atticus uideri, & in numeros corrumpit, & uerbis obſoletis utitur.

♣ Alludit ad ſignificationẽ κόρακος, id eſt corui fuere aũt Tiſias et Corax: primi inuẽtores artis Rhetoricæs, ut et Cicero memorauit.

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; polluas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſaltem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. Vides ne quanto fatius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An etiam amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nũquam quicquam deficiam. Nondum igitur ſcis, quòd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cum conueniret, ô pæpalema (id eſt, omnifariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hirſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauſſillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas eſſe conſueuit. *Epilogus per exprobrationem et amarulentiam.*

Verſiculi Euripidis ſunt in Bacchis.

ἀχαλίνων στομάτων
ἀνόμων τ' ἀφροσυνίας
τὸ τέλος δυσυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarumq; partium ornamenta, poſtremo etiam parietum picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiam ſimilitudinibus quibuſdam. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu contentionis quadam figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandum, & iuuandum oratorem in ea dicentem, plus profit, an noceat, diſputatur. Cuius quidem affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis comprobata, additis & exemplis, & ſimilitudinibus, eôdem pertinentibus. Altera autem, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, ſuperiorem refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à ſuperiore afferuntur, per inuerſionem cõfutare, ipſa autem ſuam ſententiam ab aliis elegantiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorum auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidem parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietum picturæ, deſcribuntur, ut ex ea quoq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.

RGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum, quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illius lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſiquis uideat, mole maximã forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; & picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere, ſi fortè circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus, & inclareſcere ac uoce illam implere, & quãm maximè licet, etiam ipſe pars quædam pulchritudinis illius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertẽ illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem cõferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerum amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcitia eſt, & præterea amu

Exordium à collatione.

Adaptatio amplificata circũſtantijs, continẽs propoſitionem.

A decoro & qualitate petita ſonarum.

tum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quòd non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris. ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio noluptatem capere, præ metu, nequid non ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad ſieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudiſq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoriæ repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus.

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu.

Mihi itaq; uidetur unà cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit nonnihil. Fermè enim intrò per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achillem credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ, & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens, & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque ac ceſſebat, credebatq; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hàc contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculũ planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an non, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerẽtur. Non enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

Encomiũ domus à collatione.

Adeptum.

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Perſicam arrogantiam, aut regiam iactantiam compara-
ta eſt: neq; pauperem modo ſpectatorem, ſed ingenioſum aliquem poſtulat, &
cuius non ſolum in uiſu iudicium, ſed & conſideratio aliqua, atq; æſtimatio uer-
ba ſequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem reſpicit (pulcherri- *Deſcriptio domus. Situs.*
ma autem ipſius pars, & amabilis maximè, principium eſt) & ſolem proſpicien
tem ſtatim excipit, & lumine ad ſatietatem uſq; repletur, foribus adapertis, pro
eo ac ueteres quoq; templa ſua ſtatui, & ad ſolem aſpicere fecerũt. Deinde quòd
& longitudo cum latitudine, & rurſum, utraq; hæc cum altitudine iuſta propor
tione conſentiunt, & feneſtrę liberæ undequaq;, à nulla parte impediunt, & ad
quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appoſitæ ſunt, hæc, inquam, quo-
modo non ſuauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire- *Tectũ et exor natio eiuſdẽ.*
tur quiſpiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam e-
leganti, nihil quod reprehendere merito poſſis, & quòd aurum, quibus additũ
eſt, decorè, atq; concinnè reſpondet, neque ubi opus eo eſt, ibi immodicè aut ſu-
perfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modeſtæ ac pulchræ ſatis erit, *Amplificatio à ſimili.*
ad formam inſigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel
circa digitum annulus geſtabilis, uel de auribus ſuſpenſæ inaures, aut annulus
quiſpiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini
apponit, quantum ueſtitui purpura ſolet. At meretrices certè, & maximè defor
miores earum, & ueſtem purpuream totam, & ceruicem auream facere ſolent, *κρυσόν eſt in Græco, qđ palã aurũ ſignificat propriè.*
magnificentia uidelicet ſumptus iſta, uenuſtatem atq; amabilitatem quandam
uenantes: & quod pulchritudini deeſt, appoſitione externæ delectabilitatis, ceu
quodam ſolamine compenſantes. Arbitrantur enim & humeros ſuos nitidio-
res apparere, reſplendentes unà cum auro, & pedis craſſitiem & inæqualitatẽ,
ſub aureo ſandalio tectum iri, faciemq; etiã ipſam amabiliorẽ fore ſi unà cum eo
quid ſplendidiſſimum conſpiciatur, at illæ quidẽ hoc pacto. Modeſta uero mu
lier, auro quidem pro eo ac ſatis eſt, & ad illa ſolum, quibus opus eſt, utitur: pul
chritudinem uero ſuam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere ſpe-
ctandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formoſum qui
dem, per ſe ipſum quoque eſt, auro autem in tantum exornatum eſt, quantum et
cœlum noctu ſtellis, certis ſpacijs inter ſe diſtantibus, circumcirca ſplendet, cer
tiſq; idem interuallis igne collucet. Quòd ſi totum foret igneum, haudquaquã
certè pulchrum, ſed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au *Abuſio.*
rum hic haudquaquam ocioſum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui
interſperſum eſſe, ſed & fulgorem quendam non iniucundum de ſe præbere, &
totam domum rubore ſuo uelut inficere. Quando enim lumẽ diei incidens ap
plicatur, & commiſcet cum auro, commune quiddam reſplendẽt, & duplicem
ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad faſtigi-
um & uerticem domus pertinent, huiuſmodi ſunt, ut Homero aliquo laudato-
re opus habeant, qui illam uel celſitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel *ὑψόροφον ut Iliad. 3. αἰγλήεσσα Reliquarum partiũ elegan tia.*
ſplendoroſam, uelut Olympum ipſum appellet. Reliquum autem ornatum,
& parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuſcuiuſque euidenti-
am, & diligentiam & ueritatem, cum ueris aſpectu, et prato aliquo florido, haud
iniquum fuerit, comparare. Niſi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce-
ſcunt, & immutantur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum
& pratum nunquam marceſcens, & flos immortalis, utpote ſolo riſu apprehen
dente hęc, & decerpente ſuauitatẽ, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus
quis non uoluptate afficeretur, ſpectandis: aut quis nõ magnopere expeteret, etí
am præter quàm poſſet, inter ea orationem habere? cum ſciat turpiſſimam eſſe
ab ijs quæ riſu percipiuntur, ſuperari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al- *Redit ad lo cũ de effectu et ui pulchri*
liciendi uim habet, aſpectus pulchrorum, non inter homines modo, ſed et equus
libentius, opinor, curſurus fuerit, per campum decliuem, & mollem, placidè re-

tudinis, quẽ et exemplis cõprobat. Equi.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referentem, aut resistentem ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, certat etiam cum campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splendorẽ solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus, aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi quædam irides circundant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pennarum ille ornatus uariatur. Nã quòd & mare idoneum est ad prouocandũ, & ad cupiditatẽ concitandam, quãdo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiamsi quispiam lougissimẽ à mari continentẽ incolat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilo minus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altum deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauem autem placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labẽtem. Atq; ob eam quidem rem, etiam huius domus pulchritudo idonea, satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhombo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiamsi antehac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quædam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonem conabatur, & postquam dicendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorem esse ad orationes recitãdas ac peragendas, domus pulchritudinem pictu ris atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquã apud Iudices uos, dicat, qua tenus conducibiliorem putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem.

II. Pauónis.

III. Maris.

Adaptatio.

Epilogus.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiam.

Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione sua ornauit. Ego uero tantum abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nam quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commoditati atq; usui ostendetur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrà aduersari potius, quando uidelicet eorum qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorem, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Sma-

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

Confutatio similitudinis à cõtrario effectu per inuersionem.

rag-

ragdum, uel moníle, uel armillas, reſpicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore afficí poſſit, propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus, non habentibus ocium, ac ſpaciũ laudandæ illius, ſed obiter duntaxat ipſam intuentibus. Quod idem opinor, neceſſe eſt etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod dictum eſt, obſcuraturq́, & unà abripitur, perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnum inijciat, aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicenti eſt. Præterea autem & uocem ipſam confundit, qui in uocali adeo, & ſonoroſa domo dicit. Nam illa reſpondet, & exaduerſo reſonat, & contradicit, imò etiam obruit atque abſcondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & ſupprimit, id quod minus eſt. Iam uero etiam illud, quod dixit aduerſarius, quòd uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo modo ſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpiſſimum ſit, in loco pulchro ac ſpecioſo, non pulchram ac ſpecioſam orationem quoque apparere. Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt, non aliter ac ſi quis atmaturam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atque ideo formoſitatis minimam curam habuiſſe, quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipſius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cum omnino neceſſe illud quoq́ ſit, dicentis ipſius mentem circa intutum detineri, & cogitandi diligentiam ac curam langueſcere, uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quo minus deterius prorſum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi, & ad auſcultandum intrò aſſumpti, poſtquam ad talem domum acceſſerint, ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita eſt, ut auellere cogitationes illorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborum ſanè illorum, aut recitationis, ne principium quidem exaudire uidetur: ſed totus in ſpectando uerſatur, niſi quis forte omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio ſe natus ſolet, ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior ſit, quàm ut cum uiſu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma, res ipſa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt, & carmen ipſum obturatis auribus prætermiſit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentiſſima eſſet, & partibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaretur, ſtatim attonitos reddebat aſpicientes, ac mutos faciebat, et quemadmodũ fabulę placet, & fertur, in lapides illico, q́ admiratione conuertebãtur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad uos dixit, pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nam & illius in aſpectu nõ in uoce, delectatio eſt, ac ſi quis iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ ſtatuat, ac canere iubeat, inter canendum autem pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio, q́ ad hunc deflexurus ſit animus, longũ ualere iuſſis illoq́ canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à cõtrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutat ex ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidem, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium feret, quòd multò magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediſt, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquẽtem, perinde ut conſuetum ipſi eſt. Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus dignióres ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit? ac meritò. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi, Nã uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario anteponetis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quãm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quò ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe ceditur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: Adoleſcentes duo, ſocij. Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clàm adeuntes, occidunt ambo Aegiſthum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugam capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Branchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet utroq;

Lib. 1. Herodoti

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturæ parietum recenſet.

I. *Perſeus & Andromeda.*

II. *Oreſtes & Pilades.*

III. *Branchus & Apollo.*

utroq;, & puero ludente, & cane ſaltum meditante. Vltra hæc Perſeus iterum ſequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediẽs, & Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipſum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ, Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido: habitus autem haudquaquam militaris, ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc, alia Minerua, non marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur, ipſa autem fugit, & ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus exiſtens. Ille autem, dum ita uehitur, indicat ipſi ferentẽ ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur, inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati, iam uocantes ipſum. Atq; ea quidem, quæ ad ſimulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inſcicia, ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur ſe eum interfecturum eſſe, ſtrictum tenens enſem, & ut ille inſaniam fingit, ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit, & pater fit, ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aſpiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miſeri autem illi aſtant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, ſcientes, & hoc, aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad ſpectandum auertant, Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum, non ut aduerſarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit, damnetis, atq; odio habeatis, ſolumq; eũ cum ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, ſed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro, ne miremini. Nã ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

IIII. *Perſeus & Meduſa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlyſſes fingens inſaniã.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Concluſio.

MACROBII

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

CAtalogus eſt μακρο βίων, hoc eſt, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem Natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, ſomnio ad hoc faciendum, ut ipſe ait, admonitus. Recenſet autem principio totas hominum nationes, ac genera, quæ diutiſſimè uixerint. deinde tranſitione ad ſingulos facta, reges primum, ac principes, deinde & Philoſophos, & Hiſtoricos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quam maximè longæui fuiſſe perhibentur, adnumerat. Ordiur autem à cauſſa, quæ ad hoc ſcriptum impulſus fuit, additis etiã in commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus ſit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNIVM muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus appor to tibi longæuos: ſomnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autem nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre mandaret, equidem deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filiũ tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc profuturum cum uniuerſo generi hominũ, tum prę cęteris mihi, & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenijſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, imò ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quãm diutiſſimè uiuere, altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſtea quam maximã ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dicatum. Inſuper apud Perſas, & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædicti, & ualdè diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tũ quòd & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriq; proditum eſt. Cuius rei cauſſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidẽ aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longẽ meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorum ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuos homines naturæ & fortunæ animaduerſione intẽtus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutẽ ſanam & longam, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius Ro-

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ.

Neſtor

Tireſias

Tota hominũ gẽa.

Scribæ Aegyptiorum.

Arabum Mythologi.

Brachmanes.

Magi.

Seres

Athotæ

Chaldæi

Tranſitio ad ſingulos homines & primo reges et principes.

Numæ.

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum eiectus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerũt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autẽ reliquos etiam Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimẽ uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra mariq; dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Democharis & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo confligẽs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scripto res testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius.
Agathocles.
Hieron.
Antheas.
Bardylis.
Teres.
Antigonus.
Lysimachus.
Antigonus.
Antipater.
Ptolemæus.
Philæteros.
Attalus.
Mithridates.
Ariarathes.
Cyrus.

ctus, partim se ipse tanquam iustitiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri
Artaxerxes. stitia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorum
memoria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & no-
Sinarthocles naginta uixisset, insidijs fratris Gosethre clàm obtruncatus est. Sinarthocles au
tem rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis redu-
Tigranes ctus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Ar-
meniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno mor-
Hyspasynes bo consumptus periit. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro ad
Tereus iacentium rex quinto & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius
post Hyspasynem earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos,
morbo periit. Artabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum
Artabazus regnum tenuit, sex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et
Mnascyres Mnascyres rex Parthyæorum sex & nonaginta annos uixit. Mnasinissa uero
Masinissa rex Mauritaniæ nonaginta annos uixit. Asandrus autem à diuo Augusto loco
Asander Etnarchi rex Bosphori declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri &
pedestri pugna nullo inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scri-
bonio rem militarem commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum ui-
Goësus. xisset annos tres & nonaginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnũ
tenuit, quo tempore Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim
annos natus, postremum morbo periit. Tot igitur ante nostram memoriam me
II. morandæ senectutis reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annu
Priuati & merantur Philosophi, & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt,
Philosophi. qui aliqua sui cura habita, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
Democritus losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cũ
Xenophilus alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapiẽtum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc aiunt in contionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unum & nonaginta annos uixit. Xenocra
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Nestor tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Xenophon Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tibe-
III. rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Historici. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen
Ctesibius tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut

narrat

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usq; uitæ diem ualuerit in collo quijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræ us ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum ex Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Hieronymus.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus
Polybius
Hypsicrates
IIII.
Rhetores:
Gorgias
Isocrates

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poëta Tragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium in saniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agẽs decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Anereon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poëtam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Apollodorus
Potamon
V.
Poëtæ.
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grãmatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio & summa negocij, patriam omnium rerum esse dignissimam & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & Dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta plerag; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem comparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodum parentū quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut quales cunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauissimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.

A signo et collatione.

A simili et cõiugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

AM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunq; uenerationē digna homines esse existimāt horum causſa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariorū instrumentorū apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicunque felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atque religiose colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quàm maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quàm optimè educati atque exornati. Porrō, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisq;

illorū

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuinio-res, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos de-latus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ uomen tanto in precio apud De os habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homi nes? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen in tuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab il-lo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lin gua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, tali-um tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis no-men cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari om-nium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos hu ic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse re periamur. Sed si est, qui uni officiose refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem o-mnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea-deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ętatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre mul-tis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregiè felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egen-tissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & pere-gre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Vi demus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonni hil splendoris & gloriæ sibi adiunxeruut, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequa-quam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto re-bus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desi derabilis & amabilis iuxtà est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementi-ori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum nume ro & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte com-mutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodẽ iterum & corpus ter ræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehen-di, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterũ, quan ta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibns, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomẽ

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circunstan tia.

A fine studio orum.

Amplificatio à minori.

A merito alio ud ex causis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contra rijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hęſitabunt. Verum, tametſi non ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, quiinſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & felicíter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſquadeo uero in uniuerſum res omnes quamlibet præcioſas excellit patria, ut legum quoq; conditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrennuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno et collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

PRæfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt; qua ſtudium ſuum erga auditores, ſint quicunq; illi tandem fuere, quibuſcum uerſatus tum fuit, collatione iſta cum Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos qui ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædã ſitis mundit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodam inſatiabili teneri ait, & quo frequentius apud illos ſit, ea magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalem attinet, habes conſimilem ferè deſcriptionem, atq; exemplum Auli cuiuſdam ſigniferi, in exercitu Catonis, qui eodem modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narrationis teſtatur, apud Lucanum libro nono, ubi & cæterorum ſerpentium genera, de quibus hic mentio fit, enumerantur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpentibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimum, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, non gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus conſtiterint imbris & pluuiarum reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribuſq; iuxta infœcundus, quique tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes iſs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentoriis, uenationibus utplurimum uiuentes, non-

Accolæ.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta ſolſtitium hybernum, ſydere maximè pluuioſo obſeruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta eſt, & arena aſſiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita eſt. Venatur autem onagros, & magnos ſtruthiones humi uolantes, cum primis uero ſimias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia ſola aduerſus ſitim perdurant, tum magnopere ſufferre poſſunt immodici & feruentis ſolis moleſtias. Sed enim Garamantes poſteaquam commeatum, quem ſecum ingredientes importauerant omnem conſumpſerunt, iterum ad ſuos diſcedunt poſtliminio, metuentes ne arena iterum incenſa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehenſis, & ſibi ipſis pereundum ſit unà cum præda. Siquidē omnis euadendi facultas ſublata eſt, ſiquando ſol ſubtracto humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardentioribus radijs emiſſis, ueluti ad humiditatem acumi natis. Illa enim, igni nutrimētum ſuppeditare ſolet. Et ſanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta ſunt feruor, ſitis, ſolitudo, ſterilis ſoli infœcunditas, minus uobis uidebūt ut grauia, præ hoc quod dicturus ſum. Et ob hoc ipſum omnibus modis regio iſta fugienda eſt. Omnis enim generis is locus ſerpentes alit per magnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præſentiſſimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis ſubterraneis excubantes, ac in arenæ ſeceſſibus degentes: partim uero ſuperne repentes, nempe Phyſallos, aſpides, uiperas, ceraſtas, bupreſtes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus ſcorpionum. Vnum terreſtre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris inſigne. Alterum aerium & uolatile alis tenuibus, cuiuſmodi ferè ſunt locuſtis & ueſpertilionibus. Iſtiuſmodi auibus multis circumuolantibus inacceſſibilis & infeſta redditur illa Libya. Cæterum ſerpentum omnium nocentiſſimum, quos arena nutrit, dipſas eſt, ſerpens non admodū magnus, uiperæ ſimilis, uiolento ictu, ueneno craſſo, dolores ſtico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus aduris incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non ſecus atq; illi, qui in ignem conjecti ſunt. Quòd autem illos omnium uehementiſſimè affligit & torquet, illud eſt, nempe cruciatus ſerpenti reſpondens cognomine. Eius enim morſum mox ſequitur bibendi ſitis inexplebilis, & ultra modum ſtiunt. Et quod maximè admirandum eſt, quanto plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac ſubinde magis atq; magis potando creſcit bibendi deſiderium. Neq; illorum ſitim extinxeris, tametſi totum Nilum aut Danubium epotandum præſtiteris, uerum irrigandi ſedulitate morbum incēdis. Quemadmodum ſi quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi cauſſam adferre ſolent medici, uenenum Dipſadis cum craſſum eſſe cō ſueuit, poſteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par eſt, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint ſuperi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingreſſus ſum Libyam, & rectè mihi feciſſe uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiaribus pro certo confirmabat, ſeipſum legiſſe ſupra ſtatuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam ſyrtim præteribat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad ſepulchrum eſſe delatum, ac propter fluxum ipſum ætātem uidiſſe ſtatuam, exitij rationem indicantem. Quippe ſupra illam ſculptum eſſe hominem quendam, qualem ferè pingere ſolent Tantalum in media palude conſiſtentem, ac undas hauriente, non aliter ac ſi biberet. Beſtiolam autem, nempe Dipſada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaſpiam aquam ferentes, eademq; opera nō paucas illi eandem potandam affundentes. Inſuper oua quoq; adiecta conſpici-

Studia.

Serpentiū genera, et ab ijs pericula.

Dipſas, et eius natura.

Exemplū rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari suprà memorauí. Est autem epigramma assc̃riptum, quod & hic referre nõ alienum esse opinor.

ἄδωρος ἰὸς græcè, qd̃ nigrũ uenenum significat.

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; studiosè genres uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terrã arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiosè excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò antè à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per louem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiosè cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egentibus opem ferre pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, nõ dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè siti aduror intolerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc mortifero cundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dum modo me non deficiant undæ à uobis influentes, nẽue effuso audiendi studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

ἀλαφυσία.

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarum est, qui Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cum inuenerit, se à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, & quæ futura essent, nihil de futuris, quod quidem extet, uaticinatus fuerit, sine hoc inuidia quadam fecerit, communicare nolens aliis, quæ ipse accepisset, siue uanitate aliqua, qua, cum nihil tale à Musis didicisset, ad uulgus tamen huiusce modi de se iactarit. Ad hanc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primum translationis ueri sese, qua communiter poëtæ omnes uti solent, causam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouum, aut incredibile, aut cuius euentus consecutus non sit, carminibus suis fortè inserunt habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, ex multa sæpe, meorum quoq; gratia, dum in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdum reddi satis non possit. Deinde autem & absolutè se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorum rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterum refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, non satisfacere definitioni, & officio uaticinandi, cum quinis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit. prima autem, quæ de poëtico furore, & de Musarum instinctu respondit, aliquo modo recipit. Porrò fabulã, un-

de

de occasio eauillationis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de seipso ait Hesiodus, Pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἴυγα, inquit, μλοισι τῶν ἐνόμενα, πρόσθ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & anteacta.

T poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cõstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, quanam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantum à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditã silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidũ, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium caussarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illæ quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valdè enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nõ omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autẽ pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgẽdi rationẽ, tum etiam si qua sunt alia pastorũ opera & officia merectissimè tueri possim. Cæterũ ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerũt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Et si in eiusmodi locos aliquid per imprudentiã influens poëtæ memoriã fefellerit, illud perpendere acerbũ est. Sed non ignorandũ est, nos poëtas metrorũ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępenumero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At ẽm, tu maximo quo præditi sumus bono

Exordium à cõmendatiõe.

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio p dubitationem.

Apologia per translationẽ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

nos uiolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëſeos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inlectaris, ſed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſa cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ò amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſucceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tempeſtiuè factorum, ac omiſſorū diſpendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à teſtimonio ſcriptorum.

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enimuero hoc, ò admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictū eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expectabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: ſin ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſi tierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequatur ſit. Tum quòd æſtate media terra aratro ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborem exceptura ſit, effulis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd niſi ſemina inuoluéris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, prænoſcere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum eſt, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe; & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & ad hæc loue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq; hyberna frigora ſubſecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

A definitione

Cōfutatio defenſionis ab inſufficienti.

Amplificatio à minori.

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Dridet

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtulta hominum uota, ut qui in iis rebus plerũq; felicitatem ponant, eáq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimum & moleſtiæ, & periculorum quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiam & imperium, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omnium uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quid uis potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumenti autem huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum fortè tum ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cum Adimantus (ut fingitur) cõſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, deq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, imitaſe cum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, feliciſſimum ac beatiſſimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano ob ſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optandi cuique quod uellet, occaſionem ac facultatem præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad famam nauis à Corintho Athenas ſpectandæ eius gratia uenîſſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

ANNON dixi, quõd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthum illum oporteat, ſine reſpiratiõe, curriculo abire? Quamobrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud cõueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, & menſuram omnem excedentem, in Pyræum appulſam eſſe, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari ſolet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc progreſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum. Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit, inter multitudinem ſpectatorum alicubi errans. Nam uſq; ad nauem quidem unà uenimus, & aſcẽdentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſequebatur aũt Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus apprehendens. Ac me per totas ſchalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſublígatum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam inde iterum deſcendimus. SAMIP. Noſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcẽtulus ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, religata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adimantum rectè noui, arbitror uenuſtũ ac dulce adeo ſpectaculum conſpicatum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigiũ circumcirca præeunte, aſtitiſſe lachrymantẽ, quemadmodum conſueuit. Admodum enim proclíuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum uelut attonitũ, in ſe conuerteret, quẽ tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtrã ſpirantes, quibus etiã illachrymari, non ignauum eſt. Hic aũt præterquam quõd colore fuſco eſt, etiam labia habet prominentia, & gracília nimis crura, loquiturq; diſſolutũ & incõpoſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem, ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille poſt tergum conuolutus capillus, haudquaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt Aegyptiacę, coma uidelicet. Cuncti em illorę pueri ingenui capillũ à tergo collectũ gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri*, quibus pulchrum uidebatur comã nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq;, redimitos crobyli textura, ſub aurea cicada religata. SAMIP. Euge Timolaë, quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæ q̃ in prooemio de ueteri noſtra luxuria dixit ille, in Ioníbus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta malum aliquandiu ſtetimus, ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia aliis ſuperimpoſita, & mirantes aſcendentem per funes nautam: deinde per antennã ſuperne turò adeo currentem, apprehenſis antẽnarum clauis ſeu cornibus. SAM. Rectè dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, ſed pergamus. Nam ueriſimile eſt præteriiſſe illum iam, recipientem in urbem ſeſe, poſtquã nos amplius inuenire non potuit. Quòd ſi minus, at uiam ſaltem nouit Adimantus, neque metuendum eſt, ne à tergo relictus, à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit, relicto poſt nos amico, ipſos hinc abire. Sed eamus tamen, ſi idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur, ſi fortè apertam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius patens. Tum à ſummis foris ad fundũ uſq;, qua profundiſſima eſt, eo loci uidelicet, quo ſentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq; ſuſtinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq; aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit, inflexa, atq; aureum anſerculũ ſuperne habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora prominet, in anteriorem partem longè porrecta, cognominem naui deam. Iſidem uidelicet utrinq; additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & uela flammeus ille atque paraſius color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq; inſtrumenta, & habitationes illæ poſt puppim, omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quãtus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facile poſſet. Atq; hęc omnia paruus quidam homuncio, ſenex iam, conſeruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit, caluaſter quidam, criſpus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quem admodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum ſupra Prothea illum, doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi, ſeptimo die eò fuiſſe prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerſo ſpirante, tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq;. Inde autem tempeſtate magna iactatos, decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenìſſe. Vbi parum abfuit, quin omnes ſubmergerentur. Noui autem, aliquãdo etiam ipſe naui præteruectus Chelidoneas, quanti ſe eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, ſiquando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco contingit diuidi Pamphyliũ mare à Lycio, & fluctus ipſi, utpote multis ac uariis undis, circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt, & acutæ, & incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur, ut ipſius ſcopuli altitudinem exæquent. Talia igitur ſe quoq; tum deprehendiſſe atq; expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipſorum dij tandem flexi

Locum eſt in primo Thucididis, ubi de colonijs Ionũ tradit. Ἦν κτρομάχων ἐπιλειμμάνον.

Deſcriptio nauis, quæ et paraſcene totius negocij.

Ornamẽtũ in anſeris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe quali Parrhaſius uſus fuit.

Chelidoneæ, et q̃ difficilis circa eaſdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuiſſent. ignem apparuiſſe ipſis ex Lycia, ita ut locum illũ manifeſtè cognoſcere poſſent, & ſtellam quandam ſplendidam Dioſcurorum uidelicet alterum, in ſumma parte mali conſediſſe, nauemq; ad ſiniſtram in altum iterum direxiſſe, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam ſemel à recta uia excidiſſent, per Aegeum nauigantes, ſeptuageſimo die, quàm ex Aegypto ſoluerunt, aduerſus Eteſias, per obliquum, & tranſuerſe actos, in Pyræum, heri appulſos huc eſſe. Eo uſque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, ſupra Maleam tenendo curſum, iam in Italia eſſe. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem iſtum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipſe. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinuſium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim ſuccenſet nobis, aut obſurduit. Nam omnino Adimantus ille eſt, neque alius quiſquam. Admodum igitur planè iam uideo, & ueſtem ipſius, & inceſſum agnoſco. Etiam tonſura illa ad uiuum uſque, arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & greſſum, ut aſſequamur hominem. Quòd niſi ueſte apprehenſum te conuertiſſemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuiſſes? At etiam cogitabundo ſimilis uideris, neſcio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecum ipſe animo & cogitatione, ut uidere, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, ſed mihi noua quædã cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirẽ uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quænam iſta? ne enim grauaris dicere, niſi omnino ex arcanis iſtis aliqua fuerit. Atqui initiati ſumus & nos, ut ſcis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubeſco equidẽ apud uos dicere. Adeo iuueniſe uobis uidebitur, ſat ſcio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddam eſt? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, ſed ſplẽdida admodũ face etiam ipſis luſtratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ò præclare, iſtiuſmodi, ſed opulentiam quandam mihi ipſi fingebam, quam inanẽ felicitatem pleriq; uocare ſolent. Atq; in ipſa adeo acie opum & deliciarũ uerſanti mihi, ſuperueniſtis. LYC. Proinde illud quod in procliui eſt, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediũ allatas huc diuitias iſtas depone. Aequum enim eſt nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ ſimus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, ſtatim à principio, cum primum nauẽ conſcendiſſemus, poſtq; te Lycine in ruto collocaſſem. Nam metiente me anchoræ magnitudinẽ, neſcio quorſum uos à me diſceſſiſtis. At tamen cũ omnia perluſtraſſem, interrogaui quendã ex nautis, quantũ mercedis ac lucri cõmunibus rationibus nauis ea referret domino in ſingulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam ſi quis cõmuniora tantũ computaret, et ad minimã ſummam redigeret. Exinde igitur rediẽs mecum ipſe cogitabã. Quòd ſi nunc deorũ quiſpiam nauẽ hanc de repente meã eſſe faceret, qualẽ & q̃ beatam uitam acturus erã? qui et amicis benefacturus, et interdum quidẽ ipſe in ea nauigaturus, interdum aũt ſeruos emiſſurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domũ ędificaturus eſſem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet ſupra porticũ pictã, relicta paterna illa, quã apud Iliſſum habeo, & ſeruos coẽmpturus, & ueſtes et uehicula et equos. Iã aũt nauigabam quoque, et felix, ab omnibus iis, qui nauẽ conſcenderãt, prędicabar, à nautis aũt formidabar, et tantũ non rex quiſpiã exiſtimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui ſunt cõpono, et ad portũ à longè aſpicio, ſuperueniens Lycine opulentiam hãc oẽm ſubmerſiſti mihi, nauẽq; ipſam benè ac ſecũdo uoti uẽto labentẽ, ſubuertiſti. LY. Proinde ò generoſe, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorem, ueluti piratã aliquem, aut demerſorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te conſolabor

Ita Græcis appellantur Caſtor et Pollux nauigantium numina.

Redit à deſcriptione nauis ad Adimantũ et ad rẽ inſtitutã deſcendit.

Narratiuncula, cõtinens occaſionẽ diſputationis.

pro

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides. propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat scies, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecũ illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At schalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quã parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægreferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q; tecum conscensuri sumus, & scalas præingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclare, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quòd si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, naui gio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maxime uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quo ad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hęc res, qui nam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaè, atq; adeo obsequor tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At dij testemur sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum peruenimus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam. Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & siquid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbiũ. Inde Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶος cognomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eo quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinnm hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præterquam quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel conſitum nemoribus, uel irriguum fœtibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero lnon tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quem ad modum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta præcioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulò poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulent, inter ipſos autẽ et Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero paulper quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autem iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aurei, ut Philippici.

Mons eſt Aticæ.

ſonia undeq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; nola tilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quòd ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens; ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua per foſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis autem uobis, Samippo quidẽ uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irridet. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruẽs. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIMA. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uicturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manũ admoueas, & pauonem aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anímula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentnr, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Croeſum, & Polycratem, multò te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atque conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autẽ cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cũ Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs cõiunctas norim. Præterea & prædones, & cædes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirum cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuò uotum meũ inſecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitũ more detrectas, & pro miſſum reuocas. Sed tu Samippeiã opta. SAMIP. Egò uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquã poſtulabo mihi cõtingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem ineam, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquam illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſiquis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulò poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Poſtea

Cõfutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Postea mille, & non multō post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorum antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus præeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus, exercitui imperem, non per successionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro nō dissimile foret, & ipsa res haud quaquam eodem modo suauis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatum assecutus esse. LYC. Papæ Samippe, haudquaquam exiguum aliquid tu quidem, sed ipsum adeo caput bonorum omniū postulasti, uidelicet aciei tantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit, enutriuit. Verum age regna, præi militibus, & exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quó nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine. Imō uero si tibi placet, sequere unà nobiscum. Præfectum enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ō rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circūactis post tergum manibus uenerando tiaram, rectam istam, atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, præfectum equitum designa. Nam ego tibi ā re equestri ualde alienus sum, neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante, decidens ego, in tumultu à tot ungulis conculcer, aut etiā equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducam equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem equitatui præsis, Lycinus autem dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam rectà uersus Corinthum, quà per montana itur, comprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neque enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cum tā multi simus, sed absque sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quæ sufficiant, cęteraq; ad hanc rem omnia) traijciamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nullo defendēte, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lycirm, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranque Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem perueneri mus. LYCIN. At me, ō rex, si placet, satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Au fugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, siquis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Vt ille, cui Macedoniam cōmisit Alexander, dū in Asiam trajiceret.

tem iam ſumus, & fluuius ipſe ponte iunctus eſt, & quæcunque à tergo reliqui mus benè ac tutò nobis ſe habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impoſiti ſunt, aliꝫ autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæſtinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine tranſi, dexterum ducens cornu. Deinde ego ſequar, & poſt me Timolaus hicce. poſtremus autem equeſtrem duc exercitum Adimante. Ac per Meſopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hoſtis, ſed ultrò ſeipſos, & arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter ſpem intra muros recepti ſumus, ac urbem ipſam tenemus. Rex autem ad Cteſiphontem cõmorans, aduentum noſtrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accerſens, & ſagittarios, & funditores. Renunciant itaque ſpeculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas eſſe, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adeſt, neque ij, qui ad Caſpium mare habitant, neque Bactriani, ſed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipſo quaſi ſuburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit*. Tempus igitur iam eſt, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem cenſeo oportere uos, pedeſtrem uidelicet exercitum, proficiſci hinc ad Cteſiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem aſſeruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, poſtquam propius periculo uentum eſt? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hoſti obuiam eſſe, neque expectandum, dum illi melius ſeſe pararint, auxilijs undique ipſis accedentibus, ſed dum adhuc in itinere ſunt hoſtes, adoriamur ipſos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid cenſes. LYCI. Equidem tibi dicam. Poſteaquam defeſſi iam ſumus contendendo, & abſque intermiſſione iter faciendo, quando in Pireum mane deſcendimus, & nunc autem triginta propè ſtadia proceſſimus, deinde & ſolis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè eſt) hic alicubi ad oleas, ſuper columnam iſtam, inſcriptionibus inſignitam reſidentibus, quieſcendum pauliſper eſſe. Deinde reſurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem abſoluendum eſſe. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi eſſe uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites ſedes, de bello deliberans? LYC. Submonuiſti. Ego uero ſobrium eſſe me putabam, at tu in eo, ut ſententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, ſi tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis ſitis, facite, neque prodatis patrios ſpiritus. Iam enim & hoſtes uidelicet pugnam capeſſunt. Quare teſſera quidem Enyalius eſto. Vos autem poſt quam claſſicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos haſtis pulſantes, properate cum aduerſarijs manum conſerere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum conſiſtite, ut ne plagas accipiamus, dum illis ſpacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum eſt, ſiniſtrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congreſſi ſunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me eſt, æquo adhuc Marte pugnat. Perſæ enim ſunt, & inter eos ipſe rex. Vniuerſus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu noſtrum fertur. Quare ô Lycine, & ipſe uir fortis ſis, & eos qui tecum ſunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & ſuſtinendam impreſſionem. LYC. O fortunam. Aduerſum enim me equites cuncti, ſolusq; idoneus ipſis uiſus ſum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, ſi uim adhibeant, transfugiturus eſſe, in Palæſtram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipſos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam ſingulari prælio cum rege congrediar, Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

LYCI.

* καταξε græce, qd uilis fregit ſignificat.

Martis cognomentum eſt, ἀπὸ τῆς ἐνυοῦς.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis ſtatim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium eſt, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix ſummã cutem perſtringens uulnus hoc, neq; etiã in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura ſit poſtea. Cæterum uides quo pacto ipſe incurſando, unà adeo plaga & ipſum, & equum emiſſa haſta tranſegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipſe factus iam ſim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Poſt hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipſi conditurus ſum, quàm multas autem etiam deſtructurus, per uim captas, ſiquæ contumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam iſtum diuitem perſequar, qui cum mihi uicinus tam eſſet, eiecit me agro, tranſcendens paulatim in interiora finũ. LYCIN. Deſine tandem Samippe. Tempus enim eſt, te quidem poſt pugnam tam ſuperatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoriæ ſacra peragere. Iam enim extra præſcriptum ſtadium, opinor, proceſſit tibi imperium: Timolaum autem, uiciſſim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi poſtulaſſe uideor? LYC. Longè, ô præclariſſime regum, laborioſiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uerſaretur, & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris ſingulari prælio dimicans, & metuebas, & curis diſtinebaris noctu, interdiuq;. Non ſolum enim ea, quæ ab hoſtibus fierent, formidanda tibi erant, ſed & inſidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autem nullus uerus, ſed ad metum omnes, uel ſpẽ beneuolentiam ſimulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per ſomnium quidem, ſed gloria ſolum, & purpura auro uariegata, & faſcia candida circum frontem, & ſatellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut reſponſa dare ab hoſtibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad ſubditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incurſiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere ſuſpecta. Et in ſumma, ab omnibus magis, quàm à te ipſo beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo diſcrimine habet te regem, neq; etiam mors metuis ſatellites tuos, ſed ſuperueniens, quando cunq; ipſi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema iſtud. Tu uero ille ſublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è ſolio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorum agitaris, tumulum excelſum ſupra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis aſſurgentem, poſt te relinquens, ſerotina uidelicet, & tum inſenſibilia magnificẽtiæ ſpectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quòd ſi autem quàm maximè etiam in longiſſimum perdurarint, quis quæſo fructus eorum amplius fuerit, cum ſenſu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus ſis, metuendo uidelicet, & cogitãdo, & laborando: qualia uero & illa quoq;, quæ poſt mutationem ſequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut ſuperes iſtos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti ſcientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehenſione dignum optabo, & quid nam arguere quiſpiam meritò poſſit. Nam aurum quidem, & theſauros, & medimna nummorum aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendiſti, haud quaquam poſtulabo. Caduca enim hæc & multis inſidijs referta, & plus moleſtiæ in ipſis eſt, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiuſmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè ſemper ualeã, & corpore

Cõfutatio potentiæ & imperiorum.

III. Votũ, omnis fortunæ & felicitatis.

ſanus ſim, & inſatiabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conſpici poſſit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde alitū quendam, ut robore ſuperem uirorum decem millia, atq; onus, quod alioqui decē millia hominum mouere ſimul uix poſſent, ego ſolus facile in humeros attollere poſſim. Præterea autē & uolare poſſim, longē à terra in ſublime ſublatus, & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam uero & in ſomnum reſoluere, quos uoluero, & omnem ianuā accedenti mihi aperiri, laxata fera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus poſſit. Et quod maximum eſt, alius quiſpiam ſit, ſupra omnes ſuauiſſimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formoſis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem eſſe ſinat, & cui non deſiderabiliſſimus ipſe uidear, atque in ore ſim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, ſeipſas etiam ſuſpendant, & adoleſcentuli ad inſaniam redigantur mei deſiderio, adeoq; ſeipſos beatos eſſe putent, ſi quem ipſorum uel aſpiciam ſolum, ſi uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in ſumma, ſupra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum ſim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac ſtatim moriturus, neque etiam ad menſuram humanæ uitæ uiuens, ſed annos mille, ſubinde iuuenis ex iuuene renaſcens, ui uendo exigam, circa decimum ſeptimum quenque annum exuens ſenectutem, perinde atque ſerpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura eſſent, quatenus & fores aperire poſſem, & ſopire cuſtodes, & ipſe ingreſſus inuiſibilis eſſe. Quòd ſi apud Indos, aut Hyperboreos ſpectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua præcioſa: aut quicquid eſu uel potu dulce, nihil ueritus, ſed ipſe eò aduolans, fruerer omnibus ad ſatietatem uſque, Et quia Grypa, alata fera, aut phœnix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque ſolus ſcirem, & terræ quicquid inhabitabile eſt, & ſiqui Antipodes ex aduerſo nobis habitant, auſtralem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & ſtellarum naturā, & Lunæ, & ipſius Solis, facile noſſem, ut qui ab igne illorum lædi non poſſem. Et quod omnium ſuauiſſimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem poſſem, quis nam in Olympijs uicciſſet: & ſi fortè in Syria pranſus eſſem, cœnare in Italia. Si quis aſit inimicus mihi foret, ulciſci etiam iſtum, ex obſcuro, iniecto in caput eius ſaxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipſis aurum. Ac ſanè, ſi quis ſuperbus foret, aut tyrannus, dives, contumelioſus, ſublatum ipſum ad ſtadia uiginti, per præcipitia ſuperne dejicerem. Cōpotationibus autem nemine prohibente conuerſari mihi liceret, quippe cum & uideri non poſſem ingreſſus, & omnes in ſomnum reſoluerem, ſolis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò ſpectare poſſem, extra teli iactum in altum ſublatus? Et ſi uiſum fuiſſet, adiungendo me uictis, & ſopiendo uictores, fugientibus uictoriam ſubminiſtrarem, ex fuga uidelicet reuerſis. Et in ſumma, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc ſumma felicitas eſt, quæ neque perire, neque inſidijs peti poteſt, & maximè cum bona ualetudine perlongam ætatem. Quid igitur eſt Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolae, neque enim tutum fuerit, aduerſari uiro alato, & qui robore multa hominum millia ſuperat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberraſti, ſenem iam uirum mente à ſtatu ſuo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus eſſet, & naſum haberet ſimum? Atuero etiā hoc reſponde mihi: Cur tandem nō unus annulus omnia tibi iſta poteſt? ſed tam multis reuinctus incedes, ſiniſtra grauata per ſingulos digitos: imò uero excedit numerus, & neceſſe erit etiam dextram ferendo oneri ſuccedere. Ac

Conſtitutio à ſtulto & impoſſibili.

qui

qui uno adhuc neceſſario maximè opus eſt, qui te indutum à ſtulticia cohibeat, multa iſta inſolẽtia deterſa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè poteſt, meracior uidelicet hauſtus? TIMOL. At prorſus Lycine, etiã ipſe optabis tandẽ tam aliquid, quo diſcamus, qualia tu poſtulaturus ſis, irreprehẽſibilia uidelicet, & quæ accuſari nequeant, quandoquidẽ cæteros calumniaris omnes. LYC. At nõ opus habeo uoto ego. Venimus enim iã ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonẽ ſingulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea ſtudia, quæ ad me pertinebant, abſumpſiſtis, rectè ſanè facientes, præſertim cum non probem in breue tempus diteſcere, opulentia quadam quaſi ſubuentanea, deinde poſt paulum mœrore afficiendum, dum nudam aliquam maſſam panis comedam. Quale uobis non multò poſt accidet, poſtquam felicitas quidem iſta uobis, multæq; diuitiæ auolantes euaneſcent, ipſi autem digreſſi à theſauris & diadematibus ſitis, tanquam ex ſuauiſſimo aliquo ſomnio excitati, domi diſſimilia omnia reperietis, perinde ut hiſtriones, regum perſonas agentes, qui ex theatro regredientes, pleriq; fame conficiuntur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti conſentaneum eſt, ægroq; animo, ea quæ domi uobis ſunt, aſpicietis, & maximè tu Timolaë, quando neceſſe tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut ſoluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapſus, humi incedere cogaris, amiſſis annulis illis omnibus, ultrõ de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè ſatis erit, pro omnibus theſauris, ipſaq; adeo Babylone, ſuauiter admodum ridere ad ea quæ uos optaſtis, tam præclara ſcilicet, & hoc, cũ ipſi philoſophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale eſt. Peragunt encomium & laudes Podagræ, ſacerdotes, poteſtatem deæ carminibus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipſa quoq; dea adeſſet, ſummũ; numen ut inſuperabile & inuictum prædicaret: nunciatur interea medicos quoſdam Syros, deam contemnentes, ac uires ipſius eliminantes, medicinam, ἀφαίρεσιν uidelicet acceptam, contra illam nulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immiſſis tortoribus ſuis, miſerè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cum medicinas ſuas fruſtra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbitatem ferre non poſſent, ſupplicantes deæ, uictos ſeſe, artemq; ſuam nullam eſſe, confitentur. Exorata igitur dea, tortores ſuos reuocat, ac victrix palmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum immedicabilem deteſtans. Fabula uero in unum ſum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

tum quòd & imperitiam Indorum ac Syrorum nonnihil taxare uideatur, ut qui contra omnes morbos, quantumuis inueterabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente nulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triſte nomen, ô dij's odibile.
Podagra, lachrymoſa, Cocyto ſata
In tartari ſpecubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra ſuo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus:
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membri fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fatigatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquor earum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perdite,
Quicunq; uana spe stolidi, te leniter
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.
Dimetri catalectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Super iuga Tmoli
Comon celebrare Lydi.
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia, rythmis
Cretensibus, Corybantes.
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Vernum tempus aptum podagræ. Celsi. lib. 4. cap. 24. Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Male nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vbi

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS,
Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Bacule uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum.
Iterq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen, ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem.
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſue dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites.
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ.
Vnus quidē & ego ſum, deā non dedecens. PO.

CHORVS.
Dimetri, partim catalectici partim acatalectici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Ex ætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas arturum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum Mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.
Dimetri.

Tranquillìter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue deûm mitiſſima,
Tuosq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinis ue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiiq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona.
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, helleborí radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij ruberas, quíq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysterijs,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
At en enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Plerique me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapæstici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici. Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam denicq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermẽ duo ſtadia pertranſij,
Quam ſubitus ades ò nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus er membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Quinam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi; Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. *Heroes podagrici.*
Periit Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos,
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum: quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ò execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ò seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείοφοι & Anapestici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, repentēq; fulmen dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undiq; cutem
Pythius illius, non premia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc scelus id testantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythij.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctisq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq; dolore, nec intolerabiliter, benè suos
Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
Quiq; gradum non impediant facientibus iter,
Multæ sunt formæ miserorum.
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eiicite.
Quōd si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis dij inueniunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis est
Te ludi rideriq; feras,
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OCypus Podalirij & Astasiæ filius fuit, pulchritudine ac uiribus præstans, gymnasiorumq; & uenationum in primis studiosus. Hic cum sæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbum detrectaret, tandem à dea totus prosternitur, & supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabulæ apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis constituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula est ex ijs quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ sunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Poëma imperfectum, & mendosum est, & ut Erasmus addit, ne micam quidem Lucianici salis habens.

Mimesis est græcorū grāmaticorū, qui huiusmodi inscriptiones fabularū præmittunt, ut apud Euripidē. Aristophānē &c. uidere licet.

GRAVIS hominibus,& inauſpicati nominis
Podagra uocor,mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum,pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo,eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent,qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi,aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat,& latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, pòſt tamen.
Ac tum domitus,ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Nec enim ſine hoc ego ſola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud,& præcordia
Tangit mihi,quòd,cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum,& omnes excruciet,nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc,mea,modo effugere poſſint,uincula.
Verum quid iſta nugor,& non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euomens hanc intus omnem,ut eſt,meam.
Nam curſor hic (ſi dijs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit,& nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem,ut mulier,ira acerbè percita.
Illum uiciſſim acerbo,& immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat iſiſimam ſtimulis ſuis.
At ille,ceu curſu,aut palæſtra,offenderit
Pedem,magiſtrum decipit,miſerum ſenem,
Sed bilioſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui nec gradi me,nec loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator,inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili,& alleua,
Ne fortè concidens,pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.
OCYP. En teneo te,abſq; pondere,& tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens,doloremq; opprimens.
Namq; iuniori turpe,pueros inter,eſt,

Obmur-

Obmurmurans miniſter, inualidus ſenex.
NVTR. Ne.ne quid huius ſtultè, ne mihi obſtrepe,
Ne faſtuoſe me laceſſe, uti iuuenis
Illud ſciens, quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haudquaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorſi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deeſt quippiam.*
Quaſſansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *
Si fortè enim cognoro, forſan remedium
Adhibebo tam ſæuo dolori, atq; iſtius
Tantam malicauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides, ô *ſoter, & Soteriche
Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut eſt, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,
Arti ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Eraſmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propriè ſit, alibi non reperio. Videtur tamen æquiuocatione hic uti, & priore loco tacitâ & ſubdolâ luctantiũ interſitionem pedum ſignificare, poſteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum ſubſidiariã, quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt, & Pollux quoq;.

** Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam, cum poſteriora uerba à choro magis, quã á Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.*

** Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt, aliàs proprium quoq;.*

Locum per ipsum, aut cur neq; impositas habes
Tinctas salubri fascias aspergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et sectionem acutam, & æriferream
Cruoribibulam, semicuruam infero tibi.
OCYP. Heus sine, sine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam salus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?
Malumq; nisi plane sciens, infers pedi?
Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo.
Nam neq; palæstra iste, neq; cursu, ut dictitat,
Certando læsus est, id ex me ergo audias.
Principio enim saluus quidem uenit domum,
Post autem edens multum, & bibens miser,
Solus, super lectum cadens, somnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quasi perculsus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser.
Fortasse dæmon potitur aliquis pede.
Noctu insuper solus quoq; residens thoro,
Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.
Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,
Accessit, & tristem mihi imposuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,
Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.
OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est.
Nil iactitans non, ast opere præstans parum.
Nam qui dolet, falsumq; amicis differit,
Similis edenti mastichen famelico est.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; alijs implicas.
Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.
OCYP. Quonam ergo pacto edisseram causam tibi
Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil scio, nisi quòd doleo modo.
MED. At enim absq; causa cum dolet aliquis pedem,
Posthac inania uerba fingit, ut lubet,
Scienς graue illud, quo implicatus est malo,
Ac nunc quidem consistis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc doles.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Dorícum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi, sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cum superorum, tum inferorum res irrideat, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, & cæteris epicis, partim ex Tragœdiarum quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricum colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, usuramq; lasciuiam persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comœdijs. Eadem enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorum, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si autem in re non usquequaq; graui, aut periculosa, etiam diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu

tusmodi lusitasse, quippe qui ijs, quibus aliquando rhetoricam tum alibi, tum in Gallia quoq; professus est, huiusmodi quasi exempla quædam, proposita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticam elegantiam ac proprietatem custodiuit, ut prorsus ad imitationem hæc composuisse uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet rit quispiam, quasi meretricia hæc, & infanda etiam nonnulla, latina facta, iuuentuti legenda proponamus. Nam præterquam quòd suscepto operi seruiendum fuit, etiam illud defendere nos debet, quòd ex sapientioribus quoque dixisse quidam ferur: Mala cognoscenda esse, non ut faciamus, sed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

ILITEM istum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòst autem me amauit, purpuratum istũ dico, nosti ne ipsum, an oblita es hominis? THA. Quidni nossem, Glycerium, nam & potauit nobiscum superiori anno, in festis arualibus. Sed quid istud? uideris enim nescio quid de illo narratura esse. GLYC. Gorgona ipsum, scelestissima ista, quæ se amicam esse meam simulabat, subductum uerbis, à me abstraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuersatur, Gorgonã autem amicum sibi parauit. GLYC. Ita est, ò Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc est Glycerũ, haudquaquam nouum aut mirum tamen: sed consuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus solitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accusare Gorgonam. Neq; enim tibi Abrotanum ob hoc prius succensuit, quanquã amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino cæcus est, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam usq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumq; nasum. Vnum solum habet, quòd procera est, & recta, & ridet admodum illecebrosum quiddam. GLYC. An tu putas, ò Thais, propter pulchritudinem amasse illam, Acarnanem? an nescis, quòd uenefica est Chrysarium, mater illius, Thessalas nescio quas incãtationes sciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipsam uolare quoq; noctu. Illa igitur in insaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipsum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, istum autem ualere sine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

VCIS ne Pamphile, Philonis nauclerí istius filiam? Iam enim uxorem duxisse te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iurasti, & lachrymæ istæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorsum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam mensem ex te prægnans sim? Quippe hoc uel solum ex tuo amore consecuta sum, q̃ mihi tantũ impleuisti uterum, & me non ita multò pòst liberos alere oportebit, rem meretrici grauissimam. Neq; enim exponam infantem, & maximè si masculus nascatur, sed Pamphilo ei nomine imposito, ego quidem solamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miseram ipsius matrem. Cæterum Pamphile, hauquaquam formosam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipsam in Thesmophorijs, unà cũ matre, nondum etiam sciens, quòd propter ipsam, Pamphilum uisura amplius non essem. Proin tu quoq; antea ipsam contemplare, faciemq; & oculos ipsius uide, ne te postea discruciet, quòd cæsios eos admodum habet: neq; etiam quòd distorti sunt, & se mutuo aspiciunt. Imò uero Philonem uidisti, patrem puellę, faciem

Cereris festa apud Athenienses fuere.

Faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omniuo quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, non multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum conſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum iſs perinde ut cum umbris, nequicqnam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Leſbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS At malè diſpeream, hera, ſi quicquam mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi fortè Lesbia, ſubridens, atque ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerẽt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſtenẽti filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſque tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atque in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uicinię eſſe. MYR. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neque ita inſanio ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INSANA ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autem etiam oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſiiſſe, illumq; amplexatam eſſe. Seſe uero diſperiiſſe cum hæc fierẽt. Sed neque noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi. PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haudquaquam narrauit tibi, neq; enim parroci nareris ipſi, contumelioſo adeo exiſtẽti. Qui me quidem dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adeſſet. Poſtquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille ſumma auricula apprehenſam, & ceruice ad ſe reclinatã Thaidẽ etiã oſculatus eſt, ita impreſſo ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clãm ſuſurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aſpiciens, ſubridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis oſculationibus explerant ſeſe, ego quidem cum ipſo tamen accubui, ut ne in poſterum etiam hoc cauſari poſſet. Thais autem exurgens, ſaltauit prima, nudatis in multum uſq; talis, perinde ac ſi ſola pulchros eos haberet, ac poſtquam deſijt, Lamprias quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, ſupra modum laudabat concinnitatem ac geſtus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defeciſſet, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta reſpondiſſent, & alia infinita, perinde ac ſi Calamidis Soſandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; ſatis noſti, cum nobiſcum lauaret nuper, qualis ſit. Ipſa autẽ Thais qualia in me ſtatim probroſe dixit? Siquam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens ſaltet etiam ipſa. Hic tibi quid dicam mater? ſurrexi equidem, atq; ſaltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre ſcilicet, & ſilentio ſcomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ iſta oportebat: ſed tamen dic quæ poſthæc conſecuta ſunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem ſolus, ſupinus in tergũ iacens, ad lacunar ſurſum aſpiciebat ſcilicet, donec ſaltando defeſſa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam oſculata eſſe diceris, uerũm ne iſtud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum eſt. PHILIN. Atqui uiciſſim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuiſti unà cum illo, ſed etiam cãtillaſti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes ſumus? neq; meminiſti, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto ſuperiore hyeme uiuendum nobis fuiſſet, niſi hunc nobis ipſa adeo Venus obtuliſſet. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipſo afficerer? MAT. Iraſcere quidem, ne autem uiciſſim contumelioſa fueris. An neſcis, quòd contumelia affecti amatores, amare deſinunt, & ſe ipſos obiurgant. Tu uero omnino difficilis ſemper erga hominem fuiſti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intẽdendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide ſtatuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortẽ noſti, Bacchis anum, quales multæ Theſſalę perhiben tur eſſe, incantatrices, & amabiles uideri faciẽtes, etiam ſi qua prorſum odio digna mulier exiſtat, eam acceptam, ad me adducas quæſo, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego ueſtes omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiſerim, ſi ſolum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid agis Meliſſa? non amplius tecum conſuetudinem habet, ſed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum ſuſtinuit, cum diuitẽ illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me iſta ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies eſt, ex quo illum prorſus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipſe & Simmiche. BAC. Acerba ſanè hæc Meliſſa tibi accidunt. Sed quid adeo diſſidium hoc inter uos conciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum iſtud eſſe. MELIS. Quod ad ſummam rei attinet, prorſum ne dicere quidem poſſum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Deſcende-

rat

rat enim opinor eō, ut debitum quoddā exigeret, à patre miſſus uidelicet) neq; me aſpicere uolebat ingreſſus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti conſuetum inter nos erat, ſed repellens à ſe, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico ſcripta ſunt, lege, ubi nomina ueſtra columnis inciſa ſunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quē mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil reſpondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auerſus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuiſſe, amplectendo, conuertendo, atque etiam oſculando auerſi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto ſe deliniri paſſus eſt, ſed ſi mihi, inquit, plus ſatis moleſta fueris, abibo hinc, etiam ſi nox intempeſta ſit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ō Bacchi, miſeriorem multò quàm nunc ſum, degere, ſi ullum ego nauclerum Hermotimum uſquam noui. Niſi quòd ille quidem ſummo mane à me abiit, ſtatim ad gallicantum experrectus, ego uero memineram quòd in pariete quodam in Ceramico ſcriptum aiebat nomen iſtud eſſe, atque ob id miſi ſtatim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, niſi hoc ſolum inſcriptum ad dexteram ab ingreſſu, ſupra Dipylum, Meliſſa amat Hermotimum. et rurſum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Meliſſam. BACCH. O adoleſcentes curioſos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quiſpiam Charino uolens, inſcripſit hæc. zelotypum uidelicet ipſum eſſe ſciens. Ille autem ſtatim ut legit, credidit. Quòd ſi cubi igitur ipſum uiderem, dicerem: Imperitus rerum eſt, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuerſatur, ſe ipſum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipſum. Sed ſiquam anum habere, Bacchi, ut dixi, poſſim, ea apparens, fors ſeruaret me. BAC. Eſt quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita ſuccenſeret, reconciliauit, idq; poſt totos menſes quatuor, cum ego iam planè deſperaſſem. Ille autem incantationibus compulſus, rurſum ad me rediit. MELIS. Quid igitur poſcebat anus ea, ſi modo adhuc memini ſtis? BAC. Non magnam accipit mercedem, Meliſſa, ſed drachmam, & panē, & impoſitos præterea oportet eſſe, cum ſale obulos ſeptem, & Thyum, & facem. Iſta uero anus accipit, & craterem quoque miſceri illi oportet, biberecq; illam inde ſolam. Oportebit autem & ipſius uiri aliquid adeſſe, uti ueſtem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hiſce igitur ex palo ſuſpenſis, infrà ſuffitum thyo facit, aſpergens igni ſalem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è ſinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incantationem quandam dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atque horrenda nomina. Hæc illa tum fecit, Ac non multò pōſt Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipſa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum poſtularet, uenit mihi, incantatione iſta prorſum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contra Phœbidem, docuit me, ut uidelicet ueſtigium ab illa impreſſum obſeruarem, & in ſiniſtrum illius, pede meo dextero inſiſterem, contrà autem in dexterū illius, ſiniſtro meo, atque ita dicerem, conſcendi te, at & ſuperior ſum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, ſed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæſi ſepeliebantur. Suid.

βύσον, ὄνομα δ' ἐνδεσμον, inquit Heſychius. huius ſuffitu in ſacris utebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Nona

NOVA quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirum, & coire uos, nescio quid mutuo uobis facientes. Quid istud? erubuisti? Sed dic mihi, uerane ista sunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienum enim quiddam est. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid sibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudqua quam amas me, nec enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis supra modum est. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, nisi si tribas quæpiam est. Tales enim in Lesbo perhibent mulieres esse, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipsæ, perinde ac uiri solent, congrediantur. LE. Tale quippiam est. CLO. Proin mea Leæna, istud ipsum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio sollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morem gereres, passa fueris, & quæ deinceps consecuta sunt. LE. Compotatiunculam quandam instituerant, ipsa & Demanassa Corinthia ista, diues ipsa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: assumpserantq; me, ut cithara ipsis canerem. Postquam autem satis cecineram, & iam intempesta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipsæ autem iam ebriæ erant. Tum Megilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum est, hic nobiscum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuisti ne? Quid tum postea factum est? LE. Osculabantur me primo, perinde atq; uiri solent, non ipsa modo labia applicantes, sed os subaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demanassa aũt etiam mordebat, inter deosculandum. Ego uero, quid nam rei esset, haudquaquam etiam coniectura consequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluisset, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipsa autem iacebat omnino similis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robusto, ad uiuum usque cute detonsa. Ac ego quidem, ubi aspexi, perterrita sum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adolescentem unquam uidisti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adolescentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonassam hanc uxorem duxi, estq; ea uxor mea. Risi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuisti, inquam, tu nos, uir existens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines absconditum latuisse, habesq; uirile illud, ac Demonassæ facis, idem, quod uiri solent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, sed nec opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, suauius aliquanto cõuersari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur esse, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipsam rem ignorabam) Nec hoc, inquit illa, sed per omnia uir sum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Ismenodora nomine, cum illa, quæ Ephestria apud ipsos dicuntur, enarraret, fuisse Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, sed nata equidem sum similis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi sunt. Proinde sufficiens tibi, inquam, lubido est? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognosces me nihilo inferiorem uiris esse. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; supplicaret, atque etiam monile daret, ex præciosioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & osculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi supra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæso, ut maximè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim sunt, quare, equidẽ, per Vraniam, haud facile dixero.

Ephestris, uestimẽti genus militaris est. Vnde Ephestria deriuari uidetur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã festũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari potest.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam autē pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Phi lænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebāt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deierantes, quòd post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autē, aliàs quidē texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabā. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem inibam, quòd cum ad istam ætatē peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede cōcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multę sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, ō chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eō quidem usq; ut in cachinnum facile solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remissè ac placidè. COR. Etiam si fortè siti afficiatur, mater? CRO. Imō præcipuetum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompositum facile admittit, sed ex cunctis unū hoc maximè obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidē multò ipsa. Sed nihil ō chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cū quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; prædīti. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolum formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & tercq; quaterq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciés ne iſta? facies. Noui ego, facileq; adeo cũctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

τῆς Ἀφροδίτης μέν, ἀπὸ τῆς ὁμοτεχνίας, ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων, Cognomẽta aũt Veneris ſunt: Pandemus, Vrania, et Hortẽſis. Priorum etymon reddit Pauſanias in Bœoticis. Hortẽſis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pauſanias meminit in Atticis.

TERGO ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Cherea hic eſt, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuencam utrique, ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nunc ab adoleſcente iſto, quàm multa accipiamus, qui obulum quidem nunquã ullum tibi dedit, neq; uestem, neq; ſoleas, neq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus fiam paternæ poſſeſſionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulum dediſti illi, me ignorãte? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorum utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Eſſeſi cõmercatus. Debebat enim tum Cherea, cœnam collatitiam unà cũ adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus deposcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiorés ne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſſurandum gerẽtibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem: dormis autem cũ Adonide ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicto Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiũt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & male oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Chærea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & aliĩ eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, qui celebritatem hanc perageres? MVSAR. Ah. Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte

Pagi Attici nomen eſt Colytta. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 19.

Hoc eſt, feſta meſſis, ſcutriturationis, eadem quæ ſuprà Arualia expoſuimus.

artem

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque à dantibus accipere sinens. Tu uero, ò Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Cheream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumẽ tum illud utique, quòd neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ò Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amato rẽ ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Cęterum totus hic ignis zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadẽ autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irascereturetiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidẽ non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ò mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elangueſcet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Qd si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiuè ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decẽ drachmis) principio quidem abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescẽs tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquãdo, cum ianuam obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurũ esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talẽto dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cũctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porro diues adolescentulus hic erit, siquando patrem ipsius mori continget.

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

PERIIMVS ô hera, periimus. Polemon ex militia reuersus est, diuitiis onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura praetexto, & fibulato, indutum, & seruos pedisequos una cum eo multos. Ac amici, ut aspexerant, concurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eum qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operae precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidem seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Minerua militari. Caeterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multô. DOR. Praefata equidem sum statim à principio cuncta haec. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quae audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incepi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo pòst, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil praefatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno anulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas esset, accurriq; domum, ut haec tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (veniet enim haud dubiè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quẽso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re praesenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hunc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et praeterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talem ac tantum redeuntem non recipere. Nam praeter haec etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consiliũ inopia, ac tremo. DOR. Sed et Philostratus accedit. PAN. Quae igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ô Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè haec mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiar. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienſis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

† Paluda mento.

Rodè Thermopylas dicit.

At nunc, Tribune *, Pamychis hæc mea eſt, talentumq; à me accepit. Accipiēt autem & alterum iam, ubi onera ſeu merces diſtraxerimus. Ac nunc Pammychi, ſequere me. Iſtum autem apud Odryſas Tribunatum gerere ſine. DOR. † Libera hæc quidem eſt, ſequeturq; non, niſi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introire melius. Nam Polemoni adeſſe irato, haudquaquam facile aut tutū eſt, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prę dico uobis, quòd hodie poſtremum potabitis, aut ego fruſtra adſum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adſunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ ſunt, in utroq; autem latere fundatores & ſagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô ſtipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidiſti? aut etiam bellum uidiſti? Caſtellum, ut multum præſidio tenuiſti, fortaſſe dux manipularis * quiſpiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero ſcies pauſo pòſt, ubi nos acie in dextrum conuerſa aduentare ſpectabis, armis reſplendētes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; inſtructi. Ego uero & Tibys iſte. Nā hic ſolus me ſequitur, faciendo cum ſaxis, tum teſtis oſtraceis, ita diſpergemus uos, ut neq; quo uertamini, ſcire tum poſſitis.

* Ξεναγὸς græce, hoc eſt externi et cōductitij militis ductor, præſes. Suidas tñ Ξεναγίαν et χιλιαρχίαν pro eodē ſumi ait.

† PAR.

* δημοσίτης à δημοσίᾳ, quā eandē et ἐξηλυχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.

ON amplius uentitat ad te, Droſe, aduleſcentulus ille Clinias? Nōn enim uidi longo iam tempore, apud uos ipſum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipſum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iſte? num exercitorem iſtum puerorum Diotimū dicis. Nam is certē amicus mihi eſt. DROS. Non, ſed perditiſſimus iſte philoſophorum, Ariſtænetus. CHELID. Tetricum iſtum dicis & hirſutum? profunda barba? qui cum adoleſcentibus conſueuit deambulare in portico picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam peſſimè perire uideam, barba tractū à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia perſuaderet Cliniæ? DROS. Neſcio Chelidonium. Sed cum antea nunquā ullam noctem intermiſerit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus iſtis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam acceſſit quidem. Poſtquam autem ex eo contriſtari cœpi (nam neſcio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem miſi, quæ illum circumſpiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæſtra †. Ea autem rediens, deambulantem uidiſſe ſe ait, cum Ariſtæneto, atq; innuiſſe illi à longè. Illum autem erubuiſſe, deiectis in terram oculis, neq; aſpicere amplius ad ipſam uoluiſſe. Atq; exinde ambos ad urbem iſſe. Ipſa uero ad Dipylum uſq; ſecuta, cum ille prorſus neq; conuerteret ſeſe, domum rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto poſt illa tū affectam putas? quæ coniecturam facere nuſquam poterā, quid nam eſſet quod aduleſcenti huic accidiſſet. ſed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perоſus? at num pater uetuit ipſum? Multa adeo huiuſmodi mecum ipſa uoluebam. Porrò autem circa multam ueſperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipſæ non admodum planæ ſcriptæ, ſed incompoſitæ & malè coagmentatæ, properantiā quandam ſcribentis indicant. Sic autem ſonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Droſe, teſtes facio deos. DRO. Væ uæ miſeræ mihi, neq; ſalutationem ā principio adſcripſit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, ſed neceſſitate coactus, deſero te. Nam me pater Ariſtæneto tradidit, ut philoſophiæ dem apud illum

Vel porticu, quod uocabulum græce habetur, qđ ut corruptū puto, ſic rurſū uocabulum, uel uocabulo legēdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhoneſtum eſſe dictitans, cum meretrice rem habere me, Architelis & Eraſicleæ filium. Longè enim melius eſſe, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adoleſcentem inſtituit. CHEL. Quamobrem neceſſe mihi eſt, parere illi. Aſſequitur enim me, diligenter ubiq; obſeruans, & in ſumma, ne aſpicere quidem alium quenquam præter ipſum ſolum, mihi licet. Quòd ſi uero temperanter & pudicè uiuam, ipſiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorſus beatum fore præclarumq; ac fortem me redditurum eſſe laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo ſcripſi, me ipſum ſuffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epiſtola hæc, Chelidonium. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, ſpem quandam adhuc reliquam præ ſe fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderaſten quendam eſſe Ariſtænetum, & prætextu doctrinæ, conſuetudinem habere cum pueris uenuſtiſſimis, & priuatim orationē habere cum Clinia, pollicitationes quaſdam faciendo, quòd uidelicet dignis ſimilē illum redditurus ſit. Quin & amatorios quoſdam ſermones philoſophorum ueterum ad diſcipulos ſuos, idem inquit, cum illo legit, & in ſumma, totus circa adoleſcentem eſt. Interminatus autem etiam eſt, patri Cliniæ iſta ſe dicturum eſſe. CHEL. Oportebat, Droſe, Dromonem ipſum ineſcare, ac lautius paulò accipere. DROS. Ineſcaui hominem, & præter hoc autem etiam meus eſt. Nam & illeguſtauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inſcribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare ſolet, Ariſtænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clàm facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Droſe, carbone alicunde ſumpto. DRO. Rectè ſanè. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduerſus arrogantem ac uanum iſtum Ariſtænetum.

gnì ἐραστὴν ἔχειν. græcè

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quiſpiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auerſus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potaſti lubenti animo, opinor, neque cœnare ſolus uoluiſti, Flebas autem etiam inter cœnandum, aſpiciebam enim, & nunc autem non deſinis ululare, perinde atque infans aliquis. Iſta igitur, ò Charmide, cuius gratia facis? ne quæſo me cæles, ut uel hac parte conſequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucuſque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius ſuſtinere poſſum. TRYP. At quòd me quidem non ames, manifeſtum eſt, neque enim ita negligeres me, cum propè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quaſi quodam ſepto, interpoſita ueſte, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa eſt, dic mihi? Fortaſſis enim etiam ipſa nonnihil ad amorem iſtum tibi conferam. Scio enim quo pacto conueniat huiuſmodi res administrare. CHAR. At uero noſti, atque admodum probè ipſam, & rurſum illa te quoque: neque enim obſcura adeo meretrix eſt. TRYPHE. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphena. TRYPHO. Vtram dicis, duæ ſiquidem ſunt, Illám ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta eſt, quæ Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterā, quam cognomento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo cœpisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dionysijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easq; corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propriis oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquando ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentum, quo infici solet, languescit, ac uim suam remittit, albescit plerumq; Quanquam quid hoc attinet? Cogea liquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali simílis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intrò ad se recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne eu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quòd tingitur, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; osculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quandoquidem neque argentum unquam abs te poposci, neque uenientem excluſi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo substracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atque asymbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionẽ nauclerum, & coëqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omnium. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę iam ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliã,

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Te ipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ût niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet. Poſtremo autem, etiam demorſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſerebat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autem ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iaceā uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam q; nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ue ritatem conuenit dicere. Tute Ioēſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſinè lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uicißim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiſtee, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut me damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioēſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbenti, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidē, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq;, fuit enim ſecunda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cum ſciret me iam olim amare, probā hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſaui cum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitē ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectū aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam nō unum eſſe anhelitum. Principio quidem putabam Lyden cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multō res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gla-

dium

ctum ueniens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ô chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autem? ille ad cutem uſq; detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tãtam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an nõ conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iã, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ô generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu prævectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ autem, tametſi fortes alioquí bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquam amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, tranſfixi præfectũ alæ ipſorum unà cum equo. Contrà eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circà ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulò poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenerosi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cum ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioquí ingenerosus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebãt: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; ui multã librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ aliis periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte àmiſſo. LEON. At ego cum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à noſtra

nostra parte,& à barbaris. Agnoscebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& cristis. Dic quæso Chenida, cuinam me tum omnes assimilabant? CHE. Cui autem alteri, quàm Achilli, per Iouem, Thetidis & Peleï filio. Ita decebat quidem te galea, efflorebat autem purpura, pelta uero etiam fulguris modo coruscabat. LEON. Postquam autem ad manus uentum est, Barbarus ille, prior uulnerat me modicè, quasi perstringēs hasta, paulum supra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea, totum utrinq; pectus illius transuerbero. Atq; exinde accurrens, ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens, inde redeo, caput quoq; unà summa fixum lancea portans, cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage, Leontiche, fœda, sceleataq; hæc, atque adeo horribilia de te ipso narras, neq; uero te amplius, ne aspexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem, nedum bibat tecum, aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas, Hymni, Nam illa tum in Paphlagonia gesta sunt, nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es, & cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas, in te destillabat. Egó ne igitur, ut talem uirum amplectar? & osculer, absit, ô Charites: neq; enim iste talis carnifice melior. LEON. At uero si me uidisses in armis, sat scio, amasses Hymni. HYMN. Audiens solum hæc, Leontiche, nauseo, atq; horreo, ipsasq; illas umbras uidere mihi uideor, & simulachra occisorum, & præcipue miseri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes dissecuisti. Quid putas igitur? si ipsum opus aspicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum, occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenerosa, Hymni, es, & pusillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam, audiendis istis. HYM. At huiusmodi narrationibus oblecta, si quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego aût hinc ad matrē curriculo abibo, dum adhuc dies est. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime, & occisor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane, quæso, Hymni, mane. abijt. GEN. Nempe Leontiche, puellam simplicem territasti, concutiendo cristas, & incredibilia quædam præclarè facta cōmemorando. Ego uero statim uidebam, quo pacto expalleſcebat, cum tu adhuc illa, quæ circa manipulariū facta essent, narrares, contrahebatq; uultum, & exhorrebat aliquantum, postquam etiam dissecuisse te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uisum iri putabam. Sed & tu me perdidisti, Chenida, qui ultra hæc, etiam de singulari certamine submonuisti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum, quando causſam arrogantiæ istius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Esto enim amputaris infelicis istius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixisti, ita ut cruor in te destillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac detestabile re uera, Chenida. Nam cætera quidē non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac persuade illi, ut redeat, mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicám ne quòd omnia ista mentitus fueris: dum generosus ipsi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis, uel mentitum esse te ista confitearis, & cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile sanè utrumq; est, sed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;, ac dic illi, Chenida, mentitum quidem esse me, non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

VNC me excludis ſcilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perue
ni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir,
dominus, denique nihil non eram. Poſteaquam igitur ego quidem
exhauſtus ac ſiccus planè iam, tu uero Bithynum iſtum mercatorẽ
inueniſti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores ſto lachry
mans. Ille autem tota nocte oſculatur, & ſolus intus eſt, & quaſi quoddam ſa-
crum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo eſſe te aiſ.
MYR. Iſta me enecant, Dorio, & maximẽ quando dicis, quòd multa dederis mi
hi, & ad inopiam propter me redactus ſis. Rationem igitur ſubduc quæſo, om
nium eorum, quæ iam inde à principio ad me attuliſti. DOR. Rectè ſanè, Myr
tale, ſubducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, dua-
rum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuiſti quoque
noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabaſtrum unguenti ex
Phœnicia, duarum etiam iſtud drachmarum, ita me ſeruet Neptunus. MYR. At
ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora uſq; de-
miſſam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat me
cum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Sa-
mo nuper à me rurſum abſtulit Epiurus, nõ ſine multo (prò dij) certamine. Cę
pas autem ex Cypro, & ſaperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Boſporo
nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in cani-
ſtro, ſiccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & poſtea ex Pataris ſandalia
inaurata, ò ingrata. Etiam caſeum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio.
MYRT. Quinq; fortaſſis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale.
Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans.
Nunc enim etiam lateri præfectus ſum dextero, & tu nos contemnis? Nuper
autem quando Aphrodiſia celebrabantur, annon drachmam quoq; ante pedes *Id eſt, Vene-*
Veneris pro te poſui auream? & rurſum matri, pro calceamentis drachmas nu- *ris feſta, uel*
meraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nũc quatuor obu- *ſacra.*
los. Hæc omnia in unum computata, ſubſtantia certè uiri nauitæ fuerunt.
MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neq; enim
plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, ſi diues forem.
Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter au-
tem ſcirem, quæ nam tibi à Bithyno iſto dona darentur. MYRT. Principio tu-
nicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc craſſius. DOR. Illé ne? An non
ego te iam olim habere noram? MYRT. At quod tu noras, multò tenuius erat,
neq; ullos ſmaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper au-
tem etiam duas minas. Et penſionem domus quoq; pro nobis exoluit, non ſan
dalia patarica, & caſeum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non di
cis, cum quali ipſo concumbas, qui annos omnino ſupra quinquaginta natus
uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore ſimilis carabo. Neq; etiam neq; dẽtes
illius uides? Nam gratiæ quidem, ò Dioſcuri, illius multæ, & præcipue quoti-
es cantat, & delicatior paulò eſſe cupit, aſinus ad lyram, ut dici, ſolet. Sed tu fru
ere eo, digna utiq; exiſtens, ac puer uobis naſcatur, patri ſimilis. Ego uero etiam
ipſe inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etia-
am uicinam ueſtram, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas au-
tem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYR.
Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dorio. Cæpas ſiquidem illi fe-
res ex Cypro, & caſeum ſcilicet, quando ex Gythio nauigabis.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVID ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insaniit ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluſit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uidelicet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam Lydij generis, actoni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerũt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clàm subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cæterà uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Nã ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã & insanam gloriæ cupiditatem, præcipue Philosophorum, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatum relinquant. Atq; eius rei exemplum, Peregrini huius mortem describit, qui ut famam aliquam sui relinqueret, in Olimpijs constructo rogo, seipsum in ignem ultrò coniecerit, atq; ita extinxerit. Quanquam autem potiſsimum ea commemorat, quæ circa mortem illius acta sunt, id quod etiam inscriptio ac titulus pollicentur, interim tamen & uitã eiusdem, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorum postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiam modum & causſam mortis, in qua præcipue nitebantur sectatores illius, refellit ac refutari facit. Nimirum ut eam inuidiam à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, non ita leue, aut uile apud multos fuiſse, præsertim imperitiores, quibus facti huiusce nouitas admirationem mouerat. Quemadmodum & ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificam illius mentionem

enim facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadam animi pertinacia, uitæq; tædio mortem ultrò sibi conscisisse, quemadmodum & alios quosdã eiusdem professionis uiros fecisse aliquando legimus. Sed quòd idem hoc in Olympijs potissimum, & frequentissimo hominum conuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam ex iis auidè capiant, in summam interim temeritatem et infamiam præcipitentur, nihil neq; pensi, neq; moderati habeant, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam tulisset, ἀλλὰ τοῦτον παραιτοῦμαι μὴ γενέσθαι, φασι. Cæterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex seuerioribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uideri uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Musonio, & cæt. quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipsorum neglectos atque præteritos, repudiatus.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

FELIX ille Peregrinus, aut quo nomine potissimum delectari uisus est se ipse nominãdo, Proteus, illud ipsum Homerici Protei passus est. Nihil enim non gloriæ gratia fieri sustinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus esset, postremum ignis quoq; factus est. Vsqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus est post Empedoclem, nisi quòd hic temerarium facinus celare conatus, clanculum in crateras se dedit præcipitem. Porrõ generosus ille populosissimo Græcorum conuentu obseruato, ingentissimaq; pyra constructa, tot ac tantis testibus conscijs insiluit, ac orationes nonnullas super hac re ad Græcos habuit aliquanto ante quàm hoc ausus est. Videor itaque mihi uidere te nimium huius senis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par est te exclamare: O insipientem insipientiam, ò ærumnosam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere consueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta sunt, ego uero iuxta rogum ipsum, insuper antè quoque in copiosa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot senis arrogans consilium admirationem incusserat. Erant autem aliquot alij, qui & ipsi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis discerptus essem, uelut Actæon à canibus, aut consobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit nosti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, supra Sophoclem & Aeschylum. Ego uero ubi primum in Helin ueni̇ssem, illorum certamine eò illectus atque perductus, statim Cynicum quendam inaudiui, magna & aspera uoce consueta illa, ac uirtutem ex triuio intonantem, omnesq; indiscriminatim dicterijs & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio desijt. Hæc quemadmodum dicebantur, prò mea uirili cuncta tibi ex ordine percensere conabor. Tu uero hæc planè ita se habere cognosces, quippe qui ipsis uociferantibus non semel astitisti. Proteum, inquit, audet quispiam ambitiosum dicere, ò terra, ò Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinque millia talentorũ ultrò reliquit, qui ex urbe Roma eiectus est, quem sole longè illustriorem esse constat, qui cum ipso Olympio commissus decertare possit. At quia ignis adminiculo è uiuis se subducere statuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris discessit & Hercules? nonne ita Aesculapius & Dionysius fulmine? Nonne postremum & Empedocles ita in crateras semet immisit præcipitem? Hæc ubi dixisset Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex assistentibus, quid

Narratio

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad Proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquam ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut præceptorem eius Antisthenem, nec ferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabat autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisum esset illi similes eos quodammodo inter seipsos seruare, eiusmodi fine orationi imposuit. Duo hæc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominum commertio ad superos hæc statua migratura est, cæterum per ignem abiens nos orphanos in terris destituet. Hęc ubi cum multo sudore diseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristem ac lachrymantem consolantibus. Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modum orationem suam exorsus est. Posteaquam maledictus Theagenes sceleratissimis orationibus suis lachrymãdo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum pleroſque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, ò uiri nobis peræquè faciendum est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? Vt autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa suscepit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uim constrato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur. Hæc atque eiusmodi missa mihi facienda esse uidentur, etenim lutum adhuc informe erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus imis rijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quãm tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga seipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidicit, circa Palæstinam sacerdotibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præ se esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

Vita Peregrini, & res eius.

mysterium

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non mediocrem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantissimus, conciliauit. Itaq; postquam in carcerem coniectus est, Christiani hanc rem grauiter & indignè ferentes, nullam non impendebant operã, & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præstabant. Ac mane quidem illico uidere erat iuxta carcerem præstolantes anus, uiduas quaspiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo somnũ capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quinetiam in Asia pleraſque urbes fuisse constat, à quibus uenerũt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quantum studium & celeritatem in hoc ostendant, siquid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoque multæ tunc opes ab illis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos esse. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non panci sua sponte semet occidendos offerũt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemadmodum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis defecerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impostorem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturq; esse cõmunia, quę citra fidem exactè exploratam in cõmunem usum à quoq; deferente suscipiunt. Quòd si quis præstigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, & rei faciendæ adpositus eos accesserit, breui admodũ opulentus efficitur, quippe qui hominũ idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, Peregrinus tandem liber dimissus est ab eo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philosophiæ commertio gaudente. Qui cum illius subolfecisset arrogantiam, quòd iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit paternæ cædis memoriam nõdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira per uicacitate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaq; maiorem possessionum suarum partem in peregrinationem, ac tantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, triginta talentorum summam non excessit, non, ut omnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falsò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua supellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Potissimum uero, ipse populus indignabatur, senẽ frugi, ut illi, quibus usus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiẽ fuerat occisus.

Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminisceretur, unde uim & periculum à se declinaret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero iam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma-

nutenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciuibus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quam sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egeni & inopes, neque non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uerè Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimãs, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contrà deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circunstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates, multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat. Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, neq; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuicijs impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, Peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipub. procurationem obibat uir sapiens, electum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus, propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam electus. At enim iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epicteto consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremum ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat, modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollitie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis implicati, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum ab omnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti di-

Musonius. Dion. Epictetus.

scrimini

ſcrimini uitata morte ſe ſubtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio-
nem per quadriennium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compo-
ſitam ad Græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc fa-
ctæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus *Occaſio ne-*
negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem *ue mortis.*
friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat ampli-
us nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admi-
rationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem
conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagra-
bat. Ad extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt,
eaq; de re in Græcorum multitudinem ſermonem iam ſparſit, quòd ſtatim à pri
oribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet.
Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; *Confutatio*
comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero il *eiuſdē, à gene*
li, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nulloq; modo è uita profugi *re & modo.*
endum. At ſi immobili propoſito prorſus conſtitutum habet mortem cum uita
commutare, conſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę
ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ
ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam hercu-
lea tantopere delectatur, cur non potius per ſilentium electo quopiā monte mul
tis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt
Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna ho-
minum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolum uidebit, alioquí haud indignus
exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorū
pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem
iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignum nefarijs factis ex
hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare.
Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortem eſſe uelociorē
aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os a- *mors per*
periendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpe- *ignē*
ctaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarā
eſſe, ſacro in loco comburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriētes religioſum du
citur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodū iam olim quidam cupiens glo
rioſum et celebre apud poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cum nul *A cauſa &*
lam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcendi rationem, Epheſiæ Dianę tem *fine.*
plum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tanta
gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit. Sed enim, aiunt, illum hæc
ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus
arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem nō illum, ſed uos, nun-
quid etiam maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi to
lerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris ter-
roribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè
uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantum hac in
re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorem ad contemnenda pe
ricula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantum con
curſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltem ſpectaturi ſint, proinde
ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos uestros illius æmulos fieri? Haud-
quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eun
dem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſ-
ſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen pre
cedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ue-
luti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

meris felix euadere, perpræceps saltem in ignem illapsus. Neq; enim in pera aut baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculum posita sunt, & imitatu facilia, & cuiuslibet hominis. Ipsum finem & caput æmulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis ficulneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tandem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à sanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua causa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, nõ secus atq; Brachmannes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum posteaquam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè assari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flammis subitò & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei comprobandæ iam percensent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Ac iam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haudquaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prędicare non uereant, quòd per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnum incident. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Ioue natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidam mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percensea mus uersiculos:

» Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
» Per loca sacra Iouí rutilum succenderit ignem.
» Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Alia à causſa & collatiõe.

Elusio cognominis et potestatis diuinæ.

phœnix.

Confutatio oraculi præ cęstionem.

Nocti

Noctiuagum, ut iubeo, placate heroa colentes »
Conceſſa Alcidæ ac Vulcano ſede propinquum. »

Hæc quidem Theagenes ex Sybilla ſe audiſſe falſò prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Poſtquam multiplici Cynicus cognomine Proteus »
In flammam ſeſe per præceps iecerit acrem, »
A furijs uanum propter compulſus honorem, »
Protinus occiſi, uiuum quicunq; ſequuntur, »
Vulpicanes alios imitari fata decebit. »
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem, »
Quamprimum ſaxis populo lapidetur Achiuo. »
Ne dum friget iners nugas producat acutas, »
Vſuram exercens, & plena & diuite pera, »
In patria nummoſus habens ter quinq; talenta. »

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uiſus eſt uates eſſe quàm Sybilla? Sed iam tempus eſt admirandis illis diſcipulis Protei circunſpiciendi, ubi potiſſimum ſemetipſos purgent in aërem. Hoc enim ipſi combuſtionem. Hæc cum dixiſſet, certatim ab omnibus circumſtãtibus ſuclamatum eſt, comburantur iam illico flammis digniſſimi. Ac ille quidem deſcendit ubertim ridens. Porrò Neſtorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit illico. Cumq; dicturus aſcendiſſet, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percenſens qui deſcenderat. Minimè uero compertum habeo, quod nam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione ſe rumpente, abibam uiſurus athletas. Iam enim certaminũ iudices et arbitri in circo eſſe dicebant. Et hæc quidem acta ſunt in Helide. Cum autem ueniſſemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accuſantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illorũ cõtinuo ad manus deuenerint. Donec progreſſus ipſe Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaſpiam de ſe ipſe habuit, nimirum quibus exercitijs uitam ſuã tranſegiſſet, quibuſq; in periculis uerſatus fuiſſet, tum quantas & quàm duras difficultates philoſophiæ gratia per omnem ætatẽ pertuliſſet. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille diſſeruerat. Ego uero ſaltem pauca quædam præ circumſtantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, poſteaquam multos idem patientes cernerem, abij longum ualere iubens Sophiſtam ſemet perimentem, ſuiq; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, auream quoque ſe uelle imponere coronidem. Conſentaneum autem eſſe, ut qui Herculeam uitam exegiſſet, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis diſcederet, aëriq; miſceretur. Ac eam quidem utilitatẽ, inquit, ſtatui præſtandam eſſe hominibus, ut commonſtrem illis, qua ratione & mentis conſtantia mortis acerbitas reſpuenda ſit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præſto eſſe. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant, exclamantes: ſerua te Græciæ ſaluum atq; ſuperſtitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice, quæ facienda decreuiſti. Horum itaq; diuerſo ſtudio ſenex non mediocriter perturbatus eſt, ſperans omnino ſe ab omnibus retentũ iri, quo minus in ignem ſe mitteret præcipitem, ſed inuitum et nolentem illis reſiſtentibus in uita ſe manſurum. Ac ſanè cum præter ſpem atq; ſententiam accidiſſet, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris ſpeciem uultu ac colore præ ſe ferret, per Iouem timore impendiò magis perculſus, ſubtrepidauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riſerim.

Neq; enim commiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uicio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirantium reijciens, ignarus miser, quòd eos quoq;, qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tempus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodronum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero eò uentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum igne suscepto in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter subministrabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde admotis facibus maximum ignem succenderunt, nempe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero fac maximè attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insilijt, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem nideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorum, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autem Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec unà cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam ò stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odore omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos depingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me conuicijs proscindebant. A nõ nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturæ, ut præceptoris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ò amice, uoluebam, identidem me cum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas, quippe qua sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperentur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tendebat, ut alijs admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabant adhuc ipsum uiuũ relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemadmodum aiũt, factitare Brachmannas, quãdo pyram sint inscensuri. Itaq; multos illorum ab incepto itinere absterrui, dicens omnem

Quæ circà mortẽ Peregrini acta, et quomodo idẽ perierit.

rem

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ò amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratię uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodum tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum tulisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Mecũ interrogabant, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominum celebritatẽ uenissem, in uirum canum incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circunstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatũ. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deierans, quòd ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulò antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorũ mentem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quę propter ipsum ut uerisimile est breui euentura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices nõ aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrum Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Heliensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero & hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haudquaquã amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire non poterat. Vnũ ad huc si addidero, uerborũ finem faciam, ut abundè habeas quod rideas. Siquidẽ illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domũ ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se adiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cum mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quã sat erat, ut opinor, cum auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subitò correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desideranter postulantẽ, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: q; si prorsus mortis amore & cupiditate teneretur, ipsam ultrò breui ad ianuã esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hanc maturandã esse uideretur. Ad quę ita respondisse Proteum aiebat. Atqui haudquaq; perinde celebris et gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cæterum ego quoq; illum non ita multos ante dies unctum conſpexi, quemadmodum præpharmaci amarulentia fleuerit. Vides ne ut non omnino Aeacus cæcutientes ſuſcipiat. Non abſimile ſiquis iamiam in crucem aſcenſurus digiti uulnuſculo medeatur. Quid tibi facturus fuiſſe uidetur Democritus, ſi horum ſpectator contigiſſet? Nunquid pro dignitate uirum deriſiſſet? Et unde tantus miſero riſus ſuppetiſſet? Proinde, amice, ride & tu ipſe, ac tum maximè & effuſiſſimè, quoties alios eundē admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philoſophos, quos ſub fugitiuorum nomine non ſolum ipſos per ſe homines facinoroſos, ac perditos pleroſq; oſtendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honeſtis ſtudijs, nullo diſciplinæ inſtitutos, ſed ſolum uenteris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac ſecuritate, libidini atq; alijs uicijs inſeruire poſſint, ad hanc profeſſionem prorumpere docet. Fingitur autem Iupiter cum Mercurio de eo, quod nuper in Olimpijs circa Proteum accidiſſet, ſermonem habere (quæ occaſio Dialogo eſt) atque ibi inter narrandum Philoſophiam aduenire, multa querentem ac deteſtantem, de moribus & uicijs recentiorū ac nuper natorum Philoſophorum, ut qui nō ipſi modo, nihil dignum hac profeſſione agunt, aut tractent, uerum etiam iniurias ac fraudes, quibus alios circumueniant, ſub hoc ſpecioſo titulo tegant. Expoſita interim à prima origine, qua de cauſa Philoſophia primum in terras à Ioue demiſſa fuerit, qui homines philoſophari primum cœperint, & quale poſtremum hoc hominum genus ſub hac profeſſione ſeſe uenditare ſoleat. Qua querela Iupiter pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculem unà cum Philoſophia, ad puniendos huiuſmodi impoſtores demittit, qui, ducente Philoſophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quoſdam ſeruos, philoſophorum nomine ſeſe tuentes, & quandam Laconici cuiuſdam uxorem, libidinis cauſſa ſecum circumferentes, indicant & adiutante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, & malè multatos dominis ſuis in ſeruitutem reſtituunt. Vtrum autem ex uero aliquo facto occaſionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertum eſt. Loci certè, ac nominis mencio, quam ille ſubobſcurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notum eſt, & Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à ſeruis ad Philoſophiam progreſſi ſunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis ſtudio, quàm ignauiæ & ſecuritatis gratia, quemadmodum et noſtra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus excitati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philoſophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordium ab eo, qd proximè in Olympijs cōtigerat circa Proteū de quo in ſuperiore narratione.

VERA neque dicunt, Pater, quòd in ignem quidam ſe ipſum coram Olympijs iniecerit, homo iam ſenex, nec ingenerosus ad talia præſtigiator? Siquidem ita nobis Luna retulit, ſe illum ardentem uidiſſe dicens. IVP. Et admodum uera ò Apollo, atq; utinam nunquam facta fuiſſent, APO. Num adeo bonus ſenex erat, & indignus, qui in igne periret? IV. Et illud forſitan. Cæterum multam me tum memini inſuauitatem, ob nidoris, qualem ab toſtis humanis corporibus exhalare par eſt, fœtorem pertuliſſe: etenim ni confeſtim in Arabiam, ut habebam, diſcedens abiiſſem, ob fumi, certè ſcias, fœditatem periiſſem, & tamen in fragrantia tanta, aromatumq; copia, necnon thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiſci, et graueolentiam illam dediſcere uolebant; ſed & nūc cum tantum recordor, quaſi nauſeo. APOL. Quid nam ò Iupiter, uolebat cum ita ſe ipſo abuteretur? aut quodnam inde bonum, ſi in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclem ante ipſum criminari uideris, qui in Sicilia & ipſe in crateras inſiluit. APOL. Melancholiam quandam mole-

moleſtam dicis. Cæterum iſte quamnam tandem deſiderij cauſſam habebat? IVP. Ipſius tibi ſermonẽ referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ acceleras aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſeipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur ſi lia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideó ne illos fugis? PHI. Nil tale, ò pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdem ſtruxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, neque Philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ò Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hisq; ornati, hi mihi ſubeſſe gloriantur, ac nomen noſtrũ præ ſe ferũt, diſcipulos, ſectatores ac contubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ò pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia. uerum qua re potiſſimum te potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam uitam, iniquitate, & iniuſticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, tu rerum humanarũq; quòd tanta caligine conflictarentur, miſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarũ ritu uiuerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cũ me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ò filia, ob ignorãtiã ſint affecti, ajebas quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miſeret, te, quam ſolam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo ſub initium te deuolantem homines ſuſceperint, & quę nunc ab ipſis perculeris? PHI. Perrexi igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mihi difficilius opus eſſe uidebatur, Barbaros uidelicet inſtituere et docere, hoc primum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanquam qui facile ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabã, frenum ſuſcepturi, iugoq; collum ſubdituri forent, ad Indos primo mouj, gentem omnium quæ uiuunt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, ut ab elephantis deſcendentes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circũhabitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cętera & hoc audio, quòd in rogũ ingentem aſcendentes, ſponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidẽtes. ſed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri conſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcendi, execrandoq; illoq;, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; concilio maledicerent, latrãtesq;, domus poſteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachmannes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacerdotibus & prophetis illoq; cõgreſſa ſum. Quos cum diuina docuiſſem, in Babyloneм perrexi, Chaldęos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græciam præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cũcta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantãdo muſica eos cogeret, quoq; ueſtigia

confeſtim

Occaſio ſequętis in philoſophos inuectiuæ, adeoq; & totius actionis.

Propoſitio & ſumma negocij.

Narratio ſimul et querela Philoſophiæ, qua propoſitã rẽ confirmat, deſcribẽdo & cauſſã ſiue initiũ phörum. & totum nitæ genus.

Qui primi philoſophari cœperint.

Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij.

Chaldæi.

Scythæ.

Thraces.

Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri valens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrám ue quandoq; cernens, nihilominus tamen exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrãtur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoque & dubiæ, necnon absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo põst Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinã nunquam factum esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondum mihi, õ Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantum modo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, õ Iupiter, audi: Scelestum quoddã hominum genus est, et ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscum ob negotiorum multitudinem ã pueris conuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, & ad filandum apta, ductilisq;, cum illæ tramam uertunt, uel licium circunuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quę à quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodũq; homines loquendi eorum libertatem toleraui, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conuenirũt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quę uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligẽter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaq; socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicta præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiã cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agũt, quemadmodum Æsopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninã induisset pellẽ, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodũ, ut nosti, sunt facilia, et ad imitandũ leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij. uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaquã solita, cæpé ue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recẽtiores et siccati, q solũ quæstum ex philosophiæ professione sectãtur.

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus et interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipſi dicunt, pecora detondent, multosq; dare exiſtimant, uel habitus uenerati one, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq;, ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philoſophantes collocarentur, nec eſſet qui talia diſcerneret & dijudicaret, ſi tantũ exteriora eſſent ſimilia. Quandoquidem nec principium redargutionis ſuſtinent: ueluti ſi dicatur, quis ille ſic ornatus, & tam repente: ſed confeſtim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam ſcilicet, cõ fugiunt, lignumq; promptum eſt. Proinde ſi opera quæris, ſermones multi: q; ſi à ſermonibus iudicare uelis, uitam conſiderandam eſſe cenſent. Tali igitur impoſtura ciuitas repleta eſt uniuerſa, & maximè ſub Diogenis, Antiſthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum eſt in canibus, ueluti cuſtodia, uel domus tutela, aut herilis amor, ſiue memoria minimè imitantur, uerum latratu, guloſitate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, menſarum denicq; frequentatione, his perquàm diligenter elaborant. Atqui paulo pòſt quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent deſertas cum cernunt ſe laborantes & operibus deſudantes, ab aurora ad ueſperũ uſq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam ſuſtentare poſſe. Segnes uero & ſubdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem poſtulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; ſi acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur ſeculũ, ſponteq; mel ipſum ex cælo in ora influere. Proinde res minus eſſet moleſta, ſi cum tales ſint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nũc uero cum admodum caſti & ſeueri ab extra, & in publicis appareant, ſi puerum nacti fuerint formoſum, uel mulierem ſpecioſam, aut quid ſilentio dignum ſperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hoſpitum ſuorum adulterantes uxores abducunt, Ilienſis illius iuuenis inſtar, tanquam & ipſæ quoq; philoſophaturæ eſſent. Inde communiter illas, uniuerſis coeuntibus proſtituentes, Platonis ſe legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto ſacer ille, mulieres communes eſſe debere cenſuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum eſſet recenſere: & hæc faciunt quomodo putas, dum ipſi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter ſe inuenies contrarium, quàm illorum ſermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam aſſerunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adſentationem ipſam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipſi nec linguam, niſi mentiendo, mouere poſſint, uoluptates omnibus ſermone inimicæ, Epicurusq; hoſtis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuiſſimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos ſuperant. Non paruũ igitur riſum ſpectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito caſu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile prę ſe ferentes. Os uero ſpuma, uel potius ueneno eſt refertum, ne tu illic cũ fœda illa euomitur illuuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentũ, Hercules, neq; poſſidere dignantur, obulus ſufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons ſeu riuus ſuppeditabit. At paulo pòſt, non obulos uel drachmas paucas, ſed totas poſtulant diuitias, adeo ut mercator quiſpiam tanto impleri onere poſſet, quantũ illis ad quæſtum Philoſophia confert. Inde poſtquam ad ſatietatẽ uſq; corraſere, ac frumentati ſunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonunquam, ac ueſtes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon inſtructas domus totas emũt, Cratetis peræ, Antiſthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philoſophiam iam conſpuunt, omnesq; tales eſſe arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non deſinunt, adeo, ut longo iam tempore, impoſſibile mihi fuerit, uel unũ ex eis conciliare, ſed planè Penelopes illud patior, etc.

Amplificatio à periculo & conſequentibus.

Alia ex effectibus.

Vicia morũ, et repugnantia doctrinæ

Habitus oris

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantis uero & iniustícia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernũt inanem, minimè à risu temperant. IVP. Proh ò dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũq; gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei extempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducẽtes, properiter in uitam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruum, te absoluere putato, si tam scelesta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei símũ repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ò Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ò Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: an campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; confestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgentes, minimè asperitate deformes, tanquam subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ò Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proinnos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellãdi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his consortium. Cęterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Benè dicis, sed qui nã hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ò uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis pręstigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes; nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enumeremus pręconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicum, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floscúlos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et cuẽtus consilij, qua & id qd uerbis suprà Phia cõquesta est, re ipsa spectandũ exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiorum interuenunt.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nunc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeip ſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dici tur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quo niam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quiſnam ô Her cules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad can tum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm ca nore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercuri ſaluete. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam in habitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attendè, annon mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua & indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.
MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.
MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis.
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

† Scarabeus.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſa es canibus, quin ipſam ex ipſis conce piſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem; ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitan, uel panis fruſta. MER. Minimè per Io uem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſthac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius: proh riſu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulſor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe. MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum ex ueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, triceps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur; mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum * quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamen prius flagellatum. Inde & hũc Picatoribus tradi,

† Lecythus.
† Lecythus.

Sententia de pœna deprehenſorum.
* Lecythionem.

ut pereat, uulsus primo, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum subla-
eum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah
ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad Picatores
iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

*Saturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorem Saturni instituta, quæ mense decembri, initio à decimosexto ca-
lend. Ianuarij facto, per proximos dies septem peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebantur, neque
pœnæ à nocentibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signum libertatis erat) per urbem liberè ua-
guri, atq; aleæ uacare, & cum ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq;
accipiebantur, ijdemq; inter se dona mittebant, quorum quæ mittebantur, xenia, quæ uero referebãtur, apopho-
reta uocabant. Id quod cum ex alijs scriptoribus, tum ex Martiale præcipuè apparet, qui postremos suos libros
illorum titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omnia; in deterius abeunt tempore)
pauperes à diuitibus non eodem modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis
nixdum gustatis, semijeiunis, & esurientes interim è conuiuio discedebant: deinde neq; munera eodem precio,
quo olim referebant, occasionem inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinem illam pro suo iure, ac mo-
do exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalitia quædam munera, legenda proponeret. Quanquam neque
hic ab ingenio suo quicquam recedit, pariterq; & deos & homines more suo incessit. Nam Saturni fabulam quo
que persequitur, & uaecordiam ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat,
à Ioue regno depulsus. Et Ioucm ipsum accusat, ut qui citra delectum, & inæqualiter bona, fortunaq; homi-
nibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimendo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tra-
ctantur. Cæterum primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potissimum tradit, ficto Sacerdotis & Sa-
turni colloquio, quorum alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis
esse negat, interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, deniq; cur hoc festum institutum sit exponit, re
fictata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amissione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur.
In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi
festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à di
mittendis ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quan
tum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autori
tatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd
eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille, leges dictauit. Posthæc in epistolis in prioribus qui-
dem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiam, petit à Saturno, ut cum diuitibus
agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; uestes & pecunias,
& cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæquali-
ter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, ad-
dita etiam collatione diuitum, & hypotyposi quadam morum ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia
mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se po
stulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamen respõdet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc lõ
ga commonitione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum di-
uitias quàm uoluptatis secum habere.*

*In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem
Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut bene gniores
erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faci-
ant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consue-
to, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos et intemperantes
se gerere, ut eos deinceps omnino excludendos censuerint. Veruntamen ex illius consilio denuo admissuros se eo-
os esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.*

SACER-

IC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimum abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem teipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumenti ex tuo ſentiam imperio, néue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide. Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne graueiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quùm ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptem duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſque de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, putà diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imõ ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diuti temq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſiquis uniuerſi imperij uim expendat, niſi fortè tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cũmque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique uictum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de ſeipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnũ hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio et occaſio dialogi.

Ritus ſaturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.
Transitio & reiectionem. SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quę debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respõdebo, si fortè quod rogaris sciero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, esset; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reuerítus adeo canũ ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.
Cõfutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Satur. cap. 8. uide. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi siquis esset Thyestes, qui ab impio circumuẽtus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret lese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello conflíximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq;: Porrò neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senectam & podagrosus quũ essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut plerique mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ętatis facinora punienda: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum curritãdum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exiguũ temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quisquam erat seruus.
Origo et causa festi. SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi respondes, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummũm millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, néue semper ploraret

sese

sese unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi tales, quum ipsi toti essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, siquis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (fatscio) discerperẽt, haud aliter incursantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputãdum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non ad modum ad rem pertinentia. Quare nunc istis tandem omissis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: senes repueraſcere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uidebor mihi rectè facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant. *Digressio in præsentes mores.*

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAEC ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis præscripsi. Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atque hac quidem specie mihi uisus est. Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem habe-

Præfatio in leges, quæ auctoritatem illis parat.

tem, cum iam esset gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus

quæ ego minimè communitus eram. Multò magis autem, quòd cum feſtum inſtaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipſi res non admodum ad feſtum inſtructas eſſe. Iam à tergo accedens, aureq; prehenſa, ac uellicata (Nam hac ſpecie ſeſe mihi conſueuit oſtendere) Quid iſtud ſibi uult (inquit) Cronoſolon? uidere mihi ſollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac ſceleſtos homines opibus ſuperfluere, & ſolos delicijs frui uideam, ipſe uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, ſummaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, relquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad feſtum attinet. Sit autem hæc corrigẽdi ratio. Abi Cronoſolon, ac mihi leges aliquot conſcribito, oſtendens quid obſeruãdum ſit in feſto, uti ne diuites inter ſeſe feſtum celebrent, ſed uobis ſua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conſcribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingreſſus, ordine me docuit. Deinde cũ cuncta perdidiciſſem: Et illud, inquit, illis dicito, niſi ſeruarint hęc, tum ego profecto ſine cauſſa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus ſim, ſi cum patrem Cœlum execuerim, non item caſtraro diuites iſtos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri ſeſe adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, ſi leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragendi feſta.

Lex prima: Nequis quid intra feſti tempus agito, neq; publicum, neq; priuatim, niſi quæ ad luſum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opſoniorum & bellariorum artifices ſoli in opere ſunto. Aequalitas omnibus eſto, ſeruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Iraſci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas eſto. Nequis argentum, ueſtemue expendito, neue inſcribito ſolennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, niſi ſi quæ ſint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem reſipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis et tractãdis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

Lex ſecunda: Multò ante feſtum diuites ſingulorum amicorum nomina in tabella ſcribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis ſupereſt ueſtium, & quicquid eſt cultus pinguioris, quàm ut ipſis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu ſunto. Cæterum ante ſolennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejiciuntor ſordes, auaricia & quæſtus, & ſi quæ id genus alia ſunt pleriſq; diuitum domeſtica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto *Ioui* diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa ueſperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Diſtributis autem pro cuiuſq; dignitate muneribus, ante ſolis occaſum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue ſunto, atq; hi certiſſima ex familis fide, iamq; natu grandes. Aſcribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; ſuſpectos habere poſſint eos, qui perferunt. Atq; ipſi miniſtri unico quiſq; calice epoto, domum recurrunto, neq; prȩterea quicquam ab eis poſtulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum eſt geminam accipere portionem. De muneribus quàm modeſtiſſimè ſimul, & quàm pauciſſima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quiſquam aſcribito, nec odioſẽ laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali ſorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, ſeruanto. Neue cui muneris pœnitentia ſubito. Quòd ſi quis anno ſuperiore peregrè fuit, eaq; cauſſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites ſoluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, ſi qui fortè & hoc debent, neq; ſunt ſoluendo. In ſumma uero, multò ante illud illis eſto curæ, ut cognoſcãt, qua re maximè

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quid quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Néue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod faustí sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerituę, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Néue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. *De modo & rõe conuiuiorum.*

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nūc res habēt, formi

Propositio

Ab incõuenienti.

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histrionem animo cõcipe, qui altero pede prælatis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modũ instructus ingrediatur, uides necessariò futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quo

Ab exemplo & uita ueteri.

que ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quũ tu solus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contrà non satis idonei sumus, qui uel plumbũ uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum pleriscq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abũdant: quanquam his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites conspiceremus tanta fruentes felici

Amplificatio à collatione diuitum.

tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuò festum diem agere: me uero, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, si unde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, nasturtiũ, aut porrum, cepásue, alii ũmue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ

Redit ad propositionẽ, et leges quoq; præscribit.

mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant. Porrò ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra fuũ incommodũ dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut conuiuent singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud isto quidẽ pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neq; ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquũ est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem ossa tecta apponat. Vtq; præmoneantur pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrũm septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipsi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi contrà musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris nouarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita sit, festum uerè festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul atque loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea

Epilogus & comminationem.

placentę

placentæ dimidium: utq; ſus ac ceruus, neq; non ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de ſolis bobus commemorat: imò ut non ſerpant ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq;: utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu aufugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è theſauris effoſſum, noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent) dum ipſis poculum porrigunt, ſubitò defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, niſi deſinant uſqueadeo ſuis priuatim ſtudere commodis, uelintq; in commune diuites eſſe, nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRMVS MIHI CHARISSIMO SAL.

QVID tu, obſecro, nugas iſtas ad me, ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc eſt imperium. Etenim demiror te, ſi ſolus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare deſtiterim, ac priuatus eſſe cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum iſtiuſmodi curam agit. Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque, ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaque grauioribus incauſſis, de quibus ſcribis, ut delicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, decq; auri hemina, neque non de ueſtibus, ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcio tote pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opiparè cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis: ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum, quę iſtos diſcruciant? Quòd ſi noſſetis metus & curas, quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum, ut ſi præclara res eſſet opulentia, aut regnum, depoſiturus hæc, alijſq; ea ceſſurus fuerim, patererq; ut nũc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui, idq; ſapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contrà naſturtium, porrũmue aut cepe per feſti tempus, opſonij loco arrodere, cuiuſmodi ſit, conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis, minimeq; moleſtũ. At poſtea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordiũ ab increpatiõe.

Propoſitio & reſponſio ad ſuperiorẽ petitionem.

Digreſsio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua ſorte contenti ſint, plus oneris eſſe diuitijs quã uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, cõacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantũ aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperietis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus p communatio nem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expositione.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituatur, neq; decere, ut huic super sit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quòd si quãdo uobis uisum fuerit, & illorum

Propositio I. de uestibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernæ, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec pluſquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de causa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas peossideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum nõ sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cõuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gracijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referũt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt, ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquũ fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè ruta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumenti à signo & causa.

A cõsequenti & conditiõe pauperum.

Amplificat ab euitatis malis.

A periculo.

DIVITES SATVRNO SALVTEM.

Exordiũ ab extenuatiõe accuſationis.

NVM putas Saturne, de rebus iſtis ad te ſolum ſcripſiſſe pauperes? Quin potius Iouis ipſius aures iam obſurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac ſimul & fatum incuſant, quòd non æqualiter diſtribuerit, & nos, quòd nihil ipſis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum ſit Iupiter, penes quos ſit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noſter es. Nos enim omnia iſta quę ſcribis, ob oculos habentes quàm ſit honeſtum de magna rerum copia opitulari iis, qui indigent, quantoq; ſit iucundius, ſimul cum pauperibus uerſari, & conuiuium agitare, ad eum modum aſſiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil poſſit incuſare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt ſibi paucis opus eſſe. Deinde ubi ſemel illis fores aperuerimus, nunquã deſinũt alia ſuper alia poſtulare. Quòd nili protinus omnia, ſimulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuicia, etiam ſi quid de nobis ſit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè ſcire quæ dicunt, propterea quòd nobiſcũ conſuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut ſi nihil demus, illos prorſus habeamus hoſtes, aut profuſis omnibus, ipſi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda ſunt, uerum inter cœnas ipſas non ſatis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, ſed ijdem ubi plus ſatis adbiberint, tum uel puellæ formoſæ cyathũ porrigentis manum uellũt, aut concubinam, uxorémue ſollicitant. Poſtremo conuomito conuiuio, poſtero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum ſitierint, eſurierintq;. Quòd ſi hæc aduerſus illos mentiri uidemur, ueſter ille paraſitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis menſæ honorem admiſſus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus eſt. Hæc atq; huiuſmodi ſunt, propter quæ in poſterum ſtatuimus, quo res noſtræ ſint in tuto, ne poſthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd ſi te autore, pacto recipiant, ſeſe moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitioſè in compotationibus admiſſuros, age, conuiuant nobiſcum, ſimulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, ſicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac ſumptus augebimus: in ſumma, nihil omittemus officij noſtri, modo uiciſſim deſinant ipſi arte nobiſcum uiuere, ſintq; pro paraſitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis deſideres, ſi ipſi quoque ſuo fungi uolent officio.

Propoſitio. et dilutio criminis p̃ regeſtionẽ, qua uicißim pauperes accuſant immoderatiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo ſub cõditione in poſtulata Saturni conſentiunt.

SYMPOSIVM VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI *Eutychio ſuo S. D.*

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctiſſime, plurimum habeat artis, ob decorum mirè ſeruatum in perſonis tam multis, tamq; diuerſis: tamen aliquot repperi, qui dicerẽt eſſe premendum, quòd liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philoſophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iuſtius eſſe ſtomachandum in huius ſeculi mores, quo nidemus Philoſophorum ac theologorum ſcholas multò puerilius etiam inter ſe diſſidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis profeſſores nihilo minus cruentam eſſe pugnam, quã in eo conuiuio fuiſſe Lucianum, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum, quoniam fortè ἀσκάλαφον ὄρνιν reppereri, & tamen parum uidebatur egere, Eutychio dicani. Bene uale, ἀγαθὴ τύχη, ut planè ſis quod dicteris. Antuerpiæ, Anno M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorum mores & uitam Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto comprobat. Eſt autem hiſtorica quædam rei geſtæ commemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionum Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatem uocati, poſteaquam uino incaluere, profecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo contenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut ſaucij nonnulli, ac mutilati è conuiuio aſportati fuerint. Rurſum autem ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alius autem per literas cum Ariſtæneto expoſtularit, tragicè propè in eum debacchatus, quòd præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod foris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgi ora conuertit, non hac ætate modo (quod tamen grauiſſimum eſt, quando & Chriſtianos eſſe plerique ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitentur) uerum olim quoq; eadem ſimulatione, ijſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirum ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterum ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, quã longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, & cæteris uicijs turpiſſimè interim ſeruientes. Et accidêre ſanè etiam noſtra memoria huiuſmodi quædam exempla, conuiuio huic non admodum diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel pro leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero contentiones inceperint, uel quia alicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiam crediderit philoſophos illos ueteres (quanquam indignum adeo eſt, tam uenerabile nomen in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdam immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus non alia re, q̃ ſolo titulo ac nomine differunt, cum cætera, ut habitus differentia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionum atq; doctrinæ diuerſitas, in utriſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cum ſumma ſe ſtiuitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamen ſeriò quoq; ac uerè idem monet, nullum eſſe precium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimum eſt, accommodet, eoſq; illos, qui ſolos libros ſpectant, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi aſſerunt, perpetuò tenentur, à recta ratione, boniſq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur autem Dialogus hic Conuiuium, uel Lapithæ, quorum prior titulus ab argumento & re ipſa ſumptus eſt: alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; feruntur.

PHILON, LVCIANVS, PHIL.

OVAM quandam & uariam diſputationem Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnam apud Ariſtænetum: tum philoſophicos quoſdam ſermones dictos, ac ſuper his ſummã contentionem exortam fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiam ad uulnera uſq; rem proceſſiſſe; deniq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptum. LVC. Atqui undénam Philon iſta reſciuit Charinus? neq; enim is nobiſcum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens; ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, paulo q̃ ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertí, certiue referre potuit, qui nõ ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiã ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta doceri, te adirem iuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe: ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminiſſe: quippe qui eiuſmodi non obiter neq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quòd ſobrij per ocium tutò ac citra ſanguinem, extracto teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordiũ ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Super cœnam ſunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat oblitioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi adamussim exquirere, quę rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico quidẽ rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cęterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicã, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus. Sed illud mihi primo respondeto loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleantidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHIL. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: *tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo.* LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: *præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum.* PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritis. Verum heus Luciane, quinam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum ẽ Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: *et hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor.* Deinde *Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atq; ad refellendum instructum.* Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quũ ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quẽpiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istięus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unã cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti prȩcipuum quendam ac primariũ hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam sponsam mulieres (erant autem cõplures) occupabãt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Conuiuarũ personæ, et quo loco q̃sq; accubuerit.

loco

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicã Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cęteris ſapientiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerum & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariuſq; erat apparatus & omnifugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſese optonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; pleriſq; turpiter atq; impudẽter uiſus eſt feciſſe: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Inſanis Menelaẽ. Alius rurſum:

Verum Agamemnoniæ menti non iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſẽ lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerent Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum, Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenijſſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, mulicbre quiddam ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeã, quemadmodum facitis uos, mollibus inſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiam obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiũ luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haudquaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ percon-

Cœnæ deſcriptio.

Cynici inter uentus, et occaſio turbæ.

tabatur, quidnam ſibi uellent tam multa, tam magna pocula, quæ non minus ueſui poſſent eſſe fictilia? Verum Ariſtænetus iam obturbantem, moleſtumq; eſſe pergentem, in præſens quidem compeſcuit: miniſtro innuens ut ingentem calicem, infuſo meraciſſimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uiſus eſt optimè excogitaſſe: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix eſſet autor futurus. Hunc igitur ut accepiſſet Alcidamas, aliquantiſper ſilentium agebat, ac ſoloſternens ſeſe cubabat ſeminudus, quemadmodum facturum ſeſe fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, ſimulq; dextra ſcyphũ ſuſtinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix aſſiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum adſtabat (erat autem is pocillator egregie formoſus) ſubridentem uidiſſem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, ſi quid ſit elegantius ac ſcitè factum) iam admodum attentus obſeruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo pòſt, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad ſubſtrictum digitum rurſus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non ſenſiſſet opinor, eoq; non recipieret, in terram delapſis drachmis ſtrepitus eſt concitatus, moxq; amboꝑiter rubore ſuffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè ſedebant, cuius nam eſſent illi nummi, cum & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem ſtrepitus acciderat ſibi excidiſſe diſſimularet. Verum ea res tum neglecta eſt, ac conniuenter omiſſa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidiſſent, præter unum (ut mihi quidem uiſum eſt) Ariſtænetum. Nam is paulo pòſt puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator aſſiſteret, ui delicet ex exoletis illis, ac robuſtis, mulioni, aut equiſoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, ſummum alioqui allatura pudorem Cleodemo, ſiquidem ad omnes permanaſſet, ac non protinus occupans Ariſtænetus eam ſopiſſet, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam eſſet nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto ſilentio ſimul, & ad fœminas conuerſo uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum riſiſſent omnes: Rideatis, inquit, ſacrilegi, quòd ſpõſæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud ſcito opus eſt, ni ſcyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego ſum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robuſto: ſimulq; cum dicto, ſeſe magis etiam renudabat, etiam uſq; ad illa quæ ſunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arriſiſſent conuiuæ, indignatus ille ſurrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipſo teſtans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forſitan & baculũ illiſiſſet alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuiſſet illata. Nam hanc ſimulatq; conſpexit, lenior ac mitior eſſe cœpit, ac ſtomachari deſijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti eſſe cœperant, & clamoribus undiq; perſtrepebat conuiuiũ. Nam & Dionyſidorus rhetorem illic agens, orationes quaſdam pronũciabat, laudabaturq; à miniſtris, qui à tergo aſſiſtebant. Et Iſtiæus Grammaticus uiciſſim, qui poſt illũ accumbebat, uerſuũ centones quoſdã recitabat, Pindari, Heſiodi, & Anacreontis carmina ſimul contexẽs atq; cõſarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, oppidõ ꝙ. ridiculã. in primis aũt illa, perinde quaſi uaticinans, de his quę poſtea acciderũt:

Commiſere ſimul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctuſq; coortus.

Notatio philoſophorum

Ita uocãt decem Muſarũ

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, paucos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quid iam torsisset: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eò, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò lucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderãt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, aiebat autem in mora fuisse Polypreponten ubicinem, dum hunc phreneli correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius ueniisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo, tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem ceciniisse, praueq; atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluã, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus pr

Alcidamãtis et Morionis concertatio.

Digressiũcula de Medici & Phreneti congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q; ad conuiuiũ uocatus nõ fuerit. Propositio

„ teriſ, idq; quum uicinus eſſem. Proinde tua cauſa magis diſcrucior, qui qui-
„ dem te tam ingratum præbueris. Nam ipſe felicitatem nequaquam in hoc ſta-
„ tuo, ſi quis mihi impartiat, uel ſuem ſylueſtrem, uel leporem: uel placentam: quę
„ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam
„ hodie quũ apud diſcipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uo
cant) cœnam, non annui tamen uehementer obſecranti, tibi ſcilicet demens ego
A collatiõe. memetipſum reſeruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
„ ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid ſit rectius dignoſcere, nec apprehen-
„ ſiuam illam phantaſiam habes. Cæterum haud ſum neſcius, unde mihi iſta ſint
„ profecta: nẽpe ab egregijs iſtis philoſophis tuis Zenothemide ac Labyrintho.
„ Quibus equidem (abſit inuidia dicto) uel unico ſyllogiſmo mihi uideor os pro-
„ tinus obturare poſſe. Alioqui reſpondeat iſtorum aliquis quid ſit philoſophia,
„ aut hæc quæ inter elementa tradũtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid
„ interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid ſit ſyllogiſmus cornu-
„ tus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem iſtis fruaris licet. Nam ego
„ qui ſolum in bonis ducam quod ſit honeſtum, facile tulero contumeliam. Atqui
„ ne poſſis poſthac ad iſtam excuſationem confugere, ut dicas te mei oblitum fu-
„ iſſe: nimirum in tanto rerũ ſtrepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie ſum
allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rurſum in Caſtoris ac Pollucis tem
Ab exemplo deorum. plo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc reſponderim. Quòd
ſi tibi uideor cœnæ gratia ſuccenſere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis ni-
mirum ipſam etiam Dianam indignantem, quòd ille ſe ſolam non adhibuerit
ad ſacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re ſic
alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat, ſeu non ſuccurrerat illi:
Acriter eſt offenſa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio ſolij
Qua parte ſæuum ſpectat aduerſa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rurſum Sophocles:

Immanis apri triſte monſtrum, in Oenei
Immiſit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus miſſis ferire ſpiculis.

„ Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiuſmodi præterito uiro Di-
„ philum ad cœnam adhibeas, cui & ipſi filium commiſeris tuum. Idq; rectè. Eſt
„ enim iucundus adoleſcenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obſequatur: atq;
„ adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidiſſem & aliud quiddam. Quod quidem tu
„ ſi libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum eſſe cognoſces. Verũ non conuenit
„ obturbare in nuptijs, neq; accuſare quenquam: præſertim criminibus uſq; adeo
„ fœdis ac pudendis. Tametſi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui du-
„ os iam diſcipulos à me retraxerit: ego tamen ipſius philoſophiæ cauſa reticebo.
Porrò famulo huic mandaui, uti ſi quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui,
uel placentæ, mihi deportandam, ut iſthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne
reciperet, ne ad hoc ipſum à nobis miſſus fuiſſe uideatur. Hæc amice quũ lege-
rentur, ſudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, ſimulq; iã illud quod uul
go dici ſolitum eſt, optabam, ut terra mihi dehiſceret: quũ uiderem eos qui pre-
ſentes aderant ad ſingulas epiſtolæ partes inter ſe ridentes, potiſſimum autem
hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tantumq; ſeueritatis præ ſe feren
tem. Admirabantur igitur, quòd eiuſmodi uir eſſet, hactenus fugiſſe ſeſe, barba
uidelicet ac uultus auſteritate deceptos. Cæterum Ariſtænetus mihi quidem
haud uidebatur hominem contemptu negligentiáue præterijſſe, uerum quòd

deſpe-

deſperaſſet,ſi fuiſſet inuitatus, unquam adduci poſſe, ut annueret, utq; ad eiuſmodi res ſe morigerum præberet,eoq; ne tentandum quidem eſſe putaſſe. Ergo poſteaquàm puer iam legere deſiſſet, uniuerſum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos,quòd hi iam metu trepidi ſederent,ac pallidi,ipſaq; uultus inconſtantia ac perplexitate crimen agnoſcentes, ab Etœmocle intẽtum.Porrò Ariſtænetus quanquam eſſet ſanè perturbatus,uehementerq; conſternatus animo,tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere,ſubridẽs interim, ac puerum redire iuſſit, reſpondẽs, ea ſibi curæ fore.Paulò autem pòſt ſurgens & Zeno clanculum ſeſe abduxit è conuiuio,ſubmonitus à pædagogo,ut diſcederet, innuente, idq; tanquam patris iuſſu. Ibi uero Cleodemus,qui iamdudum occaſionem quæritabat(Nam geſtiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quòd non reperiret cauſam ad id ſatis idoneam) tum igitur,anſam præbente epiſtola: Huiuſmodi, inquit,facit egregius ille Chryſippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula miſera,neq; quicquam præter rogatiunculas,et umbras duntaxat philoſophorum.Cæterũ Etœmocles ſunt plerique omnes. Videtis quàm & ipſæ epiſtolæ graues ſint ac ſeniles.Poſtremo Ariſtænetus hic Oeneus eſt,Etœmocles Diana,Dij boni,quàmbenè auſpicata omnia, quamq; congrua celebrandæ feſtiuitati. Ita per Iouem,inquit Hermon,ſupra hunc accũbens: inaudierat autem,ut opinor,aprum quendam Ariſtæneto paratũ, ut in conuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intẽpeſtiuè factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Ariſtænete,fac quàm primum ſacri partem mittas, ne ſenex interim iſte fame pereat,tanquam Meleager tabefactus. Tametſi nihil queat acerbum accidere,quandoquidem Chryſippus hæc indifferentia cenſet eſſe.Itáne uos Chryſippum nominatis inquit Zenothemis,erigens ſeſe,maximaq; uoce intonans: An ex uno homine,qui non legitimè philoſophiam exerceat, nempe præſtigiatore iſto Etœmocle,Cleantem ac Zenonem metimini,uiros ſapientes? At qui tandem eſtis ipſi uos,qui hæc dictitat an non tu Hermon Caſtoris & Pollucis cæſariem,quam habebant auream,circũtondiſti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Soſtrati diſcipuli tui uxorẽ ſtupraſti? Nónne in adulterio eo deprehenſus nefandiſſima paſſus es? An non igitur ſilebitis,cum huiuſmodi dedecorũ uobis ſitis conſcij? Atqui non ſum meæ ipſius uxoris leno,Cleodemus inquit,quemadmodũ tu, neq; diſcipuli diuerſantis apud me uiaticũ ſuſtuli,quòd is depoſuerat, eoq; facto rapuiſſe me per Palladem deierãs abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; diſcipulos obtorto collo in uincula duco,niſi in tempore mercedem perſoluerint. Verũ illud,inquit Zenothemis, haudquaquam poſſis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret miniſtraſſe. Atq; interea fortè bibebat,quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè ſemiplenus) in duos illos profundebat.Porrò conſperſus eſt pariter & Ion,idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus.Hermon igitur demiſſo uertice merũ è capite abſtergebat,eos interim qui præſentes erant atteſtans, quòd id genus cõtumelijs eſſet affectus.Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primũ conſpuebat Zenothemidi: deinde læua comprehenſum à barba,plagam in tempus erat illiſurus,ac ſenem fortaſſe necaſſet,ni Ariſtænetus dextram ſublatam retinuiſſet.Is mox tranſcenſo Zenothemide inter utrunq; medius aſſedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem iuter ipſos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam.Primũ illud ſtatim occurrebat: nullũ eſſe operæprecium,ſi quis diſciplinas perdiſcat, ni ſimul & uitæ rationes, ad id quod eſt optimum,accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent,quàm factis ipſis ſeſe ridiculos exhiberent. Deinde & illud uenibat in mentem,ne fortè uerum eſſet, quod uulgo plerique dictitarẽt, uidelicet

Contentio et pugna philoſophorum.

Quomodo et quatenus philoſophandũ ſit, digreſſio.

erudi-

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputãs, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecorè sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contrà sapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuicijs certabant, & supra modũ sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterum admirãdus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo conuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nẽpe hanc, quòd non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceſſerat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cõueniet modis. Respondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum exomnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causę, semper apud diuites hæretis, fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cæteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, cum omnes quiaderãt, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocãt, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Redit ad rẽ, & collatione amplificat.

his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo pòst, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypiam uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nã ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat cõuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Attentio & cataſceue ad ea quæ ſequũtur.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quę mihi, & Chereas item quæ sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion et Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ spectabat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quæ sese spectabat, eã quę ante Hermonẽ *Altera pugna, atrocior paulò, superiore.* facebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contrà nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterũ irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cęteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unũ Ionem, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidem scyphũ è mensa sublatum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & spõsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, et illiso suo baculo, Cleodemi quidẽ caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuenetu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alij has studeant compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio ceciderint, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centauros q; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, prosici scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Põst ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agẽs asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm attestaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iã uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciis reuincto capite, eidem impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, plericq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ô bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus ebria Euripidis honestatis.

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuũm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatō exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quæ nam ipsa Dea esse, à plerisque putetur. Posthæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulachra deorum, ueluti per pompā quandam, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Cōbabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitādam eiusdem rei suspicionem, sibijpsi uirilia præcidit. Atque in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, et id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorū obseruationibus ac sacris plerag; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tā prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianum, Ionica dialecto, qua per totam hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autem & Bambycem ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, & à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriam uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienum, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quando & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nonnihil facere uidentur. Verborum eorum sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dici à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, nequis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidem Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc manssisse, ut quoties deam precarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa parātos ac coctos apponere, elixos pariter et assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumāt. Ac paulo pòst idem addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, misit. Quod, si uere ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Strabonem placet, manifestū ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

» Ἄτεργα γάτις ἀΘάργις, id est, absq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomē fecere.

Proœmiũ ab occaſiõe loci

ST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et eſt quoq; ſacra Iunonis Aſſyrię: cęterum nomen hoc, uidet mihi non ſtatim ab initio urbi, cum cõdita eſt, impoſitũ fuiſſe, ſed antiquitus quidem aliud fuiſſe, poſtea uero, cũ ſacra ſibi magna ſubinde peragerentur, in hoc cognomentũ euaſiſſe. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipſa ſunt. Dicam aũt & leges, quibus in ſacris utuntur, & ſolẽnes conuentus, quos

Propoſitio.

celebrant, & ſacrificia quę peragunt. Dicam aũt et quęcunq; de illis traduntur, qui templũ hoc conſecrarunt, & de æde ipſa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Aſſyrius ipſe exiſtens, & eorũ quæ narro, alia quidem ipſe coràm uidi, alia uero à ſacerdotibus edoctus ſum. Quæcunq; igitur antiquiora me ſunt, ab ijs

Narratio p collationem.

narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos ſcimus, Aegyptij dicuntur & deorũ noticiam percepiſſe, & templa cõſtituiſſe, lucoſq; & conuentus ſolemnes ædidiſſe. Primi aũt & nomina ſacra intellexerunt, & ſermones ſacros docuerunt. Deinde uero, non multo tẽpore poſt, ab Aegyptijs Aſſyrij doctrinam de dijs acceperunt, & ſacra templaq; erexerunt, in quibus et ſimulachra poſuerunt, & ſtatuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios abſq; ſimulachris & ſtatuis templa erant. Et ſunt in Syria quoq; templa, non multõ

Hercules Tyrius.

Aegyptijs ætate poſteriora, quorum ego plurima ipſe uidi, Herculis uniq; æquę cum eſt, illud uidelicet quod Tyri eſt: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: ſed quem ego dico multò uetuſtior eſt, & Tyrius heros. Eſt autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Aſtartę

Aſtarte.

ut quidem ipſi dicunt. Aſtarten autem ego puto Lunam eſſe. Cæterum ut mihi ex ſacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud eſt, Cadmi ſororis. Hanc autẽ fuiſſe ferunt Agenoris regis filiam, & poſtquam amplius non comparuit, Phœnices ipſam templo honorarunt, & ſermonem de ea ſacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cum eſſet, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomiſma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet inſidentem tauro, Iouí uidelicet. Cæterum ipſam ædem non omnes confitentur Europæ eſſe. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Aſſyrium, ſed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipſe non uidi, ſed tamen magnum etiam hoc, & peruetuſtum eſt.

Venus Byblia

Porrò & Bybli uidi, templum magnum, Veneris Byblię cognomento, in quo & ritus quoſdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipſe ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percuſſus Adonis fuit, in ſua terra contigiſſe, & in memoriam rei, uerberantur annis ſingulis, & lamentantur, & ritus ſolemnes peragunt. Ac ipſis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Poſtquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus eſt, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum exiſtenti, poſtea autem, ſequenti die, & uiuere ipſum dictitant, & in aërem ſurſum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipſos Apis mortuus eſt. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæſtum corpore faciendum, proſtant. Forum autem illud ſolum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in ſacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud ſeſe humatum eſſe Oſyrim Aegyptium, luctuſque & ritus hoſce non Adonidi, ſed Oſyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei ſibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, ſeptem diebus, quantum ſpacij ex illa in hanc eſt, enatans. Ac uenti ipſum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nuſquam aliò, ſed ſolum Byblium

perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tũ Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui ẽ bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorum, Fluuius quidam ex Líbano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Líbanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dicitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ô hospes, per Líbanum defertur. Líbanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio símilis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiusce causa, haudquaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo præciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuę religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primũ atque præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secretò in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro se orsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quã diu templum hoc duraſſet, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualdè fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haudquaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuium.

Mentem de ijsque in reliqua Syria sunt, iã p adeptationẽ ad id. qd Hieropoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion. & de Diluuio.

generationem, prudentiæ ſimul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipſe habebat, impoſitis in eam & liberis & uxore ſua, conſcendit. Cæterum cum ipſe ingrederetur, uenerunt eōdem & apri, & equi, & leonum genera, & ſerpentes, aliaq; quæcunque tellure paſcuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad ſe omnia, atq; ea ipſum haudquaquam ledebant, ſed magna inter eos, Ioue ita diſpenſante, concordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua ſuperabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De iſs autem quæ mox conſecuta ſunt, fertur alius quidam ſermo, ab iſs qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certè admiratione dignus: quòd in ipſorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam abſorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta ſunt, & aras conſtituit, & ædem, ſupra hiatum illum, Iunoni ſacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & eſt ſub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus ſit, equidem neſcio. Is utiq; quem ego uidi, paruus eſt: ſignum autem, quo fidem hiſtoriæ huic faciant, hoc peragunt: Bis uno quoque anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam non ſacerdotes modo, ſed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare deſcendunt, atq; omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, poſtea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immēſam uim aquę. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi iſtam inſtituiſſe ferunt, ad teſtandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetuſtior igitur ſermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babylonicam illam, cuius multa paſſim opera per Aſiam extant, etiam hanc ſedem conſecraſſe putant, cæterum non Iunoni, ſed matri ſuæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, ſpectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quātum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piſcis caudam deſinentem. At hęc quæ in Sacra ciuitate eſt, tota mulier eſt. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Piſces, rem ſacram exiſtimant, neq; unquam piſces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem ſolam non edūt, ſed hæc ſacra ipſis eſt. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipſis Dercetūs & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piſcis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad poſtremum in columbam uerſa eſt. At ego ipſam quidem ædem Semiramidis opus eſſe, fortaſſis permiſerim, Dercetūs autem ſacram eſſe, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nōnulli ſunt, qui piſcibus non ueſcuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aūt & alius ſermo ſacer, quem ego à ſapiente quodā miro audiui: Quòd uidelicet ipſa dea, Rhea ſit, templum autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem ſacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in ſacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Poſtquam enim ipſum caſtrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere deſijt, formam aūt fœmineam aſſumpſit, ueſtemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & ſacra peragebat paſſim, & quæ paſſus eſſet, narrabat, Rheāq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cū illi, qui trans Euphratē incolunt homines, neq; ipſum, neq; ſacra eius reciperent, hoc in loco templū conſtituit. Ac multa ſigna adſunt deæ, quæ ipſam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipſam ferunt, & tympanū habet, & coronam in capite turritam geſtat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aūt & de Gallis idem, qui in tēplo ſunt, quòd Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ aūt caſtrari ſoleant, & Attem imitentur. Cæterum hæc mihi cōuenientia quidem uidentur eſſe, uera aūt non, quoniam de caſtratione aliam quoq; audiui cauſam, multa hac fide digniorem.

II. Opinio.

Derceto.

III. Opinio.

Attem uocat, quē alij Atyn tertiis deliu.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt: IIII. Opinio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullũ manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca aduenìebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebat, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respondit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo uoce & imagunculæ uocãtur apud Græcos, quæ fidiculis tractæ uel saltãt uel alios motus referunt.

De æde & eius ædificatione.

Stratonice ab Antiochi amor ergà illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam condituram eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine aduleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tũ ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cũ uxore mea hinc profectum, & ædificium abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, neue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus indeabducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens in terram, huiuſcemodi quædam cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quam nunc poſtremũ aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſubleuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatisq; uirilibus, in anguſtũ quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter et melle, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cũ ipſi iam tempus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter præcioſiſſima domi repoſitũ habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac cuſtoditum mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatẽ ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbũq; cęlabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut regi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; continuè, ac Combabam uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aũt cum inopia conſilij, nullũ huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiã quærere

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Cõbabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicicią & innocentiam ſuã redemerit.

cœpit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipſa autem aggredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuſcemodi quædam animo cogitare cœpit, ut poſtquam uidelicet uino ſeſe inebriaſſet, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetraſſe, quod poſtularis, non ita magnus pudor eſt, ſed eorũ quæ aguntur, ſingula in obliuionem retrò abeunt. Poſtquam igitur apud ſe iſta conſtituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta diſceſſiſſent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obteſtabaturq; illũ, & genua eius prehenſabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipſumq; opus detrectabat, denicq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa neſcio quod magnũ malum in ſe ipſam facturam eſſe ſe minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifeſtã fecit, & quicquid à ſe ipſe paſſus eſſet, enarrauit, ipſumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præſens ita deſtitit, amoris aũt haudquaquam oblita eſt, ſed per omnia conuerſando illi, hanc quaſi quandam conſolationẽ amoris, cuius effectũ conſequi nequiuerat, quærebat. Eſt aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiſcant mulieres, et uiciſſim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quiſquã zelotypia ſiue æmulatione aliqua cõmoueatur, ſed ipſis res hæc in primis ſacra cenſetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita geſta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accuſabant illos, & quæ facta eſſent, cõmemorabant. Quocirca dolore accenſus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt ſermonẽ quendam neutiquam uerũ recenſent, q; uidelicet Stratonice, poſtquã ea conſequi, quæ expetiuerat, non potuiſſet, ipſa ad uirũ ſcribens, Combabũ ultrò accuſarit, tanq; qui ad ſtuprũ ipſam ſollicitaſſet. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phędra Cretenſi, hoc idem & Aſſyrij de Stratonice confitentur. Ego quidem igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phędrã talia perpetraſſe, ſi modo Hyppolytum Phędra uerè amauit, ſed hęc in medio, ita ut ſunt, relinquamus. Cęterum ubi nuncius in Sacram ciuitatẽ peruenit, Combabus & cauſam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defenſio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipſum continuò rex cõprehendi iuſſit, & in cuſtodia tenuit. Poſtea aũt præſentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accuſare cœpit, adulteriumq; & intemperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter cõmotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam feciſſe, ut qui & adulteriũ commiſiſſet, & fidem fregiſſet, & in deam impius fuiſſet, in cuius opere huiuſcemodi perpetraſſet. Multi autẽ aſtantes, coarguebant ipſum, quòd uidelicet manifeſtè uidiſſent, ipſos mutuo congredientes. Omnibus itaq; poſtremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus eſſe Combabus, ut qui capitalia peregiſſet. Ille uero hactenus quidem ſtabat, nihil dicens. Poſtquam autem ad ſupplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depoſitum uaſculum repopoſcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum cauſſa interficeret ipſum rex, ſed quòd ea, quæ abiens apud illum depoſuiſſet, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæſtore, iuſſit afferre ea, quæ cuſtodienda ei tradidiſſet. Ille ubi attulit, reſignato Combabus ſigillo, ea quæ incluſa fuerant, commonſtrauit, & quæ ipſe paſſus eſſet, expoſuit, atque ita dixit: Nimirum iſta, ò rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter ſuſcipiendum mittebas, inuitus ibam, ac poſtquam magna neceſſitate à te compulſus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum ſim, tamen contumeliæ in uirum coniugem accuſor. Ille autem ad hæc ſtupefactus, amplexatus pariter ipſum eſt, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetraſti? cur autem teipſum indigno adeo facinore ſolus uirorum deformaſtiſ

Non ita prorſum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem ſuſtinuiſti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aſpicere unquam contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quiſpiam hæc ita uoluit, principio quidem tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipſorum ſycophantarũ: poſtea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immenſum, & ueſtes Aſſyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quiſquam à noſtro conſpectu prohibebit, ne ſi cum uxore quidem unâ concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad ſupplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima concíliata fuit.

Videbatur autem nullus Aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mittebatur, ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa, ut æreus in templo ſtatueretur. Stat itaq; præmij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri ſimilis, ueſtitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere, in ſolatium eius, quod paſſus ille fuit, eiuſdem affectionis ſocietatem ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt, & eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis caſtrandi cupiditatem in mentem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille ob uirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum conſuetudo illa, poſtquam ſemel cœpit, etiam nunc manet, et multi quotannis in templo hoc caſtrantur, & emaſculantur, ſiue Combabum hoc pacto conſolantes, ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi, ueſtitum uero uirilem amplius non habent, ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem conuẽtum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe, & ueſtem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum, quo pacto execentur, et de ſepultura, quali ſepeliantur: prẽterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt, & de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam.

Redit ad rẽ, & de poſitu ædis commemorat.

Locus quidem ipſe, in quo templum conſecratũ eſt, modicus quidam collis eſt. Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propè paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiam ſingulis annis bis aſcendit, habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierum. Aſcenſus autem iſtius cauſſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cũ dijs ſermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines paſſim in montes, & in altiſſimas arborum aſcenderunt, aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis ueriſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Coniecturam autem inde capio,

De cõſcenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunq; Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quędam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quis piam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas conscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atque aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quam ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Actibi à longè ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haudquaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haudquaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quod uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidē manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstū habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestē exornant: foris aūt & aliud illi aurū circumpositum est, & lapilli ualdè pręcioſi, quorū alij quidem candidi, alij

Scorpius facit.

Descriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est, Vranam. de qua suprà.

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile est, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus respondens. Ab hoc multus fulgor noctu resplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipsum quidem lumẽ emarcescit, speciem autem præ se fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipso signo deæ est. Si ex aduerso steteris, ad te aspicit, quòd si inde tranſeas, uisu te sequitur, & si alius quispiam aliunde ipsam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq; aliud quoddam simulachrum stat, aureum. Cæteris haudquaquã simile, formam quidem propriam non habet, aliorum autem deorum species gerit. Vocatur autem signum etiam ab ipsis Assyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium posuere: sed neq; de generatione ipsius, neq; de specie quicquam dicunt. Atq; ipsum alij quidem ad Dionysium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea insidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud signum esse. Proficiscitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipsa autem æde ad sinistram ingredienti, stat princi-
Solium Solis & Lunæ. pio solium Solis, ipsius autem effigies non adest. Solius enim Solis & Lunę simulachra nõ exhibent, Cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas esse aiunt, simulachra fieri, neq; enim illorum species aut formas manifestas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus esse manifestas, neq; quenquam illos nõ uidere. Quare quam nã causſam
Apollo, & quo pacto ui tacinetur. illorum effigiendorum esse, cum in aëre appareant? Ac post solium hoc, signũ Apollinis positum est, non quale uulgo consueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem isti Apollinis barbati simulachrum effigiant. Atque hoc facientes, sibi ipsi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Causſa uero ipsis uidetur insciti magna, esse, cur imperfectæ deorũ formæ ac species fingantur. Nam iuuenem esse ipsi adhuc imperfectum existimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini suo affingunt. Soli enim Apollinem uestibus exornant. De operibus autem ipsius, multa quidem dicere possim, sed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna sunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios sunt, multa autem & in Africa & in Asia item multa, sed illa quidem neq; absq; sacerdotibus neq; absq; interpretibus responsa dant. Hic autem Apollo & ipse per se mouetur, & uaticinia ad plenum usq; per se peragit. Modus autem eorum talis est. Postquam illi placitum est uaticinari, in sede sua primum mouetur, sacerdotes autem ipsum cõtinuò in sublime attollunt: quòd si non attollant, ille & sudorem emittit, & se in mediũ etiam emouet. At postquam illi subeuntes portant ipsum, tum & illos secum agit, circum circa uertendo sese, & ab alio in alium subinde transilit. Postremo princeps sacerdotum supplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero si quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem si quid approbat, agit in anteriorem partem gestantes, perinde ac si currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; sacram rem ullam, neque priuatam absq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempestatibus omnibus, & quando amplius futuri non sint. Prædicit item & de signo illo, quando proficisci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præsente fecit: Sacerdotes, attollentes ipsum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipse uero in aëre solus ferebatur. Porrò autem post Apollinem simulachrum Atlantis est. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recẽsebo autem quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxtà autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam ledunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Iouí quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibiis canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque ij nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si eximprouiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorũ simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupitet illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nõ possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unquam profectionis istius, periculũ feci. Quę uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suũ ipse resoluens effundit, sed gallus

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De Sacerdotibus.

Lacus extra templũ sacer

De Panegyricis conuentibus.

I.

II.

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquam uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, & cerã repoſcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ nouí, maximum incipiente uere peragũt, atq; illud pyram alíj, alíj autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè acritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem cõtinuò omnia crematur. Ad hoc feſtum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ſignæ quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulneranturq; cubitibus, & interga à ſe mutuò uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alíj autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtquã enim cæteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit: & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuò ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferunt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſuperne injjciũt: atq; hæc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hęc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſeipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque non niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculosq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alíj autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Prętera ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingunt, ſceleratí & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quæ ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, factitantur. Vir quiſpiã quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precando, poſtulat, ut prę ſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigi-

Redit ad Gallos, et de eorum caſtrationem, & cæteris ceremonijs tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omina exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriũtur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodem loco demittunt, non tamẽ eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̃ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidẽ in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs conſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atque hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummã indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodã colore tractatum. Nõ enim ſimplici uia, aut uulgatis laudãdi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodãmodo poſtpoſitis et reiectis, á confeßione hoſtis, potißimã encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iſſet, in Therſagoram poetam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadam Homeri & Demoſthenis, & eorum quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poßint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cum perſona Demoſthenis, tũ cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterãt. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorum lectione ſpectandum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potißimum ſequenda, Therſagoræ iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicante. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, á Therſagora, homine poëta, perficitur, Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur: ſed quã ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſerió agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, et in ſchola exerceri ſolitis rationibus uerſaretur: deinde et carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarum rerum cõmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius, & de rerum geſtarum excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud, opinor, neq; firmius quicquã afferri potuit. Eſt enim ea demũ uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur, quippe, quinihil laudaturus facilè in eo, quem odit, fuerit, niſi ad quod ipſe

uirtutis de ueritatis natura compellitur. quæ eiusmodi sanè est. ut quod infrà ipse Antipater ait, Honestæ res, etiam apud hostes honestæ ducantur, & uirtus laudem suam, ubiuis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

VM in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die 16. paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, ex istimo eum plerisq; uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et interrogaui quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quòd illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cũ instituissem, ait ille, huc ueni, neq; animad uerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: et mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, ad hunc, inquit, eundum mihi est, ut eũ salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenì obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornãdum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrũ aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ocioſum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cũ à meta procurrendum esset, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cõferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THERS. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demosthenì magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut equespe ditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe susc ipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, qui ppter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierũt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quas similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud

I Encomij pars. Collatio Homeri & Demosthenis. et primo qđ ad ingenij uirtutes attinet. et hic obiter obserua, quid in autoribus potißimum obseruandũ sit.

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiam conetur se incluſum in caueam seruare. Denique infinitæ sunt similes utriusque sententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi sæpe uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigante segniciem suorum ciuium magna libertate, q̃ in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore sono repręsentat, quã Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica. Sicut neque desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ asperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aspernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea causſa duplo plus habet negocij, quàm Demosthenis encomium: non ob illam causſam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes præter ipsam poëticam, cætera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis: nec satis constat, utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melissigenæ fuisse, quàm hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista, cum sint ignota. Valdè igitur angusta erit Encomij materia, si nullæ res gestæ, & carmen tantum laudandum erit, & sapientia ex uersibus æstimanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, & in promptu est dicendi de rebus certis & celebratissimis: tantum uerbis opus est, tanquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum & splendidum fortuna Demostheni concessit? Quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd si mihi Athenæ contigissent, poëtica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, colonijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppeteret. Idq; encomium non existimarem prætermittendum esse, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Isocrates Helenæ præconio inseruit Theseum. Poëtis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius esse calatho, Itaque etiamsi omittam Athenas, occurret pater præfectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est, quàm præfectura classis. Quòd uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutionem & studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; studijs eius nullæ extent historiæ, Neq; licet fingere eum à Musis accepisse poëticam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quæ ociosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Isocratem, Isæum, Eubulidem, Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ personis accidunt, in quibus Demosthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis

Patria.

Et hic obiter uide, qd in encomijs ſequẽdum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescētia per se proclivis sit ad voluptatem, ac Demosthenī liceret propter tutorum negligentiam voluptates sequi, tamen continuit eum amor virtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit adfectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis locus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propriis facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectū, neue quis quam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cū uaria spectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingeniū ardens, tēperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despicientia, iusticia,

De amore duplici ex Platonis sympo-sio.

Respublicæ gesta.

Amplificatio rerū Demosthenis p dubitationē & congeriem.

iuſtitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréſue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dícam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verum nõ errabis quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare conſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationẽ apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliquà corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſe quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum nõ facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubindè duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partẽ uiam ſternit.

Tacitè aũt et conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, secq; uolutare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non sæpe conatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elemẽtorum, rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & efficiam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim cum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruicissem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repente uelut furore percitus, clauso libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auscultatiõis, sicut Athenis sportulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi comparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum præstiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectasti, ita delectabis haud dubiè & Demosthenis encomio. Postquã igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Thersagoræ imus, sibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: et cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alisodemi & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrõ Antipater in tantã spem erectus anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum introuocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam aduecho in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cum urna & ossibus, si non cõtigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demosthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in consilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argentum offerre soleo, amicicia non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eo-

Nouus paræscene laudũ Demosthenis

Alia confirmatio laudũ Demosthenis à confessione hostis.

Videtur hic deesse quæpiam.

rum

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neque agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherro neso, non ora Helleſponti potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam ſumma libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Euboeam, Megara, oram, Helleſponti, Bœotiam. Et felicis ter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uesperini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similem putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus recẽsuit uidẽtur uerba ẽsse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus & illum ostendit eadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad propositũ redit, & cum Archia colloquiũ absoluit. Amplificatio à collationẽ aliorum.

eius statim illos pœnituit. Etenim non multò post hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autem nihil puduit, lingua incessere homines quondam amicissimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demosthenem maximè omnium hostium? ANTI. Non, siquidem rationem habeam morum & fidei eius, & amem ubiq; integritatem, & constantiam. Nam honestæ res etiam apud hostes honestæ ducendæ sunt, & uirtus ubiq; digna laude est. Neq; uelim esse deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmoniis pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum posset eos occidere. Ego uero, si quem alium Demosthenem maximè admiratus sum, tum quia bis cum eo Athenis congressus sum, tum quia eius laudes ex aliis cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum isto congressi, tantum uincebar actione, sono, compositione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos consilij, cum Græcos Athenas conuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nũquam cedens aduersis rebus. At memini Philippũ de illo sic sentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus est, quem liberè loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus scribis. Nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, reditus, agros: at Demosthenes classes armat, comparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & sæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni non esset commissa summa imperij apud exercitum, cũ omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec post uictoriam desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum inscitiam, & aciem malè instructã, & insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, uicissemus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam intercluserit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagonisten haberet populum Athenienſem, respondebat se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium & Thessalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse, sed Demosthene præsente, frustra inquit, se legatos mittere: Non enim possunt cõtra Demosthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in consilium de toto regno Græciæ constituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimonium, qui solebat eum sæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eum uenire consueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hostis, cũ suprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio testimonij Philippi.

Alia à testimonio Aristotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualdè optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, nõminus obstupuimus, quã alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coràm audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Ita q; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multõ magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, néue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pytæus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius caussa ultrõ ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuiũ beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus nõ potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

Nam illi pro patria mortem obiere.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat sedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demosthenem, præferre inhonestam uitam honestæ morti? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremũ partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniã Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatũ contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quãm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedõtem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quãm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diuerti habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen perue nerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quã generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Persico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum est.

Mors Demosthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrsum hoc loco Lucianus, deorum gentilium uanitatem, atq; stultitiã, more suo deridet: hominumq; superstitiones tacitè reprehendit, qui ridicula adeo, atq; absurda de illis sibi ipsis persuadeãt, ac credant. Est autem festiua quædam imitatio, qua ad exemplum Atheniensis Reip. concilium deorum haberi fingit, superijs uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatem ac cœtum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum fugillator, susceipit. qui principio quidem communi nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlum recepti fuerunt, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur. præcipue uero Dionysium accusat, ut qui non solum ipse aduentitius in cœlo sit, uerumetiam alios quosdam barbaros & informes, numeroq; deorum prorsus indignos secum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & causam, Iouem quoq; in crimen uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, concumbat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Itaque iam illius

exemplo

exemplo etiam deas cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse. Secundo autem loco eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorum indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, consecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipue Aegyptiorum absurditatem persequitur, quorum alij canum, alij boum, alij aliorum turpium atq; brutorum animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorum illa plausibilia, ac uulgò iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturam &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia, & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso autem opere, quiduis potius, quàm uirtutem & honestatem præstiterint. Quòd autem fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, & naturali rerum ordine ac serie, non deorum benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modum accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenensium pscphismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò suprà quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & origines quisq; suæ ad proximum concilium asserre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

E posthac clanculum consusurretis, ò Superi, neq; ad angulos conuersi, naurem alter cum altero colloquatur, indignantes multos parum dignos nostri sympoſij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sentẽtiam, & quæ accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercurij præconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrum uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ò Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspitionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præsenti, & eius monitione totius.

Præconium Mercurij ad exẽplar Atheniẽsiũ.

Ὕλη accusationis.

Exordiũ à præmunitione

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiusdā mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriam nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenū, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi dedi tos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & limis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icarij agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit cāniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumeliosa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberem quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tuum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subdititicium te esse affirmantibus. Cęterū quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero hoc delictorq; principij, & concilij nostri Nothorq; multitudine adulterandi causſam tu Iupiter adeo primus induxisti cū puellis ac mulieribus mortalis cōditionis rem habere sustinens, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendēs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem induēris, ac nobis pro Ioue aut segmētum, aut armilla, aut inauris factus fueris. Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functū esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonū et Endy-

Descendit ad speciē. & primo Dionysiū accusat ut nothū & peregrinū, et peregrinos alios deorūq; cōuiuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule & Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, utq; causſā præbeat.

Amplificatio ab incōuenienti.

Alia ex eōsequentibus.

Endymiona, & Iasonem, & complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur, multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, si adolescentem uerbis conturbaueris, affecto contumeliæ genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus sum, quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens, ac tantum non super capite tuo nidificans, & Deus esse gestiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui, ò Iupiter, Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus, qui indumento Persico amictus, & tyara redimitus est, neq; græcã uocem sonans. Adeo, ut si quis illi nectar propinet, præbibentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines, suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt, non alia ratione quàm Zamolxis seruilis conditionis homo existens, diuinitatem adeptus est, & deorum numero asscriptus, haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia, ò Dij, adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt. Cæterum tu, ò canino rictu hians Aegyptie, qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris, ò optime, aut quo modo deus esse contendis latrando? Quid aũt sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor, qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis, neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percensere & Simias, & hircos, atq; his longè absurdiora, quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; cõscenderunt. Illa itaq;, ò Dij, quo modo sustinetis æqualiu obiscum honore, aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, posteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profectò sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata, quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs, ut deos, deos esse cognoscamus, & caninis capitibus prædictos, canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere, nos uero de his alias per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium, ò Iupiter, & quòd me præfocat Antilochum. Ille inquam, sceleste & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia, multa imprudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præstigijs incantans homines: Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prædicationẽ haberis in precio, sed iam omnis lapis, & quæuis ara responsa dat oraculum petentibus, dummodo oleo perfusa fuerit, & coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia, & Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoque sacra faciũt in Ilio, & è regione Protheſilao, nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegium. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo possunt esse, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus, & natura, & fatum, & fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semet uenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt, sic tamen simplicium animos persuaserunt, ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certò persuasum habens, quòd, etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt, & quæ subinitium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem, ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus, aut natura, aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias, mihi dubium non est, nisi fortasse quispiam surdis sit auribus, ut eosdem uo-

Occupatio alia de Ganymede et aquila Iouis.

Alia accusatio deorum barbarorũ, quã etiã à persona & linguæ illorũ deformitate exaggerat.

Alia Trophonij et Antilochi et cæterorũ, q ex hominibus dij facti

III. Accusatio eorũ numinũ quæ à philis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.

Concluſio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda ſuperſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam ſibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratiõe, ſi ita ſedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti. Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt, ne in immenſum excreſcant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Vt hoc ad exemplũ Athenienſium pſephiſmatũ fictum. Sic enĩ et apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciẽdis in ſenatu decretũ, legeſq; latæ fuere, ut eũ alibi, tum ex orõmbus quibuſdã De moſthenis patet.

COncilio legitimè coacto, ſeptima die menſis inſtantis Iupiter cõſulatum agebat, Neptuno præſidem, Apollo præfectũ. Momus ſcribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Græci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Reipub. communi nobiſcũ participatione nothi & ſubdititi, haud ſcio quonam modo etiam dij eſſe contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut ſympoſium tumultuoſis turbis plenum ſit, obſtrepente paſſim diuerſilingui & undiq; accerſita multitudine. Defecit autẽ ambroſiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, quia ſunt procacitate & immodeſtia, dijs ueris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari contendunt, uiſum eſt curię & populo, ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium; ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligãtur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnante conſtituta eſt: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuerſos in contionem congreget, quicunq; in deorum cõcilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehẽſus fuerit, & ſemel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum aſcenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta ſit, neq; Aeſculapius datis oraculis uaces, aut ſeruiat, neq; Apollo tanta ſoli ſibi obeunda uendicet, ſed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philoſophis dicetur, ne noua ſubinde fingendo comminiſcantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti ſunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut ſacra conſtituta ſunt, illorum imagines ſubuertãtur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuſpiam erigatur. Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet, & aræ loco ſtatuam reponat. Quòd ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit, arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit, ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Momе, & qui ſuffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia, uerum in præſens abite. Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio, uenite adferentes unuſquiſque cognitiones claras, & manifeſtas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit, tum quomodo diuinitatem adeptus ſit, adhæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præſto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNI-

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, et ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, uti amur, quæ cum illi contemnant ac negligunt, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contrà autem Cynicum à finitione opulentiæ & impiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadã diluit. Et primo, quod ad uictũ attinet, ostendit, ut in cõuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & imualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco ut diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariantur, deinde & ipsæ uicißim multorum malorum causæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contrà quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: cõtrà diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiã deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quàm diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

VID tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum ist hoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uicium? LVC. Imò admodum. CYN. Contrã in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugaliùs quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugaliùs per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Sitibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuique est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eõ quo sit necesse peruenit? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nõnne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

Occasio disputatiõis ex habitu cynici

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere cynicum.

Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ.

Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio, CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergò debilius? LV. Non uidetur. CYN. Nec pedes ergo tegumento uidentur egere, nec reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere te facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne alí quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendi co decẽtius. Quanquam si tu his contentus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potũ dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectũ haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam et ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profectò miserũ, etiam si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruãtur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atq; humanè, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unũ duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cętera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oporteat dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchrè conuiuium instruenti símilis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontmentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus

Cõfirmatio ppositionis à natura & fine creatorũ.

Confutatio à simili.

Adaptatio similitudinis.

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patriſq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quàm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; perueniunt. Aurũ ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratacq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, ſomnum ſuauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contingere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iam rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

Cõfutatio ipſarum opum ab effectu & cauſis.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdem maximè beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturã his utuntur, quę à deo præparata ſunt? LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturã detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe participeps, incuſas. Viuo ego tamen quẽ admodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcens, ac frugaliſſimis utens: uariis uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. At qui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miſerum tunc fuiſſe, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: neq; rurſus pauper, qui terra mariq; dominabatur.

Diuitum atq; potentum ineptia.

Collatio ſui.

Ab exẽplo et autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendiſſet impetum, omnes quaquauerſum ſuperabat, nec
quenquam ſui temporis incidit, qui ſe uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad e
humanis exceſſit. At tu illi ſtromata putas, calceoſq; defuiſſe, atque ob id mun-
dum obambulaſſe tantum uirum? Dicendum profectò non eſt. Sed continens
Theſeis erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid The-
ſeus eius diſcipulus? An non rex erat Athenienſium omnium, ac filius etiam,
ut ferunt, Neptuni, ſua certè tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uo
luit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei,
nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt
quàm uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiuſmo
di, nihilo profectò magis quàm leo quiſpiam ſeſe tonderi. Siquidem carnis mol
litiem ac læuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uide-
ri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ
Mecũmodat ad exemplũ ſuũ cultũ & habitum. in equis iubam, in leonibus barbã, quibus deus ſplendoris quandam atq; orna-
menti uenuſtatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor,
ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmu-
lor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & ueſtibus habent, dum
poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullam,
ita ut inſtituit natura, dimittẽtes. At mihi certẽ pedes opto, ut nihil equinis dif-
ferant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more le
onum, nec cibo egeam magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea mihi,
ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum huno
exiſtimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari poſſint.
Aurum uero, argẽtumq; ne deſiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ
quiſquã. Omnia nanq; mala inter homines ex hoc cupiditate naſcũtur, & ſedi
tiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habẽdi cu
pidinem. At hęc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus
uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plu-
rimum profectò à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo miran-
dum eſt, ſi ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus inſtituto. Sed te
Aliud argu mentũ à ſimi li, quo defen dit habitum ſuum. miror, quonam pacto quum ſuam quandam citharœdo ueſtem tribuas cultũq;,
atq; adeo tibicini ſuum, & tragœdo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriã
nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habendam cẽſes, idq; quum uulgus
malum ſit. Quòd ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinã deceat ma-
gis quàm hic meus, qui maximè luxurioſis pudendus ſit, quemq; illi maximè a-
Antitheſis neſtiũ & cul tum diuitũ. uerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirſutum eſſe, tri-
tum pallium induri, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cin
dorum ornatui ſimillimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquam ab illis poſſit, neq;
colore ueſtium, neq; molitie, neq; camiſiarum numero, neq; lacernis, neq; calce
is, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illis, iam præſertim uos
qui eſtis felicitſſimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odo-
rem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatibus ue-
ro nihilominus quãm illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis
atq; inceditis, imõ uero incedere non uultis, ſed geſtari potius, tanquã ſarcinæ,
alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant, quocunq; ſit o-
pus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, mi
nimè moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc feli-
citatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omnium pœnitet, ac præſentia ferre nõ
poteſtis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optantes æſtatem, æſtate rurſus hy
emem, atq; in calore frigus, in frigore uiciſſim calorem: quemadmodum ægro-
tantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis ue
ro mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam veſtram traducere æquum
cenſetis,

ceatis, nostramq; corrumpere, quum sæpe malè cõsulta sint, quæ facitis, ipsicq; fictis in uestris ipsorum negocijs minimè circumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed cõsuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At similiter quidem uobiscũ agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currẽte non poterat. Quid? uero cum occurrisset ei, rogauit quónam tenderet? Hic respondit, quocunq; hic uidetur, equũ demonstrans. Quòd si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocũq; uideatur affectibus, si gillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unũ dũtaxat equum uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc illũ, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priusquam cadatis, casuros uos esse nescitis. at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego cõsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dij, ut ego, comati barbaticq; sunt, an quemadmodũ uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo deorũ

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Quanquam nec hic dialogus, ut suprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd singula commodè ac suo modo latinè reddi non possent, pro suscepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum quolibet faciendum fuit. Quo equiorem nobis lectorem fore puto, si quæ etiam hic offenderit, quæ expectationi ipsius nõ omnino respondebunt, præsertim cum ipsum quoq; exemplar, quo nos uertendo usi sumus, in quibusdam locis non ita syncerum & castigatum appareret. Tractat autem de Solœcismo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiligmem uocarunt, Græci etiam Solœcon, utq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis esse, planè ac purè dicere, & ab omni uitio sermonis temperare, idq; exemplo cuiusdam, quem Pseudosophistam, à falsa, ut uidetur, scientiæ atq; doctrinæ persuasione, Solœcistam autem ab ipsa re appellat: qui cum profiteretur se & loqui purè, & alios in sermone peccantes deprehendere facilè posse, interim ipse etiam illa, quæ nota ac manifesta sunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias solœcismi formas exemplis cum suis, tum aliorum proponit: postremo autem & quædam explicat, & quod in quo uitium & peccatum sit, ostendit. Propriè autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem si multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm sibi ipsi persuadent, & latinè, & græcè interim se scire, in pleriq; haud dubiè minus ostentationis & arrogantiæ esset.

VM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ ætatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus ita. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantem. Iam pridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue istud commisi.* Tu uero non agnouisti, SOL. Ludis tu nunc. LVC. Non per deos. Nam solœcismo commisso latui te, perinde ac ne sciens. Rursus autem contemplare. Neq; enim te puto intelligere posse. Quoniam alia quidem † nosti, alia autem nō nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est,* tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam utinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres † non animaduertisti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadrifariam * commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosses. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium cōfeciſſe ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neq; enim intelligis. Ac præcede sanè in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum est, * paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamē sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimisi currere leporem celeriter. Nū præteriisti? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipsum hoc, solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiua uox, τὶς id est, quendam. ♣ SO. Hęc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. Et me igitur scies tunc, quando puer quispiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc sugunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissantem * me, neq; crescentes pueruli solœcismum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd

* Fortassis quia dixit, ἄρτι νεωνιά, id est, modo uel pauloante solœcissare gestio. Nā Gaza id aduerbium cum præterito confirmi dicit.

* In eo, ut uidetur, quòd dixit, ἐμὲ μὲν & σὲ δέ, pro τὸν μὲν & τὸν δέ, id est, alia quidē, alia uero.

† Tertium cum dicit, ἄφελον ἄνωϊστον, id est, utinā posis, quo niam ὄφελον ut cætera optādi, cum optatiuo poni postulat. Supràter. quarto autē in uerbo recens natos, opinor, quòd græcè ἀρτιγενέους dixit pro ἀρτιγενεῖς.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc est, in masculino genere τέλον, non in neutro.

* Videlicet, si modo noluerit. Id enim græcè dixit, ἔπρεπε βελήσοντα, præterito tēpore, cum præsenti uel futuro potius debuerat.

† Quoniā uox λαγὼς, & singularis numeri, et dualis est, & itē pluralis, si subdas ἰώτα.

♣ Quod dicēdū uidelicet erat, λαγὼ ἕνα μεθίημι.

* Vel, quia dixit ὅταν δὲ τὸν ἕνα λαγὼ γένωμαι, quasi in intellectu ibi peccatum sit. Vel quia τὰς τίτθας ἡλαττόντων, id est, nutricem sugentiū, pro τιτθίων dixit.

† In eo, opinor, cum dixit, ὡς ἐγὼ τοῦτο πεποίηκα, actiuo pro passiuo usus. possis

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondeat tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πάτρια, id est, Satis habeo paternorum bonorũ. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁλίγα ἐστὶ μεθύσης, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας* Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεσιν αὐτῷ, † duplici uidelicet μι, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eũ autem qui dixerat: δείδομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequéris. Alio autem dicente: τῷ φίλῳ κορυφαιότατος, i. amico maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultrà etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιφανοῦς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς ὡς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συνετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συνετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περίεσπον αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περίεσης, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διεκρίθη πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: τοῖν πότοι δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam τοῖν dices, ut peccamus. Alio autem seriò narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μοχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερᾶναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tũne ad uersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret ὁ τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὦν ὀλίγον, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἆρα μελετήσων ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Exempla quæ sequuntur, græcè omnia posui, ut quisq; p se uideat ac iudicet, in quo uicitũ orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut non cuius statim appareat, quid ubiq; ambiguũ, aut immutatũ, aut plus, minúsue dictum sit. quale statim à principio hoc est, q reprehendit cum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι. et infrà: πρόσεισιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, & alia quædam.

* Videtur nonnihil deesse.

† Volucrat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens τὸ, quòd superlatiuũ ἀ κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, altero actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero intendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uidelicet.

Quasi non satis propriũ fuerit?

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quòd uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq; et mox infrà.

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo

Quoniam Attice in ſecunda perſona intelligitur.

Nam σκοπεῖσθαι ſcopum petere ſignificat, & aliàs etiam obſeruare & colere.

Quōmodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus ſim, dicis δ δᾶνε (hoc eſt, in tertia perſona iſte) Volente autem quodam Atticiſmum exprimere, & dicente τεθνήξει, hoc eſt, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticiſſare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σκέψαιμαι αὐτῷ. * pro φείσομαι αὐτῷ. (hoc eſt, parco ipſi, Nunquid, inquit aberraſti iaculando? Quodam uero ἀφεστᾶτι dicente, & altero ἀφιστάντι, pro eo quod eſt, ad defectionem ſollicitare. utrunque, inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν ἢ μή, hoc eſt, niſi ſi, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χᾶδος cum quidam diceret, ſpeudaticum, inquit, uerbum eſt. Rurſum dicenti ἐχθές, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐχτέρυσιν, hoc eſt, ex ſuperiori anno dicere. Nam Plato ἔσθτε, hoc eſt, in id tempus, dicit. Si uero, qui εἶδε pro ἴδε, hoc eſt, uide, utebatur: Alia pro aliis inquit, ſignificas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro σωνίημι (hoc eſt, intelligo) diceret, mirari ſe ait, quo pacto ὁ αὐλλωτιζόμενος τῷ λέγοντι, id eſt, qui cum dicente certaret (ſiue competitor eius foret) diceret αὐλλωτιᾶδι, id eſt, concertare uel competere ſe. βραδίου autem dicente quopiam, Non eſt ſimile, inquit, uerbo τάχιον (quod celerius ſignificat) Et rurſum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam: non eſt, inquit, βαρυῦναι, quemadmodum putaſti. λελοχὰ item pro ἔλαχε (id eſt, ſortitus uel nactus ſum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē ἵπταδι pro πέτεσθαι (quod eſt uolare) dicentibus, quod ἐκ τῆς πτήσεως, (hoc eſt, à uolatu) quidem uerbum hoc deſcendat, plane ſcimus. πέρδικον autem quodam dicente (hoc eſt, columbum maſculino genere) quaſi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάσσον, (id eſt, palumbum maſculino genere) dicamus, inquit. Rurſum dicente quodam ſe φακὸν comediſſe (hoc eſt, lentem) * Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam ſignificat.) Atq; hæc quidem Socratica illa ſunt. Redeamus autem, ſi uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur * eſſe tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc poſſe te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortaſſis ne nunc quidem potero, te dicente: ſed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non poſſe? Nam cognitionis ipſorum propè ianua tibi aperta eſt. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. † SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexiſti, quòd dixi αὐέωγεν, (id eſt, aperuit, pro aperta eſt.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? ſi ne nunc quidem aſſequeris ea quæ dicuntur. Atqui ſecundum ea, quæ ab initio abs te dicta ſunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitaſti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipſos * proſecuti ſumus. SO. Ego quidem curo, tu uero obſcurè ipſa proſequeris. LV. Nempe omnino obſcurum eſt, quod dixi, ἠλοφᾶς αὐτὸς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifeſtum eſt. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, niſi fortaſſis Apollo. Vaticinatur ✶ enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipſum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidem, nō enim didici. LV. Si ergo κεκλὶς latet te circumiens. *

Nam illi fœminino quædam maſculino genere proferunt, ut ὁ θέρις.

* Eadem ratione ut ſuprà, pro φακήν.

† Cum αὐέωγεν in uerbo medio dixit, pro paſſiuo, aperta eſt.

* ἠλοφᾶς αὐτὸς. ubi σφᾶς tertiæ perſonæ pro prima ponitur.

✶ μαντεύεται. quod de conſulentibus, non de reſpondente dictum fuerat.

* uidentur uel abeſſe quædam, uel hæc ipſa corrupta eſſe, id qđ infrà apparet. ſignificat aũt κεκλὶς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel deſcendēs.

SO. Videntur certè. LV. At *nullus* iſte, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Noſti autem quempiam ſibi ipſi γάμων μνηστεύομενον (hoc eſt, nuptias ſtipulantem uel deſpondentem?) SO. Quorſum igitur hoc? LV. Quòd neceſſe eſt ſoloeciſmum committere τὸν μνηστεύομενον αὑτῷ, id eſt, eum qui ſibi deſpondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, ſi ſoloeciſmum committit quiſpiã deſpondens? LV. Quòd ignorat, is qui ſe ſcire dicitabat. Et hoc quidem ita ſe habet. Si uero quiſpiam dicat tibi, accedens; ὡς ἀπολείπει σὴν γυναῖκα, hoc eſt, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quidni permittam, ſi uideatur iniuria affectus eſſe. LV. Si uero ſoloeciſmum commitere uideatur, etiam me hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendum amico, ut ſoloeciſſet, ſed docẽdus potius eſt, ut hoc ne patiatur. Quòd ſi quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulſet, quid dicemus tibi accidiſſe? SO. Mihi quidem nihil: illũ uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὴν κόπτοντα, hoc eſt, qui pulſat, aut τὴν ψοφοῦντα, hoc eſt, qui crepare faciat, nihil omnino accidiſſe putabimus, indocto adeo exiſtenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id eſt, fiam) qui tecum diſputo. Videtur aũt ſoloeciſſare etiam ipſum γενήσομαι, quo nunc uſus ſum. Tu uero non cognouiſti. SO. Deſine, quæſo, per Mineruã, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligã. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia iſta percurras, quæ modo dixiſti à te cum ſoloeciſmo dicta, à me autem non animaduerſa eſſe, et quo pacto in ſingulis peccatum ſit, exponas. LV. Nequaquam ò optime, longum enim hoc modo facturi eſſemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi ſingulatim quærere. Nunc autem alia quædam * perſequamur, ſi uidetur. Ac primũ ipſum hoc ἄττα, abſcq; aſpiratione, et cum tenui ſpiritu, utrum rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἄττειν compoſitum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ πρὸς βέτωνα, id eſt, de contumelia, qua te à me affectũ ais, ſi non hoc pacto dicã, ſed ὡς σὲ, hoc eſt, in te contumelioſum (fuiſſe me ſcilicet.) dicam, propriũ id eſſe, ego quidem non poſſum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc eſt te cõtumelia afficere, idem eſt, quod corpus tuum, ſiue plagis, ſiue uinculis, ſiue etiam alio aliquo pacto. At ὡς σὲ (hoc eſt in te contumelioſus eſſe dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam et qui uxorem tuam contumelia afficit, in te contumelioſus eſt, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui ſeruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi ſe res habet. Quoniam & in res cõtumelioſum eſſe dictum eſt, ut in prouerbium, quẽadmodum Plato dicit in ſympoſio. SO. Intelligo differentiã. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd ſi dicam: ταῦτα σοι ἁμαρτάνω, ſoloeciſmum uocant? SO. At nunc ſcibo. LV. Ipſum autẽ dici debere σοι ἁμαρτάνω? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit σοι ἁμαρτάνω & σοὶ ἁμαρτάνω, quando illud quidem eſt, alterum cũ altero commutare, uidelicet id quod rectũ non eſt, cum eo quod rectum eſt, hoc autem, id quod non eſt, cũ eo quod eſt. SO. Intelligo, quod σοι ἁμαρτάνω quidem ſit, id quod proprium nõ eſt, pro eo quod proprium eſt dicere. σοὶ ἁμαρτάνω uero, aliquando quidem eo quod propriũ eſt: aliquando uero, eo quòd proprium non eſt, uti. LV. Habent quandam & hæc conſiderationem non iniucundam. σπουδάζω autem πρός τινα, id eſt, ſatagere uel obſequioſum eſſe erga aliquem, propriam utilitatem eius qui ſatagit, indicat: cum aũt dico περί τινα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis ſatagit, ſiue obſequioſus eſt. Atq; hæc quidem fortaſſe confunduntur à quibuſdã, fortaſſis aũt etiam obſeruantur. Melius autem eſt, obſeruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. Τὸ δίκαιον uero à τὸ δικάζειν, & τὸ δίκαιον à τὸ δικάσαι ſcis quo pacto differant? SO. Haud ſcio. τὸ δίκαιον quidem audiui te dicere, * quod ſit alienum. LV. Et rectè quidẽ audiſti. Sed τὸ δίκαιον à τὸ δικάσαι differre aio. SO. Et quo tandẽ inter ſe differunt? LV. Quòd τὸ δικάσαι quidem ad eum, qui ſtat, dicitur: alterum autem ad eum qui ſedet, ut:

* ἄττειν ἄττα.

Interdũ enim & aſpirari ſolet, ut cũ interrogatiuũ eſt, ut πῶς ἔστι δικαιοσύνη, id eſt quomodo & quænã dixit.

Locum eſt ſtatim à principio, ubi Homerũ ait ὑβρίσαι ὡς τὴν παρουσαν, qđ deterior ſinxerit ad cõmunium melioris inuocatũ nemire, cũ puerbium ſonet: Bonos ad bonorum cõmunia ultrò uenire.

Et hinc eſt, qđ ſuprà notaui, quædã eſſe uideri.

uel abeſſe, uel corrupta

ἐστὶ ξένε, ἡμᾶς δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἐᾶτε εἶναι μόνους.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autem etiam alibi inueniemus ſellã. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc communitat, uicium incurrit. κοινίζω autem à κοινὸν μικρὸν, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem κοινίζω dicendo, alterum ſedere facimus, κοινόω uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam meo alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ ἀλλῆν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ ἀλλοῦδ putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quãnam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ ἀλλῆν autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proinde reliqua in poſterum reijcienmus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Vide nũ et de his in ſuperioribus deſit quppiam.

Id eſt, in ſeruitutẽ redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

LVciani ne ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poteſt. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpe aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haud quaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſti Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicent. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriam in Oriente partam, potiſſimum gratulari noluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nõ patriam ſolum uocat) pericula & clades præſagiebãt, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodũ Chriſtianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Suſis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis tum temporibus redisſe, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad diſcentium pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero et religione recta informari, tum ab ijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communẽ cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe, Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate & religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Pontius Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis inſectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio euãgelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quanquã fortaſſis referret, huiſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis ſeruiendum fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicue, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, ueniã hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdã locis ita deprauatum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; omiſſa.

Quid

TRIEPHON.

VID hoc ô Critia? totum teipſum immutaſti,& ſupercilia deorſum contraxiſti,profundum autẽ quippiam,& quaſi in intimo pectoris receſſu, tecum ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulans, aſtutias & uaframenta meditanti ſimilis,quemadmodũ poëta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Num alicubi cerberũ aſpexiſti,aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorũ alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondum enim talia tibi accidere conueniebat,etiã ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri,quemadmodum Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico,heus optime Critia,an non audis,me tantopere inclamãte,& breui adeo appropinquãte? utrũ indignatione aliqua aduerſum nos percitus es,an obſurduiſti,an uero etiã expectas,dum te elata manu impellam? CRI. O Triephon,magnũ quẽdam & admirabilem audiui ſermonẽ,multiſq; uiſs tractatum. Ac nugas iſtas adhuc memoria repero, auresq; obturo,necubi etiã amplius audiã talia, & inſania nimia dirigeã, fiamq; poëtis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiũ in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadã actus, niſi,ô amice,inclamaſſes mihi,adeoq; & Cleõbroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ,quã mirabiles iſtæ apparitiones, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet,quæ Critiã adeo perculére. Quot enim attoniti poëtæ,& præſtigiatores philoſophi,percellere mentẽ tuam non potuere,ſed nugę tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper,ô Triephon,neq; moleſtus amplius ſis.Neq; enim contemnendus,aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidẽ, quòd neq; paruã,neq; cõtemptu facilẽ rem apud te uoluis,ſed admodum etiam arcanam. Nam & color,& quòd taurinũ quiddam tuéris,quodq; pedibus conſiſtere,nequis,ſed ſurſum atq; deorſum inambulas,conſpicuũ te facit. Verum enim reſpira aliquantulũ à malis,& nugas iſtas euome,nequid fors patiare mali. CRI. Tu quidem,ô Triephon,quantum iugeri ſpacii extenditur,tantum à me hinc curriculo abi,ne te ſpiritus in ſublime attollat,& ſupra terrã elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephontéum pelagus de te nominari facias, quemadmodũ Icarus de ſe Icarium olim.Nam quæ audiui hodie,à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis,maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo,quantum etiam uoles.Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy,phy,phy,phy,nugas illas.Heu,heu,heu,heu,conſultationes malas. Væ,uæ,uæ,uæ ſpei inani. TRI. Papæ,qualis euaporatio,quantus tumor in inteſtinis latuit? Quantus autem tumultus, quanta q; agitatio uentrem cõcuſſit tibi? Auritum ſanequàm teipſum oſtendis fuiſſe,qui tam multa audieris,adeo,ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt,ô Triephon,per ungues audiſſe,quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe,& caput parere,& uirilẽ naturam in muliebrem effectu tranſire.deinde & ex mulieribus aues tranſformari: & in ſumma,prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poëtis credere uoles.Sed quia te primum offendi,hocce loco,abeamus,ſi uis,eò ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet auiũ concẽtus aures exhilarans,et aquas leniter ſuſurrans,animos demulceat. TRI. Eamus ſanè Critia.Verũ illud metuo,ne fors incantatio quædam ſit,id quod audiſti,& me piſtillum,aut portarum obicem aliquem,aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat,præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita me amet cœleſtis Iupiter,ut nihil tale in te fiet. TRI. Amplius etiam terrefeciſti me,cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te,etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nõ poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras,quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum,qui contrà

ad fabulam Vulcani, quẽ Iupiter è cœlo præcipitauit.

Exordiũ ab attentione.

πρὸς ἀλλόφρονι τοιαῦτα νῷ μοιτ᾽ ἔπη Homerũ ſcilicet, apud quẽ uerbũ hoc aliquoties ponitur.

De hoc apud Ciceronẽ in Tuſcul. quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiũ in Ibin.

Excurſus & cõfutatio deorũ gentiliũ. θεομαχία ἐν λόγῳ. adludit Iliados I.

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum victor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter: & pro eo quòd nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quòd cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecimum usq; solem ab illis non discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quòd aũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus soleat, etiam dicere erubesco. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? † qui Crœsum paulò antè perdidit, & post ipsum, etiam Salamínios, aliosq; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ô Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyrò, paulò antè uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiuscemodi uiciorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ, & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam, Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc deæ applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præterquam nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans, & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, utpote uir generosus, & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Ioui. 1.

* κλοπεύς græcè ponitur, qđ tñ alias et propriè iusiurãdũ interponere significat. sed hic ἀπὸ τοῦ κλέπτω factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramentũ factũ esse, præsertim tauro loquẽte existẽte

† De hoc oraculo apũd Herodotum uide lib. 1.

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

ἐτεροφθαλμα νίκην. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dij hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non, per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decoctionem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terriculamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illã nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ò optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuperabilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multò me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demõstrabant, & occultas ualles,* quæ matrem eius enutrierant, quanquã adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ò Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę istæ, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiose conficta. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex mansibus pedibusq; extentam,* cursu præteruehe. CRI. Quem nã igitur tibi iurabo? TRI. Deum altè regnantem, magnum, ætherium atq; æternũ, filium patris, spiritum ex patre procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricũ illum, an octernionem, an numerum ex triginta constantẽ. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ ità constitutio, quòd ue corpus uniuersi, Quando autem me Galilęus ille conuenit, recaluaster, naso aquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aërem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorũ uestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uere hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne alquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc. &c.

CRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incõprehensibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenerãris ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus,* quam diem ipse prę cepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatũ pertinent. TRI. Dic mihi ò optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum,

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram,
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles,
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Deũ scilicet, cuius aræ etiam in scriptura mentio fit

* Κῆμαι. græcũ exemplar habet, quod obliqua propriè significat.

* ἐκτετραμένον πως, quã pduo ctũ & itẽ explanatum significat. Vrbs Cœlesyriæ fuit Gerasa. Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

* Videtur nõ nihil deesse.

Iliados Z.

Iliados Z.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait:

Odyss. H & Iliad. Y.

Vbi ille deinde
Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodiit aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Odyss. Y

Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Miserit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Occisurus erat.

Iliad. P.

Quamobrem, Triephon, ob hæc nihil amplius addere de Parcis uolueris, etsi si fortassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum, ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum fortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad. I.

Nam me mater, ait, niueis Thetis inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam repetam, charosq; penatos
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N.

Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeò anceps deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegysthodixit: quòd si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uero in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uiues rectè,

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quã minimè correcta aut emendata sunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triephon, sed mihi illud responde: Verum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & inter gentes Chrestus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quando cũcta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram aũt firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoque omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nũquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè percurrere, & uniuscuiusq; cõsilia et actiões animaduertere.

Ita p contemptũ Christũ uocarunt, ut & apud Suetonium alibi quodã loco appellatur.

Nam

Nam tui dij, pro Cottabis,* ab ijs qui rectè sapiunt, habẽtur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quòd mali à me nihil patiere. TRI. Si modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud celes animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expallescam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmutescam, sed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haudquaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu potestatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero sedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maximè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodũ magnam, in aurem mutuo susurrantes, audiẽdi autem studio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum supercilijs incuruam supernè obducens, inspectabam quàm acutissimè, sicubi amicorum aliquem contemplaretur. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero usq; amicus fuit, & in conuiuijs unà consuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inspectorem uidelicet illum: sed quid postea? CRIT. Multis itaq; opposito cubito dimotis, in anteriorem partem pene traui, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipsum. Cęterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emarcidus, & naso stridens, tussiebat primo intimum quiddam, excreabatq; languidum et inconditum. Erat autem sputum morte ipsa liuidum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inspectorum relinquit elεγασμους,* & debita fœneratoribus reddet, & pensiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & cramangas* capiet, non inquirens, aut perpendens cuiusq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipsum erant, delectabantur uerbis hisce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidam, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, sine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonstrauit mihi malè uestitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonsa coma, in theatro perscriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc est, sacris, & arcanis notis) quòd iste auro inundaturus esset uiam publicã. Ego uero inquam, At iuxta Aristãdri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos somnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, secundum proportionem pensionis, iste autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam diues fuerit. Ac mihi quidem uidemini super Leucadẽ petram, & somniorum populum consopiti, tã multa somniare, nocte quasi in puncto existente. Illi uero cachinnos sustulerunt uniuersi, ita ut risu propè suffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuersus, inquã, Num perperam omnia ἐξεφύνισα, ut comico modo dicam aliquid,

* Hoc est, pro ludo habentur. Fuit enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pro manu strepitu, qualis in hoc ludo fiebat, quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebrum te Cottabi sonent ere.

Redit ad propositum.

Narratio.

ἐξεφύνισα græcè, uide Suidam.

* Verbum hoc, ut positum erat reliqui, quemadmodum et quod mox sequitur, ἐξεμάγγεσε, ut de reliqua sententia quisque per se æstimet, quid ijs significatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari possit, an potius legendum sit κατελέλεγασμους, pro eo quod est, delebit residua, uel summas restantes, uel simile aliquid, à uerbo λείπειν, quod residuum esse significat.

De somniorum significationibus hi scripsere.

Leucas petra.

Hoc est, ut uerbis indagini, sese olfeci.

& non iuxta Aristandrum Telmisensem, & Artemidorum Ephesium inuestigaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages, edocebo te sacrorũ pulcherrima, & quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt, sed res ipsa. Euentum autem capient in mensem qui dicitur Mesori. Hæc postquam audissem à Cratone, & lubricam ipsorum mentem cognouissem, erubui, & tristiciam præ me ferẽs, abñ, multis Cratonem incusando. Vnus autem illorum, acerbum, & Titanicum quiddam obtuens, arreptum me ueste, uellicabat, conuentionem feciſſe & credens, & ab inueterato illo numine instigatus, uerbis autem hæc extendendo, persuadet mihi infelici, ut ad præstigiatores istos homines accederem, & in diem atram, quod dici solet, incurrerem. Dicebat enim se, omnia ex ipsis, quæ ad sacra & arcana pertinerent, edoctum esse. Atq; ita pertransiuimus, ferreasq; portas, & ærea limina. Multis autem superatis schalis, in domũ aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse. Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar, quę insularis ille adolescens. Video autem non Helenen, mehercle, sed uiros in faciem inclinatos & pallescentes. Illi autem ubi me conspexerunt, gauisi sunt, & ex aduerso ad nos accesserunt. Dicebant enim: num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti, quàm pessima optare, gaudebantq; tristibus et malis, perinde atq; in theatro furiæ. Capita autem inter se iuncta tenentes consusurrabant. Postea interrogabant me:

Quis nam hominum, aut unde es, quæ patria, quiq; parentes, Sunt tibi, Nam Chrestus quidem esse appares utique ex habitu. Tum ego: Pauci, inquam, Chresti, hoc est, frugi sunt, quemadmodum ubiq; uideo, Critias autẽ nomen mihi est, Ciuitas uero inde, unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aëre gradientes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet. respondens ego: Benè, inquam, habent, & insuper etiam habebunt. Illi autem abnuentes supercilijs, haud ita, inquiunt, Malè enim parturit ciuitas. Tum ego secundum ipsorum mentem: Vos inquam, supra terram, & in sublime sublati, & ceu ex alto cuncta intuẽtes, acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet. Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt, habent sese? Num deficiet sol, & ad perpendiculum luna interponetur? Num Mars quadrangulo aspectu solem aspiciet, & Saturnus ex diametro eundem? Num Venus cum Mercurio congredietur, & Hermaphroditos procreabũt, quibus uos delectamini? num pluuias impetuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram insternent? Grandinem aũt & rubiginem * deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum replerum est? At illi, quasi cunctis præclarè gestis, deblaterabant sua ista amabilia, quòd uidelicet res statim immutandæ essent, perturbationes autem et tumultus ciuitatem inuasuræ, & exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo conturbatus, & quemadmodum ilex incensa, intumescens, magna uoce exclamaui, ô miseri hominum, ne uana adeo loquacitate efferamini, acuentes dentes aduersus uiros, leonum animos præ se ferentes, spirantes hastam & lanceas, & candicantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriã uestram deprimitis. Non enim in aëre gradientes ista audiuistis, neq; negociosam mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quòd si uero uaticinia uos, & præstigiæ huc induxerunt, duplex ignorantiæ nomen sustinetis. Nam hæc muliebrium atq; anicularum inuenta sunt & ludicra. Plerũq; enim huiusmodi res muliebres curæ prosequuntur. TRIE. Quid autem ad hæc responderunt, ô optime Critia, isti mente pariter & sententijs detonsi? CRI. Cuncta hæc præterierunt, ad cogitationes illas à se inuentas et exercitatas confugientes. Dicebant enim, soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus, & ad hymnos tota nocte decantandos uigilantes, talia somniamus. TRIE. Tu uero quid ad ipsos dixisti? Magnum enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide, nihil ignauum

Mesori.

νῦ ἀποφράδα σὺ συμπέρασαι.

Telemachus scilicet, ut Odyss. r.

* ἐρυσίβην rubigo, & morbus seminum.

ὁμωλιοσσας quo uerbo Homerus utitur.

tum. Cõtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiusce modi scilicet proferuntur? Illi autem quasi quiddam caninum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ô ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidem, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autem delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticinia q̃, necubi deus uos in malam rem hinc eiiciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut statuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iã propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo in tumuerit mihi uenter, & quasi imprægnatus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod obliuionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serio autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaẽ, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos, sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ô præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? permultum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Videtur uictoriã Traiani intelligere, qui Ctesiphontẽ et Babylonẽ, et alia multa Orietis in potestatẽ redegit

Cecidit supercilium illud olim Persidis
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & usroboris.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ô Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quidnam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neque nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ô Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlum tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

NEc hic Dialogus Luciani uidetur esse. id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendãt, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarum uirtutũ, et eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

EAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut ex agrorum aspectu me aliquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodum cosueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respondet, huc oblectationis gratia, quam ex agrorum aspectu percipere consueuisset, refici autem uelle etiam temperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterum redire se à conuiuio, quod pulcherrimum peractum fuisset in Pireo apud Androclem Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicissè autem ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioquí non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, & cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioquí etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioquí plurimum memoria ualent. Sed tamen tuí gratia, quoad potero, commemorare tibí illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequí potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repetí ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Dotimum Megarensem illum, pro spicis, imõ uero pro gloria cum eo certans. HER. Quid autem libri erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quicq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodum enim attẽtè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordiare

Festa Ioui sacra Athenis Diasia ἀπὸ τοῦ διασῴζειν αὐτοὺς τὰς ἅπασας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Rationatio.

Materia certaminis, et cõuiuij causſa.

Personæ.

are,quàm cauſſam quoq; expoſueris,qua adducti,ad hoc argumentum tractandum proceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos,ò optime,qui tibi iamdudũ potuiſſemus,uniuerſa oratione expoſita,iterum hinc abire. Veruntamen quid agas,quando quiſpiã,amicus exiſtens,tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid uis etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quæris,qua ad hoc argumẽtum compulſi ſumus,ipſe Cleonymus,formoſus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum,cuius nepos erat,ſederet,multus ab Idiotis ſermo de eo fiebat,qui & reſpiciebant ad ipſum,& ad formam eius,plus quàm obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis,ſedebunt encomia aduleſcentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium,& ſimul collaudatis ipſis,ſegnitiem quandam arbitrati ſumus eſſe,uerbis ab idiotis ſuperari,præcipue de pulcherrimis dicendo,quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt,haud nominatim dicere laudes pueri,neq; enim honeſtum fore,nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe,ſed tamen neq;,ut illos,incompoſitè adeo,& ut cuiq; fortè ſuecurriſſet,ſed ſeorſim ſingulos,quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo,primus exorſus,in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero eſt,quòd,cum quæcunq; in ſingulos dies agimus,pro ijs tanquam pulchris,omnem operam ac diligentiam adhibeamus,de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus,ſed perinde ſilẽtes ac taciti ſedemus,ac ſi metuamus,ne fortè uerbum aliquod,de ijs,pro quibus tantopere laboramus,uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubinam aliquis oratione meritò utatur,ſe,cum de illis,quæ nullius precij ſunt,tantopere contendat,de eo quod omnium pulcherrimum eſt,planè cõticeſcat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum eſt,rectius quàm omnia alia ſeruari poterit,ſi de ipſo fine eorum,quæ quotidie aguntur dicere prętermittamus. Verum ne uidear monere quidem ſcire,quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe,dicere autem ipſum,de eo nihil poſſe,quoad fieri poteſt,de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt,qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere,illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt,& apud deos,& apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt,Hercules,& Dioſcuri,& Helene,Iouis filij ſunt: quorum ille quidem,fortitudinis cauſſa,honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia,cum ſe ipſam in deam mutaſſe,tum fratribus Dioſcuris,cauſa fuiſſe,ut ante ipſam,in cœlum aſcẽderent,ijs quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij premuntur,exoluti. Quanquam etiam,quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit,ut deorum conſuetudine frueretur,alium reperire non licet,quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum dijs Ambroſiæ particeps fuit,& Ganymedes ille Dardani,hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur,omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius,amorum ſuorum uidelicet,participem fieri,ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe,in Gargarum Idæ deuolare,atque inde amaſium ſuum,in eum locum,ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet,ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum,ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit,illuc ipſos attollens: ſed & ipſe in terram quocunque fors tulit,deſcenderit,ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem,in cygnum conuerſus,cum Leda rem habuit,ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni,procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit,quibus ille eorum congreſſu,quorum deſiderio tenebatur,potitus fuit.

Occaſio encomij dicẽdi.

1. Encomium Philonis.

Exordiũ ab obiurgatione & loco communi.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Homerum intelligit, apud quē ista Iliados 4. & 8. præcipue habentur.

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ illecum diis uerſaretur (neq; enim hominum ulli cõuerſatus eſt, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Junonem, quanquam illa antea ubique increpare ipſum conſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſiſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram umã cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, omnibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipſo eo, quòd Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iuppiter ita pulchritudine captus eſt, cæterorum autem Deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uoluerit, omnibus etiam diis eadem hæc accidiſſe uidelicet deprehẽdet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercurium Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi æmulationem quandam honoris inter ſe habent, puta eam quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de iis, quibus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda prẽit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptiis autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur, omnesq; alias excellere ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facillimè ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Anil maduerteritq; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret, neq; tamen ulla contra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quænam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudicium hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſę audiré expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſerint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρέσβα θεὰ, & δυγατέρα μεγάλα κρόνα (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua autem neque Tritogenia, quãm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quopacto illi, qui potiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Iouẽ tanquam patrono, aduocato.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & uenerãda, pulchritudo est, deinde et dijs tam opere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nũc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stultitiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam prębet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum non tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rem arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignio rem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifestẽ adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus autem ita pro re diuina, & operę precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentũ existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quisnam dicẽdi facultate prædítus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi. Exordiũ à reprehẽsione sophistarũ, similè Isocratis pœmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõis plerasq; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsa rei præstantia.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiam, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, conspecta illius forma in tãtam admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supergressurum esse, si secum illam cohabitare contingeret. Atq; hoc modo cum apud se animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponneso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei et Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis p ficiſci regnũ ambiẽtem filiã Cereris

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei et Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Pro-

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox redijſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquam principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conueníentes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellẽt ei, qui cunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo deſiderunt. Non enim multò poſt, cum contẽtio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio inferior eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cõgeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contrà ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cęteris rebus omnibus antepoſuit. Poſtea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contrà Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: neutri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & dij, cum certò ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haudquaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cõſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obijſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi dij maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi contra ſe ipſos arma tulerũt. Quoſanè argumento, quod nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiam ipſis dijs iudicibus, cęteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis cenſuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hunc locum commorari diutius uideamur, ad alium hinc trãſire uolo, haudquaquã his quæ antè dicta ſunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiã. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nõ paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoq; forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam apud ſeſe retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ & procorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè sese conficere posse. Nam curruí, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparárat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, successu caruisset, & præterquam quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddã esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomaí detestarentur, alius alium præuertít moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At díj, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non posset, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à díjs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam obrem neque nos quíspiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charideme: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hísce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredí me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerímus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neque enim mihi tantopere orationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostram audire orationem, in hoc quoque morem tibi gerere necesse est. Proinde hocpacto ipse quoque uerba feci:

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procemijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum antè dictis, perinde ac procemijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem prebent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissime apparent, carpentes potissimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de

Exordiũ ab occasione ante dictorũ, et loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm brevissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolētiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedierit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubēti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab aliis superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quę inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet istā recensere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haudquaquam prætermittimus, quin omnia, quā maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eō loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit;

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iustitia, uel sapientia, uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habent, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde & eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potesta-

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

Nirem intelligit, quo pulchrior alter Non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia cōfirmatio à causa.

Locus est Odyssea quarto

Iliados 2. τῷδ' ἅμα νῆες ἐείκοσι νῆες ἕποντο, μιλτοπάρῃοι.

Alia, à collatione cæterarum rerum sumptum.

* *δημαγωγοὺς græcè, hoc est, qui in concionibus suorem plebis ambiūt & cerōt in Lælio populares* *captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone dicuntur.*

ti subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non meritò reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nullũ detrectantes. Deinde et elegãtiæ seu pulchritudinis studiosos. atq; his noibus amatores appellare solebant. Et Socrates quoq; ut ἀκολάστως, φιλόκαλός λ& audijt.

Neq; hic uidetur Luciani esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI,

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Luciani esse, neq; asseripato posse, neque prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementiæ illius exagitatur, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo et tituli ratio sumpta est, tum in obeũdis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Estq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & cæterorum ipsius scelerum exemplis, amplificandi caussa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremò, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 15. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quàm ex fide, ob exẽplaris, uelut apparebat, uiciositatem uertendæ quamobrẽ, ut in postremo operis, eam saltẽ à lectoribus ueniam postulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifestis etiã impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legentium fidem fefellerim, ubiq; cumhoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam et ipsam agnosco, uel alia aliqua de causa, hæsitassem, aut asteriscò, aut annotatiuncula aliqua, signato. Quisi nihil aliud, illud certe tamen existimo, occasionem & quasi quandam ansam, ad ulteriora ac uberiora indagnda, alijs me tradidisse.

MENECRATES.

Exordiũ à præsentis rei occasione.

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quandoquidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utique, qui ad inius cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam * hanc studendi caussa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorũ uidelicet regem, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorũ omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se miscerí possent, contra exteros splendidè adeo stabilitũ iri. * Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticũ quoddam nõ magnum Melicertæ aũt & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelã commendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unã capesse re iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quę terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ & quintum * diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haudquaquam eandem atq; æqualẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarẽt, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quãquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigidè adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui impe-

* διήγησις græcè. Narratio.

* ἐξαπίνης, quã à nomine ἐξαπατᾶν derivasse uidetur. Nã alterum ἐξαπάτη quã conuiuio accipere significat: à tenui scribitur.

* Videtur mendosus nõ nihil locus esse. Ita portus nocatur, ad occidentẽ uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petũt, ut contrà Centchreæ, quem ex Asia nauigantes,

De Vindice q primus contrà Neronẽ in Gallijs surrexit. Suetonius & Tacitus quoq; meminit.

impegerat, *audistis. MEN. At uox Musoni, propter quam in Musas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno est? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipsum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque risu est. Nam ipsum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam personat. Vocum tamen sonorum leuigant hunc postquam sibi ipsi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus est, ire et stare, & de loco transire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accurate facere, eius est qui pudore solo eo afficitur, quòd rex uidetur. At rursum si imitetur superiores, hui quàm multis spectatoribus risus excidit; quanquam infimi to adeo metu impendente, si quis ipsius causa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum spiritum attrahit, stat summis pedibus distentus et refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus existens, multò magis etiam rubescit, cum ipsi facies incenditur, spiritus autem modicus, & ægrè alicubi sufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipso conferuntur Musoni, quo pacto se gerunt? Nam arti gratificantur scilicet. MVSON. Arti quidem Musoni, quemadmodum & qui luctando subseruiunt, sed cogita, Menecrates, Tragicum histrionem illum, quo pacto in Isthmijs, perierit. Paria enim pericula et circa artes sunt, si qui in ijs ostentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Musoni, admodum enim ignarus eius sum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem absurdam quidem & insolētem, attamen in conspectu Græcorum actam. Nam cum in Isthmijs lex esset, ut neq; Comœdia certaret quispiam, neque Tragœdia, Neroni placuit, Tragœdos superare. Ac prodierunt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione esset, clarius solito fingebat, & coronam amare se, & nihil de studio remittere uelle, priusquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exasperabatur, simul & insani more feretur: nam & auditus iam sub scena fuerat in ipso uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit scribā, qui iuberet hunc submittere sibi se se: sed pergente eo, & supra modū attollēte uocem, populariterq; ac libere cum ipso contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tāquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebāt, quibus præ se intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipsius fregerunt, cędentes obuersis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Musoni, sceleratum adeo facinus in oculis Græcorum ausus? MVSO. Quid putas? ludus hic adolescenti fuit, qui matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias, histrionem occidit, excita illius uoce, quid adeo attinet demirari, quando & Pythicum os, unde uoces inspirare solebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua esset? Quanquam ipso Pythio, recensente, eū inter Orestas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidere, etiam laudis aliquam famam præbuit, postquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere posset, quemnam ultus esset, contumelia à deo affectum sese putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijsset. Sed interea dum sermones cedimus, quænam nauis ista est, quæ huc propinquat, ut autem boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes sunt, perinde ut chorus quispiam, qui faustum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatq; nisi non satis recte percipio, Neronem perijsse. MENEC. Clamat enim Musoni, & manifestius

*

*

Et sunt q̄ tradant Paridē histrionē occisum ab eo, quasi grauē aduersariū. Suetonius.

Videtur hic pperam ipsorum uices inserta esse, unaq; et continua oratio Musonij esse debere, quæ supiori facile nori ex sequentibus fiadem faciat.

utiq̃, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ō dij. MER. Sed ne gloriemur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italiæ, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: me harum quidem lectione fraudare quenquam noluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquomodo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRO te ō Charon, sine me ut iam nauim conscendam. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tū ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestium nutu fieri, ut transuehar, quorum prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mihi, tumuloq; insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, ō iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solida nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tā confertæ umbrę, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hęc uis desiderij? Expectate tantisper, dū trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem erripuisti è malis, qui me dira hac tandē, qua detinebar transfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super omnes, quos unq̃ uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meum etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrō non modico dolore, quum uidebam iamdudū te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quām alias necesse sit. Gaudeo autē nunc & lætor, quōd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderium, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PA. Imò ego non minus propter te dolebam, ō Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quām nauigationem exercui: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iocundam artem meā. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudent uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua: Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtiæ & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia tranſferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cenſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudiciq; ueri lucem ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quemptam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoẽn, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quanquam ſceptro potens ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatione cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe longior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi incundum, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uẽtorum rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas. taceo perpetuum alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſoboliſq; fructu ac iocunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atque horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicare tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Iliioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuũm ue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, niſi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipſa die reſciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc ſubmerſus concеſſit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu diſſeruiſti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut ſe ulteriore in ripa ſiſterem, quod nunquā paſſus fui, quum inter fluctus adhuc corpus ſuum ſine ſepulchri honore iactare tur. Nunc agit ſeſe circum hæc ſtagna mœſtus, atq; errabundus: uidiſti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum ſolatiū habui, dum tantiſper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falſa de triſti eius interitu retuliſti, cuius adhuc imago ſubit mihi, dum excuſſum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex abſorpſit. ſanè quod ad me pertinet, nihil ediſſeram: qui licet eam euaſerim tempeſtatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excuſſus & ipſe, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) inſuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis ſurgentibus, ſpoliata magiſtro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, ſic illis uiuitur, ſic moritur. Tui nunc & aliorum defende ſtudia, & artes, contemneq; ſi libet, maiorem eſſe etiam eorum miſeriam & calamitatem, qui patrias incolentes ſuas, uxorumq; ac filiorum ſocietate beati quieſcūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, ueſtiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos ſuos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam ſibi uendicant autoritatem, habenturq; ſummo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui cauſſas agunt aliorum, qui faſces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel aſſiſtunt principibus, uel principes ipſi magni illuſtresq; ſunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita eſſe uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores eſſe arbitraris, miſeriores illi ſunt ulla ſine dubitatione. Neque enim negauerim ſortem ſubiectam eſſe nautarum magnis malis: ſed ita ſubiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè miſera iudicanda ſit. Quid enim triſtius (ut ad tuos ueniam) qui patrias ſuas colunt, quid miſerabilius, quàm domi ſuæ agere, & ita agere, ut iocundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hoſtibus, ingruere bellum, uolitare tela, ſtringi enſes, perfodi muros, fremere tormentis, ſaxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame ſitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, ſpoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, ſtuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meminiſti, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ô Charon, quàm nunc uel audiens iſta perhorreſco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ deſolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euerſione nihil credo referri poſſe crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque triſtiora quàm tu ſuprà memoraueris, ſibi contigerint: quæ ſi uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoſcas, explicabo. CHAR. Haud opus eſt, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non ſecus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixiſti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, ſed aduertas Charon, grauiſſima licet hæc ſint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ ſuprà expoſui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipſis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

nugebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore misceri? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm non potentum hominũ in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, distrahas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda se offerent, ut præ longitudine malorũ ac mole, citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittamitaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorũ, tum uxorum ac filiorum molestias ac turbationes pessimas perferre solẽt, qui gubernationi præsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, carditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patiutur, infelicitatẽ. Deinde filios quorum amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ęgrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorũ uel parturitionem, uel educationem, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immensaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere contingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uitiorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil perniciosius, quarum audacia nihil prodigiosius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæte-

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quęſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quiſquam. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tãtum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adducéris in tantum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quãm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortæ parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatę, ſapienter ad manſuetudinem edoctę, ad pietatem, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quę ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delitijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquid ẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quã reris, eſt hymenalis honeſtas: quõ qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicíam ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac reſe habet de eis iudico, nuda enim hic oñia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur macullæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus huc ingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia m longè apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicíæ principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarũmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidiſſem. CHA. Ita proficit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita ſit. CH. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memorauí, cum animum magis affligunt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenìſſe, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quãm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin príncipes ſaltem ac magní uiri, nõ dícam, nautis, ſed cæteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Malus iſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optarí poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſatietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſupellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerentur, timeant, laudẽt, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcríbant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iocunditate, nũquam cum gaudio, quę in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, triſticia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecuríor, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, explet alacritas. Quantam putas afferre delectationem cõmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quãm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius, curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam príncipum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſtitiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, iocoſq; uerſentur: quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitarí poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduci ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudicíũ, exteriora corporis, quæ uelamenta quędã magis ſunt ueritatis. Aut quid certí, pmittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures q; Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutari queat: Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibrę: perſcrutãdę ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantã ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem introſpiceres, quot angores,

ſollici-

ſollicitudines, ſuſpitiones, quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot inſidiæ, quot enſes, & telorum infinita genera, quæ nec ſomnos eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocosq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, ſed cur illis cõtingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum ſubditis ſibi populis, cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibusq; iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemq;, neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter, confidere nemini, ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facile, ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis, nihil accipere poſſum, niſi amorem, & dulciſſimam pacem. Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ: ſi oriãtur bella, ac demum etiam augentur imperia, ſubducuntur oppida, profligantur acies, ſpoliantur & captiuantur hoſtes, populationes magnæ fiunt, tropheis decoratur patria, uictori is celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter ſe lætitia, atq; erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis, quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni, agros ſuos populari, bona ſua diripi, et è ſuis ſe oppidis deijci, ſed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent, comperies lõgè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias conſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quę quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu, nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire ęs omnium, eradi marſupia, imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit, ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant, ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;: nullius fidei, nullius amiciciæ credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amiciciam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur, grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut ſtrangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos, affines, amicos, ſocios, ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi, acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit nouas cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſibi aceant, quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari, conſumi, expauere omnia, torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium, timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones, oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti-

mare

mare, niſi quòd uiæ ac ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ, quanta gaudia: qui trãquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neq; guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermè, quæ ſub ſegerumtur, fraudati quotidie & decepti, ab his præſertim, quos præ cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque diſlaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quæ peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes, adeo illiciat eos, illici ensq; deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq;: ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atq; ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo expositisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia deceedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exterior ostentio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium factum, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quo modo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis creduntur: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernaudoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm lani aut Veratumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat pollicerí? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hūc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lętatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragrare omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perueștigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquā ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere etiam eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeriua, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauicularío ministerío, quod ita necesserium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectō non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligēs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scío, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quē suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & ex alto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putás ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optarés ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo mihi omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vides ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogote mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge õ mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age, ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud tefcire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodò is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atque mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. Inde tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum lesit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum inferi baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem adueniisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam pernecessarius erat, spoliaretur. Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gigantum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte consumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac neporum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo me mini tempore longiorem inter fectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus crescret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius uenení infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyraunum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergò & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunque in uita peccatur, pari demum post mortem & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, símiles pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimẽ animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus truentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejiciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta pręeligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia,

centia & integritate fruitur, Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se-
curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nō timet largas (qui
bus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potētioribus eripi. Non timet à quo
cunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic fe-
lix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbati-
onum, sibi semper alijsq; iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt
mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uolu-
ptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia,
contemnensq; omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omni
bus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupi-
scit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequi
tur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, bea-
torumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœ-
narum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imō propter transactam be-
nè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fi
unt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descen-
dunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortu-
natæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mi-
hi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem
uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam la-
borem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones per-
uersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam ma-
gno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam:
sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuoca-
rem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua a-
gendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam,
prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; ui-
uendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cu
iusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad hone-
stas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad
spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et
rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere
iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudi-
ces eo, placidam opto tibi semper nauí-
gationem: salue ò Charon, & uale.
CHA. Et ego ad reliquas um-
bras redeo. Placidos
opto tibi semper
iudices: sal-
ue ò Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

VIRTVS Dea per epistolas orauit modo, ut ad se irem. Eo perconter quidnam me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quandoquidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus despecta ab omni cœtu deorum sim. MER. Expecto quid narres tu modo perbreues narrationes facito: nam edixit ut confestim ad se redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit nostras ærumnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, si non modo apud ipsum maximum Iouem, uerum & apud te quem semper in fratris locum habui, colui, obseruaui, condolendi facultas negatur. O me miseram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita despiciar, malo esse truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm sim nuda & fœda? Hoc ita ut sim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam sanè ornata apud Elisios campos inter ueteres illos amicos: Platonem scilicet, Socratem, Demosthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiusmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijssimè atque religiosissimè coluere. Interea loci cum iam non pauci salutatum ad nos aduolassent, è uestigio fortuna dea insolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba consepta atque stipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? doluí iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque si maioribus cedendum est, tibi turpiter cedendum censeo. Illa uero ilico in conuitium sese effert aduersum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philosophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs disputare: Illa excandescens, apagite hinc uerbose, inquit, Non enim decet seruos deorum causssam suscipere: cœperat & Cicero orator plura uelle suadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa sua digladiatoria ostendẽs, grauissimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri meí amici perculsi metu, fuga sibi propere consuluere, neque enim Policletes polites peniculo, aut Phidias scalpro, aut Archimenides horoscopo, aut cæteri inermes aduersus audacissimos armatos eosq; prædis atque homicidijs suetos bello ad sese tuendos ualebant, ergo me infelicissimam ab ipsis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus desertam, pugnis ac calcibus totam confregere, uestes meas diripuere, in lutum prostratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conscendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mensis elapsus est, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas semper aliquas excusationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adsint. Quid igitur? ne uero aliquid semper habebunt negocij, quo nos exclusas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus suscepit curam dudum, ne cucurbitæ siti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi sumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obtestorq; Mercuri, qui semper apud deos ipsos interpres extitisti, & ut causssam hanc meam iustissimam atque pijssimam suscipias. Ad te confugio, te supplex oro, in te omnis mea sita est spes atq; expectatio.

Da

Da quæso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere nostra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem caussam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut cæteros omittam Deos, cum e ob accepta beneficia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eiiciet. Qua de re, si sapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Mense Martio, Anno M. D. XXXVIII.

